Fatih Yaşlı

Antikomünist Şebeke

Örgütler, Kişiler, Yayınlar (1946-1980)

Yordam Kitap

Fatih Yaşlı

1979 yılında Ankara'da doğdu. Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Maliye Bölümü'nde 2001 yılında tamamladı. Aynı yıl İzzet Baysal Üniversitesi'nde siyaset bilimi yüksek lisansına başladı ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde siyasi tarih araştırma görevlisi oldu. 2004-2008 yılları arasında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora yaptı. Doktorasını tamamlamasının ardından İzzet Baysal Üniversitesi'ne dönen Yaşlı, halen bu üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapıyor. *Felsefelogos, Bilim ve Gelecek, Birikim, Yurt, Radikal 2, BirGün* gibi dergi ve gazetelerde çok sayıda makalesi yer aldı. Yaşlı, *Sol Portal'da* yazmaya devam ediyor.

Yayımlanmış eserleri:
Hayatın Olumlanması Olarak Felsefe: Nietzsche ve Marx (2008, Bilim ve Gelecek Kitaplığı); *Kinimiz Dinimizdir: Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme* (2009, Tan Kitabevi; 2014, Yordam Kitap); *Hegemonyadan Diktatoryaya Liberal-Muhafazakâr İttifak ve AKP* (der., Çağdaş Sümer ile birlikte, 2010, Tan Kitabevi); *AKP ve Yeni Rejim* (2012, Tan Kitabevi); *AKP, Cemaat, Sünni-Ulus* (2014, Yordam Kitap); *Türkçü Faşizmden "Türk-İslam Ülküsü"ne* (2016, Yordam Kitap); *Antikomünizm, Ülkücü Hareket, Türkeş* (2019, Yordam Kitap); *"Halkçı Ecevit": Ecevit, Ortanın Solu, CHP (1960-1980)* (2020, Yordam Kitap); *Gençlerle Baş Başa: Faşizm* (2020, Yordam Kitap); *Devlet, Düzen, Anarşi, Türkiye'de Edebiyat ve Antikomünizm* (2022, Yordam Kitap).

Yordam Kitap'ta
Fatih Yaşlı Kitapları

Kinimiz Dinimizdir:
Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme
(2014, Yordam Kitap)

AKP, Cemaat, Sünni-Ulus
(2014, Yordam Kitap)

Türkçü Faşizmden "Türk-İslam Ülküsü"ne
(2016, Yordam Kitap)

Antikomünizm, Ülkücü Hareket, Türkeş
(2019, Yordam Kitap)

"Halkçı Ecevit":
Ecevit, Ortanın Solu, CHP (1960-1980)
(2020, Yordam Kitap)

Gençlerle Baş Başa: Faşizm
(2020, Yordam Kitap)

Devlet, Düzen, Anarşi
(2022, Yordam Kitap).

ANTİKOMÜNİST ŞEBEKE

Örgütler, Kişiler, Yayınlar (1946-1980)

Fatih Yaşlı

Yordam Kitap: 461 • **Antikomünist Şebeke** • Fatih Yaşlı
ISBN 978-605-4836-69-7 • *Düzeltme:* Dileda Arslan - Berfin Aksoy
Kapak Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Kasım 2024
© Fatih Yaşlı, 2024; © Yordam Kitap, 2024

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

ANTİKOMÜNİST ŞEBEKE

Örgütler, Kişiler, Yayınlar (1946-1980)

İçindekiler

Giriş 9

BİRİNCİ BÖLÜM
Soğuk Savaş, Antikomünizm, Dinselleşme 29

İKİNCİ BÖLÜM
İlim Yayma Cemiyeti, İskenderpaşa Cemaati,
Milli Görüş Hareketi 76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Büyük Doğu, Necip Fazıl, Kadir Mısıroğlu 112

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Türk Milliyetçiler Derneği, Atsız, Türkeş 163

BEŞİNCİ BÖLÜM
Komünizmle Mücadele Dernekleri 199

ALTINCI BÖLÜM
Antikomünizmin Çatı Örgütü: Milli Türk Talebe Birliği 225

YEDİNCİ BÖLÜM
Aydınlar Ocağı, İbrahim Kafesoğlu, Turgut Özal 264

SEKİZİNCİ BÖLÜM
AKP'nin Tarih Öncesi ve Antikomünist Şebeke 313

SONUÇ YERİNE
Bir Teorik Çerçeve Denemesi:
Üç Hegemonik Kriz, Üç Dinselleşme Dalgası 332

KAYNAKÇA 372

DİZİN 381

Giriş

Türkiye, Cumhuriyet'in kuruluşunun yüzüncü yıl dönümünü bir dizi tartışmayla geride bıraktı. Bu tartışmaların gerçekleştiği maddi zemini ise yirmi iki yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarı oluşturuyordu. Üstelik bu tartışmalar yapılırken AKP, Cumhuriyet'in yüzüncü yılına tekabül eden 2023 seçimlerini de kazanmış ve 2028'e kadar ülkeyi yönetme hakkını bir kez daha elde etmişti.

Bu ne anlama geliyordu peki? Bunun anlamı, "kurucu ötekisi" Cumhuriyet ve Cumhuriyet'in şahsında cisimleştiği Mustafa Kemal Atatürk olan bir siyasal ideolojinin, yani siyasal İslam'ın içerisinden çıkıp gelen bir partinin, Cumhuriyet'in yüz yılının yirmi ikisinde ülkeyi yönetmesi ve bir beş sene daha yönetmek için gereken oyu almış olmasıydı. Üstelik bu parti geride kalan yirmi iki yıl boyunca Cumhuriyet rejimini tasfiye etmek için birçok adım atmış ve kendi tahayyülüne uygun bir rejim inşasına girişmiş, hayli de yol almıştı.

Peki Cumhuriyet yüz yılını geride bırakırken, Türkiye neden bu yüz yılın yirmi ikisini Cumhuriyet karşıtı olan ve bu karşıtlık üzerine kurulu yeni bir rejim inşa etmeye kalkışan AKP'nin yönetimi altında geçirdi, bu "anomali" nereden kaynaklandı?

"1923 paradigması nasıl çöktü, Cumhuriyet neden yıkıldı", diye de formüle edebileceğimiz bu soruya Türkiye'nin akademik ve entelektüel çevrelerinde verilen beylik ama aynı zamanda genel kabul gören cevabın ne olduğunu biliyoruz. Sağlı sollu liberallerin ve muhafazakârların-İslamcıların benimsediği bu cevap özetle şöyleydi: Osmanlı-Türkiye modernleşme süreci ve

Cumhuriyet tepeden halka dayatılan, baskıcı, ceberut, vesayetçi bir karaktere sahipti. Modernleşmeci elitler, yani merkez, mütedeyyin halk kitlelerine, yani çevreye, kendi modernleşme projesini zorla dayatmış, çevre de merkezin bu baskısına karşı din temelli çeşitli direniş stratejileri geliştirmiş, çevrenin içerisinden çıkıp zamanla mütedeyyin halk kitlelerinin siyasi temsilcisi hâline gelen özneler, merkeze karşı uzun yıllar süren bir mücadele vermişler ve sonunda çevreyi iktidara taşımışlardı.

Elinizdeki çalışma söz konusu soruya tam tersi bir yanıt veriyor ve illa bu kavramları kullanmak gerekirse, "merkez"le "çevre" arasındaki bir mutabakattan söz ederek Cumhuriyet'in sonunu getirenin bu mutabakat olduğunu öne sürüyor. Mutabakatın temelinde ise esas olarak antikomünizm/komünizmle mücadele bulunuyor ve bu mutabakat Soğuk Savaş konjonktürüne denk düşüyor. Türkiye'de düzen, kitap boyunca ayrıntılı bir şekilde ele alınacağı üzere farklı dönemlerde yaşadığı hegemonya krizlerinde dinselleşmeyi yardıma çağırıyor ve devletle Türk sağı ya da aynı anlama gelmek üzere merkezle çevre, bu hegemonya krizinin üstesinden gelmek için gerilimli ve kırılgan bir nitelik taşısa da antikomünizm temelli bir mutabakat kuruyor.

Bu mutabakatın bir ürünü olarak, 1946-1980 yılları arasında Türkiye'de kişileriyle, yayınlarıyla, örgütleriyle bir antikomünist "network", antikomünist şebeke ortaya çıkıyor. Bu şebekenin 12 Eylül sonrasına devrettiği mirasın sonucu ise 1990'ların sonunda yeni bir hegemonya bunalımına giren düzenin bir kez daha dinselleşmeyi yardıma çağırması oluyor ama bu sefer geri dönüşsüz bir süreç gerçekleşiyor ve dinselleşme adına açılan kapılardan girenler 2000'lerin başında devleti ele geçirip adım adım rejimi değiştiriyorlar. İşte Cumhuriyet'ten rövanş alma ve yeni bir rejim inşa etme heveslisi siyasal İslamcı bir partinin yirmi yılı aşkın süredir devam eden iktidarına giden yolda iz sürmek için bu mutabakatı ve onun sonucunda ortaya çıkan antikomünist şebekeyi merkeze alan bir tarih okumasına ihtiyacımız var.

Antikomünist mutabakatın tarihi Soğuk Savaş'ın başlangıcına uzanıyor ve antikomünist şebeke kendisini var edeceği zemini elbette ki Soğuk Savaş dünyasında buluyor. 2. Dünya Savaşı bittiğinde Soğuk Savaş'a girmeye en az ABD yönetici sınıfı kadar hevesli bir Türkiye yönetici sınıfı vardı. Antikomünizmle dinselleşme ve emperyalizmle entegrasyon arasında doğrudan bir ilişki bulunuyor. Antikomünizmin Türkiye'de iç ve dış politikanın merkezine yerleşmesi, dinselleşmenin özellikle eğitim üzerinden sahneye çıkışı ve emperyalizmle entegrasyon birbirinden ayrı olarak okunabilir süreçler değiller. Türkiye yönetici sınıfı savaşın hemen ardından yeni uluslararası sisteme uyum sağlamak için IMF'ye, Dünya Bankası'na, NATO'ya üyelik başvurusunda bulunuyor, Bretton Woods düzenine uygun bir şekilde parasını devalüe ediyor, kalkınmacı-devletçi politikalardan vazgeçiyor ve uluslararası iş bölümüne hammadde ihracatçısı, mamul ürün ithalatçısı, yani bağımlı bir ülke olmayı kabul ederek eklemleniyor. Tüm bunlara paralel bir şekilde aslında olmayan bir komünizm tehdidini icat ediyor ve bunun panzehiri olarak da dinselleşme politikalarını devreye sokuyor. Soğuk Savaş'la ve antikomünizmle birlikte, 1923-46 yılları arasına damgasını vuran ve tarihsel olarak "ilerici" bir karakter taşıdığını söyleyebileceğimiz erken Cumhuriyet paradigması, ekonomiden dış politikaya, eğitimden kültüre, hızlı bir şekilde değişmeye başlıyor. "Cumhuriyet'in uzun intiharı"nın kökenlerini de tam olarak burada aramak gerekiyor.

Antikomünist mutabakat, 2. Dünya Savaşı yıllarında mayalanmaya başlayan Türk sağının siyaset sahnesine çıkışının önünü açıyor. Savaş bittikten hemen sonra bir yandan Türkiye yönetici sınıfı dinselleşme adına birtakım adımlar atarken bir yandan da İslamcılar ve milliyetçiler yeni yayınlar çıkarmaya, yeni örgütlenmelere yaratmaya başlıyorlar. Necip Fazıl, Nihal Atsız, Osman Yüksel Serdengeçti, İlim Yayma Cemiyeti, Milliyetçiler Derneği, Milli Türk Talebe Birliği, *Büyük Doğu*

dergisi vs. gibi çok sayıda isim, örgütlenme ve yayın bu tarihten itibaren güçlü bir şekilde siyasal alandaki yerini alıyor. Tüm bu isimler, örgütler ve yayınlar 1946'dan 1980'e kadar, kendi politik özerk alanlarını koruyarak ama ortak noktaları komünizmle mücadele olacak şekilde birbirleriyle iletişim ve irtibat hâlindeki bir yapıyı, antikomünist şebekeyi oluşturuyorlar.

Bu şebeke gerçek bir komünizm tehdidinin olmadığı yıllarda daha çok dergicilikle ve dernekçilikle uğraşıyor, yayınlar çıkarıyor, konferanslar düzenliyor; 1965'ten itibaren ise işler adım adım değişmeye başlıyor. Solun gerçek anlamda yükselişe geçtiği bu dönem antikomünist şebekenin de kendisini artık üniversite kampüslerinde, sokaklarda, meydanlarda göstermesini ve sola karşı şiddet siyasetini yükseltmesini beraberinde getiriyor. Antikomünist şebekenin milliyetçi kanadı, 1965'te Alparslan Türkeş ve arkadaşlarının Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ni (CKMP) ele geçirip 1969'daki Adana Kongresi'nde partinin adını Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) yapmasında ciddi bir rol oynuyor. MHP o tarihlerden 12 Eylül darbesine kadar komünizmle mücadelenin paramiliter gücü rolünü üstleniyor. Bir siyasal şiddet hareketi olarak ülkücülük özellikle 70'lerin sonlarına doğru siyasi cinayetlere ve kitle katliamlarına dayalı bir iktidar stratejisi izlemeye başlıyor. MHP devlet dışı şiddet tekelini ele geçirdikçe antikomünist şebekenin diğer unsurları sokaktan çekilmek zorunda kalıyor ve 12 Eylül yaklaşırken giderek etkisini yitiriyor. Ancak bu tersten de bir etki yaratıyor, şebekenin sokaktan çekilen unsurları 12 Eylül Türkiye'sine zarar görmeden giriyor ve faaliyetlerine farklı şekillerde devam ederek AKP'ye uzanan yolun taşlarını döşüyorlar.

Şebekenin en aktif iki örgütü olan Komünizmle Mücadele Dernekleri (KMD) ve Milli Türk Talebe Birliği (MTTB), yükselen sola karşı 1965-1969 yılları arasında fikri mücadeleden sokak mücadelesine uzanan bir dönüşüm yaşıyorlar. Üniversite kampüslerinde başlayan sola yönelik saldırılar, komünizmi telin

mitingleriyle, fetih kutlamalarıyla, Çanakkale savaşı anmalarıyla iç içe geçmeye başlıyor. Bu esnada devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakat derinleşiyor; Osmanlı övgüleri ve Cumhuriyet devrimleri eleştirisi üzerine kurulu yeni bir tarih yazımına girişiliyor, Osmanlı'ya ait semboller öne çıkarılmaya başlanıyor, sağın dili giderek daha da İslamize oluyor. Necip Fazıl bu esnada giderek bir baş ideoloğa ve idole dönüşüyor. Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecine ve Cumhuriyet'e dair alternatif bir tarihçiliğin asıl yazıcısı oluyor. Güçlü hitabeti ve karizmatik kişiliğiyle milliyetçi-muhafazakâr gençlik kitleleri üzerinde derin bir etki yaratıyor. Aynı Necip Fazıl, 70'lerin ortalarından itibaren komünizme karşı aradığı "aksiyoner" gücü İslamcı örgütlerde ve Erbakan'ın Milli Görüş hareketinde bulamayınca hızla MHP'ye yanaşıyor ve sonra da elbette ki 12 Eylül darbesini alkışlıyor.

Şebekenin Aydınlar Ocağı ayağı, 12 Mart darbesiyle 12 Eylül darbesi arasında hem politik hem de ideolojik-kültürel alanda hayli önemli bir rol oynuyor. Solun giderek güçlenen hegemonyasının karşısına devlet ve düzen yanlısı yeni bir hegemonya inşasıyla çıkmayı hedefleyen ocak, Türk-İslam sentezini icat ediyor ve bunu adım adım devletin resmî ideolojisine dönüştürecek girişimlerde bulunuyor. 70'li yıllarda Milliyetçi Cephe (MC) hükümetlerinin kurulmasında ciddi bir rol oynayan Aydınlar Ocağı, bu hükümetler döneminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı üzerinden kendi projelerini hayata geçirmeye çalışıyor ve başta tarih olmak üzere ders kitaplarının Türk-İslam sentezi doğrultusunda yeniden yazılması ve müfredatın değiştirilmesi sürecinde aktif bir şekilde yer alıyor.

Antikomünist şebeke aradığı fırsatı 12 Eylül darbesiyle buluyor; darbeciler şebekenin en önemli örgütlenmelerinden biri olan Aydınlar Ocağı'nı devletin yeni resmî ideolojisini üretmekle görevlendiriyorlar ve o yeni resmî ideoloji Türk-İslam sentezi oluyor. Aydınlar Ocağı ile yakın ilişkileri bulunan, sermaye

aklının en önemli temsilcilerinden biri olan ve Nakşibendî tarikatına mensup Turgut Özal'ın önce darbe döneminde ekonomiyi yönetmesi, sonra da kurduğu Anavatan Partisi (ANAP) ile iktidara gelmesi ise Türk-İslam sentezinin yeni resmî ideoloji olarak yerleşmesini kolaylaştırıyor. 12 Eylül sonrası Türkiye, dinselleşmeyle piyasacılığın/neoliberalizmin birlikteliğine tanıklık ediyor. Türkiye'yi neoliberalizme açan 24 Ocak Kararları, asker postalıyla ama aynı zamanda yeni bir dinselleşme dalgasının yükseltilmesiyle hayata geçiriliyor. Düzen, 1965-80 arasına yerleştirebileceğimiz, üstelik bu sefer solun da bir karşı-hegemonya yaratma kapasitesine sahip olduğu ve 1977-1980 arasında yaşananlara bakarak olağan yollardan çözemeyeceğini anladığı hegemonya bunalımına karşı orduyu göreve çağırıyor; birikim rejimini değiştirir ve ülkeyi neoliberalizme açarken de 1946'dan çok daha güçlü bir şekilde dinselleşmeye sarılıyor.

Türkiye'yi 1980-1983 arası askerler, 1983-1991 arası ise Turgut Özal'ın ANAP'ı yönetiyor. 80'li yıllar bir yandan dinselleşmenin derinleşmesine, tarikat ve cemaatlerin şirketleşmesine, imam hatip okullarından mezun olanların devlette hızlı bir şekilde kadrolaşmalarına, öte yandan ise piyasacılığın, bireyciliğin, köşe dönmeciliğin yükselişine tekabül ediyor. Rüşvet, hayali ihracat, imar rantı ve devletten alınan ihaleler bir yandan ilkel sermaye birikimini derinleştirirken öte yandan toplumda yeni ahlaki-kültürel kodlar oluşturulması ve bir rıza tesisi sağlanması için kullanılıyor. Özelleştirmeye, devletin küçültülmesine, bürokrasi düşmanlığına, serbest piyasa övgüsüne dayalı bir hegemonya özellikle eski solcuların köşe başlarını tuttuğu yeni medya düzeni aracılığıyla topluma empoze edilmeye çalışılıyor.

Ancak düzen dikiş tutmuyor ve 90'lı yıllardan itibaren yeni bir hegemonya bunalımı kendini gösteriyor. ANAP'ın 1991 seçimlerindeki yenilgisinin hemen ardından 1991-2002 arası Türkiye bir "koalisyonlar çağı"na giriyor. Büyük ekonomik krizlere büyük siyasal ve toplumsal krizler eşlik etmeye başlıyor.

Siyasi cinayetler, kitle katliamları, mafya, derin devlet, yolsuzluk, kısa süreli koalisyon hükümetleri, Kürt sorunu ve siyasal İslam'ın yükselişi yaşanan hegemonya bunalımının somutlaştığı fenomenler olarak karşımıza çıkıyor. İşte bu bunalımdan çıkış ise ancak antikomünist şebekenin rahle-i tedrisatından geçmiş kadroların işbaşına gelmesiyle söz konusu olabiliyor. Türkiye'de başta büyük sermaye ve ordu olmak üzere düzen, 90'lar boyunca yaşadığı büyük bunalımın ardından 2000'lerin başında adeta mecburen AKP'yi iktidara çağırıyor, AKP'nin hegemonyayı yeniden tesis etmesini istiyor, buna hiç kuşkusuz Amerika Birleşik Devletleri ve Batı da destek veriyor.

AKP iktidarını kuruluş ve iktidara geliş dönemlerinde şahıslarında cisimleştiren üç isim, Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve Bülent Arınç, Soğuk Savaş Türkiye'sine gözlerini açıyorlar, 1960'ların sonlarına doğru politize olmaya başlıyorlar ve 1970'ler Türkiye'sinde doğrudan siyasetin içerisinde yer alıyorlar. Üçünün de Nakşilikle, İlim Yayma Cemiyeti'yle, Milli Türk Talebe Birliği'yle bağlantıları bulunuyor, üçü de Necip Fazıl'a hayran, üçü de antikomünist şebekenin genç ve ateşli birer militanı.

İşte "Cumhuriyet'in çöküşü antikomünist mutabakatla başladı", tezi bu noktada daha anlaşılır bir veçheye kavuşuyor. Antikomünist mutabakat dinselleşme politikalarıyla birlikte antikomünist şebekenin önünü açıyor, antikomünist şebekenin içerisinden yetişen 12 Eylül öncesinin genç kadroları ise dinselleşme adına açılan kapılardan girerek iktidar olmayı başarıyorlar. Net bir şekilde söyleyelim: Cumhuriyet'i düzenin hegemonya arayışı ve bu arayış esnasında komünizmle mücadele adına dinselleşmeye sarılması yıkıyor; Cumhuriyet'in çöküşü ile antikomünizm arasında doğrudan bir ilişki bulunuyor.

Bu çalışma, kitabın sonunda daha ayrıntılı bir şekilde tartışılacağı üzere, Cumhuriyet tarihi boyunca düzenin üç büyük hegemonya bunalımı yaşadığı tespitinden yola çıkıyor ve bu üç

bunalım döneminden de dinselleşmeye sarılarak çıktığını öne sürüyor, üçüncü bunalımdan çıkış arayışının sonucu antikomünist şebekenin yetiştirdiği kadroların işbaşına gelişi oluyor. Bu ise aynı zamanda bildiğimiz anlamıyla Cumhuriyet'in, 1923 paradigmasının çöküşünü beraberinde getiriyor; Türkiye'de düzen kendi bunalımını ancak Cumhuriyet'i feda ederek ve İslamcılarla anlaşarak çözebiliyor.

İlk hegemonya bunalımı 2. Dünya Savaşı sonrasına tekabül ediyor. Türkiye yönetici sınıfı, Türkiye'yi savaşın dışında tutmayı başarıyor ama yine de savaş ekonomi üzerinde büyük bir tahribat yaratıyor. Yüz binlerce kişiyi istihdamdan çekip askere almak, bir milyon kişilik bir orduyu beş yıl boyunca beslemek, artan vergiler, savaş nedeniyle kabaran ithalat faturası, ihracattaki düşüş, karaborsacılık, stokçuluk, uzayan kuyruklar, karneyle alışveriş derken; savaş sonunda kitlelerde büyük bir hoşnutsuzluk ortaya çıkıyor. Türkiye yönetici sınıfının ve tek parti iktidarının buna verdiği birtakım yanıtlar olduğunu biliyoruz. Örneğin toprak reformu yasası bu dönemde konuşulmaya başlanıyor, ekonomi ve siyasette bir dizi başka reform gündeme geliyor, yeni bir partinin kuruluşu kaçınılmaz oluyor ve Demokrat Parti (DP) böyle siyaset sahnesine çıkıyor.

Ancak çare dinselleşmede ve antikomünizmde bulunuyor. Dinselleşme hem halk kitleleriyle kopan bağları tamir etmenin hem de komünizmle mücadelenin bir aracı olarak görülüyor. Antikomünizm üzerinden ise hem içeride bir teyakkuz hâli yaratılıyor hem de ABD ve Batı ile entegrasyon derinleştiriliyor, yeni dünya düzenine dâhil olunuyor. İşte antikomünist mutabakat bu konjonktüre tekabül ediyor. Dünya ve Türkiye Soğuk Savaş'a hızlı bir başlangıç yaparken, Türkiye'de devlet ve Türk sağı ya da "merkez"le "çevre" komünizmle mücadele adına bir mutabakata gidiyor ve hegemonyanın temelini de bu oluşturuyor. Antikomünist şebeke de bu mutabakatın yarattığı maddi zeminin üzerinde kendisini var ediyor ve güçlenmeye başlıyor.

İkinci büyük hegemonya bunalımı 1965'te başlıyor. 1965, Türkiye'de geniş halk kitlelerinin sol fikirlerle tanışmasının, sosyalist solun Türkiye İşçi Partisi (TİP) şahsında gözle görülür bir güce kavuşarak TBMM'de temsil edilmesinin, üniversite gençliğinin Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) aracılığıyla sosyalizme yüzünü dönmesinin ve işçi sınıfının sahneye çıkmasının miladını oluşturuyor. 1965-1980 yılları arasında sosyalist sol kendi karşı-hegemonyasını yaratacak bir güce kavuşurken düzen, dinselleşmenin ve milliyetçiliğin önünü daha da açıyor ve antikomünist şebeke giderek güçleniyor. 1965'ten 1971'e kadar Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden Milli Türk Talebe Birliği'ne, İlim Yayma Cemiyeti'nden Ülkü Ocakları'na uzanan bir genişlikte antikomünist şebeke sola karşı sokağa çıkıyor ve siyasal şiddet giderek artıyor. Ancak şebekenin gücü sol yükselişi durduramayınca ve hegemonya bunalımının üstesinden gelinemeyince 12 Mart 1971 darbesi gerçekleştiriliyor, sol devletin büyük şiddet dalgasıyla eziliyor.

12 Mart darbesi Türkiye'de yeni bir dönemi açıyor; 1973'te 12 Mart rejiminden çıkılırken, İsmet İnönü'den genel başkanlığı kısa süre önce devralmış olan Bülent Ecevit "ortanın solu" diye adlandırılmış, sosyal demokrat diyebileceğimiz ve elbette ki antikomünist bir programla CHP'yi birinci parti yapıyor. Necmettin Erbakan'ın Milli Görüş hareketinin ilk partisi Milli Nizam Partisi'nin (MNP) kapatılmasının ardından kurulan Milli Selamet Partisi'yle (MSP) CHP koalisyonunun en önemli icraatlarından biri olan genel afla 12 Mart'ta cezaevine atılan devrimcilerin tahliye edilmesi solun ikinci yükseliş dalgasının başlangıcını teşkil ediyor. Bu yükselişin karşısına devletle birlikte çıkan asıl güç MHP ve Ülkücü Hareket oluyor; bu ise antikomünist şebekenin Komünizmle Mücadele Dernekleri, Milli Türk Talebe Birliği, Yeniden Milli Mücadele gibi unsurlarının giderek atıl bir hâl almasını ve sokaktan çekilmesini beraberinde getiriyor; süreç boyunca Ülkücü Hareket şebekenin tek aktörüne dönüşüyor.

1977-1980 arasındaki dönem, 1965'te başlayan hegemonya bunalımının zirve noktasını oluşturuyor. Kapitalizmin 1974'te başlayan krizi, Türkiye'ye 1977'de, gecikmeli olarak yansıyor; bu ekonomik krize ise yükselen siyasal şiddet ve düzenin aktörleri arasındaki üstesinden gelinemeyen ihtilaflar damgasını vuruyor. 1977 1 Mayıs'ında Taksim Meydanı'ndaki kitleye açılan ateş ve yapılan katliam "zamanın ruhu"nu sembolize ediyor. Kontrgerilla ile birlikte hareket eden MHP bu üç yıl boyunca sosyalist kadrolardan yüzü sola dönük kanaat önderlerine uzanan bir genişlikte siyasi cinayetler işlemekle yetinmiyor; Çorum ve Maraş'ta kitle katliamlarına girişiyor ve devrimci güçler de bu şiddet siyasetine karşı giderek artan ölçüde şiddet ve misilleme eylemlerine başvurmaya başlıyorlar. Tüm bunlara ek olarak, kapitalizmin uluslararası krizinin yansıdığı Türkiye kapitalizmi bir de art arda gelen grev dalgalarıyla sarsılıyor; enflasyon yükseldikçe işçi sınıfının ekonomik mücadelesi de yükseliyor ve grevde geçen iş günü sayısı artıyor. Tüm bunların toplamı ise kapitalizmin asıl krizi anlamına gelen kâr oranlarının düşüşü oluyor; böylece ortaya çoklu bir kriz konjonktürü, öyle kolay kolay bertaraf edilemeyecek bir hegemonya bunalımı çıkıyor.

Düzen yaşanan ekonomik krize karşı bir önlemler paketi olarak 24 Ocak Kararları'nı alıyor. Klasik bir IMF programının ötesine geçen ve birikim rejimini değiştirerek ekonomiyi neoliberalizme açmayı hedefleyen 24 Ocak Kararları kendisine benzer IMF orijinli bütün programlar gibi doğrudan emek kesimini hedef alıyor ve yoksullaştırıcı bir karakter taşıyor. Tam da bu nedenle 1980 Türkiye'sinde hayata geçirilme ihtimali bulunmuyor; çünkü işçi sınıfı ve sosyalist güçler bu programın hayata geçirilmesini engelleyecek bir güce sahipler. İşte tam da böyle bir konjonktürde, yani çoklu kriz ve hegemonya bunalımına düzenin olağan yöntemlerle yanıt veremeyeceği anlaşılınca asker devreye giriyor ve ikinci hegemonya bunalımından çıkış, ancak 12 Eylül darbesiyle mümkün olabiliyor.

12 Eylül darbesi, 24 Ocak Kararları'yla birlikte birikim rejimini değiştirerek Türkiye'yi emperyalizme neoliberal politikalar aracılığıyla eklemlemeyi hedefliyor. 12 Eylül, emek hareketini ve sosyalist solu ezerken reel ücretler adım adım aşağıya çekiliyor, buna verilebilecek herhangi bir tepki ise darbe ortamında daha baştan engelleniyor; böylece bir yandan "asayiş" sağlanırken bir yandan da sermayenin krizine bir çözüm bulunuyor, kâr oranlarındaki düşüş tersine çevriliyor ve sermayenin darbeyi "gülme sırası bizde", diye karşılamasının nedensiz olmadığı anlaşılıyor.

Ancak mesele sadece neoliberalizm değil; tıpkı 1946'daki hegemonya bunalımında olduğu gibi darbeciler de hegemonya bunalımına çareyi, dinselleşmede görüyorlar. Antikomünist şebekenin düşünsel örgütlenmesi olan Aydınlar Ocağı darbeyle birlikte "devletlû" hâle geliyor ve Türk-İslam sentezi devletin yeni ideolojisine dönüşüyor. Müfredattaki değişikliklerden tarikat ve cemaatlerin etki alanlarının hızla artmasına, Kuran kurslarından imam hatiplere uzanan bir genişlikte dinselleşme ivme kazanıyor. Piyasacılıkla dinselleşmenin sentezini şahsında cisimleştiren kişi ise Turgut Özal oluyor ve Özal'ın ANAP'ı 1983'te iktidara geliyor. Ekonomide sınırsız bir piyasacılığa siyasal ve toplumsal alandaki hızlı bir dinselleşmenin eşlik ettiği bu süreçte hegemonya bunalımı kısmen de olsa hafifliyor, bu sentez kitlelerde bir karşılık buluyor. Ancak darbenin etkisi azaldıkça Türkiye'de sol ve emek hareketi yeniden boy göstermeye başlıyor ve 1989'da "bahar eylemleri" olarak adlandırılan memur eylemleriyle başlayan süreç 1991'de sekiz yıllık ANAP iktidarının sonunu getiriyor. Bu tarihten itibaren ise Türkiye yeniden çoklu bir kriz konjonktürüne giriyor.

1991-2002 yılları arasına yayılan ve uzunlu kısalı koalisyon hükümetleriyle, siyasal İslam'ın ve Kürt hareketinin yükselişiyle, mali ve ekonomik krizlerle, derin devletle, mafya, rüşvet ve yolsuzlukla, siyasi cinayetlerle, kitle katliamlarıyla, 28 Şubat "postmodern darbe"siyle somutlaşan ve 2000'lerin başına gelin-

diğinde bir hegemonya bunalımına dönüşen bu süreçten çıkış AKP iktidarıyla söz konusu oluyor. AKP, kuruluşunun üzerinden sadece bir yıl geçmesine rağmen arayış içerisinde olan kitlelerde bir umut dalgası yaratıyor. Aynı umudu kendi bunalımına bir çözüm arayan düzenin de taşıdığını biliyoruz. TÜSİAD ve TSK düzen adına AKP'yi çağırıyorlar; çünkü AKP'de kaybolmaya yüz tutan toplumsal rızayı yeniden tesis etme ihtimalini görüyorlar.

Bu son kriz, devletle Türk sağı arasında 1946'da kurulan antikomünist mutabakat adına dinselleşmeye açılan kapılardan girenlerin önce hükümet, sonra da devlet olmalarıyla neticeleniyor. 1970'li yıllarda antikomünist şebekenin rahle-i tedrisatından geçen İslamcı-muhafazakâr kadrolar 2000'lerin başında iktidara geliyorlar ve Cumhuriyet'in yüz yılının yirmi ikisinde iktidarda kalmayı başarıp, yüzüncü yılda yapılan seçimlerde bir beş yıl daha kazanıyorlar. İşte bu çalışmanın temel sorunsalını oluşturan "Yüz yıllık Cumhuriyet'in en az yirmi iki yılı neden Cumhuriyet'in kuruluş felsefesinin anti-tezi olan bir ideolojinin içerisinden çıkıp gelenlerin iktidarı altında geçti?", sorusu burada yanıtını buluyor. Düzen, yaşadığı hegemonya bunalımlarından çıkışı her seferinde emperyalizme yeniden entegrasyonda ve daha güçlü bir dinselleşmede görüyor, son büyük krizin sonucu ise antikomünist şebekenin yetiştirdiği kadroların devleti ele geçirip rejimi değiştirmeleri ve 1923 Cumhuriyeti'nin fiilen çöküşü oluyor.

Elinizdeki çalışmanın ilk bölümünde tek parti iktidarından Demokrat Parti iktidarına uzanan süreçte içeride devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakatın kuruluşu ve bunun bir sonucu olarak dinselleşme, dışarıda ise emperyalizmle antikomünizm ekseninde yeni bir entegrasyona gidiş anlatılıyor. 1946'dan 1950'ye uzanan dönem ve DP'nin iktidara gelişi bir süreklilik ilişkisi arz ediyor; DP, CHP'nin başlattığı süreci mantıksal sınırlarına taşıyor ve hem içeride hem dışarıda antikomünizm siyasetin

ana belirleyeni hâline geliyor, dinselleşmenin dozajı giderek artıyor. Bu sürece ise en çok Osman Yüksel Serdengeçti ve Necip Fazıl gibi antikomünist şebekenin önemli isimleri destek veriyor; çünkü mutabakat derinleştikçe kendilerine Cumhuriyet'le hesaplaşabilecekleri daha büyük bir alan açılıyor. Türk sağı, komünizmin Türkiye'de zemin bulmasının gerisinde, başta eğitim olmak üzere Cumhuriyet'in izlediği politikaların olduğunu öne sürüyor ve dolayısıyla antikomünizm Cumhuriyet düşmanlığı için adeta bir manivela olarak kullanılıyor.

İkinci Bölüm'de DP iktidarı döneminde kurulan ve özellikle açtıkları imam hatip okulları üzerinden eğitimin dinselleşmesinde son derece önemli bir rol oynamış İlim Yayma Cemiyeti'ni ele alıyorum. Ancak İlim Yayma Cemiyeti'nin önemi sadece bundan kaynaklanmıyor, cemiyeti kuran kadroların büyük bir bölümü bugün İskenderpaşa Cemaati olarak bilinen Gümüşhanevî Dergâhı'na mensuplar. Dergâhın önemi ise 1940'lardan itibaren Necmettin Erbakan ve Nurettin Topçu başta olmak üzere antikomünist şebekenin önemli figürlerinin önce dergâhın şeyhi Abdülaziz Bekkine'ye sonra da halefi Mehmet Zahit Kotku'ya intisap etmelerinden geliyor. Kotku ve dergâh, ilerleyen yıllarda Milli Nizam Partisi'nin kuruluşunda son derece önemli bir rol oynuyor ve Türkiye İslamcılığının partili geleneği olan Milli Görüş bu sayede siyaset sahnesine çıkıyor. İskenderpaşa Cemaati bugün de AKP'ye çok güçlü bir destek veriyor ve hem şirketleriyle hem devlet aygıtı içerisindeki kadrolarıyla önemli bir İslami yapılanma olarak yoluna devam ediyor. Bu bölümde üzerinde ayrıntılı bir şekilde durduğum iki isim bulunuyor: Bunlardan ilki Nurettin Topçu, ikincisi ise Necmettin Erbakan. Hayatını komünizmle mücadeleye adamış olan Topçu'nun eğitim sistemi üzerine yazdıkları bugün iktidarın eğitim politikalarının temelini oluşturuyor; öyle ki Topçu'nun *Türkiye'nin Maarif Davası* adlı kitabı okunması gereken kitaplar listesinin en tepesinde yer alıyor ve dahası İslamcı

yeni müfredata onun bu kitabına atıfla "Maarif Modeli" adı veriliyor. Erbakan ise Türkiye İslamcılığının kurucu lideri olma vasfını taşıyor ve Türkiye'yi yirmi iki yıldır onun kurduğu Milli Görüş'ün içerisinden çıkıp gelen talebeleri yönetiyor. Erdoğan'ı ve AKP iktidarını çok daha iyi anlamak için Erbakan'a ve onun siyasi fikirlerine mutlaka bakmak gerekiyor.

Üçüncü Bölüm'de *Büyük Doğu* dergisi ve Büyük Doğu Cemiyeti'ni ele alıyorum. *Büyük Doğu* çok uzun yıllar boyunca yayın hayatına devam etse de Necip Fazıl'ın ilk ve son parti kurma girişimi olan Büyük Doğu Cemiyeti'nin ömrü çok kısa oluyor. Bu bölümde ayrıca Türkiye İslamcılığının iki büyük ideoloğu ve alternatif tarih yazıcısı, Necip Fazıl ve Kadir Mısıroğlu'nu yakından inceliyorum ve antisemitizmin Türkiye'deki en önemli temsilcilerinden Cevat Rıfat Atilhan'a da antisemitizm-antikomünizm ilişkisi üzerinden değiniyorum. Necip Fazıl Soğuk Savaş'la birlikte ortaya çıkan antikomünist mutabakatın, kendisine ve İslamcılığa Cumhuriyet'le hesaplaşmak için büyük bir alan açtığını hızlıca fark ediyor ve antikomünizmle Cumhuriyet düşmanlığını aynı potada eriten bir söylemi *Büyük Doğu* aracılığıyla kitlelerle buluşturuyor. Bunu yaparken aynı zamanda bir karşı tarih yazımına girişiyor ve Osmanlı'ya övgü Cumhuriyet'e düşmanlık üzerine kurulu bu büyük ölçüde mitolojik, yani Necip Fazıl tarafından uydurulmuş yazım, İslamcılığın ana tarih anlatısını oluşturuyor. Necip Fazıl, uzun bir dönem boyunca, Soğuk Savaş'ın ilk yıllarından öldüğü 1980'lerin başına kadar siyasi yazıları, hitabeleri, tiyatro oyunları, şiirleri ve aksiyonerliği ile nesilden nesle aktarılan bir etki yaratmayı başarıyor. Başta Erdoğan olmak üzere günümüz siyasal İslamcılarının da "üstad"ı olan Necip Fazıl, Türk sağının ve antikomünist şebekenin en önemli birkaç isminden biri, belki de en önemlisi olma unvanını sonuna kadar hak ediyor. Etkisi onun kadar büyük olmasa da diğer bir karşı tarih yazıcısı Kadir Mısıroğlu da bu bölümde özellikle Milli Mücadele'ye ve Lozan'a dair yazdıkları üzerinden yakından in-

celeniyor ve onun tarih anlatısının bugüne uzanan izleri takip ediliyor. Cevat Rıfat Atilhan ise bu iki isim kadar kapsamlı olmamakla birlikte "bir Yahudi komplosu olarak komünizm" tezinin taşıyıcılarından biri olarak bu bölümde incelediğim isimler arasında yer alıyor.

Dördüncü Bölüm'de siyasal ömrü pek uzun olmamakla birlikte taşıyıcılığını üstlendiği ideoloji nedeniyle Türkiye'nin siyasal hayatında derin etkiler yaratan bir antikomünist yapılanmayı, Milliyetçiler Derneği'ni inceliyorum. Bu derneği incelemek ise elbette ki Türkçülüğün/ülkücü milliyetçiliğin iki önemli ismine, yani Atsız'a ve Türkeş'e daha yakından bakmak anlamına geliyor. Her iki ismi de münhasıran başka kitaplarımda ayrıntılı bir şekilde ele aldığım için bu çalışmada esas olarak onların 1944 ırkçılık-Turancılık davasından MHP'nin kuruluşuna uzanan süreçte antikomünist şebekenin içerisinde tuttukları yere odaklanıyorum. 2. Dünya Savaşı boyunca tek parti iktidarının Nazilerle iyi ilişkiler yürütmek adına kendilerine açtığı alanın Nazilerin yenileceği anlaşılınca ırkçılık-Turancılık davasıyla kapatılmasının ardından Türkçüler, Soğuk Savaş'ı kendileri açısından yeni bir fırsat olarak görüyor ve yeniden yayıncılık ve örgütlenme faaliyetlerine girişiyorlar. Menderes iktidarında daha da genişleyen bu alan Ahmet Emin Yalman suikastıyla tekrar hızlıca kapanıyor. Menderes, kendisine alternatif olabilecek radikal bir sağ partinin kurulma ihtimalini bu suikastı vesile yaparak hızlı bir şekilde ortadan kaldırıyor ve Türkçüler bir kez daha tasfiye ediliyor. Ancak 1944 ırkçılık-Turancılık davasının mahkûmları 1960'ların ikinci yarısından itibaren tekrar siyaset sahnesine dönüyor ve antikomünist şebekenin siyasal şiddet örgütü olan MHP'ye giden yolu açıyorlar. O MHP ise bugün antikomünist şebekenin İslamcı ayağından çıkıp gelenlerle birlikte Türkiye'yi yönetiyor.

Beşinci Bölüm'ün konusunu antikomünist şebekenin ismiyle müsemma örgütlenmesi Komünizmle Mücadele Dernekleri

oluşturuyor. Bu bölümde önce Zonguldak'ta kurulan Komünizmle Mücadele Derneği inceleniyor, buna eşlik edecek biçimde ise antikomünist şebekenin iki önemli figürü üzerinde duruluyor. Bunlardan ilki dernek kurulmadan hemen önce devletin isteğiyle Zonguldak'ta komünizme karşı konferanslar veren Cafer Seydahmet Kırımer, ikincisi ise Nihal Atsız'ın kardeşi Nejdet Sançar. Bir Kırım Türk'ü olan Kırımer'in önemi 2. Dünya Savaşı'nda devletin bilgisi dâhilinde Nazilerle işbirliği yapmasından kaynaklanıyor. Nazilerin yenilmesinden sonra ise Kırımer ABD ile ilişkileniyor ve hem Türkiye'de hem de antikomünist şebekenin uluslararası ayağında faaliyetlerini devam ettiriyor. Atsız'ın kardeşi Sançar da tıpkı ağabeyi gibi Türkçü milliyetçiliğin teorisyenlerinden biri olarak başından itibaren antikomünist şebeke içerisindeki yerini alıyor ve Cumhuriyet düşmanlığıyla antikomünizmi İslamcılık üzerinden değil ama Türkçülük üzerinden sentezlemeye çalışıyor. Komünizmle Mücadele Dernekleri aynı isimle ve başkaları tarafından birden fazla kere kurulsa da bunlardan en etkilisi 1963'te İzmir'de kurulanı oluyor. Bu dernek 1960'ların ikinci yarısına doğru hızla yükselmeye başlayan sosyalist sola karşı Türkiye çapında aynı hızla örgütleniyor ve 12 Mart darbesine kadar Milli Türk Talebe Birliği ile birlikte antikomünist şebekenin sokak ayağını oluşturuyor. Ancak 1969'dan itibaren MHP'nin bir siyasal şiddet örgütü olarak sahneye çıkışıyla antikomünist şebekenin diğer unsurları gibi sokaktan büyük ölçüde çekiliyor ve 70'ler boyunca etkisini yitirip tasfiye oluyor.

Çalışmanın Altıncı Bölümü'nde 1946'daki Tan Matbaası baskınından, kapatıldığı 1980 yılına kadar adeta Soğuk Savaş'ın Türkiye'deki çatı örgütü olma vasfını taşıyan Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ele alınıyor. Kim ve hangi siyasal ideoloji tarafından yönetilirse yönetilsin, söyleminde ve eyleminde antikomünizmin başat öğe olduğu MTTB'nin hikâyesi bize Cumhuriyet'in uzun intiharının hikâyesini anlamak için

önemli ipuçları veriyor. Türkiye tarihinin en kritik yıllarından biri olan 1965'te İslamcıların kontrolüne geçen MTTB o tarihten itibaren adım adım İslamize oluyor. Eylemine ve söylemine Osmanlıcılığı, İslamcılığı, Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecine ve Cumhuriyet'e düşmanlığı dâhil ediyor; tüm bunları antikomünizmle sentezliyor. MTTB de 12 Mart sonrasında MHP'nin Türk sağının siyasi şiddet tekelini eline almasıyla birlikte sokaktan çekilmeye başlıyor ve hem 12 Eylül'e doğru gidilirken hem de 12 Eylül sonrasında bundan kârlı çıkıyor; çünkü MTTB 70'ler boyunca siyasal şiddetten uzak durdukça kadrolarını kaybetmiyor ve 12 Eylül sonrasına sağlam bir bakiye devredebiliyor. Ayrıca kapatılmasına rağmen örgütsel olarak darbe yargısına maruz kalmadığı için birtakım ilişkiler üzerinden kadroları siyasal alana kısa süre içerisinde tekrar dâhil olabiliyor. Önce ANAP sonra da Refah Partisi ve Milliyetçi Çalışma Partisi gibi partilerde gördüğümüz MTTB'liler, başta Erdoğan olmak üzere AKP'nin kuruluşunda da büyük rol oynuyorlar ve dolayısıyla antikomünist şebekeden 2000'ler Türkiye'sine, AKP iktidarına bir yol uzanıyor; komünizmle mücadele AKP'nin tarih öncesini oluşturuyor.

Yedinci Bölüm'ün odağında Aydınlar Ocağı bulunuyor. Solun düşünsel hegemonyasına karşı 1960'ların sonunda kurulan Aydınlar Ocağı'nı Türk sağının ve antikomünist şebekenin erken dönem "think-tank"lerinden biri olarak görmek mümkün. Aydınlar Ocağı, elitist karakterli bir entelektüel kadro hareketi olarak yola çıkıyor, hedefini ise devlete ideoloji üretmek ve onu kendi ideolojisi yani Türk-İslam sentezi doğrultusunda dönüştürmek olarak belirliyor. Ocak 1974'te Milliyetçi Cephe (MC) hükümetinin kurulmasında oynadığı rolün yanı sıra, MC hükümetleri döneminde özellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı üzerinden müfredata ve kültür politikalarına Türk-İslam sentezi doğrultusunda müdahalelerde bulunuyor ve ciddi kazanımlar elde ediyor. "Devletlû" hale gelişi ise 12

Eylül darbesiyle birlikte söz konusu oluyor. Darbeciler sola karşı Atatürkçülüğün ciddi ölçüde çarpıtılmış sağ bir yorumunu devletin resmî ideolojisi hâline getirmek için bir arayışa girişiyorlar ve burada yardımlarına Aydınlar Ocağı etrafında toplanmış isimler yetişiyor. 1946'da devletle Türk sağı arasında kurulan mutabakat 12 Eylül'de zirveye ulaşıyor ve antikomünist şebekenin en önemli figürleri devletin eğitim ve kültür politikalarını belirler hâle geliyor. Bunun ekonomik zemini ise 24 Ocak Kararları'nın mimarı ve hem İskenderpaşa Dergâhı mensubu hem Aydınlar Ocağı çevresinden hem de TÜSİAD üyesi bir neoliberal olan Turgut Özal tarafından hazırlanıyor. Özal, şahsında birleştirdiği özellikleriyle antikomünist şebekenin ete kemiğe bürünmüş hâli olarak karşımıza çıkıyor.

Sekizinci Bölüm'de kitabın temel sorusu olan "Cumhuriyet'in yüz yılının yirmi ikisinde neden Cumhuriyet karşıtı bir parti iktidardaydı?", sorusuna somut bir yanıt veriliyor ve bunun için antikomünist şebekenin başta Erdoğan olmak üzere AKP üzerindeki etkisinin ve antikomünist şebekeden AKP'ye uzanan yolların izi sürülüyor. Başta Erdoğan olmak üzere AKP'yi kuran kadroların hepsi Necip Fazıl'dan ve *Büyük Doğu*'dan etkileniyorlar, onun yanı sıra Kadir Mısıroğlu okuyorlar ve siyaseten hepsi Erbakan'ın Milli Görüş'ünün paltosundan çıkıyorlar. Dünyaya ve Türkiye'ye bakışlarını Necip Fazıl, Mısıroğlu ve Erbakan belirliyor, onların yazdıkları karşı tarihin tezlerine ve yarattıkları mitosa inanıyorlar. Hemen hepsi Nakşî ve yolları bir şekilde İskenderpaşa Dergâhı'ndan geçmiş, Kotku'ya intisap etmişler. Hemen hepsi öğrencilik yıllarında MTTB üyesi olmuşlar ve MTTB'nin İslamize olma sürecine katkı yapmışlar. İlim Yayma Cemiyeti, MTTB ve Aydınlar Ocağı'nda öne çıkmış Nevzat Yalçıntaş, Sabahattin Zaim, İsmail Kahraman gibi isimler ise hem AKP'nin kurucu kadrolarının yetişmesinde hem de partinin kuruluşunda ciddi rol oynuyorlar. Erdoğan'ın kendisi de hem İskenderpaşa rabıtalı hem MTTB içerisinde görev yap-

mış hem de Aydınlar Ocağı üyeleriyle en başından beri sıkı ilişkileri var. Antikomünist şebekenin Erbakan ve Özal'dan sonra Türkiye siyasetine üçüncü "armağanı" Erdoğan oluyor yani.

Kitabın "sonuç" kısmında yeni tartışmalara vesile olması ümidiyle teorik bir çerçeve çizmeye ve yüz yıllık Cumhuriyet'in yirmi iki yılını siyasal İslamcı bir partinin iktidarı altında geçirmesine bu teori etrafında açıklama getirmeye çalışıyorum. Buna göre Türkiye'de düzen üç büyük hegemonya krizi yaşıyor ve her krizden dinselleşme dalgasını daha da yükselterek çıkıyor. 1946'da devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatın gerisinde düzenin 2. Dünya Savaşı'nda başlayan ve savaş bittiğinde daha da derinleşen hegemonya krizi var ve bu birinci dinselleşme dalgasını beraberinde getiriyor. İkinci büyük hegemonik bunalım 1965-1980 arasına tekabül ediyor ve özellikle 1977-1980 arasında normal yollardan çözülemeyecek derecede derinleşiyor. 12 Eylül darbesi geliyor ve Türk-İslam senteziyle ikinci büyük dinselleşme dalgasını yükseltiyor. Düzenin üçüncü büyük hegemonya bunalımı 1990'lardan 2002'ye kadar devam ediyor ve antikomünist şebekenin yetiştirdiği bir kuşağın kurucusu olduğu AKP imdada yetişiyor, düzen AKP aracılığıyla yeni bir hegemonya tesisini başarıyor. Ancak bu seferki dinselleşme dalgası öncekilerden farklı olarak rejim değişikliğiyle sonuçlanıyor; sola karşı kendilerine açılan kapılardan girenler, o kapıları açanları da tasfiye edecek bir şekilde iktidara yerleşiyor ve bir rejim inşasına girişiyorlar.

Çalışmayı tam da bu satırların yazıldığı günlerde daha da gözle görülür hâle gelen düzenin çoklu krizine, yeni hegemonya bunalımına ve hegemonyayı yeniden inşa etme girişimlerine dair bir tartışmayla neticelendiriyorum ve tıpkı daha önceki çalışmalarımda olduğu gibi Türkiye tarihine tarihsel maddeci/sınıfsal bir perspektiften bakma çabalarına mütevazı bir katkı yapabildiğim ve okurun zihninde bu perspektifi güçlendirebildiğim ölçüde amacıma ulaşmış olacağını düşünüyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

Soğuk Savaş, Antikomünizm, Dinselleşme

2. Dünya Savaşı'nın bitişinin ardından iki kutuplu bir dünya düzeninin ortaya çıkışı Türkiye siyasetini de doğrudan etkilemiş, Türkiye yönetici sınıfı bu kutuplardan birine, yani başını Amerika Birleşik Devletleri'nin çektiği Batı bloğuna dâhil olabilmek için içeride ve dışarıda hızlı bir politika değişikliğine gitmiş, bu da rejimin karakterindeki dönüşümün başlangıcı olmuştu. Emperyalizmle yeni bir entegrasyon sürecinin başladığı o tarihten itibaren Cumhuriyet'in kurucu felsefesinden ve radikalizminden adım adım uzaklaşılacak, uluslaşma, yurttaşlık, bağımsızlık, laiklik, aydınlanma gibi başlıklarda "gerici" olarak adlandırabileceğimiz yeni bir pozisyon alınacaktı.

Bu başlangıç aynı zamanda bir geçiş süreci anlamına geliyordu. Dış politikada dengeciliğin yerini ateşli bir Amerikancılığın alması, ekonomide devletçi politikalardan liberalizme geçiş, sanayileşmeci ve kalkınmacı anlayışın terk edilmesi ve uluslararası işbölümüne uygun bir şekilde hammadde ihracatçısı, mamul ürün ithalatçısı bir pozisyona yerleşilmesi, dış borç ve krediye dayalı bir mali yapı, dinin kamusal alana yeniden dönüşü ve laiklik politikalarında esneme... Tüm bunların içerisine yerleştiği çerçeve ise antikomünizmdi; 1945'ten itibaren antikomünizm siyasetin merkezine oturtulacak ve hem iç hem dış politikanın ana belirleyeni olacaktı. Söz konusu geçiş sürecinin sonunda iktidara gelen Demokrat Parti de CHP eliyle başlatılan bu süreci

derinleştirecek ve kendisinden sonra gelen sağ partilere bir miras olarak devredecekti.

Savaştan sonra uluslararası kapitalist sistemin hegemon ülkesi unvanını İngiltere'den alan ABD, sistemin sağlıklı işleyişi adına yeni bir mimari inşasına girişmiş ve bir dizi uluslararası kurum oluşturmuştu. Henüz savaş bitmemişken, 1944 yılında ABD'nin Bretton Woods kasabasında bir uluslararası toplantı yapılmış, orada alınan kararlar sonucunda kasabanın ismine atıfla "Bretton Woods sistemi" olarak adlandırılan yeni bir uluslararası para sistemi ortaya çıkmıştı. Doları altına, diğer ulusal paraları da dolara bağlayan bu sisteme Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası adlı iki yeni kurum da dâhil edilecekti.

Her iki kurumun da görevi, savaşta yıkılan Avrupa'nın yeniden inşasını finanse etmekti; böylece hem Amerikan sermayesi kendisine yeni değerleme alanları bulacak hem de Sovyetler Birliği'nin ve sosyalizmin Avrupa üzerindeki etkisi azaltılacaktı. Buna uygun bir şekilde dönemin ABD dışişleri bakanı Goerge Marshall'a referansla "Marshall Planı" olarak adlandırılan bir plan devreye sokulacak ve ABD 1948 ile 1952 yılları arasında 16 Avrupa ülkesine 10 milyar dolardan fazla yardımda bulunacak, Amerikan şirketleri de Avrupa'da büyük yatırımlar yapacaktı.

Dönemin ABD başkanı Harry Truman tarafından açıklanan "Truman doktrini" ise "komünizm tehdidi altında olan ve acil yardım ihtiyacı bulunan" iki ülkeye, yani Yunanistan ve Türkiye'ye mali ve askerî yardım yapılmasını içeriyordu ama bunun da ötesinde ABD'nin Sovyetler Birliği'ne karşı izleyeceği Soğuk Savaş siyasetini de resmî bir çerçeveye kavuşturuyor, antikomünizmi ABD iç ve dış siyasetinin ana başlığı hâline getiriyordu. Aynı dönem en az ABD yönetici sınıfı kadar ateşli bir antikomünizmin taşıyıcılığını Türkiye yönetici sınıfı da üstlenmiş durumdaydı ve bu iki ülkenin hızla yakınlaşmasını beraberinde getirecekti. O günlerde yayınlanan bir köşe yazısında bu

manzara biraz da "kuyruğu dik tutma çabası" olarak görebileceğimiz bir şekilde şöyle anlatılıyordu:

> Tarihin öyle bir devrinde yaşıyoruz ki birçok askerî ve siyasi şartlar neticesi olarak Türkiye'nin coğrafi vaziyeti Amerikan dış politikasının icap ve ihtiyaçları ile tencere ile kapağın birbirine uygunluğu gibi mutabakat vaziyetine gelmiştir. Amerika'nın bize yaptığı yardım ne onun tarafından bize yapılmış bir lütuf ne de bizim tarafımızdan rica edilmiş bir sadaka değil, fakat iki memleketin bugün içinde bulundukları siyasi ve askerî şartların icap ettirdiği karşılıklı bir zarurettir. (Malkoç, 2006: 89)

Emperyalizmle yeni bir entegrasyon arayışında olan Türkiye, 1946 yılında "7 Eylül Kararları" olarak bilinen kararları almış, 1947'de de IMF'ye ve Dünya Bankası'na üye olmuştu. 7 Eylül Kararları ile cumhuriyet tarihinin ilk devalüasyonu uygulanarak TL'nin değeri düşürülecek ve ithalatla ilgili tüm kısıtlamalar kaldırılarak dış ticaret liberalize edilecek, bu da "Bretton Woods sistemine uyum" olarak açıklanacaktı. Niyazi Berkes o döneme dair anılarında bu uyum sürecini şöyle anlatmıştı:

> Alman ticaret uyduluğu bölgesinden çıkıp da dünya ticaretine egemen duruma gelen ABD'nin kurmakta olduğu örgütlerin ölçülerine dayanan dünyanın piyasaları ile karşılaşınca Türk parası değerinin [bu yeni ölçülere] uymadığı meydana çıktı. Şimdi o fiyatlarla ne ihracat ne ithalat yapılabilirdi. İlk IMF ayarlamasının yapılışı işte bu yörünge değişimi depreminin ilk görünüşüdür. (...)7 Eylül Kararları'nın simgelediği depremin ilk görünüşleri şunlar oldu: Savaş yıllarında birikmiş olan dövizler ithalat ile ihracat arasında yeni bir dengeliliğin henüz gerçekleştirilmemiş olduğu bir zamanda, çoğu tüketim eşyası olan ithalat mallarına döküldü. Halk yığınlarının (dünya ekonomisi ile ilişkisi olduğu oranda) büyük kesiminin satın alma gücü ya da görenek etkisi ile harcamaları arttığından tasarruf düzeyleri düştü (o zaman hâlâ Türkiye nüfusunun yarıdan fazlasının dünya ekonomi piyasaları ile olan ilintisi çok dardı). Yeni iş adamlarının baskıları altında ödeme açıkları

> başladı. Kararların alınacağını önceden haber almış olan vurguncular hızla büyük kârlar sağladılar. (1997: 384-385)

7 Eylül Kararları'nın ardından Meclis'teki iki parti, CHP ve DP üyelik için birlikte çalışacaklardı, 19 Şubat 1947'de Meclis'te yapılan oylamayla üyelik anlaşmasının kabulünün ardından 11 Mart 1947'de Washington'da yapılan anlaşmayla Türkiye, IMF ve Dünya Bankası'na üye olmuştu. Hemen ertesi gün, yani 12 Mart 1947'de, Amerikan Kongresi'nin Türkiye'nin Truman Doktrini kapsamındaki yardımdan yararlanmasına izin vermesi ise elbette ki bir tesadüf değildi. Türkiye yönetici sınıfı emperyalizmle entegrasyonu derinleştirdikçe hegemon ülke tarafından ödüllendiriliyordu. 1948 yılının Haziran ayına gelindiğinde, Türkiye'ye yapılan askerî yardımlar, 76 milyon doları teçhizat, 24 milyon doları diğer masraflar olmak üzere 100 milyon doları bulmuş, ayrıca Sovyetler Birliği'yle bir savaş durumunda kullanılacak ikmal yollarının yapımı için de 5 milyon dolar daha verilmişti. (Kalyon, 2010: 13)

Emperyalizmle entegrasyonun altyapısı komünizmle mücadele ve Sovyetler Birliği düşmanlığı üzerine kuruluydu ve Soğuk Savaş'ın ilk cephelerinden biri, daha 2. Dünya Savaşı biter bitmez Türkiye'de açılacak, bu açılış ise Tan Matbaası baskını ile yapılacaktı. Zekeriya ve Sabiha Sertel'in yönetimindeki *Tan* gazetesi 2. Dünya Savaşı'nda Nazizm'e ve faşizme karşı fikrî mücadelenin merkez yayın organı olmuş, gazetede doğrudan sosyalizm propagandası yapılamasa da Sovyetler'e karşı dostane bir tutum takınılmıştı. Serteller savaş bittikten sonra şekillenmekte olan yeni konjonktürde *Görüşler* isimli bir dergi projesine girişmişler, derginin yayınlanabilen, 1 Aralık 1945 tarihli tek sayısının kapağında "Mecmuamıza yazı yardımları vaat edenler" şeklinde bir liste yayınlanmış, bu listede dönemin solcu aydınlarının yanı sıra Demokrat Parti'nin kurucu kadrolarını oluşturacak olan Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fuat Köprülü gibi isimlere de yer verilmişti. (Atay, 2021)

Söz konusu isimlerin derginin ilk sayısını gördüklerinde böyle bir vaatte bulundukları için pişman olduklarını tahmin edebiliriz; çünkü *Görüşler* henüz daha, çok partili hayata geçişe dair adımlar atılmamışken bile hem Cumhuriyet Halk Partisi'ni faşizan bir siyaset izlemekle itham ediyor hem de açık bir şekilde sosyalizm propagandası yapıyordu. Örneğin Sabiha Sertel "Değişen Dünya" adlı yazısında savaş sonrası dünyada barışı kurma iktidarını milletlerin kendilerinin ellerine aldıklarını ve bu nedenle de dünyanın her tarafında ilericilerin, anti-faşistlerin, demokratların, sosyalistlerin bir araya geldiklerini söylüyordu. Dünyadaki gelişmelerin faşizmin ve irticanın tasfiyesine doğru gidiş anlamına geldiğini öne süren Sertel şöyle diyordu:

> Dünyanın inkişafı faşizmin ve fikri irticanın tasfiyesine doğrudur. Bütün dünyada eski nizama, faşizme, reaksiyona karşı ileri unsurların meydana getirdiği demokratik birlikler, her tarafta seçimlerde ileri unsurların, sosyalistlerin kazanması, eski nizamcıların ne kadar zaafa düştüklerinin emareleridir. Reaksiyonerlerin mevkilerini muhafaza için mukavemet göstermeleri, birleşmeleri mücadelenin tabii bir seyridir. Fakat buna karşı demokrat, sosyalist, komünist bütün dünyada meydana gelen birlikler irticayı yenecek en kuvvetli silahtır. Geçen harplerden ve sulhlerden alınan dersle 1918 harbinin sonunda yapılan hatalara düşmemek için demokrat unsurların birleşme temayülü, bu harp sonunun en ümit verici hadisesidir. İstikbalin anahtarı bu birliktedir. (Sertel, 1945: 5)

Dönemin tek parti iktidarı, *Görüşler*'i komünistlerle liberaller arasında kurulması muhtemel bir ittifakın işareti olarak görmüş ve sürece erkenden ve elbette ki antikomünist bir söylemle müdahale etmişti. Derginin yayınlanmasından iki gün sonra, 3 Aralık 1945'te Hüseyin Cahit Yalçın *Tanin* gazetesinde "Kalkın ey ehli vatan" başlıklı bir yazı yazacak ve derginin komünist bir propaganda aracı olduğunu anlattıktan sonra yazısını, "Bunları susturmak için cevap vermek hükümete düşmez. Söz, eli kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarındır," diye bitirecekti.

1875 yılında doğan Hüseyin Cahit 1896'da Mülkiye Mektebi'ni bitirmiş, II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908'e kadar eğitimcilik yapmıştı. 1908'de ise Hüseyin Kazım Kadri ve Tevfik Fikret'le birlikte *Tanin* gazetesini çıkarmaya başlayacak ve İstanbul mebusu olarak Meclis'e girecekti. 1919'da İstanbul'un işgaliyle birlikte Malta'ya sürülen Hüseyin Cahit, buradan 1921 yılında kurtulduktan sonra *Tanin*'i yeniden çıkaracak, sıkı bir İttihatçı olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hem Atatürk'e hem de İnönü'ye yönelik sert eleştiriler yöneltecek ve bu nedenle de İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanacaktı. Bu yargılamalarla birlikte Hüseyin Cahit, Atatürk'ün ölümüne kadar siyasetin dışında kaldı, 1938'de ise bizzat İnönü'nün teklifiyle siyasete geri döndü ve 1939'dan 1954'e kadar CHP'de milletvekilliği yaptı. Bu görevi esnasında gazeteciliğe de devam etti ve 1948'den itibaren Demokrat Partili siyasetçilere çok sert eleştirilerde bulundu, DP'ye yakın gazetecilerle de sert polemiklere girişti. (Huyugüzel, 2013: 300)

Hüseyin Cahit'in 1945 yılında böyle bir yazı yazması şaşırtıcı değildi; çünkü Anglosakson çizgide yer alan bir figür olarak o, 2. Dünya Savaşı'nın bitiminin hemen ardından basında Sovyetler Birliği'ne ve komünizme karşı savaş açan ilk isimlerden biri olmuştu ve bu nedenle sıkça dönemin solcu aydınlarıyla ve Sertellerle karşı karşıya geliyordu. Örneğin ABD'nin atom bombasını icadını Hüseyin Cahit "dünya barışının garantisi" olarak görerek büyük bir coşkuyla karşılamış, Sertel ise bu bombanın bir gün Türkiye üzerinde de kullanabileceği uyarısında bulunan bir karşı yazı yazmıştı. Sabiha Sertel tüm dünyada anti-faşizm yükselirken Türkiye'de faşizmle ve ırkçılıkla herhangi bir mücadelenin söz konusu olmadığını söylemekte, Hüseyin Cahit de onu "Moskova'nın ağzı"yla konuşmakla suçlamakta ve Türkiye'de faşist değil liberal bir rejim olduğunu öne sürmekteydi.

Hüseyin Cahit'in Batı yanlısı ve Sovyet düşmanı yazıları öylesine şiddetliydi ki Sovyetler Birliği'nin bile dikkatini çekmişti

ve Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Feridun Cemal Erkin ile Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Vinogradov arasında yapılan görüşmelerde Sovyet elçi Hüseyin Cahit'i gündeme getirmişti. Erkin anılarında bunu şöyle anlatmıştı:

> Mr. Vinogradov bu vesile ile kendisine aziz olan ve karşılıklı ilişkileri güya düzeltmeye yarayacak çareler arasında en etkililerden biri görünen şu konuyu hararetle ele almıştı. Türk basınının Sovyetler Birliği'ne karşı kampanyasına son vermek ve özellikle *Tanin* gazetesinin seçkin ve ateşli başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın'ı susturmak. Verdiğim cevapta, Türk basının yayınlarında Sovyet basınının her gün Türkiye'ye yönelttiği incitici yazılara mukabeleden başka bir hedef görmekte isabet olmadığını belirttim. Hüseyin Cahit Yalçın meselesine gelince, basın hürriyetinin bize gazeteler nezdinde herhangi bir müdahalede bulunmaya imkân vermediğini söyledim. Bu husus bir yana, Yalçın'ın Türk heyetine San Fransisco seyahatinde refakat edecek olan basın grubuna dâhil bulunması neticesinde başkentten uzaklaşmasının, başyazar faaliyetini bir süre için kesmek suretiyle bize, onun günlük makalelerinin Sovyet basınında Türkiye'ye karşı alınan tavra ne derece tesir ettiğini değerlendirmek fırsatını da vereceğini sözlerime ekledim. Yalçın'ın seyahat ve sükûtunun mevcut duruma herhangi bir değişiklik getirmediğini belirtmeğe tabii lüzum yoktur. (Azman, 1994: 105)

Hüseyin Cahit'in yazısının yayınlanmasından bir gün sonraki *Cumhuriyet* gazetesinde "Bizim Yoldaşlar Nihayet Maskelerini Attılar" şeklinde bir yazı yayınlanacak ve *Görüşler*'in G'sinin ters çevrilmiş bir orak olduğu öne sürülerek, "bunun çekici nerede", diye sorulacaktı. Yazıda anlatıldığına göre –ki büyük ihtimalle kurguydu- bir *Cumhuriyet* okuru gazete binasına gelerek elindeki dergiyi masaya yaymış ve başlığını ters çevirerek parmağını üzerine koymuş, gazete çalışanları da "ortada bir harf değil bariz bir orak resmi kaldığını hayretle" görmüşlerdi. Hemen ardından meçhul ziyaretçi "ya

bunun çekici nerede", diye sormuş ve kendi sorusunu yine kendisi, "okuyunca anladım, içinde imiş", diyerek vermişti.

Yazının devamında "demokrasi isteriz, hürriyet isteriz" feryatlarından nasıl bir demokrasinin ve hürriyetin anlaşıldığı ve bunun komünist demokrasisi, kızıl hürriyet olduğu söyleniyordu. "Orak çekice tapanlar, artık maskelerini yüzlerinden atmışlar"dı ve bunu da son zamanlarda yayınladıkları *Yeni Dünya* ve *Görüşler* adlı yayınlarla ortaya koymuşlardı. Komünistler "hür ve müstakil Türk vatanındaki demokrasiyi ve hürriyeti beğenmiyorlar" ve "bu vatan ve milleti Moskovavari bir rejimin esiri yapmak için demokrasi ve hürriyet istiyorlar"dı. İstedikleri ise "Sovyet Rusya'dan başka hiçbir yerde tutunamamış bir içtimai akide olan komünistlik de değil, emperyalist Rus Bolşevikliği"ydi. (*Cumhuriyet*, 4 Aralık 1945)

Aynı gün *Tan*, *Yeni Dünya* ve *La Turquie* gazetelerinin matbaalarıyla "Berrak" ve "ABC" kitabevleri, çoğu MTTB üyesi üniversite öğrencilerinin öncülüğünde basılacak, kitlenin *Yeni Dünya*'nın ofisine yönelmesi ise Sovyet Konsolosluğu'yla aynı sokakta yer aldığı için polis tarafından engellenecekti. Bu baskın henüz Soğuk Savaş başlamamışken dahi Türkiye yönetici sınıfının antikomünizmini göstermesi bakımından son derece sembolik bir nitelik taşımaktaydı. Kalabalıktan bir bölümün eylemin ardından *Büyük Doğu* dergisinin ofisine gidip Necip Fazıl'a tezahüratta bulunması ise şaşırtıcı değildi; aksine devletle Türk sağı arasında kurulacak olan antikomünist mutabakatın habercisiydi.

Aynı dönem ABD ile yakınlaşma sürecinin hızlandığı, antikomünist atmosferin "dost ve müttefik ABD" propagandası ile tahkim edildiği bir dönemdi. Amerikan savaş gemisi Missouri, 11 Kasım 1944'te ölen, Türkiye'nin ABD büyükelçisi Münir Ertegün'ün naaşını Türkiye'ye getirme gerekçesiyle ama aslında Sovyetler'e gözdağı verme amacıyla 5 Nisan 1946'da İstanbul'a gelecekti. Bu ziyaret siyasiler ve basın tarafından büyük bir coşkuyla karşılanacak, kamuoyu da harekete geçirilecekti.

İktidar ziyaretçilere yönelik kapsamlı bir karşılama programı hazırlamıştı. Missouri TSK'ya bağlı gemiler tarafından boğazda karşılanacak, Ertegün'ün cenazesi Dolmabahçe'ye çıkarılacak ve burada Amerikan askerlerinin de katılacağı bir tören yapılacaktı. Aynı günün akşamı Amerikan Basın Ataşeliği gemide basın mensuplarının da katılacağı bir kokteyl düzenleyecekti. Ziyaret için PTT hatıra pulları bastırmış, TEKEL de Missouri adını taşıyan bir sigara hazırlamıştı. Amerikan askerleri için çok sayıda balo ve ziyafet tertip edilecek ve ziyaretçiler bütün ulaşım araçlarından ücretsiz yararlanacaklardı. Amerikan askerleri için Kadıköy'den Beşiktaş'a kadar olan kısımdaki evler boyatılmış, genelevler tamir edilmiş, boyanmış, çalışan kadınlar muayene edilmiş, eğlence yerlerinin kapılarına "welcome" yazan pankartlar asılmıştı. (Bozkurt, 2007: 262)

Ziyaret iktidar cenahında da büyük bir sevinçle karşılanmış, dönemin başbakanı Saraçoğlu: "Minnettarlığımı tebarüz ettirirken derin bir zevk içindeyim. Dünyanın en mükemmel çocuğu olan Amerika ve Amerikalılar, ellerinde insanlık, adalet, hürriyet, medeniyet bayrakları olduğu hâlde sağlam ve metin adımlarla yürümektedirler", derken, Cumhurbaşkanı İnönü de gazetecilere "Amerikan donanmasına mensup gemiler bize ne kadar yakın bulunurlarsa o kadar iyi olur", demişti. (Bozkurt, 2007: 263-265)

Missouri'nin Türkiye'ye ulaşacağı gün *Cumhuriyet* gazetesi haberi manşetten verecek ve ABD'ye övgüler yağdıracaktı. Buna göre "Amerika bugün yeryüzünün en kuvvetli bir milleti"ydi ama "bu kuvvet saldırganlığın, istila ve tahakküm hırsının değil; barışın, adaletin ve milletler arasında eşitlik hakkını kurmak isteyen temiz bir idealin emrinde"ydi. Bu nedenle de "Atlantik Okyanusu'nun öbür kıyısından kalkarak hür boğazların hür ve mavi suları üzerinde bize birkaç günlük bir misafirliğe gelen Missouri'yi İstanbul halkı bu itibarla sevinerek karşılıyor, en büyük Amerikan harp gemisinin heybetli çizgilerinde yarınki

barış dünyasını gerçekleştirmeye çalışan ülkücülük sembolünü görüyor"du. (*Cumhuriyet*, 5 Nisan 1946)

"Hür boğazların hür ve mavi suları"nda yüzüşü vurgusuyla açıkça Sovyetler'e göndermede bulunulan Missouri'nin ziyareti, Soğuk Savaş'a girilirken Türkiye-ABD yakınlaşmasının ve antikomünizmin sembolik hadiselerinden birini teşkil edecek, bu yakınlaşmanın sağladığı atmosferde çok geçmeden ikinci büyük antikomünist nümayiş yaşanacaktı.

Tan Matbaası baskınını izleyen bu ikinci büyük antikomünist nümayiş 6 Mart 1947'de Ankara'da gerçekleşti. 1 Mart günü, bu kitapta adını sıkça duyacağımız isimlerden biri olan Osman Yüksel Serdengeçti'nin ve Türkçü öğrencilerin başını çektiği bir grup öğrenci, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) yönetimine 67 imzalı bir dilekçe vererek komünistlikle itham ettikleri *Yurt ve Dünya* ile *Adımlar* dergilerinde yazıları çıkan öğretim üyelerinin görevlerine son vermelerini talep etmişlerdi. 5 Mart'ta ise bu dilekçeye karşılık olarak bilimsel özgürlük ve akademik özerkliği savunan 108 imzalı bir dilekçe üniversite yönetimine sunulacaktı. 6 Mart günü Türkçü/sağcı öğrenciler solcu öğretim üyelerinden Pertev Naili Boratav'ın DTCF'de vereceği konferansı bahane ederek solcu öğretim üyelerini hedef alan bir gösteri yaptılar, ayrıca *Marko Paşa* ve *24 Saat* adlı solcu yayınları da yırttılar.

Yaklaşık bir hafta sonra, 14 Mart 1947'de, üniversite yönetimi Pertev Naili Boratav, Behice Boran ve Niyazi Berkes hakkında "üniversite kürsülerinde yabancı ideolojileri yayarak Türk gençliğine zehir saçmak isnadıyla" soruşturma başlatıldığını duyuracak, hocalar 10-11 Ekim 1947'de üniversite yönetimine savunmalarını yapacaklar, 27 Aralık 1947'de ise MTTB'nin öncülüğünde "DTCF Baskını" olarak bilinen hadise gerçekleşecekti.

27 Aralık'tan günler önce MTTB'ye bağlı öğrenci dernekleri ve topluluklar komünizmle mücadele edeceklerine dair yeminler eden ve DTCF'nin solcu hocalarını hedef alan açık-

lamalar yayınlamaya başlamışlar, 27 Aralık günü ise CHP'nin Demirtepe Ocağı'nda Behçet Kemal Çağlar'ın yaptığı ateşli konuşmanın ardından bir grup öğrenci "Komünist hoca istemiyoruz", "Komünistler üniversiteden atılsın" pankartlarıyla DTCF'ye doğru yürüyüşe geçmişlerdi. Valinin talimatıyla polisin engellemediği öğrenciler DTCF'ye ulaştıklarında Boratav, Boran ve Berkes'e saldıracaklar, Rektör Aziz Şevket Kansu'ya ise zorla bir istifa mektubu imzalatacaklardı.

DTCF baskınının üzerinden çok geçmeden, 10 Ocak 1948'de üniversite yönetimi solcu hocaların görevden uzaklaştırılmaları yönünde bir karar alacak ama Üniversitelerarası Kurul bu kararı geçersiz sayacak, Danıştay ise 30 Ocak 1948'de hocalara isnat edilen suçla ilgili herhangi bir kanıt bulunmadığı hükmüne varacaktı. Tüm bunlara rağmen zamanın ruhu işbaşındaydı ve bu noktada TBMM devreye girerek hocaların fiilen açığa alınmasını sağlayacaktı.

1947 yılında ve işte antikomünizmin belirlediği böyle bir siyasi atmosferde Diyanet İşleri Başkanlığı görevine getirilen Ahmet Hamdi Akseki (1887-1851), 1950 yılında yeni işbaşına gelen Demokrat Parti hükümeti için hazırladığı "Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor" adlı raporda Türkiye'deki din eğitimi hakkında değerlendirmeler yapar ve hükümete önerilerde bulunurken şöyle demişti:

> Yirmi altı seneden beri çocuklarımız hakiki bir din ve ahlâk terbiyesinden mahrum olarak içi bomboş ve herhangi menfi bir tesiri kabule müsait bir hâlde yetişmektedirler. Üstelik onlara bu süre zarfında gerek mekteplerde ve gerek başka vasıta ile din ve ahlâk aleyhinde söylenebilecek ne varsa hepsi söylenmiş, telkin edilmiş ve kıpkızıl bir dinsiz olmaları için her şey yapılmıştır. Bugünkü gençler komünist olmamışlarsa, bunu ailelerindeki kuvvetli din terbiyesine borçludurlar. (Akseki, 1951: 10)

Milli Mücadele döneminde İstanbul'dan Anadolu'ya geçen Akseki, 1924 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (DİB)

ilk başkanı Rıfat Börekçi'nin isteği üzerine Diyanet İşleri Reisliği Hey'et-i Müşâvere üyeliğine getirilmiş, 1925 yılında Tarîkat-ı Salâhiyye Cemiyeti üyesi olduğu gerekçesiyle İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanmış, ancak beraat etmiş ve ardından döndüğü DİB'de 1939'da reis muavinliğine atanmış, M. Şerafettin Yaltkaya'nın ölümü üzerine de 1947'de Diyanet İşleri reisliği görevini üstlenmişti.

Akseki'nin Diyanet İşleri Başkanlığı görevine geldiği dönem CHP'nin "din açılımı" yaptığı döneme denk geliyordu ve Akseki bu açılımların hepsinde önemli bir rol oynuyordu. 15 Ocak 1949'da Ankara ve İstanbul'da on ay süreli imam hatip kurslarının eğitime başlaması, 1 Şubat 1949'da ilkokulların 4. ve 5. sınıflarına program dışı ve seçmeli din derslerinin konması, 4 Haziran 1949'da Ankara Üniversitesi bünyesinde İlahiyat Fakültesi'nin açılması ve 5 Temmuz 1950'de Türkiye radyolarında ilk Kur'an ı Kerim yayınının gerçekleşmesi gibi dinselleşme adımları üst üste atılırken Akseki Diyanet İşleri Başkanı'ydı.

Necip Fazıl yıllar sonra Milli Türk Talebe Birliği'nde verdiği bir konferansta onun Diyanet İşleri Başkanı olarak oynadığı rolü "o bir felaket makamına, daha büyük felaketlere mani olabilmek için geçmiştir. (...) Biraz da intihara benzeyen bir hareketle yeni felaketlere yol açılmaması için, sırf bir mukavemet unsuru olarak katlanmış bir fedaidir o", diyerek tasdik ettikten sonra aralarında geçen bir konuşmayı şöyle anlatmıştı:

> -Hocam dedim ona; günün şartlarına göre, siz bu makamda oturacağınıza, sırtınızda bir küfe, kanalizasyon temizleyiciliği yapsanız ve necaset taşısanız daha hafif olmaz mı?
>
> Yüzü kireç kesildi. O kadar ki arkasındaki kireç rengi duvardan çehresini ayırt edemedim.
>
> -Hakkın var Necip Fazıl dedi; fakat ben bu makama, daha fazla kötülüğe mani olmak için katlanıyorum.

Şu cevabı verdim:

> – Kalbinizi okuyamam ve gizli niyetinizi heceleyemem! Sizi Allah'a havale ederim. Sözünüz sadık ve muradınız halisse, suç yerine ecriniz büyük olur. Bu işe katlanışınız da uzaklaşmaktan daha ulvi bir anlam taşır. (Necip Fazıl, 1999: 96)

Günümüz İslamcılığının önemli isimlerinden biri olan İsmail Kara'ya göre İnönü'nün Akseki'yi Diyanet İşleri Başkanlığı'na getirmesi dönemin koşullarıyla ilgili stratejik bir tercihti. II. Meşrutiyet döneminden beri bilinir, tanınır bir İslamcı figür olan Akseki halk arasında da "âlim ve muteber bir insan" olarak görülmekteydi. Akseki'nin göreve getirilişi "çok partili hayata geçiş çalışmalarının yürütüldüğü, muhalefetin dinî konularda iktidarı gittikçe dozu sertleşecek şekilde tenkitlere tabi tuttuğu, iç ve dış konjonktürel şartlar dolayısıyla dinî hayatın, din eğitiminin daha serbest bir hüviyete büründürülmesine gayret edildiği" bir döneme tekabül ediyordu. (Kara, 2005: 192)

İşte Akseki'nin raporu da zamanın ruhunu ortaya koyması bakımından son derece önemliydi. Din eğitimi ve dinselleşmenin komünizme karşı panzehir olarak kullanılmaya başlanması, 2. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında Türkiye yönetici sınıfının Soğuk Savaş'a ateşli bir şekilde dâhil oluşuyla ilgiliydi. Bu dönem, içeride ve dışarıda komünizm tehdidinin ve komünizmle mücadelenin siyasetin merkezine yerleştiği ve başta CHP olmak üzere siyasi aktörlerin hepsinin pozisyonlarını buna göre yeniden belirledikleri bir dönemdi. Akseki de bunu görüyor ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın devlet aygıtı içerisindeki yerinin ve konumunun güçlendirilmesi ve dinselleşmenin dozajının artırılması adına bir müdahalede bulunuyordu:

> [Akseki'nin] 1950'de hükümet yetkilileri için hazırladığı bir dâhili rapor, kurumun bu artan güvenini ve diğer devlet kurumlarıyla pazarlık süreçlerini ortaya koyar. Akseki, asıl olarak örtüşen konsensüs alanlarında stratejik bir işbirliği içinde karşılıklı ilişki-

> ler öneriyor, sadece Diyanet'in genişlemesi için değil, ayrıca din eğitimi ve imam hatip okulları için de lobi yapıyordu. Akseki, Diyanet'in rolüyle ilgili olarak, kendisini "hurafelere" karşı "gerçek" İslam'ın otoritesi ve komünizme karşı bir siper olarak sunarak, kurumu "İslam'ın aydınlanmış versiyonunun" propagandacısı olarak gören Cumhuriyetçi söylemi ve Diyanet'in alternatif meydan okumalara karşı kendi din tekelini korumasını ve kendi imtiyazlarının peşinde koşacağı kanallara sahip olmasını içeren bir görüşü benimsedi. (Lord, 2023: 144)

CHP'nin 1947 tarihli 7. Kurultayı'nda yapılan konuşmalar ve alınan kararlar antikomünizmle dinselleşme arasındaki bağlantıyı göstermesi açısından son derece önemlidir. Kurultay'ın 2 Aralık 1947'de gerçekleştirilen dokuzuncu birleşiminin ikinci oturumunda laiklik başlığı ele alınmış, tartışmaya damgasını komünizm tehlikesi vurmuştu. Örneğin Kayseri delegesi Şükrü Nayman konuşmasında 2. Dünya Savaşı sonrası Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa'da din eğitimine yönelik ilgi artarken Türkiye'de "iftar sofraları yerine içki masaları, sabahlara kadar kadınlı erkekli briç ve poker partileri yapma"nın yenilik olarak kabul edilemeyeceğini söylüyordu. Toplumsal maneviyatın bozulmasının önüne ancak dinle geçilebileceğini söyleyen Nayman'a göre dinî değerlerden değil komünizmden korkmak gerekiyordu: "Arkadaşlar, dinden korkmayalım; ben amele arasına yayılan kızıl tohumların neşvünemasından korkarım." (1948: 451) Maraş Delegesi Emin Karpuzoğlu ise yapılan din tartışmalarına kimilerinin "irtica hortluyor, vatan tehlikede, rejim gidiyor", diye tepki göstereceklerini, ancak bunların hepsinin yalan olduğunu söylüyordu. "Asil Türk milletinin sulbünden gelen, bu aziz yurdun bin bir çeşit nimetleriyle perverde olan, bu rejimin feyzini tadan hiçbir Türk çocuğu bu iftiraları kabul etmez"di. İrticanın kara kuyuları da komünizmin gayya kuyuları da hür fikirleri tehdit etmekteydi ama devlet, hükümet ve ordu olduğu sürece "ne irtica ne de gayya kuyusu" olacaktı. (1948: 453-454)

Dinin komünizmle mücadele için son derece önemli bir araç olduğunu söyleyen isimlerden en önde geleni ise Hamdullah Suphi Tanrıöver'di. Türk milliyetçiliğinin kurucu figürlerinden biri olan Tanrıöver, daha 1946'da TBMM'de yaptığı bir konuşmada Kurultay'daki tartışmalara öncülük edecek şekilde şöyle demişti:

> Memlekette komünizm cereyanları vardır... Mahkemeler bunu tedavi etmeye kâfi gelmez, polis, jandarma, ceza buna deva değildir. Türk halkının manevi bünyesini bu hastalıklar olmayacak şekilde takviye etmek lazımdır. Bunu yapmak için Türk milletine onun büyük manevi kaynakları olan din ve milliyetten istifadesine fırsat vermek lazımdır... Bizi en müşkül zamanlarda ayakta tutmuş olan dinimiz, milliyetimiz ve tarihi şuurumuzdur. (Salimoğlu, 2020: 61)

Tanrıöver Kurultay'da da din eğitimi verilmesi gerektiğini düşünen CHP'lilerin sözcüsü konumundaydı. "Türk inkılabı, ne Fransız inkılabı ne de Rus inkılabı gibi dinî tahribata uğratan bir inkılaptır", diyen Tanrıöver'e göre ıslahat hareketleri esnasında bütün kurumlara dokunulmuş ama medreselere dokunulmamıştı. "Bizim tarihimizde de bu medreselerin ıslahı yoluna gidilseydi, dokuz asırlık üniversitemiz vardır diye övünebilirdik" ama bu yapılmamış, yani medreselerde bir ıslahata gidilmemiş, bunun yerine medreseler ve imam hatip okulları kapatılmıştı. Tanrıöver dinî eğitim veren kurumların "din namına konuşan adamların ıstırabını çekmiş nesillere mensup olduğumuz için" kapatıldığını söylüyordu; ancak bu geçici bir tedbirdi, sürekli olamazdı "çünkü yeryüzünde böyle bir laik devlet mevcut değil" di.

Tüm bunlardan sonra sıra esas meseleye, yani komünizme geliyordu ve Tanrıöver azınlıklarla komünizm arasında bir bağlantı kurarak şöyle diyordu:

> Komünizm bir din olarak intişar ettiği için her yerde din adamlarını takip ediyor. O hâlde acaba biz İmam ve Hatip mekteplerimizi

> açmazsak dünyanın bütün üniversitelerinde olduğu gibi, ilim mahiyetinde olarak İstanbul Üniversitesi'nde İslam Tarihi, İslam Felsefe Tarihi, Mukayeseli Tarih-i Edyan okutmazsak ve nihayet bir de yüksek din öğretimi mektebi açmazsak acaba Osmanlı bakiyesi bu zavallı ekalliyetler son müdafaalarını yapmak için muhtaç oldukları adamları nereden tedarik edeceklerdir? Yalnız memleketin dahili ihtiyacı için değil, dışarıda bıraktığımız ekalliyetler için de bu müesseseleri düşünmek mecburiyetindeyiz ... Yirmi beş sene evvel yine bu fikri müdafaa etmiştim. Türk milletinin huzurunda aynı fikri yirmi beş sene sonra da aynen müdafaa ediyorum. (1947: 458)

Tanrıöver kurultaydaki konuşmasına verilen tepkiler nedeniyle 29 Aralık 1947'de CHP'den istifa etmişse de gidişat onun istediği doğrultudaydı. Kurultayda ilk ve ortaokullarda din eğitimi verilmesi ve imam hatip okullarının açılmasıyla ilgili dokuz önerge verilmiş, Hasan Âli Yücel'in yerine Milli Eğitim Bakanlığı'na atanan ve muhafazakâr kimliğiyle bilinen Reşat Şemsettin Sirer, konuyla ilgili yaptığı açıklamada "Türk milleti Müslüman bir millet olduğuna göre bu camiada İslam dininin akidelerini öğrenmek ve öğretmek isteyen vatandaşlar bulunacaktır", demişti.

Kurultay'da alınan karar doğrultusunda din eğitimiyle ilgili bir komisyon kuruldu ve bu komisyon ilk toplantısını 19 Şubat 1948'de yaptı. Komisyonun hazırladığı raporda ise "okul içinde ve ders saatleri dışında ilkokullarda ihtiyari din dersi verilmesi, ders kitaplarının Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanması, Köy Enstitüleri hazırlık sınıflarında din derslerinin okutulması, imam hatip kurslarının ve İlahiyat Fakültesi'nin açılması" önerilerine yer verilmişti. (Şimşek, 2013: 398) Bu rapor doğrultusunda mayıs ayında hükümet tarafından en az ortaokul mezunu olan ve askerliğini yapan kişilerin başvurabileceği imam hatip kurslarının açılacağı kamuoyuna duyurulmuştu. Kursların resmen faaliyete geçişi ise Milli Eğitim Bakanlığı Milli Talim ve Terbiye Heyeti'nin 30 Aralık 1948 tarihli kararıyla söz konusu

olmuş ve on haftalık bu kursların sayısı 50'ye ulaşmıştı. Ancak din adamı ihtiyacına yönelik vurguyla açılan bu kurslara beklenen düzeyde bir başvuru olmamış, kurslar atıl kalmıştı. İslamcı literatürde ise bu durum, kurs koşullarının zorluğuyla ve kurslardan mezun olmanın maddi bir getirisinin bulunmamasıyla açıklanmıştı:

> Komisyonun tavsiyesini uygun bulan CHP iktidarı tarafından 1949 yılında İmam Hatip Yetiştirme Kursları açılmıştır. Ancak kursların açılış biçimi ve kursa katılmak için konulan ön şartlar ve belge alanlara devlet tarafından maaş verilmemesi bu konuda samimiyetsiz ve iyi niyetten uzak olunduğunun ifadesi idi. Çünkü resmiyette on ay olarak program hazırlanmasına rağmen kurslar fiilen beş ay süreli uygulanmıştı. Kurslar için belirlenen program yetersizdi. Kursa devam edebilmek için askerliğini yapmış ve en az ortaokul mezunu olma şartları konulmuştu. Kursa katılıp belge alanların memur sayılması ve devlet tarafından ücret ödenmesi söz konusu değildi. (Öcal, 2015: 74)

İmam hatip kurslarından sonra sıra okullardaki din eğitimine gelecek ve 7 Şubat 1949'da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan tebliğ ile ilkokullarda din eğitiminin 15 Şubat itibariyle başlayacağı bildirilecekti. Bu tebliğin yapılışından çok kısa bir süre önce İsmet İnönü başbakanlığa İslamcı kimliğiyle bilinen Şemsettin Günaltay'ı atamıştı. 1883'te doğan Günaltay hem üniversitede İslam tarihi ve felsefesi dersleri vermiş hem de 2. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e siyasal yaşamın içerisinde yer almıştı. 1915'te İttihat ve Terakki'den Balıkesir mebusu seçilen Günaltay, Milli Mücadele'ye katıldıktan sonra 1923 yılında Sivas mebusu olarak Büyük Millet Meclisi'ne girmiş ve 15 Ocak 1949'da da 27 yıllık CHP iktidarının son başbakanı olmuş, 14 Mayıs 1950'ye kadar, yani yaklaşık bir buçuk yıl bu görevde kalmıştı. 2. Meşrutiyet döneminden Cumhuriyet'e, oradan da çok partili hayata geçiş sürecine Türkiye tarihinin en önemli İslamcı figürlerinden biri olan ilahiyatçı akademisyen

Şemsettin Günaltay'ın 1949 yılında başbakanlık görevini üstlenmesi hem CHP hem Cumhuriyet için çok net bir aks değişikliğine işaret ediyordu hiç şüphesiz. Günaltay'a başbakanlık görevi verildiğinde kendisinden tam da zamanın ruhuna uygun olarak "mutedil, politik ve kültürel meselelerde liberal, din konusunda anlayışlı ve dengeli", diye söz ediliyordu. Sahiden de Günaltay ve kurduğu hükümet, CHP'nin Soğuk Savaş sonrası yöneliminden DP iktidarına doğru ilerleyen sürecin ete kemiğe bürünmesi anlamına geliyordu.

16 Ocak 1949'da kurulan yeni hükümetin programı da bun uygun bir geçiş süreci programıydı. Hükümet programına bakıldığında daha ilk maddede 1950 yılında yapılacak seçimlere dair bir teminatta bulunuluyor ve "hükümetimiz, 1950 seçimlerinin hiçbir vatandaşın yüreğinde şüpheye yer bırakmayacak en teminatlı bir şekilde yapılması için ilmin ve tecrübenin telkin edeceği tedbirleri göz önünde tutmaktan geri kalmayacaktır", deniliyordu. Hemen ardından ise "cemiyetimizin temelini sarsacak ve genç demokrasimizin taze bünyesini kemirecek zararlı cereyanlardan yurdumuzu korumayı vazifelerin başında sayacağız", denilerek komünizmle mücadeleye işaret ediliyordu.

Programın milli savunma ile ilgili kısmı Soğuk Savaş'a hevesli bir şekilde giren Türkiye yönetici sınıfının ABD'ye bakışını çok net bir şekilde ortaya koyuyordu. Göreli özerk dış politikanın adım adım terk edildiği bu dönemde ABD ile askerî ilişkilere dair şunlar söyleniyordu:

> Dünya sulhunun korunması yolunda büyük gayretler gösteren memleketimizin kuvvetli olmasındaki faydayı takdir eden dost Amerika hükümetinin yardımı ile hareket kabiliyeti ve harp kudreti artmakta olan kahraman ordumuzun modern silah ve araçlara intibakını sağlamaya çalışırken, bir taraftan da milli savunma işlerinin bugünün ihtiyaç ve icaplarına göre idaresi için tertip ve tedbirleri almak kararındayız. (1949: 162)

Ekonomide de Soğuk Savaş konjonktürüne uygun bir şekilde devletçi ve kamucu politikaların yerini bir liberalizasyona bırakacağının sinyalleri veriliyor, yine ABD'ye işaret ediliyor ve ABD'nin istediği şekilde iktisadi kalkınmanın temeline ziraatın yerleştirileceği söylenerek sanayileşme perspektifi geri çekiliyordu. Hükümetin başlıca şiarı ise "hususi sermayenin iktisadi sahalarda girişeceği teşebbüsleri teşvik etmek ve kolaylaştırmak" olacaktı. Ayrıca ABD'nin Avrupa'nın kalkınması için başlattığı "yardım hareketinden gereği gibi faydalanabilmeye azami derecede dikkat edeceğiz", deniliyordu.

Hükümet programının din politikaları da yine geçiş sürecine uygundu ve programda dinle laiklik arasında dengeli bir dil tutturulsa da CHP'nin ve Türkiye yönetici sınıfının yöneliminin nereye doğru olduğuna net bir şekilde işaret ediliyordu:

> Türk inkılabının ana prensiplerini titiz bir itina ile savunmakta devam edeceğiz. Bütün diğer hürriyetler gibi vatandaşın vicdan hürriyetini de mukaddes tanırız. Din öğretiminin ihtiyari olması esasına sadık kalarak vatandaşların çocuklarına din bilgisi vermek haklarını kullanmaları için gereken imkânları hazırlayacağız. Fakat laiklik prensibinden ayrılmamıza asla imkân tasavvur edilmemelidir. Bilhassa din perdesi altında bu milleti asırlar boyunca uyuşturmuş olan hurafelerin yeni baştan belirmesine asla meydan vermeyeceğiz. Dinin siyasete ve şahsi menfaatlere alet edilmesine de müsamaha etmeyeceğiz. Bu konuda alınması gerekli sayacağımız tedbirleri yüksek tasvibinize sunmakta tereddüt etmeyeceğiz. (1949: 163)

Günaltay hükümetinin ömrü çok uzun süreli olmamış, yaklaşık bir buçuk yıl sonra yapılan seçimleri Demokrat Parti kazanmıştı ama 1923'ten beri iktidarda olan CHP'nin bu son hükümetinin icraatları DP için adeta bir zemin düzleme aparatı görevini üstlenmişti. Soğuk Savaş'ın damgasını vurduğu yeni yönelime uygun bir şekilde Günaltay hükümeti bazı türbelerin ziyarete açılması, ilkokullara din derslerinin konması, imam

hatip okullarının ve İlahiyat Fakültesi'nin açılması, 163. maddede değişikliğe gidilmesi gibi ilk dinselleşme adımlarını biraz çekingen ve denge tutturmaya çalışarak da olsa atarak DP'nin sonradan atacağı adımların önünü açmış ve onu cesaretlendirmişti.

DP'nin dış politikada izleyeceği ihtiraslı, dengesiz ve bütünüyle Batıcı/Amerikancı dış politikanın temelleri de bu dönemde atılmıştı. Türkiye Günaltay'ın başbakanlığı döneminde Avrupa Konseyi'ne üye olmuş, İsrail'in ve Güney Kore'nin bağımsızlıklarını tanımış, ilki Mart 1950'de olmak üzere NATO'ya üyelik başvurularında bulunmuştu. Dolayısıyla Günaltay, elbette ki İsmet İnönü ve dönemin CHP yönetimiyle birlikte, ekonomik liberalleşme, dinselleşme ve emperyalizmle yeniden entegrasyon üçlüsüyle özetleyebileceğimiz Soğuk Savaş Türkiye'sinin kurucu figürlerinden biriydi.

Müfredata din dersleri Günaltay döneminde konulmuştu; ancak derslerin müfredattaki yerine bakıldığında temkinli bir tutumun sergilendiği görülebiliyordu. Bu dersler ilkokul 4. ve 5. sınıflarda haftada ikişer saat olacaktı ve haftalık ders saatlerinin dışında, cumartesi günleri öğleden sonra ve velilerin onayıyla verilecekti. Milli Eğitim Bakanlığı'nca valiliklere gönderilen yazıda çocuğunun bu dersleri almasını isteyen velilerin ders yılının başında buna dair taleplerini yazılı bir şekilde okul müdürlüklerine iletmeleri gerektiği belirtilmişti.

Günaltay kısa başbakanlık dönemine bir de İlahiyat Fakültesi açılışı sığdırmıştı. Aslında Cumhuriyet'in ilanı sonrasında, İstanbul Darülfünunu ile ilgili 21 Nisan 1924 tarihli kanuni düzenlemede İlahiyat Medresesi'ne de yer verilmiş, 7 Ekim 1925 tarihli Darülfünun Talimatnamesi'nde ise İlahiyat Fakültesi tabiri kullanılmıştı. Ancak 31 Mayıs 1933 tarihli üniversite reformu ile Darülfünun kapatılıp yerine İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşuyla birlikte "İlahiyat Fakültesi de ortaöğretim kurumlarından din derslerinin kaldırılması, Diyanet İşleri teşkilâtında kadro

bulunamaması ve sonuç olarak mezunlarının istihdam edilememesi gibi sebeplerle kapatılmış, yerine öğrencisi olmayan İslâm Tetkikleri Enstitüsü açılmış"tı. 4 Haziran 1949'da ise Ankara Üniversitesi'ne bağlı bir İlahiyat Fakültesi kurulacak ve fakülte 21 Kasım 1949'da öğretime başlayacaktı. (Ayhan, 2000: 71)

İşte Türkiye 1950 seçimlerine Soğuk Savaş, antikomünizm ve dinselleşme ekseninde girmiş, bizzat CHP eliyle başlatılan süreç CHP'nin yirmi yedi yıllık iktidarının sonunu getirmişti. Cem Eroğul, artık klasikleşmiş çalışmasında DP'nin doğuşunun ve iktidara yürüyüşünün sınıfsal temellerini şöyle anlatıyordu:

> Demokrat Parti'nin doğuşuna yol açan en önemli sebep, Halk Partisi'ne duyulan muhalefetin çok yaygın ve köklü bir hâle gelmiş olmasıydı. Bu muhalefet başlıca iki kaynaktan besleniyordu: Bunların birincisi, egemen sınıfların artan iktidar arzusu; ikincisi ise, halkın yaygın bıkkınlığı idi. Savaş içinde ithalatın kısılması ve karaborsanın alabildiğine yayılması sonucunda ticaret burjuvazisi ve toprak ağaları içinde bir grup muazzam vurgunlar vurmuştu. Giriş kısmında da belirttiğimiz gibi, bunlar iktidara karşı artan bir iştah duyuyorlardı. Ayrıca Halk Partisi'nin müdahaleci iktisat politikasından tedirgin oluyorlar ve kendilerini güven içinde duymuyorlardı. Öte yandan, halkın çoğunluğu sefalet içindeydi. Savaş yılları büyük bir kıtlık dönemi olmuştu. Köylüler jandarma baskısından şikâyetçiydiler. Sabit gelirli bir grup olan memurlar, savaş içinde fiyatların dört misline fırlamış olması yüzünden iktisaden son derece zavallı bir duruma düşmüşlerdi. (Eroğul: 1990: 46)

14 Mayıs 1950 seçimlerinden sadece bir gün sonra yayınlanan *Yaprak* dergisinin 26. sayısında, Orhan Veli imzasıyla yayınlanan kısacık bir yazıda tam da Orhan Veli'nin şair kimliğine yakışan bir şekilde olan biten şöyle anlatılıyordu:

> Seçimler bitti.
>
> Demokrat Parti, Halk Partisi'ni korkunç bir bozguna uğrattı. Oysaki Halk Partisi, halkın kazanacağını umarak, fikirleriyle prensiplerinden son zamanlarda ne fedakârlıklar etmişti. Bütün

> yayınlarına göz yumulan din dergileri, okullara konan din dersleri, yeniden açılan ilahiyat fakülteleri, imam hatip kursları, türbeler, şahsi sermayeye sağlanan imtiyazlar, her türlü irticaa tanınan haklar... Hiçbiri kâr etmedi.
>
> Zavallı Halk Partisi. (1950: 2)

Yakup Kadri de anılarında bu duruma işaret etmişti. Gözlemlerine göre 1950 seçimlerinin öncesinde CHP'li vekillerin bir kısmı "Demokrat Parti'nin en güçlü tarafını, halkın dinî hislerini okşamak ve 'milli ahlaka aykırı' telakki ettikleri davranışları kınamak hususunda gösterdiği gayretlerde" buluyorlardı ve onlar da böyle hareket etmek gerektiğini düşünüyorlardı:

> Bu görüş ve telakki, 1946 seçim mücadelesinden sonra, yukarıdan aşağıya, bütün parti teşkilatını sarmış, bunun üzerine laik ve devrimci geçinen Cumhuriyet Halk Partisi yöneticileri de geminin dümenini soldan sağa çevirmeye başlamıştı. Okullarda din dersleri mi? Baş üstüne! Köy Enstitüleri'nin kaldırılması mı? Hay Hay! Köylerde yeni usul girişilen ilköğretim hareketine son verilip eski usul imam ve sübyan mekteplerinin türemesine göz yummak mı? Pekâlâ! Tek halk gelecek seçimlerde bize daha bol oy versin de bunların hepsini yaparız.
>
> İşte bu tavizler bu vaatlerledir ki Halk Partisi, 1950 seçim mücadelesine doğru yola düşmüş ve bu yolda ilk adımını, okullarda din dersleri okutulması kanununu çıkarmak, ikinci adımını köy okulları, Köy Enstitüleri kurma hamlelerini baltalamakla atmıştı. Derken, seçimlerin gelip çattığı günlerde, karşılaştığı bazı zorluklar yüzünden, Ticani tarikatı ile işbirliği etmeyi de göze almaktan çekinmemişti. (1968: 177-178)

CHP dinselleşmeye antikomünizm adına açtığı kapıların kendisine aynı zamanda Demokrat Parti karşısında bir seçim zaferi getireceğini düşünmüş ama yanılmıştı; Cumhuriyet tarihi boyunca defalarca görüleceği üzere, seçmen aslı varken suretine yönelmemiş ve Demokrat Parti'yi ezici bir çoğunlukla iktidara taşımıştı. Soğuk Savaş'la birlikte ve antikomünizm

adına başlatılan dinselleşme süreci, 14 Mayıs 1950'de "yeter söz milletindir" diyerek iktidara gelen Demokrat Parti ve Menderes iktidarı tarafından, tıpkı komünizmle mücadele gibi derinleştirilerek sürecek, antikomünizmin dozajı arttıkça dinselleşmenin dozajı da artacaktı.

DP'nin seçimleri kazanmasının hemen ertesi günü, yani 28 Mayıs'ta, Menderes DP'nin Meclis Grubu'nda CHP'nin komünizmle yeterince mücadele etmediğini, kendilerinin ise bu konuda kararlı olduklarını belirtmişti. 29 Mayıs'ta TBMM'de hükümet programıyla ilgili konuşurken de "aşırı sol cereyanları kökünden temizlemek için" sıkı kanuni tedbirler alınacağını ve komünistlerin fikir özgürlüğü perdesinin arkasına saklanamayacaklarını söylemişti:

> İrticai ve ırkçılık gibi ayırıcı cereyanları vasıta olarak kullanan ve çok defa kendisini bu maskeler altında gizleyen aşırı solcu hareketlere karşı gereken bütün kanuni tedbirleri almakta asla tereddüt etmeyeceğiz. Biz bugünün şartları içinde aşırı sol cereyanları fikir ve vicdan hürriyeti mevzuunda mütalâa etmek gafletinde bulunmayacağız. Bugün aşırı sol cereyanlara mensup olanların, mücerret bir fikir ve kanâat sahibi olmaktan ziyâde yıkıcı cereyanların aletleri olduklarına şüphemiz yoktur. Fikir ve vicdan hürriyeti perdesi altında bütün hürriyetleri kan ve ateşle yok etmekten başka bir maksat gütmeyen bu ajanları adalet pençesine çarptırmak için icabeden kıstasları vuzuh ve katiyetle tespit etmek zaruretine inanıyoruz. Ancak bu suretledir ki, mizah veya siyâsi tenkit kisvesi altında ayakta tutunmak istenilen ve hakikatta düpedüz aşırı sol cereyanların eseri olan neşriyatın tahribatından memleketi korumak kabil olabilecektir. (Neziroğlu&Yılmaz, 2013: 759)

Kısa süre içerisinde bu tedbirlerin alınması için Adalet Bakanı Halil Özyürek'in başkanlığında bir komisyon kuruldu. Basının "Komünizmle Mücadele Komisyonu" adını verdiği komisyonda iktidar ve muhalefet milletvekillerinin yanı sıra

akademisyen ve bürokratlar da yer almaktaydı. Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği de komisyona yardımcı olması için ABD'deki komünizmle mücadele yasalarının Türkiye'ye ulaştırılması yönündeki bir talebi ABD Dışişleri Bakanlığı'na iletmişti. Başbakan Menderes komisyonun esas görevinin komünizme karşı daha sert hukuki tedbirlerin alınması için çalışmak olduğunu şöyle anlatmıştı:

> Kökü dışarda olan teşkilâtın faaliyetini fikir hürriyeti çerçevesi içinde mütalâa etmek ve müsamaha ile karşılamak bizim için mümkün değildir. Bir çete halinde ve gizli teşkilât olarak muhayyel bir istilânın öncülüğü vazifesini görmeye yeltenenlere karşı kanuni tedbirlerimiz daima şiddetli olacaktır. Bu nev'i faaliyetleri biz, fikir hürriyetiyle asla alâkalı görmemekteyiz. Bu mücadelemizde ilk programımızda da izah ettiğimiz gibi birinci hedefimiz kanuni kıstaslar elde etmektir. Türk hâkimine bu neviden suçları teşhis edip cezalandırabilmek imkânlarını vermek lâzımdır. Bunun için sarih tarif ve kıstaslara dayanan kanun maddelerine ihtiyaç aşikârdır. Bu ihtiyaca uyarak hükümetçe hazırlanan kanun tadilleri Yüksek Meclisin komisyonlarında tetkik ve müzakere halindedir. (Sipahi, 2023: 126)

Komünizmle Mücadele Komisyonu ilk toplantısını 10 Ağustos 1950'de yaptı ve 19 Eylül 1950'de hazırlamış olduğu kanun tasarısını Meclis'e sundu. Komisyon üyelerinden DP Ankara Milletvekili Hamit Şevket İnce komisyonun komünizmin yeni bir tarifini yaptığını söylüyordu ve o tarif şu şekildeydi:

> "Komünizm, Anayasa ve mevcut kanunlarla mahfuz tutulan haklar hilafına, demokrasi esaslarına muhalif olarak memlekette müesses içtimaî, iktisadî ve siyasî nizamı değiştirmeye matuf teşebbüslerdir." (Sipahi, 2023: 126)

Anlaşılacağı üzere ortada son derece geniş ve ucu açık bir komünizm tanımı vardı ve yerleşik sosyal, ekonomik, politik düzeni değiştirmeye yönelik her türlü fikir ya da eylem suç kapsa-

mına alınmaktaydı. Dahası, bu şekilde tarifi yapılan komünizme karşı idam cezası da gündeme gelmiş ve kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmıştı. Meclis Başkanlığı tarafından Adalet Komisyonu'na yollanan kanun tasarısının komisyonda görüşülmesi esnasında DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'ın başını çektiği bir grup milletvekili Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerinin değiştirilmesi ve 141. maddeye idam cezasının getirilmesi yönünde bir önerge vermişler ve Kore Savaşı'nı kastederek, önergenin gerekçesinde "komünizme karşı savaşan ordumuz şehitler verirken, vatan haini kominform teşkilatının sinsi faaliyetlerle çalışmaya devam ettiği"ni öne sürmüşlerdi. Hükümet ise bu tür çıkışların parti disiplinini bozacağını ve muhalefeti de rahatsız edecek aşırılıkta olabileceğini düşündüğünden önergenin Meclis'te reddini sağlamış ama 141. maddeye idam cezasının konulması talebini Adalet Komisyonu'na yönlendirmişti. (Sipahi, 2023: 127-128)

Tüm bu sürecin sonunda Adalet Komisyonu asgari ceza oranının 8, azami ceza oranının ise 15 yıl olacağı yönünde bir karar verdi. Görüşmeler devam ederken komisyon özellikle idam talep eden telgraflarla baskı altına alınmaya çalışılsa da teklif 5'e karşı 8 oyla reddedildi. Bu esnada Adalet Bakanlığı hâkim ve savcılar için komünizmle ilgili davalara dair broşürler hazırlıyor, ABD'de 1950 yılında komünizmle mücadele adına çıkartılan iç emniyet kanununu Türkçeye çevirtiyordu. Şevket Mocan pes etmemiş ve komünistlere idam cezası verilmesi için 180 milletvekilinden imza toplamayı başarmışsa da teklifin komisyondan Meclis'e gönderilmesi bir sonraki döneme kalmış, bu esnada tartışmalar devam etmiş ve mevcut teyakkuz hâli de görece hafiflemişti.

Adalet Komisyonu hazırladığı teklifi 16 Kasım 1951'de Meclis'e sundu, 19 Kasım 1951'de ise Askerî Yargıç Şevket Mutlugil kapalı olarak yapılan oturumda hükümet adına Meclis'te komünizme dair bir brifing verdi. Bu rapor devletin ve askerin komünizme

bakışını göstermesi bakımından önemliydi, çünkü Mutlugil aynı zamanda Milli Emniyet Teşkilatı (bugünkü MİT) mensubuydu. Mutlugil konuşmasına, "bizde komünizm var mıdır, memlekette komünizm var mıdır", gibi soruların yanlış olduğunu söyleyerek başlıyor ve "evet memlekette komünizm vardır. Hatta elle tutulmaktadır", diye devam ediyordu. Mutlugil önce komünizmin uluslararası boyutuna ve tüm insanlık için nasıl bir tehdit olduğuna dikkat çekiyor ve "komünizm dünyayı istila faaliyetindedir. Beşeriyetin legal ve lojik manadaki hak ve hürriyetleri tehdit altındadır. Vatandaş olarak fertlerin hürriyetleri, hatta milletlerin hürriyet ve istiklalleri şimdiye kadar dünya tarihinde görülmemiş bir tehdidin altındadır", diyordu. (1951: 6-7)

Mutlugil'e göre komünizm artık "istiklalimizi çok yakından tehdit eden büyük bir tehlikenin ta kendisi"ydi ve "aramızda teşkilatlanmaya çalışan bu yolun bedbaht yolcularını birer vatan haini olarak görmek" mecburiyetindeydik. Türkiye'de kanunlar "komünizmi daha ilk günden itibaren kanun dışı saymıştır ve buna dayanılarak şimdiye kadar birtakım takibat yapılmış, hadiseler tespit olunarak adalet huzuruna da sevk olunmuştur", diyen Mutlugil, sözlerine "bu gayretlerin büyük tehlikeyi önlemek için kâfi gelmediği aşikârdır", diye devam ediyordu. "Gerek mevcut kanunların yetersizliği gerek tehlikenin son hadde kadar tehditkâr bir mahiyet almış oluşu karşısında hürriyetlerimizi ve istiklalimizi korumanın ve millet olarak bekamızı teminat altına almanın çok mühim ve acil bir zaruret hâline gelmiş" olduğu açıktı. Mutlugil "Yüksek Meclis'in bu vatanperverâne hislerle harekete geçmek azminin bir neticesi olarak devletin bu meselelerle alâkalı teşkilatından malumat istemesi" nedeniyle kürsüde olduğunu söylüyor ve 1945'ten itibaren Türkiye'de komünizmin nasıl bir faaliyet ve örgütlenme içinde olduğunu anlatıyordu. (1951: 7)

Mutlugil devletin istihbarat raporlarına dayanarak Türkiye Komünist Partisi'nin 1945'ten itibaren hangi meseleleri mücadele başlığı olarak öne çıkaracağını, kimlerle ittifak kurmayı amaçla-

dığını, kimleri düşman olarak gördüğünü ve taktik-stratejik hedeflerinin neler olduğunu anlatıyor, Hikmet Kıvılcımlı, Nâzım Hikmet, Hasan İzzettin Dinamo gibi isimlerin yazdığı mektuplardan ve dizelerden örnekler veriyordu. Ardından TKP'nin tarihçesini anlatmaya başlayan Mutlugil, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Sovyetler Birliği'nde TKP'yi kurmasından Suphi'lerin Anadolu'ya gelişlerine ve sonrasında da Şefik Hüsnü yönetiminde Cumhuriyet'le kurduğu ilişkiye, TKP'ye yönelik tevkifatlara, Nâzım Hikmet'in tutuklandığı 1939 Donanma Davası'na ve TKP'nin 2. Dünya Savaşı'ndaki faaliyetlerine, örgütlenme yöntemlerine ve örgütsel yapısına değiniyordu.

Verilen on dakikalık aranın ardından Mutlugil 1946'da kurulan legal sosyalist partileri ve sendikaları TKP'yle ilişkilendiriyor, TKP üyesi isimleri ve TKP'nin etkisi altında kurulan sendikaları sıralıyor ve oradan da güncel duruma gelerek Kore Savaşı'na karşı kurulan Barışseverler Cemiyeti'nden ve Nâzım Hikmet'e özgürlük kampanyasını düzenleyen İleri Jön Türk Hareketi ve İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği'nden bahsediyordu. (1951: 17 vd.) Mutlugil konuşmasının önemlice bir bölümünü de Köy Enstitüleri'ne ayırmış ve enstitülerin birer "komünist yuvası" olduğunu söylemişti. Mutlugil'e göre, "bu müessesenin belkemiğini teşkil eden zatların koyu birer Marksist oldukları su götürmez bir hakikat"ti. (1951: 31) Mutlugil'in sunumunun ardından kapalı oturum, milletvekilleri, bakanlar ve Başbakan Menderes'in Mutlugil'e sorularıyla ve yaptıkları konuşmalarla devam etmişti.

Bu kapalı oturumun ardından Meclis oturumları devam edecek ve tasarı 3 Aralık 1951'de kabul edilerek "5844 numaralı kanun" adıyla yasalaşacak, 11 Aralık 1951'de ise resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girecekti. Bu yasal düzenleme ve düzenleme esnasında yapılan konuşmalar dönemin ruhunu yansıtması açısından son derece önemliydi. CHP'den DP'ye uzanan bir süreklilikte komünizmle mücadele artık siyasetin merkezindey-

di ve DP bir yandan antikomünizmi derinleştirirken bir yandan da dinselleşmeyi derinleştirecekti.

Demokrat Parti de tıpkı CHP gibi komünizmin panzehiri olarak dini görmekteydi. Örneğin DP milletvekili Burhan Onat 1951 yılı bütçe görüşmelerinde "irtica tehdidi"nden bahseden vekillere "komünizm bir yıldırım ise bunun paratoneri dindir. Komünizm bir zehirse bunun panzehiri dindir, komünizm bir mikropsa onun serumu, aşısı yine dindir", şeklinde bir yanıt verecekti. Onat'a göre Batı dünyasında komünizmi durdurabilen tek güç kilise ve Hristiyanlık olmuş; dinden uzak kalınması ise "bizi birtakım zaaflara duçar etmiş"ti. (Özdemir&Şendil, 2016: 349) DP Tokat vekili Ahmet Gürkan'a göre de Batı komünizme karşı din politikalarına büyük önem vermeye başlamıştı ve Amerika Birleşik Devletlerindeki kilise sayısı 1935'te 199 binken 1945'te 253 bine çıkmıştı. DP Afyon Milletvekili Bekir Oynağanlı, "bu memleketin şurasında veya burasında az da olsa komünistler türemiştir... Hâlbuki dinimiz bu gibi şeylere asla müsait değildir... Dinimizi ihya ettiğimiz gün göreceğiz ki; bu memlekette birçok fenalıklar kendiliğinden önlenecektir", diyordu. (Özdemir&Şendil, 2016: 350) DP Afyon Milletvekili Gazi Yiğitbaşı'nın şu sözleri ise Menderes iktidarının antikomünizmle dinselleşme arasındaki ilişkiye bakışını veciz bir şekilde ortaya koyuyordu:

> Allah ve başka mukaddesat ve iman tanımayan komünizm tehlikesi karşısında aşılmaz ve yıkılmaz çelikten bir kale hâlinde dimdik ayakta duran kahraman milletimizin maneviyat bakımından da her hâlde takviye edilmesi elzem ve zaruridir. (Özdemir&Şendil, 2016: 20)

Dinselleşme siyasetine uygun bir şekilde Demokrat Parti'nin ilk icraatlarından biri de son derece sembolik oldu ve Atatürk'ün Türkçe ibadet bağlamında yürürlüğe konulmasını istediği ezanın Türkçe okunması uygulanmasına son verilerek ezanın yeniden Arapça okunmasına dönüldü. DP'nin iktidar oluşundan

sonra kamuoyunda ezan diline dair tartışmalar tekrar başlamış, Menderes de 5 Haziran 1950'de konuya dair kendisine sorulan sorulara şöyle yanıt vermişti:

> Her taassup cemiyet hayatı için zararlı neticeler doğurur. Cemiyet hayatında esas değişikliklerin yapılabilmesi evvela taassup zihniyetinin yıkılmasına bağlıdır. Bu hakikatin iyice kavranmış olması neticesidir ki, büyük Atatürk bir takım hazırlayıcı ön inkılâplara başlarken taassup zihniyetiyle mücadele etmek lüzumunu hissetmişti. Ezanın Türkçe okunması mecburiyeti de böyle bir zaruretin neticesi olarak kabul edilmelidir. Zamanında çok lüzumlu olan bu mecburiyet ve tedbir diğer tedbirlerle birlikte bugünün hür Türkiye'sine zemin hazırlanmıştır. Ezanın Türkçe okunmasına mukabil cami içinde bütün ibadet ve duaların din dilinde olması garip bir tezat teşkil eder gibi görünür. Bunun izahı arz ettiğim gibi geçmişteki hadiselerin hatırlanmasına ve taassup zihniyetine karşı mücadele zaruretin kabul olunmasına bağlıdır. Aradan bunca yıllar geçtikten ve vaktiyle zaruri görülen tedbire artık ihtiyaç kalmadıktan sonra, bunda ısrar bu sefer vicdan hürriyetine karşı bir taassup teşkil eder. (Avşar&Kaya, 2017: 143)

Anlaşılacağı üzere Menderes, Atatürk'ün Türkçe ibadetle ilgili yaptığı düzenlemeleri taassuba karşı mücadelenin zorunlu bir parçası olarak gördüğünü ve dönemin koşulları düşünüldüğünde doğru olduğunu söylüyordu. Ancak artık buna gerek yoktu; çünkü o zihniyet yıkılmış ve ortaya bugünün "hür Türkiye"si çıkmıştı, dolayısıyla artık bu tedbirlere ihtiyaç yoktu ve bu sefer tersinden, bu tedbirlerde ısrar edilmesi vicdan özgürlüğüne karşı bir taassup anlamına gelecekti.

Türkçe ezan uygulaması herhangi bir kanuni düzenlemeye dayanmıyordu; Arapça okunmasına dair düzenlemede de Türkçe ezan yasaklanmadı ya da ezanın Arapça okunacağına dair bir hüküm getirilmedi ama ezan dili serbest bırakıldı, böylece fiilen ezan tekrar Arapça okunur hâle geldi. İşin ilginç yanı ya da daha doğru bir ifadeyle "zamanın ruhu"nu işaret edecek

şekilde CHP'li milletvekilleri de Meclis'teki oylamada DP'nin teklifine "evet" oyu verdiler; oysa oylama öncesinde yapılan CHP grup toplantısında İnönü'nün öncülüğünde sadece olumsuz ya da çekimser oy kullanılabileceği yönünde bir karar alınmıştı. Buna rağmen CHP'li vekillerden yalnızca İsmet İnönü, Cemal Reşit Eyüboğlu, Cevdet Kerim İncedayı, Yusuf Ziya Ortaç ve Hasan Reşit Tankut oylamaya katılmamış, diğer vekiller ise DP'li vekillerle birlikte el kaldırmışlardı.

Daha ilginç olanı ise CHP'den düzenlemeye esaslı bir itiraz gelmemesine rağmen bunun Celal Bayar-Adnan Menderes ikilisi arasında bir krize sebep olmasıydı. Kanun Meclis'ten geçtikten sonra imzalaması için Cumhurbaşkanı Bayar'ın önüne gitmiş, Bayar ise süreci ağırdan almıştı. Oysa Menderes yasanın Ramazan ayına yetişmesi için acele ediyordu. Konuya dair ikilinin yaptığı görüşmenin olumsuz geçmesinin ardından Menderes birkaç günlüğüne ortadan kaybolmuş, sonra da istifa mektubunu köşke iletmişti. Çok şaşıran Bayar, Menderes'in yakın arkadaşlarını Çankaya Köşkü'ne çağırarak çok net bir şekilde Menderes'in istifasına karşı olduğunu söyleyerek mektubu iade edecek, yasayı da onaylayacağını söyleyecek, bunun üzerine Ankara'ya dönen Menderes kendisini havaalanında karşılayan Bayar'ın elini öpecek ve kriz sona erecekti.

Arapça ezana dönüş hem dinî çevrelerde hem de Cumhuriyet ideolojisinin kapsayamadığı taşrada büyük bir sevinçle karşılanacaktı. Kanunun çıktığı gün Bursa'da bir camide ikindi ezanının yedi kere üst üste Arapça olarak okunması bir tür "kutlama" anlamına geliyordu. Emin Karakuş'un aktardığı bir anekdot ise Arapça ezan bağlamında Türk sağının din politikalarının halk üzerindeki etkisini açık bir şekilde ortaya koyuyordu:

> 1954 yılı seçim propagandası gezileri sırasında Başbakan Adnan Menderes'e üç gazeteci arkadaşı eşlik ediyorduk. Ben, Sabahattin Sönmez ve Mekki Sait Esen, aynı otomobil içinde Menderes'i izliyor, onun yaptığı konuşmaları gazetemize bildiriyorduk. Otomobilde

şoförle birlikte dört kişiydik. Günün belli başlı konuları üzerinde konuşurken, Erzurumlu olduğunu daha sonra öğrendiğim şoför bana döndü: "Bey", dedi, "dikkat ettim, sen bizim partinin aleyhinde bulunuyorsun. Öbür arkadaşların ileri sürdüğü düşüncelere karşısın". Bunun üzerine şoföre döndüm. "Söylediklerim yalan mı diye sordum". Şoförün cevabı şu oldu: "Doğru söylüyorsun, doğru söylüyorsun, ama bir şeyi unutuyorsun", "Neyi" "Değil mi ki, bu parti bize Allahüekber dedirtmiş, minarelerimizde bunu bize duyurmuştur, bu bize yeter. Bunun dışında DP ne yaparsa yapsın, hiçbir değeri yoktur. Bizi dinimize kavuşturan bu parti olmuştur." (Avşar&Kaya, 2017: 143)

O zamandan günümüze uzanan bağlantıları ve antikomünizmin Türkiye tarihini anlamak açısından, önemini bir kez daha hatırlamak için burada bir parantez açalım. Ezanın tekrar Arapça okunması için verilen önergenin altında imzası bulunan Demokrat Partili Ahmet Gürkan, 1950-57 yılları arasında vekillik yaptıktan sonra, 1961-65 yılları arasında da Adalet Partisi Konya milletvekili olarak Meclis'te bulunmuştu. Bu dönemde "Türk-Suudi Arabistan Dostluk Cemiyeti" başkanlığı da yapan Gürkan, *Hilal* dergisinin sahibi Mustafa Özcan'dan sonra, kamuoyunun adını 1980'li yıllarda Uğur Mumcu'dan duyacağı Rabıta adlı örgütte yer alan ikinci Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıydı.

Suudi Arabistan merkezli ve tam adı Rabıtat-Al Alam al-İslami olan örgütün 1963 yılında yayınlanan tüzüğünde örgütün temel hedeflerinden bazıları şöyle sıralanıyordu:

— Müslüman memleketlerinde yönetimin İslamcı kurallara göre olmasına çalışmak;

— Çeşitli ülkelerden hacca gelenler arasında kuvvetli ve olgun uyarıcıları seçmek, bunları 'İslam misyoneri' olarak yetiştirerek kendi ülkelerine göndermek;

— İslamcı yayın organlarına daha geniş biçimde dağılmaları ve görevlerini layıkıyla yapabilmeleri için maddi destek sağlamak. (Mumcu, 2023: 160)

Mumcu'nun iddiasına göre Rabıta'nın arkasında Arabistan petrol şirketi Aramco bulunmaktaydı ve Rabıta'yı bu şirket finanse etmekteydi. Rabıta da 1980'lerin başında, ANAP iktidarının ilk zamanlarında, Türkiye'de iki önemli İslami finans kuruṃunun kuruluşunda büyük rol oynayacaktı. Bunlardan birinin adı Faisal Finans Kurumu, diğerininki ise Al Baraka Türk'tü. Faisal Finans esas olarak Suudi Prens Muhammed Al Faisal'a aitti; Türkiye'deki kuruluş görevini ise Rabıta üyesi Salih Özcan üstlenmişti. "Bediüzzaman'ın Hariciye Vekili" olarak adlandırılan Özcan 1929 yılında Urfa'da doğmuştu. Anılarında Urfa Askerlik Şubesi Başkanı Albay Hulusi Yahyagil'i üniformasıyla sık sık Yusuf Paşa Camii'nde gördüğünü ve Said Nursi ile onun vasıtasıyla tanıştığını söylüyordu. Özcan 1958 yılından itibaren *Hilal* isimli bir dergi çıkarmaya başlamış, sonra da Hilal Yayınevi'ni kurmuştu ve 1962 yılında Seyyid Kutub'un *İslam'da Sosyal Adalet* isimli kitabı bu yayınevinden çıkmıştı. Kitabın yayınlanmasını özel kılan şey ise "devlet" bağlantısıydı, kitap Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür tarafından çevrilmişti, çevrilmesini isteyen kişi ise Türkiye'de komünizmle mücadelenin simge isimlerinden biri olan dönemin MİT Başkanı Fuat Doğu'ydu. *Hilal* dergisinin önemli isimlerinden biri olan İsmail Kazdal'ın kitaba dair söyledikleri çeviriden murat edilenin ne olduğunu açık bir şekilde ortaya koyuyordu:

> 61 Anayasasıyla gelen yeni Marksist akımlar doğrudan insanın günlük ihtiyaçlarına hitap ediyor ve fakir halkın büyük fedakârlıklarla üniversiteye gönderdiği çocuklarını kolaylıkla avlıyordu. Bu durumda mücadele için sosyal dengeleri sağlayan İslâm'dan başka alternatif kalmıyordu devletin elinde... Sosyal Adalet avazeleriyle ortalığa dökülmüş Marksistlerin bu sloganını boşa çıkarmak için, tercüme ettirilmiş ilk kitabın adına "İslâm'da Sosyal Adalet" adı konmuş ve bu slogan Marksistlerin elinden alınmaya çalışılmıştı. (Gürpınar, 2017: 444)

Önce MTTB'de sonra da Yeniden Milli Mücadele çevresinde siyaset yapan ve sonrasında Türkiye'deki İslamcı düşüncenin önemli isimlerinden biri hâline gelen Hamza Türkmen de 2013'de Zeytinburnu Belediyesi tarafından düzenlenen "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Hareketi" isimli sempozyumda sunduğu tebliğde konuya dair şunları söylemişti:

> Kutup ilkin, 1961 Anayasası'nın sağladığı düşünce özgürlüğü ortamından yararlanan Kemalist sol ve sosyalist hareketlere cevap verebilmek amacıyla dönemin siyasileri tarafından araçsallaştırılmak istenen bir isim olur. Hilâl Yayınları, daha sonra da Fikir Yayınları yöneticisi olan rahmetli Nihat Armağan'ın 1960'lı yıllarda Bab-ı Âli'deki işleyişin tanıklarından bizzat bizlere aktardıklarından ve 1960'larda Hilâl dergisinin yöneticiliğini yapan İsmail Kazdal'ın "Serencam" adlı hatıratından öğrendiğimize göre o zamanki MİT yöneticisi Doğu Bey, Seyyid Kutup'un yazdığı "İslâm'da Sosyal Adalet" kitabının malumatını edinir. Kutup, bu kitabını ABD gezisi sonrasında kapitalist yapının işleyişine bir tepki olarak yazmıştır. Bu kitap Doğu Bey'in teşvikiyle Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür'e çevirttirilir. Çevirisi yapılan bu kitap daha sonra da sosyalizmin sosyal adaletsizlik eleştirisi yerine ikame edilmek üzere M. İhsan Babalı'nın Türkçü çizgideki Cağaloğlu Yayınevi'ne 1964 tarihinde 2 cilt olarak bastırılır. Ayrıca zaman içinde bu kitaptan çeşitli bölümler değişik süreli yayınlarda neşredilir. (Türkmen, 2013: 371)

Rabıta bağlantılı diğer isim Ahmet Tevfik Paksu ise Milli Nizam Partisi'nin kurucuları arasındaydı ve 1973-77 seçimleri arasında Milli Selamet Partisi Kahramanmaraş milletvekilliği ve Birinci Milliyetçi Cephe hükümetinde de Çalışma Bakanlığı yapmıştı. Bu iki ismin dışında Anavatan Partisi'nden Halil Şıvgın ve Milliyetçi Hareket Partisi'nden Cengiz Gökçek gibi isimler de Faisal Finans'ın kuruluş sürecine pay senedi alarak dâhil olmuşlardı. Aynı senetlerden iş dünyasından çok sayıda isim de alacak ve sürecin bir parçası olacaklardı. (Mumcu, 2023: 162)

Arabistan ve Rabıta bağlantılı ikinci kuruluş olan Al Baraka Türk'ün kuruluşunda rol oynayan iki isim ise Korkut Özal ve Eymen Topbaş'tı. Korkut Özal, dönemin başbakanı Turgut Özal'ın kardeşi, Eymen Topbaş ise ANAP İstanbul il başkanıydı. Korkut Özal da kardeşi gibi Nakşî'ydi ve Milli Görüş hareketinin önemli figürlerinden biriydi. Eymen Topbaş, Erenköy Cemaati'ne mensup Topbaş ailesindendi ve 1974-1985 yılları arasında İlim Yayma Vakfı'nın başkanlığını yapmıştı. Al Baraka Türk'ün yönetim kurulu üyelerinden biri olan Kemal Unakıtan 2002-2009 yılları arasında Maliye Bakanlığı yapacak, Özal'ın aile şirketlerinden birinin ortaklarından Hasan Kalyoncu ve Ahmet Kalyoncu adları ise "beşli çete" tartışmalarında gündeme gelecekti.

Buradan tekrar geriye ve Arapça ibadet tartışmalarına dönelim ve bu vesileyle antikomünist şebekenin en önemli isimlerinden biri olan Osman Yüksel Serdengeçti'ye yakından bakalım. Ezanın tekrar Arapça okunmasıyla ilgili yapılan eleştirilere Menderes, "Hakiki inkılâp Türkiye'de şimdi oluyor. Bir milletin rüştünü ispat etmek için yaptığı hareket hakiki inkılâptır. İnsanları sürü olmaktan kurtaran idareyi kurmaktayız. Demokrasiyi, halk hâkimiyetini, hakiki inkılâbı şimdi yapmaktayız", şeklinde bir yanıt vermiş, dönemin tanınmış milliyetçi-muhafazakâr isimlerinden Osman Yüksel Serdengeçti ise bu yanıttan duyduğu coşkuyu şöyle dile getirmişti:

> Bu sözleri söylediğin için yaşa. Elin, dilin, ayağın dert görmesin. Yaşa bizden oldukça. Sağ oldukça yaşa. (...) Bu millet aksi ve kötüye 'solak' demiştir. İslam dini hayra sağ, şerre sol demiştir. Sen bu sözlerinle bu milletin yıllarca beklediği, rüyasında bile görse inanası gelmeyeceği ilk ve tek başbakansın! Varsın Cahit Yalçın Ulus'ta 'Türkiye'nin Müslüman Başvekili' diye senin bu vasfınla alay ededursun. Varsın Babıâli'nin kiralık ağızları, nikâhsız kalemleri, senin her birisi şaheser olan nutuklarına 'Menderes yine atıp tuttu' desinler. Evet, sen onları atıyorsun; bizi tutuyorsun. (Karataş, 2019: 62-63)

Serdengeçti CHP'den DP'ye uzanan antikomünizm ve dinselleşme sürecinin en önemli simalarından biriydi. 2. Dünya Savaşı yıllarında Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğrencisi olan Serdengeçti'nin isminin duyulmaya başlanması, önce Sabahattin Ali'ye saldırmasıyla, sonra da 3 Mayıs gösterilerinden ötürü tutuklanmasıyla olacaktı. Arkadaşlarıyla birlikte DTCF'deki bir konferanstan döndükleri bir gün, yolda dönemin tanınmış solcu isimlerinden Sabahattin Ali, Pertev Boratav ve Niyazi Berkes'le karşılaşmışlar ve Serdengeçti Sabahattin Ali'ye saldırmıştı. Götürüldükleri karakolda Ali için: "Bu adam Türkiye'de, Türkiye'nin merkezî hükümetinde, Türk devletinin resmî bir dairesinde Türklüğe hakaret etti", diyen Serdengeçti, sürekli üzerinde taşıdığı demirden bir anahtarı fırlatarak Ali'nin gözlüğünü kırmıştı.

Serdengeçti, Sabahattin Ali'nin Nihal Atsız'a açtığı hakaret davası görülürken, 3 Mayıs 1944 günü Adliye'nin önünde toplanan kalabalığın arasındaydı ve kısa süre sonra gerçekleşecek olan ırkçılık-Turancılık operasyonunda gözaltına alınıp yargılanmıştı. Serdengeçti 1947 yılından itibaren, asıl soyadı olan Yüksel'in yerine Serdengeçti diye anılmasını sağlayan ünlü *Serdengeçti* dergisini çıkartacak ve ilerleyen sayfalarda anlatacağımız 1952'deki Ahmet Emin Yalman'a yönelik suikast girişimi kapsamında gözaltına alınacaktı. Türkiye'deki antikomünist şebekenin en ateşli figürlerinden olan Serdengeçti Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve MHP'de siyaset yapmıştı. CKMP'nin MHP adını aldığı 1969 Adana Kongresi'nde benimsenen "Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslüman" şeklindeki Türk-İslam sentezci sloganın da mucidiydi.

Serdengeçti Cumhuriyeti'i bir dekadans/çürüme rejimi, Cumhuriyet'in başkenti Ankara'yı da bir çürüme mekânı olarak görmekteydi, bu yüzden de Ankara'dan "mabetsiz şehir" diye bahsediyordu. "İçki, kadın, kumar, ağız dolusu istifra, dalga... Sefih ve süfli bir hayat..." Ankara buydu. (Serdengeçti, 2013: 23)

Serdengeçti'nin anlattığı Cumhuriyet Ankara'sının bir tarafında sosyetenin poker partileri bir tarafında ise Altındağ gecekonduları vardı. Serdengeçti popülist milliyetçiliğin Türkiye'deki ilk isimlerinden biri olarak siyasal kutuplaşmayı Cumhuriyet elitleri ve taşralı/köylü gariban halk ikiliği üzerine kuruyordu. Ankara ise bu ikiliğin en net görüldüğü yerdi; bir yanda Cumhuriyet elitlerinin oturduğu "apartmanlar... Kırmızı kiremitli damlar, sarmaşıklar, güller ve çiçeklerle muhat evler" vardı, diğer yanda ise "kışın zaten yol üzerinde bulunan helâlar taşar, sokakları kaplar, çamur ve pislik deryası... Oturduğumuz odanın duvarlarında çayır çimen biterdi. Rüzgâr esince, damlardaki paslı tenekeler havaya kalkar, yıldızlar görünürdü. Kışın yağmur damlalarından, soğuktan; yazın tavuk biti ve pireden yatılmazdı. Elektrik, temizlik yok, su yoktu..." diye anlattığı Altındağ gecekonduları.

Tüm bunların vardığı yer ise kaçınılmaz olarak antikomünizmdi. "Komünizmle mücadele etmek istiyorsak", diyordu Serdengeçti, "Anadolu'da yan yana yürüyen bu sefalet ve sefahati önlemeliyiz." Serdengeçti bir yandan tüm bu sefalete, açlığa, yoksulluğa şaşırıyordu ama "Anadolu insanının isyan etmeyen, vakur irfanını" övmekten ve solcuları da bu insanları anlamamakla itham etmekten geri durmuyordu:

> Mütevekkil, çilekeş Anadolu köylüsü... "Allah beş parmağı bir yaratmamış, kimsenin malında gözümüz yok!" diyen insanlar. Bu insanı anlamalıyız. Beş parmak dedim de aklıma bir şey geldi. Ben mahut fakültede iken solcu sosyoloji hocalarından biri anlatıyordu. Bu sosyolog (Behice Boran) Anadolu'da tetkik gezisine çıkmış. Anlaşılan köylüleri, "şunun bunun var da senin niye malın mülkün, paran pulun yok", diye kışkırtmış olacak ki, köylüler kendisine şu cevabı vermişler: "Allah beş parmağı bir yaratmamış ki..." Nereye vardıysa aynı cevabı almış. Bu beş parmak Sayın B. Boran'ın yüzüne bir tokat gibi inince neye uğradığını bilememiş. Bu cahil insanların arasına karışıp karışacağına bin kere pişman olmuş. Aynen bana kendisi anlatmıştı. (Serdengeçti, 2013: 25-26)

Serdengeçti'nin Behice Boran'a atfı nedensiz değildi; çünkü kendisi de Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde öğrenci olmuş, Boran'la birlikte solcu öğretim üyelerinin üniversiteden tasfiyesinde başrollerden birinde yer almıştı. Serdengeçti'ye göre nasıl ki Ankara bir dekadans şehriyse, DTCF de bir dekadans fakültesiydi; orada ahlaksızlık ve komünizm kol geziyor, gençleri zehirliyordu. Fakültede bilim perdesi altında "bu milletin inandığı, dayandığı bütün temeller -tarihî, içtimaî, ahlâkî- baltalanıyor" ve "iradeler dayanacağı, kafalar işleyeceği yerde, sevkıtabiîler işliyor, rezalet, kepazelik alıp yürüyordu. Sık sık çay-gezi tetkik gezisi bahanesiyle bu rezaletler birkaç kişiye münhasır kalmaktan çıkarılıyor, toptan yapılmaya kalkışılıyor, gezilerde içkinin her türlüsü içiliyor, taşkınlıkları, çılgınlıkları caddeler ve parklar almıyordu." (Serdengeçti, 2013: 54)

Üniversitedeki komünistler ise kendi ideolojilerinin bile yabancısıydılar ve "bu solda sıfırlara göre Çanakkale tahtakale, Namık Kemal şişirilmiş bir adam, İstiklâl Marşı şairi yobaz ve İstiklâl Harbi kahramanları, şehitler budala idi." Serdengeçti komünistlerden "yersiz yurtsuz, vatansız, milliyetsiz" diye söz ediyor, bunların milletin müesseselerini ve ahlaki telakkilerini hiçe saydıklarını söylüyordu. Ona göre ahlaksızlık ve komünistlik bir madalyonun iki yüzüydü ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi şöyle anlatıyordu:

> Bunlar ceplerinde para olunca kapitalist sistemleri kabul ederler, paraları bitince yaman birer proleter olurlar, aç midelerin türküsünü çağırırlardı. Şehvetleri gıcıklanınca serbest çiftleşme taraftarı olurlar. Biraz rahat ve huzura kavuştular mı evlenecekleri, aile kuracakları gelir ve burjuva gençleri gibi (ölünceye kadar ebediyen seni unutmayacağım) gibi âşıklarına mektuplar yazarlardı. Ellerine beş on kuruş geçti mi doğru meyhaneye giderler yahut bir yerde toplanarak bu iffetsizler, şerefsizler güruhu Stalin'in şerefine kadehler kaldırırlar, sonra ayyaş sarhoş sürüler hâlinde caddelere çıkarak asfaltlara burjuva kaldırımı diye, cami duvarlarına irtica

> yuvaları diye işerler, akıllarınca burjuva cemiyetinden, dindarlardan intikam alırlardı. (2013: 55)

Tıpkı solcular gibi Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecinin taşıyıcıları ve Cumhuriyet'i kuranlar da Anadolu insanını anlamamışlardı, Serdengeçti'nin "İstanbul muhitinde yetişenler, suyun öte tarafından gelenler" dediği bu "elitler", kendi isteklerini milletin isteği gibi göstermişler, "milletle aralarındaki uçurumu siyaset icabı nutuklarla, sözle, edebiyatla doldurmaya" çalışmışlardı. "Köylünün diliyle konuşmaya çalıştıkları, Türkçecilik yaptıkları hâlde ne millet onları anladı ne onlar milleti", diyen Serdengeçti bu "yabancılaşma hâli"ni şöyle anlatıyordu:

> Çünkü bu adamlar milleti içten, gönülden aşkla sevmediler. Milli davalar diye ortaya atılan davalar milletle zerre kadar alâkası olmayan kendi, şahsî davalarıydı. Bu, milletin kadîm müesseselerinin yıkılması, mukaddeslerinin ayaklar altında çiğnenmesi, namuslu adamlarının susturulmasına muvaffak oldu. Bu kıtaller, bu cinayetler, hep inkılâp diye diye yapıldı. Bugün meçhul şehidin kemikleri üzerinde yükselen soğuk beton binalar ve bu binalar içinde işlenen günahlar, zinalar Anadolu ruhunu derinden derine şiddetle sarsıyor. Varlığından, dayandığı, inandığı, ezelî ve ebedî kıymetlerinden, kuvvetlerinden uzaklaştırılan millet, şimdi şerha şerha yaralıdır; kaybettiği büyük imanını arıyor. (1947: 4)

Serdengeçti dergisinin ilk sayısının ilk yazısında yer alan bu satırlar Türk sağının Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecine bakışını çok net bir şekilde ortaya koyuyordu. Bir tarafta batılılaşmacı elitler, bir tarafta mütedeyyin halk, bir tarafta sefahat içerisinde yaşayan küçük bir azınlık, diğer tarafta sefalete mahkûm milyonlar... Sınıfsal çelişkileri kültürel çelişkilerin içerisine yerleştirip silikleştiren ve toplumsal dikotomiyi bunun üzerine kuran anlatı o zamandan bu zamana Türk sağının söyleminin temelini oluşturacak, dahası akademide ve düşünce dünyasında "merkez-çevre paradigması" adıyla hegemonik bir

yer tutacaktı. Yazının yayınlandığı yıl ise 1947'ydi, yani Türkiye yönetici sınıfının Soğuk Savaş'a hızlı bir şekilde dâhil olduğu, antikomünizmin siyasetin merkezine yerleştiği, devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakatın şekillenmeye başladığı ve Demokrat Parti'nin siyaset sahnesine henüz çıktığı yıl... Serdengeçti 1946'dan 1950'ye uzanan süreci ve bu sürece antikomünizm, dinselleşme ve milliyetçiliğin damga vuruşunu görecek, bundan memnuniyetini de gizlemeyecekti.

Serdengeçti'nin coşkuyla karşıladığı Arapça ezan uygulamasını radyodan Kuran yayını yapılması takip etti. 5 Temmuz 1950'de yapılan yasal düzenlemenin ardından Diyanet İşleri Başkanı Akseki yanında iki hafızla birlikte Ankara Radyosu'na gitti ve burada plak kaydı yapıldı. Ramazan ayının 21. gününe denk gelen 7 Temmuz günü ise ilk yayın gerçekleştirildi. Bu yayından sonra ramazan aylarında pazartesi, çarşamba ve cuma akşamları saat 20.05 ile 20.15 arasında, diğer aylarda ise haftada bir gün, cuma sabahları radyodan Kuran okundu.

Elbette ki Necip Fazıl da Serdengeçti'yle aynı hisler içerisindeydi, Menderes'in dinselleşme adına attığı her adımı coşkuyla ve övgüyle karşılıyordu. Örneğin 25 Kasım 1951 tarihli "Adnan Menderes" adlı yazısında, Meclis'te komünizmle mücadele adına alınacak tedbirler görüşülürken söyledikleri nedeniyle Menderes'i yere göğe sığdıramıyor, onu dinlerken "müebbet kürek cezasına çarpılmış ve içinde yıllardır oturduğu hücresinin karanlığından gözleri ışıkta görmez olmuş bir mahkûma, birdenbire zindan kapılarının açılması gibi bir şey hissettim", diyordu. Menderes tam çeyrek asırdır, yani Cumhuriyet'in ilanından beri "Türk milletine edep yeri kadar ayıp gösterilen gerçek Türk ruhunu" bir neşter darbesiyle açığa çıkarmıştı ve Necip Fazıl, Menderes için "tam 27 senedir baştanbaşa samimiyetsiz ve şahsiyetsiz başvekiller zincirine bugün bağladığınız altın halka, gözyaşlarıyla dua ediyoruz, iç ve dış politika bakımından gerçek Türklerin hayatında yeni bir başlangıcın ilmiği olsun",

dileğinde bulunuyordu. Yazının sonunda Menderes'ten CHP'yle ilgili olarak istediği şeyi 12 Eylül darbesine kadar bütün iktidarlardan istemeye devam edecekti:

> Evet, Adnan Menderes, 27 yılın şekavet ocağı CHP ile o ocağın içinden çıkıp hâlâ hakiki mesnedini bulamamış olan kendi ocağınızın müstahak olduğu muameleye kavuşturulması işini de sizden bekliyoruz. Birinin ebediyen kapısını kapamak ve kapıcılığını örümceklere havale etmek, öbürünün de pencerelerini açmak ve içine güneşi kabul ettirmek hüner!..
>
> Bu işin muhtaç olduğu deha ve hamleyi de sizden bekliyoruz! (1999: 5-6)

Necip Fazıl, Menderes'e baktığında, kendi kafasındaki fikirleri benimsetebileceği ve böylece üzerinden Cumhuriyet'le hesaplaşabileceği bir siyasetçi görüyor, bu yüzden de Menderes'i etkilemeye çalışıyordu. Bu amaçla 1952 yılının Mayıs ayında ona yönelik üç mektup yazmıştı. 18 Mayıs 1952 tarihli ilk mektupta Menderes'in ilk başlarda kendisi için "hiç" ya da "yok" hükmünde olduğunu ve onu "meraka değmez" bulduğunu söylüyordu. Menderes'i o zamanlar Demokrat Parti'ye benzetmişti, Demokrat Parti ise "kolaycı, ucuzcu ve seri malı bir muhalefet" sergilemekten öteye gitmiyordu.

Ancak DP'nin iktidara gelişinden sonra işler değişmiş, Menderes giderek Necip Fazıl ve *Büyük Doğu*'cular için bir kahraman adayı olarak görülmeye başlanmıştı:

> Hemen o andan itibarendir ki telaşsız, nümayişsiz, rahat, emin ve bilhassa hesap ustası şahsiyetiniz, pek cesur ve ileri bir ilk çıkıştan sonra, zaman ve mekâna göre parça parça kendi kendisini göstermeye başladı. Müslümanlara, İslam cemiyetinin namaza davet sesini Agora nidası hâlinde Allah kelamının diliyle yükseltmekte serbest olduklarını gösterdiğiniz günden, İzmir'deki meşhur hitabenize kadar, gözyaşlarına boğulmuş öyle anlar geçirdik ki, ihtiyarsızca kendi kendimize sorduk: -

— Yoksa beklediğimiz kahraman bizzat Adnan Menderes midir? (1999: 10-11)

Necip Fazıl ve arkadaşları Menderes'i bir kurtarıcı olarak görmeye hazırlanırken DP'nin attığı ve klasik cumhuriyetçilik olarak görülebilecek kimi adımlar karşısında şaşırmışlar ve hem Menderes'in hem DP'nin ne olduğunu anlayamadıkları bir kararsızlık evresi yaşamışlar, *Büyük Doğu*'da da konuya dair sert yazılar yazmışlardı. Ancak Menderes'in TBMM'deki komünizmle mücadele oturumlarında yaptığı konuşmalar *Büyük Doğu* çevresini yeniden umutlandırmıştı ve nihayetinde Necip Fazıl, Menderes hakkında şöyle düşünmeye başlamıştı:

> Artık kanaat getirmiştim ki siz, Demokrat Parti kadrosunda zaman ve mekân kollayıcı ve büyük küçük huzursuzluklardan kaçınıcı mizacınız gereğince, bütün bir bünye taklibini sindire sindire başarmak isteyen ve mensup bulunduğu umumi topluluğun birkaç istikamete bölümlü hizipleri arasında çetin bir kulis ıstırabı yaşayan, fakat bir simyacı gibi dozları tanıyan ve nihai terkibine güvenen ve esasta bu mahzun vatanın, bu öksüz milletin hasretini heykelleştirmeye namzet bulunan biricik şahsiyettiniz. (1999: 12)

Anlaşılacağı üzere Necip Fazıl, Menderes'i DP'den ayrı bir yere koyuyor ve onun siyaset sahnesindeki ileri ve geri adımlarını belli bir taktik ve stratejinin ürünü olarak görüyor, parti içi ve dışı rakiplere karşı belli bir hesap kitap dâhilinde hareket etmeye mecbur olduğunu anlıyor ve onaylıyordu. Mektupların birincisinin son satırı ise şöyleydi:

> Siz her parti alakası dışında, Adnan Menderes olarak, bu vatanın şiddetle muhtaç olduğu ve en hassas dakikada başında bulduğu ender zekâ ve ruhlardan biriydiniz! (1999: 12)

Necip Fazıl ikinci mektubuna çeyrek asırlık devlet ricaline baktığında dehşete düştüğünü söyleyerek başlıyor ve hepsinin "zekâ ve şahsiyet ölçüsüyle acınacak derecede tenha" oldukları-

nı söylüyordu. Neden böyle olduklarını ise Mustafa Kemal'i ve İnönü'yü kastederek şöyle anlatıyordu:

> Umumiyetle kendilerinden biraz daha zeki, bir parça daha açıkgöz ve bir derece daha şahsiyetli bir şefin etrafında halkalanmaktan ve o şefin nefsaniyet balonunu kokmuş nefesleriyle şişirmekten başka hüneri olmadığı ve hiçbir kafa çilesi çekmedikleri için esasen böyle olmaya mahkûmdurlar. (1999: 13)

İşte Menderes bu 27 yıllık tenhalığı bitirecek olan kişiydi ve Necip Fazıl Menderes'te mevcut olan üç vasfın son derece önemli olduğunu söylüyordu. Buna göre Menderes her şeyden evvel bir "Anadolu çocuğu"ydu; bu ise onun "mahutlardan birçoğu gibi, zehirli Makedonya istikametinin Türk ve Müslüman isimli gizli misyonerlerinden veya ruhu çürümüşlerinden" olmaması anlamına geliyordu, yani Menderes "suyun öte yanı"ndan gelenlerden değildi. İkincisi Menderes "tam bir aile reisi tipi"ydi, yani "aile sahibi olmayan ve baba sıfatını taşımayan ebedi yalnızlardan" değildi, burada kastedilen "ebedi yalnız" ise elbette ki Mustafa Kemal'di. Ve üçüncüsü, Menderes "babadan oğula meşru ölçüyle zengin"di; yani "türedilerin hemen hepsinde rastlanan müşterek kader icabı, iktidar makamına sadece menfaat ihtirasıyla göz dikmiş doymak ve kanmak bilmez aç ve çıplaklardan değil"di. (1999: 13-14)

Devamında Menderes için "sizi gördüğüm zaman ise birdenbire, ruh ve zekâ, mizaç ve irfan, zarafet ve şahsi üslup bakımından müstesna, katiyen seri malına girmez bir insan karşısında bulunduğumu tasdik ettim", diyen Necip Fazıl'ın üçüncü mektubu ise adeta Menderes'e yönelik bir "politik aşk mektubu"ydu. Necip Fazıl mektubuna Menderes'i ilk kez DP İstanbul il kongresinde gördüğünü söylüyor, "tek kelime: hayran oldum", diyor ve bu hayranlığı şöyle anlatıyordu:

> Siz, evvela kelime ve mefhum imtihanında, sonra cümle ve mana inşasında, daha sonra fikir ve terkip mimarisinde, basma kumaş-

> lara nispetle bir Hint şalı kadar çarpıcı bir nadirlik ve soyluluk arz ediyorsunuz. Sihirkâr bir nüfuzla kalbine süzülmeyi bildiğiniz halk, tarafımızdan, sımsıkı bir kement içinde sanatkârca tutulmuş bir demet hâlindeydi. Son derece vakarlı, soğukkanlı, fakat vecd ve heyecandan mahrum olmayan ve onu zapt etmeyi bilen bir bünyeye sahiptiniz. İnandırmaya çalıştığınız şey, bizzat inanmadığınız bir şey değildi; ve –ne garip!- samimiydiniz! (1999: 15)

Necip Fazıl Menderes'i ilk gördüğü anda onun 27 yıllık "seri malı mahut beyinsiz kodaman tiplerine" benzemediğini anlamış, Tanzimat'tan beri görülmemiş bir şekilde onun "anlayış ve anlatış, tesir ve nüfuz, üslup ve zarafet, zevk ve mizaç, nükte ve derinlik, fikir ve irfan, nefs emniyeti ve samimiyet" gibi değerleri bir arada temsil ettiği kanaatine varmıştı. Bu yüzden de artık Necip Fazıl'ın hedefi kendi Büyük Doğu ideolojisi ile Menderes'i birleştirmek, bir araya getirmekti:

> Adnan Menderes, bilhassa son çeyrek asırlık korkunç tecrübe içinde, seri malı iktidar tezgâhında boy göstermemiş ve harcanmamış bir tip olarak, taşıdığı vasıflar ve bu son fikri hüviyetiyle, nezdinde davamızın hayat hakkı arayacağı yegâne örnektir! Hastalığından ve doktorundan habersiz olan bu millet, kendisinden her şeyi, bilhassa asırlık ıstırabının şifasını beklemekte haklı olabilir. Ona doğru gideceğiz ve davamızı onun nezdinde kıymetlendirmeye çalışacağız! Yol budur! (1999: 16)

Mektubun devamında Menderes'e, "bizimle beraber belki partinizi de içine alacak büyük bir inkılap hamlesinin tahassürünü, müstesna şahsiyetinize bağlı görüyorum", diyen Necip Fazıl, ona bir âşık üslubuyla "kar üzerinde ayak izlerini sayarak sizi takip edecek ve bunca zengin ve müsait şahsiyet şartlarınız içinde, sizi davamızın mihrakına oturtmak için elimden gelen her şeyi yapacağım", diye sesleniyor ve mektubunu şöyle bitiriyordu:

> Sizi, yine bazı raci sebepler yüzünden bu zamana kadar anlayamamış adamın, bundan böyle tam anlamak, anladıktan sonra da

> bir daha bırakmamak ve artık her şeyini ona bağlamak ve onu her şeye memur görmek hususundaki ileri niyetini hoş görünüz. (1999: 17)

Necip Fazıl bu üç açık mektuptan sonra Menderes'e seslenen çok sayıda yazı yazdı ve o yazıların hepsinde Menderes'i daha radikal hareket etmeye davet etti. Örneğin bir yazısında Menderes'e "hepçi olunuz muhterem başvekil", diye sesleniyor ve CHP'yle ilgili olarak, "onlardan, bu vatanın ruh cellatlarından her şeyi alınız ve ellerinde maddi ve manevi hiçbir parça bırakmayınız", diyordu. (1999: 41) Yine aynı günlerde yazdığı bir yazıda "CHP isimli haşere yuvasını, DDT tatbik edilmiş bir vasat hâline getirecek nice imkânlar mevcuttur" (1999: 43) diyerek Menderes'ten CHP'yi kapatmasını isteyecek, bir diğer yazısına ise "Hastayı Tımarhaneye, CHP'yi de Mezara Sokmak Lazımdır" adını verecekti. (1999: 96)

Ancak tüm bu yazıların yazıldığı evrede gerçekleşen ve ilerleyen sayfalarda ayrıntılı bir şekilde ele alacağımız Yalman suikastı, Necip Fazıl'ın Menderes'le kurmak istediği hayati ilişkinin gerçekleşmesini engelleyecek, Necip Fazıl tutuklanarak cezaevine konulacak, *Büyük Doğu* dergisi de bir süreliğine kapatılacaktı. Yine de Necip Fazıl, Menderes'ten ümidini kesmedi ve 27 Mayıs'a kadar onun hep arkasında durdu. Menderes de örtülü ödenekten para vererek onu destekledi. Yassıada Duruşmaları'nın dava dosyasında Menderes'e isnat edilen suçlar arasında bu da yer alacaktı.

DP'nin dinselleşme politikalarının en önemli ayağını elbette ki din eğitimine yönelik düzenlemeler oluşturdu. Bu alanda atılan adımlar erken Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarından ve Cumhuriyet'in kurucu felsefesinden adım adım kopuş anlamına geliyordu. Söz konusu eğitim politikalarının mimarı ise DP döneminin en uzun süreli Milli Eğitim Bakanı ve antikomünist şebekenin en önemli isimlerinden Tevfik İleri olmuştu. 1911 doğumlu olan İleri, gençlik yıllarından itibaren

siyasette milliyetçi bir figür olarak temayüz etmiş, Milli Türk Talebe Birliği başkanlığı da yapmıştı; ancak bakanlığı boyunca yaptıkları nedeniyle İslamcı kesimlerin de teveccühüne mazhar olmuştu. *İslam Ansiklopedisi*, İleri'nin bakanlığı dönemindeki "önemli icraatlarını" şöyle anlatıyordu:

> Bakanlıkları döneminde önemli icraatlar gerçekleştirdi. Din derslerinin ilkokulların müfredat programına alınması (1950), Türk Sanat Tarihi Enstitüsü'nün kurulması (1951), Türk kültür eserlerinin yayımının başlatılması (1951), yirmi yıl aradan sonra İmam Hatip okullarının yeniden açılması (1951-1952), İstanbul'da Yüksek İslâm Enstitüsü'nün kurulması (1959-1960) bunlardan bazılarıdır. (Sitembölükbaşı, 2000: 88)

İleri için yıllar sonra, 1995'te, bir şükran borcu olarak Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından düzenlenen sempozyumda ise İleri'nin halefi olan eski Milli Eğitim Bakanı Rıfkı Salim Burçak onu şöyle anlatacaktı:

> Tevfik İleri'nin gerek talebelik hayatında gerek siyasi hayatında en belirgin tarafı, komünizmle mücadele etmiş olmasıdır. Tanınmış tarafı budur bilhassa. Çok büyük hizmetleri var. Ben, tarihi bir açıklama getirmek ve merhum arkadaşımızın ruhunu şad etmek için bu açıklamayı yapmak istiyorum. Tevfik İleri'nin komünizmle olan mücadelesini gereksiz gören, bunu bir saplantı hâli gibi göstermek isteyen, bir heves, geçici bir vahim gibi telakki edenler olmuştur. İşte bunu düzeltmek istiyorum. Tevfik İleri'nin komünizmle mücadelesi gereksiz miydi? Bir saplantı mıydı? Türkiye gerçekte de hakikatte de bir komünizm tehlikesi altında değil miydi? Bunu açıklamakta yarar var. Arkadaşlar, Cumhuriyet dönemi, yetmiş yıllık tarihimiz, dikkatle incelendiği zaman görülür ki komünizm, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren Türkiye için, bazen çok açık, çok defa da gizli ve kapaklı bir tehdit ve tehlike oluşturmuştur. (1997: 33)

İleri'nin Milli Eğitim Bakanlığı, Cumhuriyet'in serüvenini anlamak için son derece sembolik bir karakter taşıyordu.

Soğuk Savaş'a girilirken, yani 1946'da, Cumhuriyet'in aydınlanmacı felsefesinin eğitim ve kültür alanına yansımasının ve Köy Enstitüleri'nin mimarı Hasan Âli Yücel Milli Eğitim Bakanı yapılmayacak, onun yerine ise Köy Enstitüleri'ne düşman Şemsettin Sirer bakanlık görevine getirilecek, böylece enstitülerin fiilen tasfiyesi başlayacaktı. Enstitüleri resmen kapatan ve din eğitimi adına son derece kritik adımlar atan bakan ise Tevfik İleri olacaktı. Tevfik İleri, İlim Yayma Cemiyeti etrafında bir araya gelen Türkiye İslamcılığıyla koordineli bir şekilde eğitimde dinselleşmeyi hızlandıracak ve yoğunlaştıracaktı. Soğuk Savaş'la ve antikomünizmle birlikte Türkiye emperyalizmle entegrasyonunu derinleştirirken aydınlanmadan, laiklikten, hümanist eğitim ve kültür politikalarından uzaklaşma süreci de başlıyor, dinselleşme kendisini en çok eğitim alanında gösteriyordu.

Din eğitimine yönelik en önemli düzenleme, kapatılan medreseler yüzünden ortaya çıkan boşluğu dolduracağı söylenen imam hatip okullarının açılışıydı. Bu okulların yasal çerçevesini belirlemek için Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Müdürler Komisyonu, 13 Ekim 1951'de dinî eğitim ve öğretim yapacak okulların açılması ve bu okullara "İmam Hatip Okulu" adının verilmesi yönünde bir karar aldı. Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri tarafından onaylanan karar 17 Ekim 1951'de yürürlüğe girdi ve ilk etapta Ankara, İstanbul, Konya, Kayseri, Isparta, Adana ve Maraş'ta Milli Eğitime bağlı imam hatip okulları açıldı, bu yedi okul faaliyete 867 öğrenci ve 27 öğretmenle geçti. İmam hatip okullarının birinci devresi olan ortaokul kısmı dört, ikinci devresi olan lise kısmı ise üç yıllık bir eğitim süreci öngörüyordu. Ortaokul kısmına başlayabilmek için ilkokul mezunu olmak gerekiyordu; ortaokulu imam hatip okullarında okumadığı hâlde lise kısmına gitmek isteyenler ise bir sene hazırlık okuduktan ve sınavı geçtikten sonra buna hak kazanabileceklerdi. DP iktidarının ilerleyen yıllarında da imam

hatip okullarının açılışına devam edildi. 1953-54 yılları arasında Antalya, Erzurum, İzmir, Tokat, Trabzon, Çorum, Elazığ ve Yozgat'ta, 1954-55'te Diyarbakır'da, 1956-57'de Adapazarı'nda ve 1958-59'da Balıkesir ve Burdur'da imam hatip okulları açıldı. İlk yıl 867 öğrencisi olan bu okullardaki öğrenci sayısı 1959-60 öğretim yılına gelindiğinde 2922'ye yükselmişti. (Öcal, 2015: 81)

Bu okullardan yetişenler sadece bir meslek sahibi olmadılar; 1960'lar Türkiye'sinde merkezin sağında ve solunda yeni oluşumlar ortaya çıkar, toplumsal mobilizasyon ve siyasal kutuplaşma artarken, siyasal İslam'ın partili hâli Milli Görüş geleneğinin de ilk kadrolarını oluşturdular. Sonraki nesil mezunlar ise 1970'ler Türkiye'sinde birer genç İslamcı olarak siyasete girdiler ve aynı anda Komünizmle Mücadele Derneği, Milli Türk Talebe Birliği, İskenderpaşa Dergâhı, Aydınlar Ocağı gibi antikomünist şebekenin unsurlarıyla ilişki ve iletişim içerisinde oldular. Bu kadrolar 12 Eylül darbesini en hasarsız şekilde atlatacak ve 80'li ve 90'lı yıllar boyunca Milli Görüş geleneğinin içerisinde Necmettin Erbakan'ın peşinden gittikten sonra 2000'lerde AKP'yi kurarak iktidar olacaklardı. Geride kalan 22 yılın sonunda ise devlet aygıtı büyük ölçüde imam hatiplilerinin kontrolüne geçecek, bürokrasi, yargı ve üniversitelerin yöneticileri, yani "yeni rejimin elitleri" imam hatipliler arasından çıkacaktı.

İKİNCİ BÖLÜM

İlim Yayma Cemiyeti, İskenderpaşa Cemaati, Milli Görüş Hareketi

Demokrat Parti'nin işbaşına gelmesinin üzerinden yaklaşık bir buçuk yıl geçmişken, 17 Ekim 1951 günü Türkiye'nin ilk imam hatip okulu İstanbul'da İstanbul İmam Hatip Okulu adıyla açıldı. Okulun açılışının öncülüğünü İslamcı çevrelerde "Celal Hoca" diye bilinen Celalettin Ökten yapmıştı. Ökten, Darülfünun Edebiyat Şubesi'nden 1911'de mezun olmuş ve öğretmenliğe başlamıştı. 1947'de Vefa Lisesi'nde öğretmenken emekliye ayrılan Ökten 1949'da İstanbul'da açılan imam hatip kursuna müdür ve öğretmen olarak atanmıştı. 1951'de açılan ilk imam hatip okulunun müdürlüğünü de yine Ökten üstlenecekti. (Işık, 1993: 242)

Ancak Ökten'in imam hatip okullarıyla ilişkisi bireysel değildi; Ökten ve 68 arkadaşı, 17 Ekim'den altı gün önce, yani 11 Ekim 1951'de "İlim Yayma Cemiyeti" adlı bir dernek kurmuşlardı. Derneğin asli hedefi, resmî olarak öyle söylenmese de laik eğitimde gedikler açmak ve "paralel" bir dinsel eğitim kurumları ağı yaratarak eğitimde dinselleşmeye ivme kazandırmaktı. Bu doğrultuda Türkiye'nin her yerinde imam hatip okulları açılmasını görev olarak benimsiyorlar ve elbette ki Menderes hükümetinden, özellikle de onun Milli Eğitim Bakanı olan Tevfik İleri'den cesaret alıyorlardı. Zaten "Celal Hoca" CHP döneminde açılan imam hatip kurslarında idarecilik yapmıştı; ancak bu kursların eğitimin dinselleştirilmesi için yeterli olmadığını

görmüştü ve imam hatiplerin birer ortaokul kurumu olması gerektiğini düşünmeye başlamıştı. Aradığı fırsatı ise DP'nin iktidara gelmesiyle bulacaktı. Menderes döneminde İlim Yayma Cemiyeti büyüdükçe büyümüş, 1952'de "kamu yararına faaliyet gösteren dernek" statüsüne kavuşmuş ve imam hatip okullarının Türkiye'nin her yerinde pıtrak gibi çoğalmasında çok büyük bir rol oynamıştı.

Cemiyeti kuranların bir kısmı aynı zamanda 1948'de Zonguldak'ta açılan ilk Komünizmle Mücadele Derneği'nden geliyorlardı. Dolayısıyla "ilmin yayılması" ile antikomünizm arasında çok açık bağlantılar vardı. Cemiyet'in bir numaralı üyesi Yusuf Türel, İskenderpaşa Dergâhı'nın en önemli şeyhlerinden Mehmet Zahit Kotku'nun müritlerinden biriydi, kurucu üyelerden Seniyüddin Başak ise Said Nursi'nin avukatıydı; dolayısıyla Cemiyet'in kuruluşunda tarikat ve cemaat bağlantıları doğrudan rol oynamıştı. 1910 yılında doğan Türel 1937'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş ve avukatlık yapmaya başlamıştı. Üniversite yıllarında MTTB üyesi olan Türel, Mehmet Akif'le sık sık görüşmüş, ölümünden hemen önce de onu hastanede ziyaret etmişti. Akif'in cenazesine katılan az sayıda isimden biri Türel'di, yanında ise yakın arkadaşı Tevfik İleri vardı. Aydınlar Ocağı kurucularından Süleyman Yalçın, Türel'in İlim Yayma Cemiyeti'ne uzanan faaliyetlerinin başlangıcını şöyle anlatıyordu:

> II. Cihan Harbi yıllarında bir yanda yokluk, fakirlik, hastalıklara eklenen Tek Parti dikta rejimi yanında, Cihan Harbi'nin ülkemize bulaşma tehdidi insanların ve milletin endişe ve korkularına ekleniyordu. Bu uzun ve sıkıntılı dönemde Yusuf Türel günlük geçim derdi yanında İslam ve Müslümanlar üzerindeki baskı ve tertiplerin avukatlığını yapıyor, öte yandan Osmanlı'dan miras kalan İslami bilgi ve örfün nasıl sahip çıkılarak yeni insan ve nesillere ulaştırabileceği meselesiyle hemhâl oluyordu. Bu hususta oturduğu Fatih semti onun için çok uygun düşüyordu. Orada Fatih'ten

> kalan manevi hava yanında, Osmanlı'dan kalan son din ulemasının da toplandığı ve İslami yaşantının devam ettiği bir muhit vardı. Esasen Fatih-Süleymaniye ve Sultanahmet'e kadar uzanan eski İstanbul'un omurgasının civarı ve ucundaki Sirkeci, Eminönü, Sultanahmet semtleri Osmanlı Müslüman Türkünün hem yaşanan günlük hayatının hem de sanatının kaybolmadığı semtleri temsil etmekteydi. Onun yanında ticaret merkezi de bulunmaktaydı. Yani bu çizgide hem bilgi, fikir ve sanat hem de maddi güç, ticaret ve para beraber bulunur. Yusuf Türel bu çizginin ortasında birçok kere de başında bulunan, çare arayan, çözüm için semt semt ve şehir şehir dolaşan bir aziz kişiydi. (Yalçın, 2011: 301)

Türel, CHP'nin dinselleşme adına attığı adımların bir fırsata çevrilebileceğini fark etmiş durumdaydı ve imam hatip okullarının açılışına ayrı bir önem veriyordu. Bunun için CHP'li Şemsettin Günaltay'la İstanbul'da buluşmuş ve onu Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulup sonradan kapatılan İmam Hatip Mektepleri'nin yeniden açılışına ikna etmiş, İnönü de bunu uygun görmüştü. İlim Yayma Cemiyeti'nin kuruluşu ve imam hatiplerin ardı ardına açılması ise Demokrat Parti dönemine denk gelecekti; üstelik Milli Eğitim Bakanlığı koltuğunda Türel'in çok yakın arkadaşı Tevfik İleri oturuyordu.

Yusuf Türel kendisiyle bir yüksek lisans tezi için yapılan mülakatta, İlim Yayma Cemiyeti'nin faaliyetlerinin ve imam hatiplerin açılışının ideolojik boyutlarına işaret etmişti. Türel'e göre cemiyetin "gayesi mahdut bir sahaya münhasır değil"di, yani tek bir alanla sınırlı değildi. İlim Yayma Cemiyeti "bir milletin bütün toplumunu alakadar eden gelecek nesilleri, sağlam karakterli vatansever, tarih şuuruna sahip, örf ve ananelerine bağlı nesiller olarak" yetiştirmeyi hedeflemekteydi. Bu hizmetler ise "bugün üzerinde yaşadığımız mübarek toprakların tek devlet mefkûresi" olan "İla-yi Kelimetullah" ve "devlet ebed müddet" adına yapılmaktaydı. Yani tüm bu hizmetlerin hedefi İslam dininin dünya ölçeğinde yayılması ve devletin bekasının tesisiydi ki Türel "27

yıllık dini eğitim yasağı"nı "devletin asli temelinden mahrum bırakılması" olarak görüyor ve İlim Yayma Cemiyeti'nin imam hatiplere bakışını da "devletin istikbaline yukarıda arz ettiğim aynı mefkûre ile bakacak ve sahip olacak bir neslin zaruretine inanç", diye anlatıyordu. (Kavalcı, 2007: 73-74)

Türel'in başını çektiği İlim Yayma Cemiyeti imam hatiplerin kurulup yaygınlaşmasında son derece kritik bir rol oynayacak, dindar iş adamları, tüccar ve esnaf üzerinden kurulan finans ağı, bu okulların hızla çoğalmasının esas nedeni olacaktı. Süleyman Yalçın bu ağın ortaya çıkışını şöyle anlatmıştı:

> İlim Yayma Cemiyeti'nin ilk yıllarında henüz müstakil yeri ve merkezi yoktu. İdare heyeti toplantıları, öncü kuruluş çalışmalarının yapıldığı Sirkeci'deki meşhur Konya Lezzet Lokantası'nda icra edilirdi. Bu ilk kuruluş yıllarında kurucuların çoğu ticaret ehli olduğundan, Beyazıt/ Bakırcılar'da temin edilen yerde bu Vakfa ait gelir getirecek iş hanı inşaatının gönüllü neferiydi. (Yalçın, 2011: 304)

İlim Yayma Cemiyeti'nin bir diğer önemli üyesi olan Sabahattin Zaim ise cemiyetin imam hatipleri açışında esnaf-tüccar ağlarının oynadığı role şöyle dikkat çekmişti:

> Bütün Anadolu halkı, bütün bir millet seferber oldu. Pıtrak gibi yurdun her yanında İmam Hatip'ler açılmaya başladı. İlk yapılan İmam Hatip Lisesi, İstanbul'da Fethiye'de, Fener'deki Kumkapı Kilisesi'nin ve Patrikhane'nin tepesindeki meydanda, İstanbul'un Fethi'nden sonra kiliseden camiye çevrilen ilk yer olan Fethiye Camii'nin yanında, Topbaş ailesinin de himmetiyle kurulmuştur. Bütün masraflar İlim Yayma Cemiyeti tarafından temin ediliyordu. İlim Yayma Cemiyeti'ni kurup finanse edenlerin çoğu da Sirkeci çevresindeki tüccarlardı. O zamanlar Tahtakale, Sirkeci Aşırefendi Caddesi, Gürün Han etrafı, İstanbul'un iktisadi merkeziydi. Türkiye'nin iktisadi kalbi burada atardı. Cemiyete para lazım olunca beş on tüccar Sirkeci'ye iner akşama kadar gerekli parayı toplar gelirdi. Beyazıt'ta Bakırcılar'da rahmetli İbnu'l-Emin Mahmut Kemal İnal'ın arsasının yerine güzel bir iş hanı

> yaptırıldı ve İlim Yayma Cemiyeti bu hanın üst katına yerleşti. (2006: 3)

Türel, Kotku'dan önce Necip Fazıl'ın da şeyhi olan Abdülhakim Arvasi'ye intisap etmişti. Ancak Arvasi Menemen hadisesinden sonra gözaltına alınmış, beraat ettikten sonra ise İstanbul'a dönmesine izin verilmemiş ve Ankara'da bir sürgün hayatı yaşamaya başlamıştı. Arvasi'den uzakta manevi bir boşluk hissi yaşayan Türel'in Bursa'dan İstanbul'a gelen Kotku'ya intisabı ise şöyle gerçekleşmişti:

> Tam o zamanlarda Mehmed Zâhid Efendi Bursa'dan Zeyrek'teki mescide gelmişlerdi. Ben yine Fatih'te, Kıztaşı'nda oturmaktaydım. Bir arkadaşım vardı ki, şimdi rahmet-i Rahman'a kavuştu; Eskişehir mebusu Ahmet Oğuz, Demokrat Parti'nin en ileri mebuslarındandı. O da Kıztaşı'nda otururdu. Zaman zaman onunla oraya giderdik. İşittik ki oraya bir velî zât gelmiş. Gittiğimiz zaman, kalabalık bir gençlik huşu içinde namazdan sonraki dersleri dinliyordu. Biz de kendimizi verdik. Bir dinledik, iki dinledik ve dedik ki işte aradığımız velîyi bulduk. Kalp muhabbeti ile bağlanmıştık. (...) Çok kısa bir zamanda iltifatına mazhar oldum. Ve halka öyle bir halka idi ki tarif edilmesi çok güç. Bir gençlik ki, bir cemaat ki, insan birden bire şaşırıyor. Ve o cemaatle temasa geçildikçe, memleketin en ileri insanları; ticarette ve sanayide, ilimde, siyasi makamlarda en ileri insanlar o cemaatin içinde... Birden bire kendimizi orada kaybolmuş vaziyette görüyoruz. Kısa bir zamanda İstanbul'un en ileri hâkimleri, üniversite hocaları ve en yüksek rütbeli fiilen vazifeli kurmay albayları, hatta generaller o cemaatin daimi insanları oldu. (Erkaya, 2017: 263-264)

O dönem İlim Yayma Cemiyeti'nin faaliyetlerine dâhil olan isimlerden Ömer Lütfü Take, İskenderpaşa Dergâhı'nın Kotku'dan önceki şeyhi Abdülaziz Bekkine'nin etkisini şöyle anlatıyordu:

> Cemiyet 1951'de kuruldu resmen. Devrek'te benim akrabam Abdülaliz Bekkine Hazretleri vardı, cemiyetle tanışmama Bekkine

> hazretleri vesile oldu. Kendisi ileri görüşlü ve gençliğe yön veren bir zattı. Bana dedi ki: "Bir cemiyet kuracağız. İçerisinde tüccardan birisi de bulunsun. Seni de yazalım." Biz de girdik. Kurucular arasında çok değerli kişiler vardı. Konya Lezzet Lokantası sahibi Mustafa Doğanbey vardı. Ondan başka avukat Seniyüddin Başak, Vehbi Bilimer gibi kişiler vardı. (Kavalcı, 2007: 95)

İskenderpaşa Cemaati'nin kökenleri Türkiye'deki hemen bütün tarikat ve cemaatler gibi Nakşibendiliğe ve onun Halidi koluna uzanıyor, kurucusu Ahmed Ziyaeddin Gümüşhanevi'ye atıfla ilk başlarda "Gümüşhanevî Dergâhı" olarak adlandırılıyordu. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılması hakkında çıkartılan kanunla dergâh kapatıldı, dergâhın şeyhi Mustafa Feyzi Efendi ise 1926'da öldü. Onun ölümünün ardından dergâhın başına Hasib Efendi geçti. Onun ölümünün ardından İskenderpaşa'yı Türkiye siyasetinin görünmez ama etkili aktörlerinden biri hâline getirecek süreci başlatacak olan kişi, yani Abdülaziz Bekine, şeyhlik makamını üstlendi. "1952 yılına kadar geçen üç yıl gibi kısa bir süre içinde Bekine Efendi, informel olarak yürüttüğü görevini klasik boyutlarının ötesine taşımış, akademik ve bürokratik hayattan, üniversite öğrencileri arasından birçok kişiyi dergâhın informel ilişkiler dünyasına katmayı başarmıştı." (Yaşar, 2005: 326)

1952'de Bekine'nin yerini alan Kotku, şeyhinin başlattığı süreci devam ettirmiş ve onun döneminde İskenderpaşa Dergâhı bürokrasiyi gözüne kestirmiş, muhafazakâr parlak üniversite öğrencilerini bünyesine katmaya çalışmıştı. Onun yaptığı şey "geleneksel ailelerden gelip modernizmin derin etkisine maruz kalarak savrulan, çoğunluğunu üniversite öğrencilerinin, akademik, teknokratik hayata yeni katılanların oluşturduğu yükselen yeni orta sınıf"a seslenerek, onları cemaate dâhil edebilmesiydi. (Yaşar, 2005: 328)

Az önce söylendiği üzere, Kotku öncesindeki şeyh Abdülaziz Bekine döneminde muhafazakâr üniversite öğrencileri, kalem

erbabı ve bürokratlar sayıları daha az olmakla birlikte dergâha gidip gelmeye başlamışlardı; bu isimlerden en önemlisi, milliyetçi muhafazakârlığın Türkiye'deki kurucu ideologlarından ve antikomünist şebekenin etkili figürlerinden biri olan Nurettin Topçu'ydu. 1909 yılında İstanbul'da doğan Topçu, Cumhuriyet'in yurtdışına okumaya gönderdiği ilk kuşağın mensuplarından biriydi. 1928'de İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra felsefe eğitimi alması için Fransa'ya gönderildi. Burada yaptığı okumalarda, başta Fransız filozoflar Blondel ve Bergson olmak üzere Batı felsefesinin ve Hıristiyanlığın metafizik/mistik düşünürlerinden etkilendi. Sonrasında ise bu mistisizmi İslam'la sentezlemeye çalıştı.

Topçu doktora tezini Sorbonne'da savundu ve bu üniversitede felsefe doktorasını veren ilk Türk oldu. Doktora sonrası kendisine Fransa'da kalması için yapılan teklifleri reddeden Topçu Türkiye'ye dönerek Galatasaray Lisesi'nde Fransızca dersleri vermeye başladı. Lise müdürünün torpil talebini uygulamadığı için İzmir Lisesi'ne tayini çıkartıldı ve görev yeri birkaç kez değiştirildi. 1939 yılından itibaren, tezinin de merkezinde yer alan Blondel'in "hareket felsefesi"ne atıfla *Hareket* isimli bir dergi çıkarmaya başladı. Felsefenin dışında siyasetle de ilgilenen Topçu, çıkardığı dergide "Anadoluculuk" adını verdiği milliyetçi-muhafazakâr bir tutumu benimsedi. "Anadoluculuk", Turancı milliyetçiliğin karşısında konumlanıyor, Anadolu coğrafyası üzerinden bir yerlilik/millilik tarif ediyor ve Türklükle İslam arasında varoluşsal bir bağlantı olduğunu öne sürüyordu.

Başka bir çalışmamda Topçu'dan şöyle bahsetmiştim:

> 1950'li yıllarda yazdığı yazılarda Topçu, şiddetli bir antikomünist söylem benimser; fakat bu, Türk sağının genel söyleminden farklı olarak hamaset edebiyatına yaslanmaz, felsefi ve teorik olmak gibi bir kaygısı vardır. 1960'lardan itibaren yayınlanan yazılarında ise milliyetçilik-muhafazakârlık sentezini geliştirmek için büyük çaba harcayacak, şiddetli antikomünizmine, nüveleri düşüncesi-

> ne en başından beri içkin ve en az antikomünizmi kadar şiddetli olan modernite ve kapitalizmin köktenci eleştirisi de eklenecektir. İslam sosyalizmi kavramını ise, kendisine mukaddesatçı kamptan yöneltilen sert eleştirileri de göze alarak, 1965 yılından itibaren açık bir şekilde kullanmaya başlamıştır. (Yaşlı,2016: 77)

Topçu bütün bir düşünsel mesaisini komünizmle mücadeleye ayırmıştı; ancak onu antikomünist şebekenin diğer figürlerinden ayıran çok önemli bir nokta vardı. O, komünizmin yayılmasının ve geniş kitleler tarafından benimsenmesinin ana nedeninin kapitalizm olduğunu söylüyor ve kapitalizme çok sert eleştirilerde bulunarak "ruhçu sosyalizm" olarak adlandırdığı İslam'la sosyalizmi sentezleyen, büyük ölçüde de Nasyonal Sosyalizm'den esinlenen bir görüşü savunuyordu. Komünizm ise hiçbir şekilde dinle bir araya gelemezdi; çünkü bunlar birbirinin bütünüyle zıttı ve düşmanıydılar:

> Din, ruhun aşkını yaşatıyor. Komünizm nefsin dinini kuvvetlendiriyor. (...) Dindar 'af ve merhamet saati geldi, rahmet kapıları açıldı' diye gözleri yaşararak, ellerini Allaha açtığı zaman, komünistler 'intikam çanı çaldı, dişler ve tırnaklar bilendi' diye yumruklarını sıkıyor. Din, aşk ve imanın çocuğu, komünizm ise yeisle intikamın pençesidir. (...) Esasen, komünizm fert olan insanı bir değer hâlinde tanımıyor. İnsanlığı, bir kütle, bir sürü hâline koymak istiyor. Ferde ait değerler onu alakadar etmez, onda fert müphem bir insanlığın kininde erimiştir. Din ise ferdin ruhunu alarak, yine ferdin gayretleriyle Allah'a yaklaştırmak istiyor. Din ile komünizm arasındaki sonuncu bir fark da dinin hürriyet, komünizmin esaret kaynağı oluşlarıdır. Hürriyet yaratıcılıktır. (Topçu,1999: 280)

Topçu "materyalist kolektivizm" dediği komünizmin karşısına "ruhçu kolektivizm"i koyuyor ve buna da "ruhçu sosyalizm" adını veriyordu. Ruhçu sosyalizm aslında kapitalizm öncesi üretim biçimlerine dönüş, sanayileşmenin ortadan kaldırılması ve bir küçük esnaf, zanaatkâr ve çiftçi toplumunun yaratılması an-

lamına geliyordu. Böylece din, ahlak, aile gibi geleneksel değerler üzerine kurulu bir düzen ortaya çıkabilecekti ki Topçu buna "ahlak nizamı" adını veriyordu.

Topçu'nun idealindeki bu düzenin yönetim aygıtının en tepesinde iki güç bulunacaktı ve bunlardan ilki "ilahi iradeyi dosdoğru tercüme edecek ve her cephede beşerin imdadına yetişecek bir dinî zümre", ikincisi ise "devlet iradesini ve insan haklarını bu teşkilatla çerçevelenmiş biçimde koruyucu olan ve dünya üniversitelerinin hukuk mezunlarına verilecek daha üstün bir kültürle yetişmiş gençlerden mürekkep bir polis teşkilatı" olacaktı. (1999: 44) Yani Topçu "ruhçu sosyalizm" derken aslında bir "imam-polis devleti"nden söz ediyordu ve bu yönetim biçiminde "imam-polis" ikilisinin hemen altında "ilk mektep hocası" yer alacaktı; çünkü Topçu idealindeki düzeni kurmanın yolunun eğitimden geçtiğini düşünüyordu ve "maarif davası"na son derece büyük bir önem atfediyordu.

Topçu'nun görüşlerinin ayrıntılı bir incelemesi için benim *Türkçü Faşizmden Türk-İslam Ülküsü'ne* isimli çalışmama bakılabilir. (Yordam Kitap, 2016) Bu çalışma bağlamında ise onun "maarif davası"na ve eğitimle ilgili yazılarının derlendiği bir kitaba, *Türkiye'nin Maarif Davası*'na odaklanacağız. Çünkü bu kitap bir yandan Türk sağının bütün fraksiyonlarının Cumhuriyet'in eğitim sistemine bakışını veciz bir şekilde ortaya koyuyor; öte yandan ise günümüzde MEB tarafından liselerde okunması tavsiye edilen kitapların başında geliyor. Dahası iktidarın yeni müfredata isim olarak seçtiği "Maarif Modeli" de Topçu'ya ve bu kitaba referansta bulunuyor. Dolayısıyla antikomünist şebekenin günümüz Türkiye'sine bıraktığı mirasla burada da karşılaşıyoruz.

Topçu kitaba yazdığı önsözün daha ilk cümlesinde Osmanlı-Türkiye batılılaşma süreciyle eğitim sistemi arasında bir bağlantı kurarak "milletimizin üç asırdan beri geçirmekte olduğu buhranların sebebi ve kaynağı, kültür ve maarif sahasında aranmalıdır",

diyordu. Günümüzde izlenen eğitim politikaları sadece tekniğe odaklıydı ve milli bir nitelik taşımıyordu; bu ise "yakın bir gelecekte milliyet ve kültür dâvasının mezarı başında ağlayacağımızı haber vermekte"ydi. Milli bir mektep inşa etmenin yolu kendini hakikate adamaktan, ona âşık olmaktan geçiyordu, böylesi bir hakikatin temelinde ise ancak dinî olan, ilahi olan bulunabilirdi. (1997: 11-12) Peki milli mektep neydi? Topçu şöyle diyordu:

> Milli mektebimiz ne medresedir, ne de çeşitli kozmopolit unsurların karışığı olan bugünkü mekteptir. Müslüman Türk'ün mektebi, maarif, metafizik ve ahlâk prensiplerini Kur'ân'dan alarak Anadolu insanının ruh yapısına serpen ve orada besleyen, insanlığın üç bin yıllık kültür ağacının asrımızdaki yemişlerini toplayacak evrensel bir ruh ve ahlâk cihazı olacaktır. (1997: 13)

Topçu eğitim sisteminin asıl hedefinin yeni bir gençlik yetiştirmek olduğunu söylüyordu; ona göre Milli Mücadele'nin ardından "cesur ve taşkın, yeni ümitlerle canlanmış" bir gençliğin doğuşu söz konusu olmuştu ama bu doğuş "imanın değil, sadece kaba kuvvetin canlanması" şeklinde gerçekleşmişti. Çünkü "iman üç yüz yıldan beri kuvvetini kaybetmiş, din ise cemiyet için kuvvet kaynağı olmaktan çıkmış"tı. (1997: 20) Tüm bunların sonucu hastalıklı nesillerin ortaya çıkması olmuştu ve artık radikal bir tedaviye ihtiyaç vardı, o tedavi ise eğitimdi:

> Bugün artık kutsallaştırdığı uzvî yapının sakat sinirleriyle kıvranan nesli tedavi için, tam hastalığın bulunduğu yerden işe başlamak lâzım geliyor. Uzviyetten ilme, ilimden felsefeye, felsefeden sanata ve ahlâka ve nihayet dine yükselmemiz lâzımdır. Böyle adım adım yürüyüş, hasta, hem de şaşkın bir nesli Allah'a götüren yolda yeniden canlandırabilir. Bu iş bir maarif işidir ve bir neslin kurtuluşunu ancak maarifinin yükselmesinde aramak lâzımdır. (1997: 26)

Topçu'ya göre Cumhuriyet'in eğitim sistemi bütünüyle Batı'yı taklit ediyordu ve bu taklitçilik "Anadolu'nun ruhuna ve İslâm'ın idealine aykırı olarak ruh ve ahlâk temellerimizi" de-

rinden sarsıyordu. "İlkokulda ahlâk eğitimi hemen hemen sıfıra inerek yerine hayat bilgisi veriliyor"du. "Liseler zamanla fen lisesi hâline getirilmekte"ydi. "Üniversitenin edebiyat fakültesinin seviyesi asrın başındaki idadilerin seviyesine düşmüş"tü. Harf inkılâbı ile "yüzlerce yıllık milli kültürle bağları kopardıktan sonra dilin değişmesi üniversite gençliğini ortaokul çocuklarının hizasına" indirmişti. "Felsefî düşüncenin son derece sönüklüğü ise, bu sebeplerle birlikte felsefenin esaslı kaynağı olan dinin, kültür ocağı olmak şöyle dursun, hür düşünceye bile yer vermemiş olmasından"dı. (1997: 28-29)

Tüm bunların neticesi olarak milli ruh giderek ortadan kalkıyor, toplumun millet isimli bir kolektif kimliğin altında buluşması imkânsız hâle geliyor, birleştirici bir fikir olarak milliyetçilik yeterince güçlenemiyordu:

> İlkokulundan üniversitesine kadar millet mektebini yıkan bir ülkede milli ruhtan ne eser kalabilir? Millet kendini nerede arayıp bulabilir? Milliyetçilik, milletin tarihine gömülü hayat kaynaklarında aranmalıdır. O, dilde ve dinde, sanatta ve devlette bulunur. Düğünlere, şarkılara ve çocukların oyunlarına varıncaya kadar milletin örfleriyle âdetlerinde yaşar. Bunların hepsi terkedilince millet varlığı bir vehim, milliyetçilik bir sahte vesika hâlini alır. Yine bunların hepsi mektepte yapılır ve mekteple yıkılır. (1997: 32)

Millet mektebinin yıkılışı, anarşinin de ana kaynağıydı, 1960'ların ikinci yarısından itibaren Türkiye'deki sol yükselişle yüz yüze gelen Türk sağı, solun yükselişini Cumhuriyet'in eğitim ve kültür sistemine bağlıyor, milletin öz değerlerinden uzaklaştırılmasının bir sonucu olarak görüyordu. Topçu da buna uygun bir biçimde "boykot, anarşi, isyan, bütün bunlar yıkılan Yeniçeri ocağından çıkarak okulun kutsal sınırlarından içeriye sızmış bulunuyor" diyordu. Bu nesli "demokrasi ve hürriyet salgını"yla birlikte "gazeteler ve kontrolsüz, hasta neşriyat" zehirliyordu. Buradan kurtuluş için ise millet mektebinin yeniden canlanması ve bu "düşman kuvvetleri" yenmesi gerekiyordu:

> Ne denirse densin, afyon yutanın afyonu elinden almak ne kadar güç olursa olsun, ruhun ve maddenin bütün imkânları ile millet ruhumuzun kurtarılması ve büyük Türklüğün yeniden tarih sahnesine çıkarılması için, bu düşman kuvvetlerin varlığına fiilen son verilmelidir. Bol gelirli istikbâl hazırlayarak değil, bu kuvvetlerin tasallutundan kurtardığımız vakit, işte o zaman çocuklarımızı ve milletimizi kurtarmış olacağız. Mesele önce bu iradeyi elde etmek, sonra bu işin nasıl yapılacağını hesaplamak meselesidir. Zamanımızın istiklâl savaşı, bu cephede açılacak savaştır. (1997: 34-35)

Topçu'nun yazdıklarında ilginç olan ve onu Türk sağının diğer kalemlerinden farklı kılan şeylerden biri, onun Batılı-materyalist eğitim sistemine yönelik derin düşmanlığıyla birlikte, bu sisteme karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıkan dinsel eğitimin eksikliklerine, yetersizliklerine ve istismarcı karakterine de yoğun eleştiriler getirmesiydi. "Bugün yaşatılan İslâm kültürü", diyordu Topçu, "ruhla bağlarını koparmış bir iskelet, ilme ve hakikat sevgisine düşman, ilkel toplumların yaşattığı dar kaidecilikten başka bir şey değildir." Ona göre 20. yüzyılın Türk toplumu "şuurları büsbütün uyuşturmak ister gibi, Kuran'ı bol bol ezberden okuyan seslerin kurbanı olmuş"tu ve "İmam Hatip okulları ile İslam Enstitüleri bu faciayı önleyici" bir niteliğe kavuşamamışlardı. (1997: 40) Devamında ise üslubunu daha da sertleştirerek şunları söylüyordu:

> Allah kelâmını ruhlarına kuvvet kaynağı değil de seslerine sermaye yapan hoca, hafız ve mevlithan zümresini İslâm dünyasının sahipleri olarak düşünmenin bile bir felaket olduğu devrimizde kırk bin köyün ruhunu bu ellere teslim etmenin mesuliyetini hep omuzlarımızda taşıyoruz. Totem ayinlerine tempo tutan âmincilik futbol maçları ile yarışmaya çalışırken okullarda okutulan din dersleri elbette jimnastik dersi kadar değer kazanamayacaktır. (1997: 41)

İşte bu batıcı-materyalist eğitim sistemini de "amincilik" istismarını da durduracak olan şey mektep ve maarifti, "maarif

davamız" da bunun üzerine kurulu olmalıydı. Mektep "neslin ruhundaki kuvvetli tarafları yaşatmasını bilmeli"ydi; eğer bunun bilincinde olan bir mektebimiz olsaydı "geçen asırlarda olduğu gibi, asrımızda da milletimizin ilim, sanat ve felsefe sahasında büyük adamları, dâhileri yetişir, bugün bir Türk felsefesi, Türk sanatı ve cemiyeti kazanmış bir ilim hayatımız olur"du. Maarif ise "yalnız mekteplerde okutmak ve okuyanlara birtakım bilgiler vermek" değildi; maarifin görevi bir milletin bütün hâlinde, düşünme ve yaratıcılık sahasında seferber edilmesi"ydi. "Başka bir deyimle maarif, bir cemiyetin düşünüş tarzının, kültürünün ve ideallerinin cihazlanması"ydı.

"Cihazlanma"yı yapmak için "milli mektep"in inşa edilmesi gerekiyordu ve Topçu'ya göre milli mektep dört temel üzerine inşa edilmeliydi. Bunlardan ilki dersti ve ders hakikatlerin araştırılmasıydı, ders okumak hakikatin peşinde koşmaktı. İlköğretimin amacı "kalbin terbiyesiydi" ve Topçu bununla ilgili olarak şöyle diyordu:

> İlk mektepçilik denen büyük sanat, dindeki aşk idealini damla damla çocuğun kalbine aşılamak ve o kalbin çarpıntılarını milli mefahirin temposuna uydurmak sanatıdır. Bu aşk idealiyle birlikte sunulan değerler, hakikatlerin sevgisi, hayatın ve başkalarının sevgisi, kendi ruh hayatını samimiyetle ve dikkatle yaşamak sevgisidir. (1997: 100)

Ortaokul ve lisede aklın doğu ve batı felsefesiyle yüklü hakikat araştırmaları, derslerin temelinde olmalıydı, çünkü akıl evrenseldi. Ancak ilim zihniyetinde ve sanatların üslûbunda milletin ruhu hâkim olacak"tı. Tıpkı ilkokulda olduğu gibi "orta ve lise sınıflarında da çocuğun ruhunu hakikat idealine kavuşturucu aşktan ibaret olan enerjiyi harekete geçirecek" araçlara ihtiyaç vardı ve bu da müzikti. "Bunun için", diyordu Topçu, "bütün ilk ve orta öğretim yapan mekteplerde, sabahları derse başlamazdan önce insan ruhunun ulviyete tırmanışını teren-

nüm eden musiki dinletilmeli; sınıflara, ruhlar böyle ilâhî iksir ile yıkanıp temizlendikten sonra girilmelidir." (1997: 101)

"Milli mektep"in üzerine inşa edileceği ikinci temel "talebe"ydi ve nasıl ki ders hakikatin araştırılmasıysa, talebe de "hakikatler peşinde koşmayı meslek edinen insan"dı, mesleğinin amacı ise "manevi olgunlaşma"ydı. Talebe, "disiplinin, kâinattaki nizam gibi bir zaruret olduğuna inanmış, diğer içtimai sınıf insanlarına örnek olacak kabiliyette bir üstün insan namzedi"ydi. O "halkın girdiği her yere girmez, halk gibi konuşmaz, avare insanlar gibi yürümez"di. "Bir şehrin maddi zabıtası polis teşkilâtı olduğu gibi, manevî zabıtası da, din adamlarının hemen yanında yer alan talebe zümresi olmalı"ydı. (1997: 101-102)

Muallim "milli mektep"in üçüncü temelini teşkil etmekteydi ve "maarif davamızın yapıcı ve en esaslı unsuru"ydu. Türkiye'nin Avrupa'nın büyük üniversitelerinde, lakin kısa, birkaç yıllık değil uzun yıllar tahsil görmüş" çok sayıda muallime ihtiyacı vardı. Muallimlik sanatı, milletin çocuklarına feda olmasını bilmekti ve "bu fedakârlık, harpte akıtılan kandan daha değerli"ydi. Türk muallimi yarınki Türk mektebinin ve yarınki Türkiye'nin temel taşı"ydı. (1997: 102)

"Milli mektep"in dördüncü temeli bizzat mektebin kendisiydi. "Millet mektebinin dışında yer alacak özellik ve yabancılık tanımayan, kutsal çatısı altında siyasete asla yer vermeyen, muallimin ilmî ve ahlâkî otoritesinden başka hiçbir otorite tanımayan, ruhları huzur içinde birleştirici disiplinin barındığı" ideal bir çatı olacaktı burası. "İstiklal marşı okunurken mehterin unutulmadığı, binası Selçuklu mimarisine dayanacak, Ebu Hanife'nin dehasıyla Dekart'ın metodunun birleştiği" bu yer, "Türk milletinin, kendi vücuduyla, kendi kalbi ve kendi diliyle çevrildiği kendi çocuklarının mektebi" olma niteliğini taşıyacaktı. Bu mektebin çocuklarına, talebelere göstereceği yol ise hakikatlerin, yani Allah'ın yolu olacaktı. (1997: 103)

Topçu sadece eğitim alanında yazıp çizmedi; antikomünist şebekenin içerisinde komünizme karşı hem düşünsel hem pratik düzlemde mücadele verdi ve komünizme alternatif olabilecek bir siyasal sistemin, "ruhçu sosyalizm"in inşasına da girişti; ancak onun antikapitalizmi Türk sağı için fazla radikaldi. Bu da onu şebekenin içerisinde ayrıksı bir konuma yerleştirdi ve marjinalleştirdi. Yıllar sonra yeniden keşfedildiğinde ise kapitalizme dair eleştirileri silikleştirilecek ve eğitim alanının dinselleştirilmesi ona atıfla "maarif davamız" olarak adlandırılacaktı.

İlim Yayma Cemiyeti, yayıncılık faaliyetiyle de uğraşıyordu ve İlim Yayma Cemiyeti Yayınları adlı bir de yayınevi kurmuştu. Bu yayınevinden çıkan kitaplardan birinin adı *Komünizm ve İslam*'dı. 1963 yılında, yani Türkiye'de solun yükselişinin ayak seslerinin duyulmaya başlandığı bir dönemde, sonradan Rabıta'ya dâhil olacak Salih Özcan'ın sahibi olduğu Hilal Yayınları tarafından yayınlanan bu kitabın yazarı Fehmi Cumalıoğlu 1965 seçimlerinde Millet Partisi Kayseri milletvekili olarak TBMM'ye girecekti. 1973 ve 1977 seçimlerinde Milli Selamet Partisi'nden milletvekili seçilen Cumalıoğlu 2. Milliyetçi Cephe hükümetinde Çalışma Bakanlığı görevini üstlendi. Yıllar sonra adı Tekirdağ Şehir Hastanesi'ne verilirken, Tayyip Erdoğan yaptığı açıklamada: "Tekirdağ İsmail Fehmi Cumalıoğlu Şehir Hastanesi'nin açılışını yapacağız. Fehmi Cumalıoğlu gençlikte beraber siyaset yaptığımız bir büyüğümüzdü. Yıllarca bakanlıklar yaptı. Başhekimlikler yaptı. 1996'da da rahmetli oldu. Dedik ki Tekirdağlı olarak bu şehir hastanemize abimizin ismi yakışır. Bize büyüklerimizi unutturmamak yakışır", diyecekti.

Cumalıoğlu kitaba, "İdeolojisi garbın fikir tezgâhlarında çoktan makaslanıp çöp sepetine atılmış olan komünizm bugün bir fikir olmaktan ziyade bir korku ve ürperti veren frensiz bir egoizm ve korkunç bir emperyalizmdir", diye başlıyordu. İnsanlığı kapitalizmden kurtaracağını ve dünyaya refah, saadet,

sosyal adalet getireceğini söyleyen Sovyetler Birliği ise "gerçekte kendi ülkesinde ve işgali altındaki bölgelerde savunduğu tezi külliyen inkâr eden, insan haysiyetini öğüten, halklarına köle hayatı sürdüren bir rejimin tatbikatçısı"ydı. (1963: 3)

Komünizm dünyanın her tarafında propagandasını yapması için birilerini satın alıyor, "kandırılmış, inanmış veya maddi menfaat karşısında fikir çilesi çekmeden şahsiyetini teslim etmiş nice kalemler de" komünizm davasına katılıyordu. "Kremlin kasalarından şehvet pazarlarına, baldır bacak yazarlarına çil çil altınlar akıtan komünizm karşısında" bugün tüm dünya bir kâbus yaşamakta, bir ölüm kalım savaşı vermekteydi. Benzer bir durum Türkiye için de geçerliydi, ancak tehlikenin farkına yeterince varılabilmiş değildi:

> Bize gelince, birkaç kanun maddesinden, milliyetçilerin birkaç broşür, makale, gazete ve dergi ile eşitsiz bir mücadeleye girmesinden, fizik manasıyla kuru gürültüden başka ciddi hiçbir çareye başvurmuş değiliz. Milli şuurun bu uyuşukluğu karşısında komünistler son senelerde yıllardır gizlendikleri yeraltı mahzenlerinden meydanlara fırlayacak kadar bir cüret ve cesaret göstermişler, bozguncu, yıkıcı tahriplere yeltenerek masum vatan evlatlarını zehirlemeye başlamışlardır. (1963: 4)

Komünizme karşı "milletçe gerekli hassasiyeti göstermiyoruz" diyen Cumalıoğlu'na göre düşmanımızdan korunmak için önce onu tanımamız gerekiyordu. Komünizmi "sosyalizmin soysuzlaşmış, insani gayesinden uzaklaşmış şeklidir", diye tanımlayan Cumalıoğlu (1963: 4) ardından Peyami Safa'ya referansla sosyalizmin ne olduğunu anlatıyordu. Cumalıoğlu'nun da komünizme ve Marksizm'e bakışı Türk sağının diğer isimleri gibi bu ikisini insanı maddiyata indirgemekle suçlamaktan ibaretti. "Düşüncesinde Allah, ruh, ruhi kudret, âlemin evveli ve sonu, ebediyet gibi kavramlara yer vermeyen" Marx, insan ihtiyaçlarını "yeme içme ve cinsi münasebet"te toplamış, teorisini de "bu iki hayvansal faktörün" üzerine inşa etmişti. Marksizm'e

göre insan davranışlarını "zevk, haz ve hoşnutluk prensibi, maddi menfaat" gibi şeyler belirliyordu. Toplum tamamıyla ekonomik bir temel üzerine kuruluydu ve "bu temelin kenet taşı mide ve seksüel enerji"ydi. (1963: 10-12)

Kitabın devamında Marksizm'e, komünizme ve Sovyetler Birliği'ne karşı bütün Soğuk Savaş klişeleri sıralanıyor, son kısımda ise komünizmin panzehirinin neden İslam olduğu anlatılıyordu. Komünistler kurbanlarını bilimsel sahtekârlıkla ve diyalektik materyalizm aracılığıyla avlamakta, onları bütün varlıkların temelinde maddenin olduğu, ruh diye bir şey bulunmadığı yalanıyla kandırmaktaydılar. Onları komünistlerin elinden kurtarmak ise ancak İslam'la mümkün olabilirdi. "Allah'ın varlığını akıl ve mantık kurallarıyla duyurabilir, müspet ilim ölçüleriyle zihinlerini doyurabilirsek, vicdanları dinin fazileti ile doldurabilir ve nesilleri komünizm salgınından" kurtarabilirdik. (1963: 110) İslam'dan başka hiçbir dinin komünizm karşısında işe yarayamayacağını, çünkü sadece İslam'ın akla hitap ettiğini söyleyen Cumalıoğlu, ardından İslami bir zaviyeden komünizmin tezlerini "akıl ve mantık aracılığıyla çürütmeye" girişiyordu. Komünistler evrim teorisini kabul ediyorlardı ama eğer insan evrim geçirmişse "insanın meydana geldiği ilk hayvan nevileri nereden ve nasıl var olmuş"tu? Ya da bilimin ve teknolojinin bu kadar ilerlediği bir çağda "hangi müspet ilimci bir âlim, tecrübe ve mukayese metoduna dayanarak hayvandan bir insan meydana getirebilmiş"ti? (1963: 114) "Kâinattaki bu ahenk, intizam, süreklilik ve değişmezlik kanunlarının materyalistlerin iddia ettikleri gibi bir tesadüf eseri olamayacağını" söyleyen Cumalıoğlu, böyle olmadığını ispatlayacağını söylüyordu. Buna göre illiyet kanunu gereğince hiçbir şey yoktan var olmazdı ve kâinattaki her zerrede ise "bir üstün akıl, külli irade ve zekâ kokusu sezmekte"ydik. İkinci olarak evrende her şey hareket hâlindeydi ve tüm bunların hareket etmesi ancak bir hareket ettirici sayesinde olabilirdi ki o da Allah'tı. (1963: 115-116)

Komünistler müspet ilimler aracılığıyla tanrının yokluğunu ispatlamaya girişseler de "akıl ve bilim dini" İslam, Allah'ın varlığını çok net bir şekilde ortaya koyuyordu ve bu yüzden de komünizmin karşısındaki en önemli silahtı:

> Bugün İslam dini materyalist komünizmin karşısında muazzam bir kuvvet olduğunu ispat etmiştir. Antikomünist devletler içinde halkları Müslüman olanlar iktisaden yoksul ve perişan oldukları hâlde, bu fakir gerçek Müslümanlar komünizme hiç iltifat etmemektedir. Sovyet Rusya'nın hatırı sayılır miktarda ekonomik yardımlarıyla siyasi propagandalarına rağmen komünizme karşı duyulan nefret izale edilememiştir. Çünkü İslam dini komünizmin prensipleriyle taban tabana zıt hükümler ihtiva etmektedir. (1963: 118)

2. Dünya Savaşı sonrasında ve 1950'lerde İlim Yayma Cemiyeti'nin kuruluşunda etkin rol oynayan İskenderpaşa Cemaati'nin şeyhi Bekkine'nin ve ölümünden sonra yerine gelen Kotku'nun etrafındaki halka genişleyecek, Necmettin Erbakan, Turgut Özal, kardeşi Korkut Özal, Recai Kutan gibi isimler dergâhtaki yerlerini alacaklar ve gelecekte Türkiye siyasetinde önemli roller oynayacak isimler olarak karşımıza çıkacaklardı. Korkut Özal, ağabeyi Turgut Özal'ın İskenderpaşa Cemaati'yle bağını şöyle anlatıyordu:

> Turgut Bey, Zahid Kotku Efendi'nin sağlığında onun talebesi oldu. Onun Zahid Efendi'yle hoca-talebe münasebeti 60'lara gider. Zahid Bey 80'de vefat etti. Dolayısıyla Turgut Bey'in Zahid Efendi'yle münasebeti çok uzundur. Turgut Bey'in, Mehmed Zahid Efendi'den önce irşat makamında olan Abdülaziz Bekkine ile de tanışıklığı vardı öğrenciliği döneminde. Ama bir hoca-talebe münasebetinden öte bir tanıma olmuş. Fakat Mehmed Zahid Efendi'yle hoca-talebe münasebeti vardı. Bunlar gönül bağlarıdır. Bu gönül bağı Esad Coşan döneminde de devam etti. (Aydın, 2021: 299)

ANAP'lı eski milletvekili Bülent Çaparoğlu ise Özal'ın asıl siyasi misyonunun Kotku'nun ideallerini hayata geçirmek oldu-

ğunu söylüyordu. Dolayısıyla Kotku ve İskenderpaşa Cemaati sadece Milli Görüş hareketinin kuruluşunda rol oynamamıştı, Özal'ın düşünce sistematiğini de büyük ölçüde belirlemişti:

> Hoca Efendi, Mehmet Zahit Kotku, talebelerle alakadar olunmasını, Anadolu'dan gelen talebelerin maddi imkânsızlıkları sebebiyle yanlış yollara gitmelerini önlemek için onlara kalacak yurt, ev, büro temin edilmesini ve bunlarla ilgilenilmesini tavsiye etmiştir. Mehmet Zahit Hoca Efendi'nin misyonunu Turgut Bey siyasetle aksiyona geçirmiştir. İşin özüdür bu yani. O misyon Turgut Bey eliyle siyasi aksiyona geçmiştir. Bugün Turgut Bey günahıyla sevabıyla gitmiştir. Ama yaptıkları ortadadır. Bu Hoca Efendi'nin, Mehmet Zahit Hoca Efendi'nin aksiyonudur. (Birand&Yalçın: 2016: 59)

Korkut Özal'ın ağabeyinden daha önce siyasete girişi ve 1973 seçimlerinde MSP'den Erzurum milletvekili oluşunda da esas faktör Kotku olacaktı:

> "—Efendim bana böyle bir teklif oldu," dedim.
>
> "—Peki, sen ne diyorsun?" dedi.
>
> "—Efendim, ben arkadaşlarla istişare ettim," dedim.
>
> "—Onlar ne diyorlar?", dedi.
>
> Açtım listeyi, Efendim,
>
> "—Erzurumlular sana rey vermezler, sen Malatyalısın!", diyorlar dedim.
>
> Kesin cevap verdi: "—Müslümanlar sana rey verir." dedi.
>
> Ben emin olun hiç beklemiyordum bu cevabı...
>
> İkinciyi de sorduk. Efendim,
>
> "—Propaganda için az zaman kaldı. Bir şey yapamazsın, dolaşamazsın, anlatamazsın!", diyorlar.
>
> "—Gönülleri değiştiren propagandalar değildir, Allah-u Teâlâ Hazretleri değiştirir", dedi.
>
> Üçüncüde durmam lâzım, onu da söyleyiverdik. Efendim, arkadaşlar diyorlar ki:

"—Sen politikayı sevmiyorsun, ne konuşacaksın?"

Ona da dedi ki:

"—Siz hakkı tebliğ edin!"

Ve ben bu üç söz üzerine o gün politikaya girdim. O gün yola hareket ettik. (Erkaya, 2017: 314)

28 Şubat sürecinde Erbakan siyasi yasaklı hâle gelince, kapatılan Refah Partisi'nin yerine kurulan Fazilet Partisi'nde Erbakan adına vekâleten genel başkanlık görevini üstlenen Recai Kutan da daha üniversite öğrencisi olduğu yıllarda İskenderpaşa Dergâhı'na girmişti ve bunda antikomünizm esas faktördü. Kutan ve arkadaşları 1950'li yılların hemen başlarında antikomünist bir siyasi arayış içerisindeyken İstanbul'daki Türk Kültür Ocağı'na üye olmuşlardı. Nurettin Topçu, Peyami Safa, Ali Fuat Başgil gibi dönemin önemli antikomünist isimleri burada konuşmalar yapıyor, konferanslar veriyorlardı. Kutan ve arkadaşları da komünizme karşı bir şeyler yapmaları gerektiğine karar vermişler ve bunun neticesinde *Mücadele* adlı 15 günlük bir dergi çıkarmaya başlamışlardı. Derginin isminin hemen üstünde ise küçük harflerle "Komünizme Karşı" yazıyordu. İmtiyaz sahibinin Bekir Berk olduğu ve 1950-1952 yılları arasında 36 sayı olarak yayınlanan bu dergide Nurettin Topçu, Mirza Bala, İsmet Tümtürk, Remzi Oğuz Arık, Nejdet Sançar, Fethi Tevetoğlu, Cevat Rıfat Atilhan, Zeki Velidi Togan, Ali Fuat Başgil gibi antikomünist şebekenin önemli isimlerinin yazıları yer alıyordu. Dergi matbaadan çıkar çıkmaz, Kutan ve arkadaşları satış yapmak için Karaköy vapur iskelesine gidiyor ve vapurdan inen yolculara *Mücadele*'yi satmaya çalışıyorlardı.

Komünizme karşı mücadelenin "eksik kısmı" olan maneviyat için ise Bekkine'yle tanışmaları gerekecekti. Bir gün ağabey olarak gördükleri birine İslam'a dair merak ettikleri şeyler olduğunu söylemişler, o ağabey de o zamanlar Zeyrek'teki Ümmü Gülsüm Mescidi'nde hoca olan Bekkine'den söz edip, "oraya gi-

delim", demişti. Ertesi gün yatsı namazı için Zeyrek'e gittiklerinde gözlerine ilk çarpan isimler Nurettin Topçu ve Necmettin Erbakan olacaktı, çünkü onlar çoktan Bekkine'ye intisap etmişlerdi ve sürekli buraya geliyorlardı. Namaz sonrası sohbet başladığında Kutan bir "aydınlanma" yaşayacak ve kafasındaki soruların tamamına o daha sormadan Bekkine'nin yanıt verdiğini görecek ve şeyhe bağlanacaktı. Aslında Bekkine'nin Kutan ve arkadaşlarının Zeyrek'e geleceğinden haberi vardı; çünkü iskelede yaptıkları dergi satışını öğrenmiş ve hatta dergiyi de görmüştü.

> Sonradan öğrendik ki, meğer Abdülaziz Efendi 10-15 gün önce, her konuşmaya başlamasından önce sorduğu gibi arkadaşlarına sormuş: "—Bu gün neler oldu?" Birisi demiş ki: "—Efendim bu gün Karaköy iskelesinde pırıl pırıl gençler gördük, ellerinde bir dergi satıyorlar, Mücadele, Mücadele diye bağırarak. O dergilerden birisi çantamda var, emrederseniz vereyim." Hoca Efendi dergiyi almış, incelemiş; sonra elini açıp bizlere dua etmiş. Biz de bir hafta sonra söylediğim şekilde bu dergâha gitmiş olduk. (Erkaya, 2017: 220)

Bekkine'nin ölümünün ardından onun yerine geçen Kotku, Erbakan'ın Milli Nizam Partisi'ni ve o kapatıldıktan sonra Milli Selamet Partisi'ni kurmasında büyük rol oynamıştı. Erbakan Kotku'dan önceki şeyh Bekkine'ye intisap ettiğinde, yani 1943 yılında, henüz liseden yeni mezun olmuş ve üniversiteye girmiş genç bir öğrenciydi. Parlak bir öğrenci olan Erbakan, üniversiteyi bitirince mühendis olmak istese de Bekkine onu akademiye, üniversiteye yönlendirecekti; çünkü üniversite hocalarının dergâha mensup olmalarına ayrı bir önem veriyordu:

> Abdülaziz Efendi, "Üniversitede kalın, hoca olun." demektedir. Üniversitede kalmak, mahrumiyettir, memur kadar maaş almaktır. Mühendislerin itibarı vardır, maaşları yüksektir. Ama mürşidin sözlerini dinleyenler, asistan, doçent ve profesör olurlar; üniversitede talebe yetiştirirler. Kısır bir dönemde dindar, şuurlu,

> irfanı yüksek bir nesil oluşur. Halefi Mehmet Zahit Kotku Efendi de "İskenderpaşa Dergâhı"nda "Görünmeyen Üniversite" olarak yetişen kadroları sanayiye, devlete, sosyal alanlara, özellikle de siyasî çalışmalara yönlendirmiştir. Bu kadrolar sonraki yıllarda özelikle siyaset alanında ülkenin yönetim kadrolarında söz sahibi olacaklardır. (Çetinkaya, 2022: 198-199)

MNP ve MSP'den önce "Gümüş Motor" da yine Kotku'nun teşviki ve dergâhın desteğiyle kurulmuştu. Kotku 1956'daki bir vaazında, "Evde elime toplu iğne kutusu aldım, baktım yabancı malı, daha bir iğne yapamayacak mıyız?", diye sormuş, bunun üzerine cemaat Erbakan'ın öncülüğünde bir motor fabrikası kurma projesini başlatmış, fabrikanın genel müdürlüğüne Erbakan getirilmiş ve 1960 yılında da tarım sektöründe ve sulama alanında kullanılacak yerli bir motorun üretilmesinde başarılı olunmuştu. Ancak Erbakan 1963 yılında görevden alınacak, şirket de ciddi finansal problemler yaşamaya başlayacak ve el değiştirerek Pancar Motor adını alacaktı. Gümüş Motor, o zamandan bu zamana siyasal İslamcı anlatıda hem Erbakan efsanesini güçlendirmek hem de AKP'nin İHA/SİHA üretimi üzerine inşa ettiği "yerli savunma sanayii" söyleminin altyapısını oluşturmak için kullanılacaktı.

Gümüş Motor serüveninden sonra 1966'da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığı görevini üstlenen Erbakan, 1969'da Konya'dan bağımsız milletvekili seçildi. 1970 yılında ise Kotku'nun onayıyla Milli Görüş hareketinin ilk partisi olan Milli Nizam Partisi'ni kurdu. Kotku aslında cemaatin partiler üstü konumunun muhafaza edilmesini savunuyor, asıl önemli olanın sivil toplum alanında örgütlenmek olduğuna inanıyor ve partileşme fikrine uzak duruyordu. Ancak yaşanan bazı gelişmeler neticesinde bu fikri kabul edecekti:

> Kotku, partileri "birliği bozan özünde yanlış kuruluşlar" olarak niteliyor, çarenin siyasal alanda yeni bir parti kurmak yerine, ekonomik ve sosyal alanda gösterilecek faaliyetlerde aranması gerek-

> tiğine inanıyor, meslek kuruluşlarının önemine işaret ediyordu. Fakat Kotku'nun tavsiyeleri ile kurulan "Gümüş Motor" tecrübesinin başarısızlıkla sonuçlanması, cemaate mensup Necmettin Erbakan'ın seçildiği Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği başkanlığından İstanbul merkezli büyük sanayicilerin de baskısıyla, AP hükümeti tarafından uzaklaştırılması, yine Erbakan'ın AP'den adaylık başvurusunun veto edilmesi, Kotku'nun yeni bir parti kurulması yönündeki yoğun taleplere, gönülsüz de olsa onay vermesi ile sonuçlandı. (Yaşar, 2005: 331)

Milli Görüş hareketinin önemli isimlerinden biri olan Mustafa Kamalak, bir doktora tezi için kendisiyle yapılan görüşmede İslam tarihine bakıldığında Müslümanların "üç büyük facia" ile karşılaştığını, bunlardan ikisini atlatmayı başardıklarını ama üçüncüsü ile hâlâ uğraştıklarını söylüyordu. Kamalak'a göre facialardan ilki Birinci Haçlı Seferi'ydi ve bunun yarattığı felaket hâli Selahaddin Eyyubi sayesinde atlatılabilmişti. İkinci facia Moğol istilasıydı ve bu facianın atlatılması Osmanoğulları sayesinde olmuştu. Üçüncü facia ise Birinci Dünya Savaşı'ydı. Bu savaşın sonunda "vatan bölünmüş, parçalanmış, İslam ülkelerinin sınırları yeniden çizilmiş, yazımız değişmiş ve hilafet kaldırılmış"tı. (Aşgın, 2018: 293)

Kamalak'ın doğrudan söyleyemediği şeyin ne olduğu açıktı; İslamcılığın tarih okumasına göre Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması ve yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, saltanatın ve hilafetin kaldırılması, Müslümanlar açısından bir felaket anlamına gelmekteydi. Kamalak, üzerinden neredeyse bir asır geçmesine rağmen bu felaketin üstesinden gelinemediğini ve Müslümanları kurtarma görevinin Milli Görüş hareketine düştüğünü söylüyordu.

Necmettin Erbakan tarafından kurulan Milli Görüş hareketi Türkiye İslamcılığının partili geleneğini oluşturmuştu. Milli Görüş adlandırmasındaki "milli" sözcüğü" dönemin Kemalist/resmî milliyetçiliğinden farklı olarak "dinî" olana, millet sözcü-

ğü ise yine resmî milliyetçilikten farklı olarak "Müslümanlar"a işaret ediyordu. Milli Mücadele esas olarak "gavur"a karşı verilen bir kurtuluş savaşıydı, "millet" ise "gavur"a karşı mücadele eden Müslümanlardan oluşmaktaydı. Ancak Cumhuriyet'in ilanından sonra izlenen milliyetçilik politikalarında "millet"ten "ulus"a doğru bir dönüşüm yaşanmış; millet/ulus tarif edilirken Müslümanlık geri plana itilmiş hem etnik hem de vatandaşlıkçı çehreleriyle Türklüğün merkezinde olduğu seküler bir kimlik inşasına girişilmişti. İşte Milli Görüş hareketi de Türkiye İslamcılığının diğer kolları gibi bu seküler ulus kimliğinin karşısına kendi dinî millet anlayışını koyuyor ve temel ikiliği de bunun üzerinden tarif ediyordu: Bir tarafta Müslüman Türk milleti diğer tarafta ise onu sekülerleştirmeye çalışan modernleşmeci elitler vardı ve bu mücadele Tanzimat'tan beri devam etmekteydi.

Milli Görüş hareketinin kurucusu da baş ideoloğu da Necmettin Erbakan'dı ve hareketin temel sloganı olan "hak geldi batıl zail oldu" Kuran'daki İsra Suresi'nin 81. ayetiydi. Erbakan dünya ölçeğindeki esas mücadelenin "hak" ile "batıl", yani İslam'la İslam dışı dinler, özellikle de Yahudilik ve Hristiyanlık arasında olduğunu söylüyordu, Batı medeniyetinin temelinde de zaten bu iki din vardı. Erbakan'ın ve siyasal İslamcılığın "antiemperyalizmi" de buradan besleniyordu. İslamcı antiemperyalizm, ekonomi-politik değil teolojik ve komplocu bir karakter taşımaktaydı, yani emperyalizme karşı mücadele esas olarak Yahudi-Hıristiyan Batı medeniyetine ve bu medeniyeti kontrol eden "gizli dünya devleti"ne karşı mücadele etmek demekti. İşte bizde modernleşmeci elitler, Müslüman Türk milletini İslam medeniyetinden kopartıp Batı medeniyetine dâhil etmeye çalışmışlar, Türkiye'yi "gizli dünya devleti"nin kontrolüne vermişlerdi ama artık hak, yani Milli Görüş gelmişti ve onu tekrar ait olduğu medeniyete döndürecek ve bağımsızlığını tesis edecekti.

Erbakan'a göre "spordan tiyatroya, sanattan sanayiye, hukuktan ticarete kadar pek çok şey, Gizli Dünya Devleti'nin kont-

rolü altında"ydı. (2014: 93) Peki bu "Gizli Dünya Devleti" kim tarafından ve nasıl kurulmuştu? Erbakan'ın bu soruya verdiği yanıt büyük ölçüde nasyonal sosyalist komplocu külliyattan ve ilerleyen sayfalarda göreceğimiz üzere o külliyatı buraya taşıyan Necip Fazıl ve Cevat Rıfat Atilhan gibi isimlerden devşirilmişti ve bütünüyle antisemitist bir karakter taşımaktaydı. Erbakan'a göre Yahudilerin kutsal kitabı olan Tevrat orijinal bir metin değildi ve hahamlar tarafından sürekli değiştirilmişti. Bunun nedeni ise Yahudilerin üstün ırk olduğuna ve dünyayı yönetmeleri gerektiğine duydukları inançtı. Nesiller boyunca dünyayı yönetmeleri için tanrı tarafından seçildiklerine inandırılan Yahudiler "kendi üstün ırk fikirlerini ve bunun esas gayesi olan dünya hâkimiyetini gerçekleştirebilmek için" bu iki bin yıllık sürede büyük bir gelişme göstermişler ve özellikle "son dört yüz yılda, Amerika, Asya ve Afrika'nın zenginliklerini sömürmeye" başlamışlar, "faizin yayılması ve kapitalist nizamın geliştirilmesi suretiyle" çok büyük paralar kazanmışlar, zamanla bankalar kurmuşlar ve sonunda bütün dünya ekonomisini kontrolleri altına almayı başarmışlardı. (2014: 99) İşte ekonomik kontrol, siyasi kontrol ihtiyacını da beraberinde getirmişti ve ortaya "Gizli Dünya Devleti" çıkmıştı:

> Astronomik ölçülerde zenginleşen bu kimseler, sadece ekonomik hayatı değil, zamanla bütün dünya ülkelerinin siyasi yönetimlerini de kontrolleri altına almaya başladılar. Medyayı ve en büyük dünya haber ajanslarını, stratejik araştırma enstitülerini aynı şekilde kontrolleri altına almaya başladılar. Nihayet yavaş, yavaş bütün dünyayı yöneten Gizli Dünya Devletini (GDD) kurdular. Bu GDD vasıtasıyla bugün bütün dünyayı yönetecek bir noktaya geldiler. (2014: 100)

Gizli Dünya Devleti, Yahudiler tarafından Yahudi mistisizmi olan Kabbala inancı doğrultusunda yönetilmekte ve Siyonist-Mason bir karakter taşımaktaydı. Gizli Dünya Devleti'nin en üst kademesinde "Kabalist sırlarının tamamını bilen bir başhaham-

la, diğer kademelerde temayüz ederek en üst makama ulaşmış iki yardımcı Kabalist haham" bulunuyordu. Bunların altında ise 70 Kabalist hahamdan oluşan Sanhedrin adlı bir meclis yer almaktaydı. Bir de bu hahamlara bağlı olarak çalışan "Yeminli 70'ler grubu" vardı ve bunlar Siyonizm adına bütün dünyayı yönetiyorlardı: "ABD'de Rockefeller, İngiltere'de Rotschild, İtalya'da Agnelli ailesi gibi aileler, Yeminli 70'ler Grubu'na dâhildirler. Bu grubun ayrıca Avrupa'da ve Japonya'da da ayakları vardır. Bu yeminliler grubu bütün dünya ülkelerinde teşkilatlanmışlardır." (2014: 103-104)

Erbakan, Gizli Dünya Devleti'ne başka yapılanmaları da dâhil ediyordu ve bunlardan en önemlisi Bilderberg Teşkilatı'ydı. Buna göre Bilderberg aynı zamanda Mason da olan Yahudi din adamı Jozef Retinger tarafından kurulmuştu ve örgütün finansmanı Rockefeller ve Rotschild aileleri tarafından sağlanmaktaydı. Teşkilatın yöneticileri hahamlar ve 33. dereceden Masonlar arasından seçiliyordu ve yönetim merkezi İsrail'di. Dünyadaki hemen bütün büyük hadiselerin, savaşların, darbelerin, ayaklanmaların arkasında Gizli Dünya Devleti ve Bilderberg bulunuyordu; Avrupa Birliği Bilderberg tarafından kurulmuştu ve NATO ile de koordineli bir şekilde hareket etmekteydi. Ayrıca *Council on Foreign Relations* (CFR) adlı düşünce kuruluşu da Gizli Dünya Devleti'nin bir parçasıydı ve aslında ABD'nin "gerçek dışişleri bakanlığı" burasıydı. (2014: 104-107)

Erbakan'ın Gizli Dünya Devleti anlatısı daha da uzatılabilir ama meramımızı anlatmak için bu kadarının yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Erbakan'a ve Milli Görüş'e göre dünyadaki esas mücadele "hak" ve "batıl" arasındaydı. "Batıl", merkezinde Yahudilerin bulunduğu Siyonist Gizli Dünya Devleti'ydi ve bunun zail olması için "hak"kın, yani Müslümanların mücadele etmesi gerekmekteydi. İşte bu mücadelenin Türkiye ayağında karşı karşıya gelenler modernleştirici elitler ile Müslüman Türk milletiydi. Üstelik modernleşmeci elitlerin en önemlisi

olan Mustafa Kemal, doğrudan dile getirilemese de bir Selanik Yahudi'si olarak görülmekte ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu da Yahudilikle ilişkilendirilmekteydi.

Erbakan'ın Osmanlı-Türkiye modernleşme tarihine dair anlatısı dünya Yahudi hâkimiyeti ve Gizli Dünya Devleti tezinden ayrı bir şekilde anlaşılamaz. Erbakan'a göre 20. yüzyılın başında Theodor Herzl İsrail'i kurmak için 2. Abdülhamid'den toprak satın almak istemiş, ancak Abdülhamid buna yanaşmamıştı. Bunun üzerine 1897 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde toplanan Birinci Siyonist Kongresi'nde "Abdülhamid'in tahttan indirilmesi, Osmanlı'nın yıkılması ve 100 sene içinde İslamiyet'in velev ki reformlar yoluyla da olsa ortadan kaldırılması" yönünde üç önemli karar alınmış ve bu kararların uygulanması için ise Emanuel Karaso isimli bir Yahudi görevlendirilmişti. (2014: 114)

Erbakan'ın tarihi gerçeklerden bütünüyle uzak ve herhangi bir şekilde delillendirilmemiş anlatısına göre Karaso önce İtalya'dan Selanik'e gelmiş, burada İttihat ve Terakki'yi kurmuş, mason localarını teşkilatlandırmış ve "bu bölgedeki bazı askerî bürokratları etkileyerek bunları tahrik edip padişah'a karşı İstanbul'a yürümelerini" sağlamıştı. "Barışçı bir sultan olan Abdülhamit Han" ise "bunları telef edebileceği hâlde şefkatli bir insan olduğu için" kan dökülmesini istememiş ve "1878'de kapattığı Meclis-i Mebusan'ı otuz sene sonra 1908'de yeniden" açmıştı. Karaso açılan Meclis'e mebus olarak girmiş, bir yıl sonra da bu Meclis'ten Abdülhamid'in halli konusunda bir karar çıkmış, kararı Karaso Abdülhamid'e bizzat kendisi tebliğ etmişti ve böylece planın birinci aşaması tamamlanmıştı. (2014: 115)

İkinci aşamada Erbakan'a göre önce Libya İtalyanlara veriliyor, sonra da Balkan Savaşları çıkartılıyordu. Burada özne yoktu ama kastedilenler dünyayı istedikleri gibi kontrol edebilen Yahudilerdi. Ardından "hiç lüzum yokken" Osmanlı Birinci Dünya Savaşı'na sokulmuş, bütün cephelerde Çanakkale Destanı gibi büyük kahramanlıklar göstermesine rağmen tüm dünyaya

karşı savaşmaktan bitap düşmüş ve Sevr'i imzalamak zorunda kalmıştı. Erbakan'a göre Sevr "Büyük İsrail Projesi"ydi; ancak Milli Mücadele sayesinde bu proje başarısız olmuştu:

> Siyonizm, Büyük İsrail'i kurmak amacıyla Sevr'i uygulayabilmek için 5 yıl uğraştı. Fakat daha 1919'da Kahramanmaraş'ta Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca gibi milli kahramanlar öne çıktı. Ve deyim yerindeyse halk, kazma kürekle Fransızları kovdu. Yunanlılar 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıktılar ancak orada da Balıkesirli Hasan Basri Çantay ve Vehbi Çıkrıkçı gibi milli kahramanların öncülük ettiği, büyük bir milli direnişle karşılaştılar. Bu büyük kahramanların oluşturduğu Milis teşkilatları sayesinde bu haçlı güçleri istedikleri hedefe bir türlü ulaşamadılar. Bunları takiben, 23 Nisan 1920'de TBMM'nin kurulması ve Anadolu'da işgalcilerin kovulması için topyekûn Milli Kurtuluş Savaşı'nın başlaması üzerine Sevr uygulanamadı. (2014: 116)

Görüldüğü üzere Erbakan'ın anlatısında 15 Mayıs 1919 ile 23 Nisan 1920 arasında yaşananlar, yani Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı, toplanan kongreler, TBMM'yi kimin kurduğu, düzenli ordunun toplanışı vs. bunların hiçbiri yoktu. Türkiye İslamcılığı Milli Mücadele'yi "gavura karşı verilen mücadele" olarak sahipleniyor ama o mücadeleyi örgütleyen kişiyi ve kadroyu önemsizleştirmeye, görmezden gelmeye çalışıyordu. Üstelik bununla da yetinmiyor; adını doğrudan zikredemese de onu dünya Yahudiliğinin ve siyonizminin işbirlikçilerinden biri ve hatta bir Yahudi olarak görüyordu.

Milli Mücadele'nin Sevr'i boşa düşürmesinin ardından Siyonizm stratejisini değiştirmiş, "savaşarak işgal yerine, Haim Nahum Doktrini ile Anadolu'yu yumuşak lokma yapıp Büyük İsrail'i kurma" hedefine yönelmişti. Erbakan'a göre bir haham olan Nahum, Batılı devletlere ve Mason localarının şeflerine yeni stratejiyi şöyle açıklamıştı:

> Yanlış yapıyorsunuz; Anadolu'yu işgal etmekle Müslüman Türkleri sindireceğinizi mi sanıyorsunuz? Hayır, Türkleri savaşla

> yıkamazsınız. Birkaç yıl içinde bu milletin yeniden dirileceğini, toparlanıp derleneceğini hesaba katmıyorsunuz! Öyleyse yapılacak şey, Lozan Antlaşması'yla bunlara bir fırsat tanıyıp bu zaman içinde İslamiyet'ten uzaklaştıracak, din ve tarih şuurunu unutturacaksınız. Müslüman Türkler, bir iman ve ahlak tahribatı süreci geçirmelidirler. Ekonomileri çökertilmeli, siyasi partilerden gazetelere, hepsi ele geçirilmelidir. Yumuşak ve kolay lokma yapıldıktan sonra, Türkiye parçalanıp Büyük İsrail'e katılmalıdır. Bu şartları yerine getirmeden Türk milletini tarih sahnesinden silmek mümkün değildir. Bu şartlar tekâmül etmeden savaşırsanız, kazanamaz yenilirsiniz. (2014: 117)

İşte emperyalist devletlerin yeni kurulan Lozan'ı imzalamasının ve yeni kurulan devleti tanımasının nedeni buydu. Yahudiler/Siyonistler doğrudan savaş aracılığıyla Müslüman Türkleri yenemeyeceklerini anlamışlar ve daha uzun vadeli bir planı yürürlüğe koymuşlardı. Bunun da adı Nahum Doktrini'ydi.

Erbakan'ın ve Türkiye İslamcılığının Cumhuriyet'e yönelik esas bakışını ortaya koyan "Nahum Doktrini" kurulacak olan partinin programında elbette ki yer almayacak ama program adı konulmamış bir İslamizasyon metni karakteri taşıyacaktı. Milli Nizam Partisi'nin programı zamanın ruhuna ve Erbakan'ın mühendis kimliğine uygun olarak "kalkınmacılık" üzerine kuruluydu; ancak iktisadi kalkınmaya "manevi kalkınma" da eşlik ediyordu ve burada kastedilen manevi kalkınma ise İslamizasyon/dinselleşmeydi.

Programa göre partinin temel gayesi "milletimizin fıtratında mevcut olan yüksek ahlâk ve faziletin, kuvveden fiile çıkarılması"ydı. MNP "milletimizin manevi kalkınma yanında, müspet ilimlerde ve teknikte taklitçilikten kurtulmuş, yapıcı, keşif ve icat edici gerçek bir ilmi inkişafa ve her sahada büyük şahsiyete erişmesini gaye edinmiş"ti. Bu kalkınmacı paradigma Türk sağının bütün unsurları gibi geçmişe referansta

bulunuyor ve "eski güzel günler"e dönüşü müjdeliyor, emperyal bir vizyon taşıyordu:

> Partimiz, milletimizin geçirdiği büyük tarihî tecrübeler ve kazandığı olgunluk sayesinde, milli ve manevî değerlerimize halel getirmeden demokratik hukuk nizamı içerisinde manevi ve maddi kalkınma hareketlerinin basiretli ve isabetli bir sentezini yapacağını ve bu suretle beşeriyete ışık tutacak, refah ve saadet getirecek, yeniden dünyaya örnek, üstün bir medeniyet kuracağını kabul eder ve bu büyük gayeye erişmek için vatandaşlarımızı hizmete çağırır. (1970: 5)

Kalkınmacılıkla birlikte döneme damgasını vuran diğer bir kavram sosyal adaletti ve antikomünist şebeke içerisinde yer alan yapı ve kişiler, bu kavramın solla özdeşleşmesini engellemeye çalışıyor ve kaçınılmaz olarak sosyal adalet fikrine sahip çıkıyorlardı. MNP programında sosyal adaletten "içtimai adalet" diye bahsediliyor ve içtimai adaletten maksadın "fertle cemiyet ve halkla emek arasında adilane bir dengenin bulunması" olduğu söyleniyordu. Adı zikredilmeksizin sosyalizmin/komünizmin sosyal adalet anlayışı ise şöyle mahkûm ediliyordu:

> Ahlâki ve manevi değerleri tanımayan ve hatta ahlâkın bozulmasına çalışan ve cemiyette içtimai adaletin sadece devlet baskısı ve zabıta tedbirleriyle getirilebileceğini kabul eden, memleketi baştan başa bir cezaevi ve vatandaşları da hak ve hürriyetlerinden mahrum edilmeleri gerekli mücrimler gözüyle gören, satıhta kalmış bir sosyal adalet anlayışından milletimize ve bütün insanlığa zarar geleceğine inanıyor ve gerçek hak ve emek tevazünün ölçüsünün kefaletini milletimizin ruh kökünde buluyoruz. (1970: 6)

MNP programının vicdan hürriyeti kısmında laikliğe bakışı ortaya konuluyor ve din eğitiminin önemine özellikle vurgu yapılıyordu. Buna göre MNP, "vatandaşın dinî inanış, ibadet, öğretim, telkin ve terbiye ihtiyaçlarını karşılayacak bir vicdan hürriyeti anlayışına sahip"ti ve laikliğin "dine baskı ve dindar-

lara saygısızlık gayesine alet edilmesine karşı"ydı. Laiklik mevzuunda MNP'nin ölçütü "bu müesseseyi din aleyhtarlığı şeklinde bir tatbikata döken her nevi anlayışa karşı olmak"tı. Partinin din eğitimine bakışı ise "dinî hislerin istismarına mahal ve imkân bırakmayacak mahiyette bir eğitim ve öğretim politikası takip ve tatbik etmek davasındayız" şeklinde açıklanıyordu. (1970: 6) Hemen bir sonraki sayfada ise zararlı akımların son yıllardaki gelişiminin gerisinde izlenen eğitim politikalarının yanlışlığının bulunduğu söyleniyordu. Müfredat programlarının düzenlenmesinde gayri milli bir yol izlenmiş, "zihinler ve kalpler mefkûresiz bırakılmaya çalışılmış"tı. Marksizm'in yükselişindeki esas sebep de ekonomi değil buydu, yani maneviyat eksikliğiydi.

> Memleketimizde Marksizm'in, kozmopolitliğin ve çeşitli yabancı ideolojilerin yayılma istidadı taşımasının sebebi iktisadî olmaktan ziyade, ideolojiktir. Ve uzun yıllar devam ettirilen yanlış politikanın neticesidir. Bu sebepten maddi ve iktisadi kaynaklarla kendisini destekleyen manevi istilâ hareketini önlemeyi ve yeni nesilleri milletimize kazandırmayı, istiklâl mücadelesi kadar ehemmiyet vereceğimiz mukaddes bir vazife saymaktayız. (1970: 7)

MNP'nin eğitim politikalarını belirleyen de Marksizm'e karşı mücadeleydi. Marksist akımların ve "bunların doğurduğu mütefessih ahlâkın cemiyetimize sirayet etmemesini temin ve bu türlü tesirlerden tamamen arınmamız için" eğitim politikaları ve kadrosu yeniden düzenlenecek, fikir hayatımız "milli varlığımıza, demokratik rejime ve insan hak ve hürriyetlerine düşman ideolojilerin gizli ve aşikâr militanlarından arındırılacaktı. Bu militanlar rejime düşmandılar ve "rejimin bekası ancak rejimin prensiplerine samimiyetle inanan ve riayet eden vatandaşların mevcudiyeti ile kaim"di. (1970: 13)

Aynı şekilde iktisat politikalarına da damgasını antikomünizm vurmuştu. Buna göre sağlıklı ve doğal bir toplumsal düzen "fertlerin kendiliklerinden, içten gelerek hakka riayet etmele-

rinden" doğardı. "Asil milletimizin fıtratında mevcut hasletler" doğru değerlendirildiğinde "dünyaya ışık tutacak" bir iktisadi düzenin temelini oluşturacak bir ahlaki nizam ortaya çıkacaktı. Komünizm ise önce toplumun ahlakını bozuyor sonra da bozuk ahlaktan kaynaklı iktisadi durumu istismar ediyordu ve bu nedenle de MNP komünizme karşıydı:

> Partimiz, bu temel hakikati tanımayan, önce cemiyetin ahlâkî nizamını bozan, sonra bozuk ahlâkın hüküm sürdüğü vasattaki iktisadi dengesizlikleri ve çeşitli haksızlıkları ve istismarları bahane ederek, iktisadi hak ve hürriyetlerin fertler tarafından suiistimal edildiğini iddia eden ve bu hak ve hürriyetleri ferdin elinden alarak devletleştirmeye kalkışan ve neticede memleketi büyük bir cezaevi ve vatandaşları her türlü hak ve hürriyetlerinden mahrum bırakılmış mahkûmlar hâline getirmek isteyen sosyalist ve komünist felsefenin karşısındadır. (1970: 19)

12 Mart darbesinin ardından, 20 Mayıs 1971'de Anayasa Mahkemesi Milli Nizam Partisi'nin kapatılmasına karar verdi. Erbakan ise kapatma kararının ardından önce Almanya'ya gitti, sonra da İsviçre'ye geçti. 11 Ekim 1972'de ise Milli Selamet Partisi kuruldu ve Türkiye'ye dönen Erbakan 1973 seçimlerinden sonra partinin genel başkanı oldu, bir iddiaya göre dönüp parti kurması için 12 Martçılar kendisine bir çağrıda bulunmuşlardı. Bu seferki parti programı MNP'ninkine göre çok daha sade ve kısaydı, üstelik kapatılma tehlikesine karşı çok daha temkinli bir dil kullanılmıştı ama özü itibariyle aynıydı. Yine en başa kalkınma yazılmış ve "partimizin ana gayesi milletimizin manevi ve maddi sahada kalkınarak selamete erişmesidir", denilmişti. Manevi kalkınmayı sağlamak için ise "milletimizin milli şuur ve gayeler etrafında toplanmış bölünmez bir bütün teşkil etmesi, insan hak ve hürriyetlerinin teminat altına alınması, demokratik nizam içinde iç barışın tam ve kâmil manada tahakkuku ve devlet millet birliğinin sağlanması" gerekiyordu. Ayrıca anayasanın ilgili hükümleri uyarınca "ahlak ve fazilete

dayalı bir cemiyet nizamını kabul eden maneviyatçı ve ahlakçı görüşün esas alınması" bir zaruretti. (1972: 5)

MSP, girdiği ilk seçimler olan 14 Ekim 1973 seçimlerinde yüzde 11 oranında bir oy alarak 48 milletvekili çıkartacak, seçimlerin ardından başlayan koalisyon kurma çalışmaları uzunca bir süre devam edip tıkandıktan sonra sürpriz sayılabilecek bir şekilde CHP'yle MSP bir koalisyon hükümeti kurma konusunda anlaşacaklardı. 25 Ocak 1974'te kurulan bu koalisyon ise uzun ömürlü olmayacak ve sadece 7 ay sonra 16 Eylül 1974'te dağılacaktı. Bu koalisyon, sağın diğer unsurlarının MSP'yi komünistlikle suçlamasını beraberinde getirecek ve Nurcu vekiller partiden ayrılacaktı:

> 1970'li yılların İslami hareketi, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de soldan geniş ölçüde etkiler taşıyordu; bu noktada İslamcıların "sosyal adalet" kavramına vurgu yapması, "komşusu açken tok yatan bizden değildir" hadisini tekrarlaması dikkat çekiyordu. Bu nedenle diğer sağ çevreler, MSP'nin CHP ile koalisyona girmesini "yeşil komünist" yakıştırmasının kanıtı olarak göstermeye çalıştılar. Yine aynı çevreler, genel aftan solcu eylemcilerin de yararlandırılması nedeniyle MSP'yi "komünist işbirlikçisi olmakla" suçladılar ve nihayet Nurcu kökenleri milletvekillerini koparıp MSP'yi böldüler. (Çakır, 2005: 547)

CHP-MSP koalisyonunun dağılmasının ardından Süleyman Demirel'in öncülüğünde Adalet Partisi-Milliyetçi Hareket Partisi-Milli Selamet Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partisi'nden oluşan bir koalisyon kurulacak, kuruluş motivasyonu komünizmle mücadele olan I. Milliyetçi Cephe hükümeti işbaşına gelecekti. 1977 seçimlerinde ise MSP'nin oyları yüzde 8,6'ya düşecek, milletvekili sayısı da 24'e inecekti. Seçimlerden CHP birinci parti olarak çıkmış ama tek başına hükümet kuracak çoğunluğa ulaşamamıştı; Ecevit bir azınlık hükümeti kurmayı denese de Meclis'ten güvenoyu alamadı ve bir kez daha Demirel'in öncülüğünde sağ bir koalisyon kuruldu. Erbakan'ın

MSP'si 2. Milliyetçi Cephe hükümeti olarak adlandırılan bu koalisyona da dâhil oldu ama 2. MC'nin ömrü ilki kadar uzun olmadı, sadece altı ay sonra hükümet istifa etti. 12 Eylül darbesiyle birlikte Erbakan da diğer liderlerle birlikte gözetim altında tutulacak, siyaset yapması engellenecek ve MSP de 16 Ekim 1981 tarihli Milli Güvenlik Konseyi kararıyla diğer partilerle birlikte kapatılacaktı.

İskenderpaşa şeyhi Mehmet Zahit Kotku, öldüğü 1980 yılına kadar Erbakan'a ve Milli Selamet Partisi'ne destek verecek; ancak yerine geçen Esad Coşan'la Erbakan anlaşamayacak ve bağlar kopacaktı. İskenderpaşa Cemaati 2002'de işbaşına geldikten sonra AKP'yi destekleyecek, karşılığını ise hem bir holdinge dönüşme hem de devlet içerisinde kadrolaşma olarak alacaktı. İlim Yayma Cemiyeti ve İskenderpaşa Cemaati'nin antikomünist şebeke içerisindeki yerini ve bugünkü AKP iktidarına uzanan etkilerini anlamak için yakından bakmamız gereken en sembolik ismin Sabahattin Zaim olduğunu söyleyebiliriz. Zaim 1926'da doğdu ve 1947'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Akademik kariyerine 1953 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Kürsüsü'nde asistan olarak başlayan Zaim, 1950'lerin İslamcılığının İlim Yayma Cemiyeti-MTTB-Aydınlar Ocağı üzerinden AKP'ye uzanış sürecinin en önemli isimlerinden biriydi. Zaim MTTB'nin çok sayıda etkinliğinde konferanslar verdi, MTTB'de tanıştığı çok sayıda ismi üniversiteye aldı ve akademideki İslamcı kadrolaşmanın önünün açılmasında ciddi bir rol oynadı. Bu kadrolaşmayı "kendi fidanlığını kurmak" olarak görüyor ve şöyle anlatıyordu:

> 1970'li yılların sonlarına doğru Sakarya Üniversitesi'nde İktisat Akademisi kurulmuştu. Fakültelere asistan almak çok zordu. Ancak akademilere ise asistan almak daha kolaydı, ben de kendi üniversitemin yanı sıra burada da ders veriyordum. Buraya 24 kişiyi asistan olarak aldım ve kendime göre bir fidanlık oluşturmuş-

> tum. Aldığım bu asistanlar arasında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, AK Parti Konya Milletvekili Prof. Dr. Sami Güçlü gibi şu anda tanınmış birçok siyasetçi ve bilim adamı bulunuyordu. Sakarya Üniversitesi'ne aralarında Sayın Gül'ün de bulunduğu 24 asistanı aldığım zaman 'Ne yaptın hocam bu kadar insan alınır mı?' diyenlere, 'ben bir fidanlık oluşturdum, bu fidanlar yarın büyüyüp meyve vermeye başlayacak' yanıtını vermiştim. (Aydın, 2021: 302)

Zaim 80'lerin başında ise Türkiye İslamcılığının Arap sermayesiyle bağlantılarını kuran en önemli isimlerden biri oldu, bu yıllarda Nakşî iş adamları Arap sermayesiyle tanıştılar. Bu bağlantıyı kuran ilk isim Korkut Özal'dı. Mehmet Zahit Kotku'nun isteğiyle siyasete girdiğini anlattığımız Özal, 1980 yılının başlarında gittiği Cidde'de İslam ekonomisi üzerine bir rapor hazırlamıştı ve kendisine İslam Enstitüsü başkanlığı önerilmişti, ancak Özal 12 Eylül'de MSP davasından yargılandığı için bu göreve gelemedi. Hem DPT'de görev yapmış, hem İlim Yayma Cemiyeti üyesi hem de Aydınlar Ocağı mensubu ve Nakşibendî olan başka bir isim, Nevzat Yalçıntaş ise aynı dönemde İslam Kalkınma Bankası'nın Araştırma ve Eğitim Enstitüsü'nün yönetiminde yer aldı. Aynı yıllarda Sabahattin Zaim de Cidde'de Melik Abdülaziz Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak bulundu.

Abdullah Gül'ün hem İslam Kalkınma Bankası'ndaki kariyerinin hem de akademik faaliyetler için Exeter Üniversitesi'ne gönderilmesinin arkasındaki isim de Sabahattin Zaim'di. Abdullah Gül'le birlikte Fehmi Koru ve Şükrü Karatepe de akademik faaliyetler için Exeter'da bulundular. Bu üç isme burs veren kurum ise Nakşîlerin, İlim Yayma Cemiyeti üyelerinin ve Aydınlar Ocağı mensuplarının yönettiği Turgut Özal tarafından kurulan Milli Kültür Vakfı'ydı. Eski Merkez Bankası başkanı Durmuş Yılmaz, İslam Konferansı Örgütü başkanı ve 2014 yılında CHP-MHP ikilisinin ortak adayı Ekmeleddin İhsanoğlu, Dışişleri Bakanlığı'ndan sonra bir dönem AKP Genel Başkanlığı ve Başbakanlık görevini üstlenen Ahmet Davutoğlu

ve Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek de akademik hayatlarının bir döneminde Exeter'da bulundular. Exeter Üniversitesi antikomünist şebekenin kendi elitlerini yetiştirme projesinin merkez üslerinden biriydi yani.

Velhasıl, antikomünist şebekenin iki önemli yapılanması İlim Yayma Cemiyeti ve arkasındaki İskenderpaşa Cemaati, Milli Selamet Partisi'nden Adalet ve Kalkınma Partisi'ne uzanan süreçte siyasal İslam'ın iktidar yürüyüşünün en önemli aktörlerinden ikisi oldular. Yaptıkları imam hatip okulları ve yurtlar, açtıkları dershaneler, bunun için kurdukları finans ağı, İslamcı şirketlerin kuruluşunda oynadıkları öncü rol, izledikleri kadrolaşma politikaları, kendi elitlerini yaratmaları ve Milli Görüş partilerine verdikleri destek, tarihsel süreç içerisinde AKP'nin iktidara gelişinde ve iktidarını devam ettirmesinde son derece önemli bir rol oynadı. Dolayısıyla, bu kitabın ana tezini bir kez daha tekrarlamak gerekirse, AKP ve siyasal İslam devletle Türk sağı arasında kurulan mutabakatın ve bu mutabakat doğrultusunda şekillenen antikomünist şebekenin içerisinden çıktı, siyasal İslam'ı iktidara antikomünizm taşıdı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyük Doğu, Necip Fazıl, Kadir Mısıroğlu

Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'su çok kez kesintilere uğramış olsa da Türkiye'nin en uzun soluklu yayıncılık faaliyetlerinden biriydi. İlk sayısı 17 Eylül 1943'te yayınlanan *Büyük Doğu*, 14 Haziran 1978'e kadar günlük gazete, haftalık ve aylık dergi formatında 15 devrede 512 sayı çıktı ve başka çalışmalarıyla birlikte Necip Fazıl'ı Türkiye İslamcılığının ve hâlen devam eden bir şekilde birkaç neslin "üstad"ı hâline getirdi.

Necip Fazıl, 1930'lardan 1980'lerin başına uzanan düşünsel üretim sürecinin yanı sıra gündelik siyasetle de ilgilendi ve Cumhuriyet düşmanlığıyla antikomünizmi sentezleyen en önemli isimlerden biri oldu. O bir yandan resmî tarihe alternatif bir tarih yazımı inşa ederken bir yandan da tiyatro oyunları, şiirler yazıyor, fakat tüm bunlarla birlikte siyasete de doğrudan müdahalelerde bulunuyordu. İşte bu müdahale girişimlerinden bir parti kurmaya yönelik olanının adını da çıkardığı dergiden hareketle Büyük Doğu Cemiyeti koymuştu.

Türkiye'nin çok partili hayata antikomünizm merkezli bir şekilde geçişi 2. Dünya Savaşı yıllarında kök salmaya başlayan Türk sağı için bir fırsat anlamına geliyordu ve Necip Fazıl da bu fırsatı değerlendirmeye çalışacaktı. *Büyük Doğu* özellikle 1946'dan itibaren hem Cumhuriyet'e ve tek parti iktidarına çok sert eleştirilerde bulunacak hem de antikomünist bir hattı tutarak Türk sağı ile devlet arasında gerilimli ve kırılgan olsa

da komünizmle mücadeleye dayalı bir mutabakat inşa etmeye çalışacaktı. DP'nin iktidara gelişi bu mutabakatı daha da derinleştirecek, ilerleyen sayfalarda anlatacağımız Yalman suikastı ve sonrasında yaşananlar gibi örneklere rastlansa da bu mutabakat 27 Mayıs'a kadar bizzat Menderes-Necip Fazıl ikilisinin kişisel ilişkisi üzerinden devam edecekti.

Necip Fazıl özellikle çok partili hayata geçildikten sonra ve Soğuk Savaş'a girişle birlikte *Büyük Doğu*'nun İslamcılığının dozajını daha da artırdı, bu nedenle de dergi kısa süreliğine kapatıldı, Necip Fazıl da kısa süreli cezalar aldı. Bu ise devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatın gerilimli ve kırılgan doğasına uygundu; CHP iktidarı bir yandan kendi dinselleşme politikalarını hayata geçiriyor bir yandan da bu dinselleşmeye bir sınır çizmeye çalışıyordu:

> *Büyük Doğu* 13 Aralık 1946 senesinde devlet başkanı İsmet İnönü'ye mecmuanın kapağında hakaret edildiği gerekçesiyle Örfi İdare tarafından kapatılır ve tekrar 18 Nisan 1947'de yayın hayatına başlar. Bu kapatılma üzerine Tek Parti yönetimine karşı mecmuanın üslubu daha da şiddetlenir ve mecmuaya dinî içeriğe sahip yeni yazı dizileri eklenmeye başlanır: 'Hadisi Kudsi Meali' (adı sonradan 'Hadisin Meali' olacaktır) ve 'İmamı Gazali'den Hikmetler' başlıklı yazılar yine Kısakürek'in takma isimleri olan 'Garipoğlu' ve 'HA.A.KA.' isimleriyle yayınlanır.
>
> Bunun ardından mecmuada 30 Mayıs 1947 tarihinde Rıza Tevfik'in "Sultan Hamid'in Ruhaniyetinden İstimdat" adlı şiiri yayınlanır. Kısakürek, söz konusu şiirde Türklüğe hakaret edildiği ve saltanatın övüldüğü gerekçesiyle yargılanarak bir ay, üç gün hapisle cezalandırılır. Daha sonradan alınan beraat kararı ile mecmua tekrar 10 Ekim 1947 tarihinde yayın hayatına başlar. (Üstün, 2011: 10)

Necip Fazıl düşünsel üretim boyunca Cumhuriyet'i ve çoğu zaman Mustafa Kemal Atatürk'ü gayri meşrulaştırma ve itibarsızlaştırma gibi bir amaç güttü. Bunun için ise "Yahudi komp-

losu" tezini Türkiye'ye uyarladı. Nasıl ki tüm dünyayı Yahudiler yönetiyor ve hadiseleri biçimlendiriyorsa aynısı Türkiye Cumhuriyeti için de geçerliydi, yani Türkiye Cumhuriyeti bir Yahudi projesiydi. Necip Fazıl bu tezini temellendirmek için "Lozan mitosu"nu uydurdu ve geçmişten bugüne İslamcı nesiller bu mitosa inandı.

Necip Fazıl'a göre Yahudilerin dünyayı ele geçirme emelleri ilk kez "Siyon Bilgelerinin Protokolleri" adlı metinle ifşa olmuştu. Bu sahte protokoller modern antisemitizmin kurucu yalanını teşkil ediyordu ve Necip Fazıl da yola buradan çıkıyordu. Bütünüyle uydurma olduğu tarihçiler tarafından kesin kanıtlarla ortaya konmuş olsa da, bu antisemitist komplocu anlatıya göre 1897 yılında Bal'de toplanan Siyon Cemiyetleri gizli birtakım kararlar almış ve bunları bir program hâline getirmişti. Necip Fazıl Yahudilerin dünya egemenliğine dair planlarının Türkiye'yi de kapsadığına inanıyor ve şöyle diyordu:

> Netice şudur ki bir millet ve memleket için birlik ve bütünlüğünü güve gibi için için yiyen gizli kuvvetleri tanımak; onları ister isimlendirerek ister isimlendirmeyerek, fakat mutlaka kurmay sırlarıyla teşhis etmek ve ruh vatanında nüfuz ve istila nahiyelerini fark etmek bakımından bu protokoller birinci derecede kıymet ve ehemmiyetlidir. (2008: 10)

Siyon Protokolleri'nin amacı Yahudi egemenliğinde bir dünya devleti kurmaktı ve İsrailoğulları bunun için dünya savaşı da dâhil bütün savaşları kışkırtmaktaydı. Bu protokollerde Yahudiler, "bizi maksadımıza ulaştırabilecek hiçbir entrika, yalan, hıyanet önünde bocalamamalıyız", diyorlardı. "Hürriyet, müsavat, uhuvvet kelimelerini halkın önüne atan ilk biz olduk", diyen Siyonistlere göre "kendilerini zeki sanan adamlar bu kelimelerin gizli manalarını" fark edememiş, "bu kelimelerin birbirine aykırı olduğunu, tabiatta eşitlik olmadığını, hürriyetin yer bulamadığını, tabiatın kanunlarına sıkıca bağlı olan akıl, seciye

ve zekâlardaki farkları bizzat tabiatın yarattığını" görememişlerdi. (2008: 14)

Siyonistler 1869 yılında Prag'da Hahambaşı Simeon Ben Yahuda'nın mezarı başında toplanmışlar ve Haham Rayşhom bu protokollere uygun bir konuşma yapmıştı. Rayşhom konuşmasında dünyayı nasıl ele geçirdiklerini şöyle anlatıyordu:

> Başlıca bankalar, bütün dünyanın borsaları bütün hükümetlerin kredileri bugün elimizde bulunuyor.
>
> Büyük kuvvetlerden biri de basındır. Basın, istenilen herhangi bir fikri tekrar ede ede nihayet doğru imiş gibi kabul ettirir.
>
> Tiyatrolar da buna benzer hizmetler görür. Her tarafta matbuat ve tiyatrolar bizim direktiflerimize mutavaat ederler.
>
> Demokrat rejimi durmadan övmek suretiyle Hristiyanları siyasî partilere ayıracak, milli birliklerini yok edecek, aralarına nifak sokacağız. Onlar nihayet aciz kalacaklar ve daima müttehit ve davamıza sadık olan bankamızın kanununa boyun eğeceklerdir.
>
> Hristiyanların gurur ve hamakatlerini istismar ederek harplere sürükleyeceğiz, onlar birbirlerini boğazlayarak bizimkilere yer açacaklardır.
>
> Toprağa sahip olmak daima nüfuz ve kudret doğurmuştur, içtimai adalet ve müsavat namına büyük çiftlikleri parçalayacağız. Bu parçaladığımız toprakları candan dileyecek olan köylüler, az sonra işletme hesabına borçlanacaklar ve sermayelerimizin esiri olacaklardır. Büyük malikâneler sahibi olmak sırası bize gelecek ve toprağa sahip olmak bize iktidar mevkiini temin edecektir.
>
> Piyasada altının yerine kâğıt parayı geçirmeye çalışalım. Altını kasalarımıza çektikten sonra, kâğıda kıymet verecek de biz olacağımıza göre hayata hâkim olacağız demektir. (2008: 24)

Necip Fazıl devamında "gizli kuvvet" diye andığı Yahudilerin toplumu çökertmek için izledikleri planı maddeler hâlinde ve onların ağzından şöyle anlatıyordu: "Genç nesilleri ahlaka zıt telkinlerle ifsat etmeli... Aile hayatını yıkmalı… Herkes zev-

kinde ve sefasında hür olmalı... İnsanlara suçları ve ayıplarıyla hükmetmeli... Sanatı düşürmeli; bilhassa edebiyatı müstehcen ve şehevi istikamete çevirmeli... Mukaddesata saygıyı tahrip etmeli... Muhterem sayılan insanlara rezalet isnat etmeli, akideleri kökünden baltalamalı... Hadsiz hesapsız bir lüks ve baş döndürücü modalar icat ederek çılgınca israfı desteklemeli... Kalabalıkların gözünü avama mahsus eğlencelere, oyunlara, ölçüsüz spor mücadelelerine bağlamalı... Müfrit nazariye ve sistemli şüpheciliklerle etrafı bulandırmalı, asabi cümleyi bozmalı, vecd ve imana yer bırakmamalı... Afyonlu zehirler, her nevi uyuşturucu maddeler, içkiler ve mükeyyifat vasıtasıyla ruhları ve uzviyeti kemirmeli... Her an bir hoşnutsuzluk doğurmalı, daimi şikâyete yol açmalı ve içtimai sınıflar arasına kin ve itimatsızlık sokmalı... Servet ve nüfuz sahiplerini ağır vergiler altında ezdirmeli, onları borca ve iflasa sürüklemeli, servetlerinden tecrit etmeli ve avamı yüksek sınıfın yerini almaya doğru sevk ederek Altın Boynuz mezhebini kurmalı... İşçileri münasip anlarda grevlerle zehirlemeli, iş manzumesini durdurmalı, anarşiyi körüklemeli... Yüksek tabakayı aşağı tabakaya karşı daimi bir emniyetsizlik ve tevahhuş içinde yaşatmalı... Sanayiye yavaş yavaş ziraatı ezdirmeli, muvazene kapılarını kapatmalı, ticareti spekülasyona yönetmeli... Bir takım saçma nazariyeler ve ütopyalar icat ederek sürüyü tahakkuku imkânsız seraplar peşinde gezdirmeli... Hayat pahalılığını mütemadi tahrik etmeli ve sınıflar arasında refah tezadını müthiş mikyaslara çıkarmalı... Beynelmilel vakalar çıkarmaktan bir an fariğ olunmamalı; silahlanma ve itaatsizlik yarışını kuvvetlendirmeli... Milletlerin tahsil ve terbiye bakımından onları köklerinden ayıracak ve kaynaksız bırakacak her tedbire başvurmalı... Meşru hükümet şekillerini yalnız lafta ve edebiyatta bırakarak mutlak istibdada zemin hazırlamalı... Siyasi buhran anlarını kollayarak muvazeneyi altüst edici tedbirleri ihmal etmemeli... Vaktinde her türlü kredileri kestirerek panikler doğurmalı ve iktisadi kriz mikrop-

larını itina ile besleyerek sınai ve zirai krakları şahlandırmalı ve altını mahdut ellerde dirije etmek yoluyla mevhum ve izafi itibar muvazenesini çökertmeli... Mühim iktidar makamlarını işgal edenleri ahlak ve seciye yarası olanların eline doğru kaydırmalı ve bu adamlara sırları vasıtasıyla hâkim olmalı... Hükümetlerin istenen anda ölümünü intaç edici, içtimai elem, ıstırap, açlık ve adaletsizlik musluklarını elde tutmalı ve gerçek himaye bahis mevzuu olmaksızın onların üzerine çullanacak bütün menfi cereyanları sureti hak perdesiyle himaye etmeli." (2008: 27-29)

Necip Fazıl, Yahudi komplosu tezini Türkiye'ye uyarlamış ve Türkiye Cumhuriyeti'ni de aslında bir Yahudi projesi olarak görmüştü, bunun için de "Lozan mitosu"nu uydurmuştu. O bu mitosu inşa ederken "Siyon Bilgelerinin Protokolleri" tarzı sahte belgeler imal etmeye kalkışmamış, anlaşmanın kamuoyundan gizlenen bölümleri ya da bir süresi olduğunu söylememişti. Necip Fazıl'ın temel iddiası, esas olarak anlaşmanın kabulü karşılığında batılılara kapalı kapılar ardında birtakım taahhütlerin verildiği ve Yahudi din adamı Haim Nahum'un İngiltere'nin anlaşmayı kabul etmesinde arabulucu rolü üstlenmiş olduğuydu.

Necip Fazıl'ın bu konudaki ilk yazısı tek parti iktidarının sonlarına doğru, 21 Ekim 1949'da *Büyük Doğu* dergisinde yayınlandı, yazının devamı ise bir hafta sonra, 28 Ekim'de gelecekti. Necip Fazıl yazısına bir akıl yürütme silsilesiyle başlıyor ve İtilaf devletlerinin tasfiyesine karar verdikleri hâlde Milli Mücadele'nin ardından hiçbir direnç göstermeksizin Türkiye'nin bağımsızlığını tanımalarının doğal olarak görülemeyeceğini söylüyordu. Öyle ki Batı ailesine dâhil oldukları ve orduları perişan edilmediği hâlde Almanya ve Avusturya İmparatorlukları dağılmışken sadece "bir operet ordusu"nu, yani Yunanları yenen Türkiye'nin bağımsızlık kazanması izah edilebilir değildi. Dolayısıyla "Türkiye'ye Birinci Dünya Harbi bozgunundan itibaren tatbik edilmeğe başlanan şartlarla Lozan Konferansı'nda tatbik olunan son şart arasındaki mesafe" sa-

dece Milli Mücadele'de kazanılan zaferle açıklanamazdı ve bu nedenle de "mutlaka Garp âlemine, kendi elimizle, konferans kulislerinde gizli olarak büyük bir ivaz verilmiş" olmalıydı. (2017: 96)

Necip Fazıl hemen ardından "evet, onlara ne verdik ki, bize istiklalimizi hemencecik verdiler, bizi kendi hâlimize başıboş bıraktılar?", diye soruyor ve "istiklalimizi elde edebilmek için onlara, bir milletin hayatında dünyalara bedel bir kıymet feda ettiğimiz aşikârdır", diye devam ediyordu. Peki acaba bu kıymet neydi? Bu sorunun yanıtını ise büyük harflerle ve şöyle verecekti:

> "BU KIYMET, TÜRK CEMİYETİNİN BÜTÜN DİNİ VARLIĞI, MUKADDESAT ALAKASI, MANEVİ MÜESSESELERİ, RUHİ TEMELİ, TEK KELİMEYLE TOPYEKÛN MANEVİ HAYATIDIR." (2017: 97)

Yani Batı, "manevi hayatımızı çiğnetmek pahasına maddi hayatımızı bağışlamıştı" ve bugüne kadar gizlenen bu hadise "Türk tarihinin şeksiz ve şüphesiz en büyük olayı"ydı." Peki bu pazarlıklardaki ve yapılan alışverişteki esas aktör kimdi, bu plan kimler sayesinde ve kimlerin devreye girmesiyle gerçekleşmişti?

İşte burada "uluslararası Yahudi komplosu" diye adlandırabileceğimiz, bütün küresel-tarihsel hadiselerin arkasında "Yahudi parmağı" bulunduğu ve dünyayı Yahudilerin yönettiği iddiası üzerine kurulu olan ve İslamcıların ciddi bir kısmı tarafından da benimsenen antisemitist tez devreye giriyordu. Lozan'ın bu şekilde imzalanmasının ve "maneviyatın feda edilmesi karşılığında maddi bağımsızlığın elde edilmesi"nin gerisinde uluslararası Yahudilik bulunmaktaydı.

Necip Fazıl'a göre Birinci Dünya Savaşı'nda Yahudiliğin dört temel hedefi vardı: Rus çarlığının ortadan kalkması, Alman militarizminin ve askerî gücünün ortadan kalkması, Avusturya İmparatorluğu'nda cisimleşen Katolik birliği idealinin ortadan kalkması, İslamiyet tehlikesinin, bağımsız İslam devlet-

leri bünyesinin ve İslami temsil ifadesinin ortadan kalkması. Yahudilik savaş biter bitmez üç hedefine de ulaşmıştı, ancak ilk üç hedef derhal gerçekleştiği hâlde "müstakil İslam cemiyetinin bütün dinî bağlarından koparılması gayesi" hemen başarılamamış, bunun için biraz beklenmesi gerekmişti. Dolayısıyla Yahudilik "Türk birliği içindeki zümrevi temayülleri zamanında ve mekânında ustaca istismar" etmiş, bu istismar adına Millî Mücadele'yi başından sonuna kadar dikkatle izlemiş, bu hareketi idare edenlerin şahsi temayülleri ve fikrî kaynaklarını anlamaya çalışmıştı. (2017: 97-98)

İşte tam bu noktada Haim Nahum adlı bir haham sahneye çıkmış, Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiş ve orada Türkiye'nin bağımsızlığı lehinde konferanslar vermeye ve Amerikan kamuoyunu etkilemeye başlamıştı. Nahum konuşmalarında Türk milletini övmekte ve bağımsızlığın onun en doğal hakkı olduğunu söylemekteyse de onun "şefkat ve himaye maskesinin altında Türk'ün maddi vücudunu serbest bırakıp kalbini ve onun merkezindeki ruhunu yiyecek kanlı sırtlan dişleri" pırıldamaktaydı ama kimse bunun farkında değildi. Nahum ABD'ye gitmeden önce İstanbul'da önde gelen Yahudi aydınlarla ve siyasetçilerle bir araya gelmiş ve onlara Mustafa Kemal'i kastederek şöyle demişti:

> İşte Anadolu'da milli bir Türk mukavemeti peydahlanmış ve ilk neticeyi almış bulunuyor. Bu hareketin başındaki zat, bizim, bütün şahsi fikir ve temayüllerini tanıdığımız bir kimsedir. Son derece ileri görüşlü, ananeye zıt kafalı bir zattır. Ruhunda, garp medeniyetine karşı çözülmez rabıta ukdeleri vardır. Fevkalade tesir ve telkin kabiliyetindedir. Türk milleti gibi uysal bir kütleye her türlü yenilikleri sindirecek bir şef olmak kabiliyeti yalnız bu zattadır. İşte bizim de planımız şimdi bu müstesna kabiliyet ve istidatları vadeden zatsa İslam birlik ve şuurunu çözdürmek olmalıdır. Bu an Türkiye'de din hâkimiyet ve timsalini yıktırmak için en bulunmaz tarihi fırsat dakikasıdır. (2017: 100)

Necip Fazıl'a göre Haim Nahum ABD'den sonra İngiltere'ye geçmiş, burada doğrudan Lord Curzon'la görüşmüş ve "Türkiye'ye bazı ivazlar vermek ve istiklalini kabul etmek mukabilinde ona İslamiyet'e arka döndürmenin mümkün olacağı mevzuunda" Curzon'u ikna etmişti. Bu sayede Türkiye'de "İslam âlemi üzerinde nüfuz ve ehemmiyet ifade edecek hiçbir vasıf" kalmayacaktı ve böylece Nahum Curzon'a "milyarlarca sterlin ve yüz binlerce insan feda ederek elde edilemeyecek bir kazancı basit ve bedava bir formülle" takdim etmişti. Böyle bir konuşmanın yapılıp yapılmadığı dahi belli değildi, elde herhangi bir belge yoktu ama Necip Fazıl adeta oradaymışçasına ya da tutanaklar varmışçasına Nahum'un görüşmedeki son sözlerini de şöyle aktarıyordu: "Türkiye'nin mülki tamamiyetini kabul ediniz; onlara ben İslamiyet temsilciliğini attırmayı kabul ve taahhüt ediyorum." (2017: 101)

Necip Fazıl'ın yazdığı senaryoya göre Nahum, Curzon'la anlaşmasının ardından İsmet Paşa'ya gidecek ve ona teklifini sunacak, İnönü ise ona meseleyi Ankara'ya bildireceğini ve gelecek cevaba göre hareket edeceğini yazacak, Ankara da teklifi kabul edecekti. İşte Lozan Anlaşması'nın sırrı buydu, Atatürk ve İnönü Müslüman Türk milletinin maneviyatını Batı'ya vermiş ve bunun karşılığında maddi bağımsızlığı kazanmıştı. Necip Fazıl yazısını şöyle bitiriyordu: "Yarının tarihçisi bu hakikati görecektir." (2017: 104)

Necip Fazıl aynı konuda 1950 yılında bir yazı daha yazdı. "İsmet Paşa ve Lozan'ın İç Yüzü" adlı bu yazı *Büyük Doğu*'nun 6 Ekim tarihli 29. sayısında yayınlandı. Yazıda yeni keşfedilmiş bir belge ya da herhangi bir tanıklık yoktu, ayrıca yeni herhangi bir bilgi de verilmiyordu ama zaten Necip Fazıl da ne yaptığının farkındaydı. O yüzden yazıya, "Biz, tarihi bilgi vermek yerine, bugünü üzerinde taşıyan öyle tarih taşlarının iç yüzünü ortaya koymaktayız ki, bu işin değeri ancak istikbal çapındadır", diyerek başlamıştı. (2017: 174)

Necip Fazıl Lozan görüşmelerini iki devreye ayırıyor ve 1922 Kasım'ından 1923 Şubat'ına kadar süren ilk devrede emperyalizmin Türkiye'den hiçbir şey koparamadığını, 1923 Nisan'ından Temmuz'una kadarki ikinci devrede ise "tepeden inme gizli bir saikle birçok şey koparmaya muvaffak" olduğunu söylüyordu. Birinci devrede İsmet Paşa, Lord Curzon'ın karşısında "saf, hatta bön ve garip mikyasta cesur; ve her esaret teklifini derhal reddetmekten başka bir mukabeleye akıl erdirmez" tıynetteydi. (2017: 175) 1923 yılının Ocak ayı geride kaldığında taraflar arasında herhangi bir ilerleme sağlanamamış ve müzakerelere ara verilmişti. İşte o aradan sonra bir "arka kapı diplomasisi" başlayacak ve oradan anlaşmanın sağlanacağı ikinci devreye geçilecekti. Necip Fazıl bu süreci şöyle anlatıyordu:

> İşte, işte!.. Gizli müessirin birdenbire hızını arttırdığı, gizli emeli iki taraf arasında kulaktan kulağa götürdüğü ve taraflar arasında hususi temaslar temin ettiği an bu andır. Mutavassıt, daima olduğu ve ilk sayılarımızda tafsilatiyle haber verdiğimiz gibi, bir Yahudi'dir, ismi Haim Nahum'dur ve Türk heyetinde müşavir sıfatiyle bulunmaktadır. Her şeyden evvel hiçbir tevil, bu adamın nasıl olup da resmî Türk heyeti kadrosuna girebildiğini izah edemeyecektir. Yoksa peşinen ve dikte suretiyle mi? (2017: 179)

Yazının devamı da bir öncekiyle aynıydı. İsmet Paşa ülkeye dönüp Mustafa Kemal'le bir görüşme yapmış ve birlikte o kararı almışlardı: "Din öldürülecektir." Artık Curzon da Hıristiyan âlemi de rahatlamış durumdaydı; çünkü "yeni hizbin bundan böyle İslamiyet'i katletmekte, hasım dünyasının kumandanlarından ve 'ehl-i salip kodamanlarından daha hevesli' ve hamarat örnekler bulacağı ve bilhassa hudut dışı değil de hudut içi ve milli irade yaftası altında çalışacağı şüpheden vareste"ydi.

Yazının bitiş cümleleri ise Necip Fazıl'ın ve genel olarak Türkiye İslamcılığının Lozan Antlaşması'na duyduğu husumetin esas nedenini ortaya koyar nitelikteydi. Necip Fazıl yazısını şöyle bitiriyordu:

> Hâlbuki Lozan kahramanlığının tarifi şöyledir: "Tarihi an, işte o andır. İşte o andır ki, 24 Temmuz 1923 Salı günü saat tam üçü dokuz geçe, İsmet Paşa'nın attığı bu imza ile Osmanlı İmparatorluğu tasfiye edilmiş ve yeni Türkiye Devleti kurulmuş oluyordu. (2017: 181)

Lozan Anlaşması'nı ilk kez hedef tahtasına yerleştirip İslamcı kitleler nezdinde itibarsızlaştırmaya girişen kişi Necip Fazıl'sa Lozan'a dair bu zaviyeden yazılmış ilk kitabın yazarı da onun tilmizi Kadir Mısıroğlu'ydu. Mısıroğlu 1933'te Trabzon Akçaabat'ta dünyaya gelmiş, ilk ve ortaokulu Akçaabat'ta, liseyi Trabzon'da okumuş, 1954 yılında ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmişti. Mısıroğlu 1964 yılında Sebil Yayınevi'ni kuracak ve yayınevinin ilk kitabı da Mısıroğlu'nun, *Lozan Zafer mi Hezimet mi?* adlı kitabı olacaktı. Bu ilk kitabın Lozan'a dair olması şaşırtıcı değildi; çünkü Mısıroğlu ilk gençlik yıllarından itibaren Necip Fazıl'ı ve *Büyük Doğu*'yu okumaya başlamış, onun fikirlerinden derin bir şekilde etkilenmişti.

Mısıroğlu, Necip Fazıl'ın ölümünün üzerinden on yıl geçtikten sonra "üstad"ıyla ilgili bir kitap yazmış ve ona dair "aşk-nefret" diyebileceğimiz karmaşık hislerini ve aralarındaki gelgitli ilişkiyi anlatmaya çalışmıştı, bu karmaşık hisler ise daha henüz birbirleriyle tanışmadıkları ilk gençlik dönemine uzanıyordu. Mısıroğlu kitabın hemen girişinde Türkiye'de İslami hareketin 1945'ten itibaren filizlenmeye başladığını, Necip Fazıl'ın da bu dönemde *Büyük Doğu* ile sahneye çıktığını, kendisinin ise bu dergiyle 1947-48 yıllarında yani henüz 14-15 yaşlarındayken tanıştığını söylüyordu. Mısıroğlu Akçaabat'tan Trabzon Lisesi'ne geçtiğinde *Büyük Doğu* ile birlikte *Orkun* ve *Sebiülreşad* gibi Türkçü ve İslamcı başka dergilerle de tanışmıştı ve okuldaki sağcı öğrenciler farklı dergiler ve ekoller üzerinden birbirleriyle münakaşaya ve hatta kavgalara bile girişiyorlardı.

1951 yılında Necip Fazıl'ın bir kumarhanede kumar oynarken yakalanması ve gazetelere düşmesi ise bütün bir sağ ve

İslami cenah üzerinde şok etkisi yaratacaktı. Yaşanan bu şok hâlini Mısıroğlu şöyle anlatıyordu:

> Necip Fâzıl Bey Beyoğlu'nda bir kumarhânede cürm-i meşhud hâlinde yakalanmış ve hâdise inkârı gayr ı kabil bir surette resimleriyle sergilenmişti. Kendisini müdâfaa sadedinde, ilerici (!) hocalarımız ve bazı arkadaşlarımızla kavga edegeldiğimiz bir kimsenin böyle dâvâsı ve İslâmî hayat üslûbuyla tezad teşkil edecek bir sûrette ortaya çıkması bizi, muârızlarımıza karşı küçük düşürmüştü. Yine de O'nu müdâfaa zemininde bir şeyler söylemeye çalışıyor, sürüklendiğimiz paniği belli etmemeye çalışıyorduk. Devrimbaz gazeteler O'na bir isim takmıştı: «Süper Mürşid!...» Günlerce bu ismi kullanarak karikatürler çizdiler ve O'nunla alay ettiler. Muârızlarımız bu gazeteleri kasden bize göstererek okuyor biz de onları alıp yırtıyorduk. (1993: 21)

Mısıroğlu bu hadisenin de etkisiyle, hukuk fakültesini kazanıp İstanbul'a gittiğinde Necip Fazıl'la tanışmama ve hiçbir ilişki kurmama kararı almıştı; ancak Necip Fazıl'ın içine düştüğü müşkül durum yıllar sonra bu kararından vazgeçmesini beraberinde getirecekti. Ahmet Emin Yalman suikastı nedeniyle cezaevinde bulunan Necip Fazıl, Tevfik İleri'nin girişimleriyle, herhangi bir rahatsızlığı olmadığı hâlde cezaevinden Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne nakledilmişti ve cezasının bitmesini orada bekliyordu. Ancak maddi açıdan zor bir duruma düşmüştü ve *Çöle İnen Nur* adlı kitabının yeni bir versiyonunu yayınlatarak telif elde etmek istiyordu; yayınevleri ise onun istediği telif ücretini ödemeye yanaşmıyordu. İşte bu noktada Mısıroğlu henüz yayıncılık faaliyetleriyle uğraşmadığı hâlde, ona duyduğu büyük sevgi ve saygı nedeniyle kitabı alacak ve basmamasına rağmen istediği telifi ödeyecek, ikisi arasındaki uzun yıllara yayılan ilişki böyle başlamış olacaktı.

O ilişkinin etkisiyle yazılacak olan *Lozan Hezimet mi Zafer mi?*'ye geçmeden önce Mısıroğlu'nun Necip Fazıl'la ilgili söylediklerine çok kısaca bakalım. Mısıroğlu Necip Fazıl'la haya-

tı boyunca sürecek üstat, talebe ve dostluk ilişkisini "ne yazık ki, O'nun mizacındaki aşırılık ve hayatındaki tezatlar sebebiyle bu dostluk benim yâdellere çıkışıma kadar tafsilâtlı bir roman teşkil edecek kadar renkli zikzaklar çizerek devam edip gitmiştir", diye anlatıyordu; çünkü üstat "daimi bir surette med-cezir hâlindeydi", ani öfke nöbetlerine kapılıyor ve sonra çabucak duruluyordu. (1993: 26) Mısıroğlu her ne kadar üstadına büyük bir hayranlık beslese de bu ruh hâli nedeniyle onunla belli bir mesafeyi korumaya kendisini mecbur hissediyor ve bunu şöyle anlatıyordu:

> "Kurb-i sultan, âteş-i sûzânest" tam onun için söylenmiş gibiydi. Hep muhabbetli fakat mesafeli kalmak istedim. Sırf bana bağlı olsaydı, sanırım bunu gerçekleştirebilirdim. Ama O, sanki itidale düşmandı. Hemen her mes'elede olduğu gibi dostluklarında da, zaman ve müşâhadelerin oynaması muhtemel rolü beklemeden sür'atle irtifalar kaydeder, bu irtifalara muhatabını da -kendisine karşı vâki bağlılık nispetinde iradesizleştirerek sürükler, sonra da mutlaka kopmaya müncer olacak bir şiddette bu münasebet üzerine abanırdı. Şu mukadder neticeden kurtulmanın tek çaresi O'nunla seyrek görüşmek ve bu görüşmelerde O'na bağlılık ve muhabbeti setretmek yani kendisine hissettirmemekti. Bunu anlamak ve mizacıma aykırı olan ketum davranmakta bir dirâyet gösterebilmek için on-onbeş senelik bir tecrübe devresi gerekecek ve bu denge bende pek çok kırılıp dökülmelerden sonra ancak kurulabilecekti. (1993: 27)

Tüm bu anlattıklarına rağmen Mısıroğlu Necip Fazıl'ın izinden gidecek ve onunla birlikte resmî tarih yazımına alternatif ama hezeyan ve çarpıtmalarla yüklü İslamcı ve popüler bir tarih anlatısının en önemli yazıcılarından biri olacaktı. O tarih yazımının en önemli iddialarından biri ise Mustafa Kemal'i Milli Mücadele'yi başlatması için Anadolu'ya Vahdettin'in yolladığıydı. Mısıroğlu hem Vahdettin'e hem de Osmanlı Hanedanı'na büyük bir sevgi ve saygı duyuyor, hanedanın bu ülke ve millet

için yaptığı büyük fedakârlıkları anlayamadığımızı, kıymetini bilemediğimizi söylüyor ve bir mağduriyet hikâyesi anlatıyordu:

> Tarihi gerçekleri şöyle bir hatırlayarak insaf ile düşünelim; şu Osmanoğulları ailesi bizim yüzümüzden neler çekmemiştir: İçlerinde normal bir ecel ile vefat edebilenleri parmakla sayılabilecek kadar azdır. Bir kısmı "hikmet-i hükümet"in garip bir cilvesine kurban giderek nizam-ı alem endişesi ile hayatlarının baharında, hatta bazıları da kundakta iken öldürülmüşlerdir!... O kadar ki tahta oturanların başı bile musibetten ekseriya kurtulamamıştır. Sırası gelmişken şu hususu da belirtelim ki "evlat ve kardeş katli" öyle ulu orta tenkit edildiği gibi bu ailenin bir kusuru değil, bilakis millet için katlanılmış büyük fedakârlıklardan biridir. İnsanlık icabı ortaya çıkması mümkün olan taht ihtirasları sebebiyle millet fertlerinin ikiye ayrılmaları ve birbirlerine silah çekmeleri ancak ve mümkün mertebe bu yolla önlenebilmiştir. (1992: 36-37)

Bu "aile içi şiddet"ten en çok zarar gören Osmanoğulları ailesi olsa da hanedan bu fedakârlığı din ve vatan için şeref telakki etmiş ve hiç şikâyetçi olmamıştı. İşte Vahdeddin de her ne kadar resmî tarih tarafından bir işbirlikçi ve hain olarak damgalansa da yaptığı her şeyi din ve vatan için yapmış, Mustafa Kemal'i de bu nedenle Anadolu'ya göndermişti. Mısıroğlu şöyle diyordu:

> Hâlâ mektep kitaplarında " Vatan satan bir alçak (!)" olarak anlatılan bu büyük Osmanlı sultanının, "Sevr Sulh Projesi" teklifi alınınca buna karşı ilk tedbirleri düşünüp planlayan, bunun için M. Kemal Paşa'yı fevkalade salahiyetlerle donatıp Anadolu'ya gönderen, hadiseler gelişerek Türk-Yunan harbine müncer olunca ortaya çıkan Türk Kurtuluş Savaşı'nın temeline böylece ilk harcı koymuş bulunan, başarıya ulaşabilmesi için de "Hilafet" ve "Saltanat"ın kendisine sağladığı bütün salahiyet ve imkânları kullanarak tepesindeki işgal kuvvetlerinin baskılarına göğüs geren büyük bir vatansever olduğunu ne yazık ki Türk çocuklarına söyleyip öğretmekten hâlâ korkuyor ve yalan tarihi okumayı mubah sayıyoruz." (1992: 33)

Mısıroğlu Vahdeddin'in savaş bitmek üzereyken tahta çıktığını, dolayısıyla asıl sorumluluğun İttihatçılarda bulunduğunu, resmî tarihin kendisine isnat ettiği şeylerin ise hakikatin tersine çevrilmesi olduğunu söylüyordu. Kimi tarihçi ve yazarlara atıfla Vahdettin'in zeki ve dirayetli bir padişah olduğunu ve "hain, korkak" gibi yakıştırmaları asla hak etmediğini söyleyen Mısıroğlu'na göre onun "devrine ait kusurların hepsi etrafındakilerin kusurları"ydı ve etrafındakilerden en kusurlusu ise Damat Ferit Paşa'ydı. Ancak Vahdeddin'in Damat Ferit'i birden fazla kere sadrazam olarak atamasını eleştirenler "İstanbul'da her şeye hâkim olan işgal kuvvetlerinin baskısını unutmakta"ydı. (1992: 40) Aslında Mısıroğlu'na göre Damat Ferit de işbirlikçi bir hain değildi, sadece hatalı bir siyasetçiydi; çünkü İngilizlerin Osmanlı üzerindeki gerçek planlarını anlayamamıştı:

> Sultan Vahdeddin Damat Ferit'i bilhassa İngilizlerin zoruyla iş başında tutmuştur. Birçok kereler onu bu makamdan uzaklaştırmışsa da işgal kuvvetlerinin icbarı ile yeniden tayine mecbur kalmıştır. Damat Ferit Paşa da her nasılsa İngilizlere inanmış, onların asıl maksatlarının "Ankara hükümeti"ni değil "İstanbul hükümeti"ni suçlu duruma sokarak "hilafet"in yıkılmasını temin etmek olduğunu anlamakta çok geç kalmıştır. (1992: 42)

Vahdettin, İngilizlerin planlarını anlayamayan Damat Ferit'i İngilizlerin baskısıyla birden fazla kere sadrazam olarak atamaya mecbur kalsa da onun kurduğu hükümetlerin birçok icraatına karşı çıkarak vatanseverliğini mümkün olduğu ölçüde göstermişti ve bunların başında ise Sevr Anlaşması gelmekteydi. Vahdettin bu anlaşmayı imzalamayarak Sevr'in kuvveden fiile çıkmasını engellemiş ve Anadolu Sevr'e değil Mondros'a dayalı olarak işgal edilmişti, resmî tarih ise bunu görmezden geliyordu.

Vahdettin'in asıl büyük vatanseverliği ise o sırada Anadolu'ya gitmeyi değil kabineye girmeyi ve Harbiye Nazırı olmayı düşünen Mustafa Kemal'i Anadolu'ya gitmeye ikna etmesiydi.

Vahdettin onu Anadolu'ya gitmeye razı etmek için hayli uğraşmış, bu iş için de gereken parayı atlarını satarak temin etmişti. Yani aslında Samsun'a geçme planları yapan Mustafa Kemal değildi, Vahdettin bu planı yapıp Mustafa Kemal'i Anadolu'ya yollamıştı. Mısıroğlu "bırakın M. Kemal Paşa ve arkadaşları hakkındaki idam kararını da el altından işleyen desteğe bakın" diyordu. Buna göre Vahdeddin "zahirde Kurtuluş Savaşı'nın aleyhine gözükmese ve öyle hareket etmese", yani ona düşmanmış gibi görünmese, Mustafa Kemal'i Anadolu'ya gönderemeyecek ve Milli Mücadele de başlamayacaktı. (1992: 51)

Peki Vahdettin'in çok kısa bir süre içerisinde Mustafa Kemal'i önce İstanbul'a geri çağırıp sonra da görevden alma ve yakalama kararı çıkarmasının nedeni neydi? Mısıroğlu bunu Mustafa Kemal'in hilafete ve saltanata olan düşmanlığıyla açıklıyordu. Mustafa Kemal Anadolu'ya geçer geçmez, daha Havza'da Sovyet elçileriyle görüşürken hilafet ve saltanata karşı olduğu anlamına gelecek sözler etmiş ve Vahdettin de onu görevden alarak Milli Mücadele'nin başına kendisine yakın bir ismi geçirmek istemişti. (1992: 58-59)

Mustafa Kemal'i Samsun'a Milli Mücadele'yi başlatması için Vahdeddin'in gönderdiği yönündeki mitosun mucidi Mısıroğlu'nun, Necip Fazıl'ın etkisiyle kaleme aldığı Lozan'a dair çalışması onun alternatif tarih yazıcılığının en önemli metinlerinden biriydi. "Lozan muahedenamesi (anlaşması) Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuki, siyasi ve hatta iktisadi bünyesine temel teşkil etmektedir", diyordu Mısıroğlu ve "bugün milletçe içinde bulunduğumuz ıstırapların bu temelle ilgisi üzerinde şimdiye kadar maalesef gereği veçhile durulmuş değildir", diye ekliyordu kitabının ilk satırlarında. Lozan görüşmeleri esnasında Meclis'teki İkinci Grup sürekli görüşmeler aleyhinde konuşmuş, anlaşmanın kabulü ise ancak İkinci Meclis'te söz konusu olmuştu. Milli Mücadele'yi kazanan vatansever kadrolardan oluşan Birinci Meclis'in İkinci Grup çatısı altında toplanan mu-

halif milletvekilleri değişmemiş olsa anlaşma kabul edilmezdi. Çünkü Lozan Muahedenamesi millet olarak şahlanan halkımızın yarattığı o muazzam destanı tescil ve tasdik ettirmemiş"ti ve Mısıroğlu da kitabında bunu "ispat ediyor"du. (1965: 3-4)

Mısıroğlu'na göre, Türkiye'de yıllarca resmî propaganda aracılığıyla "Lozan'da uğradığımız kayıplar" unutturulmuştu. Başta Kıbrıs olmak üzere, Kerkük, Adalar, Batı Trakya, Patrikhane, azınlıklara tanınan imtiyazlar... Bunların hepsi büyük kayıplardı. "Lozan'da öyle bir muahedename imza edilmiş"ti ki "Türk'ün şahdamarı Boğazlar dahi sağlam bir garanti altına alınamamış"tı. Lozan Anlaşması'nı bir zafer olarak göstermeye çalışanlar onu Sevr Anlaşması ile kıyaslıyorlardı; oysaki Sevr "ittihatçı güruhunun getirdiği bir felaket olarak hazin bir mağlubiyetten sonra mağlup bir devlete karşı teklif edilmiş bir düşman sulh projesi"ydi. Onun cevabı Milli Mücadele'de verilmişti ve üstelik tasdik de edilmediği için hukuki bir geçerliliği yoktu. Bu nedenle de Sevr'le Lozan'ı karşılaştırmak abesti. (1965: 6)

Tıpkı Necip Fazıl gibi Mısıroğlu için de Lozan Hristiyanlığın İslam karşısında kazandığı zaferin ve başta Mustafa Kemal olmak üzere Milli Mücadele'yi yöneten kadroların Batı'ya kayıtsız şartsız teslim olmasının tescillenmesi anlamına geliyordu:

> Hristiyan Batı Dünyası için Lozan sulh konferansı yıllardır ruhumuzda derinleşmekte olan aşağılık duygusunun hasat mevsimi olmuştur. Zira bu aşağılık duygusu en zayıf zamanımızda Milli Mücadele gibi bir destan yaratmamıza rağmen zail olmamıştı. Batıya kayıtsız ve şartsız teslimiyet Lozan'ın ruhunu teşkil etmiştir. Şeklen dünya milletleri muvacehesinde müstakil bir varlığa sahabetimiz ikrar edilmiş fakat yavaş yavaş Batının kültür ve hayatı içinde erimemizi ve orijinalitemizi kaybetmemizi neticelendirilecek bir çığır açılmıştır. (1965: 19)

Mısıroğlu'nun kitabını yazdığı dönem, yani 60'ların ilk yarısı, Türkiye'de sol akımlara karşı bir reaksiyon olarak İslamcılığın ve milliyetçiliğin de yükselişe geçtiği, kitleselleştiği

ve Cumhuriyet düşmanlığının da daha açıktan yapılır hâle geldiği bir dönemdi. Bu nedenle de Mısıroğlu, "Türkiye'de her türlü ihmal ve ihanete rağmen tasfiye edilememiş olan milli şuur, eskisinden daha canlı ve reaksiyon hâlindedir", diyordu. İşte "milli şuur"un böylesine yükselişe geçtiği bir atmosferde bütün problemlerimizin temelini teşkil eden Lozan Anlaşması'nın eleştirisi son derece önemliydi. Lozan, "Türk'ün kaderinde bir düğüm noktası olarak gözükmekte"ydi ve "bu düğüm çözülmeden 'halline çalışılacak hiçbir meselenin esbabı mucibesi vuzuha kavuşamayacak"tı. (1965: 23)

Mısıroğlu kitap boyunca Lozan'daki kayıpları ve verilen tavizleri anlatıyordu ve başta İnönü olmak üzere Türk heyetinin yeteneksiz ve tecrübesiz olduğunu, karşı tarafta ise Lord Curzon gibi kurt bir siyasetçinin bulunduğunu, dolayısıyla da istediği her şeyi aldığını söylüyordu. Bu kadar zayıflatılmış bir Türkiye'ye İngiltere'nin ve Batı'nın zaten bir itirazı olamazdı. Dolayısıyla ortada açıkça bir hezimet vardı:

> Bu maddelere daha ilavesi mümkün birçok ikinci derecede kayıplarımız da hesaba katıldığı takdirde Lozan'ın bir zafer mi yoksa misli görülmemiş bir hezimet mi olduğu kolayca anlaşılır, ne yazıktır ki, tarih boyunca harp meydanlarında kazandığımız zaferleri ekseriya sulh masasında kaybetmişizdir. Fakat hiçbir sulh masasından arkamızda muzaffer ordular bulunduğu hâlde bu kadar zararla kalktığımız görülmemiştir. (1965: 55)

Mısıroğlu yazdığı kitap aracılığıyla bir yandan Cumhuriyet'le öte yandan da kitabın yazıldığı dönemde CHP Genel Başkanı sıfatıyla hâlen aktif siyasetin içerisinde olan İnönü ile hesaplaşıyordu. Mısıroğlu'na göre İnönü ilk başlarda Milli Mücadele'ye katılmak istememişti, Amerikan mandasını kurtuluş olarak gördüğü bir dönem olmuştu, İnönü savaşında kaçıp bir samanlığa gizlenmişti, Naziler On İki Adalar'ı teklif ettiğinde kabul etmemiş, 2. Dünya Savaşı biterken Bulgaristan'ı alma fırsatı olduğu hâlde almamıştı, ortanın solu siyaseti onun komünizme

ve Sovyetler Birliği'ne yönelik sempatisinden kaynaklanıyordu vs. (1965: 65-73)

Kitap daha sonra Rıza Nur'un hatıratından yapılan uzun alıntılarla devam ediyor, bu alıntılar aracılığıyla Lozan'ın bir hezimet olduğu ortaya konulmaya çalışılıyor, ardından yine bunu ispat için Meclis'te yapılan Lozan görüşmelerine değiniliyor ve İkinci Grup'un, yani muhaliflerin Lozan hakkındaki eleştirileri aktarılıyordu. Kitabın sonunda Lozan Anlaşması'nın tam metni yer alıyor ve bir sonuç bölümü olmaksızın çalışma sonlanıyordu. Mısıroğlu kitabın gördüğü ilgi üzerine daha sonraları ikinci ve üçüncü ciltleri de yazacaktı ama o ciltler de esas olarak ilk ciltteki iddiaların dallanıp budaklandırılması üzerine kuruluydu, yeni bir bilgi ya da belge sunmuyordu. Netice itibariyle, Mısıroğlu Necip Fazıl'dan farklı olarak Lozan'ın kapalı kapılar ardında alınan kararlarla imzalandığını söylemiyor; ancak anlaşmadaki kazançları ve kayıpları dönemin koşullarına bakarak analiz etmek yerine sadece kayıplara odaklanıyor ve bunun da gerisinde Mustafa Kemal ve kurucu kadronun İslam düşmanlığının bulunduğunu öne sürüyordu.

İslamcı anlatıda Osmanlı, Cumhuriyet'in antitezi ve İslamcı nostaljinin "yeryüzü cenneti" olarak sunuluyordu. Tanzimat'la başlayan modernleşme ve batılılaşma çabaları ise bu yeryüzü cennetinin sonunu getirmişti. İşte Lozan Anlaşması Osmanlı'nın yıkılışı ve ondan mutlak bir kopuş anlamına gelen yeni bir devletin ortaya çıkması anlamında bir felaketti. İslamcı anlatıdaki temel çelişki olan batıcı elitlerle Müslüman halk kitleleri/millet arasındaki kavgayı batıcı/modernleşmeci elitlerin kazandığının ve bunu uluslararası hukukun da tescil ettiğinin bir nişanesiydi. "Lozan bir hezimettir"den tutun da gizli maddelere uzanan bir genişlikte, İslamcılığın yarattığı mitosun gerisinde de bu vardı. Lozan mitosu Osmanlı-Türkiye modernleşmesine ve Cumhuriyet'e yönelik İslamcı hıncın somutlaştığı hadiselerden birisiydi. Lozan üzerinden, Cumhuriyet'in emperyalizme karşı direnerek değil

elitlerin Batı'ya verdiği "milletin değerleriyle savaşılması ve bu değerlerin yok edilmesi" sözü nedeniyle kurulduğu iddia edilmekte, kurucular da Batının ve uluslararası Yahudiliğin adamı olmakla hatta bazen bizzat Yahudilikle suçlanmaktaydı. Buradan Cumhuriyet'in kurucu felsefesine, inkılaplara ve laiklik ilkesine kolayca sıçranıyor ve bütünlüklü bir siyasi husumet üretiliyordu. Dahası batılılaşma ve Cumhuriyet, komünizmin Türkiye'de vücut bulmasının ana nedeni olarak sunuluyor ve böylece Soğuk Savaş konjonktüründe devletle antikomünist bir mutabakatta buluşmak ve onu "sağa çekmek" hedefi güdülüyordu. İşte Lozan mitosunun yaratıcısı ve Kadir Mısıroğlu'nun üstadı Necip Fazıl da hayatı boyunca Cumhuriyet düşmanlığıyla antikomünizmi sentezleyen bir çizgiyi sürdürecekti.

Necip Fazıl'ın bütün çalışmalarının temelinde Cumhuriyet'e ve Mustafa Kemal'e yönelik düşmanlığı bulunuyordu, "hakiki" düşüncelerini sansürsüz ve çekinmeden dile getireceği bir çalışma ise ancak yurtdışında ve Arapça olarak yayınlanabilecek, Türkçeye yıllar sonra çevrilecekti. Kitabın yazılış hikâyesi son derece enteresandı. Müslüman Kardeşler'in Irak kolundan Muhsin Abdulhamid adlı bir kişi 1968 yılında Orhan Muhammed Ali isimli başka bir Müslüman Kardeşler üyesini de yanına alarak İstanbul'a gelmiş ve Necip Fazıl'ı ziyaret etmişti. Ziyaretin amacı ise "Atatürk'ü Arap dünyasına anlatacak bir kitap" siparişiydi, Necip Fazıl'dan Atatürk'le ilgili bir kitap yazmasını istiyorlardı. Necip Fazıl dört yıllık bir çalışmanın sonunda *Put Adam* adını verdiği kitabı bitirecek ve bizzat Bağdat'a giderek Müslüman Kardeşler'e teslim edecek, kitap da kısa süre içerisinde Arapçaya çevrilerek yayınlanacaktı. (Albay, 2019) Necip Fazıl'ın "Eski Bir Türk Subayı" müstear adını kullandığı bu kitap 2019'da Türkçeye çevrilerek yayınlanmış, ancak çok kısa süre içerisinde toplatılmıştı.

Necip Fazıl'ın *Put Adam*'ı büyük ölçüde Rıza Nur'un hatırabetına dayanıyordu. Rıza Nur 1878 yılında doğmuş, 1901 yılın-

da Tıbbiye'den yüzbaşı rütbesiyle doktor olarak mezun olmuştu. 2. Meşrutiyet döneminde önce Ahrar Fırkası'nda ardından da Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nda siyaset yapmış, İttihatçıların 1913'te Babıali baskınıyla iktidarı doğrudan almalarından sonra yurtdışına çıkmaya çalışırken yakalanmış, sonra da Paris'e sürgüne gönderilmişti. Mütareke sonrası İstanbul'a dönen Rıza Nur son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde yer almış, İstanbul'un işgaliyle birlikte Ankara'ya geçerek Milli Mücadele'ye katılmış ve 1. Dönem Sinop milletvekili, ilk TBMM hükümetinin de Sağlık Bakanı olmuştu. 1923 yılında yapılan Lozan görüşmelerini yürüten heyetin de içerisinde yer alan Rıza Nur 1926 yılında milletvekilliğini bırakarak yurtdışına gidecek ve ancak 1938'de Atatürk öldükten sonra Türkiye'ye dönecekti. Türkçülüğün kurucu isimlerinden biri olan Rıza Nur Paris'teyken *Türk Bilik Revüsü* adlı bir dergi çıkartmış, Türkiye'ye döndükten sonra ise 1939 yılından itibaren *Tanrıdağ*'ını yayınlamaya başlamış, haftalık olarak yayınlanan ve 18 sayı çıkan bu dergi Rıza Nur'un 1942'deki ölümünün ardından yayın hayatına son vermişti. (Birinci, 2008: 65-66)

Rıza Nur *Hayat ve Hatıratım* adını verdiği anılarını 1929'da Paris'teyken tamamlamış ve 1936 yılında mühürleyerek Londra'daki British Museum'un Şark Yazmaları bölümüne bağışlamış, ancak 1960 yılına kadar üzerinde hiçbir inceleme yapılmaması şartını koymuştu. 1979 yılında ülkücüler tarafından öldürülecek olan Cavit Orhan Tütengil 1963 yılında Londra'da incelemeler yaparken bu metni keşfetmiş ve metin üzerine üç yazı yayınlamıştı. Birkaç yıl sonra Kadir Mısıroğlu Londra'dan metnin bir örneğini almış ve *Hayat ve Hatıratım*'ın birinci cildi 1967'de, diğer üç cilt ise 1968'de yayınlanmıştı. Kitap yayınlandıktan sonra Atsız, sağlığında Rıza Nur'un kendisini evlat edindiğini ve mirasçısı olduğunu belirterek telif istemiş, aldığı telifin bir kısmıyla Rıza Nur'un mezarını yaptırdıktan sonra *Orhun* dergisini çıkarmıştı. *Hayat ve Hatıratım*, hem Lozan'la hem de

Mustafa Kemal'le ilgili öne sürdüğü ve neredeyse tamamı kanıtsız, belgesiz iddialardan ötürü, Rıza Nur'un kendisi İslamcı olmamasına rağmen İslamcı mitosun referans metni olacak, İslamcıların Cumhuriyet'e ve Mustafa Kemal'e bakışı üzerinde ciddi bir etki yaratacaktı. İşte Necip Fazıl'ın *Put Adam*'ı da Rıza Nur'un *Hayat ve Hatıratım*'da öne sürdüklerinin dallanıp budaklandırılmasından oluşuyordu.

Put Adam'ın açılış sahnesinde İstanbul'dan 19 Mayıs 1919'da Samsun'a varacak olan Bandırma vapuruna binmeye hazırlanan kafile ve elbette ki o kafiledeki en önemli kişi olan Mustafa Kemal yer alıyordu. Vapurun Samsun'a doğru yola çıkmaya hazırlandığı saatlerde Boğazlar İngiliz savaş gemilerinin işgali altındaydı ve her türlü deniz ulaşımı İngilizlerin kontrolüne tabiydi. Necip Fazıl, Mustafa Kemal'in ve resmî tarih anlatısının aksine ve İslamcı anlatının tartışılmaz bir gerçeklik olarak kabul ettiği üzere, "Orduda müfettiş ve kurmay yardımcısı görevinde olan Mustafa Kemal'in kimliğinin İngiliz subaylar tarafından bilinmemesini sizin mantığınız alıyor mu?", diye soruyordu. (2019: 26) Bu sorunun o an doğrudan verilmeyen cevabı ise kitabın tezlerine temel teşkil ediyordu: Mustafa Kemal en başından beri İngilizlerin adamıydı ve onlara hizmet ediyordu, görevi ise saltanatı ve hilafeti yıkmak, Türk milletini dinsizleştirmekti, dolayısıyla Samsun'a geçişine İngilizler tarafından bilerek izin verilmişti.

Necip Fazıl açılışı böyle yaptıktan sonra Mustafa Kemal'in çocukluğuna doğru gidiyor ve annesinin isminin Zübeyde Hanım olduğunu söyledikten sonra "babasının adını doğrudan veremediğimiz için üzgünüz" diyor, hemen ardından da Ali Rıza Bey'den "Mustafa Kemal'in babası olan ya da babası olduğu iddia edilen" kişi diye söz ediyordu. (2019: 30) Ali Rıza Bey "maddi ve manevi sıkıntılar sonucu feci bir şekilde öldüğünde, Mustafa Kemal 6-7 yaşlarındaydı" ve "muhtemelen Mustafa Kemal'in gerçek babası o zamanlar hayattaydı. Fakat nerede olduğu bilinmiyordu." (2019: 31) Ali Rıza Bey'le Zübeyde

Hanım'ın problemli bir evlilikleri vardı ve bu nedenle Ali Rıza Bey kendisini içkiye vermişti. Necip Fazıl'a göre bu problemlerin temelinde "Ali Rıza Efendi'nin hanımını mutlu edememesi değil, bilakis Zübeyde'nin cilveli bir kadın olması ve Ali Rıza Efendi'nin de onun bu hâlini kaldıramaması ve kendisine mâl edilmek istenen çocuğu kabul etmek zorunda bırakılması" vardı ve "bu üzüntü onun sonunu" getirmişti. (2019: 35)

Necip Fazıl "bu konuyla alâkalı elimizde sabit bir belgenin varlığının söz konusu olmamasına rağmen" diyerek iddialarının somut bir kanıta dayanmadığını kendisi de söylemiş oluyordu ama devamında şunları yazıyordu:

> Rivayetler diyor ki, Zübeyde Hanım, Lankaya'da (Selanik'in bir kısmı) yakın akrabası olan Hüseyin Ağa'nın çiftliğinde çalışan işçilerden birinden hamile kaldı. Kendisinden hamile kaldığı bu kumral tenli, mavi gözlü kişinin kimliğiyle ilgili farklı rivayetler var. Bu kişi, kimi söylentilere göre Bulgar, kimilerine göre Sırp ve kimilerine göre de Roman'dır. Daha sonra bu çocuk Ali Rıza Efendi'nin çocuğuymuş gibi gösterildi. İlk başlarda Ali Rıza Efendi, bu çocuğun varlığına alışamadı, hayatının son dönemlerinde çocuk onun için dayanılmaz birisi hâline geldi. (2019: 36)

Necip Fazıl, yazdıklarının çoğunun Rıza Nur'un hatıratına dayandığını söylüyor, bu hatıralar için ise "hiçbir ilmi tarafı olmayan çeşitli rivayetlerden oluşuyor" (s. 38) diyordu ama yine de kendisinin yaptığı şeyin "çürütülmesi çok zor olan ilmi delillerle meseleyi vuzuha kavuşturmak" olduğunu iddia ediyordu. Bu "delilleri" ise şöyle sıralıyordu:

> 1- Antropolojik yönden Mustafa Kemal'in aşırı kumrallığı, mavimsi gözleri ve özellikle de (Dolikosefal) kafatası yapısı ile Slav ırkından olduğu ortaya çıkıyor. Bu tipte birisinin Türk asıllı olması oldukça uzak bir ihtimaldir.
>
> 2- (Brakisefal) kafatası türünden olan ebeveynden (Dolikosefal) kafatası türlü kişinin türemesi imkânsız bir şeydir. Fotoğraflarlar başın ve kafatasının hangi türden olmasını açıklamak için yeterli-

dir. Anasının öz annesi olması sabitse de babasına nispet edilmesi yönü imkânsız derecede zor ve kuşku içeriyor.

3- Babasının yaşamış olduğu hayat, sakinlikten ve aile huzurundan uzak olan maddi ve manevi yoksunluğunun tezahürüdür. Bu da gösteriyor ki, onu bu istikrarsızlığa, evladı olmayan birinin babası olmaya zorlanması sürüklemiştir.

4- Anasının hayatı ve meşhur olması tüm şüpheleri kuvvetlendirir.

5- Son olarak ise, Mustafa Kemal'in kendi babası ile ilgili şüpheli suskunlukları, (kendisinin böyle bir duruş sergilemesi mutlaka bildiği bir şeylerin varlığını gösteriyor), tüm şüpheleri desteklemiş oluyor. (s. 39-40)

Necip Fazıl bu maddeleri "deliller" olarak sıraladıktan sona onun bütün "tarihçiliğine" sirayet eden "elimde bilgi ve belge yok ama benim dediğim doğrudur" tarzına uygun bir şekilde "belki de değindiğimiz bu noktalar tek tek ilmi bir ispat ifade etmez. Lâkin bu noktalar bir araya toplandığında, artık elle hissedilen, gözle görülen maddi ispata ihtiyaç da duyulmaz" diyordu. Peki Mustafa Kemal'in "gayri meşru" bir ilişkiden dünyaya gelmiş olmasının nasıl bir önemi vardı? Bu şekilde dünyaya gelmek "bir insanın geniş çapta dünyaya eserler bırakmasına veya vatan kurtarıcısı derecesine ulaşmasına engel" teşkil eder miydi? Necip Fazıl burada başka bir "mana" buluyordu, bu mana ise şöyleydi:

Gerçekten Mustafa Kemal'in gayri meşru yoldan doğmuş bir çocuk olması, adaletli bir şekilde değerlendirilirse, bunun hem maddi hem de manevi zaviyeden büyük bir mânâ ihtivâ ettiği görülür. Düşünün ki bu düşük ruh, aynı şekilde maddede de sefil bir asla dayansın. Ruhtaki ve maddedeki bu sefalet, hakikatte Mustafa Kemal'in Allah'a ve Resûlü'ne düşman olmasını açıklıyor. Mustafa Kemal, ismini taşıdığı Resul-i Ekrem'e, Hazreti Âdem evladının en hayırlısı olan ve nesebi Hazreti İbrahim'e kadar dayanan Peygambere (bu nedenle de Mustafa, yani "seçilmiş" olarak kendisini isimlendirmiştir) hayatı boyunca düşmanlıktan başka bir maksat benimsememiştir. (2019: 41)

Kitabın bundan sonraki kısmında Mustafa Kemal'in gençlik yılları, onun "kendini beğenmişliği ve nefsine tapması"ndan nasıl "alkol bağımlısı" olduğuna ve daha o yıllarda bile aslında İslam düşmanı olduğuna kadar uzanan bir genişlikte ele alınıyordu. İstanbul'a geldikten sonra o zamana kadar sadece bira içmişken, İstanbul'da rakıyla tanışmış ve hayatının sonuna kadar alkol bağımlısı olmuştu. Daha 1904 yılında, 24 yaşındayken Harp Akademisi'nden diplomasını alıp kurmay yüzbaşı olduktan sonra, "Çocuklar şimdi her birimiz bir Osmanlı paşasının yanına gideceğiz. Bütün İslâm âlemi gaflet içindedir. Olanca kaynaklarımızı Anadolu'da toplamalıyız", demesi ise "onun İslâm'a karşı içinde saklamış olduğu kinini ve düşmanlığını hiçbir tartışmaya gerek kalmayacak kadar bariz bir şekilde" ortaya koyuyordu. Burada dikkat edilmesi gereken nokta Mustafa Kemal'in "Osmanlı paşalarının yanına gideceğiz" sözleriydi, çünkü "bu sözü bir yabancı veya mürtet dışında kimse söylemez"di. (2019: 46-47)

Necip Fazıl devam eden sayfalarda Mustafa Kemal'in askerî kariyerinin başarısızlıklarla dolu olduğunu, yine herhangi bir somut bilgiye ya da belgeye başvurmaksızın uzun uzun anlatıyordu. Buna göre komutanları Mustafa Kemal'i sevmezdi, mezuniyet sonrası atandığı Suriye'de tutunamamış ve Selanik'e gitmişti, kurmuş olduğu Vatan ve Hürriyet önemsiz bir cemiyetti ve İttihat-Terakki tarafından hemen yutulmuştu, İttihatçılar nazarında "sadece meşhur olmak ve yükselmek yolunda yanıp tutuşan bir asker" olarak görülüyordu, İttihatçıların hiçbiri "Mustafa Kemal'i umursamıyor ve ciddiye almıyordu", Libya'ya gitmek istememişti, Balkan savaşlarında ortalıktan kaybolmuştu, Çanakkale savaşındaki rolü son derece önemsizdi vs. (2019: 48-60)

Birinci Dünya Savaşı bittiğinde Mustafa Kemal kendisine Saray'da bir kariyer arayışı içerisindeydi ve bu yüzden de Vahdettin'e yanaşmaya çalışıyor, "Sultan'ın ve etrafının dini şiarları ve ibadetleri eda etmek için toplandıkları meclislere, hiç-

bir utanç hissi duymadan münafık gibi katılıyordu." (2019: 74) Vahdettin ise onu Suriye cephesi kumandanı olarak atamış ve İstanbul'dan uzaklaştırmıştı. Peki Mustafa Kemal Suriye cephesinde ne yapmıştı? Necip Fazıl bunu şöyle anlatıyordu:

> İngiliz ordusu Türk ordusunu Suriye'nin kuzeyine doğru sıkıştırdı. Ama bu kesin bir sonuç değildi. Burada Mustafa Kemal, İngiliz komutanı General Allenby'le gizli bir anlaşma yapıyor. Aniden geri çekilme hadisesinin ardından Türk ordusunu kumandadan ve destekten mahrum bıraktı. Ve bununla ordunun düşmanın eline geçmesini sağladı. Yani gerçekten de Mustafa Kemal vatanı sattı! (2019: 76)

Peki bu ne anlama geliyordu? Bunun anlamı aslında Mustafa Kemal'in başından beri İngilizlerin adamı olduğuydu. Ateşkes sağlandıktan sonra İngiliz General Allenby İstanbul'a gelmiş ve hükümetten Mustafa Kemal'in İngiliz nüfuzu altındaki Musul'daki 6. Ordu Komutanlığı'na atanmasını talep etmişti, çünkü "İngilizlerin güvenliklerinin sağlanması için tek yol Mustafa Kemal'in bu ordunun başında olması"ydı. "Eğer Türk ordusunun başında Mustafa Kemal gibi güvenilir bir şahıs olmazsa İngilizlerin güvenliği ve rahatlığı kesinlikle sağlanamaz"dı. Peki Mustafa Kemal İngilizlerin adamı olduğu hâlde bu teklifi niye kabul etmemişti? Çünkü onun gözü çok daha yükseklerdeydi ve "bu teklifi kendi arzu ve çıkarlarının altında görüyordu." (2019: 80-81)

Mustafa Kemal başından itibaren İngilizlere çalışıyordu ve bu Milli Mücadele için de geçerliydi; o kendisini sanki "İngilizlere düşman gibi takdim ediyor ve Bolşeviklerle beraber olma teklifini öne sürüyor"du, amacı ise İngiliz nüfuzuna yönelik tehditleri bertaraf etmekti. Necip Fazıl bu iddialarına kaynak olarak Kazım Karabekir'den bazı alıntılar yapıyordu ama Karabekir'in söylediklerinden Necip Fazıl'ın söylediklerini çıkarmak için hayli zorlayıcı yorumlar yapmak gerekiyordu. Ancak bunlar

Necip Fazıl tarihçiliği açısından önemsiz olduğundan buradan Mustafa Kemal'in İngilizlerle birlikte çalıştığı ve İslam düşmanı olduğu sonucuna varılıyordu. Buna göre İngilizler Anadolu direnişine karşı şarkta Yunanları desteklemişler, garpta ise Türkleri "intihar hareketi"ne sürüklemişlerdi. Komünistlerin önünü açmak için Kafkas seddinin yıkılması İngiliz düşmanlığı sayılmazdı, çünkü burada İngiliz çıkarlarını tehdit eden bir durum yoktu. Mustafa Kemal'in kendi adamları olması nedeniyle, kendileri özel bir cephe açmamışlardı. İngiltere'nin "bu siyasetine hizmet veren şahıs onların hizmetçisi"ydi ve "bu hizmetçi de, Birinci Cihan Harbi'nde Suriye Cephesini yok edip İngilizlere teslim eden Mustafa Kemal'den başkası değil"di. (2019: 90)

İstanbul'un işgal edildiği günlerde, "makam şehveti ve arzu ettiği şeye ulaşmak için nereden veya kimden olursa olsun destek aramak dışında hiçbir kaygısı" olmayan Mustafa Kemal, herkesle görüşüyor, kariyer ve sefahat peşinde koşmaktan başka bir şey yapmıyordu. Hatta bir ara Vahdettin'in kızı Sabiha Sultan'a da talip olmuş ama Saray'dan ret cevabı almıştı. (2019: 96) Öte yandan "Mustafa Kemal devamlı olarak İngilizlerin koruması ve gözetimi altındaydı ve İngilizler ondan daima bir beklenti içindeydiler." Öyle olmasa, kendilerine karşı biraz mukavemet gösteren herkesi tutuklarken Mustafa Kemal'i Malta'ya sürmekle yetinirler miydi? (2019: 97) Mustafa Kemal'in hem İngilizlerin adamı olması hem de buna rağmen Malta'ya sürülmesi arasında bir çelişki vardı elbette ama Necip Fazıl böyle şeyleri umursayacak biri değildi, o yüzden de kitabın devamında Mustafa Kemal'in Samsun'a gidişinin de aslında bir İngiliz projesi olduğunu anlatacaktı.

Mustafa Kemal İngilizlerin adamıydı ama Saray bunun farkında değildi; Sultan Mustafa Kemal'in Anadolu'da iyi hizmetlerde bulunabileceğini, Damat Ferit ise onun İstanbul'dan çıkarılmasının hayırlı olacağını düşünüyordu. Necip Fazıl, İslamcı mitosa uygun bir şekilde Vahdettin'in onu Anadolu'ya vatanı

kurtarmak için gönderdiğini söylüyordu. Bununla ilgili elinde yine herhangi bir belge yoktu ama Necip Fazıl tarihçiliğine uygun bir şekilde "metin olarak ne söylediğinden habersiz olsak da" diyerek Vahdettin'in ağzından şu cümleleri kuruyordu:

> Ben Müslümanların Halifesi, Türklerin Padişahı ve mağlup edilmiş bir devletin reisiyim. Bunun için direniş ve hürriyet harekâtına komutan olarak Anadolu'ya gitmem uygun değil. Buna gayret etsem bile, başta İngiltere olmak üzere müttefik devletler üzerimize bir hamle yapacak ve bir ucundan diğer ucuna kadar ülkeyi sömürge yapacaklardır. İngilizler tüm kuvvetleriyle, Halifenin kumandanlık yapacağı herhangi bir harekâta karşı çıkacak ve düşüreceklerdir. Bu sebeple en güzel olanı, onlara bu fırsatı vermemek ve onlara kesinlikle hiçbir şekilde sezdirmemek gereklidir. Daha fazla vakit kazanmak için de harekâtın açığa vurulması zaruridir ve bu harekât Anadolu'nun tam ortasında patlak verecektir. Harekâta komutanlık yapacak olan kişi hükümete ve sultana karşı gelen askerî bir şahıs olacaktır. Aynı şekilde İstanbul hükümetinin bu harekâta karşı olduğunu ilan etmesi zorunludur. Ve bu sır yalnız benimle senin aranda saklı kalacak. Hatta kendi hükümetimden bile kimse bu sırdan haberdar olmayacak. Ben sana ihtiyaç duyduğun kadarıyla altın para vereceğim. Şimdi git, Allah seni muvaffak kılsın. (2019: 105)

Mustafa Kemal Nutuk'ta Samsun'a çıktıktan sonra gördüğü vaziyet karşısında "Ya İstiklal ya ölüm" demişti ama aslında "ölüm" derken kendini kastetmiyordu; çünkü o "kendisine dokunabilecek küçücük bir zararı bile daha önceden hesaplayan" biriydi ve kendi emniyetini en ince ayrıntısına kadar düşünmüştü. Onun amacı bu sloganla milleti kışkırtmak, ayağa kaldırmak ve başarıya ulaşmaktı. İktidarı ele geçirdikten sonra ise İngilizlerle anlaşacak, hilafeti ve saltanatı ortadan kaldıracak ve şekilden ibaret olan hürriyet verilmesi karşılığında petrol bölgelerini onlara verecekti. Nefsini ilahlaştıracak, dünya zevklerine dalacak, tüm vatan toprağını, insanların namuslarını kendi hususi mülkü yapacaktı. Mustafa Kemal Samsun'a çıkarken kararını çoktan

vermişti; önce İngilizlere karşı harekâtında başarılı olacak, sonra da "İngilizlerle geçmişte başlayan fakat hâlâ tamamlanmamış anlaşma ilişkisini" tamamlayacaktı. İngilizlere vermiş olduğu büyük tavizler mukabilinde, sattığı vatanın başında duracak ve "tüm Anadolu'yu şamil bir istiklal alacak"tı. (2019: 113)

Mustafa Kemal Samsun'a çıktıktan sonra ülkenin farklı bölgelerindeki direniş hareketlerini tek bir merkezde toplamak için harekete geçmiş, önce Erzurum Kongresi'ne katılmış, ardından da Sivas Kongresi'nin toplanmasına öncülük etmişti, direniş hareketi giderek güçleniyor ve taban buluyordu. Tüm bunlar olurken ise İngilizler gidişata müdahale etmiyordu; çünkü Necip Fazıl'a göre ve elbette ki yine sadece delilsiz bir iddia olarak, İngilizler Türkiye'de din ve hilafeti yıkacağı konusunda işin başından beri Mustafa Kemal'in niyetini anlamışlardı veya bunu tahmin etmişlerdi." (2019: 125)

Kongrelerden sonra Mustafa Kemal Ankara'ya geçmiş ve burada bir Meclis'in toplanması için arayışlara başlamıştı; 16 Mart 1920'da Meclis-i Mebusan'ın İngilizler tarafından dağıtılmasının ardından işler Mustafa Kemal'in lehine dönecek ve Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne doğru giden yol açılacaktı. Meclis açılırken 6 maddelik bir beyanname yayınlanmıştı ve bu beyannamede saltanat ve hilafetin kurtuluşu için çalışılacağı yazıyordu, oysa bunlar bütünüyle yalandı ve ikiyüzlü bir siyaset anlayışının ürünüydü, Mustafa Kemal millete yalan söylemişti.

Yeni meclis 360 vekilden oluşuyordu ve ilk açıldığında "Türk Milletinin ruh köklerini, şeklî ve maddi istiklal için Batı'ya kurban etmeye rıza gösterenlerin sayısı Mustafa Kemal'in parmaklarının sayısı kadar bile değildi." Ancak, "Mustafa Kemal Millet Meclisi'nde koyun sürülerini güden ve dişlerini sivrilterek saldırı gününü bekleyen mavi gözlü bir kurt gibi"ydi. Bunun için yaptığı ilk şeylerden biri ise kalpak takmaktı ve bunun gerisinde ise fese duyduğu nefret vardı, çünkü fes "dinî ve manevi bir

sembol"dü; fes, "gizlice tiksindikleri ve nefret ettikleri İslâm'ın sembolüydü. İslâmî kimlikten uzaklaşmayı istedikleri için bu kimliğin sembolü olarak gördükleri festen de uzak durmak istiyorlardı." (2019: 137-138) Fes, Batılılaşmayla İslam arasında kararsız kalınan Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştı, Mustafa Kemal ise fesin karşısına kalpağı koyuyor ve bu tereddüdü ortadan kaldırmak istiyordu; çünkü esas hedefi İslam'dı.

Necip Fazıl devamında Milli Mücadele'ye geçiyor, Mustafa Kemal'in kendi rakiplerini nasıl tasfiye edip Meclis'i nasıl kontrolüne aldığını anlatıyor; ardından da Rıza Nur'un hatıratından hareketle, İslamcı mitolojideki Mustafa Kemal imajına uygun bir şekilde Ankara'da yaşanan "ahlaksızlıklar"ı aktarıyordu. Buna göre Ankara'daki Ziraat Okulu'nu karargâh olarak seçen ve aynı zamanda kalacak yer olarak kullanan Mustafa Kemal, kısa süre içerisinde burayı bir içki ve fuhuş yuvasına çevirmişti. Buraya çok sayıda kadın girip çıkıyordu ve onlardan biri de Halide Edip'ti. "Halide'nin ordu içindeki fuhşiyatı aşikârdır" diyen Necip Fazıl, onun Hüseyin Yalçın, Cemal Paşa ve Ziya Gökalp gibi isimlerle birlikte olduğunu iddia ediyordu. Eşi Adnan Adıvar'la birlikte Mustafa Kemal'i sık sık ziyaret etmelerinin nedeni ise "ağız ve fikir aletinin bitip yerini başka aletlerin devraldığı şehvet saatlerini" beklemesiydi. (2019: 159-160) Necip Fazıl, Milli Mücadele boyunca yaşandığını iddia ettiği içki ve fuhuş gecelerini uzun uzun anlattıktan sonra tüm bunların Mustafa Kemal'in "habis ruhu"nu yansıttığını söylüyor ve İslamcılığın alternatif tarihini yazmaya devam ediyordu.

Milli Mücadele boyunca Mustafa Kemal her toplantıda ikiyüzlülükle "Allah... vatan, Allah... vatan" diyerek ellerini göğe doğru açmış ama aslında milleti kandırmıştı; millet ise onun "kalplerde Allah'ın ismini yok etmek, Müslüman vatanını Batının esiri yapmak için" çalıştığını bilmiyordu. İstiklal savaşı "madde planında" kazanılmıştı ama "Mustafa Kemal'in eliyle kasdî ve planlı bir şekilde ruhî ve manevi sahada helake" sebep

olmuştu. "Türk ordusu, bu savaşın en şereflisi, Mustafa Kemal ise haini"ydi. (2019: 171)

Necip Fazıl, devamında Milli Mücadele'nin askerî hadiselerini ele alıyor ve bu savaşlarda kazanılan zaferlerin Mustafa Kemal hanesine yazılamayacağını söylüyor, onun askerî taktik ve strateji bilgisinin kıt olduğunu öne sürüyor, "tüm millet helak olsa bile" bir zafere ihtiyacı olduğunu, bunu ise "saltanatı yıkımı hedefini gerçekleştirmek ve daha sonra bütün gücü ve iktidarı elinde bulundurmak" için istediğini iddia ediyordu. Eğer bunlarda başarılı olamazsa doğuya çekilecek ve vaziyetin tehlikeye girdiğini hissettiğinde" Rusya'ya iltica edecekti. (2019: 193) Mustafa Kemal hem İngilizlerin adamıydı, onlara çalışıyordu hem de o konjonktürde İngilizlerin baş düşmanı olan Sovyetler Birliği'ne iltica etmeyi B planı olarak kafasında kurabiliyordu yani. Bir kez daha söylemek gerekirse, Necip Fazıl tarihçiliğinde bunlar görmezden gelinmesi gereken tutarsızlıklar ve çelişkilerdi, bir önem taşımıyordu, önemli olan kendisinin ne dediğiydi, doğru olan onun dedikleriydi.

Mustafa Kemal henüz savaş resmî olarak bitmemişken hilafetle saltanat arasındaki bağı koparmış ve saltanatı kaldırmıştı. Meclis'te kimi itirazlar geldiğinde ise kürsüye çıkmış ve saltanatın her durumda kaldırılacağını, buna itiraz edilmesi durumunda ise "bazı kellleler"in gideceğini söylemişti. İşte böylece Mustafa Kemal kendisini vatanı kurtarması için Anadolu'ya yollayan Vahdettin'i, "üç sene hususî odasında İstiklal savaşına müteallik olarak, gece gündüz, üzerine işaretler koyduğu Anadolu'ya ait koca bir harita üzerinde düşünen ve tüm kalbiyle dua eden adamı" tahttan indirecekti. (2019: 211)

Necip Fazıl bu noktada Lozan Anlaşması'na geçiyor ve uzun uzun Lozan'ın aslında bir İngiliz ve Yahudi projesi olduğunu anlatıyordu. Lozan meselesini önceki kısımlarda ayrıntılı bir şekilde ele aldığımız için burada sadece birkaç başlığa değineceğiz. Buna göre İngilizler açısından önemli olan saltanatın

kaldırılması değildi, İngilizler İslam dünyasını başsız bırakmak amacıyla esas olarak hilafetin kaldırılması için uğraşıyorlardı. Lozan'daki ana manevi hedef buydu. Maddi hedef ise Musul'un alınması ve böylece petrolün kontrolüydü. Mustafa Kemal ve İsmet Paşa, Lozan Anlaşması'yla hem manevi hem maddi bir satışa imza atmışlardı. (2019: 216) Dolayısıyla Lozan "İslâm'ın feda edilmesine mukabil kanatları koparılmış ve tırnakları sökülmüş bir vatana suni bir istiklalin verildiği şura toplantısından ibaretti." (2019: 236)

Milli Mücadele kazanılmış, saltanat ve sonra da hilafet kaldırılmış, cumhuriyet ilan edilmiş, Meclis'teki muhalefet büyük ölçüde susturulmuş ve böylece 1925 yılına gelinmişti. Yine de rejim inşası için çok daha sıkı tedbirlere ihtiyaç vardı. Necip Fazıl, Şeyh Sait isyanının aranan fırsat olduğunu, bu bahaneyle Takrir-i Sükûn yasaşının çıkarıldığını söylüyordu. Takrir-i Sükûn, hilafetin ilgasının ardından dine yönelik geniş kapsamlı bir saldırıydı; "öyle ki iki gözü olan herkes, hilafetin kaldırılmasının asıl amacının en ufak izi kalmayacak şekilde İslâm'ın yok edilmesi olduğunu" görmüştü. Takrir-i Sükûn dönemi Fransız İhtilali sonrası yaşanan terör döneminden bile daha kanlıydı, bu süreçte Anadolu "milletin dinini, dilini, tarihini, âdetini, ırzını ve ahlâkını yok etmeyi hedefleyen 'inkılap girişimleri' için bir meydana" dönüştürülmüştü. (2019: 243)

Necip Fazıl inkılaplar için "hırsızlıktan ve çetecilikten başka bir şey değil"; Atatürk ilkeleri için ise "her biri tek kelimeden oluşan bu oklar, imâna olan nefretten ve hevaya olan tutkudan başka bir şeyi göstermez. Hayatı kuşatan bir bakıştan, entelektüel fikirden uzak ve (velev ki bâtıl da olsa) derin prensiplerden mahrumdur", diyordu. (2019: 250) Milli Mücadele esnasında milleti harekete geçirmek için, "kâfirler geliyorlar... Sizi, şapka giymeye zorlayacak, Kur'ân'ı çiğneyecek ve eşlerinizin, annelerinizin ve kızlarınızın namuslarına saldıracaklar", diyenler şimdi inkılaplar aracılığıyla şapkayı zorunlu kılmış, Kuran'ı

çiğnemiş ve kadınların namusuna saldırmıştı. Bu süreç ise "şapka inkılabı" ile başlamıştı. Necip Fazıl'a göre şapka, pantolon ya da gömlekten farklı olarak "küfür" kapsamına giriyordu; çünkü "Hıristiyanların, Müslümanlara karşı savaştıkları esnada taktıkları bir şey"di. (2019: 257) Mustafa Kemal, şapka takmayı bizzat kendisi emrederek millete İslam'a düşman olmayı dikte etmişti, "kalplerden uzaklaştırmak istediği şey, Allah ve Resulü'ne olan sevgiydi." Çünkü şapka, "kumaştan yapılmış bir haçtan başka bir şey değil"di. (2019: 258)

İnkılapların asıl amacı "İslâmî tesirleri kanunlardan silmek, tüm küfür ölçülerini hâkim kılmak ve şeriatı yok etmekti", (2019: 259) laiklik ilkesi bunun için benimsenmiş, medeni kanun bunun için kabul edilmiş, Latin harflerine bunun için geçilmişti. "Laiklik" diyordu Necip Fazıl, "İslâm'ı engellemek için kurulmuş korkakça bir plandır ve laiklik idaresi, din ile alâkası olmayan bir hükümet değil, bilakis 'din'den dönen mürtedlerin hükümeti' anlamına gelir." (2019: 263) Latin harflerine geçiş de okuma yazmayı kolaylaştırıp yaygınlaştırmak vb. nedenlerle ilgili değildi; "Osmanlı'nın kullandığı alfabenin membaı Arapça olsa da onlar aslında İslam harfleriydi" ve bu yüzden de "o harflerin ilga edilmesi, İslâm ruhunu taşıma şartlarını parçalamak ve o ruhu toprağa gömmek" anlamına geliyordu. "O hâlde harflerin değiştirilmesi, inkılapların en ifsat edicisi ve en büyük cinayet olarak" kabul edilmeliydi. (2019: 271) Necip Fazıl devamında diğer inkılaplardan da söz ettikten sonra bu kısmı "Atatürk'ün 'inkılapları' hakkında son olarak söylenilecek şey, inkılapların yapmış olduğu ruhî ve manevi zulmü, dünyada Nemrut dâhil hiçbir zalim veya kâfir yapmamıştır" (2019: 287) diyerek bitiriyor ve "Cinayet, Utanç ve Rezilliğin Merkezi" dediği Çankaya Köşkü'ne geçiyordu.

Çankaya Köşkü'ne ilişkin yazdıkları da kitabın diğer bölümlerinde olduğu gibi büyük ölçüde Rıza Nur'un hatıratına dayanan Necip Fazıl, anlatısını ilk sayfalarda Latife Hanım

üzerine kurmuştu. Latife Hanım Mustafa Kemal'le evlendikten sonra "rezilliğin, çürümenin ve fuhşiyatın yapıldığı" Çankaya Köşkü'nde yaşamaya çalışmış, ancak "fesadın merkezi" onu çok kısa süre içerisinde kusup atmıştı, o ise ölünceye kadar sessizliğini korumuştu. (2019: 292) Necip Fazıl bu kısımda Rıza Nur'un akla hayale sığmayan ve burada tekrar etmekten hicap duyacağım iddialarını aktarıyor, kendisi de bu iddialara yalan karıştırıldığını söylüyor ama yine de sözlerine "yalan katıldığını kabul etsek bile, bundaki doğruluk derecesi velev ki binde bir olsa, gerçek olan bir netice var ki, Latife Hanım'ın, Çankaya dışında konuşmamasının tek sebebi Çankaya'da var olan fısk ve fücura olan isyanından dolayıdır", diye devam ediyordu. (2019: 296)

Devamında konu İslamcı mitolojinin en önemli başlıklarından biri olan "Atatürk'ün içki sofrası"na geliyor ve Necip Fazıl "Atatürk'ün sofrasında fikir ve siyaset o sofrada mezeden başka bir şey değildi. Artık ister rakıyı mezeden dolayı içiyor de, ister mezeyi rakı için yiyor de fark etmez. Çünkü netice aynı; insan şuurunun ve aklının gitmesi..." diyordu. (2019: 300) Büyük ölçüde Necip Fazıl'ın inşa ettiği İslamcı mitolojide içki sofrasının bu kadar önemli bir yer tutmasının çeşitli nedenleri vardı. Her şeyden önce içki batılılaşmanın bir sembolü olarak görülüyordu, ayrıca o sofra üzerinden bir ahlaksızlık anlatısı kuruluyor, cinsellik yüklü bir fantezi evreni inşa ediliyordu. Son olarak ise Cumhuriyet'in kurucu değerlerinin ve inkılapların Mustafa Kemal tarafından o masada düşünüldüğü, yani bir sarhoşluk hâlinin eseri olduğu söyleniyordu. "Malum", diyordu Necip Fazıl buna uygun bir şekilde, "fevkalade inkılaplar ve ondan sonra milletin başına tam bir bela olan hadiseler, içki meclislerinden başka bir yerden çıkmadı." (2019: 301) O içki sofrasının havası ise bütün bir memlekete sirayet etmişti; "Çankaya'da ve Dolmabahçe'de. Yatta ve trende, sahilde ve dağda, köyde ve hamamlarda hatta savaş cephesinde, çadırda ve okulda...", her yerde hissedilebiliyordu. (2019: 307)

Necip Fazıl "içki" faslının ardından "fuhuş" faslına geçiyor ve Mustafa Kemal'in Ankara'ya ilk geldiğinde kaldığı Ziraat Okulu'nda başlayan fuhuş âleminin Çankaya Köşkü'nde de devam ettiğini söylüyordu. Mustafa Kemal ilk cürmünde Kadın Öğretmen Evi'ne gidip oradaki bir kıza zorla sahip olmuştu, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ı kendisine kadın bulması için simsar olarak kullanıyordu, Ruşen Eşref'in karısı ile birlikte oluyordu. (2019: 308-310) Afet İnan'la yaşadıkları ise bambaşkaydı. "Bu kadın", yani Afet İnan, Atatürk'ün "ağına" erken yaşta takılmış ama kısa süre içerisinde "av" olmaktan kurtulmuş ve "13-14 yıl boyunca kesintisiz olarak Atatürk'e rağmen Atatürk'ün yanında ayakları üzerinde" durabilmişti. Atatürk'ün tüm arzu ve tutkularına uyum sağlamış, yanında bulunmuş ve onu parmağında oynatmış"tı. Bu sayede çok arzu ettiği doçentliğe ve profesörlüğe ulaşmış, ölümüne kadar da Atatürk'ün en yakınındaki isimlerden biri olmuştu. (2019: 312)

Bu noktada "içki" ile "fuhuş"u birleştiren Necip Fazıl, Çankaya Köşkü'nde verilen davetlerden ve bu davetlerde yaşananlardan, yine Rıza Nur'un hatıratına dayanarak ve ondan bolca alıntı yaparak söz ediyordu. "Rıza Nur'dan aldığımız bu uzun iktibaslar", diyordu, "bakanların veya ordu komutanların veya milletvekillerin veya iş adamların eşlerinin veya kızlarının veya kız kardeşlerinin ırzlarının ne durumda olduğunu gösteriyor... Kız öğrenciler ve kadın öğretmenler, şehvet kasabına hiçbir itiraz olmadan kurban ediliyordu. Bütün bir topluluğu fuhuş mahalline intisap eden bu kasabın mekânı ise Çankaya'ydı." (2019: 317) Kitap, "içki" ve "fuhuş"a "hırsızlık", "cürüm", "rezaletler" başlıklı kısımların eklenmesiyle devam ediyor ve buradan "putun son durağı"na, yani Dolmabahçe'ye varılıyordu.

Necip Fazıl'a göre Mustafa Kemal korktuğu için uzun yıllar boyu İstanbul'a gidememişti, gidişinde ise görkemli bir karşılama yapılacak, şehirde bayram havası esecekti. Ancak aslında bu karşılama "yapmacık, doğruluktan uzak ve hükümet tarafından

tertip edilmiş" bir nitelik taşıyordu, toplanan kalabalık da merakından gelmişti. Mustafa Kemal karşılama töreninin ardından Dolmabahçe Sarayı'na geçmişti ve Necip Fazıl Dolmabahçe'ye "Mustafa Reşit Paşa ile başlayan, Mustafa Kemal ile biten Batı'nın kör taklidinin bir eserinden başka bir şey değilsin!", diye sesleniyordu. Bu saray, "sadece düşünmeden, anlamadan, ruhî-manevi olarak uygunluğu tetkik edilmeden, fikri olarak sindirilmeden, maymunca Batı'yı taklit hareketinin felaketinin bir heykeli"ydi ve "şimdi Doğu'yu ayağının altına alan ve Batı'ya selam veren birine kapılarını açıyor"du. (2019: 349)

Çankaya Köşkü'ndeki hayat Dolmabahçe'de de sürüyor, öyle ki İran Şahı'na kadınlar sunuluyor, İngiliz kralı ayakta duramayacak ölçüde sarhoş ediliyor, fuhuş yapan mekânlara İş Bankası'ndan para aktarılıyordu. Atatürk, "Dolmabahçe'deki yaşantısında tüm maddi ve manevi sınırları sürekli olarak aşmış, kendini, tapılan bir put, herkesi, her beşeri inancı ve her şeyi tenkit eden bir zorba ve her şeyi kendi hevasına göre şekillendirmeye çalışan biri olarak takdim etmiş"ti. (2019: 364) Böylesi bir tapınma atmosferinde "hissettiği mücerret kavramlar krizinde, maddi ve manevi hiçbir konuda hiç kimseyi otorite olarak kabullenmiyordu. Bilakis her şeyi kendi yapmaya çalışıyordu". (2019: 366)

Samsun'a çıkıştan Dolmabahçe'de gözlerini kapamaya uzanan süreçte Mustafa Kemal etrafındakiler için bir puta dönüşmüş, henüz sağ iken yapılmaya başlayan heykellerinin sayısı ise o öldükten sonra artmış, Türkiye'nin her tarafı bu heykellerle doldurulmuş ve öldükten sonra da Mustafa Kemal bir put olmaya devam etmişti. Mustafa Kemal kendisini bilerek putlaştırmıştı; çünkü o aslında İslam'a karşı yeni bir din kurmak istiyordu:

> Sadece ismini İslâm'dan alacak, İslâm'ın dünya ile tamamen alakasını koparacak, dinin yalnızca vicdanî bir şey olduğunu zannedecek ve İslâm'ın Türklerin dini olduğunu ilan edecekti. Hatta Peygamber Efendimiz'in Türk olduğunu, Kur'ân'dan ilgisini çe-

> ken yerleri, ilgisine yetecek kadarını alacak ve Kur'ân'ı Türkçeye çevirecek, üzerine de Türkçe Kur'ân yazdıracaktı. Tüm bunlara ilaveten ibadete müzikli dans şeklini verecekti... Yani Mustafa Kemal başka bir mezhep tesis etmeyecek, bilakis başka bir din kuracaktı. (2019: 410)

Mustafa Kemal 1936'dan itibaren yavaş yavaş hastalanmaya başlayacak, 1938'e gelindiğinde ise hastalığının geri dönüşünün olmadığı anlaşılacak ve hayatının son günlerini Savanora adlı yatta geçirecekti. Necip Fazıl Mustafa Kemal'in ölümünü olanca nefretiyle resmetmişti. "On Kasım saat dokuzu beş geçe bu âlemden göçüp gitti...", diyordu, "eriyip bittikten, bir deri bir kemik kaldıktan sonra göçüp gitti. Huni içinden geçen son su damlasına benzer bir şekilde göçüp gitti." Ölmüştü ama onu toprak bile kabul etmeyecekti:

> Ankara'ya tekrar dönmeyi çok istemesine rağmen, gasp etmiş olduğu Halife Sultanların sarayındaki ölüm döşeğinde kalmasına karar verildi... Eriyip küçülmüş bir şekilde kalmaya devam etti. Kudretin iki parmağı arasında suyu çekilmiş kuru bir çöp hâline dönüşene kadar kaldı. Yalnızca o çöpü toprağa koymaktan başka bir şey kalmamıştı... Fakat toprak onu kabul etmeyecek dışarı atacaktı. Çünkü toprak, Atatürk'e "Kıyamet gününü kırk ton ağırlığındaki kayanın altında bekle ve kurşundan yapılmış sandığın içine gir", diyecekti." Baygınlık durumlarında altından yapılmış takma dişlerini çıkarırlardı. Bu nedenle ruhunu teslim edeceği sırada –dişleri olmadığından dolayı- ağzı, neredeyse kaşlarına kadar açıldı. Sanki başını yutacakmış gibiydi... O baş ki Türk milletinin bütün mukaddesatını yuttu. Şimdi ise başı, ağzı tarafından yutuluyordu. (2010: 431-432)

Kitabın son sözü ise yüzlerce sayfalık bir nefret metninin ve aynı zamanda Mustafa Kemal'e dair İslamcı anlatının bir özetiydi: O, gayri meşru bir çocuk olarak dünyaya gelmişti ve Türk değildi. Kendi nefsine ibadette ve şehvete düşkünlüğünde eşi benzeri yoktu. "İstismarcı, dolandırıcı, -maddi manevi- hırsız, katil,

korkak ve fuhşiyata batmış" bir adamdı ama "tüm bu iğrençlikleri bir araya toplasak, bu milletin mukaddesatını satmakla yaptığı kötülüğün milyonda birini bile yapmış sayılmaz"dı. Allah'ın, peygamberin ve İslam'ın en azılı düşmanıydı. İnönü onun için "onu sevmek ibadettir", demişti ama asıl olarak ona buğz etmek, yani lanet etmek ibadetti, ona buğz etmeyenin kalbinde iman da olmazdı. Bu adam "vatanın harimini ve mukaddesatını Haçlılara satmış"tı ve hem Türkiye'nin hem de İslam âleminin ondan kurtulması gerekiyordu. Onun "kurşundan yapılmış tabutu bir uçağa konulup atılmadığı müddetçe" ise bu kurtuluş mümkün olmayacaktı. (2019: 445-446)

Put Adam'ın da ortaya koyduğu üzere düşünsel mesaisinin merkezinde Cumhuriyet ve Mustafa Kemal düşmanlığı olan Necip Fazıl en başından itibaren komünizmin panzehiri olarak dini gördü ve antikomünizmin aynı zamanda Osmanlı-Türkiye modernleşme süreciyle hesaplaşma için bir manivela olarak kullanılabileceğini fark etti. Komünizmle mücadele adına dinden yardım istemek aynı zamanda dini yeniden siyasal ve kamusal alana davet etmek anlamına geliyordu. Bu yüzden de antikomünist şebekenin hemen bütün mensuplarında olduğu gibi onda da antikomünizm ve Cumhuriyet düşmanlığı simbiyotik bir ilişki içerisinde oldu.

Necip Fazıl 1948'de Beyazıt'taki Marmara Lokali'nde üniversitelilere yaptığı konuşmada materyalizmi komünizmin kurucu unsuru olarak görüyor, komünizmi bir dinsizlik hareketi olarak işaretliyor ve karşısına da ruhçuluğu/maneviyatçılığı yerleştiriyordu. Necip Fazıl'a göre komünizm en başından itibaren aksiyoner değil reaksiyoner bir karakter taşıyordu. Buna göre;

> Dünya ilk insandan beri hakikatin merkezini ötelerde, ötelerin üstünde, onun da ötesinde kurcalayan dinlerden ve madde üstü inanış sistemlerinden harekete geçtiğine göre, materyalizma ve komünizma, her şeyden evvel bir aksiyon değil reaksiyondur. Dine ve madde üstü inanış sistemlerine, felsefenin taktığı isimle ide-

> alizmaya ve spritüelizmaya ve ananevi cemiyetin temelini teşkil eden ferdî mülkiyet ve hürriyet hakkına karşı sert bir aksülamel. (1994: 11)

Necip Fazıl'a göre materyalizmi "tarihsel materyalizm" hüviyetine büründüren Marx ve Engels'e Batı felsefesi "hiçbir zaman filozof gözüyle bakmamış, onları bu haysiyet ve çapta" görmemişti. Batı felsefesinin gözünde "bu iki adam amelî fikirleri yoğuran birer politikacı ve aksiyoncudan başka bir şey" değildi. Necip Fazıl Marx ve Engels'in yanına bir de Lenin'i ekleyerek "bu dava üç ayaklı bir sehpa üzerindedir", diyor ve bu üçlüyü şöyle anlatıyordu:

> Engels, Marx ve Lenin...
>
> Birincisi, onlarca mücerret doğruyu bulur, esası çizer ve tatbik yollarını gösterir. İkincisi aynı hayali doğruyu daha doğru düşünür, esası daha esaslandırır ve bilhassa tatbik yollarını içtimai ve iktisadi sahada planlaştırır. Üçüncüsü de bu esasları, yine kendilerince en zengin mücadele diyalektiği içinde ve en cesur mikyasta tatbik eder. (1994: 15)

Türk sağının bütün diğer kalemleri gibi Necip Fazıl'a göre de komünizmde ahlak, "maddecilik ahlakı"ydı; bu ise "hiçbir mukaddesat ve manevi hürmet hissi duymaksızın, maddi münasebetler zincirini yalnız içtimai faide bakımından örselememek ve nefsini ona göre idare etmek şartıyla malik olunan serbest ve başıboş telakki" anlamına geliyordu. Buna rağmen başta Lenin olmak üzere Ekim Devrimi'ni gerçekleştiren kadrolar "ruhçuluğa yaklaştığını ve esasını orada bıraktığını hiç fark etmedikleri bir mikyasta, fedakâr ve nefs hırsından uzak bir hayat" yaşamışlardı. Ancak bu materyalizmin ve komünizmin bir ahlak anlayışı olduğu anlamına gelmiyordu:

> Fakat bunlar tek başına hiçbir şey ifade etmez ve materyalizma ve komünizma tertibinin göstermelik tek nesle mensup aldatıcı tesirinden ve yeni bir tezat ve zaafından başka hiçbir delalet be-

> lirtmez. Zira bu hâl, telkin ve tedvin edilen ve ruhi bir müeyyideye bağlı bulunan müspet bir ahlak idealinin eseri değildir. Eğer Lenin materyalizma ahlakına dayanarak ve sırf gönüllülerden seçerek, senede 365 genç Rus bakiresi isteseydi, bakireler, o da eğer bulunabilirse derhal kendisine verilir ve bu ahlak materyalizmaya karşı daha tezatsız kaçardı. (1994: 18)

Necip Fazıl'a göre komünizmin ahlakı diye bir şeyden söz edilemezdi; çünkü tarihsel materyalizmin ve komünizmin temelinde din düşmanlığı vardı. "Bütün dinler, her nevi Allah telakkisi, materyalizma ve komünizma nazarında, hastalıkların en yaklaşılmaz olanı"ydı ve bu "hastalıklar tedavi edilmeden fertlerle hiçbir işbirliği yapılamaz ve hiçbir şey konuşulamaz"dı. Necip Fazıl Sovyetler Birliği'ndeki "din politikaları"nı şöyle anlatıyordu:

> Yahudi Marx'ın "din afyondur" sözünü, bir Fransız muharririnin tabiriyle ayet gibi her tarafa yazdılar. Kızıl Meydan'ın duvarlarına ve her yere... Gelip geçen memurlar, üzerlerinde orak-çekiç bulunan kasketlerini çıkarıp, Giyom Tell'in şapkası gibi, bu ölçüyü selamlamakla mükellef oldular.
>
> Daha inkılabın başında bütçelerinden bütün din tahsisatını kaldırdılar. Sonra sonra, kiliselerden üstelik vergi de almaya başladılar. Rostof şehrinin bir kilisesine 1925 yıl için konan vergi 70 bin Çernovets, yani o zamanki bizim parayla bir milyon liraya yakın bir kıymettir.
>
> İnkılabın başında o kadar papaz öldürüldü ki her sokak ağzında birkaç papaz leşine tesadüf etmek adet oldu. Yine inkılap içinde akıllarınca peygamberlerin tahtadan ve kartondan heykellerini yapıp merasimle yaktılar ve her tarafta Marx'ın dövizini gezdirdiler:
>
> "Din Afyondur!" (1994: 20)

Komünizmin sadece "en büyük ruhi değer" olan dine değil, milliyetçilik, ahlakçılık, ailecilik" gibi "bütün ruhçu kıymetler"e düşman olduğunu söyleyen Necip Fazıl, komünizmde aileye yer

olmadığını, "çocuk cemiyetin malıdır. Üç yaşından sonra çocuk sitelerine gönderilecek ve orada köpek yavrusu sürüleri hâlinde yaşayacaktır. Böylece bunların anneleri de çalışabilecek ve cemiyete (!) faydalı olacaktır", diye anlatıyor ve bir Fransız yazarın "ben bir Fransız olmak sıfatıyla, kendisine hiçlik içinde mekân arayan komünizma vahşetine karşı sadece ürperiyorum" sözünü aktardıktan sonra konuşmasının bu kısmını sonlandırıp Türkiye bahsine geçiyordu. (1994: 21-22)

Necip Fazıl bu noktada Cumhuriyet'le komünizm arasındaki ilişkiyi şöyle anlatıyordu:

> Türkiye'de materyalizma ve komünizma, birkaç asırdır süren inhitat tarihimizin sonunda, Cumhuriyet'le beraber faaliyete geçer. Başlangıçta Cumhuriyet'in yıktığı müesseselere karşı onunla işbirliği yapmak ister gibi görünür, onu tutar. Fakat sonra, bütün faaliyetini Türk manevi bütünlüğüne tevcih etmeye başlar. Vakıa derhal kanun dışı sayılır ve takip mevzuu olursa da, karşısına hiçbir zaman mükemmel mücadele şartları ve ruh teçhizatıyla çıkıldığını gösteren, sistemli ve himayeli bir imha hareketine hedef tutulmaz. (1994: 23)

Necip Fazıl'a göre Cumhuriyet komünizmle gerçekten mücadele etmemiş olsa da komünizm Türkiye'de çok güçlenememişti, bu ise "himayesiz ve başıboş bırakılmış olsa da hakikatte nüfuzu imkânsız bir Türk ruhu yaşadığı için" böyleydi. Komünizmle mücadele için "Allah'a kalmış ve bizi yalnız Allah korumuştur, diyen Necip Fazıl'a göre komünistler "memlekette iç davaların ve iç idarenin uyandırdığı umumi bezginlik ve küskünlük"ten faydalanıyor "iç ümitsizliğin teselli istikametini" kendi yönlerine çekmeye çalışıyorlardı. Peki komünizmle mücadele için gereken şey neydi? Necip Fazıl bunu şöyle anlatıyordu:

> Materyalizma ve komünizmanın zıddı olan Allah, peygamber, kâinat, insan, ruh, vatan, millet, cemiyet, ideal, ahlak, aile gibi esaslar bu adi fikir karmanyolacılığının önünde fazla konuşmaya tenezzül etmezler. Onlar, müstakil, mücerret, muazzez ve mukad-

des bestelerdir ve sadece vecd üslubuyla görünmeyi tercih ederler. (1994: 26)

Komünizme bakışının ana hatlarını net bir şekilde bu hitabesiyle görebildiğimiz Necip Fazıl 1950 seçimlerine doğru gidilirken antikomünist mutabakatın sağa ve dinselleşmeye alan açtığını fark etmiş ve *Büyük Doğu* dergisini bir örgütlenme aracına çevirerek aynı isimli bir parti kurma projesini hayata geçirmek istemişti. Necip Fazıl'ın partileşmeyi hedefleyen bir dernek kurma macerası 22 Nisan 1949 tarihli *Büyük Doğu*'da hükümete başvurup "Büyük Doğu isimli, siyasi, içtimai, fikri ve harsi bir cemiyet teşkili için müsaade almaya teşebbüs etsek (...) böyle bir cemiyete, her şartına peşinen baş eğerek iştirak edecek kaç kişi vardır?", sorusuyla başlıyordu. Bunun ardından dergiye Necip Fazıl'ın davetine icabet edeceğini bildiren çok sayıda mektup gelecekti. Bu davet ilerleyen haftalarda da devam etmiş ve kamuoyunda da konuşulmaya başlanmıştı. 13 Mayıs 1949 tarihli *Büyük Doğu*'da, "İçinde, birkaç sahici Türk örneği istisna, İstanbul matbuatı, dostlarımızla değil, düşmanlarımızla doludur", deniliyor ve bu düşmanlar şöyle sıralanıyordu:

Allahsız

Komünist

Yahudi

Dönme

Mason

Ve her nevi eyyamgüdar!..

Bunların altısı birden bize düşmandır. Zahiri iş ve hareket dünyasına hâkim olanlar da bunlardır. (2017: 9)

Kurulacak olan cemiyet de bu düşmanlığa uygun bir karakter taşıyacaktı. 27 Mayıs 1949 tarihli *Büyük Doğu*'ya göre kendilerine gelen başvuruların sayısı 8173'e ulaşmış durumdaydı. Öte yandan kamuoyunda da tartışmalar devam ediyor ve antikomü-

nist saiklerle yola çıkan Büyük Doğu Cemiyeti bile kendilerinin komünistlikle itham edilebileceğini düşünüyordu. Öyle ki kimi okurlar Büyük Doğu Cemiyeti'nin amblemindeki hilalin "komünistlerin orağına" benzetilebileceğine dair endişelerini dergiye iletmişlerdi. Buna 17 Haziran tarihli *Büyük Doğu*'da verilen yanıt ise şu şekildeydi:

> Allah ve Resulünün yolundan başka tek gayesi olmayan ve Türkiye'de 1 numaralı komünist düşmanlığını temsil eden insanların ruhlarını ve alınlarını ışıldatan hilal, bazılarına en haşin küfür müessesesinin remzi biçiminde görünebiliyorsa, bu memlekette artık hiçbir teşhis ve itimat ölçüsü kalmadı demektir. Bir zamanlar şeriat adına matbaaya küfür fetvası verecek kadar dini ifsat eden ham yobazlık ruhunun, asırlar sonra aynı metotlarla şeriat düşmanlığı eden modern nesillerini ürettiği bir âlemde insan gün oluyor ki emek ve fedakârlıklarına acıyacak derecede mahzun olabiliyor. (2017: 11)

24 Haziran tarihli *Büyük Doğu*'da, "Allah isterse- 28 Haziran 1949 Salı günü kurulmuş olacağız" şeklinde verilen kuruluş haberinin ardından 28 Haziran günü ana nizamnamesi hükümete verilerek Büyük Doğu Cemiyeti kurulmuştu. Yayınlanan Büyük Doğu Beyannamesi'nde Büyük Doğu Cemiyeti'nin kuruluşu duyurulduktan sonra, "cemiyet yerine parti de diyebilirler. Yalan değil, bir parti kurmuş bulunuyoruz! Her parti bir siyasi cemiyettir ve kanunda parti diye bir tarif yoktur", deniliyordu. Parti adının kullanılmaması ise diğer partilerin "kemiyet"e, yani niceliğe önem vermelerine mukabil kendilerinin "keyfiyet"e, yani niteliğe önem vermeleriydi. Beyannamede yer alan "iş ve hareket sistemimizde ihtilal aksiyonuna yer yoktur, maddi ve manevi bütün hamlelerimizin bağlı olduğu parola da 'kanun yolu ile bütünleşip sizi kanun yolu ile tepeleyeceğiz' düsturundan ibarettir" şeklindeki cümle ise henüz CHP iktidarı devam ederken erken bir kapatılma riskini bertaraf etmek için yazılmıştı.

Büyük Doğu Cemiyeti'nin ideolojisinin mahiyeti ve esas fikrî motivasyonunun Osmanlı-Türkiye modernleşme süreciyle hesaplaşmak olduğu ise beyannamede üstü kapalı bir şekilde şöyle anlatılıyordu:

> Şu hakikat karşısında cihan ve tarih ağlasın: Türk milletine, Türk milletinin ruhi bütünlüğüne, Türk milletinin şahsiyet köküne, sistemli şekilde tam yüz yıldır edilen suikast, bu milleti en müşfik ruhiyat laboratuvarında mevsimler boyu tedaviye muhtaç bir mikyasta yıldırmış, afallatmış, apıştırmış ve içine kapandırmıştır. Türklük, Türk milletini içinden dışarıya doğru çıkaracak kahramanı bekliyor!!! (2017: 16)

Necip Fazıl kendilerine yöneltilecek olan "İslamcılık" suçlamasının Büyük Doğu Cemiyeti'nin kapatılma gerekçesi yapılabileceğinin farkındaydı; bu nedenle de beyannamede sadece legalliğe vurgu yapmıyor, ana nizamnamelerinde din esası ya da laiklik ve cumhuriyetçiliğe zıt esaslar üzerine kurulu oldukları-na dair hiçbir işaret olmadığını söylüyordu:

> Büyük Doğu Cemiyeti, bütün saffet ve asliyeti içinde Müslümanlığa nihai derecede bağlı insanların kurduğu, fakat kanunen yasak olmayan manada siyasi, harsi ve ahlaki bir cemiyettir; yekpare ve besbelli bir dünya görüşü ve bir fikir manzumesi belirtir ve bu dünya görüşüyle fikir manzumesinin maddeleri içinde, kanunun suçlandırdığı noktalara ait hiçbir işaret bulunabilmesine imkân yoktur. (2017: 17)

Büyük Doğu Cemiyeti'nin ana nizamnamesinde cemiyetin gayesi "belli başlı bir ruh tamamlığına, ruhun ahlakta ve dünya görüşünde ana dayanağına bağlı Türk ferdini yetiştirmek, erginleştirmek ve kadrolaştırmaktır", diye anlatılıyordu. Büyük Doğu Cemiyeti'nin ideolojisi ise Necip Fazıl'ın *İdeolocya Örgüsü*'nde ortaya koyduğu şekilde dokuz madde hâlinde şöyle sıralanıyordu: Ruhçuluk, Ahlakçılık, Milliyetçilik, Cemiyetçilik, Şahsiyetçilik, Keyfiyetçilik, Nizamcılık, Müdahalecilik, Sermaye ve Mülkiyette Tedbircilik.

Nizamnamede Büyük Doğu Cemiyeti'nin düşmanları da unutulmamış ve şöyle sıralanmıştı:

> Her türlü Allahsızlık...
> Her türlü ahlaki kayıtsızlık...
> Bütün derece ve istihaleleriyle materyalistlik ve komünistlik...
> Kozmopolitlik...
> Başıboş fertçilik...
> Teftişsiz ve murakabesiz taklitçilik...
> Fikir ve ilimde posacılık ve kışırcılık...
> Sahte ve köksüz inkılapçılık...
> Züppe garp hayranlığı... (2017: 21)

Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer alan isimlerden en önemlisi Cevat Rıfat Atilhan'dı. 1892 doğumlu olan Atilhan, 1912'de Harbiye'den teğmen rütbesiyle mezun olmuştu. Milli Mücadele esnasında Zonguldak'taki milis kuvvetlerinin komutanlığı görevini üstlenen Atilhan 1923 yılında ordudan istifa etmişti. Atilhan, 1933 yılında Nazi Partisi'nin önde gelen isimlerinden Julius Stretcher'in davetlisi olarak Almanya'ya gitti ve iddialara göre *İğneli Fıçı* adlı antisemitist kitabının "telif bedeli" olarak 80 bin mark aldı. Nazi propagandası yapan ve Atilhan tarafından çıkartılan *Milli İnkılap* dergisi, daha 2. Dünya Savaşı'na beş yıl varken, Trakya Yahudilerine yönelik Edirne'deki 1934 pogromunu kışkırtıcısı olduğu gerekçesiyle Nihal Atsız'a ait *Orhun* dergisiyle birlikte kapatılmıştı.

2. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'de çok partili hayata geçilme kararı alındığında ilk kurulan parti olan Milli Kalkınma Partisi'nin kurucuları arasında yer alan Atilhan, uluslararası antisemitist ve antikomünist şebekenin etkili figürlerinden biriydi. Hayatı boyunca "üç tehlike" olarak adlandırdığı Yahudilik, Masonluk ve komünizmle mücadele edecek, bu mücadelesini de komplo teorileri üzerine kuracaktı. Atilhan'a göre dünyayı

Yahudiler yönetiyordu ve Masonluk da onların örgütlenme biçimlerinden biriydi, komünizmin arkasında da Yahudiler vardı ve amaçları bütün kutsal değerleri ortadan kaldırmaktı.

Atilhan 1934 yılında Münih'te Naziler tarafından düzenlenen "Siyonist, Komünist ve Farmason Düşmanları Kongresi"ne katılmıştı. Nazi Almanya'sına yaptığı seyahatte Nazi yayın organı *Der Stuermer*'in sahibi Julius Streicher ve Nazi ırk kuramcısı Alfred Rosenberg'le de temas kuran Atilhan (Bali, 2003: 406, Bozkurt, 2018: 107) enternasyonal karakterli bu kongrenin başkanlığına seçilmiş, yaptığı açılış konuşmasında Siyonizm'e, komünizme ve masonluğa karşı onların silahlarıyla mücadele edilmesi gerektiğini vurgulamıştı. Kongrenin sonunda ise buna uygun olarak 19 maddelik bir sonuç metni hazırlanmıştı.

Türkiye İslamcılığının Yahudilikle komünizmi ilişkilendiren ve Nazizm'le bütünüyle örtüşen komplocu bakış açısını net bir şekilde ortaya koyan bu sonuç metninin ilk maddesinde "Hangi ırk ve millete mensup olursa olsun bütün insanların din terbiyesiyle yetiştirilmesi noktasına ehemmiyet verilmelidir", deniliyordu. İkinci maddeye göre "farmasonlarla komünistlerin dinlerin büyük düşmanı olduklarını ve Yahudilerin bütün fenalıkları (günahları) kendilerinden başkaları için mubah telakki ettiklerini bütün genç nesillere" telkin etmek gerekiyordu. Üçüncü madde "Ailenin kutsiyetini ve ahlakın lüzum ve ehemmiyetini her çareye başvurarak insanlara anlatmalıyız", şeklindeydi. Dördüncü maddede "İnsanların kabahatlerini yüzlerine vurmamak ve her nasılsa işlenmiş günahları mümkün olduğu kadar affederek cemiyete namuslu insanlar kazandırmağa çalışmalıyız", deniliyordu. Beşinci madde basınla ilgiliydi ve "matbuatı üç düşmanın tesirinden kurtarmak için şirketler, münferit yardımlar ve teşekküller meydana getirerek yeni bir neşriyat sistemi"nin oluşturulması gerektiğinden söz ediliyordu. Altıncı maddede "üç düşmana (Siyonizm, komünizm, Farmasonluk) aleyhtar olan kalem sahiplerini teşvik ve takviye ederek, icabın-

da bunları bu düşmanların şerrine karşı müdafaa etmelidir", denilmişti. Propaganda faaliyeti ile ilgili olan yedinci madde "her fırsatta, her yerde, herkese dil ve yazı ile gazete, kitap, risale ve hatta yarım yapraklı propaganda kâğıtlarıyla üç düşmanın cinayetlerini, kötülüklerini, yaptıkları tahribatı ve kötü emellerini yurttaşlarımıza bildirmeliyiz", şeklindeydi. Sekizinci maddede enternasyonal bir örgütlenme ihtiyacına dikkat çekilerek "komünizm, Masonluk ve Siyonizm'e düşman olan bütün insanların yekdiğerini tanımaları, birbirlerine yardım etmeleri ve ellerindeki bilgi ve hadiseleri yekdiğerine bildirmelerine ehemmiyet vermelidir", deniliyordu. Dokuzuncu maddede "tasarrufa riayeti, çılgın moda, lüks ve israf üç düşmanın telkiniyle meydana geldiğinden bunun önüne geçmek için hüsnü misal olmalıyız", yazıyordu. Onuncu maddeye göre, "her memleketin temiz, çalışkan ve kabiliyetli evlatlarını teşvik ve tergip (ümitlendirme) için onların mesai ve muvaffakiyetlerini, her nevi propaganda ve himayelerle" takviye etmek gerekiyordu. On birinci madde "üç düşmanın din, ahlak, anane ve cemiyet menfaatine uymayan teşebbüs ve faaliyetini mukabil çalışmalarla körletmeliyiz" şeklindeydi. On ikinci maddede "komünizmin yüksek nazariyeleriyle, hadiseler arasındaki korkunç tezadı halkın nazarı dikkatine koymalıyız", on üçüncü maddede ise "farmasonluğun elde edilen menfi vesikalarını neşrederek milletleri uyanıklığa davet etmelidir. Onların korkunç telakki edilen teşkilatının yüzde doksan beş blöf olduğuna halkı inandırmalıyız", deniliyordu. On dördüncü maddeye göre "Siyonizm maskesi altında bir ekalliyetin (azınlığın) bütün hak ve adalet kaidelerini çiğneyerek dünyaya nasıl tahakküm etmek istediğini ve bunun için neler yaptığını" tüm dünyaya anlatmak gerekiyordu. On beşinci maddede "işçi ve patronlar arasında menfaat ihtilaflarından üç düşmanın daimi surette istifade etmesinin önüne geçmeli ve bunun için halk tabakalarını hadiseler, misaller ve vesikalarla ikaz etmeli", on altıncı maddede ise "bütün ihtilallerde bu üç düş-

manın parmağı olduğunu halka anlatarak nazarı dikkatlerini çekmeli", deniliyordu. On yedinci ve on sekizinci maddelerde "mümkün olduğu takdirde her üç senede bir münasip görülecek mahallerde bir kongre toplamalıyız. Her kongrede, programımızın eksik ve kabiliyet tatbikiyesi zayıf olan taraflarını münakaşa ve tetkik ederek daha ilmî ve daha mükemmel bir şekle sokmalıdır", yazıyordu. Son madde ise şöyleydi: "Komünist, Siyonist ve Mason aleyhtarları birbirlerini kardeş hissiyle selamlayarak, aralarında daimi rabıtalar tesis ederek, yekdiğerine yardım ederek ve tıpkı üç düşmanın yaptığı gibi birbirlerine kenetlenerek yekpare bir çalışma ve imanla insanlığın saadetine engel olan bütün gizli ve bozguncu çalışmaların zararlarını azaltmalıdır." (Bozkurt, 2011: 213-214)

Nazilerin 2. Dünya Savaşı'nda yenilmelerine rağmen Atilhan "büyük Yahudi komplosu" tezinden hayatının sonuna kadar hiç vazgeçmedi ve bu tezlerin antikomünizm üzerinden yeniden popüler hâle geleceği Soğuk Savaş konjonktüründe bu tezi kamuoyuna aktarmak için kendisiyle benzer fikirlere sahip olan Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisini seçti. Büyük Doğu Cemiyeti kurulduktan sonra ise Necip Fazıl'ın davetiyle cemiyete katıldı. Necip Fazıl Büyük Doğu Cemiyeti'nin Umumi Reisi, Atilhan ise Umumi Reis Vekili'ydi.

Büyük Doğu Cemiyeti'nin yönetiminde yer alan diğer bir önemli isim Abdürrahim Rahmi Zapsu'ydu. 1890 Van doğumlu Zapsu İslamcı bir figürdü ama bir Kürt olarak aynı zamanda 2. Meşrutiyet'ten itibaren doğuş hâlindeki Kürt milliyetçiliğinin de temsilcilerinden olmuştu. 2. Meşrutiyet'in hemen öncesinde Van'dan İstanbul'a okumaya giden Zapsu, burada Kürtçe yayınlanan *Jin* dergisinde yazılar yazmış ve Kürt milliyetçiliğinin öncü örgütlerinden biri olan Hevi (Ümit) Cemiyeti'nin kurucularından biri olmuştu.

Zapsu, Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra doğu cephesindeki direniş kuvvetlerine katıldı ve Bitlis'te Ruslara karşı

savaşırken esir düştü. Bakü civarındaki bir esir kampına gönderilen Zapsu burada Rusça ve Almanca öğrendi, kamptaki Müslüman çocuklara din dersi verdi. Ayrıca kamptaki esirler arasında bulunan Said Nursi ile bir dostluk kurdu ve onunla ilerleyen yıllarda da görüşmeye devam etti. 1917 yılında kamptan firar etmeyi başararak Bakü'ye gitti. Ekim devrimiyle ve Rusya'nın savaştan çekilmesiyle birlikte özgürlüğüne kavuştu ve İstanbul'a döndü. Burada Darülfünun İlahiyat Fakültesi'ne kaydını yaptıran Zapsu, 1927 yılında mezun oldu.

Devlet memurluğu görevini sürdürürken 1947 yılından itibaren *Ehl-i Sünnet* adlı dergiyi çıkarmaya başladı. "Dinî, Ahlâkî ve İlmî Haftalık Gazete" üst başlığıyla çıkan derginin bu üst başlığının altında anayasanın "hiç kimse felsefî inancından, din ve mezhebinden dolayı kınanamaz"; "her Türk hür doğar ve hür yaşar" şeklindeki hükümleri yer alıyordu. Yayınlanan yazıların çoğunun imzasız olarak Zapsu tarafından yazıldığı *Ehl-i Sünnet* tam 139 sayı çıkacak ve 1953 yılına kadar yayın hayatını devam ettirecekti. Dergicilik faaliyetlerinin yanı sıra çok sayıda kitabı da bulunan Zapsu'nun esas hedef kitlesi gençler ve çocuklardı; bu yüzden de hem *Ehl-i Sünnet* dergisinde çıkan yazılar, hem de yazdığı kitaplar çocuklara ve gençlere hitap edecek bir dille yazılmıştı. Öte yandan Zapsu kendi kızlarından birini Alman, diğerini Fransız lisesinde okutmuştu ve bu da İslamcı çevrelerde kendisine yönelik bir eleştiri dalgasını beraberinde getirmişti. (Uzun, 2013: 127-128)

Abdürrahim Zapsu İstanbul'da daha çok Kürt öğrencilerin kaldığı Dicle Talebe Yurdu'nda yöneticilik de yaptı. Yurt 1939 yılında CHP tarafından ve Birinci Umumi müfettişi Abidin Özmen'in öncülüğünde kurulmuştu. Yurtta hem Kürt illerinden batıya göç ettirilen ailelerin çocukları hem de üniversite okumaya doğudan İstanbul'a gelen gençler kalıyordu. Yurt asimilasyoncu niyetlerle kurulmuş olsa da zamanla Kürt milliyetçiliğinin önemli mekânlarından biri hâline gelecek, buradan genç bir

milliyetçi yeni nesil yetişecekti. Bu yurtta kalan öğrencilerden biri olan Musa Anter, daha sonra kızı ile evlenerek Zapsu'nun damadı olacaktı. (Zanyar, 2023)

Büyük Doğu Cemiyeti'nin ilk şubesi Kayseri'de açıldı ve Necip Fazıl bu açılışa katılarak bir konuşma yaptı. Necip Fazıl konuşmasında bir esaret altında yaşadığımızı söylüyor ve bunu "vücut hikmetimize, hayat gayemize suikast edici tesirler ve tesislerin baskısı altında yaşamaya zorlanışımızdan ibaret, uzun bir esirlik", diye tarif ediyordu. Necip Fazıl'a göre üç dört asırdır devam etmekte olan bu esaretin beş "zabıta"sı vardı ve Necip Fazıl bunları şöyle sıralıyordu:

> Ham ve kaba softa…
>
> Apışmış kalmış, arabulucu ve Tanzimatçı çeyrek münevver
>
> İlk nesil tohumlarını atmaya başlayan köksüz ve şahsiyetsiz züppe
>
> Tam şahsiyetsiz ve mukallit, damgalı ve ödemeli garplılık simsarı
>
> Şifayı, silme, Kayseri tabiriyle tüm olarak, Garbın manevi köleliğinde bulan ve bütün ruh ve ahlak kaynağımızı kurutmak isteyen din düşmanı… (1994: 206)

Büyük Doğu Cemiyeti Kayseri'den sonra Soma ve Kütahya'da da şubeler açtı, Necip Fazıl örgütlenme çalışmaları için 1950 yılının son aylarında Doğu illerine bir de seyahat düzenledi. Ancak 22 Nisan 1951'de polis Taksim'de kumar oynatılan bir mekâna baskın yaptı ve kumar tutkusu herkesin malumu olan Necip Fazıl'ın da burada olduğu haberi hemen gazetelere düştü. Kendisi röportaj yapmak için orada bulunduğunu söylese de gözaltına alındı, gazetelerde çıkan haberlerde ise Büyük Doğu Cemiyeti adına toplanan paralarla kumar oynadığı iddia edildi. Necip Fazıl bunu reddederek aslında kendisinin Cemiyet'e para verdiğini ve bunun hem kendisine hem Büyük Doğu Cemiyeti'ne yönelik bir kumpas olduğunu öne sürdü. Yine de tüm bunlar bir işe yaramadı ve Cemiyet yönetim kurulu 26 Mayıs 1951'de kendini feshetti. Necip Fazıl bundan sonra asla benzer bir girişimde

bulunmadı ama ölene kadar siyasal İslam'ın baş ideoloğu ve antikomünist şebekenin en önemli isimlerinden biri olmaya devam etti. Özellikle solun sahici bir "tehlike" hâlini almaya başladığı 1960'lı yıllardan itibaren yazılarındaki öfke ve teyakkuz hâli de arttı. Öyle ki 1970'lerin sonuna doğru komünizmle mücadele eden tek gerçek güç olduğunu söylediği MHP'ye geçecek ve sadece komünizme karşı değil CHP'ye karşı da siyasal şiddeti teşvik eden yazılar yazacak, açıklamalar yapacaktı. (Yaşlı, 2016)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Türk Milliyetçiler Derneği, Atsız, Türkeş

Doktora tezimin kitap uyarlaması olan ve Yordam Kitap'taki ilk baskısı 2014 yılında yapılan *Kinimiz Dinimizdir, Türkçü Faşizm Üzerine bir İnceleme* adlı çalışmamda 1944 yılındaki "Irkçılık-Turancılık Davası"na atıfla "ırkçı-Turancı" diye adlandırılan akımı incelemiş, ancak bu akımı ırkçı ve Turancı olarak nitelendirmenin onu anlamaya yetmeyeceğini öne sürerek "Türkçü faşizm" adlandırmasında bulunmuştum:

> Irkçılık ve Turancılık, söz konusu akımın ideologları için leitmotif kavramlardır; ama bunlara eklenen ve tam da onları "ırkçı ve Turancı" olarak adlandırmamızın yeterli derecede açıklayıcı olmayacağını gösteren başka şeyler de vardır. Bu akımın ideologları, milliyetçilik anlayışlarını kan ve soy esasına dayandırmış, biyolojik bir ırkçılığı savunmuş ve en temel görevlerinden biri ırkın kanının saflığının bozulmasını engellemek olan bir devlet tasarlamışlardır. Ayrıca, ast-üst ilişkilerinin kesin bir şekilde tanımlandığı ve hiyerarşi dışı davranışların en sert şekilde cezalandırıldığı, askerlikle iç içe geçmiş bir emir komuta toplumu tahayyül etmişler; siyaseti nüfusa, doğuma ve evliliğe doğrudan müdahale eden ve bunları düzenleyip denetleyen bir biyo-siyaset olarak yeniden kurgulamışlardır. Böyle bir devlet ve toplum tasarımının yanı sıra, son derece güçlü bir irredantizmin (yayılmacılığın) savunuculuğunu yapmışlar, sosyal Darwinizm'e kesin bir inanç duymuş ve buradan hareketle hayatı bir var kalma sa-

> vaşı olarak kurgulamış, ölüme ve savaşa tapınarak, barış fikrine, enternasyonalizme ve kozmopolitliğe, entelektüalizme ve kadınsı olan her şeye ve tüm bunları tek başına temsil etme yeteneğini haiz olduklarını düşündükleri komünizme karşı derin bir nefret duymuşlardır. (2014: 12)

Türkçü faşizm, Nazi ırk kuramının ve antikomünizminin Türk milliyetçiliğine uyarlanmasından başka bir şey değildi. Akımın baş ideoloğu Nihal Atsız, tıpkı Hitler gibi soy ve kan esası üzerine kurulu bir milliyetçiliği savunuyor ve kanın saflığının bozulmasının milletleri dejenere ettiğine inanıyor, bunu önlemek için de ırk merkezci bir biyopolitiği akımın merkezine yerleştiriyordu. Atsız ve Reha Oğuz Türkkan, Zeki Velidi Togan, Nejdet Sançar, Fethi Tevetoğlu, İsmet Tümtürk gibi isimler İkinci Dünya Savaşı yılları boyunca Nazileri savunacaklar ve çıkardıkları yayınlarda Türkiye'nin Nazilerin yanında savaşa girmesi için propaganda faaliyetleri yürüteceklerdi. Tek parti yönetimi, antikomünist şebekenin ilk kadrolarını oluşturan bu isimlerin yürüttükleri faaliyetlere savaşın sonlarına kadar göz yummuş, ancak 1944 yılında, yani Nazilerin yenileceği anlaşılınca hızlı bir manevrayla Türkçü faşizme karşı bir operasyon düzenlemiş ve çok sayıda ismi hem darbecilikle hem de komşu devletlerle arayı bozmak suçlamasıyla "ırkçılık-Turancılık davası"nda yargılamış, bir süreliğine de cezaevinde tutmuştu. (Özdoğan, 2001; Atabay, 2005; Mumcu 1992)

1944 ırkçılık-Turancılık davasından yargılanıp kısa bir süre cezaevinde kalan ve sonrasında tekrar örgütlenme arayışına giren Türkçü faşist kadrolar, Soğuk Savaş'la birlikte antikomünizmin Türkiye'de siyasetin merkezine yerleşmesinin kendileri açısından bir fırsat olduğunun farkındaydılar. Türk sağının muhafazakâr ve İslamcı unsurları da bu dönemde yavaş yavaş sahneye çıkıyorlardı. Demokrat Parti'nin işbaşına gelişi ise kırılgan ve gerilimli bir nitelik taşısa da Türk sağı ile devlet arasında kurulan antikomünist mutabakatın derinleşmesi anlamına geliyordu.

Bu mutabakata uygun bir şekilde çıkarılan ilk dergilerden biri olan *Tanrıdağ* "Tanrıdağı kadar Türk-Hira Dağı Kadar Müslüman" sloganıyla 5 Kasım 1950-20 Ocak 1951 tarihleri arasında 7 sayı yayınlanmıştı ve yazar kadrosunda Nurettin Topçu, Osman Yüksel Serdengeçti, Reha Oğuz Türkkan, Cevat Rıfat Atilhan gibi antikomünist şebekenin önemli simaları vardı. İlk *Tanrıdağ* 1940'lı yıllarda Rıza Nur tarafından yayınlanmış, 8 Mayıs 1942'de ilk sayısı yayınlanan dergi haftalık olarak 18 sayı çıktıktan sonra Rıza Nur'un ölümü üzerine 4 Eylül 1942'deki sayısıyla yayın hayatına son vermişti. Yeniden yayın hayatına başlayan *Tanrıdağ* da Rıza Nur'un siyasi misyonunu üstlenmiş ve "Tanrı Dağı Kadar Türk-Hira Dağı Kadar Müslüman" sloganıyla ve "Siyasi Türkçü Dergi" alt başlığıyla çıkmıştı.

Türk Gençlik Teşkilatı üyesi Metin Ören, Ömer Öztürkmen ve Necati Tanrıkulu'nun imtiyaz sahipliğini üstlendiği derginin ilk sayısında yer alan Mustafa Müftüoğlu imzalı yazıda Rıza Nur'un 1940'larda çıkardığı *Tanrıdağ* için "son yılların Türkçülük cereyanında önemli bir yer tutar", deniliyor ve yeniden çıkarılmaya başlanan derginin "bugün koyu ve şuurlu bir Türkçülükle beraber, Türkçülük aleyhtarı bütün cereyanlarla mücadeleyi ve şuurlu bir din davasını" kendisine şiar edindiği söyleniyordu. (1950: 1)

Tanrıdağ da antikomünist şebekenin bütün yayınları gibi tüm dünyayı sarmakta olan "kızıl tehlike"ye karşı bir teyakkuz hâlinin taşıyıcılığını üstlenmiş durumdaydı. Ziya Uygur imzalı "Kavgamız" adlı başyazıda bu durum şöyle anlatılıyordu:

> Komünizm bir gaye değildir. Komünizm enternasyonalistlerin, yani dünya fesadını asırlardır idare edenlerin meydana getirdikleri, yaşattıkları, kendisinden kuvvet ve cesaret aldıkları yeni silahlarıdır. Hâlbuki onların masum ve günahsız insanlara çevrilmiş kim bilir daha ne kadar çeşitli, gizli ve kapalı plan ve silahları vardır. (...) Bugün dünya için büyük tehlike yalnız Rusya ölçüsünde açıklanmış komünizm değil, aynı zamanda dünya ölçüsünde gizli

> ve kuvvetli bir cereyan olan enternasyonalizmdir. İnsanlığın eli kolu hatta dimağı ve vicdanı bu gizli ve fakat pek mühlik kuvvet tarafından bağlanmış bulunmaktadır. (1950: 1)

Enternasyonalizmle savaşta başarı kazanmak ise bir yandan "milli mukaddesimize ve milli harsımıza sarılmamıza" bir yandan da "teknik alanda ilerlememize" bağlıydı. Düşman kontrol ettiği sınırlar içerisindeki "İslam Türk kitleleri üzerinde yalnız mukaddesatlarını yıkmak, dil ve dinlerinden mahrum etmek maksadıyla tertiplediği planlarını büyük bir vahşetle tatbik etmekte"ydi. Demek ki "komünizmin tir tir titrediği kuvvet milli hars ve mukaddesat"tı. O yüzden Türk gençliğinin milli değerlerine sımsıkı sarılması gerekiyordu. (1950: 8)

Derginin ilk sayısında yazısı yer alan isimlerden biri de ünlü şair Arif Nihat Asya'ydı ve Asya'nın hamasi bir üslupla yazdığı yazının adı "Komünizm"di. Asya yazısına, "Sigaralarını Çar Stalin'in sigarasından yakan... Sigaralarının dumanını bizim yüzümüze üfleyen millet düşmanlarının aramızda yaşayabilmesine hayret ediyorum", diye başlıyor ve "Ay'a kulp takıp onu orak hâline getirmek isteyen ellerin bugüne kadar kesilmemiş, kırılmamış ve parça parça yapılmamış olmasına hayret ederim ve bunun mesullerini sorarım", diye devam ediyordu.

Yazının devamında "Komünizm nedir?", diye soran Asya, bu soruya "aile yok, tarih yok, destan yok, din yok, iman yok, namus, şeref diye bir şey yok; milliyet yok, fert yok, geriye ne kalır? Ne kalacak; Ayılar tarafından idare edilen maymun sürüleri... İşte komünizm budur", şeklinde bir yanıt veriyordu. Peki komünizmle kim mücadele edecekti? Bu sorunun yanıtı ise şöyleydi:

> Anaların, şerefin, namusun, tarihin, ataların, ailenin, millet, memleket ve milliyet anlayışının çevresinde bir müdafaa kalesi selabetiyle toplanmış şu vicdanlar, şu yürekler, şu alınlar, şu kollar, şu iradeler ve imanlar; kısaca bu gençlik bu kitle ile mücadele eder. (1950: 3)

Asya, satırlar boyu yaşadığı hezeyanı yazının sonunda taçlandırıyor ve "İşte sözü burada kesiyor, ezmek üzere KOMÜNİST BAŞI ARAMAYA GİDİYORUM", cümlesiyle yazıyı bitiriyordu.

Derginin çıkışından kısa bir süre önce Türkiye Kore'ye asker göndermişti ve bu da antikomünist şebekede ve Türkçü çevrelerde ciddi bir coşku yaratmış, Kore savaşı üzerinden içerideki antikomünizm ve Türkçülük propagandası daha da körüklenmişti. Dergide yayınlanan ve Gökhan Evliyaoğlu tarafından yazılan "Kore" adlı şiirde geçmişten bugüne bir devamlılık ilişkisi kurularak şöyle deniliyordu:

> Bakışlarımız: Altın-ordu saflarında bilenmiş.
> Silahlar: Hürriyet-sever ellerde erkekçe.
> Türkeli ipeğinden dokunan sancak
> Türkeli pamuğundan yuğrulan barut
> Allahsız sürülere karşı arz üzredir.
> Geceler hafifleşmiş omuzlarımızda
> Allah'a doğru.
> Alp-eren şafaklar peşine düşeceğiz
> Hücum borularına uyanan... (1950: 2)

6 Ekim 1950'de yayınlanmaya başlanan ve haftada bir Cuma günleri yayınlanan *Orkun*'un sahibi ise İsmet Tümtürk, başyazarı da Nihal Atsız'dı. *Orkun*'un kapağında bir bozkurt figürü ve "Bütün Türkler Bir Ordu" sloganı yer alıyordu. 68 sayılık bir yayın hayatına sahip olan dergide Tümtürk'le Atsız'ın yanı sıra Nejdet Sançar, Zeki Velidi Togan ve A. Kazganoğlu mahlasıyla Alparslan Türkeş gibi isimler de yazıyordu ve dergi Turancı bir çizgideydi. Derginin ilk sayısında yayınlanan Atsız imzalı ve "Türkçülük" adlı yazıda Türkçülüğün tanımı "Türkçülük Büyük Türk ilinde Türk uruğunun kayıtsız şartsız hâkimiyeti ve istiklali ile Türklüğün her yönden ileri ve üstün olması ülküsüdür", şeklinde yapılıyor ve Türkçülere çeşitli tavsiyelerde bu-

lunuluyordu. (1950: 3) Atsız'ın kardeşi Nejdet Sançar tarafından yazılan "Türkçülük Düşmanları" adlı yazıda ise Türkçülük düşmanlarının "bu memleketin birçok öz çocuklarının kafalarında kendi milli davaları, kendi milli imanları, kendi milliyetçilik fikirleri hakkında birtakım şüpheler yarattığını", söyleniyor ve düşman listesinin ilk sırasına da elbette ki komünistler ve komünizm yazılıyordu:

> Bunların başında Moskova'nın azatsız kulları kızıllar gelir. Cumhuriyet çağının ilk yıllarından beri Türk'ün son kalesi olan Türkiye'yi Kremlin'de oturan canavarlara sömürge yapmak için çalışan yerli kızıllar, iş başındakilerin bazen hıyanet derecesine varan gafletlerinden de faydalanarak bu melunca gayelerine varmak için çok sistemli bir şekilde çalışırlarken, Türk'ü Türk yapan her şeye olduğu gibi Türk milliyetçiliğine de saldırmayı bir vazife bilmişlerdir. Türk milliyetçiliğine doğrudan saldırmak mümkün olmadığı için de birtakım kurnazca taktiklere başvurmuşlar, Türkçüleri "emperyalist Turancılar", "milleti beş bin parçaya ayıran ırkçılar" şeklinde tehlikeli varlıklar olarak gösterip Türk milliyetçiliğinin tarihi seyri ve unsurları hakkında esaslı bilgisi bulunmayanların kafalarını bulandırmışlardır. (1950: 4)

Derginin ikinci sayısında yer alan ve İsmet Tümtürk tarafından yazılan "Komünizmle Mücadele" adlı yazı ise "komünizmle mücadele demek dünyanın bugünkü durumunda (ve bilhassa bizim için) Rus'la mücadele demektir" diye başlıyordu. Ardından ise antikomünist söyleme uygun bir şekilde Ruslarla Türkler arasındaki "tarihsel düşmanlığa" işaret ediliyor ve "Türk'ün kaderi Rus'la boğuşmak ve Türk için yaşamanın tek çaresi bu boğuşmadan galip çıkmaktır. Yeryüzünde ya Rus'un Türk'ü ya Türk'ün Rus'u yok etmesi mukadderdir, deniliyordu. Tümtürk komünizme karşı dünya ölçeğinde verilen mücadelede Türklere son derece özel bir görev düştüğünü söylüyor ve bunu şöyle anlatıyordu:

> Komünizme karşı dünya savaş cephesinde maddi ve teknik vasıtaları sağlamada önderlik nasıl tabii olarak Amerika'ya düşüyorsa,

> bu savaşın maddi önderliği o derece tabii surette Türk'e düşmekteydi. Düşmanın iç yüzünü açığa vurmak, onu hak ve insanlık düşmanı hakiki çehresiyle tanıtmak, uyuyanı uyandırmak, gevşeği dürtüşlemek, düşmanın mücadele usulleri, oyunları ve hileleri hakkında her kurban ve müttefik namzedini aydınlatmak bizim vazifemizdi. Biz hakkın ve hakikatin her şeyi gören gözü olacaktık. (1950: 5)

Ancak böyle olmamıştı; çünkü "devlet uyanmak bilmez bir uykuya" yatmış, "düşmanın sinsi zehri içimize aktıkça uykumuz derinleşmiş ve uykumuz derinleştikçe zehir daha rahat ve daha bol" akıtılmıştı. Bundaki en büyük sorumluluk payı ise "27 yıldır Türk'ün insanlığını gasp eden, ruhunu karartan zulüm idaresi"ne, yani CHP'ye aitti. Neyse ki o devir artık geride kalmıştı ve komünizmle mücadele için daha uygun şartlar ortaya çıkmıştı, bu mücadelenin nasıl verileceğinin yanıtını ise Tümtürk bir sonraki yazıya saklıyordu. *Orkun*'un 5. sayısında "Komünizmle Mücadele II" başlığıyla yayınlanan yazıda komünizmle mücadele yollarının kabaca üçe ayrılabileceği söyleniyor ve bunlar "manevi cepheden doğrudan doğruya mücadele", "sebep ve bahaneleri ortadan kaldırmak suretiyle dolaylı mücadele" ve "maddi şekilde doğrudan doğruya mücadele" olarak sıralanıyordu ve tek tek ele alınıyordu.

Manevi cepheden doğrudan doğruya mücadele başlığında Tümtürk, komünizmin "ne bir iktisadi doktrin ne de içtimai adaletsizliğin kendi kendine doğurduğu bir huzursuzluk" olduğunu söylüyordu; komünizm her şeyden önce toplumsal bir ruh hastalığıydı:

> Yaradılıştan bozuk, çarpık ve zayıf olan ruhlar, bir mikrop gibi, bir mantar hastalığı veya kanser gibi sirayet eden komünizme yakalanırlar ve kendileri de bir müddet sonra bu hastalığı nakleden birer sirayet merkezi olurlar. Bu gibi sirayet merkezlerinin çoğalması ve cemiyete akıttıkları zehrin fazlalaşması cemiyetin ilk önce en yüksek ve hassas manevi değerlerini ve sonra da cemiyetin umumi

> düzenini bozar, o cemiyeti hasta bir cemiyet hâline getirir. Tıpkı içini mikrop bürümüş bir bedenin hasta düşmesi gibi. Ve cemiyet sonunda kendini kurtaramazsa batar gider. (1950: 6)

Tümtürk'e göre komünizmi ortaya attığı iktisadi teoriler ve iddialar üzerinden ele almak onunla mücadelede yapılacak en büyük yanlıştı, asıl önemli olan onun "karanlık ruhu"nu anlamaktı. Komünizmi tek başına sefalet doğurmazdı, sefalet komünizmi doğuran ruh bozukluğunu büsbütün artırırdı. İşte böylesi bir hastalığa karşı eldeki panzehir "ruhları dolduran büyük mefkûreler" olabilirdi; "içinde bir mefkûrenin alevini taşıyan bir ruhta komünizmin karanlık ve sıvışık mikrobu yaşayamaz"dı. Peki komünizme karşı en etkili mefkûreler nelerdi. Tümtürk bu soruya şöyle yanıt veriyordu:

> En başta hiç şüphesiz din ve milliyetçilik gelir. Esasen komünistler de bunu bildiklerinden en haince gayretlerini bu iki kuvveti mahvetmeye yöneltmişlerdir. Komünizmin hâkim olduğu yerlerde en müthiş işkenceler ve toptan imhalar herkesten önce din adamlarına ve milliyetçilere karşı tatbik edilir. Komünistlerin doğrudan doğruya ve tamamıyla hâkim olamadıkları ve fakat sızdıkları yerlerde ise komünistler kendileri için en büyük tehlikeyi dinde ve milliyetçilikte görmüşler ve bunları ezmek ve ezenleri desteklemek için durmadan çalışmışlar, hiçbir fırsatı kaçırmamışlardır. (1950: 6)

Din "insanın ruhunu sevgi, huzur ve hulus içinde tutmak suretiyle" komünizmin yayılmasını engelliyordu; çünkü komünizmin kökleri "kin ve haset" duygularındaydı ve hakiki dindarlar bu duygulardan arınmış insanlardı. Ancak esas ve en güçlü panzehir milliyetçilikti:

> Milliyetçiliğe gelince işte o hem en keskin kılıç hem en sert kalkandır. Maddi, manevi bütün davaları kucaklayan büyük ülküsüyle, milletine karşı yaman sevgisi ve sarsılmaz bağlılığıyla, kendini milletine vakfetmiş sayan ülkü ahlakıyla ve milletin her işinde kendisi için de bir sorumluluk gören vazife anlayışıyla, içindeki

> büyük ıstırap ve millet düşmanlarına karşı (alelade kinlerin dışında bambaşka yüksek bir duygu olan) sönmez milli kini ile milliyetçi, komünizmin barışmaz, sarsılmaz ve şaşmaz baş düşmanıdır. Tam tesirli tek düşmandır. Nerede ve ne zaman tam ölçüde şuurlu, samimi ve hakiki bir milliyetçilik ile komünizm karşılaşmışsa komünizm mağlup olmuştur. Haşarata karşı DDT, fareye karşı kedi ne ise komünizme karşı milliyetçilik de odur. (1950: 7)

Atsız da *Orkun*'un 5. sayısında yayınlanan "Tarihin Barışmaz Düşmanları" adlı yazısında komünizmin iktisadi bir fikir veya toplumsal bir düzen olmaktan çıkıp artık sadece "moskofçuluk" anlamına geldiğini söylüyordu. Komünizm "ruh ve seciye bakımından soysuzlaşmış binlerce casusu bulunan bir moskof emperyailzmi"ydi. "Bütün dünyayı elde etmek hülyası ardında koşan kaba ve moskofa yakışan" bu emperyalizmin dayanağı da "dünyaya içtimai adalet götürmek efsanesi"ydi. Türkiye'de Milli Mücadele'den beri Türklerle Rusların dost olduğuna dair bir propaganda yapılmaktaydı ama böyle bir dostluk söz konusu olamazdı; çünkü "tarihin, jeopolitiğin ve mukadderatın düşman yaptığı Türklükle moskofluk hiçbir zaman barışmayacak ve bu kıran kırana dövüş kesin sonuç alıncaya kadar sürüp gidecek"ti. Bizim "ırkımızın ve milletimizin adı olan 'Türk'ün manası 'kuvvet' veya 'medeni=türeli' demekken" Rusların milli adı olan "İslav"ın kendi dillerindeki anlamı "köle"ydi. Moskof'la dostluk yapmak isteyenlerin ise dönüp geçmişe bakmaları gerekiyordu; Osmanlı İmparatorluğu ile Çarlık Rusya'sı yaklaşık üç yüz yıllık bir zaman diliminde 14 kere savaşmıştı ve bu savaşların süreleri toplandığında tam 49 yıl ediyordu. Bu savaşlar neticesinde Anadolu'nun taşı, toprağı Moskof düşmanlığıyla yoğrulmuştu ve "Türk milleti" ile "Moskof sürüsü" tarihin barışmaz iki düşmanı hâline gelmişti. Türklerin ve Türklüğün alamet-i farikası işte bu düşmanlık ve kindi:

> Hayat var oldukça her şey zıddıyla anlaşılmaya devam edecektir. Ölümsüz hayat olmayacağı gibi kin olmadan da sevgi olmayacak-

> tır. Büyük beşeri hamleler yapmak, milli ülküler ardında mı koşmak istiyorsunuz, sevginin yanına mutlaka nefreti de koyacaksınız. Türklerin milli mefkûresinden mi bahsediyorsunuz? "Türk'e sevgi"nin yanına "Moskof'a kin"i de yerleştirmeye mecbursunuz. Türk'ü sevmek demenin Moskof'a düşmanlık demek olduğunu, Türklüğe tapmanın içinde Moskof'a kinin mündemiç bulunduğunu bilmek için derin bilgiye ve tefekküre lüzum yoktur. Tarihe ve haritaya bakmak kâfidir. (1950: 4)

Atsız Cumhuriyet'in antikomünizmini ve Sovyet düşmanlığını da yeterli bulmuyor, "Batı medeniyetine girdik", diye övünenlerin Batı'nın komünizmle mücadelesinden ders almadıklarını söylüyor ve "Avrupa, yani Batı, yani onların tabiriyle 'akıl ve bilim' Moskofçuluğu tepelerken onlar Moskofçuluğu Meclis'e ve kabineye soktular (...) Batı'yı taklit ederken yalnız yol, okul ve fabrikayı değil, daha çok balo ve kokteyl partilerini yurdumuza soktular, Moskofçulukla savaşa gelince onun arkadan gelmesini beklediler", diyordu.

Atsız'ın yazısının son satırları ise Türkçülüğün hamaset edebiyatının en iyi örneklerinden birini sunuyordu:

> Kafalarının içinde karısını Baltacı Mehmet Paşa'ya gönderen Deli Petro'dan kalma bir aşağılık duygusu ve o duygunun doğurduğu kin; gönüllerinde Islav olmanın, yani aşağı olmanın verdiği kaba ihtiras... Bir yandan çokluğun ve imkânların verdiği ümit... Bir yandan Türk'le şaka olmayacağını bilmekten doğan kırgınlık... Karşı tarafta Islav sürüleri, tanklar, uçaklar, toplar ve milyonlar... Bu tarafta berikilere göre çok hafif silahlarla demirden ellerin tuttuğu çelik süngüler ve yüz binler... Bir de o yüzbinlerin yardımcısı: Tarih, inanç ve elli milyon şehidin ruhu... (1950: 4)

Yine 1950 yılında Bekir Berk tarafından *Komünizme Karşı Mücadele* adıyla başka bir dergi daha çıkartılmıştı. Bu derginin o dönemin sağcı gençleri tarafından Karaköy vapur iskelesinde satıldığını ve oradan İskenderpaşa Dergâhı'na uzanan yolları anlatmıştık. *Komünizme Karşı Mücadele* 1950-1952 yılları ara-

sında 36 sayı olarak yayınlanmıştı ve derginin yazarları arasında Bekir Berk'in yanı sıra Nurettin Topçu, Cevat Rıfat Atilhan, Mirza Bala, Fethi Tevetoğlu, Ali Fuat Başgil, Mehmet Kaplan gibi isimler bulunuyordu.

Derginin ilk sayısında yayınlanan "Başlarken" adlı yazıda insanlığın bir ölüm kalım mücadelesinin eşiğinde olduğu ve Üçüncü Dünya Savaşı'nın kapıda olduğu öne sürülüyordu. "Harp kundakçısı, kudurgan ve iri komşumuz Sovyet Rusya" gemi azıya almıştı ve "kızıl beşinci kol bütün dünyada 'barış' maskesi altında çalışıyor"du. Türkiye de bunun dışında değildi ve artık komünistler faaliyetlerini aleni bir şekilde yürütmekte, kendi propagandalarını yapmaktaydılar. İşte silahlar konuşmaya başlamadan önce "münevver milliyetçi gençlik" kendisine düşeni yapacak ve komünistlerle kıyasıya bir mücadele verecekti. Komünizm "dini, ahlakı ve manevi kıymetleri" kabul etmiyor, "milliyet, vatan, milli kültür ve milli istiklal mefhumlarını inkâr ediyor, Türk vatanını, Türk milletini, Türk istiklalini ve Türk cumhuriyetini de tehdit ediyordu. İşte *Mücadele*, komünizmle mücadelenin bir organı olarak çıkacak ve "komünistlerin bütün bu sinsi faaliyetlerini teşrih edecek her yazıya sayfalarını açık bulunduracak"tı. (1950: 1)

Aynı sayıda yayınlanan ve Süleyman Nazif İmzalı "Rus kimdir, Moskof nedir" adlı yazıda ise Atsız'la hemen hemen aynı şeyler söyleniyor ve "iki yüz elli yıldır bu en büyük ve en biaman düşmanla savaşıyoruz", deniliyordu. Köylerin, tarlaların harap olmasının nedeni kendilerini imar etmek için çalışan bir kolun Moskof tarafından kırılmasıydı, Anadolu'nun doğusunda Moskof'un Türk kanı dökmediği tek bir toprak parçası bile mevcut değildi ve Moskof'un barışı aldatıcı, sessizliği ısırıcı, yardımı aşağılayıcıydı. Bu nedenle de her Türk'ün Moskof'a karşı ölmeye ve öldürmeye hazır olması gerekiyordu:

> Ey Türk oğlu! Sana damarlarındaki kanı verenler, kanlarının son katrelerini Moskof muharebelerinde döktüler. Sen bugün, yarın,

> ne olursan ol, fakat unutma ki o şehitlerin ebedi bir yetimisin! Bu din, bu devlet, bu vatan gibi, bu gayz, bu kin, bu intikam da onların sana mübarek bir mirasıdır. Dünyada bir Rusya ve Rus kaldıkça bu hakkına, bu vazifene hürmetkâr ol: Hakkın öldürmek, vazifen iktiza ederse hemen ölmektir Türk oğlu! (1950: 1)

Derginin ikinci sayısında yer alan ve *Büyük Doğu*'dan tanıdığımız Cevat Rıfat Atilhan imzalı "Asrın Gailesi Komünizm" isimli yazıda ise Atilhan'ın antisemitizmine uygun bir şekilde komünizmle Yahudilik arasında bir bağlantı kuruluyor ve "Komünizm Karl Marx ve Engels gibi Yahudi'nin şeytani zekâsını temsil eden insanlar tarafından ilim hâline sokulmuş ve yaldızlı haplar gibi beşeriyete yutturulmuştur", deniliyordu. Komünizm Yahudilerin "insanoğullarından öç almak için şeytanlara rahmet okutacak melun bir zekâ ile vücuda getirdikleri" Siyon Protokolleri'nin bilimsel alanda uygulamasının bir sonucuydu. İnsanlık komünizm belasının "Yahudi kafasının mahsulü" olduğunu anladığı gün ise bu mesele kendiliğinden çözülecekti. (1950: 3)

Derginin 5. sayısında Mehmet Kaplan, "Kim Komünisttir?" adlı yazısıyla komünizmle mücadeleye sanat ve edebiyat zaviyesinden bakıyor ve komünistlerin Türkiye'de gençliği hazırlamak için geniş bir yayıncılık faaliyetinde bulunduğunu söylüyordu, üstelik bunları çeşitli vasıtalarla Anadolu'daki kütüphanelere sokmayı da başarmışlardı. Tercüme eserler arasında da komünizm propagandası yapan çok sayıda kitap bulunmaktaydı. Cumhuriyet devri yazar ve şairlerinin ciddi bir kısmı da komünizme sempati duymuş ve propagandasını yapmışlardı. Türk milliyetçilerinin hümanizmden bahseden, Türk tarihine kara süren, dinle alay eden şair ve yazarları dışlaması; Türk tarihinden bahseden, dini duyguları anlatan, milli örf ve ananelerimizi anlatan şair ve yazarları ise sevmesi gerekiyordu.

Milli tarihe karşı saygı, Türk kültürünü ve dilini muhafaza, dini duygulara hürmet, şahsi mülkiyetin kutsiyeti, fikir ve dü-

şünce hürriyeti, karakter devamlılığı ve ahlak, ırken Türk oluş, Rus ve komünizm düşmanlığı, milliyetçiliğin temel özelliklerini teşkil ediyordu ve bu özelliklere sahip olmayan her insandan kim olursa olsun şüphe etmek, kendilerine karşı dikkatli davranmak gerekiyordu. Çünkü "düşman aramıza girmiş"ti ve "her yere zehrini akıtmakta"ydı, bu ise "bizim için ölüm kalım meselesi"ydi. (1950: 3)

İşte bu "ölüm kalım meselesi" konjonktüründe Türk sağının faaliyetleri elbette ki yayıncılıkla sınırlı kalmadı ve antikomünist mutabakatın ilk sonuçlarından biri Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşu oldu. Soğuk Savaş sonrasında kurulan beş dernek 1 Nisan 1950'de birleşerek Türkiye Milliyetçiler Federasyonu'nu oluşturmuşlardı, Türk Milliyetçiler Derneği ise federasyonun 1-2 Nisan 1951'de İstanbul'da toplanan ilk kurultayında kuruldu.

Milliyetçiler Federasyonu'nu oluşturan derneklerden ilkinin ismi Türk Kültür Ocağı'ydı. 1946 yılında kurulan ocağın gayesi derneğin tüzüğünde şöyle anlatılıyordu:

> Türklüğün milletlerarası camiada her bakımdan ileri hâle gelmesi için:
>
> Türk milliyetçiliğini işlemek ve yaymak, Türk tarih şuuruna dayanan kültür birliği ve hürriyet fikirlerini işlemek ve kökleştirmek,
>
> Türk kültürünü; dil, tarih, edebiyat, güzel sanatlar, halk bilgisi, gelenek, ahlak, hukuk ve iktisat gibi çeşitli yönlerden incelemek, manasını belirtmek ve fikir âlemine yayarak idamesine çalışmak,
>
> Türkler arasında içtimai tesanüt [toplumsal dayanışma] fikirlerini yaymak,
>
> Türk ahlak, adap ve geleneklerine uygun yaşamayı ve milli mukaddesata hürmeti telkin etmek
>
> Türk kültürüne vaki tecavüzlerle ve milliyetçiliğe aykırı fikirlerle, fikir yoluyla mücadele etmek,
>
> Milliyetçiler arasındaki bağı güçlendirmek,

> Gençliğin kültür ve ahlak bakımından memleket ve dünya meselelerine aşinalık yönünden örnek Türk milliyetçileri hâlinde yetişmesine çalışmak. (Kılıç, 2016: 77)

Derneğin ilk başkanı Ali Hatipoğlu'ydu, sonradan başkanlık da yapacak olan Bekir Berk ise *Komünizme Karşı Mücadele*'nin imtiyaz sahibiydi. Berk 1950'li yılların sonuna doğru Said Nursi ile tanışacak ve onun hem müridi hem de avukatı olacaktı. Dernek üyeleri arasındaki en önemli isim ise Nurettin Topçu'ydu. Topçu daha önceki sayfalarda gördüğümüz üzere antikomünist şebekenin en etkili kalemlerinden biri olarak komünizme karşı fikri bir mücadele verilmesi gerektiğini ve komünizmle mücadelenin ancak sosyal adalet ve eşitliği sağlayarak mistik bir karakter taşıyan "ruhçu sosyalizm"le mümkün olabileceğini savunmuştu.

Bekir Berk Türk Kültür Ocağı ile ilgili yazdığı bir yazıda ocağın sadece bir öğrenci derneği olmadığını ve siyaset üstü bir nitelik taşıdığını söylüyordu. Ocağı anlatırken ise Osman Yüksel Serdengeçti'ye atıfla "Türk Kültür Ocağı, kalbi Türklük için çarpan, kafası bu memleketin dertleriyle dolup taşan, bin bir azap içinde kıvranan bağrı yanık Türk halkının, Türk âleminin kurtuluş ve yükselişinin kendisine bağlı olduğunu hiçbir zaman hatırından çıkarmayan serdengeçtilerin kaynaştığı yerdir", diyordu. (1950: 4)

Türk Milliyetçiler Derneği'nin çekirdeğini oluşturan Türk Kültür Ocağı için ise İlhan Darendelioğlu yıllar sonra şunları yazacaktı:

> Türk Kültür Ocağı birçok kahramanlık günleri hazırlamış, Ahmet Emin Yalman'ın bir yalan ve tertibinden başka bir şey olmayan Nazım Hikmet'in "bir adli hataya kurban gittiği" yalanını protesto etmiş, Mareşal Fevzi Çakmak'ın ölümü dolayısıyla husule gelen milli galeyana Türk Kültür Ocağı'nın gençleri vesile olmuşlardı. (1967: 23)

Milliyetçiler Federasyonu çatısı altında bir araya gelen derneklerden ikincisi Türk Kültür Derneği'ydi. Dernek 1946'da Hikmet Tanyu'nun öncülüğünde kurulmuştu. 1944 ırkçılık-Turancılık davasının tutukluları arasında olan Tanyu 1948 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ni bitirecek ve 1955 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi asistanı olarak göreve başlayacaktı. Türkiye'de dinler tarihi alanında ilk doktora yapan kişi olan Tanyu hayatı boyunca antikomünist şebekenin içerisinde yer aldı. Akademik çalışmalarına devam ederken komünizme karşı çok sayıda yazı ve makale kaleme alan Tanyu'nun 1958 yılında *Niçin Komünist Oluyorlar?* adlı bir de kitabı yayınlandı.

Dernek ilk olarak Türk Oyunlarını Derleme ve Yaşatma Derneği adıyla kurulmuş, halk oyunları/folklor üzerinden gençler arasında Türkçülüğe olan ilgiyi artırmayı hedeflemişti. İlk etkinliklerinden biri olan 1947 yılında düzenlenen Türk Oyunları Şöleni'nin ardından, dernek sadece bu alanla sınırlı kalmak istemediği için adını Türk Kültür Derneği olarak değiştirdi. 1 Nisan 1951'de düzenlenen kurultayda ise kendisini feshederek Milliyetçiler Federasyonu'na katıldı.

Milliyetçiler Federasyonu'nu oluşturan üçüncü dernek Türk Kültür Çalışmaları Derneği adını taşıyordu. Her ne kadar doğrudan belirtilmese de 3 Eylül 1946'da İstanbul'da kurulan derneğin komünizmle mücadeleyi hedeflediği tüzüğün derneğin kuruluş amacını anlatan 1. maddesinde yer alan "milli benliğimizin dünü, bugünü ve yarını için kültür sahasında çalışmak, milli kültürümüzü zayıflatmak hedefini güden menfi hareketlere karşı fikir yoluyla kültürümüzü korumaktır" ifadesinden gayet net bir şekilde anlaşılıyordu. Derneğin üyeleri arasındaki en önemli isim ise 1940'lardan öldürüldüğü 1970'lerin sonuna kadar komünizmle mücadelenin ve antikomünist şebekenin merkezî figürlerinden İlhan Egemen Darendelioğlu'ydu.

Antikomünist şebekenin milliyetçi kanadındaki birçok isim gibi 1944'teki ırkçılık-Turancılık davasının sanıklarından olan Darendelioğlu, ilk gençlik yıllarından itibaren hem teorik hem de pratik bir antikomünist faaliyet yürütmüştü. 1921 yılında doğan Darendelioğlu, 1944 yılında "Solcu Şairler Antolojisi" adıyla bir broşür yayınlamış ve aynı yıl Irkçılık-Turancılık davası kapsamında tutuklanmıştı. Adana Erkek Lisesi öğrencisiyken *Toprak* adlı bir dergi çıkarmaya başlayan Darendelioğlu dergicilik faaliyetlerine İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencisiyken de devam etmişti. Irkçılık-Turancılık davasındaki tutukluluğu bittikten sonra Türk Kültür Çalışmaları Derneği'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştı. Darendelioğlu, 1950'li yıllarda Toprak Matbaası'nı kurmuş ve *Toprak* dergisini de "Aylık Ülkü Dergisi" başlığıyla yeniden yayınlamıştı. 1960'lı yıllardan itibaren ise hem Komünizmle Mücadele Derneği'nde yöneticilik/başkanlık yapacak hem de başını ABD'nin çektiği küresel antikomünist şebekeyle yakınlaşacak ve derin ilişkiler kuracaktı:

> Bu yıllardan itibaren Darendelioğlu âdeta komünizme karşı mücadelede Türk dünyasının bir bayrağı olmuş, dış Türklerle olan irtibatın da artması için faaliyet yürütmüştür. Nitekim Darendelioğlu, Türkiye dışından bilhassa Sovyet hegemonyası altındaki Türk yurtlarından gelen soydaşlarla da zaman zaman bir araya gelmiş, çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiştir. 1962 yılında Doç. Dr. Ergeş Şermet Bulakbaşı, Milli Türkistan Komitesi Başkanı Veli Kayyum Han, Garip Sultan, Dr. Mustafa Edige Kırımal, Mehmet Emircan'ın basın ve sohbetler yoluyla Türk halk efkârını komünist politikalar hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme etkinliklerine Darendelioğlu da katılmış ve Türk kardeşlerine rehberlik etmiştir. Darendelioğlu, bu misafirleri arkadaşı Türkistanlı Ziyaeddin Babakurban'ın da katkısıyla "Toprak" dergisinin idarehanesinde ağırlamış uzun ve etraflıca sohbet etmiştir. (Yıldız, 2022)

Darendelioğlu 1965'te Tayvan'da 1970'li yıllarda ise Münih, Paris, Hannover ve Libya'da antikomünist toplantılara katıl-

mış, 1975'te Demokratik Parti'den istifa ettikten sonra MHP'ye geçmişti. MHP'ye geçtikten sonra MHP'nin yayın organları olan *Hergün* ve *Ortadoğu* gazetelerinde yazmaya başlayan Darendelioğlu'nun öldürüldüğü 1979 yılında "Ecevit Marksist mi" ve "Devrim Nedir, Devrimci Kimdir?" isimli iki kitabı yayınlanmıştı. Darendelioğlu 21 Kasım 1979'da ofisinden çıkarken öldürülecek, suikastı ise "THKPC Devrimci Sempatizanları" adlı bir örgüt üstlenecekti.

Darendelioğlu'nun Soğuk Savaş dönemindeki antikomünist faaliyetlerinin kamuoyundaki ilk bilineni Nâzım Hikmet'in serbest bırakılması için düzenlenen Çiçek Palas adlı oteldeki toplantının basılmasıydı. 1938 donanma davasıyla cezaevine konulan Nâzım Hikmet serbest bırakılma talebiyle açlık grevine başlamıştı ve İstanbul'daki sosyalist öğrenciler de onun için bir kampanya başlatmışlardı. Kampanyayı yürüten ve TKP'nin kurduğu bir örgüt olan İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği 15 Mayıs 1950'de "Nâzım Hikmet'in durumunu ve ebedi kıymetini" belirtmek için Çiçek Palas'ta bir toplantı yapacağını duyurmuş, İstanbul Valiliği de toplantıya izin vermiş ve sıkı güvenlik önlemleri almıştı.

Darendelioğlu'na göre bu toplantı ilk kez bu kadar sayıda komünistin kamuoyu önünde bir araya gelme cüretini göstermesi anlamına geliyordu, yani "yurdumuzdaki komünistler, İstanbul'un ortasında istek ve arzularını açıkça ifade edebilecek kadar şımarmışlardı". İşte Darendelioğlu bu toplantıyı provoke etmek için salona gidecek ve bunda başarılı da olacaktı; çünkü o gün salona antikomünist şebekeden başka gençler de gelmişti:

> Salona girdiğimde büyük bir isabet Türk Kültür Ocağı, Türk Gençlik Teşkilatı ve Milli Türk Talebe Birliği'nden tanıdığım Gökhan Evliyaoğlu, Hami Tezkan, Bekir Berk, Kubilay İmer, Necati Tanrıkulu, Metin Ören, Mehmet Aydın, Akgün Ayakta, Kamuran Hisarcıklı ve Şaban Özkaramete'nin Çiçek Palas'a gelmiş olmaları bana ayrı bir cesaret vermişti. (1975: 255)

Dernek yöneticilerinden biri açılış konuşması için sahneye gelip konuşmasını yapmaya başladığında Darendelioğlu ve arkadaşları, "Kahrolsun komünistler!", diye bağırmaya başlamış ve bu ortalığın karışmasına yetmişti. Devamını Darendelioğlu şöyle anlatıyordu:

> Solcu ve komünistlerle ağız kavgası hâlinde devam eden mücadelemiz henüz bitmemişti ki, Çiçek Palas'ın demir kapısının üstümüze kapandığını öğrendik. İşe artık polis el koymuş, kısa bir müddet sonra ise Beyazıt-Aksaray caddesi Çiçek Palas'ta komünistler yakalanmış diyenlerle hınca hınç dolmuştu. Daha sonra Vali, Emniyet Müdürü, resmî ve sivil polisler, milliyetçi talebe teşekkülleri başkanları da gelmişler, Çiçek Palas'ın kapısını tutmuşlardı. Bekir Berk'in milliyetçi talebeler dışarı diyen sesinden sonra bizler dışarı çıkmıştık. İçerde kalan komünistler ise halkın vatan hainleri, Moskova uşakları, kızlara Katerinalar diyen feryadı ile tükürük yağmuruna tutulmuşlar ve belediye otobüsüne bindirilerek müdüriyete götürülmüşlerdi. (1975: 255-256)

1950'ler Türkiye'sinde Darendelioğlu'nun adını duyuran eylemlerden bir diğeri Hikmet Kıvılcımlı tarafından 1954 yılında kurulan Vatan Partisi'nin 1957'de İstanbul'da düzenlediği bir mitingde kürsüde konuşan Kıvılcımlı'ya müdahalesi olmuştu. Darendelioğlu bu hadiseyi anlatırken, "Kıvılcımlı'nın yalan ve tahrik edici sözleri karşısında konuşmasına müdahale etmek zorunda kaldığını", söylemişti. Miting esnasında ise Kıvılcımlı'ya hitaben, "Yalan söylüyorsunuz, siz ki 15 yıla mahkûm bir komünist olmanıza rağmen işte bugün bu kürsüden serbestçe konuşabiliyorsunuz. Memlekette söylediğiniz gibi koyu bir terör ve istibdat olsaydı önce siz konuşamazdınız", demişti. (Şimşek, 2021: 344-345)

Türk Kültür Çalışmaları Derneği'ni diğer derneklerden ayıran esas nokta "dış Türkler"le kurulan bağlantıydı. Bu bağlantıyı ise çok büyük ihtimalle derneğe parasal destek de veren Nuri Killigil sağlıyordu. Enver Paşa'nın kardeşi ve onun

gibi bir asker olan Killigil 1. Dünya Savaşı'nda alınan yenilginin ardından Almanya'ya gitmiş, 2. Dünya Savaşı'nın başlamasından bir yıl önce Türkiye'ye dönmüş ve savunma sanayi sektörüne girerek silah, havan ve havan mermisi üretmeye başlamıştı. Derneğin düzenlediği "Ergenekon Bayramı"na da katılan Killigil'in desteğiyle dernek Mirza Bala, Cafer Seydahmet Kırımer ve Zeki Velidi Togan gibi Sovyetler muhalifi isimleri konuk etmiş ve onlarla konferanslar düzenlemişti. (Darendelioğlu, 1975: 174)

1898 yılında Azerbaycan'da dünyaya gelen Mirza Bala 28 Nisan 1920'de Azerbaycan'ın Bolşevize olmasından sonra Bolşeviklere karşı kurulan Milli Mukavemet Komitesi'nin başkanlığına gelmiş ve komitenin yayın organı olan *İstiklal* gazetesinde müstear adla yazılar yazmaya başlamıştı. Üzerindeki baskılar nedeniyle 1926 yılında Türkiye'ye gelen Bala, burada İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girdi ve bir yandan öğrenimine devam ederken bir yandan da siyasi faaliyetlerine devam etti. 1928'de Mehmed Emin Resulzade ve Mehmed Sadık ile *Azeri Türk* adlı dergiyi yayınlamaya başladı, derginin kapatılması üzerine ise 1929'da *Odlu Yurt* adlı başka bir dergi ile yayıncılık faaliyetlerine devam etti. Sovyetler'in baskısı üzerine 1932'de Türkiye'den ayrılıp Varşova'ya gitmek zorunda kalan Bala Berlin'de yayınlanan *İstiklal* ve *Kurtuluş* adlı antikomünist dergilerde yazılar yazdı. 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesi üzerine Türkiye'ye dönen Bala 1947'de Mehmed Emin Resulzade ile birlikte Azerbaycan Kültür Derneği'ni kurdu. Soğuk Savaş konseptine uygun bir şekilde, 1955'te ABD tarafından merkezi Almanya'da bulunan Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü'ne davet edildi ve bir süre enstitü başkanlığını yürütüp enstitünün Türkçe olarak çıkardığı *Dergi* adlı yayında çok sayıda yazı yazdı. 1959'daki ölümüne kadar antikomünist şebekenin hem Türkiye'de hem uluslararası ölçekteki önemli figürlerinden biri oldu. (Türkoğlu, 2019: 271-272)

Milliyetçiler Derneği'ne giden yoldaki bir diğer örgütlenme Türk Gençlik Teşkilatı'ydı. 10 Ocak 1949'da kurulan ve merkezi Beyazıt'ta bulunan derneğe otuz beş yaşından büyüklerin üye olması yasaktı. Dernek kendini "vatan çocuklarını imtiyazsız, sınıfsız, kayıtsız, şartsız sinesinde toplayan, bağrına basan, her türlü ihtirastan uzak hür ve müstakil gençlik teşkilatı" şeklinde tanımlamaktaydı. Dernek, 1950 yılında yayınladığı "Türk Gençlik Yasası" adlı metinde gayesini "Türk gençliğinin vatan, millet, ahlak, dil, tarih, anane, aile ve milli mukaddesat sevgisini şuurlaştırarak, bu unsurlara bağlı Türk milliyetçiliğini=Türkçülüğü milli kültür yoluyla işlemek", şeklinde açıklıyordu. Devamında ise "milli bünyemize zararlı içtimai cereyanlarla fikren ve kanuni yollarla mücadele etmek"ten söz edilerek komünizmle mücadeleye işaret ediliyordu. (Kılıç, 2016: 83-84)

Teşkilatın ilk genel başkanı Necati Tanrıkulu'ydu ve kurucuları arasında Yusuf Ziya İnan, Şadi Pehlivanoğlu, Galip Erdem gibi isimler vardı. Şadi Pehlivanoğlu sonraları Adalet Partisi'nden Rize milletvekilliği yapacak, Galip Erdem ise MHP'nin en önemli ideologlarından biri olacaktı. Erdem Nâzım Hikmet'e af kampanyası esnasında "casusluk" yapmak için duvara komünizm propagandası yapan afişler asarken kendisini polise yakalatmış ve solcuların koğuşuna konmuştu, burada Nâzım için Çiçek Palas'ta yapılacak toplantıdan haberdar olmuş ve bunu arkadaşlarına iletmiş, Mehmet Aydın, Kemal Cabıoğlu ve Necati Tanrıkulu toplantıya basmaya gitmiş ve kürsüde İstiklal Marşı okumuşlardı.

Erdem 1959 yılında kısa süreliğine Tevfik İleri'nin müşavirliğini yaptı. 60'lı yıllarda ise *Tercüman*, *Yeni İstanbul*, *Sabah* ve *Bizim Anadolu* gibi gazetelerde köşe yazdı. 1961 yılında *Tercüman*'da yazdığı bir yazıya "Ülkücünün Çilesi" adını verdiğinde henüz Türkçülük ülkücülük olarak adlandırılmıyordu. 60'ların sonunda Fuat Doğu'nun davetiyle ve Alparslan Türkeş'in izniyle MİT'e girdi. Ölümünden sonra kendisi için

hazırlanan bir armağan kitabında Erdem'in MİT'e girişi şöyle anlatılıyordu:

> Yetmişli yılların hemen başında, dönemin MİT Başkanı Fuat Doğu'nun daveti ve Türkeş'in de izniyle 31 Aralık 1969'da o da MİT'e girer. O dönem Türkiye'si tarihinin en buhranlı dönemlerinden birinden geçmekte ve süreç henüz nereye evrileceği belli olmayan bir istikamette ilerlemektedir.
>
> Dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu belli ki Türkiye'de cunta, özellikle BAAS türü sol cunta teşebbüslerine karşı son derece duyarlıydı. MİT içerideki elemanı (Mahir Kaynak) vasıtasıyla her şeyi adım adım izlemektedir. Öyle anlaşılıyor ki son derece nazik ve diplomat tarzı olan Fuat Doğu, Rus tehdidi ve komünizm konusunda da son derece hassas biridir.
>
> Galip Erdem de çok muhtemeldir ki sırf Rus tehdidini bir ölüm kalım meselesi olarak gören her milliyetçi, ülkücü gibi Fuat Doğu'yla aynı çizgidedir. Bu yüzden ve aynı zamanda milliyetçi duyarlılığın sembol isimlerinden biri olması hasebiyle özellikle tercih edilmiş olmalıdır. Zaten o dönem tanıklarının anlattığına göre dengelerin her an bir oraya bir buraya gelip gittiği tam bir keşmekeş dönemidir. (Şahin, 2024: 43)

Erdem 1970'lerde MHP'nin teorik yayın organı *Devlet*'i çıkaran ekibin içerisinde yer aldı, 1974'ten itibaren de MHP'nin günlük gazetesi *Ortadoğu*'da yazmaya başladı. Darbenin ardından ise MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nın avukatlığını üstlendi.

Türk Gençlik Teşkilatı'nın sloganı "Tanrı Türk'ü Korusun"du ve üyelerinin *Tanrıdağı* adlı dergiyle organik bağlantıları vardı. Tüzüğünde "milli bünyemize zararlı içtimai cereyanlarla fikren ve kanuni yollarla mücadele" edeceğini bildiren dernek hızlı bir şekilde örgütlenmeyi ve hem İstanbul'da hem de özellikle Ege bölgesinde 40'a yakın şube açmayı başarmıştı. Teşkilat 1 Nisan 1951'deki Milliyetçiler Federasyonu kurultayında Türk Milliyetçiler Derneği'ne katıldı.

Türk Milliyetçileri Derneği'ne giden yoldaki ilk adım olan Milliyetçiler Federasyonu kurulurken amacını "milliyetçi dernekleri birleştirmek, aralarındaki bağları kuvvetlendirmek, milliyetçi Türk gençliğinin haklarını müdafaa ve onları memleket içinde ve dışında temsil etmek, komünizmle ve komünistlerle fikren ve kanun dairesinde fiilen mücadele etmek" olarak belirlemiş ve bunun için "komünizmle mücadeleyi gaye edinen dâhildeki ve hariçteki teşekküllerle işbirliği" yapacağını söyleyerek yerli ve uluslararası antikomünist şebekenin bir parçası olacağını duyurmuştu.

Federasyona mensup derneklerden Türk Kültür Derneği 26 Ağustos 1950'de Ankara'da komünizm karşıtı bir miting tertiplemiş, burada kürsüye çıkan dernek başkanı Bekir Berk, yaptığı konuşmada Milliyetçiler Federasyonu'nu komünizmle mücadelede "müşterek hareket etmeyi zaruri" gördükleri için kurduklarını söylemiş ve konuşmasına uluslararası antikomünist şebekenin terminolojisine uygun bir şekilde şöyle devam etmişti:

> Türk milliyetçileri kızıl emperyalizmi takbih ediyor ve bütün insanlara hürriyet ve milletlere istiklal istiyor. Artık komünistleri himaye ederek Türk milliyetçilerini Türk vatanına ihanetle itham edenlerin sesleri kısılmalı, memleketimizdeki ve bütün dünyadaki komünistleri idare eden beynelmilel eşkıya çetesinin kanlı kalesi yıkılmalı. Demir perde yırtılmalı, Moskof cehenneminde kavrulan milletler ve insanlar hürriyete kavuşmalı, zulüm ve istibdat makinesinin çarkları kırılmalı, birleşmiş ve hür milletler ideali bütün dünyada gerçekleşmelidir.
>
> Hürriyet ve istiklal için çarpışan, vatan ve millet için yaşayan insanlar olarak parolamız şudur:
>
> Komünizme karşı birleşelim ve çarpışalım! (1950: 2)

Federasyon 14 Aralık 1950'de Kore savaşına asker gönderilmesinden kaynaklı antikomünist teyakkuza uygun düşecek bir şekilde Şehir Tiyatrosu'nun büyük salonunda "Mehmetçik

Günü" adlı bir etkinlik düzenlemiş, bu etkinliğe Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri de katılıp bir konuşma yapmıştı. *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanan 15 Aralık 1950 tarihli habere göre İleri "bir nutuk söyleyerek komünizmi telin ve gençliği komünizmle mücadeleye davet etmiş", salondaki "gençlik kütlesi bakanın bu davetine uyarak solcularla hep birlikte mücadele edeceklerine yemin etmiş", bu sahne "orada bulunanları çok heyecanlandırmış ve solculuk aleyhinde büyük tezahürata neden olmuş"tu. Diğer konuşmacılar ise Arif Nihat Asya, Nurettin Topçu ve İsmet Tümtürk'tü ve tüm konuşmaların ana motifi antikomünizmdi. Özellikle İleri'nin federasyona verdiği destek, DP ile Türkçü çevreler arasında kurulan antikomünist mutabakatın boyutunu ve ilişkilerde yaşanan "bahar havası"nı gösteriyordu ve böylesi bir konjonktürde federasyon kendisini tüm Türkçü, milliyetçi çevrelerin tek çatı altında birleştiği bir derneğe dönüştürecekti.

Türk Milliyetçiler Derneği 1 Nisan 1951'de kuruldu ve başkanlığa Haluk Karamağaralı seçildi. Karamağaralı 1947'de 5 sayı yayınlanan *Kürşad* adlı derginin sahibiydi. 1951'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine asistan olarak girecek, 1971 yılında ise Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenleri Derneği'nin (Ülkü-Bir) kurulmasına öncülük ederek ilk iki yıl başkanlığını yürütecekti. 2 Nisan'da kabul edilen dernek nizamnamesinin 2. maddesinde derneğin amacı "Allah, Vatan, Tarih, Dil, Anane, Sanat, Aile, Ahlak, Hürriyet ve Milli Mukaddesat esaslarına dayanan Türk milliyetçiliğini işlemek, Türk milletini meydana getiren unsurları muhafaza etmek ve bütün milliyetçileri teşkilatlandırmak" şeklinde tarif ediliyordu. 1952'de nizamname yenilendiğinde "soy" da bu maddeye eklenecekti.

Nizamname yenilenirken kimi kavramlar da tarif edilecek ve böylece Türkçülerin, milliyetçilerin bu kavramalara bakışında ortaklaştığı ortaya konulacaktı. Buna göre millet "soy ve vatan birliği şuuru ile müşterek mefkûreye sahip fertlerin harsi topluluğu"ydu, soy "tarihi ve içtimai menşe birliği"ydi, vatan

"altındaki ecdat mezarları ile üstünde milletin harsi damgasını taşıyan, gerektiğinde uğruna ölünen topraklar"dı, hars "din, ahlak, hukuk, anane, iktisat ve bediiyattan ibaret içtimai müesseslerin muhassalası"ydı, mefkûre "birlikte yaşayıp, maşeri sevinç ve kederleri paylaşmak, yarının mutluluğu için bugünden bir vücut olarak hazırlanmak arzu ve fiili"ydi, milliyet "milleti teşkil eden unsurlardan doğan maşerî şuur ve ruh"tu ve milliyetçilik ise "milliyet ruh ve şuuruna sahip olarak milleti maşerî bünyesine uygun bir şekilde yaşatmak, yükseltmek fiil ve fikri"ydi. (Kılıç, 2016: 179)

Dernek kurulur kurulmaz hızlı bir örgütlenme faaliyeti içerisine girdi ve yaklaşık bir yıl içerisinde şube sayısı 50'ye ulaştı. Ayrıca Ekim 1951'den itibaren *Mefkûre* isimli bir dergi çıkarıldı ve Topçu, Atsız, Togan, Sançar gibi isimlerin katıldığı, çoğu antikomünizm temalı çok sayıda etkinlik düzenledi. *Mefkure*'nin ilk sayısında genel başkan sıfatıyla "İlk Adım" başlıklı bir yazı kaleme alan Haluk Karamağaralı derneğin kuruluşuyla ilgili şöyle diyordu:

> Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki eski bir komünist doçentin 1943 yılının sonlarında yetiştirmelerine söylediği şu söz şuurumda ve milli izzetinefsimde bir kamçı gibi şaklamıştı: "Türkçülerden korkmayınız. Çünkü asla anlaşamaz ve birleşemezler." Bu sözde Türklüğün kaderini okumak mümkündür. (1951: 1)

İşte 1 Nisan 1951'de Milliyetçiler Derneği'nin kurulması bu bakımdan "tarihi bir hadise"ydi. Tarihiydi, "çünkü bu Türk milletinin kaderini değiştirme teşebbüsü"ydü ve "mahiyeti ve neticesi bakımından Türklüğün ikinci bir Ergenekon'dan çıkışı" anlamına gelmekteydi. Bu kuruluşla birlikte Türk milliyetçileri "sevgide, manevi kıymetlerde ve mesuliyette" birleşiyorlardı. Artık ben sen yoktu, biz vardı ve Türk milliyetçileri "birbirine ana-baba, bir kardeşten daha yakın, daha bağlı, mütecanis, mütesanit, kader yoldaşı" olarak hareket edeceklerdi. (1951: 1)

Türk Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşu Türkiye'nin Kore'ye asker göndermeye devam ettiği bir konjonktüre denk gelmişti ve bu vesileyle antikomünizm rüzgârları ülkede çok daha sert esiyordu. Derneğin ilk faaliyeti de buna uygun bir şekilde gerçekleşti ve derneğin Ankara'daki üyeleri 26 ve 28 Mayıs 1951'de Kore'ye gönderilecek askerlerin uğurlanma törenine kortej olarak katıldılar. Taşıdıkları üç büyük afişte bozkurt sembolü vardı ve kurdun yelelerinin üzerinde "Türk geliyor" yazıyordu. Diğer iki afişe ise "Bütün Türkler bir ordu" ve "Türk topçusu geliyor" yazılmıştı. Ellerde taşınan dövizlerde "Mehmetçik Allah'a emanet ol", "Bir Mehmetçik Bütün Cihana Bedeldir", "Bir Kızıl öldürenin sevabı bin yazılır", "Komünizm Milli Mukaddesatımızın Düşmanıdır" ve "Bütün Dünya Milliyetçileri Komünizme Karşı Birleşiniz" şeklinde sloganlar yazılmıştı. Kafilenin uğurlandığı ilk gün, yani 26 Mayıs 1951'de, Ankara Ticaret Lisesi Edebiyat Kolu "Kahramanlık Günü" adlı bir etkinlik tertiplemişti ve bu kolun başkanı aynı zamanda Türk Milliyetçiler Derneği üyesi olan Nevzat Yalçıntaş'tı. (Kılıç, 2016: 124) Nevzat Yalçıntaş daha sonraları antikomünist şebekenin en etkili isimlerinden biri olarak İlim Yayma Cemiyeti-Milli Türk Talebe Birliği-Aydınlar Ocağı üçlüsü içerisinde yer alacak, 1975 yılında Birinci Milliyetçi Cephe hükümeti tarafından TRT genel müdürlüğüne atanacak, AKP döneminde ise milletvekilliği yapacaktı.

Türk Milliyetçiler Derneği, Ekim ayında yine Ankara'da ve yine Kore savaşıyla ilgili iki konferans düzenlemiş ve konuşmacı olarak da "Kunuri Kahramanı" olarak bilinen Albay Celal Dora'yı davet etmişti. Dora, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde düzenlenen bu konferansta yaptığı konuşmada Kunuri Muharebesi'nde yaşananları anlatmış ve savaşın gidişatıyla ilgili bilgiler vermişti. Derneğin Kore Savaşı'yla ilgili yaptığı toplantıların bir başka konuğu ise Kore Türk Tugayı Komutanı General Tahsin Yazıcı'ydı. *Orkun*'un 21 Aralık 1951 tarihli "Kore Kahramanı Konuşuyor" adlı haberine göre, Yazıcı

8 Aralık 1951'de İstanbul'da, 12 Aralık 1951'de ise Ankara'da bir konferans vermişti. Yazıcı konuşmasına Kore'ye gitme hazırlıkları sürerken yabancı muhabirlerin Türkiye'ye gelip askerlerle röportajlar yaptıklarını ve aldıkları cevaplardan duydukları memnuniyeti anlatarak başlıyordu. Bir muhabir Türk askerlerinden birine "Kore'ye niçin gidiyorsunuz?", diye sormuş, asker de "Dünya sulhu, dünya hürriyeti ve adaletin düşmanı komünizmi nerede görsem orada ezmek için", yanıtını vermişti. İkinci askerin cevabı "Türk topraklarını Kore'den müdafaa etmek", üçüncüsününki ise "Biz esaretin ne demek olduğunu bilen ve ondan nefret eden insanlarız. Mazlumları düştüğü güç durumdan kurtarmak bizim için en asli vazifedir", yanıtını vermişti. Yazıcı konuşmasının devamında savaşta yaşananları anlatmış ve sözlerini "Allah bizi komünizm afetinden ve bu gibi muzır fikirlerden muhafaza etsin", diyerek bitirmiş, arabasına binerken etrafını saran gençlere de "Gençler! Sizden bilhassa rica ediyorum, insanlığın illeti olan komünizmle çarpışmayı kendinize vazife sayın", diye seslenmişti. (1951: 9-10)

Türk Milliyetçiler Derneği resmen dile getirmese de Turancılığı benimsemişti; Sovyet ve Çin coğrafyasında yaşayan Türklerle yakından ilgileniyor, antikomünist şebekenin bu coğrafyadaki isimleriyle de çeşitli ilişkiler kuruyor ve etkinlikler düzenliyordu. 1952 yılının Ocak ayında İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra Türkiye'ye geldiler ve dernek üyeleri de onları karşılayanlar arasında yer aldı. Alptekin ve Buğra İstanbul'dan sonra Ankara'ya geçmiş ve 2 Şubat 1952'de derneğin Ankara şubesinde bir konuşma yapmışlardı. Bu toplantıya dernek üyelerinin yanı sıra Türk milliyetçiliğinin kurucu isimlerinden Hamdullah Suphi Tanrıöver de katılmıştı.

Yıllar boyunca antikomünist şebekenin bir numaralı hedefi olan Nâzım Hikmet, Türk Milliyetçiler Derneği'nin de temel gündemlerinden biriydi. 28 Temmuz 1951'de dernek Ankara'da Nâzım Hikmet'in affedilmesi kampanyasında yer alan aydınla-

rı telin için bir toplantı düzenledi. *Orkun*'un 10 Ağustos 1951 tarihli 45. sayısına yer alan "Nâzım Hikmetof'un affı için çalışanları telin toplantısı" adlı habere göre toplantının tam adı "Rusya'ya kaçan komünist Nâzım Hikmet'in hususi affı için çalışanları, ona vatansever şair diyenleri ve lehinde neşriyat yapanları telin toplantısı"ydı. *Orkun*'un haberine göre, toplantıda ilk konuşmayı yapan Türkiye Milliyetçiler Derneği Genel Başkanı Haluk Karamağaralı dünyanın komünist ve milliyetçi cephe olmak üzere ikiye bölündüğünü, Rusya'nın ele geçirmek istediği ülkelerin başında Türkiye'nin geldiğini, bunun için gizli bir teşkilat kurduğunu ve bazı zamanlar kritik mevkilere kendi adamlarını geçirdiğini söylemişti. Öyle ki 1944 yılındaki ırkçılık-Turancılık davası da bu gizli teşkilatın eseriydi. Bu davaya ve başlarına gelenlere rağmen Türkçüler öbek öbek toplanmışlar ve nihayetinde Türk Milliyetçiler Derneği'ni kurarak komünistleri bu ülkede barındırmamaya ahdetmişlerdi. Karamağaralı Nâzım Hikmet meselesini de buraya bağlayarak şöyle diyordu:

> Nâzım Hikmet meselesinin üstünde duruşumuzun sebebi onun affı veya kaçışı değildir. Cehenneme kadar yolu vardı ve layık olduğu yere gitti. Biz bu hadiseyi beynelmilel komünist teşkilatının içeride ve dışarıda bizimle nasıl uğraştığını, komünist metot ve taktiklerini bir kez daha göz önüne sürmek ve... Ve gaflet içinde yüzen bazı aydınların ibret uyanmaları için toplantı mevzuu yaptık. (1951: 6)

Karamağaralı'nın ardından sözü derneğin Ankara şube başkanı Sami Yavrucuk almış, içerideki ve dışarıdaki komünist faaliyetler hakkında bilgi verdikten sonra Nâzım Hikmet'e af çıkması için uğraşan isimleri sert bir dille eleştirmişti. Bu esnada salondan "Ahmet Emin" sesleri yükselmiş, Yavrucuk Ahmet Emin'in Nâzım Hikmet'le ilgili yazdıklarından parçalar okuduğunda ise kalabalık "dönme!" diye bağırmıştı. Yavrucuk konuşmasını doğrudan Yalman'ı hedef alarak şöyle bitirmişti:

> Ey Ahmet Emin Yalman, seni Rusya'ya kaçan komünist ve Türk ordusunu isyana teşvik eden Moskof uşağı Nazım Hikmet'i metheden, ona müstesna insan diyen ve onun lehinde neşriyat yapan insan olarak itham ediyoruz.
>
> Allah bu milleti senin gibi gazetecilerin şerrinden korusun. (1951: 6)

Dernek bir yandan büyüyor ve güçleniyordu ama öte yandan da DP iktidarı partileşme ihtimali olan bu örgütlenmeden rahatsız olmaya başlamıştı. Bunun üzerine Karamağaralı dernek adına Menderes'e yönelik açık bir mektup yayınladı. Karamağaralı mektubuna "çok uzun zamandan beri en tabii hakları elinden alınmış, en mukaddes duyguları ağır tecavüzlere uğramış ve artık boğazına kadar dolmuş bulunan dertli Anadolu'nun doğurduğu, bağrına bastığı ve sütü çekilmiş memeleriyle emzirdiği öz evladı Türk Milliyetçiler Derneği'nin başkanı olarak bu memleketi anlayan, milliyetçi tanıdığımız siz başbakanımıza söyleyeceklerim var", diye başlıyordu. Karamağaralı'ya göre Türkiye Milliyetçiler Derneği'nin karşısında bir "kutsal ittifak" kurulmuştu ve bunu kuranlar 1944 ırkçılık-Turancılık davasındaki tutumlarını devam ettirerek derneğe sürekli iftiralar atıyorlardı. Bunlardan en büyüğü ise Türkiye Milliyetçilik Derneği'nin şekil değiştirmeye hazır "gizli bir muhalefet partisi" olduğuydu. Karamağaralı bunu reddediyor ve şöyle diyordu:

> Şunu salahiyetle ve en açık, en kati bir şekilde belirtmek isterim ki temsil şerefini taşıdığım dernek hiçbir şahsın, hiçbir zümrenin veya partinin tesir ve nüfuzu altına girmemiş, girmeyecek milli bir kültür ve gençlik teşekkülüdür. İçimizde her partiden Türk vardır. Fakat bunların hepsi derneğe politika bulaştırmayacak yüksek ahlaklı insanlardır. (1952: 1)

Karamağaralı mektubun devamında ırkçı, Turancı ve laiklik düşmanı olduklarına dair söylenenlere de yanıt veriyor, ırkçı değil "soy aslına dayanan kültür birliğinin âşıkları" olduklarını söyledikten sonra Turancılıkla ilgili de Türklüğü bir bütün

olarak gördüklerini ama bunun "ne Anadolu realitesine göz kapamak ne de Türkiye'yi maceralara sürüklemek" anlamına geleceğini belirtiyordu. Laiklik düşmanlığı iddialarını "laikliği din düşmanlığı olarak anlayan yıkıcı zihniyet"in mesnetsiz bir iddiası" diyerek reddeden Karamağaralı, mektubun son satırlarında Menderes'e şöyle sesleniyordu:

> Muhterem Başbakan,
>
> Kendilerini bugün 1944'ün maddi, manevi zulmünden kurtulmuş hisseden milliyetçiler bunun bahtiyarlığı içindedirler. Zaman zaman belki mesuliyet mevkiinde olan sizlere faaliyetlerimiz kasten yanlış aksettirilmek istenebilir. Fakat bütün dileklerimiz, bütün emeklerimiz bu millet, bu devlet için. Siz de onlardan biri olarak muhteşem bir tarihin çocuklarının masum heyecanlarını hoş görünüz.
>
> Hürmetlerimle. (1951: 4)

Karamağaralı'nın mektubundan Menderes haberdar olmuş muydu bilinmez ama iktidar katında Milliyetçiler Derneği'nin partileşme ihtimalinden duyulan rahatsızlık açıktı; tam da bu esnada gerçekleşen bir suikast ise iktidarın elini kolaylaştıracak ve bir tasfiye operasyonuna girişilecekti. 22 Kasım 1952'de Hüseyin Üzmez adlı 17 yaşındaki bir genç, Menderes'in yurtiçi gezilerini takip eden ve o gün Malatya'da olan, bir süredir de sağcı çevreler tarafından hedef tahtasına yerleştirilen gazeteci Ahmet Emin Yalman'ı vuracak ve yaralayacaktı. Hem tetikçi Üzmez'in hem de suikastı planlayan diğer isimlerin etkilendikleri kişi ise Necip Fazıl'dı; suikastçılar Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'da aylardır Yalman'a yönelik olarak yazdığı ve ağır ithamlar içeren yazıları okuyorlardı, ayrıca Büyük Doğu Cemiyeti'nin Elazığ ve Malatya şubelerini kurmuşlardı.

Üzmez, suikastı gerçekleştirirken Necip Fazıl'dan ve *Büyük Doğu*'dan etkilenmişti ama aynı zamanda Türk Milliyetçiler Derneği Malatya şubesinin de üyesiydi, bu da Türk Milliyetçiler Derneği'ni açıkça hedef hâline getiriyor ve şüphelerin odağı ya-

pıyordu. Suikasttan hemen sonra *Mefkûre* dergisinde Said Bilgiç ve Remzi Oğuz Arık gibi dönemin etkili sağ figürleri Türk Milliyetçiler Derneği'nin hadisede hiçbir rolü olmadığını belirten yazılar yazdılar. Türk Milliyetçiler Derneği ise 7 Aralık 1952'de "Türk Milletine Beyanname" adlı bir bildiriyle Türk Milliyetçiler Derneği'yle *Büyük Doğu* çevresi arasında hiçbir ilişki bulunmadığını, ayrıca irticai hiçbir faaliyetin içerisinde yer almadıklarını kamuoyuna duyurdu. Binlerce bastırılıp dağıtılan ve *Mefkure*'nin 20 Aralık 1952 tarihli 30. sayısında da yayınlanan bu bildiri şöyle başlıyordu:

Büyük Türk Milleti;

> Tek emeli sana hizmet etmek olan derneğimiz, senin davalarına ruhen yabancı olanlar tarafından başvurulan iğrenç bir tertiple yolundan alıkonulmak istenmektedir. İştiyakla bize kucağını açman, bizim senden aldığımız ilham ve kuvvetle günden güne kökleşmemiz, büyümemiz önünde karşımızda cephe alan komünistler, masonlar ve 1944'te Türk milliyetçilerini tabutluklarda korkunç işkencelere tâbi tutan hainler, derneğimize çamur bulaştırmak için çırpınmaktadırlar. (1952: 4)

Derneğe göre kendilerinin Malatya'da yaşanan suikast hadisesiyle hiçbir ilgileri yoktu, kendilerine isnat edildiği üzere irticai bir yapılanma değildiler ve ayrıca Büyük Doğu Cemiyeti ile de herhangi bir bağlantıları bulunmuyordu. Dernek içine çeşitli maksatlarla sızanları ve derneğin tüzüğüne aykırı hareketleri dernekten hemen uzaklaştıracaklardı ve *Mefkûre* dışındaki hiçbir yayın organı kendilerini bağlamıyordu. Bildiride irtica meselesinden ise "biz her mana ve sahadaki irticanın düşmanıyız. Fakat yukarıda saydığımız zümrelerin maksatlı bir irtica yaygarası ile havayı bulandırarak manevi temelimizi kundaklamak istediklerini de biliyoruz", diye bahsediliyordu. "Büyük Türk Milleti"ne seslenen bildiri her ne olursa olsun komünizmle mücadelenin devam edeceğine yönelik vurgu ihmal edilmeyecek bir şekilde şöyle bitiyordu:

> Önümüze çıkarılan bütün engelleri aşarak vazifemize azimle devam edeceğiz. Bizi seni yükseltme yolunda çalışmaktan alıkoyacak hiçbir kuvvet yoktur. Nereden gelirse gelsin yabancı ve zararlı her fikir ve cereyanla sonuna kadar mücadele edeceğiz. (1952: 4)

İktidar ise suikast sonrası ortaya çıkan atmosferi potansiyel bir rakip olarak gördüğü Türkiye Milliyetçiler Derneği'ni tasfiye için kullanacaktı ki Menderes'in 18 Ocak 1953'te Gaziantep'te yaptığı konuşma bunun ipuçlarını veriyordu. Menderes konuşmasında siyasal irtica, dinci irtica, milliyetçi irtica ve komünizm adlı dört büyük tehlikeden bahsediyor ve muhalefetten bunlarla mücadele etmek için yardım istiyordu. Konuşmasının devamında ise doğrudan Türkiye Milliyetçiler Derneği'ni hedef alarak şöyle diyecekti:

> Müfrit milliyetçilik cereyanına gelince bu meselede bilhassa genç kardeşlerimizin vatan ve milletlerine karşı duydukları heyecan ve hissiyatın istismar edilmekte olduğunu görmekteyiz. Geçenlerde de üniversitede hürriyetimiz mevzuu üzerine yaptığım konuşmadan sonra bunlar bir beyanname neşrettiler. Bunlar bu beyannamede bizler Türk milletinin ta kendisiyiz demekte ve milliyetçiliği kendilerinin inhisarında bir imtiyaz gibi ele almaktadırlar. Sanki yalnız onlar milliyetçidir. İçimizde milliyetçi olmayan var mıdır? Hayır. Nasıl ki hiçbirimiz dinsiz de değiliz. Onlar, sen Türk'sün, sen değilsin diye memleketi parçalamaya çalışmaktadırlar. Bir cemiyet kurup memlekette birtakım şubeler açmak Türk milletinin ta kendisi olduğunu beyan ve ifade hakkını kimseye bahşetmez. (Kılıç, 2016: 211-212)

Sahiden de bu konuşmadan kısa bir süre sonra, 22 Ocak 1953'te Cemiyetler Kanunu'nun 33. maddesine aykırı faaliyetlerde bulunduğu, yani din ve ırk esasları üzerine kurulduğu gerekçesiyle Türkiye Milliyetçiler Derneği kapatıldı. Böylece Menderes, Yalman suikastını kendisine, kendi sağından muhalefet etme potansiyeline sahip bir partinin ortaya çıkma ihtimalini baştan ortadan kaldırmak için kullanmış oldu. Türkçü

çevrelerde ise hem şaşkınlık hem de kızgınlık vardı; kısa süre öncesine kadar büyük umutlar besledikleri Menderes şimdi tıpkı 1944'te İnönü'nün yaptığı gibi kendilerine bir siyasi operasyon çekiyor ve onları tasfiye ediyordu. Yalman suikastı sonrası yaşananlar devletle Türk sağı arasında 1946'da kurulan antikomünist mutabakatın gerilimli ve kırılgan niteliği bakımından önemliydi. Evet, ortada böyle bir mutabakat vardı ama bu taraflar arasındaki güç savaşını ve mücadeleyi ortadan kaldırmıyordu, bir yandan bu savaş ve mücadele yaşanıyor ama öte yandan da mutabakat yoluna devam ediyordu.

3 Temmuz 1953'te Milliyetçiler Derneği adıyla ve Nurettin Topçu'nun manevi kuruculuğu ve liderliğiyle yeni bir dernek kuruldu ve bu dernek büyük ölçüde siyasetten uzak kalarak 27 Mayıs darbesine kadar faaliyetlerini devam ettirdi. Ancak başını Atsız'ın çektiği Türkçü çevreler bu dernekten uzak durmayı tercih ettiler. Yeni bir örgütlenme ise ancak yaklaşık on yıl sonra söz konusu olacak ve 1963'te Atsız'la İsmet Tümtürk'ün öncülüğünde Türkçüler Derneği adıyla yeni bir dernek kurulacak, derneğin adı 1964 yılında Türkiye Milliyetçiler Birliği olarak değiştirilecekti. Derneğin kuruluşundan kısa süre önce de Atsız *Orkun*'u yeniden çıkarmaya başlamış, ilk sayı da Şubat 1962'de yayınlanmıştı.

Derginin ilk sayısında yayınlanan "Türk Milletine Çağrı" adlı yazının sonunda Atsız, Türkçülüğün programını 9 maddede özetliyordu ve bu program bazı değişikliklerle birlikte sonradan "9 ışık doktrini" olarak adlandırılarak Alparslan Türkeş tarafından da benimsenerek kitaplaştırılacak ve Ülkücü Hareket'in siyasi programını oluşturacaktı. (Türkeş, 2017) Atsız'ın sıraladığı maddeler ise şöyleydi:

1- Türkçüyüz.
2- Arınmış Türkçeciyiz.
3- Yasacıyız.
4- Toplumcuyuz.

5- Milli gelenekçiyiz.
6- Demokrasiye taraftarız.
7- Ahlakçıyız.
8- Bilimciyiz.
9- Teknikçiyiz. (1962: 32)

Orkun iki yıl boyunca yayın hayatına devam etti, kısa ömürlü olmasının nedeni ise dergi içerisinde yaşanan ihtilaflardı. *Orkun* henüz kapanmamışken Atsız *Ötüken* adıyla başka bir dergi çıkarmaya başlayacak, *Orkun*'daki Atsızcılar da *Orkun*'a yazmayacaklardı. *Ötüken* bir fikir dergisi olarak yola çıkmıştı ama aynı zamanda Türkçüler Derneği'nin ve sonra da Türkiye Milliyetçiler Birliği'nin yayın organı olma gibi bir özelliğe sahipti. Esas önemli olan ise Atsız çevresindeki Türkçülerle Alparslan Türkeş arasındaki ilişkiydi. Türkeş 27 Mayıs darbesinde ciddi bir rol oynamış, ancak Milli Birlik Komitesi içerisinde yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle 13 subay arkadaşıyla birlikte tasfiye edilip yurtdışına sürgüne gönderilmişti. Türkiye'ye döndüğünde ise subaylığı bırakacak ve tasfiye edilen arkadaşlarıyla birlikte Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne (CKMP) katılacaktı. Türkeş, Atsız'la 1930'lu yıllardan beri tanışıyordu ve 1944 ırkçılık-Turancılık davasında yargılananlar arasında o da vardı. Beraat edip orduya döndükten sonra da Atsız'la ilişkilerini koparmamıştı ve işte şimdi arkadaşlarıyla beraber CKMP'ye katılıp partinin başına geçme planları yapıyordu, bu da elbette ki Türkçü çevrelerde bir heyecan yaratmıştı.

Türkeş'in CKMP'ye katılımı sürecinde CKMP milletvekili Nurettin Ok'un evinde CKMP'nin ve Türkeş'in temsilcileri bir araya gelmiş, toplantının başkanlığını Atsız'ın kardeşi Nejdet Sançar üstlenmişti. Atsız ise bir mektubunda Türkeş'in kendisine partiye girmek hususunda danıştığını ve kendisinin de Türkeş'e genel başkan olmasını ve parti tüzüğünü değiştirmesini tavsiye ettiğini anlatmıştı. (Karabulak, 2017: 300) Türkeş

CKMP'nin başına geçtiğinde de Atsız-Türkeş ilişkisi hakkında çok şey söylenecek, hatta partiyi yöneten esas kişinin Atsız olduğu ileri sürülecekti. Tüm bu söylentiler üzerine *Ötüken* dergisinde konuya dair bir açıklama yapılmış ve şöyle denilmişti:

> Atsız ile Türkeş iki eski arkadaştırlar. Bütün Türk milliyetçileri gibi onlar da Türkçülük ülküsünün dönmez yolcuları ve bundan dolayı da birbirlerinin dostudurlar. Fikre ve ülküye dayanan böyle bir yakınlığın manasını ancak insanlar anlayabilir. Atsız'ın CKMP'yi perde arkasından idare eden kuvvetin başı olduğu çok adice ve çok alçakça bir iftiradan başka bir şey değildir. Çünkü bir kere Atsız siyasetle ilgisi bulunmayan bir insandır. Ve bütün ömrünü dolduran çilelerle yüklü hayatını yaşamaya devam etmektedir. Türkeş ise bu memleketin bugüne kadar gördüğü parti genel başkanlarının en güçlüsüdür. Yani başında bulunduğu partiyi idare etmek için gizli kuvvetlerin yardımına ihtiyacı yoktur. Bu alçakça iftira hem Atsız'ı gizli işler ardında bir insan göstermek hem de sayın Türkeş'i küçültmeye çalışmak gibi alçakça, fakat haince, kahpece, komünistçe uydurulmuş bir yalandır. (Karabulak, 2017: 307)

CKMP'yi Atsız yönetmiyordu elbette ama ilk gençlik yıllarından beri Türkeş'in akıl hocasıydı; Türkeş'in milliyetçiliğini biçimlendiren kişi oydu ve Türkeş onu bir tür manevi lider olarak görüyordu. Dolayısıyla 1969 Adana Kongresi'nde Milliyetçi Hareket Partisi adını alacak partinin ve Ülkücü Hareket'in kuruluşunda Atsız ve 1944 ırkçılık-Turancılık davasında yargılanan diğer kimi isimler ciddi bir rol oynamışlardı. 1944 ırkçılık-Turancılık davasının sanıkları Soğuk Savaş'la birlikte şekillenen antikomünist atmosferi iyi gözlemlemiş, devletle Türk sağı arasında kurulan mutabakata uygun bir şekilde tekrar sahneye çıkmışlardı. 1950'lerin başındaki ilk örgütlenme girişimi olan Türk Milliyetçiler Derneği bir "yol kazası"na kurban gitmiş ama 1960'lı yıllarda 27 Mayıs'ın yarattığı siyasi atmosferde merkezin sağında ve solunda yeni partiler kurulurken onlar da CKMP'nin ele ge-

çirilip dönüştürülmesi sürecinin arka planında yer almışlar ve böylece MHP'ye giden yolun taşlarını döşeyenlerden olmuşlardı.

CKMP'den MHP'ye uzanan süreçte Ülkücü Hareket giderek Soğuk Savaş'a uygun bir paramiliter örgütlenmeye, bir siyasal şiddet yapılanmasına dönüşecek ve sola karşı sokaktaki yerini alacaktı. Solun yükselişine 12 Mart darbesiyle verilen aranın ardından 1974 affıyla birlikte ülkede yeniden sol rüzgârlar esmeye başladığında MHP de siyasal şiddetin dozajını artıracak, özellikle 1977-1980 arası derinleşen hegemonya bunalımında siyasi cinayetleri ve kitle katliamlarını bir iktidar stratejisi olarak kullanacaktı. 12 Eylül darbesi gerçekleştiğinde, darbeyi yapanlar toplumun desteğini kazanmak için Ülkücü Hareket'e de dokunmuşlar, ülkücüleri de yargılamışlar, idam ve hapis cezaları vermişler, MHP'yi de kapatmışlardı. Ancak bu yargılamalar hareketle ve işlediği suçlarla ciddi bir hesaplaşma niyeti taşımamış, kapatılan MHP'nin yerine 1985 yılında Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) kurulmuştu. Siyasi yasakların kaldırılmasına ilişkin 1987'de yapılan referandumdan "evet" sonucu çıkmasıyla birlikte ise Alparslan Türkeş partinin başına geçecek, 1992 yılında da MÇP, MHP adını alacaktı.

1944 yılından günümüze antikomünist şebekenin Türkçü/milliyetçi damarını teşkil eden Ülkücü Hareket, bugün Cumhur İttifakı'nın bir parçası olarak ama resmî bir koalisyon ortaklığı tesis etmeksizin AKP'yle birlikte Türkiye'yi yönetiyor. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Nurculuğun ve Komünizmle Mücadele'nin içerisinde şekillenen Gülen Cemaati'nin tasfiye edilmesinin yarattığı boşluğu dolduran MHP, bugün oy oranıyla orantısız ve resmî koalisyon ortağı olduğu Milliyetçi Cephe hükümetlerinden bile daha güçlü bir şekilde devlette söz sahibi olmuş durumda. İçişleri Bakanlığı'nda, emniyet teşkilatında, yargıda ve kısmen de orduda ülkücüler çok ciddi bir kadrolaşma içerisindeler ve bu nedenle AKP'yle ortaklığın getirdiği bu avantajı kolay kolay yitirmeye, ittifakı bozmaya niyetleri yok.

Tüm bunlar bu çalışmanın sonuç kısmında daha ayrıntılı olarak tartışacağımız üzere bize şunu gösteriyor: 1946'dan itibaren devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatın neticesi olarak ortaya çıkan antikomünist şebekenin İslamcı damarıyla Türkçü/milliyetçi damarı, 2015 yılındaki 15 Temmuz darbe girişiminin ardından tarihsel bir kavşakta buluştular ve ülkeyi beraberce yönetmeye başladılar. Yani antikomünist şebekenin İslamcı ideoloğu Necip Fazıl ile Türkçü ideoloğu Atsız'ın yetiştirdiği talebeler devletin sola karşı kendilerine açtıkları kapılardan girdiler ve rejimi de değiştirecek şekilde bir ittifak kurdular. "Yüz yılını geride bırakan Cumhuriyet neden yirmi iki yılını Cumhuriyet karşıtı bir partinin iktidarı altında geçirdi?", sorusunun yanıtı da işte tam olarak burada: Bugünü anlamak antikomünist mutabakatı ve antikomünist şebekeyi anlamaktan geçiyor, bugünün tarihselliği komünizmle mücadelede gizli.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Komünizmle Mücadele Dernekleri

Soğuk Savaş'la birlikte CHP'den DP'ye uzanan antikomünizmin siyasetin merkezine yerleşmesi sürecinin ve devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatın en etkili yapılanmalarından biri Komünizmle Mücadele Derneği oldu. Türkiye'de 1948 yılında iki farklı şehirde farklı kişiler tarafından ve aralarında herhangi bir ilişki olmaksızın iki farklı Komünizmle Mücadele Derneği kurulmuştu, bunlardan ilki İstanbul'da kurulandı. Derneğin merkezi Beşiktaş'taydı ve İzzet Tevfik Gökdemir, Hasan Efe ve Ali Kemal Meram isimli üç kişi kurucu üyelerdi. Tüzüğünün ikinci maddesinde derneğin kuruluş amacı şöyle anlatılıyordu:

> Cemiyetin mevzuu ve gayesi: Dünyayı istila gayesi güden ve bu suretle mal, can, namus, vatan, aile ve millet realistlerini, din ve vicdan hürriyetini kökünden yıkarak her türlü fikri, hissi, şuuru bilcümle mukaddes rabıtaları ve imanlardan bütün dünya milletlerini ayırarak insanlığı şuursuz bir yığın hâline getirmek kastinde olan komünizmle mücadele etmek. (Güldal, 2018: 139)

Komünizmle Mücadele Derneği adını taşıyan ilk dernek olmasına rağmen bu dernek, komünizmle mücadelede aynı adı taşıyan diğer yapılar kadar etkili olamamış ve ön plana çıkamamıştı. Bunun esas nedeni Güldal'ın da belirttiği üzere derneğin komünizmle mücadele için kullandığı propaganda araçlarının içeriğinde Türklük ve İslam'ın dozajının diğer derneklerdekinden daha az olmasıydı. Bu ise kurucuların ırkçı-Turancı veya

İslamcı çevrelerle yakın bağlantılara sahip olmayıp CHP'ye daha yakın olmasından kaynaklanıyordu:

> 1948 yılında kurulan Komünizmle Mücadele Derneği, Cumhuriyet Halk Partisi ile yakın ilişki kurmaya çalışarak diğer derneklerden farklı tutum izlemiştir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin o yıllarda iktidarda olmasının bu ilişkide payı olduğu açıktır ancak unutulmaması gereken, derneğin kuruluşunun 3 Mayıs 1944 Türkçülük-Turancılık davası sonrasında olmasıdır. Dernek Türkçü-Turancı örgütler veya İslamcı örgütler tarafından kurulmamıştır. Dernek adına hukuk müşaviri Hikmet Emin Roa'nın kaleminden Cumhuriyet Halk Partisi genel sekreterlik makamına yazılan mektupta, Demokrat Parti'nin yıkıcı muhalefetine karşı mücadele etmenin önemi vurgulanmıştır. (Güldal, 2018: 141)

İkinci Komünizmle Mücadele Derneği 1948 yılının Temmuz ayında, Zonguldak'ta kuruldu. Kuruluşu esnasında adı "Kömür Havzası Komünizmle Savaş Derneği" olan dernek, yapılan ilk kongrede daha kapsayıcı olacağı düşüncesiyle Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği adını aldı. (Aydınlı, 2020: 752) Soğuk Savaş'ın başlangıcıyla birlikte Zonguldak hem bir işçi şehri hem de Karadeniz'e kıyısı olması, yani coğrafi olarak Sovyetler Birliği'ne yakın olması nedeniyle "komünist sızma"nın söz konusu olabileceği yerlerden biri olarak görülmüştü. Bu nedenle CHP Zonguldak teşkilatı şüpheli şahısları polise bildireceğini açıklıyor, kentte komünizme karşı halkın katılımını teşvik eden etkinlikler düzenleniyordu. Örneğin derneğin kuruluşundan çok kısa bir süre önce, 28-29 Mayıs 1948'de Cafer Seydahmet Kırımer Zonguldak Halkevi'nde konferanslar vermişti.

Kırımer 1889 yılında Kırım, Kızıltaş'ta dünyaya gelmiş, ilk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra 1911 yılında Paris'e hukuk okumaya gitmiş, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Kırım'a geri dönmüştü. Ekim Devrimi gerçekleştikten sonra, 26 Aralık 1917'de kurulan Kırım Ahali Hükümeti'nin savunma ve dışişleri bakanı olan Kırımer,

Kırım'ın Bolşevize olmasına karşı çıkmış ve "bolşevizm'e karşı her gelişmeyi bir fırsat; Bolşeviklere düşman olan her devleti de Kırım sorununun çözümünde bir paydaş olarak görmüş"tü. Bolşevikler'in Kırım'a girmesinden sonra önce Paris'e oradan da İstanbul'a geçen Kırımer, öldüğü 1960 yılına kadar Türkiye'de yaşadı ve antikomünist şebekenin önemli isimlerinden biri oldu.

Kırımer 1930-40 yılları arasında kendisi gibi bir Kırım Türk'ü olan Müstecip Ülküsal tarafından Romanya Dobruca'da çıkartılan ve "Kırım Milli Davasının Sesi" diye anılan *Emel* dergisine yazılar gönderdi. Bu dergi Romanya'nın Nazilerin kontrolüne geçişine kadar yayın hayatına devam etti ve 154. sayıda yayın hayatına son verdi, Ülküsal ise Türkiye'ye geldi. 2. Dünya Savaşı başladığında Kırımer, önce başbakan Şükrü Saraçoğlu'yla sonra da Nazilerin Türkiye Büyükelçisi Von Papen'le görüşerek Sovyetler Birliği'ne karşı Nazilerin hizmetine girmek istediğini belirtmişti. Kırımer, Türkiye'nin ve Nazi Almanya'sının onayıyla Müstecip Ülküsal ve Edige Kırımal'ı Almanya'ya göndermiş ve ikili burada Hitler'e bir işbirliği mektubu sunmuştu. Talepleri ise Kırım topraklarına geçmek ve burada Nazi çıkarları doğrultusunda Sovyetler'e karşı bir isyan tertiplemekti. Yapılan müzakereler neticesinde Naziler Kırımal'ın Polonya'ya, Ülküsal'ın ise Romanya'ya giderek bu ülkelerdeki Kırımlı aydınlarla ve gençlerle irtibat kurmasına izin vermişti. Kırımer'in Nazilerle irtibatı savaş boyunca devam etti, Soğuk Savaş'ın başlangıcıyla birlikte ise bu sefer ABD ile bağlantılar kurdu ve ölümüne kadar antikomünist şebekenin bir parçası oldu. (Özcan, 2005: 68-69)

Burada bir parantez açalım ve Kırımer'in de aralarında yer aldığı "ikinci kuşak dış Türkler" olarak adlandırılan Mustafa Çokay, Ayaz İshaki, Mehmet Emin Resulzade, Zeki Velidi Togan ve Sadri Maksudi Aral gibi isimlerin antikomünist şebekenin oluşturulmasında oynadıkları role kısaca değinelim. Daha 1949 yılında Azerbaycan Müsavat Partisi tarafından Türkiye'de Azerbaycan Kültür Derneği adlı bir dernek kurul-

muş ve bu dernek çok sayıda antikomünist seminer ve toplantı düzenlemişti. Derneğin bir de 1951 yılında yayın hayatına başlayan *Azerbaycan* adlı bir dergisi vardı ve "Birlik dirliktir" sloganıyla çıkan bu dergide Turancılık propagandası yapılıyordu. Azerbaycanlı göçmenler tarafından kurulan başka bir dernek ise Azerbaycan Milliyetçiler Derneği'ydi. 1952 yılında kurulan bu derneğin bir de 8 sayı yayınlanabilen *Türk Yolu* adlı bir dergisi vardı. Azerbaycanlıların dışında Türkistan Türkleri de 1952 yılında Türkistan Doğu Türk İlleri Kültür Derneği adıyla bir örgütlenmeye gitmişler ve "Sovyet asimilasyonuna yayıncılık faaliyetleriyle mukavet etme"yi hedeflemişlerdi. Kırım Türkleri ise 1955 yılında Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Folklor Derneği'ni kurmuşlardı. (Köseoğlu 2022; Arabacı, 2006: 80) Söz konusu isimler, yayınlar ve dernekler Türkiye'de dış Türkler üzerinden Sovyetler Birliği ve komünizm karşıtı bir propaganda faaliyeti yürütmüşler ve antikomünist şebekenin dış Türkler ayağını oluşturmuşlardı.

İşte bu isimlerden biri olan Kırımer'in Zonguldak'ta yaptığı konuşmalar aynı sene içerisinde bir kitapçık olarak ve *Sovyet Cehenneminde Köylü ve İşçi Durumu* adıyla bastırılmıştı. Yayınevinin adı olmayan ama Pulhan Matbaası'nda basıldığı belirtilen kitabın ilk sayfasında "31 Mayıs 1948'de Asma-Üzülmez'de, 1 Haziran 1948'de İhsaniye-Kozlu'da, 2 Haziran 1948'de Esentepe-Gelik'te, 7 Haziran 1948'de Zonguldak Halkevi'nde, 13 Haziran 1948'de Karabük Halk Sineması'nda köylü ve işçilerimize verilen konferans" ibaresi yer alıyordu.

Kırımer'e göre "yeni rengi kızıl, yeni adı komünist olan eski emperyalist Moskof bir taraftan her Türk'ün canından aziz tanıdığı Türk yurdundan parçalar istiyor, Türk istiklaline, Türk savunmasına el uzatmaya kalkışıyor; diğer taraftan da Türk köylülerine, Türk işçilerine sınıf düşünceleriyle yurt ve millet imanını çiğnettireceğini umuyor"du. (1948: 7-8) Kırımer komünistlerin işçi ve köylülere "sizin saadetiniz komünizmdedir,

komünist olunuz" dediklerini söylüyor, ardından da işçi ve köylülerin Sovyetler Birliği'nde nasıl bir "cehennem"de yaşadıklarını anlatıyordu. Kırımer'e göre Sovyetler'de işçiler sürekli baskı altında tutuluyor ve zorla çalıştırılıyorlardı:

> Onlar: "Bizde işçi hâkimiyeti vardır" diyorlar. Hâlbuki işçilerin köle gibi çalıştırıldıkları bir idare varsa o da komünist idareleridir. Orada işçiler, ancak komünist idaresinin göstereceği yerde köle gibi çalışmaya mecburdur. Onlar işini terk edemezler. Hatta 25 yıllık işçilerden hastalığı sebebiyle işine geç kalanların hapse atıldıkları da vakidir. Orada işçiler, sözde sekiz saat çalışırlar. Fakat hakikatte bu ekseriya 12 saati de geçer. Onlar bunu da kitaba uydurarak "bizim işçilerimiz gönüllü olarak çalışırlar" derler. (...) Dünyanın hiçbir yerinde işçiler bu kadar ağır cezalara çarptırılmazlar. Bu cezaları komünist olan fabrika müdürleri, fıkra komiserleri ve polis verir. İşçiler bunlara itiraz edemezler. İşçiler teşkilatı buna karşı gelemezler. Bu cezalarla işçiler daima baskı altında tutuldukları gibi onlar ceza olarak işçileri hastalık sigortalarından mahrum edilebilirler. Ve bununla da işçileri tehdit ederler. Tüm bunlardan daha korkunç olan ceza da işçilerin mecburi iş kamplarına sürülmeleridir. Orada işçiler bedava, ancak yağsız bir balık çorbasıyla yıllarca çalışmaya mahkûm edilirler. Bunlar bu kamplarda siyasi mahkûmlarla birlikte en ağır işlerde, amansız bir şekilde çalıştırılırlar. Bütün bu kamplar tel örgülerle çevrilmiştir ve siyasi polisin sıkı kontrolü altındadırlar. Buradakilerin hariçle mektuplaşmalarına dahi müsaade edilmez. (1948: 12-13)

Böylesine korkunç bir baskı atmosferinde yaşayan işçiler aynı zamanda öyle büyük bir yoksulluk içindeydiler ki Türkiye'deki işçilerin alım güçleri Sovyet işçisinden daha az çalıştıkları hâlde daha yüksekti. Üstelik Sovyetler Birliği'nde birçok ürünü bulmak mümkün değildi, Türk işçisi ise her ürüne ulaşabiliyordu. Bu yüzden de Türk işçilerinin asla komünizme özenmemesi, komünist olmaması gerekiyordu. (1948: 14-15) Kırımer, halkın hassas olduğunu bildiği bir meseleye, toprak meselesine de de-

ğiniyor ve komünistlerin iktidara gelmeden önce köylülere "bütün topraklar sizindir" dediğini ama kontrolü ele geçirdikten sonra bütün toprakları devletleştirdiğini söylüyordu. Böylece köylülerin hepsi devletin birer gündelikçisi hâline gelmişti ve sadece toprakları ellerinden alınmamıştı, kolhozlarda ürettikleri ürünlere de devlet tarafından el konulmaktaydı.

Sovyetler Birliği'nin işçiler ve köylüler için nasıl bir cehennem olduğunu anlattıktan sonra, Kırımer Türkiye'ye geçiyor ve "bizim cumhuriyetimiz halk hâkimiyetine dayanmaktadır", diyordu. Bu nedenle de "bizde sınıf veya herhangi bir azınlığın hâkimiyetine, diktatörlüğüne" yer yoktu. Türklerin çoğunluğu aydın değildi ama "esirlikle efendiliği ayırt edecek" durumdaydı ve "kendi hâkimiyetini, kendi demokrasisini de yurdu ve bayrağı gibi mukaddes tanıyarak onu canla başla müdafaa edecek"ti. "Düşmanlarımız", yani komünistler, Türk inkılapçılarının Türk köylüsünü, Türk işçisini bolluğa, refaha ulaştıramadığını, onları bolluğa kavuşturamadığını söylüyorlardı. Kırımer işçinin ve köylünün içinde bulunduğu durumun zorluğunu kabul ediyor ama bunun nedeninin "devletimizi, devletimizin savunmasını ön plana almış olmamız" olduğunu söylüyordu. Elbette ki gelecekte bu millet o güzel günlere kavuşacaktı ama bu "bugünkü gelişmemizin sarsılmamasıyla, milletimizin canla başla çalışmasıyla", yani işçilerin ve köylülerin komünist fikirlerden uzak durmasıyla temin edilecekti.

Kırımer konuşmasının devamında işçi sınıfının Türkiye'deki durumunu şöyle anlatıyor ve işçilere adeta "hâlinize şükredin" diyordu:

> Haktan, doğrudan ve insaftan uzaklaşmayarak sizlere şunu da söylemek borcundayım ki inkılabımızdan beri Halk Partisi hükümetleri tarafından Türk işçilerine tanınan iş kazaları ve mesleki hastalıklar sigortası, analık halleri sigortası, işçi sendikaları kurma hakkı ve yakında tatbikine geçilecek olan ihtiyar sigortası gibi hakları, bütün dünya işçileri çetin mücadelelerle elde ettiler.

> Bunlardan başka hepinizin bildiğiniz sağlığı koruma, yedirme, giydirme ve barındırma gibi dünyanın hiçbir memleketinde işverenler tarafından sağlanmayan sosyal yardımlar memleketimizde sizlerin hiçbir talebiniz olmadan hükümetimizin bir işaretiyle muntazaman sağlanmaktadır. Türk inkılapçılarının, Halk Partisi'nin halkımızın refahına, yükselmesine yarayan esasların bir an evvel gelişmesini en kutsal borçları saydıklarının bundan daha iyi bir delili olur mu? (1948: 27)

İşte Kırımer'in konuşmalarının damgasının vurduğu antikomünist teyakkuz hâli içerisindeki Zonguldak'ta, sonradan Komünizmle Mücadele Derneği adını alacak olan Kömür Havzası Komünizmle Savaş Derneği 8 Temmuz 1948'de kurulacak ve bu kuruluş yerel basında "memleketimizde sinsi sinsi yayılmaya çalışan emperyalist kızılların komünizm dedikleri uydurma rejim karşısında birleşen memleketimiz gençliğinin komünizmle mücadele dernekleri kurdukları malumdur. Son olarak şehrimizde de Kömür Havzası Komünizmle Savaş Cemiyeti adı altında bir dernek kurulmuştur", diye duyurulacaktı. (Aydınlı, 2020: 753)

Temmuz ayında kurulan dernek ilk aylarında atıl kalmış ve herhangi bir faaliyet gerçekleştirememişti, bu atıl kalış nedeniyle halkın derneğe yönelik ilgisi de azalmış, yeterli çoğunluk sağlanamadığı için dernek toplantıları yapılamaz hâle gelmişti. Kuruluş tarihinden 1949 yılının sonlarına kadar bu durumunu sürdüren dernek, bünyesine katılan iki üye sayesinde bu tarihten itibaren faal bir veçheye kavuşacaktı. O iki üyeden biri Halit Taşman, diğeri ise Necdet Sançar'dı.

Taşman Zonguldak'ta yaşayan bir diş hekimiydi ve 1945 yılında *Bucak* isimli bir dergi çıkarmış, bu dergi 9. sayısından itibaren kapağında "Aylık Türkçü dergi" ibaresini kullanmaya başlamıştı. *Bucak*'ta Taşman ve Sançar'ın yanı sıra İlhan Darendelioğlu, Fethi Tevetoğlu, Arif Nihat Asya, Cemal Oğuz Öcal gibi antikomünist şebekeden isimlerin yazıları yayınlan-

mıştı. Taşman daha sonra Demokrat Parti'ye katılmış ve partinin Zonguldak'taki önemli isimlerinden biri hâline gelmişti.

Necdet Sançar ise Nihal Atsız'ın kardeşiydi ve 1944 ırkçılık-Turancılık davasında yargılananlar arasındaydı. 1910 yılında İstanbul'da dünyaya gelen ve Nihal Atsız'ın öz kardeşi olan Sançar'ın soyadının farklı olmasının nedeni soyadı kanunu çıktığında askerde olması ve ağabeyi ile haberleşememesiydi. İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı okuyan Nejdet Sançar 1937 yılında öğretmen olarak Sivas'a atanmıştı. Sançar'ın öğretmenliği Hasan Âli Yücel'in milli eğitim bakanı olduğu ve batıcı/hümanist bir eğitim politikasının izlenmeye başlandığı, klasiklerin çevrilmesi için bir tercüme bürosunun kurulduğu ve Köy Enstitüleri'nin açıldığı döneme denk geliyordu ve Sançar hem Yücel'in hem de bu eğitim politikalarının sıkı bir muhalifiydi. Yücel'in Sivas ziyareti sırasında karşılama törenine katılmamış ve Yücel'le tartışmış, bu nedenle de 18 Kasım 1939'da Balıkesir'e tayin edilmişti.

Ağabeyi Nihal Atsız'ın etkisiyle Türkçü fikirleri benimseyen Sançar, 1944 yılında ağabeyi ile birlikte ırkçılık-Turancılık Davası'nda yargılanacak, bir yıl iki ay süren tutukluluğunun ardından 1945 yılında tahliye olduktan sonra eşinin yanına Zonguldak'a gidecek ve burada Komünizmle Mücadele Derneği'ni harekete geçirecekti. Sançar 1951 yılından itibaren Ankara'da Milli Kütüphane'de uzman olarak çalıştı, Türkiye Milliyetçiler Birliği'nde başkanlık yaptı. 1964 yılı Ocak ayından, 1975 yılı Kasım ayına kadar 143 sayı yayınlanan ve sahibi Atsız olan *Ötüken* dergisini çıkaran ekibin içerisinde yer aldı. 1975 yılındaki ölümünün ardından yayınlanan bir yazıda onun için, "Bütün dâvası ülküsü yolunda yılmadan yazmak, yılmadan konuşmak, yılmadan Türkçülük davasını daha ileriye götürmekti", denilecekti. (Tanyu, 1975: 16) Sançar Türkçü dergilerde yayınlanan çok sayıda yazısının dışında *Komünist Nedir?* (1950),

Kızıl Cennet Masalı (1950), *Türk Moskof Komünist* (1959), *Gizli Komünist Belgeleri* (1966), *Nâzım Hikmet Masalı* (1975) gibi antikomünizmin damgasını vurduğu kitaplar da yazmış ve antikomünist şebekenin fikir dünyasındaki önemli temsilcilerden biri olmuştu.

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği'nin 12 Kasım 1950 tarihli kongresinde Taşman başkanlığa, Sançar da ikinci başkanlığa seçildi. Bu kongre sonrasında dernek adına Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'ye, "komünizmle mücadele yolunda göstermekte olduğu faaliyetler" için bir tebrik telgrafı çekildi. Bu telgraftan yaklaşık iki yıl sonra İleri Zonguldak'a geldiğinde Komünizmle Mücadele Derneği'nin düzenlediği bir toplantıya katılacak ve burada "Milli Davalarımız ve Milliyetçilikten Ne Anlayacağız" başlıklı bir sunum yapacaktı.

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği, Taşman ve Sançar öncülüğünde şehirde komünizmi telin mitingleri düzenlemiş, ikili bu mitinglerde yaptıkları konuşmalarda komünizmin panzehri olarak din ve milliyetçiliği göstermişler ve CHP dönemi din politikalarını ağır bir şekilde eleştirmişlerdi. Türkiye 1950'li yıllara DP ile Türkçü entelijansiya arasındaki fiilî bir antikomünist mutabakatın kurulmasıyla giriyor, milliyetçilikle İslamcılık antikomünist bir ortak söylem etrafında birbiriyle ilişkileniyor ve bu da antikomünist şebekenin giderek genişlemesi anlamına geliyordu.

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği bu dönemde yayıncılık faaliyetlerinde de bulundu. 1949 yılında çıkarılan iki yayından birinin adı *Türk Gencine Mektuplar*, diğeri de *Nâzım Hikmet Meselesinde Ahmet Emin Yalman'a Cevap*'tı. *Türk Gencine Açık Mektuplar*, milliyetçilik ve antikomünizmle ilgili makalelerin yer aldığı bir derlemeydi, diğer yayın ise adından da anlaşılacağı üzere Sançar'ın Nâzım Hikmet'in affedilmesi gerektiğini savunan Ahmet Emin Yalman'a karşı Nâzım'ın komünistliğini ispatladığı bir "polemik"ti. Dernek 1950 yılında üç ça-

lışma daha yayınladı. Bunlardan ilki *Komünizm Nedir?*, ikincisi *Komünizmin İç Yüzü* ve üçüncüsü de *Kızıl Cennet Masalı*'ydı. *Komünizm Nedir?* Necdet Sançar tarafından yazılmıştı, *Komünizmin İç Yüzü* İsmail Suphi Soysallıoğlu, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Zeki Velidi Togan gibi isimlerin makalelerinin yer aldığı bir derlemeydi. *Kızıl Cennet Masalı* ise yine Sançar tarafından hazırlanmıştı ve tıpkı Kırımer'in 1948'de Zonguldak Halkevi'nde yaptığı konuşmadaki gibi Sovyetler Birliği'nin işçi ve köylüler için bir cehennem olduğunu anlatıyordu. Dernek bu beş yayının ardından 15 Nisan 1951'de *Komünizme Karşı Türklük* adlı bir gazete çıkarmaya başladı. Ayda iki kez yayınlanacak olan ve yazı işleri müdürlüğünü Necdet Sançar'ın üstleneceği bu gazetede Taşman, Sançar ve dernek üyelerinin yanı sıra, dönemin Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek'in ve Türkçülük üzerine çalışmalarıyla bilinen Mustafa Hakkı Akansel'in de yazıları yer almıştı. (Aydınlı, 2020: 764-767)

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği, Taşman'ın DP adına yürüttüğü siyasi faaliyetlerine yoğunlaşması ve Sançar'ın Edirne'ye tayinin çıkması nedeniyle 1951 yılından itibaren etkisini yitirmeye başladı. Ancak esas neden yeni ve çok daha geniş bir örgütlenmenin ortaya çıkışı, bir önceki bölümde ele aldığımız Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşuydu. "Komünizme karşı aynı çizgide politikalar takip eden, oldukça etkili reklamı yapılan ve Türkiye'de şubeler açarak bir konfederasyon biçiminde örgütlenen" Milliyetçiler Derneği'nin açılışı sonrası Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği Milliyetçiler Derneği Zonguldak Şubesi bünyesine dâhil olacak ve böylece bu isimle yürüttüğü faaliyetlerine son vermiş olacaktı.

Komünizmle Mücadele Derneği 1956 yılında Milliyetçiler Derneği'nin kapatıldığı atmosferin dağılmaya başladığı ve DP dışı sağa yeniden alan açıldığı düşüncesinden hareketle kuruldu. Dernek tüzüğünde amacını "milli bünyemizi meydana getiren ve kuvvetlendiren, millet olarak yaşamamızı sağla-

yan unsurları takviye ederek komünizmle fikir yoluyla mücadele etmek" şeklinde tanımlanmıştı. Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucu üyeleri ise şöyleydi: Ali Rıza Özer (gazeteci), Altan Deliorman (Hukuk Fakültesi öğrencisi), Burhanettin Şener (Burhan Yayınları sahibi), Demir Aslan (İktisat Fakültesi öğrencisi), Ekrem Marakoğlu (Hukuk Fakültesi talebesi) İlhan Darendelioğlu (*Toprak* Dergisi ve yayınları sahibi) ve İrfan Açıkel (*Ocak* Gazetesi Yazı İşleri Müdürü). (Güldal, 2018: 148)

Derneğin kurucu isimlerinden biri olan ve genel sekreterliğini de üstlenen Altan Deliorman TKMD'nin kurulduğu yıl olan 1956'da *Ocak* gazetesinde yazmaya başlayacak, 1962'de ise Atsız çevresinin çıkardığı *Milli Yol* dergisinde yazılar yazacak, aynı yıl kurulan Türkçüler Derneği'nin Üsküdar şubesinin ve derneğin yayın organı *Kız Kulesi*'nin sorumluluğunu üstlenecekti. Deliorman 1967-71 yılları arasında *Milli Işık* adlı bir dergi çıkardı ve orada yazılar yazdı. Antikomünist şebekenin faal isimlerinden biri olarak, daha sonra üzerinde ayrıntılı bir şekilde duracağımız Aydınlar Ocağı'nın kuruluşunda hocası İbrahim Kafesoğlu'nun yardımcılığını üstlendi. Ocağın kuruluşuna giden yolda, önce 1967'de 1. Milliyetçiler Kurultayı toplandı, 1969'da ise Milliyetçiler İlmi Semineri adıyla ikinci bir kurultay düzenlendi ve 14 Mayıs 1970'te de Türkiye'deki antikomünist şebekenin en önemli örgütlerinden biri olan Aydınlar Ocağı kuruldu.

Komünizmle Mücadele Derneği'nin kuruluşundan sonra yayınladığı ilk bildiride Rusya'nın "hür milletlerin bünyeleri yıpratmak gayesiyle iğrenç rejiminin zehirli tohumlarını" yaymaya çalıştığı ve Türkiye'de de "bu maksada alet olan zavallılar"ın bulunduğu söyleniyordu. "Türklükten, vatan sevgisinden, dinden; Allah'tan ve insanı insan yapan her çeşit hasletlerden yoksun, bihaber bulunan bu komünist uşakları" faaliyetlerini gizli bir şekilde yürütmekteydiler. "Bu satılmışlarla" en etkili mücadeleyi "uyanık gençlik" yapacaktı ve gençliğe şöyle bir çağrı yapılıyordu:

> Milliyetçi arkadaş!
>
> Nemelazımcılığı artık bırakalım. Sizlerin uyanıklığı ve hassasiyeti onları daima mağlup edecektir. Fakat henüz milli meselelerde senin kazandığın muafiyeti henüz kazanmamış toy vatan evlatları var. Komünistlerin ilk hedefi olan bu masum arkadaşları ikaz başlıca vazifendir.
>
> Unutma ve derhâl bu mücadeleye katıl!
>
> Komünistlerle tek bir cephe olarak daha kesin neticeler almak gayesi ile "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği" kurulmuştur. Sen de soysuzluğun, anarşinin ve hıyanetin tepesine inecek yumruklardan biri olmalısın. Bu hayırlı teşekkül sizlerin gayretiyle gelişecek, yaşayacak, vazife görecektir. Vazife seni bekliyor." (Güldal, 2018: 149)

Dernek kuruluşundan itibaren konferanslar düzenlemeye başlamış, ilk konferansı da antikomünizmin Türkiye'deki en önemli isimlerinden biri olan Peyami Safa vermişti, Safa'nın sunumunun başlığı "Marksizm'e bir bakış" şeklindeydi. Aynı yıl içinde Cezmi Türk, İsmail Hami Danişmend, Zeki Velidi Togan, Tahsin Demiray gibi isimler derneğin düzenlediği konferanslarda milliyetçilik ve komünizmle mücadele temalı konuşmalar yaptılar. Dernek faaliyetlerini 27 Mayıs 1960'a kadar devam ettirecek, darbeyle birlikte ise kapatılacaktı. (Meşe, 2024: 124)

Komünizmle mücadele adına kurulan derneklerden en etkili olanı ise solun yükselişine paralel bir şekilde Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (TKMD) adıyla 1963 yılında İzmir'de kurulacaktı. Tüzüğünün ikinci maddesinde dernek amacını, "Başta komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarla mücadele etmek, milli kültürümüz, milli ve manevi değerlerimizi korumak", şeklinde açıklıyordu. (Güldal, 2018: 153) *Mücadele* adlı bir de yayın çıkaran dernek bir yıl içerisinde 10 şube açmış, 1965 yılının sonlarına gelindiğinde ise şube sayısı 100'e yaklaşmıştı. Galip Erdem derneğin önemli

üyelerinden biriydi, İstanbul şubesini İlhan Darendelioğlu kurmuştu. Derneğin 1965'teki ikinci genel kurulunda divan başkanlığı görevini ise Fethi Tevetoğlu üstlenmişti.

Antikomünist şebekenin önemli simalarından biri olan Tevetoğlu, lise yıllarında Türkçü fikirlerle tanışmış, Atsız'a büyük bir hayranlık beslemeye başlamıştı. Daha lise öğrencisiyken Nâzım Hikmet aleyhinde bir şiir yazmıştı. 1933 yılında Atsız'ın düzenlediği Çanakkale yürüyüşüne katılan dokuz gençten biri olan Tevetoğlu'nun *Atsız Mecmua*'da Ali Fethi, *Orkun*'da ise Atsızayoldaş müstear isimleriyle şiirleri yayınlandı. 1939'da İstanbul'da *Kopuz* adlı bir dergi çıkarmaya başladı ve bu dergi 13 sayı çıktıktan sonra 1944 ırkçılık-Turancılık davasıyla birlikte kapandı. 1944 ırkçılık-Turancılık davasında yargılanan isimlerden biri olan Tevetoğlu, aldığı cezanın bozulmasından sonra TSK'deki doktorluk görevine geri döndü. Soğuk Savaş'la birlikte antikomünizmin siyasetin merkezine yerleşmesiyle birlikte Türkçü faşist çevreler yeniden yayın ve örgütlenme faaliyetlerine giriştiler. Tevetoğlu bu dönemde yayınlanan *Kür Şad*, *Kızılelma*, *Tanrıdağ* gibi dergilerde yazılar yazdı. Kendisinden "1 numaralı komünist düşmanı" diye söz eden Tevetoğlu yazdığı "Din Karşısında Komünizm ve Ruh Hastalıkları" adlı bir yazısında komünizmi bir tür ruh hastalığı olarak tarif ediyordu. Lisansüstü eğitimi için 1953 yılında gittiği ABD'den 1957'de döndü ve DP Samsun İl Başkanı oldu. 1961 seçimlerinde ise Adalet Partisi Samsun senatörlüğüne seçildi.

Komünizmle ilgili olarak yazdığı şu satırlar onun antikomünizmini anlamak açısından önemlidir:

> Komünistlerin aşağılık şahıslarında bütün maddi ve manevi taraflarıyla bir psikopat, bir hırsız ve bir fahişenin her üçü birleşmiş halde temsil edildiklerinden, bu hasta ruhlu, hak ve hürriyetlere düşman, kirli ve mülevves yaratıklar, bütün sağlam, hak ve hürriyetsever, temiz insanlara düşmandırlar. (Demir, 2022: 94)

Tevetoğlu antikomünist şebekenin uluslararası ayağının da bir parçasıydı ve komünizm tehlikesine karşı Amerikancı ve NATO'cu bir siyasi pozisyonu meşru görüyor ve alenen savunuyordu. 1961 yılında yayınladığı *Milletlere Işık Tutan İki Beyanname* adlı çalışmasında Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'ni ve Virginia İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi'ni tüm insanlığın rehberi olarak sunmuştu. (Önen, 2008: 626) ABD ve NATO ise ona göre dünya barışının ve insan hürriyetin temel garantisiydi:

> [Tevetoğlu] Çarlık rejimiyle Sovyet rejimi arasında bir fark görmemiş, aynı emperyal güdülerin devam ettiğini ifade etmiştir. Sovyetler'in dış politikasının Çarlık rejiminden olduğu gibi alındığını "kızıl emperyalizm"in "dünkü İslavcılığın kanserleşmiş hâli" olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle dış politikada bilhassa Batı devletleriyle ilişkilerin daha da geliştirilmesi taraftarı olmuştur. Türkiye'nin Batı bloğunda bulunmasından ötürü "gurur" ve "sevinç" duymuştur. ABD'ye olan bağlılığın ve inancın samimiyetine vurgu yaparak ABD'nin hak ve hürriyetlerin "muzafferiyeti" için tarihte görülmemiş "fedakârlık" ve mesuliyet üstlenmesini takdirle karşılamıştır. Onun ifadesine göre dünyayı muhasara altına almak isteyen Sovyet komünizmine karşı en büyük direnç NATO'dan gelmiştir. Hâliyle NATO'yu "dünya sulh ve hürriyetinin en kuvvetli garantisi" olarak görmüştür. (Şimşek, 2021: 357)

Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği'nin Türkiye temsilcisi de olan Tevetoğlu 1973 yılına kadar senatörlük yaptı. 1976'da İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanlar Konferansı Genel Sekreterliği ve Dünya İslam Mülteci Kuruluşu Başkanlığı görevleriyle Suudi Arabistan'da bulundu. Uluslararası antikomünist şebekenin faal isimlerinden biri olarak 1968'de NATO Şeref Madalyası, 1972 yılında ise Milliyetçi Çin Şeref Madalyası ve Kore Şeref Madalyası aldı. Türkiye'ye döndükten sonra, 1986'da Türk Ocakları Hars Üyeliği'ne seçildi. Başyazarlığını üstlendiği *Yeni Orkun* dergisinde 1989'daki ölümüne kadar yazmaya devam etti.

Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri 1965 yılına kadar çeşitli film gösterimleri, konferanslar, Esir Milletler Haftası, Fetih Günü, Mehmet Akif günü gibi etkinlikler tertipledi. 1965'te yapılan ikinci kurultayda artık sol Türkiye'de ciddi bir siyasi aktör hâline gelmekteydi ve bu durum derneğin teyakkuz hâlini artırmıştı. Bu teyakkuz hâliyle gidilen kurultayda dernek yönetimi komünizmle mücadelede yapılması gerekenleri şöyle sıralıyordu:

> 1. Önce, dilde, işte ve fikirde birlik ülküsünü gerçekleştirmeli, nemelazımcılıktan vazgeçmeli, kuvvet ve imkânlarımızı bir araya getirmeliyiz.
>
> 2. Atatürkçülüğün gerçek ve doğru yönü, Atatürk'ün milliyetçi ve antikomünist fikirleri tahlil ve izah edilmelidir.
>
> 3. Gençler ve aydınlar, komünizme karşı koyabilecek milliyetçi duygular ve manevi güçlerle teçhiz edilmelidir. İlericilik adı altında baş gösteren soysuzlaşmalara mani olunmalıdır.
>
> 4. Milliyetçi ve antikomünist teşekkül ve yayınların resmî çevreler tarafından benimsenip desteklenmesi temin edilmelidir.
>
> 5. "Türkiye'ye komünizm giremez" mealindeki kanaatler hatalıdır ve bizim gafletimize sebep olmaktadır. Bir an için haklı sayılsa bile, komünizmin giremeyeceğini söylemek hüner değildir; gaye, bu sızmaya engel olacak şartları hazırlamak ve idame ettirmektir.
>
> 6. Türkiye'de komünizm için zemin olmadığı düşüncesi de yanlıştır. Çünkü zemini komünistler bizzat hazırlar. Nitekim bu yanlış fikirlerin yerleşmesi sonunda resmî çevrelerin pasif kalmaları da, komünistlerin hazırlamayı başardıkları uygun bir "zemin"dir.
>
> 7. Saydığımız bütün bu gerekçelerin, pek az uyanık ve şuurlu aydın tarafından bilinmesi de, maalesef komünizm lehinde, yurdumuzun aleyhinde bir tecellidir. (Meşe, 2024: 139-140))

Aynı yıl Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel fahri üyelik teklifini kabul etmiş bu da derneğin daha hızlı bir şekilde örgütlenmesini beraberinde getirmişti. Gürsel derneğe imzalı olarak gön-

derdiği 23 Haziran tarihli mektupta teklifi neden kabul ettiğini şöyle anlatıyordu:

> Şimdiye kadar hiçbir dernekte vazife almadım. Fakat bunu memnuniyetle kabul ediyorum. Komünizme karşı kanunlarla mücadele etmekten ziyade bu teşekküllerle karşı koymak daha müessir ve daha faydalıdır. Çünkü: kanun ceza verir. Fakat bu teşekküller tenvir eder, irşat eder akla ve şuura tesir eder. Bu ise daha müessirdir.

Gürsel'in fahri üyeliği kabul etmesiyle beraber derneğe TBMM tarafından komünizmle mücadele için 200.000 TL'lik bir devlet desteği de verildi. Böylece dernek devlet katında büyük bir teveccüh görmüş oldu; bu ise nedensiz değildi. Çünkü 1965 yılı 1946'dan beri siyasetin merkezine yerleşen "komünizm öcü"sünün ete kemiğe büründüğü tarihti. Türkiye İşçi Partisi giderek güçleniyor, yaptığı eylemler ses getiriyordu, öğrenciler sosyalist fikirlerle tanışıyor, farklı üniversitelerde sosyalist fikir kulüpleri kuruluyordu. İşçiler sendikal mücadeleyi yükseltiyorlar, grevler, işgaller gerçekleştiriyor ve hak talebi için alanlara, meydanlara çıkıyorlardı. Ülkede öyle bir sol rüzgâr esiyordu ki İsmet İnönü bile bu rüzgârın daha da sert esmesini engellemek için CHP'nin ortanın solunda olduğunu söylüyordu. (Yaşlı, 2020)

Öte yandan İnönü ve CHP, TKMD'nin Adalet Partisi'nin bir aparatı olduğunun farkındaydı ve İnönü'nün Cumhurbaşkanı Gürsel'i, Başbakan Hayri Suat Ürgüplü aracılığıyla uyararak derneğin kendileri aleyhlerine ve AP lehine siyasi faaliyet gösterdiğini, tarafsız cumhurbaşkanının derneğe üyeliğinin doğru olmayacağını iletmişti. Bunun üzerine Gürsel 16 Temmuz 1965'te fahri üyelikten ayrıldığını açıklamıştı. Dernek ise İnönü'nün "ortanın solu" açıklamasını sosyalist solun önünü açacağı endişesiyle büyük bir tepkiyle karşılamış, bu "tehlike"ye karşı Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Mümtaz Turhan, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Necip Fazıl Kısakürek, Ergun Göze, Aclan

Sayılgan, Dr. Fethi Tevetoğlu, Galip Erdem gibi isimlerin katıldığı konferanslar düzenlemişti. (Meşe, 2024: 144-145)

İsmet İnönü uyarılarını sadece Cumhurbaşkanı Gürsel'e iletmemiş, Meclis kürsüsünde de dile getirmiş ve Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin tüzüğüne aykırı bir şekilde siyasi faaliyet gösterdiğini ve Adalet Partisi için çalıştığını söylemişti:

> Komünizmle Mücadele Derneği AP mensupları tarafından kurulmuştur. Bu derneğin ithamına uğrayanlar AP'nin karşısında bulunan siyasi partilerdir. Biz de bunlardan biriyiz. (...) Derneğin hedeflerinden ayrıldığını, politikaya yöneldiğini resmen öğrenmiş bulunuyoruz. Bu durumda bu derneğe Devlet bütçesinden para verilmesi doğru değildir. (...) Hedefini şaşan teşekkül hakkında kanuni işlem yapılması beklenir. (Meşe, 2024: 146)

İnönü'nün bu konuşması ve Gürsel'in geri adımıyla birlikte dernek yönetiminde kapatılabileceklerine dair bir endişe baş göstermişti, bu endişe ise 1944 ırkçılık-Turancılık davası ve Milliyetçiler Derneği'nin kapatılması gibi antikomünist şebekenin travmatik deneyimlerinden kaynaklanıyordu. Derneğin önemli isimlerinden Hayrani Ilgar'ın şu sözleri hem bu endişeye hem de antikomünist şebekenin tarihsel sürekliliğine işaret etmesi bakımından önemliydi:

> 1944 yılında bazı milliyetçi kimselere yapılan tecavüz ve hakaretler dışında bugüne kadar memleketimizde Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ne yapılan saldırılar hiçbir derneğe yapılmamıştır. (...) Derneği kapatma talebine gelince, kanunlar çiğnenmedikçe Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ni hiçbir kuvvet kapatamayacaktır. 1951-1952 yıllarında DP'nin 'Milliyetçiler Dernekleri'ni kanunsuz kapattığı gibi bugün de Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri kapatılırsa, inansınlar ki durum 1951 yılındaki gibi olmayacaktır. (Meşe, 2024: 149)

AP ile Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri arasında organik bir ilişki bulunması şaşırtıcı değildi; çünkü 1965 seçim yılıydı ve partinin başına kısa süre önce geçen Süleyman Demirel seçim stratejisini antikomünizm üzerine inşa etmişti. AP'nin seçim beyannamesine bakıldığında bu kolaylıkla görülebiliyordu. Beyanname üç temel üzerine kurulmuştu ve bunlar "kalkınma", "güçlü devlet" ve "komünizmle mücadele"ydi. "Güçlü hükümet" 27 Mayıs Anayasası'nın getirdiği geniş hak ve özgürlüklerin ve gücün devlet içerisinde dağılımının "aşırı" akımlarla mücadeleyi zorlaştırdığı ve istikrarsızlık yarattığı iddiasına karşı sunulan bir çözüm önerisiydi. Kalkınma ise sanayileşmenin, istihdam yaratmanın, sosyal adaleti tesisin ve böylece çalışan kesimlerin "refah devleti" çatısı altına alınarak "aşırı" akımlardan uzaklaşma potansiyelini azaltmanın bir aracı olarak görülüyordu.

Beyannamede, "Bugün, memleketin en acil ihtiyacı; hizmet bekleyen insanların ihtiyaçlarına koşabilecek, çözüm yolu bekleyen binlerce meseleye el koyabilecek güçte, sağlam hükümetlerin kurulabilmesidir", deniliyordu. AP'liler 27 Mayıs Anayasası'nın güçler ayrılığını garanti altına almış, anayasal yargıyı tesis etmiş, iki meclisli bir yapıya geçmiş ve TRT ya da üniversite gibi kurumlara özerklik getirmiş olmasından memnun değillerdi, çünkü bunun Türkiye'nin yönetilmesini zorlaştırdığını düşünüyorlardı. Beyannamede bu durum, "Yeni anayasamızın siyasi bünyemize yerleştirmiş olduğu çeşitli müesseseler, siyasi iktidarın muhtelif merkezler arasında dağıtılmış olması, Türk Devletinin ancak kuvvetli hükümetlerle idare edilebileceğini gösteren yeni bir gelişme olmuştur", diye ifade edilmişti. (1965: 6)

Güçlü hükümet arayışı ise antikomünizmle doğrudan bağlantılıydı. Beyannamenin çeşitli yerlerinde solun yükselişinin esas tehlike ve tehdit olduğu uzun uzun anlatılıyordu. Örneğin "totaliter düzenden yana olanların, memleketimizde azınlık

sultası kurarak halka hükmetmek isteyenlerin, milleti düşman kamplara bölerek sınıflar arasında kin ve kıskançlığı tahrik edenlerin" hüsrana uğrayacağından söz ediliyor, anayasanın "hürriyet rejimini tahrip etmek isteyen, aile, mülkiyet, miras, çalışma ve iş yapma hürriyeti, lâiklik, din ve vicdan hürriyeti gibi temel müesseseleri ortadan kaldırmak isteyen aşırı akımların serbestçe faaliyette bulunmasına" izin verilmeyeceği iddia ediliyordu.

Komünizme karşı "milletin uyanık ve teyakkuz hâlinde tutulması"nın AP'nin en önemli görevi olduğu ise şu cümlelerle anlatılıyordu:

> Anayasamızın, temel hak ve hürriyetlerimizin korunması, devlet organlarının ve anayasa kuruluşlarının sorumluluğunda bulunmakla beraber, vatandaşın uyanıklığı ve hassasiyeti kadar hiçbir müeyyide kuvvetli değildir. Anayasamızı tahrip etmek için pusu kuran, vatandaşı düşman kamplara ayırarak anarşi ve iç savaş zemini hazırlayan komünizm ve diğer totaliter ideolojilere karşı milletimizin uyanık tutulması hayatî bir ihtiyaçtır. Hürriyetlerimizi gasp etmek isteyen her türlü akım ve tertibe karşı vatandaş teyakkuzunu canlı tutmak Adalet Partisinin en önemli görevidir. Mensup olduğumuz siyasi teşekkül, Türkiye'de hürriyet ve demokrasinin, anayasadan ve kanunlardan sonra, nihai müeyyidesi ve en güçlü savunma kalesidir. (s. 8)

Demirel de seçim konuşmalarında genel olarak komünizmi, özel olarak ise hem "ortanın solu"ndaki CHP'yi hem de TİP'i hedef gösteriyor ve bu iki partinin gizli bir işbirliği içerisinde olduğunu söylüyordu. CHP "bünyesi içinde yaşattığı otoriter anlayıştan ötürü" sola kaymıştı ve "bütün ihtilalci sosyalistlere ilk hücum işaretini vermiş olan haftalık derginin", yani *Yön*'ün CHP'yle bağlantılı birinin, Doğan Avcıoğlu'nun yönetiminde yayınlanıyor olması da bunun kanıtlarından biriydi. (Bora, 2023: 154)

Demirel 6 Ekim'de Bursa'da yaptığı konuşmada "Türk vatandaşı, üzerinde komünistlik şaibesi bulunan her insanı, her fikri, her kuruluşu, her partiyi Türk varlığının en büyük düşmanı olarak kabul etmekte ittifak etmektedir", dedikten sonra, 7 Ekim'deki Konya mitinginde ise şunları söylüyordu:

> CHP'deki bu hedef değişikliğini kolaylıkla anlamak kabildir. Bu hedef değişikliğinin sebebi CHP'nin artık ortanın soluna kaydırılmış olmasıdır. CHP bu kanaatte aşırı solcuları, mahkûm komünistleri, Moskova uşaklarını bir araya getiren başka bir parti ile de tam işbirliği halindedir. Toprak reformu anlayışında da onlarla tam bir fikir birliği halindedir. Yalnız şunu söylemek lazım gelir ki İşçi Partisi'nin toprak kanunu ile gütmek istediği hedef CHP'den daha ileridir. İşçi Partisi, bu meseleyi Türkiye'yi köy kademesinde komünistleştirmek için ilk merhale olarak ele alıyor. Eğer halk partisinin istediği gibi bir reform yapılacak olursa Türkiye'de büyük ve orta çiftçi tarihe karışacaktır. Sovyet Rusya'da Bolşevik ihtilali birinci merhalede aynı şeyleri yapmıştır. Biz kimseyi aldatmak istemeyiz ama toprağı olmayan herkese toprak verilmesi Türkiye şartları içerisinde mümkün değildir. (*Cumhuriyet*, 8 Ekim 1965)

Demirel konuşmalarında antikomünizmin dozunu günbegün yükseltirken, buna paralel bir şekilde TKMD üyeleri ve Adalet Partililer Nurcuları da yanlarına alarak Türkiye İşçi Partisi'ne yönelik saldırılar düzenliyorlardı. Bu saldırılardan en büyüğü 4 Temmuz 1965'teki Bursa İl Kongresi'ne yönelik olandı. Kongrenin yapılacağı Saray Sineması'nın önünde toplanan binlerce kişi içeridekileri linç etmek istemiş, olayların daha da büyüyeceği anlaşılınca vali ve cumhuriyet savcısı sinemanın önüne gelmiş, kalabalık valiyi omuzlarına alarak tezahüratlarda bulunmuş, sinemaya girişi engelledikleri için ise askerler protesto edilmişti. Kitle sinemadan dışarıya çıkarılanları feci şekilde dövdü, TİP İkinci Başkanı Şükrü Akmansoy'un burnu kırıldı, Ali Kırcı adlı delege hastanelik oldu, Adnan Cemgil ise

neredeyse öldürülecekken son anda askerler tarafından kurtarıldı. 1950'lerin Barışseverler Derneği kurucularından, çevirmen Cemgil'in hâlini Mina Urgan anılarında şöyle anlatmıştı:

> Türkiye İşçi Partisi'nin Bursa kongresi sırasında (1965) Adnan Cemgil bir faşist grubun saldırısına uğramıştı. İzbandut gibi herifler incecik, ufak tefek bir adam olan Adnan'ı yolda yakalamışlar. Hep birden üstüne çullanıp kıyasıya dövmeye başlamışlar. Eğer bir askerî cip oraya varıp, içindeki subaylarla erler silah çekip imdadına yetişmeseymiş, Adnan'ı orada öldüreceklermiş büyük olasılıkla. Yüzü gözü darmadağın olan, çenesi kırılan, bedeni çürükler, yaralar bereler içinde kalan Adnan'ı İstanbul'a getirip Gurabba'ya yatırdılar. Öfkeden titreyerek hastaneye koştum. Üzüntüleri yüzlerinden okunan dört işçi oturuyordu odada. Yataktaki adamı neredeyse tanıyamadım ilkin. Ama kırık çenesini açar açmaz, onun Adnan Cemgil olduğunu hemen anladım. Ziyarete gelenler, "Ağabey senin heykelin dikilmeli", dediler. Adnan, "ne yani, insan bir güzel dayak yediği için heykeli mi dikilecek", diyerek hem kendiyle hem onlarla alay etti... (Urgan, 1998: 294)

Dönemin Bursa valisi Vefa Poyraz ise yıllar sonra anılarını yazdığında bile hâlâ solu suçluyor, sinemayı kuşatan kalabalığa ise toz kondurmuyordu:

> 1965 yılının zannedersem Temmuz ayı idi; Türkiye İşçi Partisi Bursa'da kongre yapıyordu. Kongreden haberimiz olduğu için, gereken tedbirleri aldık. Kongreye Bursa'dan katılanların sayısı 10-15 kişiyi bulmuyordu. Şehir dışından gelenler ise, 100-150 kişiyi buluyordu. Tipliler "kongre" adı altında, adeta propaganda toplantısı gerçekleştiriyorlardı. İçeride yaptıkları konuşmaları hoparlörle dışarıya veriyorlar, bu konuşmalar, aşırı sosyalist görüşleri kapsadığı için Bursa halkı çok rahatsız oluyordu. (...)
>
> Kongre çevresinde protestoya katılanların sayısı bir anda 1500-2000 kişiyi buldu. Emniyet müdürü olayları kontrol etmeye çalışıyor, fakat topluluk gittikçe artıyordu. Halk kongrenin dağıtılmasını, il dışından gelen bu kişilerin bölgeden çıkartılmasını istiyorlardı.

> Olay yerine gittim. Müessir bir konuşma yaptım, protestocuları kısmen yatıştırdım, ama dağılmadılar. Kongre görüntüsünde propaganda yapılan sinemaya gittim. Hoparlörle dışarıya yapılan irtibatı kestirdim ama yine olmadı. İçerdekiler dışarıdaki galeyanı gördükleri için, şehir dışına çıkma kararı aldılar. Bu arada askerî araçlar temin ettik. TİP'lileri şehir dışına gönderdik. Olaylar sırasında, bazı kişiler askerî araçları taşladı. Bu arada yaralananlar da oldu. Ama sağ-sol çatışmasına meydan verilmedi. Çok şükür büyük bir badireyi bizzat müdahalemin de tesiriyle ucuz atlattık. Saldırganlardan bazıları tespit edildi, sonradan yakalanıp savcılığa teslim edildi. (2008: 121-123)

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin tertiplediği en kanlı hadise, Türkiye'nin siyasal yaşamına "Kanlı Pazar" olarak geçti. 16 Şubat 1969'da ABD 6. Filo'sunun İstanbul'a gelişini protesto için toplanan devrimci gençlere başını Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin ve Milli Türk Talebe Birliği'nin çektiği sağ güçler bir saldırı düzenlediler ve bu saldırıda 2 kişi yaşamını yitirirken 200'e yakın kişi de yaralandı. Devrimci öğrenciler 11 Şubat 1969'da, 6. Filo'nun bir önceki ziyaretinde yaşanan protestolarda polis tarafından katledilen Vedat Demircioğlu'nun anısına Beyazıt Kulesi'ne Demircioğlu'nun resminin de bulunduğu bir kızıl bayrak asmışlardı, bu eylem ise sağ cenahta büyük bir tepki yaratmış, 14 Şubat günü TKMD ve MTTB tarafından bir "bayrağa saygı" mitingi düzenlenmiş, toplanan kalabalığa da iki gün sonra düzenlenecek 6. Filo'yu protesto mitingine karşı toplanma çağrısı yapılmıştı. Bu esnada sağ basın olayları körüktüyor, Türk bayrağının indirilip yerine kızıl bayrak çekildiği ve çekilen bayrağın bizzat Sovyetler Birliği'nden geldiği şeklinde yalan haberler yapılıyordu.

Bayrağı Beyazıt Kulesi'ne asan isimlerden Osman Arolat, hikâyenin aslını ve özellikle Mehmet Şevket Eygi'ye ait *Bugün* gazetesinin yaptığı provokatif haberleri şöyle anlatıyordu:

> Biz bir dönem Vedat ile aynı evde kalırdık. Neyse, biz İlkay'la gittik sof bakıyoruz. Ben dedim ki bu mavi softan bir bayrak yapalım. Altmış santimden dört tane alırsak iki yüz kırk santim eder. İki yüz kırk santim eninde, üç buçuk metre boyunda bayrak yapacağız ve bayrağın üzerine ben bir metre çapında bir Vedat Demircioğlu resmi koyacağım. Kızcağız, bunu mavi alırsak Yunan bayrağı derler dedi. Ben dedim ki o zaman al alalım da Türk bayrağı desinler. Ve biz bu şekilde aldık yaptık, hazırladık. 11 Şubat 1969, yağmurlu bir gündü. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1 No'lu Amfi'sine, o 1000 kişi alan koca amfiye biz bunu götürdük. Baştan sona doluydu orası. Orada açtık Vedat Demircioğlu bayrağını Beyazıt Kulesi'ne çekeceğiz dedik. Bir yürüyüş oldu, zaten oradan üç adımlık yer. Yürüdük.. Taner Kutlay, Allah rahmet eylesin öldü o çocukcağız da ve bir iki arkadaş daha Beyazıt Kulesi'nin kapısını kırdılar, girip yukarı çıktılar ve bayrağı astılar. (...) Neyse, bu olay bitti gitti, biz de unuttuk. Aradan birkaç gün geçti *Bugün* Gazetesi'nde Ali Karakurt diye bir muhabir vardı, polis muhabiri, bu hikâyenin nasıl olduğunu yazdı. Kendi kafasına göre bayağı güzel bir hikâye kurmuş adam: Harkof Dokuma Tezgahları'nda dokunup Vasil Kolorofşilebi ile İstanbul'a gelen kızıl bayrağı Osman Arolat, Veysi Sarısözen, Mihri Belli hep beraber kaptan aldılar, üç kere öpüp başlarına koydular, sonra üniversitede kendi aralarında bir panel yaptılar ve sonra getirip kızıl bayrağı Kule'ye astılar falan yazmış. (Gürsoy, 2013)

Gazete manşetten kışkırtmalara devam ederken, "gazetenin her şeyi" diyebileceğimiz Mehmet Şevket Eygi de 16 Şubat tarihli köşe yazısına "Cihada hazır olun" başlığını atıyor ve "Büyük fırtına patlamak üzeredir, Müslümanlar ile kızıl kâfirler arasında topyekûn savaş kaçınılmaz hâle gelmiştir... Müslüman kardeşim, sen bu savaşta bitaraf kalamazsın. Ben namazımı kılar, tesbiğimi çekerim... Etliye, sütlüye karışmam deyip de kendine zulüm edenlerden olma, gözünü aç, bak!.. Onlarda taş, sopa, demir, molotof kokteyli mi var? Biz de aynı silahları kullanmaktan aciz değiliz... Cihat eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse

şehitlik şerefini kazanır", diyerek cihat çağrısında bulunuyordu.

Eygi Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girmiş ve 1956'da mezun olmuştu. Üniversite yıllarında *İslam* isimli 10 sayılık bir dergi çıkartan Eygi, mezun olduktan sonra Tevfik İleri'nin yardımıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çevirmen olarak işe başlamış, 27 Mayıs'a kadar görev yaptığı bu kurumda Diyanet İşleri Başkanı Ömer Nasuhi Bilmen'in de özel kalem müdürlüğünü üstlenmişti. 27 Mayıs darbesinin ardından Milli Birlik Komitesi'ne karşı yazdığı yazılar nedeniyle yargılanıp ceza alan Eygi 1966'da *Bugün* gazetesini çıkarmaya başladı ve bu gazetede Necip Fazıl, Şule Yüksel Şenler, Nizamettin Nazif gibi dönemin ünlü İslamcıları yazılar yazdı. Eygi, antikomünist şebekenin dünya üzerindeki faaliyetlerini de takip ediyor, özellikle de Endonezya ile ilgileniyor ve orada komünistlere karşı yapılan katliamları Türkiye'ye örnek gösteriyordu. Örneğin bir yazısında "Önümüzde taze ve ümit verici bir örnek vardır. Endonezya'daki komünist kıyımı. Yüzbinlerce komünist öldürüldü. Karada vahşi hayvanlar, denizde balıklar insan etine doydu. Korkunç bir komünist kıyımı oldu. Fakat Endonezya kurtuldu", diye yazmıştı. (*Babıali'de Sabah*, 31 Ekim 1967) Eygi Kanlı Pazar hadisesinden sonra kendisine açılan davalar nedeniyle Suudi Arabistan'a gitti ve uzun yıllar orada yaşadı. 2019 yılına gelindiğinde ise Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan kendisine yönelik bir vefa gösterisi olarak tabutunu omuzlayacaktı.

Eygi'nin de tertipleyicileri arasında olduğu saldırıdan elbette ki güvenlik birimlerinin haberi vardı. Yıllar sonra *Nokta* dergisine konuşan Yarbay Celal Küçük, 14 Şubat akşamı Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği tarafından düzenlenen toplantıda alınan kararı üstlerine nasıl haber verdiğini ve saldırının buna rağmen engellenemediğini şöyle anlatacaktı:

> Kürsüye İlhan Darendelioğlu çıktı. "Pazar günü komünistler miting yapacak. Biz bu mitingde savaşacağız. Silahı olan silahıyla,

> olmayan baltasıyla gelsin", şeklinde bir konuşma yaptı. Ortalık bir anda elektriklendi. "Bu uğurda ilk şehit ben olacağım", "Hayır ben olacağım" diye bağrışmalar oldu. Resmen ölüm kokusu vardı havada. Ayrıldık. Hemen Kara Harp Akademisi Komutanı 2 Tümgeneral Süleyman Aşiroğlu'na durumu arz ettim. "Paşam" dedim, "Korkunç bir durum var. Kan dökülecek. Vali'nin haberi var dediler. Silahlı gelecekler." Aşiroğlu Paşa "Bu korkunç. Merkez Komutanlığı Kurmay Başkanı Edip Bayoğlu'nu ara, haber ver" dedi. Hemen Süleyman Aşiroğlu'nun yanından Bayoğlu'na telefon ettik. Ben konuştum. Çok teşekkür etti. (1987: 13)

Küçük yaşanacakları haber vermişti ama bilinçli bir şekilde güvenlik tedbirleri alınmayacaktı. 1965 yılında Bursa'daki TİP'e yönelik saldırıda karşımıza vali olarak çıkan Vefa Poyraz, bu sefer İstanbul Valisi olarak görev yapmaktaydı. Öğrencilerin eylem alanına ulaşmasını engellemek için Galata Köprüsü'nün açılması önerisini "anayasaya aykırı" diye reddetse de esas meselesi demokratik hakların kullanılması değil, eyleme saldırılmasıydı. Bu yüzden de polis yapması gerekenleri yapmamış ve saldırının önünü açmıştı. Poyraz, tıpkı Bursa saldırısında olduğu gibi yıllar sonra Kanlı Pazar'a ilişkin konuştuğunda da herhangi bir sorumluluk almayacak ve yine solu suçlayacaktı:

> İrticai bir hareket değildi. O bir sol hareketti. Talebe hareketi değildi. O günlerde sağın ve solun mahiyeti tam olarak anlaşılamamıştı. Sizler bilirsiniz, bugün kapatılmış bir parti var, o partinin milletvekillerinin de içerisinde oldukları bir yürüyüş var, bir de buna reaksiyon gösteren sağ var. 171 sayılı kanuna göre sol yürüyor, bu yürüyüşe mani olmak isteniyor, idare de bunları önlemek istiyor. Ama Taksim'de ani bir halk hareketi, ani bir karşılaşma oluyor, iki kişi maalesef hayatını kaybediyor. (...) Olay oluncaya kadar hiçbir hareket yok. Hiçbir hareket göstermeyen topluluğa karşı ne gibi bir tedbir alınır? Onlar alındı zaten. Zaten böyle bir hadisenin olabileceği intibahı bizde uyanmış, her türlü tedbiri de almışız. Polis yetmezse diye garnizondan asker getirttik. (1987: 18)

Kanlı Pazar'ın ardından dernek 12 Mart darbesine kadar varlığını devam ettirdi. Ancak bu süreçte bir yandan giderek AP'nin arka bahçesine dönüşürken bir yandan da İslamize oldu, dinsel bir karakter kazandı. Buna paralel bir şekilde CKMP'liler ve daha sonraki adıyla MHP'liler dernekten çekilmeye başladılar. Tam da Kanlı Pazar'ın gerçekleştiği yıl CKMP MHP'ye dönüşecek ve gençlik yapılanması olarak da Ülkü Ocakları kurulacak, böylece Ülkücü Hareket komünizmle mücadelenin paramiliter nitelikli sokak olma görevini üstlenen bir siyasal şiddet örgütü hüviyetiyle sahneye çıkacak ve devletin şiddet tekeline paralel bir şekilde gayriresmî bir siyasal şiddet tekeli oluşturacaktı. MHP bunu yaparken şiddeti sadece sola karşı kullanmadı, aynı ölçüde olmamakla birlikte sağa karşı da kullandı ve adeta onları sokaktan tasfiye etti. 12 Mart'ta kapatılan dernek aynı yıl sıkıyönetim mahkemesinin kararının kaldırılmasının ardından yeniden açıldı ve 1977 yılına kadar faaliyetlerini devam ettirdi; ancak Ülkücü Hareket'in kurduğu tekel nedeniyle egemen sınıflar ve Adalet Partisi nezdinde eski itibarını tekrar tesis edemedi ve 1977 yılında kendisini feshetti.

ALTINCI BÖLÜM

Antikomünizmin Çatı Örgütü: Milli Türk Talebe Birliği

Kanlı Pazar'dan iki gün önce düzenlenen Komünizmi Telin Mitingi'nde kürsüye çıkan Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) Başkanı İsmail Kahraman, karşısındaki kalabalığa 1945 tarihinde gerçekleşen Tan Matbaası baskınını, "komünistlerin en azgın olduğu devirde harekete geçen Türk gençliğinin, basını ve sokakları işgal altında tutan köstebeklerin rotatifini başına geçirerek komünistliğin mümessili hâline gelen Tan matbaasını uşakları ile birlikte yerle bir edişi", diye anlatıyordu. Sahiden de tarihsel olarak MTTB ile antikomünizm arasında her zaman varoluşsal bir ilişki bulunmuş, MTTB'nin Türkçülükten Türk-İslam sentezciliğine ve oradan da İslamcılığa uzanan değişim sürecinde değişmeyen tek şey antikomünizm olmuştu.

1916 yılında, yani henüz Cumhuriyet ilan edilmeden önce kurulan, ancak savaş ve işgalle birlikte atıl duruma düşen MTTB 1924 yılında yeniden faaliyete geçmiş, 1931 yılı ise birlik açısından bir tür milat teşkil etmişti. Çünkü bu yıl Türkiye'deki antikomünist şebekenin hemen her kademesinde göreceğimiz etkili ismi Tevfik İleri birliğin genel başkanı olmuştu. MTTB'nin sembol ismi olarak kabul edilen İleri, MTTB'liler tarafından "Türklük ve Müslümanlığın azılı düşmanı komünistler"e karşı ilk harekete geçen kişi olarak görülüyordu. "Moskova'da tahsil yapan ağızlarıyla milli varlığı tehdit eden, milli kültüre hakaret eden bu azgınlara, milliyetçi ve muhafazakâr aydınlar gerekli dersleri ve-

remiyorken" Tevfik İleri gidişata müdahale etmiş ve gençliği harekete geçirmişti. İleri'nin birliğin başındaki ilk işlerinden biri de üniversitede düzenlenen "Edebiyat mı Bolşeviklik mi" adlı toplantıya katılarak destek vermesiydi. (Noyan, 2022: 47)

MTTB'nin yayın organı Birlik'te 1930'lu yılların ikinci yarısından itibaren, henüz Soğuk Savaş başlamamışken dahi Soğuk Savaş'ın terminolojisine benzer antikomünist yazılar yayınlanıyordu. Buna göre komünizm bir mezhep, Marx da bir peygamberdi ve komünizm dini de insanlara bir yeryüzü cenneti vaat ediyordu. Komünizmin Türkiye'de yaygınlaşmasının sebebi ülkenin içinde bulunduğu ekonomik buhrandı ve komünist fikirlerin yayılmasıyla "para sıkıntısı olan fakirler gözlerini zenginlerin servetine tevcih ederek o malın yarısı benim olacak diye düşünmeye" başlamışlardı. MTTB komünizmden "kızıl şeytan", komünistlerden de "kabasakal bir Yahudi filozofuna peygamber diyen ve hiçbir zaman var olmayacak insanlık için rüyalara dalarak burnunun dibindeki hakikatleri kızıl yalanlara gömenler" diye söz ediyordu. Komünizm "bu toprağın öz çocuğu olan Türk işçisini" ayartıyor ve "obur bir müstemlekeci hırsı ile onların dertlerini istismar" ediyordu. MTTB'ye göre komünizmle mücadele "vatani bir görev"di ve "memleketine ve vazife mukadderatına kendi hayatını bağışlayan gençlik bu kızıl tehlikeye bigâne kalmamalı, onunla mücadele etmek inkılâp davasının mühim vazifelerinden biri" olmalıydı. (Noyan, 2022: 54-55)

MTTB, 1936 yılında Hatay Türkiye'nin dış politikasının merkezi meselelerinden biri hâline gelmişken iktidardan izinsiz bir miting düzenlediği gerekçesiyle kapatılmış, bundan tam 10 yıl sonra, yani 1946 yılında yeniden kurulmuştu. Yani birlik, Tan Matbaası baskınına dâhil olduğunda aslında resmî olarak kapalıydı ama fiilî olarak mevcudiyetini devam ettiriyordu. Soğuk Savaş'a girişle birlikte ise yeniden açılmasına izin verilecekti. Baskın esnasında öğrencileri yönlendiren isimlerden biri daha sonraları antikomünist şebeke içerisindeki varlığıyla hayli

dikkat çekecekti. Sonradan Aydınlar Ocağı'nda önemli görevler üstlenecek olan Muharrem Ergin, düzenlenen protesto eyleminde öğrenciler Ahmet Emin Yalman'ın *Vatan* gazetesine doğru yürürken, "Arkadaşlar *Vatan* gazetesi bizim için asıl tehlike değildir. Biz *Tan* gazetesini protesto etmek için toplandık", diyerek kitleyi Tan Matbaası'na doğru yönlendirmiş ve Tan Matbaası'yla birlikte *Görüşler* dergisi, *Yeni Dünya* ve *La Turquie* adlı yayınların ofisleri de tahrip edilmişti.

MTTB'nin daha sonraki raporlarında Tan Matbaası baskınının hiç kimse tarafından tahrik edilmediği, tek tahrikçinin "Türk birliğini bozmaya çalışan, Türk şehitlerine, Türk vatanperverliğine hakaret eden ve başka devletlerin menfaatlerine hizmet eden" yayınlar olduğu söylenmişti. "Bu satılmış ve bozguncu ağızları susturmaya muktedir" olan üniversite gençliği ise "atalarından emanet aldıkları vatanı, kanıyla ve canıyla koruyacağına" ant içmişti. Komünistlere "yerinde ve zamanında bir ders verdikleri için memnun olan gençler ise "her çeşit vatan hıyanetinin karşısındayız", diyerek dağılmıştı.

Tan Matbaası ve DTCF baskını gibi hadiselerde oynadığı rolle tek parti iktidarından DP iktidarına geçişteki antikomünist sürekliliğin en önemli aparatlardan biri hâline gelen MTTB için DP'nin iktidara gelişi bulunmaz bir nimetti. MTTB bu dönemde DP'nin antikomünizm merkezli siyasetinin üniversiteli gençlik nezdindeki temsilciliğini üstlendi ve kendisini bu sayede siyasal arenada var etmeyi başardı. Kore Savaşı'na karşı solcu aydınlar tarafından kurulan Barışseverler Cemiyeti'nin kapatılmasının ve cemiyet üyelerinin 29 Temmuz'da tutuklanmasının ardından MTTB Başbakan Menderes'e çektiği telgrafta şöyle diyordu:

> Hürriyeti boğmak isteyenlere karşı azimle mücadele edileceğine dair bir kere daha ifade ettiğiniz kararınızı milliyetçi gençlik şükranla karşılamıştır. Bu mevzuda bize vereceğiniz vazifeler olursa bütün kudret ve varlığımızla başarmaya çalışacağımızı saygılarımızla bildiririz. (Duman, 2019: 294)

MTTB kamuoyunda bir antikomünist propaganda aracı olarak kullanılan Kore Savaşı'na destek için 9 Aralık 1950'de bir miting düzenledi. İstanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen mitingde söz alan MTTB Başkanı Suphi Baykam, "Biz insanlık hürriyeti uğruna Kore'de can veren kahramanlarımızı taziz etmek ve bu alçak hücumu yapan komünistleri takbih etmek için toplandık", diyor ve Kore'de yaşamını yitiren askerlerle ilgili olarak şunları söylüyordu:

> Sen ey ruhu şad olacak Kore şehidi, sen ne için öldürüldüğünü biliyorsun. Sen insanlığın mesut geleceği uğrunda öldün. Akıttığın kan, benim kanımdır. Cihan tarihi seni mukaddes sayfaları içine gömecek, insanlık ebediyen seni minnetle, şükranla anacaktır. (Oruç, 2005: 47)

Barışseverler Cemiyeti'nin kapatılmasının ardından Adnan Menderes'e ikinci bir teşekkür telgrafı göndererek, "Türk milletinin yıllardan beri özlediği komünizmle kesin mücadeleye karar veren hükümetimize milliyetçi Türk gençliğinin şükran ve minnetlerini arz ederiz", diyen MTTB, aynı günlerde Nâzım Hikmet'e af kampanyasına da müdahil olacak ve şairin cezaevinden çıkarılmaması için mücadele edecekti.

Nâzım Hikmet'e af kampanyasının üniversite gençliği içerisinde başını çeken İstanbul Yüksek Tahsil Gençliği'nin eylemlerine karşı sahneye çıkan MTTB, 8 Nisan 1950'de Suphi Baykam imzasıyla bir açıklama yapmış ve bu açıklamada Nâzım Hikmet'in "hakiki hüviyeti gizlenerek, efkârı umumiye karşısına vatanperver bir kahraman gibi" çıkartıldığı, kendisinin nedamet getirmek bir yana "komünist olduğunu iftiharla söylemeye cüret eden bir hürriyetsizlik ülkesi şairi" olduğu, gençliğin "Nâzım Hikmet'e büyük bir nefret hissi" duyduğu söylenerek "hürriyet düşmanlarına, hürriyet verilemeyeceğine emin olan Türk gençliği"nin "asil milletimizin merhamet ve insanlık hislerine hitap ederek onu affettirmek yoluna gidenler"i şiddetle kınadığı belirtilmişti. (Noyan, 2022: 169-170)

15 Mayıs 1950 günü Çiçek Palas'ta düzenlenen Nâzım Hikmet'e af toplantısına müdahale etmek için etkinlik salonuna girenler arasında İlhan Darendelioğlu'nun yanı sıra kimi MTTB'lilerin de olduğunu Darendelioğlu'nun anlatımlarından biliyoruz. Otelin dışındaki kalabalığın içerisinde de çok sayıda MTTB'li bulunuyordu ve "kahrolsun komünistler", "komünistler Moskova'ya" şeklinde sloganlar atılıyor, polis ise oteli kuşatan kalabalığı izlemekle yetiniyordu.

Çiçek Palas hadisesisin ardından Milli Türk Talebe Birliği Başkanı Suphi Baykam, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Babür Arun ve Türk Kültür Ocağı Başkanı Bekir Berk "münevver ve milliyetçi Türk gençliği adına" ortak bir bildiri yayınlamışlar ve bu toplantının "Nâzım Hikmet'in affı maskesi altında malum taktiklerle aleni propagandaya başlayan komünist faaliyetin son tezahürü" olduğunu söyleyerek "bu fikir uşaklarına bu memlekette hayat hakkı tanımayacaklarını belirtmişlerdi. Ertesi gün, yani 17 Mayıs 1950'de ise bu üçlü Beyazıt Talebe Birliği Lokali'nde "komünizmi telin" için bir toplantı düzenlemişler, burada alınan karar doğrultusunda Nâzım Hikmet'in affedilmemesi için bir imza kampanyası başlatılmış ve bu imzalar bir heyet aracılığıyla TBMM'ye iletilmişti.

MTTB 1950'li yıllar boyunca Kıbrıs meselesinin de etkili aktörlerinden biri oldu. Yunanistan'ın Kıbrıs politikasını protesto için yapılan ilk toplantıya Kıbrıslı Türk siyasetçi Fazıl Küçük de katılmış ve burada bir konuşma yapmıştı. Ertesi gün, yani 16 Ocak 1950'de ise MTTB İstanbul'da bir Kıbrıs mitingi düzenlemiş, mitingde "Kıbrıs'ı aldığımız fiyata veririz", "Atinalı! Vakitsiz öten horozun başını keserler" "Megolo İdea'yı Sakarya'ya gömdük" şeklinde pankartlar taşınmış, daha sonra Taksim Anıtı'na çelenk bırakılmıştı. MTTB başkanı Suphi Baykam mitingde yaptığı konuşmada Kıbrıs meselesini komünizmle ilişkilendirerek, "Eğer Kıbrıs Türkiye'ye geçerse komünistlere hayat hakkı kalmayacaktır", demişti. Benzer bir şekil-

de 24 Şubat 1951'de Ankara'da yapılan protesto mitinginde de "Yeşil ada kızıl olmaz" yazan bir pankart taşınmış ve Kıbrıs meselesinin gerisinde komünistlerin bulunduğu öne sürülmüştü. (Noyan, 2022: 173-174)

27 Mayıs 1960'ta ordu Menderes iktidarını devirip yönetimi el koyduğunda MTTB hızla darbeye destek açıklaması yapmış ve 27 Mayıs'ı bir "milli inkılap hareketi" olarak nitelendirmişti. 8 Haziran 1960'ta MTTB İstanbul'da 27 Mayıs'a destek mitingi düzenlemiş ve mitinge MTTB Genel Başkanı Yaşar Özdemir ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Muzaffer Alankuş birlikte katılmışlardı. Aynı gün Ankara'da da bir miting düzenlenecek ve bu mitinge de MTTB İkinci Başkanı Beşir Hamidi ve Başbakanlık Müsteşarı Albay Alparslan Türkeş birlikte katılacaklardı.

Her ne kadar 60'lı yılların ilk yarısı boyunca MTTB 27 Mayıs'tan kaynaklı olarak daha Atatürkçü bir çizgiyi ve söylemi benimsemiş olsa da bu dönemde antikomünizm başat öğelerden biri olmaya devam etmişti. 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamında henüz kitlesel bir sol hareket ortaya çıkmamış olsa da sol fikirler kamuoyunda çok daha açıktan tartışılır hâle gelmeye başlamış, özellikle *Yön* dergisi ciddi bir ses getirmişti ve antikomünist refleks buna çok çabuk yanıt verecekti. Örneğin 50. Dönem Faaliyet Raporu'nda anlatıldığı üzere, MTTB 6 Ocak 1962'de Taksim Meydanı'nda solcuları ve sol basını telin için bir miting düzenlemiş, ilk konuşmayı yapan Niyazi Ergül isimli bir öğrenci "bugün Türk milletinin en büyük düşmanı olan Moskofların uşakları bu topraklar üzerinde kızıl bir hava estirmek istiyorlar. Buna müsaade etmemeye azimliyiz. Bir kere daha hatırlatalım ki bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra bu şehitler diyarında mukaddesatımızı müdafaa edeceğiz, çiğnetmeyeceğiz", demişti. Diğer konuşmacı Necip Kunt da *Yön* dergisiyle birlikte *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Dünya* ve *Akşam* gazetelerini telin etmiş, bu esnada öğrenciler adı geçen yayınları yakmışlar-

dı. Ankara'da ise 10 Ocak 1962 günü, üç gün sonra yapılacak miting için bir basın duyurusu yapılmış ve şöyle denilmişti:

> Muasır medeniyet seviyesine milli benliğimizi muhafaza ederek ulaşmak isteyen yurtsever aydınlarımızın yanında, zihinlerde şüphe, yüreklerde korku yaratmaya çalışarak bin bir maskenin altında iğrenç suratlarını gizlemeye uğraşarak Türkiye'mize orak çekiçli bayrak getirmek isteyen bedbahtlar hüsrana uğrayacaklardır. (1971: 35)

Mitingle aynı gün Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi konferans salonunda "Komünizme karşı" başlıklı bir açık oturum düzenlenmiş, yapılan konuşmalarda komünizme karşı şuurlu olunması gerektiğine dikkat çekilmiş, ayrıca Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin düzelmeye yüz tutmasına karşı uyanık olunması gerektiği belirtilmişti:

> Kırım'dan 15 milyon, Urallar'dan 12 Milyon, Orta Asya'dan 30 milyon, Kafkasya'dan 9 milyon insan Sibirya bataklıklarına uydurma cezalarla sürülerek buralarda imha edilmiştir. İşte Sovyet insaniyetçiliği budur. İhtilalden sonra solcu ve ilerici ağızlarla bir Sovyet yakınlaşmasıdır aldı yürüdü. Bu propaganda aslında onların bir yardım yapacağı inancını değil, kalplerde Sovyet sevgisini yerleştirmeye matuf bir harekettir, bunun bilinmemesine imkân yoktur. (1971: 36)

Aynı gün Ankara Tandoğan Meydanı'nda komünizmi telin mitingi düzenlenmiş, katılımcılar üzerinde "Kahrolsun vatan hainleri", "Komünistlere Türkiye'de yaşam hakkı yoktur", "Yaşasın milliyetçi basın", "Solcu basına paydos" yazan pankart ve dövizler taşımıştı. Ankara MTTB başkanı Oğuz Çetinoğlu yaptığı konuşmada, "Arkadaşlar, memleketimizde dalgalanan ay yıldızlı bayrağımızın yanında ideolojisi bozuk bir zihniyetin fikirleri yaşamayacaktır", demişti.

Türkiye tarihindeki birçok kırılmanın başlangıcı sayabileceğimiz 1965 yılı MTTB için de bir milat olma niteliği taşıyor-

du; çünkü bu yıl içerisinde yapılan kongrede birliğin yönetimi milliyetçi-muhafazakâr öğrencilerin kontrolüne geçecek ve 12 Eylül'e doğru da MTTB bütünüyle İslamize olacak, MTTB flamasındaki Bozkurt yerini zamanla Kuran'a bırakacaktı.

O yıl MTTB genel başkanlığına seçilen Rasim Cinisli, 1939 yılında Erzurum'da doğmuş, ilk, orta ve lise öğrenimini Erzurum'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmişti. Cinisli yaklaşık bir buçuk yıl MTTB başkanlığı görevini yürütecek, 1969 seçimlerinde Adalet Partisi'nden Erzurum milletvekili seçildikten sonra 1970 yılında Ferruh Bozbeyli'nin başını çektiği bir grup isimle birlikte partisinden istifa edecek ve Demokratik Parti isimli yeni bir partinin kuruluşunda rol alacaktı.

Cinisli anılarında 1965 yılında yapılan MTTB kongresinin kendileri açısından önemini şöyle anlatmıştı:

> Milli Türk Talebe Birliği'nin alınması, sıradan bir dernek seçimini kazanmanın çok ötesinde anlamlı bir başarıydı. 27 Mayıs toplumun sağ kesimini hayli hırpalamıştı. CHP ve militan sol dışında büyük çoğunluk bunalmıştı. 1965 Mart ayına kadar bütün öğrenci teşkilatları solun elindeyken, ilk defa Milli Türk Talebe Birliği'nin bizim tarafımızdan kazanılmış olması farklı bir sinerji oluşturmuştu. Üniversite gençliği için bir ilk, toplum için bir umut olmuştu. Bu yüzden büyük yankı yaptı. MTTB bizi sevenler ve sevmeyenler tarafından ilgiyle izlendi, popülaritesi arttı. (Cinisli, 2017: 180-181)

1965 yılı tüm Türkiye için olduğu gibi MTTB için de olaylı başlamıştı. MTTB'nin 18 Mart 1965'teki kongresini yapmasından yaklaşık iki ay önce, 10 Ocak 1965 günü TİP, kongresini MTTB binasında düzenlemiş, haberin duyulması üzerine yüzlerce MTTB'li binayı basmıştı. 1973 yılında hazırladıkları 51. Genel Kurul Faaliyet Raporu'nda MTTB'liler bu durumu o dönemki MTTB yönetiminin affedilmez bir hatası olarak görecek ve şöyle anlatacaklardı:

> Yüksel Çengel devrinde MTTB'nin tarihi gelişimine uymayan bir olay vardır ki bunun müsebbiplerini hiç affetmeyecek bir suç durumundadır.
>
> MTTB her devirde ne kadar değişik anlayışa sahip grupların eline geçerse geçsin, ne kadar farklı tutumlarla çalışırsa çalışsın değişmeyen tek vasfı, her türlü sol harekete, bilhassa komünizme karşı oluşuydu. MTTB'nin salonunda o günlerde henüz ideolojik çehresi tam belli olmayan, kurucuları ve genel başkanı komünizm suçundan hüküm giymiş TİP'in genel kurulu yapılıyordu. Bu nasıl olabiliyordu?
>
> Aynı gün için İstanbul Üniversitesi Hukuk Talebe Birliği'nce tertiplenen "Gençlik ve Aşırı Cereyanlar" isimli konferansa verilmeyen salonun bir siyasi teşekkülün toplantısına tahsis edilmesi milliyetçi gençliği infiale sürükledi. TİP kongresinin yapılacağı 10 Ocak 1965 günü hukuk, tıp, iktisat ve İslam Enstitüsü talebelerinin bir kısmı MTTB idarecilerini protesto etmişler, toplantının yaptırılmamasını istemişlerdi. Daha sonra isteklerinin dinlenmediğini gören 700 kişiye yakın talebe topluluğu kongreyi basmaya yürüdüler. Polisin müdahalesiyle tarafların çarpışması önlendi. Fakat gençlik vilayete doğru inerek TİP Genel Merkezi önüne geldi. Tabelanın altına asılan bayrağı üst kata astırarak tabelayı indirdi. (1973: 39)

İki ay sonraki MTTB kongresine gidilirken siyasi atmosferi solun yükselişi ve buna karşı yükselen sağ teyakkuz hâli belirliyordu ve Cinisli de bu teyakkuz hâlinin neticesinde başkan seçilmişti. Sağın içinde bulunduğu teyakkuz hâli reaksiyoner/savunmacı bir karakter taşıyordu ve Cinisli bunu "üniversitelerdeki milliyetçi-muhafazakâr öğrencilerin sayısı az değildi. Ancak siyasi baskılar, organize olmalarına engeldi. Biz kendimizi savunma güdüsüyle bir araya geliyorduk. Çünkü bize kuyruk, düşük, yobaz, gerici diyorlardı. Yani DP'nin kuyruğu. DP'yi iktidardan düşürmüşlerdi. Taraftarları da düşük olarak niteleniyordu. Bizi üniversitelere almıyorlardı. Bizimki bir reaksiyondu, 'ben varım'dı" diye anlatıyordu. (Okutan, 2004: 137)

MTBB'nin 1966 tarihli 48. Dönem Faaliyet Raporu'nda anlatıldığı üzere Cinisli "Türk milletinin güncel jeopolitik şartlar karşısında milliyetçi olmaya mecbur olduğu"nu ve Atatürk'e atıfla "Biz ne Bolşevik ne de komünist, ne biri ne diğeri olabiliriz. Biz milliyetperver ve dinimize hürmetkârız" sözünü kendilerine rehber edindiklerini söylüyordu. Atatürk vurgusuna rağmen aslında ideolojiyle birlikte söylem de değişmişti; çünkü MTTB kendisini artık sadece "Türk gençliği"nin değil "Müslüman Türk gençliği"nin temsilcisi olarak görüyordu. (1966: 13)

Cinisli döneminde MTTB antikomünist şebekenin bir parçası olarak komünizmle mücadelenin kitleselleşip yayılmasında son derece etkili bir rol oynadı, MTTB'nin başını çektiği "komünizmi tel'in mitingleri" 60'lı yılların ikinci yarısına damgasını vurdu. Bunlardan ilki 20 Mart 1966 tarihli "Komünizmi Tel'in ve Gafletten Uyanma" adıyla İstanbul'da yapılan mitingdi. MTTB 48. Dönem Faaliyet Raporu'na göre Cinisli mitingde yaptığı konuşmada "Moskof emperyalizminin doktrin çekişmesi, sanat özgürlüğü, kanunların hudutsuzluğu gibi maskelerin arkasına saklanarak son derece usta ve hain bir politika izlediğini" ve amacının da "memleketin kendi öz zaaf ve ıstıraplarını istismar etmek ve ebedî ölüm zehrini aşılamak, bu yolla da Moskof emperyalizmini hâkim kılmak" olduğunu söylemişti. (1966: 133)

"Komünizm sefalettir", "Komünizmi yok eden tek kuvvet İslam'dır", "Komünizmin maskesi sosyalizmdir", "Türkiye'de Kızıllar yaşayamaz", "Kızıl köpekleri havlatmayacağız", "Komünizmle mücadele etmek Allah'a ibadet etmek kadar sevaptır", "Her komünist vatan hainidir", "Domuzdan post Moskof'tan dost olmaz" yazılı pankartların taşındığı ve artık komünizmle mücadelede milliyetçiliğin yanına dinin de eklendiğinin gözle görülür hâle gelmeye başladığı bu mitingle ilgili olarak Cinisli yıllar sonra şöyle söylemişti:

> Komünizmi telin mitinglerinin MTTB gençleri ve MTTB yöneticileri açısından iki önemli gayesi vardır; birincisi, bütün müesseseleriyle milletimize düşman bir ideolojiyi maddi ve manevi planda ezmek, ikincisi ise bu amansız, zalim ve hain ideoloji olan komünizmin çalışmaları karşısında, kendini sahipsiz hisseden aziz milletimize, yalnız olmadıklarını, kendi değerlerinin ve müesseselerinin benliğini koruyacak kadar kuvvetli olduklarını ispat etmektir. (Duman ve Yorgancılar, 2008: 200-201)

Cinisli dönemi, komünizme karşı Türk-İslam sentezinin adım adım Türk sağının ana ideolojisi hâline gelişine paralel bir şekilde Osmanlı'nın da geri dönüşüne işaret ediyordu; Osmanlı bu tarihlerden itibaren Türk sağının popüler anlatısında giderek artan oranda Cumhuriyet'le hesaplaşmanın bir aracına dönüştürülecek, Cumhuriyet'in Batıcılığının karşısına "Türk ve Müslüman bir cihan imparatorluğu" olarak Osmanlı konulacak, "geçmiş güzel günler" anlatısı üzerinden "kutsal mazlumluğun psikopatolojisi"ne (Açıkel, 1996) oynanacaktı:

> Türkiye'de Batı karşısındaki yenilgi duygusu, belli başlı iki tür güçlü psiko-politik güçlü savunma mekanizması yaratmıştır. Bunlardan biri, Batı karşısındaki yenilginin ezikliğinden Batı ile özdeşleşerek kurtulma gayreti ve bunun devamı olan toplumsal, kültürel, siyasal tutumlar ve söylemlerdir. Diğeri ise bu ezikliği geçmişin parlak günlerinin hayaline sığınarak ve yenilginin hiç hak edilmedik biçimde birtakım fitne fesat faaliyetlerinin sonucu olduğunu söylemek suretiyle geçiştiren söylemlerdir. Bu ikinci tutum, Türkiye'de merkez sağdan koyu milliyetçiliğe ve İslamcılığa kadar tüm sağ yelpazenin düşünsel ve tutumsal arka planını oluşturur. (Mert, 2005: 416)

Osmanlı antikomünist şebeke tarafından aynı zamanda "Moskof'a karşı savaş" üzerinden de kutsanıyor ve Çarlık Rusya'sından Sovyetler Birliği'ne uzanan ve tarihsel düşmanlık üzerine kurulu bir süreklilik algısı inşa edilmek isteniyordu. Buna uygun bir şekilde MTTB bu dönemde büyük bir fetih

mitingi düzenlemiş, 29 Mayıs 1965 tarihli bu mitinge Bursa, Adapazarı, İzmit, Edirne ve Konya'dan gelen binlerce insan katılmıştı.

Fetih mitingleri Türk sağının "Osmanlılaşma" siyasetinin en önemli araçlarından biriydi. Osmanlılaşma siyaseti Cumhuriyet'in karşısına bir anti-tez olarak "emperyal ve Müslüman" Osmanlı'yı koyuyor ve Cumhuriyet'le hesaplaşmasını bunun üzerinden yürütüyordu. Ayrıca Osmanlılaşma İslamcılık için bir sıçrama tahtasıydı. Mutlak adalete, yani şeriata dayalı Osmanlı yüzyıllar boyunca batı dünyası, yani Hıristiyan medeniyeti karşısında ayakta kalmış, hatta ona üstünlük kurmuştu. Fetih ise bu üstünlüğün bir sembolüydü. Necip Fazıl fetih mitinglerinden birinde bu bakış açısını şöyle anlatıyordu:

> Bazı gafillerin Batı'ya ilk pencereyi açtığını söyledikleri, böylece ilk defa Batı'dan ışık alma teşebbüsüne giriştiğini anlatmak istedikleri Fatih, hakikatte Batı'ya kendi ışığını, İslam'ın ışığını, Türk fenerinden İslam'ın ışığını götüren ve bütün insanlığa aydınlık dağıtmak ve yol göstermek için onu dünyanın en hakim ve nezaretli noktasına, Konstantinopolis'e dikmiş olan dava adamı ve şahsiyet timsalidir. (1994: 171)

Cinisli döneminde başlayan bu dönüşüm, MTTB'nin 14 Mart 1967'de düzenlenen 48. Genel Kurul'da İsmail Kahraman'ın başkan seçilmesiyle iyice ivme kazanacaktı. 1940 doğumlu Kahraman İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisiydi. 1969 yılından itibaren Milli Görüş çizgisinde yer aldı, İlim Yayma Cemiyeti'nin vakıflaşma sürecinde İlim Yayma Vakfı'nın kurucu üyelerinden biri oldu, 1985 yılında Birlik Vakfı'nın kuruluşunda yer aldı ve mütevelli heyeti başkanlığını üstlendi, 1994'de ise Türkiye Gönüllü Teşkilatlar Vakfı'nın kuruluşunda yer aldı. İki vakıf da Erdoğan'ın liderlik yürüyüşünde önemli roller üstlendi. Kahraman 1995 yılında kurulan Refah Partisi-

Doğru Yol Partisi koalisyon hükümetinde kültür bakanı olarak görev yaptı. 1999 seçimlerinde kapatılan Refah Partisi'nin yerine kurulan Fazilet Partisi'nden milletvekili oldu. Kuruluş sürecinde AKP'yi destekleyen Kahraman 2015 seçimlerinde AKP milletvekili olarak Meclis'e girdi ve Meclis Başkanı seçildi.

Kahraman adaylığını açıkladığı konuşmasında Türk sağının beka söylemine uygun bir şekilde "Türkiye, olmak ve olmamak kavgasının sarsıntısını bütün varlığı ile yaşamaktadır, diyordu. Tarihin en parlak medeniyetlerinden biri "kendi toprakları üzerinde yenilmiş, kendi evlatları tarafından hançerlenmiş"ti, düşman ise "her zamankinden zorlu, her zamankinden gaddar"dı.

Bütünüyle beka tehdidi üzerine kurulu olan Kahraman'ın konuşması İslamcı söylemin milliyetçi söyleme adım adım nasıl eklemlendiğini ve Türk-İslam sentezinin antikomünizm ekseninde nasıl şekillendiğini göstermesi bakımından önemliydi. Kahraman şöyle diyordu:

> Türkiye'nin siyasi göklerinde tan yeri çoktan ağarmıştır. Ak koyunla kara koyunu birbirinden ayırmak artık mümkündür. Cepheler teşekkül etmiştir. Türk-İslam medeniyeti, yani beş bin yıldır arzın bütün zirvelerinde şerefle dolaştırdığımız bayrak, bugün yabancı medeniyetlerin çamuru içinde paspas yapılmak istenmektedir. Türklük ve İslamiyet hiçbir zaman, bu kadar müşkül günler yaşamamıştır. Çünkü düşman karşıdaki siperlerde ta içimizde mevzilenmiştir. Kurşun yağmuru yerine, göğüslerimiz engerek zehri içmiş, öldürücü vaitlerle dövülmektedir. Kurtulmak için; azim ve imanla beraber feragat, çalışkanlık, tedbir ve teşkilat kaçınılmaz unsurlar haline gelmişlerdir. (1969: 20)

Yeni MTTB yönetimi 3 Nisan 1967'de bir basın toplantısı düzenledi ve Kahraman bu toplantıda MTTB'nin yeni dönemine dair önemli ipuçları verdi. MTTB 49. Faaliyet Raporu'nda anlatıldığına göre Kahraman, yaptığı konuşmada, "gençliğin vazifesi, bugün her zamankinden daha önemli, daha hayatidir", demişti; çünkü "Türkiye'miz birtakım bölücü kuvvetlerin faaliyet

sahası hâline getirilmiş"ti. Bütün müesseselerde bir "bozulma ve tefessüh hâli" söz konusuydu ve toplum "manevi ve milli değerlerinden koparılmak istenmekte"ydi. Kahraman, açıklamasında bir ahlaki çöküş ve bunalım tasviri yaparak şöyle diyordu:

> Maraşlı Sütçü İmamların, Nine Hatunların torunları, yarının yürütücüleri olacak Türk gençleri, batının asi, baş belası olarak tavsif ettiği uzun saçlı erkekler, çıplak kızların taklitçiliğine özendirilerek uçuruma itilmektedirler. İlgililerin bu durumu görmesi, uyarması ve tedbirler alması elzemdir. Yüksek öğrenim gençliğinin gerçek temsilcisi olan teşkilatımız asli vazifesini yerine getirmek için bütün gücü ile çalışacak ve gençliğin Türklük gurur ve şuuru ile İslamiyet'in ahlak ve faziletini mezceden bir fikriyatla hazırlanması yolunda elinden gelen gayreti gösterecektir. (1969: 22)

Kahraman'a ve MTTB'ye göre Türkiye'nin içinde bulunduğu durumun nedeni yaşanan ahlak buhranıydı, bu buhranın gerisinde ise eğitim sistemi vardı. Türkiye milli eğitim politikalarını tamamen değiştirmeli ve yerine "Türk'ün milli ve manevi değerlerine uygun olan bir milli eğitim politikası" koymalıydı, böyle bir eğitim politikası "Müslüman Türk'ü asli hüviyetine kavuşturacak"tı, çözüm bundan geçiyordu.

MTTB'nin asli gündemi ise elbette ki komünizm tehlikesiydi ve Kahraman basın toplantısında o tehlikeyle ilgili güncel bir hadiseden de bahsediyordu:

> Bu arada dört gündür ısrarlı uyarmamıza rağmen hala uyandıramadığımız ilgililerin gafleti neticesinde Türkiye'mizde, İstanbul'umuzda, Belediye Sarayı'nın başköşesinde hain Lenin, bayrağımızın önüne oturtulmaktadır. Bu hazin tablo yüz karası olarak tarihe geçecektir. Moskova'da hazırlanarak gönderilen ay yıldızlı orak çekicin rengi olan sarı ile boyamak aklın alamayacağı cürettir. Devrimizde gaflete düşmeyeceğimiz gibi böyle gaflete düşenlere de derslerini vereceğiz. Şunu asla unutmamak lazımdır ki yurdumuzun üstünde tek ocak sönene kadar komünizmin Türkiye'ye komünizmin "k" harfi dahi giremeyecektir. (1969: 23)

Kahraman döneminin ilk antikomünist eylemi basın toplantısında sözü edilen "Lenin heykeliyle ilgiliydi. MTTB üyeleri 1 Nisan 1967'de Sovyetler Birliği Çağdaş Resim, Heykel, Grafik Sergisi'ni basarak sergilenen Lenin büstünün komünizm propagandası anlamına geldiğini söylemişler ve bu duruma tepki göstermişlerdi. Serginin girişine Türkçe ve Rusça "defol" yazılı bir çelenk bırakan MTTB'liler, Lenin büstüne de "Stalin kızılından sonra Lenin de mi hürriyeti seçti?" yazan bir döviz asmışlardı. Ancak sergi devam etmişti ve MTTB'lilerin öfkesi de bunaydı.

Kahraman'ın başkanlığıyla birlikte Çanakkale Şehitlerini Anma Günü, Fetih Günü, Mehmet Akif'i anma gecesi gibi etkinlikler üzerinden milliyetçi-muhafazakâr bir gelenek icadına girişilmiş, tarih bugüne politik müdahalenin bir aracına dönüştürülmek istenmişti. Çanakkale'ye yapılan ziyaretlerde Kuran okunuyor, dualar ediliyor, namazlar kılınıyordu. Yapılan konuşmalara ise bir kez daha antikomünizm damgasını vurmuştu. Örneğin Kahraman bir konuşmasında "Dün Çanakkale'yi geçemeyen düşman, bugün içimizdedir. Fakat manada ikinci bir Çanakkale zaferi bekliyoruz. O ruh ve şuura hamileyiz, bu muhakkak olacaktır" demişti; "içimizdeki düşman" ise elbette ki komünizmdi. 1968 yılında yapılan anma törenlerinde Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT) adına yapılan konuşmada antiemperyalist bir dil kullanılınca MTTB'liler bundan son derece rahatsız olmuş, Kahraman burada yaptığı konuşmada, "Türk gençliği adına haykırıyorum. 120 bin Türk yüksek öğrenim gençliğinin tek temsilcisi MTTB adına ilan ediyorum: Kızıl baykuşları mutlaka kahredeceğiz. Yolu bozukların, yobazların hidayete ermesi niyazı ile Türk gençliğinin duygusunu, sesini sizlere duyuruyorum", demişti. (1969: 93-94)

MTTB'nin bu dönemde yürüttüğü siyasetin en önemlilerinden biri ise Ayasofya'nın yeniden ibadete açılması yapılan gösterilerdi. Necip Fazıl, MTTB yönetiminin el değiştirdiği 1965 yılında, 29 Aralık günü düzenlenen Ayasofya etkinliğinde yap-

tığı ve "Ayasofya hitabesi" diye adlandırılan konuşmada şunları söylemişti:

> Bizi bu hâle getiren, annemizin cennet kokulu başörtüsünü sarhoş kusmuğuna bez diye kullanan, ahlâkımızı Paris'in dünya çapındaki Şabane kerhanesinden daha aşağıya düşüren, millî kültürümüzü çöplüğe ve millî iktisadımızı kumarhaneye çeviren, zekâmızı maymunlaştıran ve kalbimizi kanserleştiren, tarihi 126 yıllık cereyanın, kendi öz evimizde, yüzümüze kapadığı oda, ruh ve mukaddesat odamız... Ayasofya budur!
>
> 126 yıl boyunca, dışardan Batı emperyalizmasının, içerden de onların sâdık ajanları sıfatıyla kozmopolitlerin, Yahudilerin, dönmelerin, masonların ve nihayet hepsinin birden ana sermayesi ve gönüllü fedaisi hâlinde; adı Türk, küfür tip ve zümrelerinin idare ettiği bu cereyan, Ayasofya'yı müzeye çevirmekle, sağlık müzelerindeki balmumundan frengili suratlar şeklinde, Türk'ün öz ruhunu müzeye kaldırmış oldu. (1994: 156-157)

Necip Fazıl'ın 126 yıl geriye gitmesi nedensiz değildi; çünkü 1965'ten 126 yıl geriye gidince 1839 yılına ulaşılıyordu ve 1839 da Tanzimat Fermanı'nın ilan edildiği yıldı; Tanzimat ise milliyetçi-muhafazakârlar ve İslamcılar tarafından "yanlış modernleşme"nin, yani batılılaşmanın miladı olarak görülüyordu. Necip Fazıl da Tanzimat'tan Cumhuriyet'e uzanan bir hat çiziyor ve Ayasofya'nın ibadete kapatılıp müze hâline getirilmesini İslam medeniyetinden ve milli ve manevi değerlerden kopuşun zirve noktası olarak görüyordu.

1960'lı yıllardan itibaren Ayasofya'nın tekrar ibadete açılması Türk sağının Cumhuriyet'le hesaplaşmaya dair seçtiği en önemli sembollerden biri oldu. Ayasofya, İstanbul'un Fatih tarafından alınmasından sonra kiliseden camiye dönüştürülmüş olması nedeniyle İslam'ın Hıristiyanlık üzerindeki zaferinin bir sembolü olarak görülüyordu. Böylece Osmanlı "ilayı kelimetullah" davası peşinde koşan bir din devleti olarak kutsanıyordu. Türkiye Cumhuriyeti ise Osmanlı'nın antiteziydi

ve bunu Ayasofya'yı ibadethane olmaktan çıkarıp müze hâline getirerek bir kez daha göstermişti. Atatürk'le ve Cumhuriyet'le doğrudan hesaplaşmaya izin vermeyen bir konjonktürde sağ siyaset ve İslamcılık kendisini semboller üzerinden var edip popülerleştirecek ve buradan kitleselleşecekti. Bu aynı zamanda Osmanlı hayaletinin de siyasete dâhil olması anlamına geliyordu. Osmanlıcı söylemin ve dinselleşmenin dozajının artışına paralel bir şekilde Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecine yönelik eleştiriler artıyor, bu da güncel siyasete tahvil ediliyordu. Komünizmin Türkiye'de maya tutması yanlış modernleşmenin ve özellikle de Cumhuriyet'in ve onun batıcı eğitim politikalarının bir sonucuydu; gençlik yüzünü maneviyata döndükçe içinde bulunulan buhrandan da çıkılacak ve komünizm tehlikesi ortadan kaldırılacaktı.

İşte MTTB'nin 1965'te başlayan Ayasofya siyaseti 1967'de Kahraman'ın işbaşına gelmesiyle ivme kazandı. 29 Mayıs 1967'de İstanbul'da düzenlenen fetih mitinginde konuşan Kahraman, "Fethin sembolü Ayasofya, öksüz, ulu atamız Fatih'in ilk cumayı kıldığı ve cami olarak vakfettiği Ayasofya'nın ayyuka set çeken minareleri ezansız iken bu büyük fethi kutlayamayız", demiş ve bu durumu protesto etmek için Ayasofya'nın önünde oturma eylemi yapmıştı.

Ayasofya'da ibadet için aranan gerekçe ise bu eylemden yaklaşık iki ay sonra bulunacaktı. Türkiye'ye gelen Papa VI. Paul Ayasofya'yı da ziyaret etmiş, burada diz çökerek dua etmişti ve MTTB'nin buna ilk tepkisi "Müslüman Türklüğün altı asırlık camisi, kilise yapılmak için mi müze hâline getirilmiştir", şeklinde olmuştu. 27 Temmuz 1967'de düzenlenen basın toplantısında ise İsmail Kahraman, "Fethin sembolü, Fatih'in emaneti, öksüz minareli Ayasofya Cami'sinde Papa'nın diz çöküp dua etmesi yaralayıcıdır", demiş ve kendilerinin de Ayasofya'da namaz kılacaklarını duyurmuştu. MTTB'li yirmi kişilik bir grup tarafından kılınan bu namaz, Ayasofya'nın müzeye çevrilmesinden sonra kılınan ilk

namaz olacaktı. Namazın ardından yapılan bir diğer eylem ise MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu'na şöyle yansımıştı:

> MTTB'li gençler omuzlarda Cağaloğlu'na kadar getirildikten sonra evvelden hazırlanmış olan Peygamberimiz Aleyhissalat-ü Vesselam'ın İstanbul'u fethi hakkındaki Hadis-i Şerif'i ihtiva eden Fatih Sultan Mehmet Han'ın Topkapı surlarına atını sürerken yapılmış hayali bir camlı resmini Vatikan hükümetine yollamak için Sirkeci'deki Büyük Postahane'ye inmişlerdir. Sirkeci'de de büyük sevgi tezahüratlarıyla karşılaşan gençler güçlükle postahaneye girerek fotoğrafı Vatikan'a iadeli taahhütlü postalamışlardır. (1969: 70)

MTTB bu dönemde Kıbrıs meselesini de Ayasofya ile ilişkilendirmiş ve toplumun Kıbrıs hassasiyetini milliyetçi-muhafazakâr bir mecraya akıtmaya çalışmış, meseleyi dinler arası bir savaş olarak sunmuş ve Ayasofya'yı bir sembol olarak bu savaşın merkezine yerleştirmişti. MTTB'nin adada Rauf Denktaş'ın tutuklanması üzerine düzenlediği basın toplantısında konuşan Kahraman şöyle diyordu:

> Bugün Kıbrıs, yarın ulu atam Fatih'in emaneti Ayasofya palikarya için hedeftir. Orada dua eden Papa'yı yarın bütün Hıristiyan âlemi kutlama ve Kudüs'ün 2000 yılda alınması gibi İstanbul'umuzu da alabilme hayalleri içindedir. Ayasofya'yı öksüz, ezansız, namazsız bırakan işte bu zihniyettir. Palikaryanın davası Kudüs'teki ağlama duvarı gibi bu noktada da sembolleştirilmektedir. Bu ne körlük ne zulmettir! (1969: 105)

MTTB'nin öncülüğünde 11 Kasım 1967'de düzenlenen mitingin yürüyüşü Beyazıt Meydanı'ndan başlamış ve Ayasofya'nın önünden geçilerek Taksim'e varılmıştı. Mitingde "Ordu Kıbrıs'a'", "Tural Paşa hazırız", "Türkler Müslüman kaldıkça Kıbrıs bizimdir", "Hedef: Kıbrıs, 12 Ada, Selanik" ve "Kıbrıs'a giden yol Ayasofya'dan geçer" yazan pankartlar açılmış, "Kılıçla aldık kalemle verdik" ve "Kaçırılan fırsatlar" yazan dövizler taşınmıştı. Böylece Türk sağı kendisine Kıbrıs sorunu

üzerindne devletle mutabakat için yeni bir zemin buluyor; bunu yaparken de dini motifleri ve Cumhuriyet karşıtlığını kamusal alanda meşrulaştırıyordu. Ayrıca dövizlerde yazanlar Necip Fazıl ve Kadir Mısıroğlu gibi alternatif İslamcı tarih yazarlarının başta Lozan Antlaşması olmak üzere dile getirdiği tezlerin giderek kitleler arasında kabul gördüğünü de ortaya koyuyordu.

MTTB bu dönemde Cumhuriyet'i antikomünizmden yola çıkarak sahiplenecek, komünizmin Cumhuriyet için bir beka meselesi olduğu söylenecekti. 29 Ekim 1967'de düzenlen Cumhuriyet kutlamalarında konuşan Kahraman bu tehlikeye dikkat çekerek, "Bugün cumhuriyetimiz rahatsızdır", diyordu. Şehitler ve zafer birçok yönden "bizden şikayetçi"ydi; çünkü "Müslüman Türk'ün damarlarında taşıdığı asil kandan nasipsiz, devletimizin temeline Marx ve Lenin'in zehirli bombalarını koyup, açık ve kapalı salonlarında, hep aynı merkezlerde hazırlanan metinlerin üsluplarını memleketimizin hususiyetlerine uydurarak okuyan, vatan ve milletin manevi kalelerini zapt etmeye çalışan baykuşlar türemiş"ti. Üstelik bunlar parlamentoya bile girmiş durumdaydılar ve sosyalizm maskesi altında komünizm propagandası yapmaktaydılar. Kahraman bu noktada antikomünist mutabakata uygun bir şekilde, "Devletin temel müesseselerine, hükümetine, ordusuna her gün küfredilen, Milli Güvenlik Kurulu'nun kararlarını bozabilen Danıştay'ın, parlamentonun kararını geri çevirebilen Anayasa Mahkemesi'nin, açılış nutkunda hâkimlere alacakları kararları peşinen dikte ettiren hukuk fukarası bir başkana sahip Yargıtay'ın bulunduğu bir Türkiye'deyiz", diyordu. (1969: 88) Kahraman'ın hükümeti ve askeri överken yüksek yargıya saldırması nedensiz değildi; Türk sağı devletle antikomünist ve milli güvenlikçi bir eksen üzerinden mutabakat kurarken, bürokrasinin ve özellikle yüksek yargının hâlâ Cumhuriyetçi güçlerin elinde olduğunu düşünüyor ve bu güçlerin de sola destek verdiğini, onun önünü açtığını söylüyordu.

Cumhuriyet'e yönelik alternatif tarih yazımının yükselişinin bir örneği ise yine aynı gün, 29 Ekim 1967'de Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin Üsküdar Şubesi tarafından düzenlenen "Cumhuriyet'in 44. Yılında Türk Milliyetçiliği ve Komünizm Tehlikesi" adlı etkinlikte İsmail Kahraman'ın yaptığı konuşmaydı. Kahraman konuşmasında şöyle diyordu:

> Cumhuriyeti anma günlerinde maziye küfür ve hakaret etmek moda hâline gelmiştir. Geçmişe küfretmek ve onu inkâr etmek hıyanettir. Osmanlı İmparatorluğu devrini ve onun müesseselerini anlamamak, tarihimizi bilmemenin neticesi olabilir. Nitekim "umum nukudum emrindedir" fermanıyla Anadolu'ya gönderdiği paşasına, Kurtuluş Savaşımızın organizasyonunu havale eden son padişah Sultan Mehmet Vahdettin vatan haini olarak tanıtılmak istenmektedir. Gerçekten milli olan doğru bir tarihe kavuşma ve hakikatleri görme durumuna ulaşmalıyız. (1969: 136-137)

MTTB'nin 1960'lı yılların ikinci yarısında düzenlediği antikomünist eylemlerin en önemlileri "Şahlanış Mitingleri"ydi ve Türkiye İşçi Partisi'nin "Doğu mitingleri"ne karşı düzenlense de bu mitinglerde de esas vurgu komünizmle mücadeleydi. Doğu Mitingleri TİP'in içerisinde 60'ların sonlarına doğru etkili olmaya başlayan "Doğulular Grubu"nun girişimleriyle düzenlenmişti. Grubun liderliğini 1965-1969 yılları arasında TİP Diyarbakır Milletvekili olarak görev yapan Tarık Ziya Ekinci üstlenmişti. Bir diğer önemli isim aynı yıllarda Kars Milletvekili Adil Kurtel'di. Naci Kutlay, Kemal Burkay, Mehdi Zana da Doğulular'ın bilinen isimlerindendi.

TİP 1963'ten itibaren Kürt coğrafyasında ciddi bir örgütlenmeye gitmiş, aynı yıl yapılan yerel seçimlerde %12,38 oranında bir oy alarak ciddi bir başarı sağlamıştı. 1965 seçimlerinde ise bölgeden dört isim milletvekili olarak parlamentoya girmeye hak kazanmıştı. Tarık Ziya Ekinci Kürt halkının TİP'e yönelik ilgisini şöyle anlatıyordu:

> CHP'den ayrılan arkadaşlarla TİP'in kuruluş çalışmalarına devam ettik. Diyarbakır il örgütünü kurduktan sonra Doğu ve Güneydoğu'da daha etkin çalışmaya giriştik. Diyarbakır TİP Örgütü'nü, tam teşkilatlı bir örgüt hâline getirdik. Sonra Tunceli, Elâzığ, Siirt, Bingöl, Muş ve Van'da TİP'i kurduk. Parti 1965'te seçimlere girdi. İyi bir başarı sağladı ve ben Diyarbakır'dan milletvekili olarak seçildim. Doğu ve Güneydoğu'dan da bir hayli oy aldık. Milli bakiye sistemi vardı. Kars'tan direkt, Malatya ve Urfa'dan da merkez kontenjanlarından birer arkadaşlarımız seçildi. Böylece Doğu ve Güneydoğu'da TİP'ten dört milletvekili seçilmiş oluyordu… (Diken, 2015: 58)

1966'daki Malatya Kongresi'nin ardından TİP'in söyleminde "Doğu Sorunu" giderek kendisine daha fazla yer bulmaya başlamış, 1967'de de TİP ve Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun öncülüğünde "Doğu Uyanış Mitingleri" başlamıştı. Mitingleri tetikleyen hadise ise Nihal Atsız'ın *Ötüken*'de yazdığı bir yazıydı. Atsız bu yazısında Kürt sorununun giderek kamuoyunda konuşulur hâle gelmesine dikkat çekiyor, Kürtlerin tarih boyunca Türklere ihanet ettiklerini, hırsızlık ve yağmacılık yaparak yaşadıklarını söylüyor ve yazısını, Kürtlere 1915'i hatırlatarak şöyle bitiriyordu:

> Türk milletinin başını belaya sokmadan, kendileri de yok olmadan çekip gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İran'a, Pakistan'a, Hindistan'a Barzani'ye gitsinler. Birleşmiş Milletlere başvurup Afrika'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu fakat ayranı kabardığı zaman Kağan Arslan gibi önünde durulmadığını, ırkdaşları Ermenilere sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin. Şimdilik bu kadar. (1967a: 2 vd.)

Atsız'ın bu yazısına önce 19 Kürt öğrenci derneği yazılı bir yanıt verecek, ardından da 13 Ağustos 1967'de TİP Silvan Teşkilatı ve Silvan İlçe Başkanı Mehdi Zana'nın öncülüğünde Doğu Mitingleri'nin ilki düzenlenecekti. Öğrenci derneklerinin Atsız'a verdikleri yanıt şöyleydi:

> Kim kimi yok ediyor? Kim kimin başını belaya sokuyor? Tarihin eski çağlarından beri bu topraklar üzerinde yaşayanları, bu topraklardan kovacak ne bir kuvvet olmuş ne de olacaktır. Asıl kovulacak olanlar halkları birbirine düşürmek emelinde olan hayalperestlerdir. Doğulu gençler olarak Kürt davasını kurt kurnazlığı ile Türkiye'nin Doğu illeri davası hâlinde ileri sürmek niyetinde değiliz. Doğu'nun geri kalma nedenleri arasında ekonomik sömürünün devamı için, vatandaşlar arasında mevcut, ırk, dil, din ve mezhep farklarını istismar ederek, onları düşman kamplara bölmek isteyen zihniyetin karşısındayız. Manevi sömürünün politik alandaki yansıması faşizmi, ırkçılığı ve ümmetçiliği nefretle karşılıyoruz. Türkiye'de anayasa çerçevesinde beraberliği ve kardeşliği tesis etmek şiarımızdır. (Koca, 2021: 88-89)

Atsız kendisine yönelik bu bildiriye yeni bir yazıyla yanıt vermiş ve bildiriyi hazırlayanlardan "üç beş kızıl Kürt" diye bahsetmişti. Bildiride Türkçülere faşist denmesi bunun kanıtlarından biriydi; çünkü "komünist düşmanlarına kızılların faşist dediği artık herkesin bildiği bir gerçek"ti. "Millet" yerine "halk" tabirini kullanmaları ve dini ve milli ülkülerin bir sömürü vasıtası olduğunu söylemeleri de bildiriyi yazanların Kürt komünistleri olduğunu gösteriyordu. (1967b: 2) Dolayısıyla mesele bir kez daha komünizme bağlanıyordu ve Şahlanış Mitingleri'ne de yine komünizmle mücadele damgasını vuracaktı.

MTTB'lilere göre Şahlanış Mitingleri "nurun zulmeti boğuşu, ezeli ve ebedi düşman Moskof'un kızıl hayranlarının susturuluşu" ve "Müslüman Türk'ün kendi öz doktrinini, Türkiye'nin ebedi başşehri İstanbul'un göbeğinden, Taksim meydanından o misli görülmemiş kalabalığın şahsında Türk milletinin haykırışı" anlamına geliyordu. MTTB 49. Dönem Faaliyet Raporu'nun devamında mitingle ilgili şöyle deniliyordu:

> Şahlanış mitingi, ileride doğması muhtemel değil mukadder olan komünist oyunlarının, kızıl hareketlerinin yok edilişi, solcuların günlerce uykularının kaçırılışı, nerenin yolunda olduklarını genç-

> liğimizin de yüce milletimizin de gayet iyi bildiği kişilerin korkarak, çekinerek ağızlarından düşürmedikleri gençliğimizin, milletimizin şahlanışıdır. Şahlanış mitingi, Müslüman Türk'ün kendi öz doktrinini, Türkiye'nin ebedi baş şehri İstanbul'un göbeğinden Taksim Meydanı'ndan, o misli görülmemiş kalabalığın şahsında Türk milletinin haykırışıdır. (1969: 109)

Bu mitinglerden ilki Çetin Altan'ın Meclis kürsüsünde Nâzım Hikmet'ten "vatan şairi" diye söz ettiği için sağcı milletvekilleri tarafından dövülmesinin ardından TİP'in yaptığı "Uyanış Mitingi"nin hemen ardından yapılmıştı. Mitingden önce, 28 Şubat 1968'de MTTB tarafından düzenlenen basın toplantısında, "memleketimizde komünizm faaliyetleri kesif bir hâl almıştır", deniliyordu. MTTB'lilere göre "yeraltı çalışmaları sokaklara dökülmüş", komünist faaliyetler rejim için bir tehdit hâline gelmişti. Bunu yapanlar ise vatan hainleriydi. Ancak artık Türk milleti istikametini tayin etmişti ve "bütün vatandaşlarımız antikomünist bir cephe birliği ve beraberliği içinde"ydiler. Komünistler "vatanın huzurunu bozmak için var güçleriyle çalışmakta"ydılar ama millet buna izin vermeyecekti:

> Bilinmelidir ki kızıl fırtına bulutları vatanperver Türk gençliğinin fikir sillesi ile Türk halkının gücü ile dağılmaya mahkûmdur. Meşru kuvvetler, Moskova ve Pekin'den tahrik ve idare edilen robot yeraltı kuvvetlerini silip süpürecektir. (...) Binlerce şehit kanıyla kazanılan istiklalimize kimsenin gölge düşürmeye hakkı yoktur. Türkiye'yi bir Kore, bir Vietnam, bir Küba hâline sokmak istemenin fatura bedeli hayattır. Böylesine ham hayallere kapılanlara vatanımızda hayat hakkı yoktur. Tanımayacağız. Cüretlerini Türk parlamentosunda dahi gösterme kudurmuşluğunda bulunanlar, gerekli dersi alacaktır. (1969: 111-112)

Açıklamanın devamında mitingin son bir uyarı anlamına geleceği, "üniversitelisi, işçisi ve halkı ile Türkiye'yi temsil eden bütün antikomünist milliyetçi, mukaddesatçı, teşekküller"in Türkiye'nin gerçek sesini duyuracakları ve "Türk'ün şahlanışı"nı

dile getirecekleri söyleniyor, mitinge katılacak güçlerin ismi tek tek sıralanıyordu.

3 Mart'ta yapılan miting özel olarak MTTB'nin genel olarak ise Türk sağının, yani antikomünist şebekenin dilinin giderek İslamize olmasının en somut örneklerinden biriydi. Kahraman burada yaptığı konuşmada "irtica yaygarası"nın komünizmle mücadeleyi engellemek için uydurulduğunu, Türkiye'de irtica diye bir tehlikenin bulunmadığını, asıl tehlikenin komünizm olduğunu ve gemi azıya almış solun susturulması gerektiğini söylüyordu:

> İnançlara sahip olmak, milli ve manevi değerlere sahip bulunmak, irtica olarak tavsif edilemez. İrtica yoktur. Susturulması gerekli, susturulacak olan gemi azıya almış sol faaliyetler vardır. Çeşitli yaygaralarla lüzumsuz kuzey rüzgârlarına açık, maneviyatsız, ruhsuz, maddeci sol bir Türkiye'yi hayal eden salon ve sokak sosyalistleri türemiş, boy göstermeye başlamışlardır. Bu sokakçılar ve saloncular, hürriyeti hançerleyen rejimin hayranları, şimdi hürriyeti kendilerine kalkan edinmişlerdir. Komünizmin tezgâhtarlığını yapan teşkilatlar, tellallığını yapan it sürüleri türemiştir. Onların faaliyetleri Türk milletinin sabrını tüketmiştir. Hürriyet nizamında alabildiğine kaideleri tahrip ve küfre müsaade edenlerin yeri yoktur. Bunlara cevaz veren sisteme hürriyet değil anarşi sistemi denir. Biz hürriyetin böyle mirasyedi kullanılmasına, harcanmasına mani olunmasını istiyoruz. (1969: 117)

Miting sırasında eylemcilerin taşıdığı pankartlar da antikomünizmle dinselleşme arasındaki bağlantıyı göstermesi açısından önemliydi. Söz konusu pankartlarda "Allah bizimledir", "Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir", "Komünizme tek panzehir: İslamiyet", "Dedemin vasiyeti: Moskof'tan intikamını al" yazıyordu.

Şahlanış Mitingleri'nin öncüsü olan miting ise 12 Kasım 1967'de antikomünist şebeke içerisinde yer alan neredeyse bütün yapıların katılımıyla ve "Anadolu Şahlanış Mitingi" adıyla

Erzurum'da yapılmıştı. Erzurum uzunca bir süredir Sovyet sınırına yakınlığı ve kentin muhafazakâr yapısı nedeniyle bölgesel bir antikomünist üs hâline getirilmişti ve bu nedenle mitingin Erzurum'da düzenlenmesi şaşırtıcı değildi. Ayrıca TİP'in Doğu Mitingleri'ne yanıt buradan veriliyordu. Kahraman Erzurum'da yaptığı konuşmada Türk sağının geçmişten bugüne kullanmayı çok sevdiği hamasi birtakım sözcükleri arka arkaya sıralayarak, "Türkiye bir şahlanış, silkiniş ve aksiyona geçiş hareketindedir", diyordu. Bugün ülkede "milli ve manevi değerleri tahrip etmek isteyenler belirmiş"ti ve "bu bir avuç sapık topluluğa ders vermenin zamanı gelmiş"ti. Bu mitingde yapılan konuşma artık Türk sağının beka söylemine "bölücülüğün" de dâhil olduğunu gösteriyordu. Kahraman konuşmasında buna şöyle işaret ediyordu:

> Edirne'den Ardahan'a Sinop'tan Mersin'e kadar bir bütün olan Türkiye'yi bölmek isteyen sapıklar vardır. Türkiye'nin Doğu'su, Güneydoğu'su diye bir ayrım kabul edilemez. Doğu'nun ayrı Batı'nın ayrı mütalaası eskiden beri devam eden bir oyundur. Bu bir komünist taktiğidir. Bir vatan hainliğinin numunesidir. Din, ferdi mülkiyet ve aile müessesesi düşmanlığı üzerine kurulmuş olan komünizm, Türkiye'de maalesef bir çırpıda parlamentoya kadar girerek bölücü hareketlerine cüret ve cesaretle devam etmektedir.
>
> Anadolu, dinine ve manevi inançlarına bağlıdır. Türklüğü ve İslamiyet'in faziletini reddeden bir görüşe karşı mutlak muzaffer olunacaktır. Çünkü zafer Allah'a inananlarındır. (1969: 137)

İstanbul'daki Şahlanış Mitingi'nin ardından 12 Mart 1968'de Elazığ'da, 17 Mart 1968'de Diyarbakır'da da Şahlanış Mitingleri düzenlenmiş, ancak MTTB bu illerdeki mitinglere katılamamış, MTTB yönetimi "başarı telgrafları" yollamakla yetinmişti. Elazığ'a yollanan telgrafta "Mertlik ve kahramanlık yatağı Anadolu'muzun Elazığ'daki şahlanışı, millet olarak küfre karşı koyan ve mutlaka galip gelecek inanmışlar cephesinin şahlanışıdır", deniyordu. Diyarbakır telgrafı ise "Güneydoğu Şahlanış

Mitingi'nizde küfre, küfrün membaı komünizme karşı yaptığınız mücadelede daima başarılı olmanızı dilerim. Müslüman Türk milleti kızıl yılanın başını ezecektir", şeklindeydi. (1969: 138)

Şahlanış Mitingleri'ni bu şekilde gerçekleştiren MTTB Vedat Demircioğlu'nun polis tarafından öldürülmesinin ardından devrimci öğrencilerin yükselen protesto gösterilerine karşı 3 Ağustos 1968'de İstanbul'da "Komünizmle Savaş Mitingi" adını verdiği bir miting düzenleme kararı aldı. MTTB'lilere göre, "Müttefik Amerikan 6. Filo'sunun memleketimize bir nezaket ziyaretinde bulunması üzerine" komünistler derhal harekete geçmişler ve "nizamı kökünden yıkma planının tatbikine girişerek, milli değerlere, milli kuvvetlere saldırmaya başlamışlar"dı. Bu saldırıların doğrudan hedefi "nizamın koruyucusu şerefli Türk polisi" olmuş, bu olaylar sırasında "Türk milletinin temsilcisi, huzuru korumakla vazifeli polisten kaçan" bir komünist ölmüştü. Komünistler ise bunu fırsat bilip her gün yeni tahriklere başvurmuşlar ve her gün anarşik hadiseler çıkarmışlardı. İşte MTTB bu gidişata dur demek için kendisine bağlı öğrenci dernekleriyle birlikte Beyazıt Meydanı'nda "Komünizmle Savaş" adını verdiği bir miting düzenleme kararı almıştı. (1969: 125)

Miting İstiklal Marşı ile başlamış, ardından Fatiha suresi okunmuştu. Sonraları Alparslan Türkeş'in danışmanlığı ve MHP İstanbul milletvekilliği görevlerinde de bulunacak olan müzisyen İlham Gencer (1925-2023) grubuyla birlikte sahneye çıkarak Plevne Marşı'nın sözlerini, "Olamaz böyle olamaz/ Kardeş kardeşi vuramaz/Milliyetçi Türk Milleti/Hak yolundan ayrılamaz/Kahrolası komünistler/Bu vatan sizin olamaz", diye değiştirerek okumuştu.

İsmail Kahraman burada yaptığı konuşmada olayları "hippi kılıklı gençler"in çıkardığını, halk ihtilali hazırlığında olanların hüsrana uğrayacağını, emperyalizme paydos diyenlerin Rus tanklarına alkış tuttuğunu söylemiş ve sözlerine şöyle devam etmişti:

> Bugün burada Türkiye'mizin sesini haykırmak, komünizmi kahretmek, milletçe komünizme savaş ilanımızı duyurmak için toplanmış bulunuyoruz. Menfiyi yok etmeye, müspeti hâkim kılmaya azim ve kararımızı ilan için toplandık. Milletçe şerri yok edeceğiz, küfrü kazıyacağız, menfi ideolojiyi ezeceğiz. İşte ispatı. İşte biz buyuz. Her zaman hâkimiz ve hâkim kalacağız. (1969: 128)

Yine bu mitingde açılan pankartlar ve taşınan dövizler de hem Türk sağının İslamizasyonunu ve komünizmle mücadele ile dinselleşme arasındaki bağlantıyı hem devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatı çok net bir şekilde gösteriyordu. Bu pankart ve dövizlerde "Allah bizimledir", "Komünizme cihat açıktır", "İlmin namusu anarşistlere çiğnettirilmeyecek", "Türk'e gerici diyenlere bugün büyük şamar var", "Şehitlik şehadet ile olur", "Ordu, gençlik el ele", "Yaşasın sağ", "Türkiye'nin Moskof iti", "Sular çekilecek, komünistler biçilecek", "Tezimiz İslam'dır", "Hoşt komünist" ve "Vatan bizimdir" yazıyordu.

Beyazıt Kulesi'ne 11 Şubat'ta devrimci gençler tarafından Vedat Demircioğlu'nun resminin asılmasının ardından 13 Şubat 1969 günü MTTB tarafından düzenlenen basın toplantısında İsmail Kahraman şöyle demişti:

> Boğazlardan son günlerde art arda geçen komünist Rus gemilerine sessizce alkış tutanların maskeleri meydandadır. Bu kızıl sergerdeler, Fransa'daki Yahudi anarşist Kohen-Benedid ve avanesi kızıl güruhun Paris Saint Augustin kilisesine çektikleri bayrağı Türkiye'de Beyazıt Kulesi'ne asma provası yapmışlardır. Temmuz ayı içerisinde imal edilen ve kendilerine şehitlik izafe edilmeye çalışılan bir TİP mensubunun fotoğrafını havi bir kızıl paçavra, Beyazıt Kulesi'ne asılmıştır. Bu hadise temel inançlarımıza, milli haysiyetimize yapılan büyük bir tecavüz ve taarruzdur. Bu paçavra Rus bayrağı olmamakla beraber bu menhus hayali taşıyanların bu yoldaki büyük bir provasıdır. (1969: 130)

Elbette ki Sovyet gemilerinin Boğazlar'dan geçişi uluslararası anlaşmalarla ilgiliydi ve gemilerin geçişini alkışlayan kimse yok-

tu, o yüzden Kahraman bir niyet okumayla "sessiz alkışlar"dan bahsediyordu. Oysa Amerikan gemilerinin Türkiye'yi ziyareti sağ çevrelerde büyük bir sevinçle karşılanıyordu. Zaten Kahraman konuşmasının devamında bunu kabul ediyor ve "Amerika bir dost değil, bir müttefiktir", diyordu. "Kahrolsun Amerika", "bağımsız Türkiye", "NATO'ya hayır" gibi sloganlar komünizmin iğrenç yüzünü gizlediği maskelerdi. Komünistler sürekli Amerika'yı protesto ediyorlardı ama bir kere bile "bu milletin ezeli düşmanı Moskof'u" telin etmemişlerdi. "Komünist eşkıya Che'ye ve Vietnam'a ağıtlar yakmışlar" ama "Kızıl emperyalizmin zulmü altında inleyen yüz milyon esir Müslüman Türk'ün ıstırabından" hiç bahsetmemişlerdi. (1969: 130)

Kahraman'ın konuşmasının ertesi günü "Bayrağa Saygı" mitingi düzenlenecekti ve bu miting için hazırlanan bildiride Beyazıt Kulesi'ne asılan Demircioğlu resminin orak çekiçli bayrak asmanın provası olduğu iddia edilerek şöyle deniliyordu:

> BÜYÜK TÜRK MİLLETİ
>
> Senin çok saf ve asil müsamahandan istifade eden anarşist solcuların günlerden beri devam eden nümayiş ve mitingleri bitmedi. Hâlâ devam ediyor. Hatta bu bir avuç Moskof uşağı rengini kanımızdan alan şanlı TÜRK BAYRAĞINA hakaret ve saygısızlık etmek cüretini göstermişlerdir. Senelerden beri Türk bayrağının dalgalandığı Beyazıt Kulesi'ne bir komünist sergerdenin resmini havi bir kızıl paçavra asıldı.
>
> Bu vatan hainleri orak çekiçli kızıl bayrağı asmaya hazırlanıyorlar. Bu millet aleyhtarı uşakların ihaneti nereye kadar gidecek? Eğer sen müsamahaya devam edersen Türkiye komünist oluncaya kadar sürdürecekler bunu. Fakat sen bu komünist militanların halka halka bu milletin başına örmeye çalıştıkları ihanet zincirini paramparça etmeye muktedirsin. Kuvvetin membaı olduğunu unutma! (1969: 134)

Bildirinin devamında halk komünizmle mücadeleye çağrılıyor, gençliğin "milleti huzursuz eden ve Türkiye'yi komünizm

esaretine sürüklemeye çalışan bu anarşist solcuların sokak ve meydan hareketlerine son vermek üzere azimli ve kararlı" olduğu söyleniyordu.

14 Şubat günü düzenlenen mitingde Kahraman'ın binlerce kişiye karşı yaptığı konuşma ise Kanlı Pazar'ın habercisi gibiydi. Kahraman konuşmasında Soğuk Savaş'ın Türkiye'deki açılış sahnelerinden biri olan Tan Matbaası baskınını hatırlatıyor ve sağın "reaksiyoner evre"den "aksiyoner evre"ye geçeceğinin haberini şöyle veriyordu:

> Komünistlerin en azgın bir devrinde Türk gençliği harekete geçmiş, sokakları, sahneleri bir nevi işgal altında tutan köstebekleri sahnelerden kovmuş, rotatifini başına geçirmiş, sokaktan yuvasına itmiş ve tarihi Tan hadisesini yapmış, komünistlerin mümessilliği haline gelmiş Tan matbaasını uşakları ile birlikte yerle bir etmiştir.
>
> Yine ters çalışan rotatifler vardı, yine sahnelerde ürüyen itler, öten baykuşlar vardı, yine köstebekler yuvalarından çıkmış, sokaklarda, meydanlarda boy göstermekteydi.
>
> Artık nush ve nasihat evresini tamamlayan Türk milliyetçiliği önümüzdeki günlerde yeni Tan'lar, yeni hareketler gösterecek, Türkiye'nin sahibinin milliyetçiler olduğunu ispat edecektir. Yapılacak her hareket MTTB'ye danışılacak ve verilecek direktife göre hareket edilecektir. (1969: 135)

MTTB'nin mitinglerinde bizzat kürsüden zikredilen ve pankartlara da yazılan "nush ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir" sözünün ete kemiğe bürünmesi ise Kanlı Pazar'la söz konusu olacaktı. Daha önce gördüğümüz üzere kendilerinin de içerisinde yer aldığı antikomünist şebekenin ABD 6. Filosu'nu protesto eden devrimcilere yönelik bu saldırısıyla ilgili olarak MTTB son derece "açık sözlü"ydü. Saldırıya ilişkin yapılan değerlendirmede "müttefik Amerikan 6. Filo'sunun memleketimize nezaket ziyaretinde" bulunmasının, "anarşist, kuzey rüzgârı fırıldakları" tarafından bir fırsat

olarak görüldüğü ve bu ziyaret bahanesiyle "Amerika, NATO ve Türkiye aleyhinde veryansın ederek milli bütünlüğümüzü zedeleyip Russeverliklerinin kızıllıklarının icabını" yerine getirdikleri söyleniyordu. "Go Home Amerika" diyen bu Amerikan düşmanları, "daha düne kadar Kars'ı Anadolu'yu isteyen Rus emperyalizmine karşı hür devletlerin birleştiği NATO'ya" da düşmanlık besliyorlardı ve bunun nedeni de Rus hayranı ve komünist olmalarıydı.

12 Ağustos 1969'da yapılan kongre MTTB'nin daha da İslamize olması ve Türkçü-milliyetçi grupların MTTB'den uzaklaşması anlamına geliyordu. Bu kongrede İslamcı öğrencilerin adayı Burhanettin Kayhan, Türkçü-milliyetçilerin adayı ise "komando" lakaplı Mustafa Ok'tu. MHP'nin ve Ülkü Ocakları'nın kurulmasıyla birlikte antikomünist şebekenin iki kanadı arasında artık bir rekabet başlamış ve bu rekabet MTTB'ye de yansımış, iki taraf da birliği elinde tutmak istemişti. 1969, ülkücülerle mukaddesatçıların/İslamcıların yollarının ayrıldığı ve antikomünist şebekenin AP'nin yanı sıra iki farklı partide daha örgütlenmeye gideceği bir milat olacaktı. Yine de kongre süreci devam ederken iki taraf bir mutabakat metni ortaya çıkarmış ve bir "antikomünist cephe" vurgusu devam ettirilmişti. Bu metnin maddeleri 51. Genel Kurul Genel Merkez Faaliyet Raporu'nda sıralandığı şekliyle şöyleydi:

> 1-Azınlık okulları parçalayıcı faaliyette bulunduklarından dolayı kapatılmalıdır.
>
> 2-Eski Kiliselerin onarılması Bizans'ın ihyası hâline geldiğinden durdurulmalıdır.
>
> 3-Doğum kontrolü durdurulmalıdır.
>
> 4-SSCB elçisi istenmeyen adam ilan edilmelidir.
>
> 5-İHL mezunları üniversiteye girebilmelidir.
>
> 6-Yüksek İslâm Enstitüleri Akademiye dönüşmelidir.
>
> 7-Polis Enstitüleri Akademi olmalıdır.

8-Komünist ve emperyalistler protesto edilmelidir.

9-İsrail gelecekte Türk Devleti için tehlike olacağı için İslâm topraklarından çekilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. 1973: 54)

MTTB 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu'nda yer aldığı üzere, Burhanettin Kayhan görevi devrettiği MTTB'nin 50. Genel Kurul açılış konuşmasında içinde yaşadıkları dönemi "Türkiye'nin ideolojik atmosfer içine itilmiş, komünizmin yıkıcı faaliyetlerine girmiş olduğu" bir dönem olarak tanımlıyor, bunun nedeninin ise "genç ruhların birtakım inkılap nakaratı ile nesiller boyu manen aç bırakılmış olması" olduğunu söylüyordu. Böylece "başıboş, kalbi boş gençleri dış kuvvetler (komünistler-Siyonistler-Masonlar) istismar etmişler"di ve "maneviyatsız bir atmosferde yetişen nesillerin bir kısmı solcu ve materyalist" olmuşlardı. Türkiye'de bir tarafta "kendi ruh köküne bağlı, tarihine saygılı, mazisi ile şeref duyan, imanlı bir gençlik", diğer tarafta ise "devrimci ve sözde ilerici bir bedbahtlar yığını" bulunmaktaydı ve bunlar "beynelmilel komünizmin istismar ettiği, maşa olarak kullandığı, yüz karası hainler sınıfı"ydı. İşte kavga da bu ikisi arasındaydı ve bu kavga "karşı tarafı, yani fikirsizler sınıfını, komünist uşaklar yığınını, Türk milletinin ruhunu temsil eden bizler bir dağ heybetiyle ezmedikçe" bitmeyecekti. (1971: 7-8) Kayhan temennilerinin bu kavganın "yumruk ve tabancayla" değil, "derinliğine ve genişliğine zengin bir fikir ve ideoloji zeminine oturtulmuş 'milli bir eğitim' sisteminin kurulmasıyla" gerçekleşmesini umduklarını olduğunu söylüyordu. Bugün Türkiye'de sadece eğitim değil, bütün kurumlar öz ruhumuza uygun olmayan, Anadolu halkının tarihinden kopartılmış kurumlardı. Anadolu halkının tarihini ise esasen din oluşturmaktaydı:

Hâlbuki Anadolu'nun tarihini din teşkil eder. Kâinat ve hayat görüşümüz, ahlak anlayışımız, değer ölçülerimiz, örf ve adetlerimiz, ananemiz, içtimai durumumuz, mimarimiz, musikimiz, edebiyatımız, hulasa teferruatına varıncaya kadar bütün varlığımızı şekil-

> lendiren bu en büyük kuvveti inkâr etmek bir hata, onu ortadan kaldırmaya çalışmak ise bir delalettir. Zira bu kendimizi inkâr ve yok etmek olur. (1971: 8)

Türkiye'de "1.5 asırdır hep İslamiyet'e hücum edilerek ortadan kaldırmanın planları"nın yapıldığını söyleyen Kayhan'a göre, bu nedenle "dinî terbiyeden mahrum sözde aydınlar, ulvi duygulardan uzaklaşarak tamamen maddi ihtirasların esiri olmuşlar, bu yüzden de memlekette aydınlarla halk arasında büyük uçurumlar meydana gelmiş"ti. Türkiye'ye en büyük ihaneti eden bu aydın sınıfı şimdi de ihanetlerine "komünistlere fikir babalığı yaparak" devam etmekteydi. Bu ihaneti durdurabilecek ve komünizmle savaşabilecek tek güç ise dindi ve işte MTTB bunun kavgasını vermekteydi:

> Milletleri köleleştiren komünizme ve materyalizme karşı garplı milletlerin ilham kaynakları dindir. Garba sadece makine zaviyesinden değil de bütün olarak bakanlar bunu açıkça görüyorlar. Yüksek ve aydın bir din duygusundan mahrum olan Türkiye komünizme ve materyalizme karşı silahsızdır.
>
> İşte bizler her geçen gün biraz daha artan bir azimle bu silahsızlığı (manevi silahsızlığı) ortadan kaldırmanın kavgasını yapıyoruz. Bunun için de şahsi sembollere, hazır reçetelere ve siyasi kuruluşlara değil, ebedi fikirlere, gerçek ideallere ihtiyacımız var. İslam'a olan açlığımız bunun içindir. Bunun için ona sarılmaya mecburuz diyoruz. (1971:9)

MTTB'deki İslamcı dönüşümün çok net bir şekilde ortaya konduğu bu konuşmanın devamında Kayhan daha da ileri giderek düzeni İslami bir doğrultuda değiştirme mesajı da veriyor ve hedeflerinin milleti 1.5 asırdır batılılaşma sevdasıyla batırmak isteyen "sözde aydınların kurmuş olduğu mülevves müesseseleri yıkıp, milli ruh köküne bağlı kendi öz müesseselerimizi kurmak ve bunun içinde imanlı gençlik kadrosunu yetiştirmek" olduğunu söylüyordu.

Kayhan dönemiyle birlikte MTTB sokaktan çekilmeye ve daha uzun vadeli bir strateji izlemeye başlayacak, Kayhan sonrası başkanlar da bu stratejiyi devam ettirecekti:

> Burhaneddin Kayhan'ın serimlediği MTTB'nin hareket stratejisi iki noktada düğümlenir: 1) MTTB, sokak mücadelesi yoluyla rakip siyasi hareketlerle çatışmaya girmeyi değil, orta ve uzun vadeli bir eğitim programıyla ülkede etkin pozisyonlara gelecek "siyasi-bürokratik" kadrolarını yetiştirilmesini amaçlar. Aktüel siyasi hareketin değil zamana yayılacak eğitim ve kadrolaşmanın önem kazandığı bir döneme girilmiştir. 2) Bu amaç doğrultusunda hareket edecek MTTB herhangi bir siyasi partinin veya liderin etkisi ve denetimi altına girmeyecek, parti siyasetiyle arasına mesafe koyacaktır. Kayhan'ın koyduğu bu ikili strateji neredeyse hiç değişmeden MTTB'nin resmen kapandığı 12 Eylül 1980'e kadar takip edilecektir. (Zengin, 2021: 114)

MTTB'nin 25 Mart 1971 günü toplanan 50. Genel Kurulu'nda başkanlığa Ömer Öztürkmen seçildi ve bu görevi 27 Mayıs 1973'e kadar sürdürdü. Öztürkmen'in başkan seçildiği toplantı 12 Mart darbesinden sadece iki hafta sonra gerçekleşmişti ve Öztürkmen MTTB 51. Genel Kurul Faaliyet Raporu'nda kaydedildiği üzere, görevi bırakacağı genel kurul toplantısında 12 Mart'ı şöyle değerlendirmişti:

> O günlerde, yani iki yıl önce, artık okulların işgal edilmediği, bombaların atılmadığı, adam öldürülmediği, sabotajların yapılmadığı gün geçmez olmuştur. Rektör koltukları pencereden atılmakta, öğrenciler birbirini öldürmektedirler. İşçiler ekmek parası kazandığı makinaları balta ve taşlarla parçalamakta, bankalar soyulmakta, emniyet görevlileri ateşe tutulmaktadır. Rejimin temelleri sarsılmaya başlamış, ihtilal provaları çeşitli alanlarda, kendilerince başarı ile tatbik edilmiş, memleket bir iç harbe doğru süratle itilmeye başlanmıştır. Ülkemiz bir anarşi yuvası hâline getirilmiştir. Nihayet silahlı kuvvetlerimiz yerinde bir müdahale ile bu gidişe dur demiş ve suçluları yakalayarak adalet önüne çıkarmaya başlamıştır. (1973: 8)

MTTB elbette ki darbeden memnundu ama yine de devleti yönetenlerin meselenin "sivrisinekleri öldürmek değil bataklığı kurutmak olduğunu anlamamasına" tepkiliydi, o bataklığı kurutmanın yolu ise "nesillerin milli şuura sahip olarak yetiştirilmesi"nden geçiyordu. Gençlik "ülkenin bekasının teminatı" olduğu hâlde "milli muhtevadan yoksun bir eğitim sistemi"yle ve "hayatı maddeden ibaret sanan bir dış dünyanın baskısıyla inançsızlar koalisyonunun ortağı, maddeci felsefenin ücretsiz müdafi olmuştu." Bu noktada devreye komünizmle "ahlaksızlık" ya da "dejenere olma" arasında kurulan bağlantı giriyor ve şöyle deniliyordu:

> Atalarını inkâr eden, kız kardeşine benzemeyi hedef alan genç adam, hippilerle bitniklere özenen kozmopolit genç kız, Ho amcası için yürüyüş yapabilen komünist uşağı Türk genci olamaz. Türk'ün kendi milli ve manevi değerlerinden başka değerleri olamaz. Biz ancak kendi öz benliğimize dönerek milli muhtevamıza uygun kendi metotlarımız ile kalkınabilir ve geçmişteki şanlı günlerimize ulaşabiliriz. (1973: 9)

Öztürkmen konuşmasına, "ilk insanın dünyaya gelişinden itibaren hak ile batıl savaşı başlamış ve günümüze kadar süregelmiştir", diye devam ediyordu ve bu da giderek İslamize olan MTTB'nin Milli Görüş hareketinin söylemini benimsemeye başladığının bir işaretiydi; çünkü Milli Selamet Partisi de "Hak geldi, batıl zail oldu", diyordu. Hakkın galip gelmesi için ise "milli ve manevi değerlerine, örf ve ananelerine bağlı milli şuur sahibi gençler olmaya çalışmak" gerekiyordu. (1973: 9)

Öztürkmen'in genel başkanlık yaptığı 2 yıl, 12 Mart rejimine tekabül etmişti ve dolayısıyla MTTB'nin sola karşı üniversitelerde ya da sokakta varlık göstermeye gerek duymadığı bir dönemdi, bu nedenle de 12 Mart döneminde MTTB daha çok eğitim, kültür ve spor alanında faaliyet gösterdi. Bunlardan en önemlisi antikomünist şebekeye dahil olan isimler ve örgütlerin birbirle-

riyle olan ilişkilerinin somutlaştığı ve doğrudan gözle görülür hâle geldiği bir proje olarak Sosyal İlimler Enstitüsü'ydü. Amacı "Türk yüksek tahsil gençliğini milli değerlerin ışığı altında modern sosyal konularda bilgi sahibi yapmak ve umumi kültüre vâkıf hâle getirmek" olarak belirlenen bu enstitünün hoca kadrosundaki isimlere bakarak İskenderpaşa Cemaati, İlim Yayma Cemiyeti, Komünizmle Mücadele Dernekleri ve Milli Türk Talebe Birliği'nden Aydınlar Ocağı'na uzanan süreci, yani antikomünist şebekeyi görmek mümkündü.

Sosyal İlimler Enstitüsü'nün açılış töreninde ilk konuşmayı MTTB başkanı Öztürkmen yapmış, onun ardından sözü İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı almıştı. Aldıkaçtı 12 Eylül sonrası yeni bir anayasa yapılması için kurulan Danışma Meclisi'nin de üyesi olacaktı. Aldıkaçtı Danışma Meclisi bünyesinde oluşturulan Anayasa Komisyonu'nun başkanlığına seçilecek ve 1982 Anayasası'nı bu komisyon hazırlayacaktı. Aldıkaçtı'nın ardından sözü alan ve enstitünün öğretim kadrosunda yer alan Prof. Dr. Ayhan Songar ise Aydınlar Ocağı'nın kurucuları arasında yer alacak ve 12 Eylül sonrası dönemde, 1982-84 yılları arasında ocağın genel başkanlığını yürütecekti. Enstitü'nün öğretim kadrosu da bu kitap boyunca isimlerini zikrettiğimiz ya da ilerleyen sayfalarda zikredeceğimiz şekilde, antikomünist şebekenin en önemli figürlerinden oluşuyordu. Sabahattin Zaim, Mehmet Kaplan, Nevzat Yalçıntaş, Muharrem Ergin, Korkut Özal, Salih Tuğ ve Orhan Aldıkaçtı gibi isimler enstitüde MTTB üyesi gençlere dersler verecekti. (1973: 287)

MTTB Abidin Özmen'in genel başkan seçildiği 1974'ten itibaren adım adım İslami bir karaktere bürünecek, derneğin etkinliklerinde Necip Fazıl giderek daha fazla ön plana çıkarken, Milli Görüş hareketiyle de giderek daha fazla yakınlaşılacaktı. Öyle ki CHP-MSP koalisyon hükümeti döneminde, yani 1974 yılında, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk MTTB'nin 52. Genel

Kurul'una katılmış ve burada bir konuşma yapmış, Necmettin Erbakan da başbakan sıfatıyla MTTB'yi ziyaret etmiş ve derneği "özlenen imanlı gençliğin kaynağı" olarak göstermişti. MTTB tarihinin en sembolik hadiselerinden biri ise Özmen'in ardından başkanlık koltuğuna oturan Rüştü Ecevit döneminde gerçekleşecek ve derneğin amblemindeki bozkurt figürünün yerini Kuran'ı temsil eden bir kitap alacaktı.

Ecevit MTTB'nin 54. Genel Kurul'unda yaptığı ve 53. Dönem Faaliyet Raporu'nda yer verilen açılış konuşmasında bunu, "Milli Türk Talebe Birliği'ni şekilcilikten kurtararak öz benliğine, asıl mihrakına oturttuk. Amblemimize mürşidimiz olan kitabımızı koyduk", diye anlatıyor ve MTTB'yi de "hakka hak batıla batıl... diyerek iman davasının etrafında kenetleşen, istikbalin ümit ışığı, aziz milletimizin gerçek münevver olarak kabul ettiği ve büyük bir iman iştiyakiyle kendi başına görmek istediği 'tevhid gençliği'nin yuvası", diye tarif ediyordu. (1976: 5-6)

MTTB'nin 70'ler boyunca yaşadığı İslamileşme sürecine eşlik eden bir diğer olgu derneğin adım adım sokaktan çekilmesiydi. 60'ların sonuna kadar birlikte hareket eden Türk sağı şimdi kendi içinde en kaba tasnifle İslamcılık ve ülkücü milliyetçilik olarak ikiye ayrılmaktaydı ve sola karşı sokaktaki asıl güç artık kesin bir şekilde Ülkücü Hareket'ti. MTTB ise artık sokağa daha mesafeli bakıyor, şiddete dayalı yöntemleri reddediyor, yaşananların gerisinde dış güçlerin olduğunu ve kendilerinin bu oyuna gelmeyeceğini söylüyordu:

> Bu faaliyet döneminde imanlı gençlik, aldatılmış, şartlandırılmış, hain güruh karşısına fikirle, şahsiyetle, tebliğle dikilmiştir. Efkâr-ı umumiyeyi ikaz eden, bu yolda hazırlayan teşkilatımız saman alevi gibi yanıp kaybolan mücadele metotlarına tevessül etmemiştir. Fikir silahını doldurmuş olup, topyekûn indirilecek darbenin gününü sabırla beklemektedir.
>
> Tefessüh etmiş, cemaatçiliğimizi bozmuş, bize düşman düzene kan vermek istemiyoruz. Anarşiydi, işçi hareketiydi diye oyuna

> getirilmek istemiyoruz. Bu hususta gayet dikkatli hareket ediyoruz. Türkiye'de on yıldır gençlik üzerinde oynanan oyun ve umum-i efkârın o tarafa doğru yöneltilmesi, gençliğin enerjisinin kana tahvili hep aynı kombinezonlardır. (1976: 9)

16 Ekim 1976'dan 4 Aralık 1977'ye kadar görev yapan Cemalettin Tayla döneminden itibaren MTTB açık bir İslami yapılanma hâline geldi. Tayla görevi devrettiği 55. Genel Kurul'un açılış konuşmasında MTTB'den, "ruhları yaradılışın tabii bir sırrı olarak Allah (c.c.)'a yöneltmenin amansız mücahedesini veren iman karargâhı", diye söz ediyordu. Tayla'nın konuşmasında artık çok net bir şekilde Necip Fazıl-Kadir Mısıroğlu-Necmettin Erbakan eksenli bir Osmanlı-Türkiye modernleşmesi ve Cumhuriyet eleştirisi gözlemlenebiliyor, komünizm de bununla ilişkilendiriliyordu. Hatta üslubuna bakarak bir tahminde bulunacak olursak bu konuşma metni bizzat Necip Fazıl tarafından yazılmıştı:

> Allah ve Resulü adına mücahededen men'edilen batıcı-laik bir ülkenin bir buçuk asırlık zaman diliminden nasibini, bir yarım asır içerisinde ithal ettiği garp fikirleriyle alan bu asrın insanı, nelere şahit olmadı? Tatmadığı ve müşahede etmediği abes kalmamıştır artık... Asırlar geçti, meş'aleler söndü, irfan değerini kaybetti. Nezleye yakalanır gibi ideolojilere yakalanırken, Batının aşksız ve imansız "maddesi" amentü gibi ezberletildi insanlarımıza. (1978: 7)

Bunun sonucu yaşanan "dekadans"tı; "çağ müzminleşmiş, tebliğ edilecekler ise küfrün betonlaşmış parçaları"ydılar. Gülmenin ve mesut yaşamanın günah sayıldığı, hakkı ve doğruyu aramanın veya konuşmanın zindanlara atılmakla sonuçlandığı, anarşinin, cinayetin, soygunun alıp başını gittiği bir dönemdi bu. Buna rağmen MTTB tahriklere kapılmamış, ucuz yöntemlere tevessül etmemişti, çünkü o "nefislerin arzularına set çekebilen bir gençliğin temsilcisi" ve üyeleri de "ölümsüz bir davanın erleri"ydi. Tayla bu gençliğe şöyle sesleniyordu:

> Ey, kula kulluğun, maddeye tapınışın, Hakk'ı inkâr edişin hayat bulduğu utanç çağına "Hâkimiyet Allah'ındır" damgasını vuracak ve asıl çareyi İslam nizamında arayan Milli Türk Talebe Birliği'nin mümtaz temsilcisi!.. Sen 62 yıldır, her şeye rağmen kendi gök kubbende abideleştirdiğin ve yığılan bu mes'eleleri böylece dert edindiğin mukaddes bir meşgalenin de dava neferisin. Bu hâlinle insanlığı asr-ı ademiyetten, asr-ı dalaletten, asr-ı tevhide sen kavuşturacaksın. İşte zikredilen yenileyici nesiller arasında, Allah nizamını 20. asırda hayatın bütün aksamına yeniden sen hâkim kılacak ve yenilemek şerefini de sen kazanmış olacaksın. Mazlumların kanını emerek beslenen, şehvetle azmanlaşan maddecilik saltanatını yıkmak ve ona ruh âleminden mesajlarla diriltmek vazifesi sana düşüyor. (1978: 10)

4 Aralık 1977'de yapılan seçimlerde Tayla'nın yerine göreve gelen ve 28 Temmuz 1979'a kadar görevde kalan Kasım Yapıcı ve Yapıcı'dan sonra MTTB başkanı olup 30 Ağustos 1980'e kadar derneği yöneten Haşmet Oğuzalp dönemlerine de damgasını İslamcılık vurdu. Yapıcı görevi bıraktığı genel kurulda konuşurken yaptığı konuşmada MTTB'den "Müslüman gençliğin karargâhı" şeklinde bahsediyor ve faaliyetleri için de "hakkın ölçülerini terazi kabul ettik, yapabildiğimiz kadarıyla, karınca kararınca da olsa Milli Türk Talebe Birliği'nde Resulullah Efendimizin (s.a.v) emirlerini ve nehiylerini uyguladık", diyordu. 1979 yılında yapılan bu konuşmaya "anarşi" damgasını vurmuş, anarşiye karşı askere darbe yapma çağrısında bulunulurken darbe sonrasının ideolojik hegemonyasının kurulmasına da talip olunmuştu, bu hegemonyanın temelinde ise elbette ki din yer alacaktı:

> Aradan çok kısa bir zaman geçmesine rağmen Türk askerine görev düşüyor. 1971'den sonra Türk askerini göreve çağıranlar askerimiz olmadıkça bu vatanı idare edemeyeceklerini göstermişlerdir. Polisiye tedbirlerin dışında hiçbir tedbire başvurulmamıştır, vurmamışlardır. Bilinmelidir ki anarşi polisiye tedbirlerle önlenmez,

> önlenemez. Vicdanlara Allah (c.c) korkusunu yerleştirmedikçe, manevi duygularla mücehhez olmadıkça, her ferdin başına bir polis de diksen insanlık düzeltilemez, düzelmez. Düzelmek ancak İslam'la mümkündür. Polisi her ferdin başına değil kalbine yerleştirmek lazımdır. (1979: 10)

MTTB'nin ve genel olarak antikomünist şebekenin devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakata uygun bir şekilde 12 Mart'tan yaklaşık on yıl sonra orduyu göreve çağırmasının üzerinden yaklaşık bir yıl geçmeden ordu da bu çağrıya icabet etmiş ve 12 Eylül darbesini gerçekleştirmiştir. Görüldüğü üzere MTTB'nin hikâyesi "Cumhuriyet'in uzun intiharı"nın hikâyesidir. Soğuk Savaş'ın başlangıcıyla MTTB'nin siyasete geri dönüşünün aynı yıla denk gelmesi, bu geri dönüşün Tan Matbaası baskını vesilesiyle gerçekleşmesi tesadüf değildir. Antikomünist şebekenin en etkili kuruluşlarından biri olan MTTB, önce Soğuk Savaş'la birlikte şekillenen devletle Türk sağı arasındaki mutabakatın bir sonucu olarak sahnedeki yerini tekrar almış, sonra da adım adım İslamize olmuş ve 70'lerin sonuna doğru da bütünüyle siyasal İslamcı bir yapılanmaya dönüşmüştür. İlerleyen sayfalarda göreceğimiz üzere başta Erdoğan olmak üzere AKP'yi kuran kadroların önemlice bir bölümünün öğrencilik yıllarında MTTB'li olması da bir tesadüf değildir. AKP'nin tarih öncesini anlamak antikomünist mutabakatı ve antikomünist şebekeyi anlamaktan geçmektedir ve bir kez daha tekrar etmek gerekirse "Cumhuriyet'in 100 yılının 22'si neden Cumhuriyet karşıtı bir partinin iktidarında geçti?", sorusunun yanıtı da burada gizlidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Aydınlar Ocağı, İbrahim Kafesoğlu, Turgut Özal

Aydınlar Ocağı'nın ilk genel sekreteri Metin Eriş, ocağın nasıl ortaya çıktığını anlatırken milliyetçi-muhafazakâr aydınların 60'lar Türkiye'sinde içinde bulunduğu ruh hâlini de özetler:

> Bakıyorsunuz sol müthiş bir hücum hâlinde, her şeyiyle. Devrim Ocakları kuruluyor. Devrim Ocaklarının yanında bizlere darbeciler bir taraftan hücum ediyorlar, kendilerine aydın sıfatını veren yabancılaşmış kimlik taşıyanlar diğer taraftan hücum ediyorlar ve siz bir nevi köşeye sıkıştırılmış tarzda sadece nefis müdafaasında bulunuyorsunuz! Değerlerinizin müdafaasında bulunuyorsunuz. Hatta nefis müdafaasında bulunuyorsunuz! Bunu derken, değer hükümlerinizin müdafaasında bulunuyorsunuz ve başka hiçbir davranış biçiminiz yok. (Özcan, 2011: 234)

Aydınlar Ocağı halk kitlelerinin yüzünü sola dönmeye ve kültür, sanat, edebiyat alanlarında solun hegemonya kurmaya başladığı bir dönemde Türk sağının reakisyoner bir eylemi olarak ortaya çıktı. Ocak 14 Mayıs 1970'de, kuruluş tarihi bilinçli bir şekilde 14 Mayıs'a denk getirilerek kuruldu; çünkü 14 Mayıs DP'nin iktidara geldiği tarihti, ocak ise DP'yi deviren 27 Mayıs'ı milli değerlere düşman, halkına yabancılaşmış bir elit hareketi olarak görüyordu.

Aydınlar Ocağı'nın kuruluşuna giden yolda iki önemli toplantı yapılmıştı ve bunlardan ilki 1967 yılındaki Milliyetçiler

Birinci Kurultayı diğeri ise İkinci Milliyetçiler İlmi Semineri'ydi. Milli Türk Talebe Birliği 1967 yılının Ocak ayında bir çağrıda bulunarak, kurultayın öncülüğünü üstlenmişti. MTTB Genel Başkanı Mehmet Niyazi Özdemir imzasıyla yapılan çağrıda şöyle deniyordu:

> MTTB Türkiye'nin her yerindeki milliyetçi teşekküllerin iştirak edeceği büyük bir kurultay toplamaya karar vermiştir. Kurultay 10 Şubat 1967 tarihinde saat 10'da MTTB konferans salonunda başlayacak, 12 Şubat 1967'de sona erecektir. Türk halkının her sınıf ve zümresini temsil eden çeşitli kuruluşları bir araya getirecek ve Türk milliyetçiliğinin meseleleri üzerinde fikir ve görüş teatisini sağlayacak böyle büyük bir şuranın toplanması hayati bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Emelimiz milliyetçi cepheyi bir araya getirerek aramızdaki bağları kuvvetlendirecek temaslarda bulunmaktır. Yurdun her bölgesinden gelecek temsilcilerin bulunacağı bu Büyük Kurultay'a şeref vermenizi saygılarımla rica ederim.

10-12 Şubat 1967 tarihlerinde yapılacak olan I. Milliyetçiler Kurultayı'nı yönetecek olan heyetin başında İbrahim Kafesoğlu bulunurken heyette ise Sabahattin Zaim, Süleyman Yalçın, Rasim Cinisli, Enver Esenkova, Tarık Buğra ve Fazlı Akkaya gibi isimler yer almıştı. Kafesoğlu kurultayın açılışında yaptığı konuşmada şöyle demişti:

> Türk milliyetçiliği gibi büyük davalar, dış görünüşü bakımından muhterem heyetimiz gibi topluluklar eliyle şahlanmış ve zaman zaman tarihin akışları üzerine tesir etmiştir. Türk milliyetçiliğinin zaferi, Türk milliyetçiliği fikrinin ilmin ışığı altında tam bir vuzuhla tarif edilmesine ve anlaşılmasına bağlıdır. Türk milliyetçisi dindardır. Fakat ümmetçilik yapamaz. Dini siyasete alet edemez. Asla Marksist olamaz. Türk milliyetçilik fikri her türlü siyasi tesirin dışında ve partilerin üstündedir. Bu toplantı tamamen bir kültür toplantısıdır. Hiçbir partinin organizesi düşünülemez ve iltisaba meydan verilemez. (Özcan, 2020: 405)

Kurultayda çıkan sonuç "Türk milliyetçilerinin, muhafazakârlarının gelecekte birlik olabilecekleri siyaset üstü bir kurul kurulması"ydı. Kurultayın başkanlığını yapan Kafesoğlu aynı zamanda bu kuruluş sürecinin sorumluluğunu da üstlenecekti. Bu ilk kurultaydan iki yıl sonra 10-11 Mayıs 1969'da yine Kafesoğlu'nun başkanlığında II. Milliyetçiler İlmi Kurultayı toplanacak, açılış konuşmasını yine Kafesoğlu yapacaktı; ancak bu konuşma ilkine göre biraz daha "alarmist" bir nitelik taşıyor, solun yükselişinden duyulan kaygı burada daha net bir şekilde hissedilebiliyordu. Kafesoğlu sola dair bir durum değerlendirmesi yaptıktan sonra şöyle diyordu:

> Hâl böyle iken bizde bir gevşeme, bir çözülme vuku bulmuştur. Bir taraftan gerçeklerden uzaklaşarak romantik bir havaya girme istidadını gösteren Türk fikir milliyetçiliği, diğer taraftan derecesi artan bir şiddetle gayri milli cereyanların taarruzuna uğramıştır. Yalnız hamasi planda kalmış ve sosyal, kültürel ve ekonomik hayatta aksiyon kabiliyetini henüz ortaya koyacak bir olgunluğa ulaşamamış durumdaki Türk milliyetçiliğine yapılan hücumlardaki tahrip vasıtaları ise milletçe kalkınma cehitlerini baltalama gayesini güden milletlerarası Marksizm'in her yerde ileri sürdüğü sloganlardan başkası değildi. Milliyetçiliğimiz eskilik, ananecilik ve saldırganlık ile damgalanıyordu. (Özcan, 2020: 406)

Kafesoğlu 1940'da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nden mezun oldu. 1943 yılında doktora için gittiği Budapeşte'den 1945 yılında şehrin Kızılordu'nun eline geçmesiyle nedeniyle kaçarak ayrıldı. Dönünce İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne asistan olarak girdi. Antikomünist bir merkez olarak kurulan Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde hocalık yaptıktan sonra 1962'de tekrar İstanbul Üniversitesi'ne döndü. 1956-57 yılları arasında Türkiye Muallimler Birliği Başkanlığı, 1964-68 yılları arasında Milliyetçi Öğretmenler Sendikası Başkanlığı ve 1964-1970 yılları arasında İstanbul Milliyetçi Öğretmenler Birliği Başkanlığı görevlerini üstlendi.

Kafesoğlu milliyetçi görüşlerinin şekillenmesinde iki ismin, Ziya Gökalp'in ve Nihal Atsız'ın büyük rol oynadığını, eleştirilerinin ne olduğunu da ekleyerek şöyle anlatmıştı:

> Bunlardan biri Ziya Gökalp'tir. Çok şiirlerini ezberledim vaktiyle. Ala Geyik hikâyesini şimdi bile okuyabilirim. İkincisi de Gökalp'ten sonra aynı izde yürüyen ve çok kuvvetli tesirleriyle yıkılmaz bir nesil yetiştiren merhum Nihal Atsız'dır. O'nun da çok tesiri altında kalmışımdır. Romanlarıyla, hikâyeleriyle. Yalnız bu iki şahsiyetin bende uyandırdığı hayranlık yanında; eksik taraflarını da sezmemiş değilim. Onu da açıkça itiraf edeyim. Her ikisi, Türk milliyetçiliği, Türk vatanperverliği sahasında gerçekten erişilmez iki doruk noktasıdır. Fakat her ikisi de bu meselenin romantik tarafını ele almış ve işlemişlerdir. Ziya Gökalp bildiğimiz gibi masal yazmıştır, efsâne yazmıştır, destan yazmıştır ve gerçekten Türk milletinin direkt olarak ruhuna, kalbine hitâp etmiştir. O'nu takip eden Atsız'da biraz tarihle uğraşmakla beraber, aslında bildiğimiz gibi şairdi, edebiyatçıydı. Beni doyurmayan ciheti şuydu: Ben istiyordum ki, bunlar bu romantik destanî plânda kalmasın…. (Çetin, 2006: 99)

Kafesoğlu da bütün milliyetçiler gibi kendi milletinin tarihini kadim zamanlara götürüyor, ulusun modern ve icat edilmiş bir olgu olduğunu reddediyordu. "1500 yıl önceleri bir Alman milleti, bir Fransız veya İngiliz milleti mevcut değildi" oysa Türkler o zamandan beri millet olma özelliğini gösteriyordu. (1970: 1) Türkler tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren gelişkin bir medeniyet kurmuşlardı ve Kafesoğlu Orta Asya'da kurulan bu medeniyeti anakronik bir şekilde adeta bir yeryüzü cenneti olarak tasvir ediyordu. Eski Türk devletlerinde suç nadiren işlenir, hırsızlık ve cinayet gibi olaylara çok az rastlanırdı, kölelik yoktu, hükümdar despot değildi, gelişkin bir sosyal adalet ve demokrasi mevcuttu. (1970: 3-4)

Türk-İslam sentezinin teorisyeni olarak Kafesoğlu, Türk sağında genel kabul gördüğü üzere eski Türklerin dini inançlarıyla İslam arasında ciddi benzerlikler olduğunu, bunun da

Türklerin İslam'ı kabulünü kolaylaştırdığını öne sürüyordu. Buna göre birçok kavmin çok tanrıcı olduğu o dönemde Türkler tek bir tanrıya, yani Gök Tanrı'ya inanıyorlardı, 10. yüzyıldan itibaren de İslam'ı benimsemişler ve "hiçbir dinde kendilerini İslamiyet'teki kadar bahtiyar hissetmemişler"di. Bunun nedeni ise İslami kurallarla eski Türklerin görüşleri arasındaki büyük yakınlıktı. Kafesoğlu şöyle diyordu:

> Mesela, İslamiyet'in "cihad" a verdiği yüksek değer, Türklerin fatih ruhuna fevkalade uygun gelmişti. İslamiyet'in ciddiyet, vakar, yardım ve saygı şiarları eski Türk ahlakına tamamen tetabuk ediyordu. Adalet ve eşitlik mevzularında bu dinin asilane davranışı Türk Alp'lik karakterinin bir aynası gibi idi. (1970: 5)

Türklerin Müslümanlığı kabulü sayesinde İslam, mezhep içi ayrışmaları daha kolay atlatmış, Türk-İslam devletlerindeki eğitim sayesinde tekrar yükselerek hüviyetine kavuşmuş ve yine "Türkün gücü sayesinde" bütün bir Hıristiyanlığı yenmeyi başarmıştı. İslam-Türk tarihinin "din ve felsefe üstatlarının çoğu" Türk'tü.

Kafesoğlu tıpkı Türklerin tarihi gibi Türk milliyetçiliğinin tarihini de binlerce yıl öncesine götürüyor, "Türklerde milliyetçiliğin bundan iki bin yıl öncesine ait izleri bizzat Avrupalı bilginler tarafından tespit edilmiştir", diyor ve Türkler tarafından kurulan bütün devletlerin temelinde Türk milliyetçiliğinin olduğunu iddia ediyordu.

Soğuk Savaş'ın biçimlendirdiği bir milliyetçiliğin taşıyıcısı olan Kafesoğlu'na göre günümüzde milletler iki cepheye ayrılmış durumdaydılar. Yeryüzünde "birbirine zıt iki dünya görüşü, iki hayat anlayışı, hatta tabiri caizse, iki inanç karşı karşıya" gelmişti. Cephelerden birinin adı "hür dünya" idi ve burada yer alan milletler demokrasiye inanmakta, insanın mutluğunun hak ve hürriyet üzerine kurulması gerektiğini düşünmekteydi. Kafesoğlu bu noktada Batı medeniyetini överek şöyle diyordu:

> En aşağı 2500 yıllık tarih, dil, ilim, fikir, din geleneğine dayanan ve demokrasiyi yalnız ekonomik ve istihsal vasıtaları alanında değil, fakat insan kültürü bütününün her yanında gerçekleştirmeği hedef tutan Batılı düşünce şüphesiz beşeriyeti selamete götürecek en emin yoldur. (1970: 22)

"Mevcut düzeni yetersiz bulan karşı cephe" ise "kurulu sosyal sistemi yıkmak ve yerine başka bir devlet ve cemiyet nizamı kurmak" istemekteydi. Bu da hem mülkiyet hakkının hem de temel hak ve hürriyetlerin gaspıyla birlikte tarihe, dile bağlılık, ahlak kaidelerine riayet, geleneklere saygı gibi Batılı demokrasinin prensiplerini mahkûm etmek" anlamına gelmekteydi.

İşte milliyetçilik, bu yıkıcı güçlere karşı demokrasiyi muhafaza edebilecek en güçlü ideoloji olduğu için hedef alınıyordu ve Türk milliyetçiliği de buna dâhildi ve hem milliyetçiliğin hem de milliyetçilerin gericilikle itham edilmesi bununla ilgiliydi:

> Nitekim vatanın "harimi ismet" ine sokulabilmek için önce Türk milletinin tarihi, dili, gelenekleri ve ahlakı ile kırk asırlık kültürünün bekçileri olarak ilk saflarda yer almış milliyetçi aydınların susturulması icap ettiğini bilen karşı taraf, biraz karışık bir manada kullandığı "gerici" deyimi ile milliyetçileri suçlama yoluna girmiştir. (1970: 23)

Kafesoğlu "karşı taraf" derken elbette ki komünizmi kastediyordu ve bir tersine çevirmeyle Marksist fikirlerin Türkiye'de milliyetçiliğe karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıktığını ve geliştiğini öne sürüyordu. Türkiye'nin "çağdaş medeniyetler seviyesine yükselme arzusu"nu istismar eden aşırı solcular, bu hedefe ancak sosyalist bir ekonomi modeliyle ulaşılabileceğini öne sürüyorlar ve fikirlerini sadece "solcu basında değil, üniversitelerimizin bazı fakültelerinde millet parasıyla yayınlanan dergilerde de ilmi araştırma kisvesine" büründürerek yaygınlaştırıyorlardı. Ancak "bu tavsiye ve telkinlerin gerisinde yatan hasret, şüphesiz, bu memlekette erişilmesi imkânsız bir serap olarak

kalacak"tı. Çünkü "asırlarca uğrunda kan dökülen, toprağında yüzbinlerce Türk şehidinin yattığı ve semalarında ata ruhlarının uçuştuğu mübarek vatanımızı bir sefalet ve esaret zincirine boyun uzatacak kadar düşüncesiz insanlar yurdu sanmak bir densizlik şaheseri"ydi. Milliyetçilik fikrinde birleşen Türk milleti "her şeyi mide açısından mütalaa ederek insanı hayvanlaştıran bir düzene" bağlanacak değildi, esas hedef olan çağdaş medeniyetler seviyesine yükselmeyi ise ancak milliyetçilikle başarabilirdi ve bu ilmi bir hakikatti. (1970: 114-115)

Kafesoğlu'nun Marksizm'e yönelik eleştirileri Türk sağının bütününde gözlemlenebileceği üzere son derece sığ bir nitelik taşıyordu. Marksizm eleştiriye tahammülü olmayan skolastik bir ideolojiydi, insanı sadece biyolojik bir varlık olarak ele alıyordu ve bu nedenle de "gelişmemiş bir zihnin ifadesi"ydi, her şeyi iktisadi ilişkilere bağladığı için "manevi meleke ve değerlerin inkârcısı" durumundaydı. Siyasi bakımdan ise "din, hukuk, hürriyet, istiklal mefhumlarını reddederek insan haysiyetini sıfıra indirdiği için de, havsala almaz bir iptidailiğin fikir ve tatbikat organı"ydı. Dolayısıyla da "Marksizm'i tarihin en azgın ideolojisi olarak tavsif etmekte hata yok"tu. (1970: 127-128)

Marksistler tarihe baktıklarında sadece sınıf mücadelesini görmekteydiler; sınıflar birbirleriyle sürekli çatışma hâlindeydi ve bu da tarihin motorunu oluşturuyordu. İşte bu yüzden, yani Marksizm "kurulu nizamı kundaklamak hususunda kin ve garaz psikolojisinden faydalandığı ve bununla gıdalandığı" için, "aşırı solcular ve devrimciler halk kütleleri arasında, fakiri servete, aydını iktidara tahrik etmek suretiyle, nifak tohumları saçarak masum insanları birbirlerine düşürmeyi tabii ve mubah" saymaktaydılar. Marksistler analizlerini "işçi, ücret, emek, sermaye" vb. kategoriler üzerinden yapıyorlar ve bunun bilimsel olduğunu söylüyorlardı ama işçinin de patronun da insan olduğunu unutuyorlar ve "çalışma hevesi, kazanma isteği, mülkiyetin cazibesi, manevi zenginlik arzusu, vatan, millet ve aile için

fedakârlık duygusu, ruhi hazırlık veya moral bozukluk, hukuki veya örfi müeyyideler, dini akideler" gibi iktisat dışı faktörlere hiç bakmıyorlardı. Bu yüzden de, yani maddi varlığın yanına manevi varlığı dâhil etmedikleri için de yaptıkları analizin bilimsel bir kıymeti yoktu. (1970: 131-132)

Marksizm "tabiatı icabı bölücü" olduğu için onda "milli ve beşeri değerler"in hiçbirini bulmak mümkün değildi; o eşitliği bir sınıf lehine bozuyor, hukuku yalnız bir kitle için meşru sayıyor, fertler arasında kin ve düşmanlık aşılıyor, bir kısım halkın imhasını hedefliyor ve "din, ahlak, iyilik, doğruluk yerine Allahsızlık, saygısızlık, kötülük ve sahtekârlık telkin" ederek "insani duygularla alakasızlığını" ortaya koyuyordu. Marksistler ideolojilerinde ve hareketlerinde bir insani görüş, herhangi bir toplumsal değer olmadığını bildikleri için "fakir halkı ve işçiyi kandırarak kendilerine destek yapmak teşebbüsüne" girişmişler ve bu maksatla "sınıf bilinci" diye bir şey icat etmişlerdi; böylece işçiler ve köylüler "bir avuç muhteris diktatörün keyfi uğruna kendi milletdaşlarına karşı silaha sarılacaklar"dı. (1970: 139-140)

Marksistlerin "sınıf" dedikleri şeyin tarihi ve toplumsal hiçbir temeli yoktu, söz konusu olan "devir-devir birbirlerinin yerine geçen ve varlıklarını karşılıklı yardımlaşmalara borçlu olan çeşitli meslek ve iş sahibi vatandaşların meydana getirdiği 'zümre'ler"di. İşte millet denilen "içtimai gerçek" de "fertlerin bu meşguliyet ve meslek çeşitliliği içinde ahenk ve nizam kazanan bir topluluk"tu ve zaten Marksistlerin iddia ettiği gibi toplumda birbirlerini imha etmeye hazır sınıflar bulunsaydı millet birliklerinin ortaya çıkması mümkün olmazdı. Ve yine "sosyoloji ilmi" göstermekteydi ki "herkes, sınıflar kadrosunda robotlaşmaktan değil, fakat dil, inanç, vatan birliği ve ahlak, seciye, duygu ortağı hâlinde olduğu insanlarla bir arada yaşamaktan saadet duymakta"ydı. (1970: 140-141)

Marksizm'in aldatıcı cazibesi "eksik kültürlü ve maneviyatça zayıf" kitleleri istismar ve iğfal etmekte, "masum ruhlara sinsi-

ce sızan" komünizm, insanlara yeryüzünde bir cennet vaadinde bulunmaktaydı. Oysa bu cennet için vaat edilen düzen insan tabiatına aykırıydı; çünkü insan manevi bir varlıktı:

> Aslında komünizm veya Marksizm'in beşeriyeti saadete ulaştırmasına imkân yoktur. Zira yaratılışları icabı insanlar, haysiyeti, gururu, manevi zenginliği ile, kısaca insanlık hasletleriyle bezenmiş bir âlem arayan şerefli ve yüksek varlıklar olup, beşeri faaliyet kabiliyetinden mahrum bir bitki ve, fertler dışında mevcut olmayan, "toplum" adına boğaz tokluğuna şuursuzca çalışan bir hayvan sürüsü değildir! (1970: 178)

Kafesoğlu 1960'lı yıllar boyunca Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nde (TKAE) çalıştı ve enstitünün yayın organı olan *Türk Kültürü*'nde yazılar yazdı. Uluslararası antikomünist şebekenin kurumlarından biri olan TKAE'nin kuruluşunda MİT de önemli rol oynadı. 12 Eylül öncesi MİT'te ve MHP'de önemli görevler üstlenen Enver Altaylı'nın biyografisinde anlattığı üzere dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu enstitünün kuruluş süreci içerisinde yer almış ve enstitüye örtülü ödenekten para verilmesini sağlamıştı. Bu dergi 60'lı yıllar boyunca "sadece dış Türkler konusunda değil, milliyetçi dünya görüşüne sahip akademisyenlerin 'hümanist/batıcı sızmaya' karşı kendi tezlerini dayandırabilecekleri bir bilgi birikiminin oluşumunda" da önemli bir rol oynamış ve Aydınlar Ocağı'na doğru giden yolu açmada etkili olmuştu.

1969'daki ikinci toplantı kuruluş sürecini daha da hızlandırdı. Bu seminer MTTB, Kültür Ocağı ve Milliyetçiler Derneği'nin öncülüğünde gerçekleşmişti ve Aydınlar Ocağı'nın 14 Mayıs 1970'te açılmasını sağlayacak şekilde teknik çalışmalara başlandı. "1960'ların ikinci yarısından itibaren üniversitelerde ve sokaklarda yoğunlaşan sol aktivizme bir reaksiyon" olarak gelişen ocağın isim babası Necip Fazıl'dı ve bu Yüksel Taşkın'ın da belirttiği üzere "dönemin yaygın 'entelektüel' anlayışına bir meydana okuma anlamına geliyordu:

> Aydınlanma değerlerini savunma ve yayma sorumluluğuna sahip ve buradan neşet eden bazı ayrıcalıkları da olan (modernist) entelektüel figürü, bu son özelliği korunarak, Aydınlama ve hümanizm geleneğine karşı olarak tanımlanmak isteniyordu. Batıcı entelektüeller, milli olmadıkları için kıyasıya eleştiriliyorlar, asıl kendilerinin hakiki 'aydınlar' olarak 'millet'in ocağı'ndan geldikleri; dolayısıyla onun 'organik entelektüelleri' olma hakkına sahip oldukları iddia ediliyordu." (2007: 246)

Aydınlar Ocağı bir aydın hareketi olması hasebiyle aynı zamanda elit bir kadro hareketiydi ve antikomünist şebekenin diğer örgütlenmelerinden bu özelliğiyle ayrılıyordu. Metin Eriş, ocağın daha önceki örgütlenmelerden farkını daha "profesyonel" ve daha "elit" bir karakter taşıması üzerinden şöyle anlatmıştı:

> Aydınlar Ocağının kuruluşunda hedef şuydu: Bir kere o güne kadar görülen milli teşekküller gibi çok amatörce yönetilmeyecekti. Bir genel müdür olacak, genel müdür icra organının vermiş olduğu kararların takipçisi ve tatbikatçısı olacak, gereği kadar profesyonel eleman çalışacak, yazışmalar muntazam tutulacak ve de bütün değerlendirmeler muntazaman yapılarak yönetim kurulları tarafından değerlendirilecek. Bir başka düşüncemiz, mekân geniş bir salona sahip olduğu için orayı konferans salonu hüviyeti dışında üyelerin ve misafirlerin dostlarıyla gelip oturabileceği bir yer hâline getirmekti. Öyle de yaptık. Bir başka önemli nokta Aydınlar Ocağı'nın, mümkün olduğunca kemiyet ile keyfiyet arasındaki farkı keyfiyette tutmaktı. 60 kişiyle kurulan Ocağın çevresi geniş olabilecekti ama her isteyen de Aydınlar Ocağı'na üye yapılmayacaktı. Belli bir ölçü, belli bir standart içinde çok belli bir ayrıştırmaya dikkat edilecekti. Mümkün olduğu kadar dar kadrolarla hizmet vermeye çalışmak yani keyfiyetle hareket etmek hem insicamı sağlayacak, hem de dış unsurların baskısından masun olma imkânını sağlayacaktı. (Özcan, 2011: 236)

Aydınlar Ocağı, tüzüğünün ikinci maddesinde kuruluş amacını, "milli kültür ve şuuru geliştirmek suretiyle Türk Milliyetçiliği

fikrini yaymak, milli bünyemizi sarsan fikir buhranı ve mefhumlar anarşisi ile mücadele ederek milli varlığımızı meydana getiren unsurları yaşatıp kuvvetlendirmek", diye tarif ediyordu. Bunun için yapılacaklar ise devamında şöyle anlatılıyordu:

> Milli ve manevi değerleri yıkıcı ve bozucu akımlara karşı Türk ahlak ve geleneklerini, Türk dilini ve sanatını müdafaa etmek; memleket meselelerine ve milli davalara Türk Milliyetçiliği açısından bakarak milli menfaatlere en uygun çözüm yollarını araştırıp bulmak ve yaymak; fikirde ve davranışta milli ideale bağlı nesiller yetiştirmeye çalışmak; üyeleri ile amaca uygun şahıslar ve kuruluşlar arasında sosyal dayanışma kurmak konularında faaliyet gösterecektir. (Özcan, 2011: 191)

Aydınlar Ocağı'nın kurucu genel başkanlığını İbrahim Kafesoğlu üstlenmiş, 1974'de Süleyman Yalçın bu göreve gelmiş ve 1979 yılına kadar başkanlık yapmıştı. 1979-1982 yılları arasında ise ocağın başında Salih Tuğ vardı. Ocağın devlet katında kabul görmesi 12 Mart darbesinin hemen sonrasına rastlıyordu. Ocak mensuplarından oluşan bir heyet darbeden sonra Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret etmiş ve ona bir brifing vermişti. Heyette bulunan Eriş, ziyareti ve Sunay'ın tepkisini şöyle anlatıyordu:

> 1971 yılında biliyorsunuz yeni bir darbe oldu. Cevdet Sunay paşamız Cumhurbaşkanı oldular. İşte bu bütün birikimleri, ortaya çıkmış olan fikir ve çalışmalarımızı, rahmetli Cevdet Sunay paşaya 14 kişilik bir Ocak heyetiyle, yönetim kurulu ve düşünce adamları ile, biri Çankaya'da diğeri Florya'da iki ziyaretle arz ettik. Adeta bir deklarasyon verdik. Yani "Türkiye'nin milli meseleleri bunlardır, olması gerekenler bunlardır, yanlış zeminde at koşturulmaktadır" vb.. Cevdet Sunay paşanın çok önemli bir ifadesi vardır. " Sizler neredesiniz? Neden bu fikirlerinizi açıklamıyorsunuz?" diyecektir. Devamla "ilk defa duyduğum şeyler değil bunlar ama bunları siz kamuoyuna duyurmak mecburiyetindesiniz" demek ihtiyacını duyuyordu. Cevdet Sunay Paşa ile beraber başlayan bu

> ilk temas, belki de hani sizin söylediğiniz gibi, siyasi zeminde ağırlığını hissettirme davranışıdır. 1971'dir bunun başlangıcı. (Özcan, 2011: 241)

12 Mart rejimi yaklaşık iki yıl devam ettikten sonra 1973 yılında yeniden seçimler yapıldı ve Ecevit CHP'si seçimlerden birinci parti olarak çıkmayı başardı, ancak CHP'nin aldığı oy tek başına hükümet kurmaya yetmiyordu. Yaşanan kaos ve yapılan uzun pazarlıklar neticesinde CHP ile Erbakan'ın Milli Selamet Partisi bir koalisyon hükümeti kurdular. Ancak 25 Ocak 1974'te imzalanan protokolle kurulan bu hükümet sadece 8 ay ayakta durabildi ve Ecevit'in Kıbrıs zaferini oya tahvil edip tek başına iktidar olma planı doğrultusunda istifa etmesi nedeniyle 18 Eylül 1974'te son buldu.

Bu istifa, Aydınlar Ocağı'nın bir Milliyetçi Cephe hükümetinin kurulması için gösterdiği çabaları daha da artırdı ve 11 Kasım 1974 tarihli *Ortadoğu* gazetesinde, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Süleyman Yalçın, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Prof. Dr. Mustafa Köseoğlu, Prof. Dr. Hayri Domaniç, Prof. Dr. Selçuk Özçelik, Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, Prof. Dr. Ali Uras, Prof. Dr. Nuri Muğan, Prof. Dr. Faruk Timurtaş ve Prof. Dr. Cevat Babuna imzalı bir çağrı yayınlandı. Bildiride 1973 genel seçimlerinde halkın %67'sinin oyunu sağ partilerden yana kullandığı (imzacılar milliyetçi parti tabirini tercih ediyordu), milli iradenin CHP dışında kalan beş sağ partinin iktidarını istediği söyleniyor ve bu beş partiye hükümet kurma çağrısı yapılıyordu.

Milliyetçi Cephe hükümetinin kuruluşunda Rauf Tamer ve Nazlı Ilıcak gibi popüler antikomünist figürlerin yazılarının yayınlandığı *Tercüman* gazetesi ile MHP'ye ait *Ortadoğu* gazetesi önemli rol oynamıştı. Ocağın üyelerinden Muharrem Ergin'in 1974 yılının Ekim ayından itibaren *Ortadoğu*'da yazdığı yazılar sürecin nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemliydi. Ergin

bu yazılarda Türkiye'nin bir siyasi buhran içerisinde olduğunu söylüyor ve buhrandan çıkış için "milli birlik ve beraberliği sağlayacak ve memleketi kudretli bir lokomotif gibi alıp sürükleyecek kuvvetli bir siyasi iktidar"ı işaret ediyordu. Ergin'e göre bunun için bir milliyetçi cephe "bugün derhal kurularak önce hükümet krizine el koymalı, sonra başta seçim olmak üzere sol cephe karşısında her işte birlikte hareket etmeye koyulmalı"ydı. Ergin'e göre kuvvetli bir hükümet "aynı cephedeki partilerin el ele vermesinden doğacak taban"dı ve "böyle bir taban bugün sadece AP, MSP, DP, CGP, MHP, yani beş partinin kuracağı milliyetçi cephe birliğinde 260 milletvekili ile yüzde altmış yedi buçuk oy bütününde mevcut"tu, yani "bugün tek kuvvetli hükümet potansiyeli milliyetçi beşli koalisyonda"dıydı. (Yaşlı, 2019: 276)

Ergin'in şu satırları ise Türkiye'de yaşanan saflaşmayı ve Aydınlar Ocağı'nın bu saflaşma üzerinden antikomünist şebekeyi nasıl göreve çağırdığını gösteriyordu:

> Türkiye tarihi bir mücadele içindedir. Bu mücadelede milliyetçilikle hümanizm ve Marksizm Türk milletinin kader harbini vermektedir. Milliyetçi cephe ile hümanist-kozmopolit ve Marksist-materyalist cephenin bu hâkimiyet mücadelesinde ayrı ayrı partiler de, onların liderleri de bir hiç kalır. Onun için cereyan eden hükümet buhranı yalnız siyasi kademeyi içine alan bir hadise değil, milli mukadderatı tayin edecek olan bir temel davadır. (Yaşlı, 2019: 277)

Tüm bu çabalar sonuç verdi ve Birinci Milliyetçi Cephe hükümeti, 28 Mart 1975'te Adalet Partisi (AP), Milliyetçi Selamet Partisi (MSP), Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) tarafından kuruldu. Hükümette AP 15, MSP 8, CGP 4 ve Meclis'te sadece 3 milletvekili olmasına rağmen MHP 2 bakanlık aldı, Alparslan Türkeş de başbakan yardımcısı oldu. Cephe hükümetinin misyonu imzalanan protokolde şöyle ortaya konuluyordu:

> Komünizme, her çeşit anarşiye, anayasa ve kanun dışı eylemlere, milli bütünlüğü zedeleyici, milleti ve ülkeyi bölücü, cumhuriyeti tahrip edici faaliyetlere karşı, devletin, anayasa düzeni içinde kendisini savunmasını ve bu çeşit tehlike ve faaliyetlerle etkili şekilde mücadele edilmesini kesin bir zorunluluk sayıyoruz. İç güvenliği, asayişi ve kanun hâkimiyetini sağlamakla görevli devlet kuruluşlarının ve güvenlik kuvvetlerinin, görevlerini tarafsızlıkla, azim ve kararlılıkla yerine getirebilmeleri için, hükümet gerekli her türlü ihtimamı gösterecektir. (https://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/KP39.htm)

Aydınlar Ocağı'nın Milliyetçi Cephe hükümetinin kuruluşunda oynadığı rolü ise Nevzat Yalçıntaş yıllar sonra şöyle anlatacaktı:

> ...artık iş güvenoyu isteyecek boyuta gelmişti. Biz de heyetçe kalktık gittik Ankara'ya meclise gidip takip edelim düşüncesiyle, güvenoyu için temaslar yapıyoruz. Şüphelendiğimiz insanları ikna ediyoruz anlatıyoruz. Genellikle 10 kişi gitmişsek 8'i üniversite hocası. Elimizin altında gazete *Ortadoğu Gazetesi* var, *Tercüman Gazetesi* falan. Oy verileceği zaman gittik. Oturup seyretmek için genel müdürlük meselesi, senato vardı. Senatonun başkanı da Tekin Arıburun Paşa. Bizi gördü, girin benim odaya dedi benim odada ekran var, televizyon dâhili televizyon, orda canlı yayın yapılıyor dedi. İşte hayır evet neyse, tek tek oy veriliyor. Urfa'ya geldi. Urfa'da evet denilince biz ayağa kalktık. İş bitti, ondan sonra bir iki Zonguldak falan eski vilayetler, onlar yoktu o zaman Zonguldak'ta bitiyordu. 67'de bitiyor, şimdi 81 oldu. Urfa evet deyince biz ayağa fırladık. Birbirimize sarıldık bitti. Sayılar geldi, anons etti meclis başkanı, hükümet kuruldu, memleket krizden kurtuldu. Süleyman Bey başbakan, onun yardımcısı koca reis Turan Feyzioğlu, Alparslan Türkeş. Biz Süleyman Bey'e gittik tabi, başbakan oldu. En büyük parti zaten, onunla asıl diyaloğumuz oradan. Odaya gittik o da aşağıdaydı, biraz sonra geldi. Karşıladı bizi ilk bana sarıldı. Hem öndeydim, hem de ilk işim onunla olmuştu. Bir sarıldı vallahi her tarafı su gibiydi. Kolay de-

> ğil. Sonra arkadaşa sarıldı. Sonra bana döndü dedi ki "Nevzat, bizi bırakmayın" dedi, sayın başbakanım emriniz olur. "Bırakmayın"ı iki manada söylüyor adam. Birisi, her an şey çıkarabilir bunlar, gideceksin anlatacaksın, yapmayın etmeyin. Bu işi şöyle halledin falan diye. O manada. İkincisi de, yani fikri ve idari manada..." (2011: 334)

Aydınlar Ocağı 1970'li yıllar boyunca sadece Milliyetçi Cephe hükümetlerinin kurulmasında etkili bir rol oynamakla yetinmedi; hem bürokrasinin sağ kanadıyla derin ilişkiler kurdu hem de özellikle eğitim bürokrasisine müdahale ederek müfredatın ve ders kitaplarının milliyetçi-muhafazakâr bir veçheye kavuşması için uğraştı. Bu dönemde özellikle ders kitaplarının yazımının sorumluluğu MC tarafından İbrahim Kafesoğlu'na verildi ve o da yanına milliyetçi-muhafazakâr akademisyenleri alarak bu görevi yerine getirdi.

Muharrem Ergin'in 1974'te yayınlanan ve ertesi yıl ikinci baskısı yapılan *Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri* adlı çalışması Aydınlar Ocağı mensubu sağ entelijansiyanın ve genel olarak Türk sağının 70'ler Türkiye'sine bakışını ve antikomünist teyakkuz hâlini bütün açıklığıyla ortaya koyuyordu. Yakından incelenmeyi hak eden Ergin'in bu çalışmasının en hacimli kısmını "Var Olma" adını verdiği bölüm oluşturuyor ve zaten bu bölüm, "Türkiye'nin birinci meselesi varlık ve beka davasıdır", diye başlıyordu. Ergin'e göre Türkiye "bugün tam bir var olma veya yok olma meselesi ile karşı karşıya"ydı. "Memleket bir var olma veya yok olma davası ile karşı karşıya gelmiş, devletin istiklali ve bütünlüğü için inanılmaz derecede tehlikeli bir durum ortaya çıkmış"tı. (1975: 42)

Bu beka tehdidi saptamasından sonra Ergin tehdidin nereden geldiğini anlatmaya koyuluyordu. Ergin'e göre Türkiye'nin karşı karşıya olduğu beka tehdidinin her şeyden önce "tarihi sebepler"i vardı. Bu sebeplerin başında ise Türklerin "tarihin yalnız kavmi" olması yatıyordu. Başka milletler "Türkleri dai-

ma yabancı görmüşler, Türkler dünyada daima akraba kavimlerin destek ve anlayışından mahrum yalnız bir millet olarak hayat kavgasını sürdürmüşler"di. Türkler Müslüman olduktan sonra yeni bir sorumluluk daha üstlenmiş, "Türklükten başka İslamiyet'in müdafaası da Türk milletinin omuzunda kalmış, Türkler İslamiyet'in içinde de, mühim bir akraba kavim desteği görmeyerek, yalnızlık çemberinden kurtulamamışlar"dı. Yalnız bir kavim olan Türk milleti aynı zamanda en çok düşmanı olan millet durumundaydı ve "Avrupa ilmi eski bir eseri, bir değeri, bir meziyeti Türk'e mal etmemek, Türk'ün hakkını teslim etmemek için elinden geleni" yapmaktaydı. (1975: 45)

Tüm dünyanın Türklere düşman olduğu bu "kutsal mazlumiyet" anlatısının ardından Ergin Türklerin iyilikte de dünyanın en yalnız milleti olduğunu söylüyordu. Türkler "gittikleri her yere fazilet, insanlık, adalet, eşitlik, kardeşlik, tolerans ve nizam götürmüştür" diyen Ergin, Türklerin ne kadar "saf ve temiz" bir millet olduğunu şöyle anlatıyordu:

> Bugünkü birçok milletler varlıklarını ve gelişmelerini Türklere borçludurlar. Türkler birçok milletlere yeni hayat sahaları kazandırmış, birçoklarını korumuş ve himaye etmiş, birçoklarına da destek olmuştur. Türkler yalnız milletleri değil, yabancı kültürleri ve dinleri de saygı ile korumuşlardır. Bu Türkün tabiatıdır, karakteridir. Dünyada Türk kadar düşman olmasını, kin tutmasını bilmeyen millet yoktur denilebilir. Türk o kadar düşmanlıktan uzaktır ki, yakın can düşmanlarına bile düşmanlık hisleri beslemez. Fakat Türk Milletinin bu iyilik vasfı dünyaya ve hatta tabiata daima ters düşmüştür. Türkler bu karakterleriyle dünyaya bir türlü intibak edememişlerdir. Çünkü dünya kötülüklerle doludur. (1975: 46)

Bütün milletlere iyi davranan, onlara iyilik götüren, saf ve temiz Türk milleti diğer milletlerden bunun karşılığını görememiş, aksine "Türk'ten iyilikten başka bir şey görmeyenler, en az kölenin, hizmetkârın efendisine karşı duyduğu hasedi ve

kıskançlığa duymuş, günü gelince onu arkadan hançerlemekten çekinmemişler"di. Ergin de Türk sağının genel anlatısına uygun bir şekilde Osmanlı İmparatorluğu'nun dünyadaki sömürgeci olmayan tek imparatorluk olduğunu öne sürüyor ve "yeryüzünde imparatorluk kurup da emperyalist olmayan tek millet belki de Türk milletidir. Türk milleti adeta başkaları için yaşayan millet olmuştur. Ülkeler almış, imparatorluklar kurmuş, fakat bunu sömürmek için değil, fütuhat ve cihangirlik için yapmıştır. Cihana nizam götürmek için yapmıştır" diyordu. (1975: 46)

Ergin devamında başka tarihi zaaflardan da bahsediyor ve Türklerin tüm dünyaya yayılmaları nedeniyle Türk birliğinin parçalandığını, Türklerin gittikleri yerlerde yeterli nüfus büyüklüğüne ulaşamadığını ve her zaman birden fazla cephede savaşmak zorunda kaldıklarını söylüyordu. Türk milletinin başka bir tarihsel zaafı ise yaşanan iç mücadelelerdi. Daha birkaç sayfa önce Türklerin iyilik timsali olduğunu söyleyen Ergin'e göre "Türk kavimleri karşılarında yabancı bir kuvvet görmeyince birçok defa kendi aralarında hâkimiyet mücadelesine girmişler"di. (1975: 48)

Türk milletinin diğer tarihsel zaaflarını "yerleşme güçlüğü, çoğalmama, kültürü ihmal ve medeniyete ayak uyduramama" şeklinde sıralayan Ergin bunun ardından "Türkiye'ye yönelen tehditler"e geçiyor ve uzun bir tehditler zincirinden söz ediyordu. İlk sıraya "Batı tehdidi"ni yazan Ergin'e göre "bu tehdit Türklerin batıya doğru yayılmasına bir reaksiyon olarak ortaya çıkmıştı ve esas olarak Osmanlı'ya ve İslamiyet'e duyulan düşmanlığa dayanıyordu. Bu tehdidin ise iki hedefi vardı: "Bunlardan birincisi ve asıl olanı Türkleri mümkünse veya mümkün olduğu kadar geri itmek", ikincisi ise "Türkleri zayıflatmak, kuvvetlendirmemek, zayıf tutmak"tı. (1975: 51) Türkler Türkiye'ye kadar geri itilmişlerdi ama artık buradan geriye itilme ihtimali kalmamıştı, o yüzden Batı şimdi Türklerin kuvvetlenmemesi, zayıf kalması için uğraşıyordu. Ancak dünyadaki

yeni nizam nedeniyle -ki burada kastedilen Soğuk Savaş dünyasıydı- "Türkiye ile Batı arasında birtakım yakın münasebetler ve ittifaklar da kurulmuş"tu ve "hatta büyüyen komünizm tehlikesi karşısında kader birliğine de gidilmiş"ti. (1975: 53) Dolayısıyla Türkiye için artık Batı tehdidi giderek zayıflamakta, "kuzey tehdidi", yani Sovyetler Birliği ve komünizm tehdidi ise giderek güçlenmekteydi.

Ergin bu noktada hızlı bir şekilde Batıcılığa geçiyor ve Batı tehdidi ile Kuzey tehdidi arasında ciddi farklar olduğunu söylüyor, bunu da "batı tehdidinin, hiç olmazsa başlangıçta, bir dereceye kadar bir nefis müdafaasına dayanmasına karşılık kuzey tehdidinin tamamıyla saldırgan bir durumda bulunmasıdır", diye anlatıyordu. Batı tehdidinin hedefi Türklüğü geri itmekken kuzey tehdidinin hedefi Türklüğü yok etmekti ve bu tehdidin gerisinde de genel olarak Slavlar, özel olarak ise Ruslar bulunuyordu. Ergin sayfalar boyunca Türk sağının klişe "Moskof" anlatısını devam ettirdikten sonra, resmî anlatıya uygun bir biçimde 2. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler'in Türkiye'den Kars, Ardahan ve Boğazlar'ı istediğini söylüyor ama bununla yetinmeyerek daha uç iddialar öne sürüyordu:

> Rusların Doğu Anadolu'da toprak, Boğazlarda üs isteyen bu ağır taleplerinin arkasındaki plan da kısa zamanda ortaya çıktı. Ruslar ayrıca Türkiye'de peyk bir hükümet de istiyorlar ve Türkiye'nin geleceği ile ilgili daha ileri niyetler de taşıyorlardı. Boğazlara yerleşince Türkiye'yi ikiye ayıracaklar, Trakya'da önce ayrı bir halk cumhuriyeti kuracaklardı. Daha sonra, Boğazlar bölgesini Türklerden boşaltacaklar, sonra yavaş yavaş ve kademe kademe Anadolu'da aynı işi yapacaklardı. Böylece önce Boğazlardan başlayarak Türkiye Slavlaştırılacaktı. (1975: 63)

Ergin bu noktada "Batı tehdidi"ni tamamen unutuyor ve Türk sağının genel duruşuna uygun bir şekilde bütünüyle Amerikancı ve NATOcu bir pozisyon alarak şöyle diyordu:

> Rusları İran'dan çıkaran Truman bu sefer de Truman doktrini ile Türkiye'nin yardımına koşmuştu. Ruslar Türkiye'nin umulmadık direnişi ve Amerika'nın vaziyet alması karşısında durdular ve taleplerini uyuttular. Daha sonra Türkiye NATO'ya girerek Rus niyetlerinin önüne batı devletlerinin müşterek müdafaasının güney cephesini yerleştirdi. O tarihten beri Türkiye artık tarihi Rus emperyalizmine karşı NATO siperlerinin arkasında ve Amerikan nükleer şemsiyesinin altında kendisini dış tehlike bakımından emniyete almış durumdadır. Komünistlerin sonradan Türkiye'de Amerika ve NATO aleyhinde yürüttükleri ısrarlı kampanyanın sebebi de budur. (1975: 64)

Ergin'e göre son yıllarda Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler düzelmişti ama bu sadece görünüşte böyleydi; çünkü Ruslar "Türkiye Komünist Partisi'ni himayelerine almışlar, radyo ve propaganda merkezleri kurmuşlar ve Türkiye'deki komünist faaliyetlerini çok kesif bir şekilde yürütmeye koyulmuşlar"dı. Komünizm "Rus emperyalizminin Türkiye istikametindeki en son taarruz"uydu ve buna "son Türk-Rus harbi" de denilebilirdi. Savaş tam kaybedilmek üzereyken 12 Mart imdada yetişmişti ama "kuzey tehdidi daha uzun zaman Türkiye'nin tepesinde asılan bir kılıç" olmaya devam edecekti ve Türkiye "bu kılıç karşısında daima uyanık olmaya mecbur"du. (1975: 66)

Ergin bu "en büyük tehlike"den uzun uzun bahsettikten sonra "komşuların tehdidi" kısmına geçiyor ve sırayla Yunan tehdidinden, Ermeni tehdidinden, Arap ülkelerinden gelen tehditten, Bulgaristan tehdidinden ve İran tehdidinden söz ediyordu. Ardından "uzak tehditler"e geçiliyor ve burada da İsrail, Balkan Ülkeleri, Orta Avrupa, Batı Avrupa, Avrupa Birliği, Çin, Üçüncü Dünya Ülkeleri ve Birleşmiş Milletler'den oluşan bir tehditler sıralaması yapılıyordu.

Türkiye'ye yönelik tehditler sadece ülkelerden değil ideolojilerden de kaynaklanmaktaydı ve buradaki en tehlikeli ideoloji

de elbette ki komünizmdi. Ergin 20. yüzyılda insanlığın tarihin en büyük felaketiyle karşılaştığını söylüyordu ve bu felaketin adı komünizmdi:

> Felsefeyi, doktrini, şahısları, zümreleri, şu veya bu memleketi bir yana bırakıp, komünizmi insanlığın kaderi bakımından mücerret olarak ele alırsak, onun cihan tarihinin karşılaştığı en büyük bela, ihtiyar dünyanın başına musallat olan en büyük sosyal afet olduğunu görürüz. Bu âlemşümul sosyal hastalık bütün beşer hayatını, bütün medeniyeti, bütün insanlık mirasını açıkça ve çok vahim bir şekilde tehdit etmektedir. Eğer bir gün bu yüzden ve nükleer bir kaza ile dünyanın sonu gelmezse, istikbalde tarih komünizmi her hâlde insanoğlunun en uğursuz icadı olarak kaydedecektir. (1975: 85-86)

Ergin, komünizmin İkinci Dünya Savaşı esnasında bir ara yenilgiye uğrar gibi olduğunu ama müttefikleri ABD ve İngiltere'nin yardımlarıyla kurtulduğunu, savaştan ise "belki bin misli daha kuvvetli" çıktığını söylüyordu. Komünizmin savaştan önce bir devleti, yani Sovyetler Birliği vardı, savaş bittikten sonra ise "biri Rusya, öbürü Çin olmak üzere iki süper devleti" olmuştu. Ayrıca Avrupa'nın yarısı komünistleşmiş ve komünizm Berlin duvarına kadar ilerlemişti. Dahası Asya ve Afrika kıtasındaki kimi ülkelerde de komünizm iktidara gelmiş, yüz milyonlarca kişiden oluşan bir komünist blok ortaya çıkmıştı. Dahası komünizm nükleer silah sahibi olmayı da başarmıştı. (1975: 87)

Savaş sonrası ortaya çıkan dünya düzeni iki kutupluydu ve bir tarafta hür dünya, diğer tarafta ise komünist dünya vardı. Bu durumdan en çok iki kutbun temas hattındaki ülkeler etkileniyordu ve Türkiye onlardan biriydi. Ergin şöyle diyordu:

> Türkiye de hür dünya ile komünist âlemin temas hattı üzerinde bulunan talihsiz memleketlerden biridir. Türkiye, coğrafyanın zelzele kuşağı içinde bulunan bir ülkedir. Asya'dan Avrupa'ya doğru uzanan fay çizgisi Türkiye'yi bir uçtan bir uca kat eder.

> Türkiye nasıl böyle bir coğrafi zelzele çizgisi üzerinde ise, aynı şekilde bir de siyasi zelzele çizgisi üzerinde bulunmaktadır. Komünizm bu çizgiyi devamlı olarak zorlamakta, bu hat üzerindeki hür dünya çemberini parçalamağa çalışmaktadır. Kore harbi, Vietnam harbi hep bu gayretlerin birer halkası olduğu gibi, Pakistan'dan Yunanistan'a kadar uzanan memleketlerdeki yıkıcı, bölücü, parçalayıcı, iç harbe itici kesif faaliyetler de yine bu çalışmaların eseridir. Komünizm bu temas çizgisinin kendi cephesinde ise son derece hassastır. Macaristan ve Çekoslovakya hadiseleri de bu hassasiyetin örnekleridir. (1975: 88)

Devamında Ergin ABD'nin rolüne geçiyor ve net bir Amerikancı/NATOcu tavırla "İkinci Dünya Harbi'nden sonra şahlanan komünizm tehlikesini bu günkü temas çizgisinde durduran başlıca amil Amerika'nın kuvvetidir", diyordu. Eğer ABD olmasaydı dünya çoktan komünistleşmiş olacaktı, bu yüzden komünistler dünyanın her yerinde Amerika karşıtı propaganda yapmaktaydılar. "Bugün hür dünyanın komünizm karşısındaki kalesi NATO'dur" diyen Ergin'e göre askerî olarak ABD ve NATO komünizm karşısında üstündü ama NATO'nun bünyesindeki zaaflar da giderek artmaktaydı: "NATO'dan çekilme oyunları içinde olan Yunanistan, sola teslim yolunda bulunan Portekiz, komünist ve sol oyları yüzde kırka, elliye yaklaşan İtalya ve Fransa başta olmak üzere komünist cephe karşısındaki tehlikeli çöküntüler, Amerika, Türkiye ve Almanya gibi NATO'nun başlıca kalelerini adam akıllı tedirgin edecek bir mahiyet arz etmekte"ydi. (1975: 89)

Komünizmle mücadelede NATO'nun zaaflarının yanı sıra ABD'nin de birtakım hataları olduğunu söylüyordu Ergin. ABD için, "Amerika büyük devletler arasında en idealist, belki de tek idealist devlettir", diyen Ergin'e göre, "daha küçük devletler arasında ise, eğer idealist bir iki devlet varsa onlardan biri ve belki de birincisi muhakkak ki Türkiye"ydi. Dolayısıyla bu iki devlet arasındaki ilişkiler daha da iyileşmeli ve derinleşmeliydi. Ancak

ABD yabancı ülkelerle kurduğu ilişkilerde ciddi hatalar yapıyordu ve bu da ABD'yi halklar nezdinde sevimli değil çirkin gösteriyordu. ABD'nin hatalarının temelinde yatan şey ise milliyetçiliğe ters düşmesiydi. Oysa yapılması gereken milliyetçilikten uzak durmak değil onu "okşamak"tı:

> Bu durumda her akıllı yabancının yapacağı şey milliyetçilik düşmanı bir tutumu benimsemek değil, milliyetçiliği okşamaktır. Milliyetçiliği okşamaktan korkmamak lazımdır. Milliyetçilik aslında en munis ve en insani cereyandır. Çünkü milliyetçilik, karşısındaki milliyete de hürmet eder, ona değer verir. Milliyetçilik tecavüzü kabul etmez. Milliyetçilik fert için de, cemiyet için de şahsiyet demektir, insan olmak demektir. Milliyetçilik her yerde komünizmin en büyük barajıdır. Komünizmin ikinci barajı üstün ve yaygın bir refah seviyesidir. Amerika'da bu ikinci baraj kâfi olabilir. Fakat Amerikan refahı bir anda her memlekette bulunamaz. Amerika'nın şartları başka yerlerde aranamaz. Her cemiyetin ayrı bünyesi ve kendi şartları vardır. Birçok memleketlerde şimdilik tek emniyet duvarı milliyetçiliktir. Komünizm durdurulmağa çalışılırken bu baraj yıkılacak olursa ortada hüsrandan ve boşa gitmiş emeklerden başka bir şey kalmaz. İşte Amerika ve Amerikalı bunu bir türlü anlayamamaktadır. (1975: 91)

Anlaşılacağı üzere Ergin bir yandan ABD'ye komünizmle güçlü bir biçimde mücadele ettiği için büyük bir hayranlık besliyor ama öte yandan da Türk sağına yeterince destek vermediği için sitem ediyordu. Yine de ABD'nin Türkiye'ye desteği tıpkı İngilizlerin Osmanlı'yı Rusya'ya karşı desteklemesi gibi hayati bir zaruret olduğundan, "Türkiye'de Amerika'yı bezdirecek, ona ne hâlin varsa gör dedirtecek bir Amerikan düşmanlığına katiyen müsaade edilemez"di. (1975: 94)

Türkiye'nin beka sorununun dış nedenlerinin yanı sıra bir de iç nedenleri vardı ki içeride de yine baş tehdit komünizmdi. Ergin bu noktada önce Marksizm ve tarihsel materyalizm üzerine genel bilgiler veriyor, ardından kısaca Lenin, Stalin ve

Mao'dan söz ederek "Marksizm'in tenkidi"ne geçiyordu. Bu eleştirinin temelinde ise Türk sağının antikomünist retoriğine uygun bir şekilde esas olarak Marksizm'in maddeciliği yer alıyor, Ergin Marksizm'in insanı sadece maddi ilişkilerden ibaret, robotlaşmış bir şekilde gördüğünü öne sürüyordu:

> Marksizm insanı tek boyutlu görmüştür. Onda insan bir robottan farksızdır. İnsana yalnız midesi hâkimdir. İnsan mideden ibarettir. İnsanın ruh ve vücuttan, ruhtan ve onun emrindeki maddi varlıktan meydana geldiği şeklindeki açık hakikate Marks gözlerini kapamıştır. Son zamanlardaki tıbbi ilerlemelerle psiko-somatik, maddi hastalıkların bile nasıl ruhi sebeplere dayandığını göstermiş ve marksizmin maddi insan telakkisini bir kere daha yıkmıştır. İlimden büyük hayat hadiselerine kadar her şey insan ruhunun varlığını her zaman şaşmaz bir vakıa olarak ortaya koymuş bulunmaktadır. Aslında hiç bir şeyin basit olmadığını ileri süren marksist felsefe insanı böyle tek cepheli görmekle zaten kendi kendisi ile tezada düşmektedir. (1974: 111)

Ergin Marksizm'deki sınıf kavramının "dogmatik bir saplantı" olduğunu söylüyor ve "sınıf diye sosyal bir müessese yoktur", diyordu. "Sınıf fikri Marksizm'in ortaya çıkardığı ve kasıtlı olarak kullandığı bir mefhum"du ve Ergin sınıf fikrini "çürütmek" için şöyle diyordu:

> Bir şeyin sosyal müessese olabilmesi için onu teşkil eden fertler arasında bir takım sosyal bağlar olması lazımdır. Bir patronla bir patron, bir işçi ile bir işçi arasında ne gibi sosyal bir bağ vardır? Arada sadece basit ve önemsiz bir menfaat yakınlığı olduğu söylenebilir. Bu menfaat yakınlığı sosyal bir bütünleşme için kâfi gelebilir mi? Sonra bugün işçi olan biri yarın patron veya bunun aksi olabilir. Sınıf denilen şey nasıl bir sosyal müessesedir ki fertler ona bu derece iğreti bağlarla bağlıdırlar?" (1975: 114)

Ergin'e göre Marksizm doğal ve insani bir şey olan mülkiyeti ve dinleri reddederek aslında insanı reddediyor, sadece "hayvani" olanı savunuyordu ve kurduğu sistem insanlığa aykırıydı.

Komünizm "tam bir zorbalık idaresi"ydi; öyle ki kimileri ona "kızıl faşizm" dese de "faşizmin zorbalığı komünizminkinin yanında çocuk kalır"dı. Ergin sayfalar boyunca bu şekilde devem eden tenkidinden sonra komünizme karşı alınacak tedbirlere geçiyor ve ilk sıraya "kuvvet"i koyuyordu. Çünkü komünizm "gerek teorisi gerek tatbikatı icabı ve neticesi olarak, ferdî, sosyal, milli ve milletler arası hiç bir manevi ve ahlaki kayıt tanımaz. Komünizm yalnız kuvvete itibar eder, yalnız kuvvetten anlar"dı. Komünistler İran'da, Berlin'de, Kore'de, Küba'da, Vietnam'da hep kuvvet aracılığıyla durdurulmuşlardı ve bu nedenle "komünizmi durdurmanın, sıçratmamanın, gelişmesini önlemenin, bastırmanın ve söndürmenin tek emin yolu kuvvetli olmak"tı. (1975: 148)

Komünizmi durdurmak için elde beş kuvvet unsuru vardı ve bunlardan ilki polisti:

> Polis hem kadro, hem güç bakımından memleketin normal asayişinin ve adi suçlarının gerektirdiğinden çok kuvvetli olmalıdır. Komünizm kurulu nizamı yıkmak peşinde olduğu için ağır bir insanlık suçu işlemeğe ve asayişi bozmağa her an hazırdır. Karakteri icabı, daima polise karşı karşıya gelir ve onu bir numaralı engel olarak görür. Onun için polisi yıpratmayı, gözden düşürmeyi, tesirsiz hâle getirmeyi ilk iş telakki ederek bu engeli ortadan kaldırmağa çalışır. Polis ile çarpışır, polisi zalim gösterir, polisi tahkir eder, polis ile alay eder, polis aleyhinde propaganda yapar, polis değil asker gelsin der, polise yardıma gelen askerî kasten alkışlar, subayını kasıtlı olarak omuzlara alır, velhasıl polisin itibarını düşürmek ve onu kendi faaliyet ve suçları için tesirsiz hâle getirmek için her şeyi yapar. (1975: 149)

Komünizmle mücadele için polis "komünistlerin korkusu olmaktan hiç çıkarılmamalı ve polisin kudreti her zaman komünistleri zararsız hâle getirecek bir seviyede tutulmalıdır" diyen Ergin, komünizmle mücadeledeki kuvvet unsurlarından ikincisinin istihbarat olduğunu söylüyordu. Komünistler kendi "dev-

rimci istihbarat teşkilatları"nı kurduğu ve "okulda, fabrikada, her yerde" bütün komünistler bu istihbarata bilgi topladığı için komünist faaliyeti çok daha tehlikeli bir hâl almıştı. Bu nedenle de "bir memleketin milli istihbarat teşkilatı çok geniş, çok kuvvetli ve çok tesirli bir hâlde tutulmalı"ydı, "öyle ki bütün komünist faaliyetlerin ve komünistlerin nabzı bu teşkilatın avucunda atmalı"ydı. (1975: 149)

Ergin komünizme karşı kuvvet unsurlarından üçüncüsünün idare olduğunu ve idarecilerin komünizme karşı cesur ve kararlı durmaları gerektiğini söylüyordu. "Hadiseleri bekleyen, seyirci ve arkadan giden idare adamı yerine hadiselerin üzerine yürüyen idare adamı tipi komünizmin şansını çok azaltır"dı ve "komünizm gevşek ve sarsak bir idare karşısında büyür, demir gibi bir idare karşısında küçülür"dü. Dördüncü kuvvet unsuru adliyeydi ve kuvvetli bir adliye komünizmle mücadele için bir zaruretti. Ergin, "Her komünizm suçunu mahkemenin titizlikle cevaplandırması, bu hastalık karşısında memleketin bünyesini tahmin edilmeyecek kadar kuvvetlendirir", diyordu. (1974: 150)

Komünizmi önleyecek en önemli kuvvet unsuru ise orduydu; çünkü ordu hem dışarıdan gelecek komünizm tehlikesine hem de içerideki tehlikeye karşı mücadele etmekle mükellefti. Komünizmi bugünkü sınırları içerisinde tutan tek güç "hür dünyanın kuvvetli ordularıydı" ve bu nedenle ordu polisle sadece istisnai durumlarda değil, sürekli bir işbirliği içerisinde olmalıydı:

> Ordunun komünizm karşısında önemi o kadar büyüktür ki yalnız bizzat müdahalesi değil, tutumunu belli etmesi, sadece bir tavır alması bile komünizmin bir memleketteki kaderine, gelişmesine veya gelişmemesine tesir eder. Onun için ordunun memleket içindeki komünist faaliyetlere seyirci kalmaması, bu gelişmelere karşı daima yumruğunu koyması gerekir. Bu hareket, yalnız davet edildiği zaman normal emniyet kuvvetlerinin yardımına koşmak şeklinde veya çok tehlikeli anlarda değil, daimi bir müdahale şek-

> linde olmalıdır. Her ordu komünizmle daimi bir harp hâlindedir. Bu sebeple bir an bile onun yakasını bırakamaz, bırakmamalıdır. Böyle olursa komünizmin başarı şansı çok düşer. Bilhassa hassas bölgelerde komünizmle mücadeleyi muhakkak ordunun kontrolüne vermek lazımdır. Ordunun komünizm karşısındaki kırıcı ve ezici gücünden müstağni kalmak, hele komünist kampın hudutlarında, affedilmez bir hata olur. (1975: 151)

Ergin, devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakata uygun bir şekilde komünizme karşı devletin güvenlik aygıtına çağrıda bulunuyordu ama kuvvet kullanımı tek başına yeterli değildi. Bunun yanı sıra milli kültüre çok önem verilmeliydi; çünkü "milli kültür komünizmin yıkmak istediği müesseseleri ve değerleri ayakta tutmakta ve insanı şahsiyetli ve haysiyetli yaparak komünizm için gerekli olan robot ve sürü tipinin teşekkülüne" engel olmaktaydı. Bu yüzden komünistler dünyanın her yerinde milli kültürü yıkarak milli birliği bozmayı hedefliyorlardı:

> Komünistler her yerde önce milli kültürü tahrip ile işe başlarlar. Dili tahrip ederler, edebiyatı, tiyatroyu, şiiri, romanı tahrip ederler, sanatı tahrip ederler, musikiyi tahrip ederler, afyon saydıkları dini tahrip ederler, tarihi tahrip ederler, örf ve adetleri tahrip ederler, dünya görüşünü tahrip ederler, hülasa milli olan ne varsa onu tahrip ve dejenere ederler, milli birliği yıkarlar. (1975: 152)

Bu durumda komünistler amaçlarına ulaşmış olacaktı ve buna izin vermemek için komünizmle savaştaki asıl savaş alanı kültür alanı olmalıydı. "Komünizme karşı yapılan bir mücadelede milli kültür sahasına inilmedikçe başarı satıhta kalır, geçici ve aldatıcı olur", diyordu Ergin ve buna bir de iktisadi refahı ekliyordu. Çünkü "komünizmin başlıca silahı iktisadi dengesizlik, fakirlik ve sefalet"ti. "Cemiyetin topyekûn refah seviyesindeki yükselme, fukaralığın ortadan kaldırılması, gelir dağılımındaki adaletsizliklerin giderilmesi, işsizliğin önlenmesi" ise komünizmin bunlar üzerinden propaganda yapmasını zorlaştırması açı-

sından önemliydi. Ancak iktisadi kalkınma hemen gerçekleşebilecek bir şey değildi ve gerçekleştiğinde de komünizm tehdidinin bütünüyle ortadan kalkması söz konusu olmazdı bu nedenle esas önemli olan kuvvet ve milli kültürdü:

> Komünizm hastalığı ile karşılaşan bir insan ve cemiyet için kuvvet unsuru, ilaç; milli kültür unsuru, sağlam bünye; iktisadi refah da beslenme ve giyim kuşamdır. Bir organizma hastalık karşısında bunların üçünden de vazgeçemez. Hem aşı ve ilaçları kullanmak hem bünyeyi sağlam tutmak hem de vücudu korumak ve beslemek lazımdır. Ancak, komünizmin karşısında kuvvet ve milli kültür unsuru mutlak öncelik taşır, iktisadi refah onları takip eder ve destekler. İktisadi refah ancak yüksek bir iktisadi seviyeye ulaştıktan sonra komünizme karşı müessir olmağa başlar: Amerika'da, İngiltere'de ve diğer müreffeh ülkelerde olduğu gibi. (1975: 153)

Ergin tüm bunlardan sonra tekrar beka meselesine dönüyor ve "Başka memleketler için komünizm bir ideoloji ve rejim meselesi olabilir. Fakat Türkiye için komünizm sadece bir ideoloji ve rejim meselesi değil, bir ölüm kalım meselesidir", diyordu. Çünkü Türkiye komünist olduğunda en az dört parçaya bölünecekti, Boğazlar Ruslaştırılacaktı, Türkler Trakya'dan boşaltılacaktı ve Orta Anadolu'da küçük bir Türk bölgesi kalacak şekilde Türkiye'den büyük Türk kütleleri göç ettirilecekti. Türkiye'nin komünist bir peyk olma ihtimali dahi yoktu, çünkü tarihsel bir düşman olarak Rusya Türkiye'yi parçalayıp yok etmek istiyordu. Bunu fark etmeyen her Türk ise gaflet içindeydi. Her millet komünist olabilirdi ama "Türk komünist olmaz"dı. (1975: 161-162)

Ergin kitabını 12 Mart'tan hemen sonra yazdığı için, "komünizmin ihtilal uçları budanmıştır", diyor ve darbeyi alkışlıyordu ama "komünistler kayıplarını telafide ve her darbeden sonra daha kuvvetli başkaldırmada engin tecrübe sahibidirler", şeklinde bir uyarıda bulunmayı da ihmal etmiyordu. Ordu komünizmle mücadele ediyordu ama bu yeterli değildi, bir an önce geniş bir plan yapılmalı ve bu mutlaka hayata geçirilmeliydi:

> Türkiye'nin bu afetten korunması, bu hürriyetsizlik ve gayri tabiilik düzenine bir gün yakasını kaptırmaması için, devlet olarak, geniş ve hatta akademik bir komünizmle mücadele planı yapması ve bunu tatbik etmesi gerekmektedir. Bu planda Türkiye'de komünizmin bugünkü duruma gelmesinin sebepleri, komünizmin Türkiye'de kat etmiş olduğu mesafe etraflıca, en ince teferruatına kadar tespit edildikten sonra komünizme karşı alınacak uzun ve kısa vadeli tedbirler sıralanıp yürürlüğe konmalıdır. Hem de kimsenin gözünün yaşına bakmadan. Türkiye komünizm ile fena hâlde zehirlenmiştir. Satıhta kalan perakende tedbirler yerine, ancak derine inen ilmi ve sistemli bir tedavi; yarım tedbir yerine, tam tedbir derde deva olabilir. Fakat bunun ufukta görünmediği de bir gerçektir. (1975: 174-175)

Genel olarak Türk sağı, özel olarak Aydınlar Ocağı için esas kavga alanı ideolojik/kültürel alandı ve burada hedef alınan şeylerden biri Cumhuriyet'in eğitim ve kültür politikalarıydı. Burada özellikle hümanizme saldırılıyor ve hümanist eğitim ve kültür politikalarının Türkiye'de komünizme zemin hazırladığı öne sürülüyordu, eğer komünizmle mücadele edilmek isteniyorsa aynı zamanda hümanizmle de mücadele etmek ve onun yerine milli kültürü ikame etmek bir zorunluluktu.

Ergin, "Komünizm tehlikesi Türkiye'ye hümanizmin açtığı kapıdan girmiştir. Hümanizm Türkiye'de komünizmin karşısındaki en büyük mukavemet unsuru olan milli kültür kalesini yıkmış ve komünizme gerekli zemini hazırlayan başlıca amil olmuştur", diyordu. Hümanizmin emperyalizmin elindeki en önemli araçlardan biri olarak Türkiye'ye girişi Atatürk'ten sonra söz konusu olmuştu ve "hümanizm her şeyden önce Atatürk'ün ve Atatürk ideolojisinin tasfiyesi demek"ti. Atatürk yaşarken bir milli kültür inşa etmeye çalışmış ama "Osmanlı artığı ve devamı kozmopolit münevverler" Atatürk'ten sonra milli kültürün yerine başka bir şey koyma arayışına girmişler ve gayrimillî, beynelmilel nitelikli hümanizmi bulmuşlardı. Hümanistler

bunu yaparken Atatürk'ü de hümanist gibi göstermeyi ihmal etmemişler, onun milliyetçiliğini ve milli kültür anlayışını tasfiye etmişlerdi. (1975: 185-186)

Hümanizmin milli kültürü reddi ve Batı kültürünü benimsemesi "milli cemiyetin kozmopolit bir yığın hâline getirilmesi demek"ti. Dahası hümanizmle birlikte ortaya "milli şahsiyet" sahibi olmayan kozmopolit bir aydın tipi ortaya çıkmıştı. Bu ise bir kez daha güvenlik ve beka tehdidi olarak kodlanıyor ve şöyle deniliyordu:

> Hâlbuki Türkiye'nin, İsrail'den sonra bölgesinde en kritik olan, daimi bir seferberlik uyanıklığını gerektiren şartları burada ancak demir gibi bir milli cemiyeti icap ettirecek durumdadır. Bu şartlarda karışık, kozmopolit, dağınık ve gevşek bir topluluğun ayakta durmasına imkân yoktur. Türkiye bugün her şeyden önce buna karar vermeğe mecburdur: Bu topraklarda milli bir cemiyet olarak mı yaşayacak, yoksa dünya vatandaşlarından ibaret beynelmilel kozmopolit bir yığın mı olacaktır? (1975: 189)

Hümanizmin özü milli kültür düşmanlığıydı ve bunun için hümanistler milli kültürü kötülemek, milli kültürün istikbalini önlemek, milli kültürün yerine yabancı kültürleri yerleştirmek gibi üç ayaklı bir strateji izliyorlardı. Hümanistler milli kültürü tahrip ederken en çok milliyetçileri hedef alıyorlardı ve onları "işbaşına getirmemek için ne mümkünse yapmakta, bütün kilit mevkilerinden ve tesirli işlerden onları uzak tutmakta"ydılar. Başta kültür alanı olmak üzere bütün sosyal alanlar milliyetçilere kapatılmıştı ve bunun devamı adına milliyetçiler sürekli birtakım ithamlarla karşılaşmaktaydı. Ergin şöyle diyordu:

> Bunların başında milliyetçiliğin aşırılık sayılması gelir. Gerçekten hümanistler Atatürk'ün milliyetçi Türkiye'sinde milliyetçiliğin ve milliyetçilerin tehlike ve aşırı uç telakki edilmesini sağlayarak akıl almaz bir başarı elde etmişlerdir. Milliyetçiliğin hümanizmin şahsiyetsizlik vasatında belirli bir istisna teşkil etmesi tabiidir. Fakat bunun bütün memleket ölçüsünde, bir sivrilik ve öcü şek-

> linde gösterilmesi hümanistlerin memlekette almış oldukları mesafeyi göstermek bakımından çok ibret vericidir. (1975: 190)

Hümanistler her türlü milliyetçiliği şovenizmle ve kafatasçı olmakla suçluyorlar, onlara ırkçı ve Turancı diyorlardı ve bunu yaparken her türlü ilericilik iddiasını kendilerine mal ediyorlardı. Oysa onlar "batının kültür emperyalizminin ve onun arkasındaki siyasi ve iktisadi emperyalizmin kompradorları, işbirlikçileri"ydi ve "bütün işleri de batı taklitçiliğini körüklemek, milleti başkalaştırmaya çalışmak"tı. Ergin, hümanizmi komünizmle birlikte en büyük tehlike olarak görüyor ve konuya dair değerlendirmelerini bir "kültürel ihtilal" çağrısı yaparak bitiriyordu:

> Hümanizm Türkiye'yi öyle sarmış ve öyle bir noktaya getirmiştir ki Türkiye'nin bundan kurtulması için ancak, müspet manada, bir kültür ihtilaline ihtiyaç vardır. Böyle bir şeyin ise ufukta görünmediğini itiraf etmeğe mecburuz. Bu hakiki bir mucize olur. Ama Türk tarihinde mucizelerin çok olduğunu düşününce, insanın gönlünde, ne kadar boşaltılsa, yine de bir damla ümit kalmaktadır. (1975: 193)

Ergin nasıl ki komünizmle tam teşekküllü bir mücadele için geniş kapsamlı bir plan hazırlanması gerektiğini ama bunun ufukta görünmediğini söylüyorsa, söz konusu kültürel ihtilal için de aynı şeyi söylüyordu. Aslında yaptığı bir karşı devrim çağrısıydı ve kitabı yazdığı sırada ufukta görünmeyen o karşı devrim 12 Eylül 1980 günü Türkiye'deki en büyük adımlarından birini atacak, komünizmi ezerken Türk-İslam sentezini devletin ideolojisi olarak benimseyecek, Aydınlar Ocağı mensupları da birer "devletlû" hâline gelecekti. 12 Eylül darbesinin ekonomik programını teşkil eden 24 Ocak Kararları'nın ve darbe anayasasının yazımında da ocak çok önemli bir rol oynayacaktı.

24 Ocak Kararları'nın ilan edilmesinden sadece bir hafta önce 18 Ocak 1980'de TÜSİAD tarafından açıklanan "1980

Yılına Girerken Türkiye Ekonomisi" adlı raporda Türkiye kapitalizminin içinde bulunduğu durum bir felaket tablosu şeklinde ortaya konuluyordu. Rapora göre Türkiye 1980'li yıllara "çözümü güç sorunlarla" giriyordu ama bunlar tümden çözülemeyecek sorunlar da değildi. Çözüm ise "ekonomide bilgili-kararlı-dengeli ve sürekli bir yönetime bağlı"ydı. Eğer bu yapılmazsa Türkiye 1980'li yılları da tıpkı 1970'li yıllarda olduğu gibi büyük krizler yaşayarak geçirecekti. (1980: III)

TÜSİAD raporunda Türkiye kapitalizminin 1977'den beri yaşadığı yeni krize işaret ediliyor ve hem Demirel hem de Ecevit hükümetlerinin iki buçuk yıl içerisinde toplam dört ekonomiyi kurtarma paketi açıkladıkları ama bunların yüksek zamlardan başka hiçbir şey getirmediği söyleniyordu. Ekonomiyi yönetmekten sorumlu olanlar gündelik sorunlarla boğuşmaktan ekonomiyi bir bütün olarak ele alamıyorlardı ve hükümetler ekonomideki güçlerini yitirdikçe otoritelerini ve yönetme kapasitelerini de yitiriyorlardı. KİT'ler artık ekonominin sırtında bir yük hâline gelmeye başlamış, kamu kesiminde harcama ve yatırımlar duraklama ve azalma evresine geçmiş, enflasyon özel sektörün üretken yatırımlar yapmasını engellemeye başlamıştı. (1980: III, IV)

TÜSİAD tabloyu bu şekilde ortaya koyduktan sonra Türkiye kapitalizminin kurtuluş yolunu doğrudan söylüyor ve "Türk ekonomisinin kurtuluşu dışa açılmaktır" diyordu, dışa açılmada ilk hedef ise ihracatı artırmaktı. Ancak ihracat birtakım kararnamelerle, teşviklerle vs. artmazdı, sadece kârlı olursa artardı ve ihracatın kârlı olmasının birtakım kesin koşulları vardı:

> İç pazarın cazibesi sürdüğü, iç talep tahminlerin üzerinde büyümeye devam ettiği sürece bu olamaz. İç piyasada satmaktansa ihracat yapmayı daha kârlı kılmada araç fiyat/kur politikasıdır. İhracata yönelik üretimde her türlü girdide rakip ülkelerin maliyetleriyle dengelemeyi sağlayacak bir fiyat ve kur politikası uygulanmadan ihracat artırılamaz. (1980: IV)

Burada söylenen şey açıktı: Türkiye ekonomisi "ithal ikameci birikim rejimi"ni terk edip "ihracata dayalı birikim rejimi"ne geçmeliydi. Bu ise özellikle fiyat ve kur üzerinden uluslararası rekabeti gerektiriyordu, yani maliyetler ne kadar düşük olursa Türkiye sermayesi uluslararası alanda o kadar rekabetçi olacaktı. Peki fiyat ve kurun rekabet için kullanılması ne anlama geliyordu: Kastedilen şey her şeyden önce emeğin fiyatı, yani ücretlerdi. Ücretler ne kadar yüksek olursa sermayenin rekabet gücü o kadar düşüyordu, bu nedenle de reel ücretler düşürülmeliydi. Ve ikincisi, yerli paranın değerli olduğu durumlarda sermayenin rekabet gücü azalıyordu; çünkü uluslararası pazarlarda aynı ürünü daha ucuza satan başka firmalar vardı. Dolayısıyla Türk Lirası düzenli bir şekilde devalüe edilmeli, yani yerli paranın değeri düşürülmeliydi. Tüm bunlar ise aynı zamanda iç talebi düşürecekti. İç talep düşmeliydi ki sermayedarlar iç pazara değil dış pazarlara yönelsin; yani kapitalistleri ihracata yönlendirmenin yolu halkı yoksullaştırmak, hem reel ücretleri hem de yerli paranın değerini düşürerek halkın alım gücünü azaltmaktı.

Aslında TÜSİAD bu raporda yer alan görüşlerini bir süredir farklı şekillerde kamuoyuyla paylaşıyordu. 1979 yılında Ecevit hükümeti işbaşındayken TÜSİAD'ın gazetelere verdiği ve Ecevit hükümetinin düşüşünde önemli bir rol oynayan gazete ilanlarında Türkiye kapitalizminin yaşadığı krize işaret edilmiş ve ekonomide radikal bir dönüşüm talep edilmişti. Aynı yılın sonlarına doğru Ecevit hükümetinin düşmesi ve Demirel'in 12 Kasım 1979'da hükümeti kurması sermaye çevrelerini umutlandırmıştı. Daha hükümet kurulmadan önce, 9 Kasım günü, Türk Hür Teşebbüs Konseyi yeni hükümete izlenecek ekonomi politikalarına dair bir dizi öneride bulunmuştu.

Söz konusu önerilerin daha geniş hâli olan TÜSİAD'ın bu raporu yayınlandıktan sonra, rapordaki taleplerin dahi ötesine geçecek bir radikalizmin damgasını vurduğu 24 Ocak Kararları açıklanacaktı. Kararın mimarı ise kendisi de bir TÜSİAD üye-

si olan Turgut Özal'dı. 12 Kasım 1979'da Süleyman Demirel bir kez daha başbakan olduğunda, önündeki en büyük mesele yaşanan ekonomik krizdi ve bu krizin çözümü için hem yerli hem uluslararası sermaye ile bağlantılı bir isim aranıyordu. İşte o günlerde, hükümetin güvenoyu almasının hemen ardından Başbakan Demirel ile Madeni Eşya Sanayicileri Sendikasının (MESS) Yönetim Kurulu Başkanı ve TÜSİAD üyesi Turgut Özal arasında bir görüşme gerçekleşecek ve bir süre devam eden pazarlıkların ardından Özal olağanüstü yetkilerle Başbakanlık Müsteşarlığı görevine getirilecekti.

24 Ocak Kararları TÜSİAD tarafından büyük bir sevinçle karşılanmıştı; çünkü bu kararlar hem IMF'nin hem de büyük burjuvazinin uzunca bir süredir Türkiye kapitalizmi için öngördüğü dönüşüme dair bir yol haritası olma niteliği taşıyordu. TÜSİAD aynı gün kararlara en sıkı desteği veren üyelerinden biri olan Ali Koçman'ı başkan olarak seçmiş, 1985 yılına kadar bu görevini devam ettirecek olan Koçman 24 Ocak Kararları'na dair verdiği ilk demeçte, "1946'dan bu yana ilk kez gerçekten özel sektöre dayalı bir ekonomi politikası izlemek isteyen bir hükümetin, oyunun kurallarına uygun olarak düzenlediği bu önlemler paketi desteklenmelidir", demişti.

Ancak bu kararların dönemin politik atmosferi içerisinde uygulanma şansı yoktu; çünkü 24 Ocak Kararları ekonomiyi liberalize eden bir yapısal uyum programı olarak aynı zamanda halkı yoksullaştırıcı bir karakter taşımaktaydı; çünkü kararların özünde iç talebin kısılması vardı. Dönemin politika atmosferi, yani emek hareketinin, toplumsal muhalefetin ve sosyalist solun gücü ise sıradan bir hükümetin bu politikaları uygulamasına izin vermezdi. Nitekim kararların hemen ardından ülke çapında büyük protesto eylemleri, gösteriler düzenlenmeye başlanmış, yüz binlerce işçi iş bırakmıştı. Kararların uygulanabilmesi için ne yapılması gerektiğinin ise herkes farkındaydı: askerî darbe.

Sahiden de 24 Ocak Kararları'nın üzerinden yaklaşık dokuz ay geçmişken Türkiye'de ordu "akan kardeş kanını durdurmak adına" yönetime el koyacak ve hem emek hareketini hem sosyalist solu bastırarak kararların uygulanmasının önünü açacaktı. Başbakan Demirel darbenin ardından Zincirbozan'a zorunlu ikamet için gönderilirken onun müsteşarı ve kararların mimarı Turgut Özal, darbecilerin kurdurduğu Bülent Ulusu hükümetinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak yer alacaktı. Ulusu hükümetinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı görevini üstlenen Şahap Kocatopçu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar görevini üstlenen Fahir İlkel ise TÜSİAD üyesiydiler. İlkel, Koç Holding'in üst düzey yöneticilerinden biri ve Vehbi Koç'un yakın dostuydu.

Dönemin ünlü iş adamlarından Halit Narin'in "bugüne kadar işçiler güldü, bundan sonra gülme sırası bizde" minvalindeki sözleri Türkiye sermaye sınıfının 12 Eylül'den duyduğu memnuniyeti açık bir şekilde ortaya koyuyordu. O sınıfın en güçlü ve sembolik ismi olan Vehbi Koç ise darbecilere tavsiyelerde bulunmayı ihmal etmeyecekti. Koç 3 Ekim 1980'de Kenan Evren'e yazdığı mektupta şöyle diyordu:

> Yakalanan anarşistlerin ve suçluların mahkemeleri uzatılmamalı ve cezaları süratle verilmelidir. Polis teşkilatını teçhiz edecek ve kuvvetlendirecek imkânlar genişletilmeli, gerekli kanunlar bir an önce çıkarılmalıdır. İşçi-işveren ilişkilerini düzenleyecek olan kanunlar asgari hata ile çıkarılmalıdır. Bazı sendikaların Türk Devleti'ni ve ekonomisini yıkmak için bugüne kadar yaptıkları aşırı hareketler, göz önünde bulundurulmalıdır. DİSK'in kapatılmış olmasından dolayı bir kısım işçiler sendikal münasebetler yönünden bekleyiş içindedirler. Militan sendikacılar bu işçileri tahrik etmek ve faaliyeti devam eden sendikaların yönetim kadrolarına sızarak, kendi davalarını devam ettirmek niyetindedirler. Bu durum bilinerek, hazırlanacak kanunlarda gerekli tedbirler alınmalıdır. Komünist Parti'nin, solcu örgütlerin, Kürtlerin,

> Ermenilerin, bir takım politikacıların kötü niyetli teşebbüslerini devam ettirecekleri muhakkaktır, bunlara karşı uyanık olunmalı ve teşebbüsleri mutlaka engellenmelidir. Zatıâlilerine ve arkadaşlarınıza muvaffakiyetler temenni ediyorum. Emrinize amadeyim. (Sönmez, 1992: 318-320)

24 Ocak Kararları'na doğru giden süreçte Turgut Özal, Demirel'le ekonomi yönetiminin başına geçmek için yaptığı görüşmeyi Aydınlar Ocağı üyelerine de anlatmış ve istişare etmişti. Metin Eriş'in anlatımına göre Özal önce Eriş'e, "Demirel ekonomiyi bana teslim etmek istiyor, ne dersin?", diye sormuş, aynı günün akşamında da Aydınlar Ocağı üyelerine meseleyi açmış ve fikirlerini almıştı. Bu istişarelerin dışında, 24 Ocak Kararları'nın altyapısını oluşturan liberal fikirler Aydınlar Ocağı'nın düzenlediği etkinliklerde zaten tartışılmıştı. Yine Eriş, bu konuya dair şunları söylüyordu:

> Bütün bu tedbirler Aydınlar Ocağı'nın bünyesinde yıllardır, aylardır zaten konuşulan şeylerdi. Bunlar 1976'da 77'de, 78'de, 79'da yapılan toplantılar boyunca konuşulmuş konulardı. Kısaca bir birikimin sonucuydu. Tabiatıyla konular gerek ön çalışmalarda gerekse çeşitli toplantılarda başkaca katılımcıların da olduğu ortamlarda müzakere edilmişlerdi. Ama doğrudan proje Aydınlar Ocağı'nın birebir projesidir demek yanlış olur. Tabiatıyla devletin veya siyasetin kendi akış seyri önceden plânlananların tamamının birebir tatbikatını önlemiş olabilir. Ama 24 Ocak Kararlarının büyük çapta Aydınlar Ocağı bünyesinde şekillenmiş olduğu düşünülebilir. (Özcan, 2011: 252)

Aydınlar Ocağı sadece Özal üzerinden 24 Ocak Kararları'nın alınmasında ciddi bir rol oynamamış, aynı zamanda darbe anayasasının hazırlanması sürecine de aktif bir şekilde dâhil olmuştu. Aydınlar Ocağı bünyesinde yeni anayasa yazımı için bir komisyon oluşturulmuş, bu komisyonda Süleyman Yalçın, Salih Tuğ, Muharrem Ergin, Sulhi Dönmezer gibi isimler yer almıştı. Komisyonda yer alan Orhan Aldıkaçtı ise doğrudan dar-

becilerin anayasa yazım komisyonu başkanı yaptığı bir isimdi. Dolayısıyla Aydınlar Ocağı'nın anayasa metni doğrudan darbeciler tarafından kabul edilmese de hazırladıkları taslak maddeler komisyonun ve sonra da Danışma Meclisi'nin önüne tartışılmak üzere geliyordu.

Ancak Aydınlar Ocağı'nın anayasa yazım sürecindeki etkisi sadece bununla sınırlı değildi. Ocak, dönemin en güçlü sermaye örgütlerinden Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ile de yeni anayasaya dair görüşmeler yapıyordu. TİSK de bir anayasa taslağı hazırlıyordu ve Ocak yöneticilerinden Metin Eriş aynı zamanda TİSK'in yönetim kurulu üyesiydi. Eriş Aydınlar Ocağı ve TİSK'in anayasa yazımındaki rolünü şöyle anlatıyordu:

> Orada hazırlanan anayasa taslağı ile Aydınlar Ocağı'nın hazırlamış olduğu anayasa taslağı aşağı yukarı bir bağlantı da oluyordu. TİSK'te ben vardım, Hulusi Çetinoğlu bey vardı, Bülent Çorapçı ve İdris Yamantürk beyler vardı ki biz aşağı yukarı aynı temayülleri taşıyan insanlar olarak TİSK'de de bu temayülü işliyorduk. Bütün bunlar ne kadar tahakkuk etti? Bana göre % 50 tahakkuk etti, daha fazlasını tahakkuk ettirmek mümkün değildi zaten. Siz çünkü askerî mercilere ancak belli bir zeminde müessir olabiliyorsunuz. (Özcan, 2011: 262)

Ocağın 12 Mart darbesinin ardından devlet katında kabulünü, 12 Eylül darbesinde ideolojisinin devletin ideolojisi hâline gelmesi izledi. Buna bağlı olarak "din öğesi resmî otoriter ideolojiyle bütünleştirilmiş, 12 Eylül'ün koruyucu İslam kuşağı doktrini ile geliştirilen ABD merkezli yeni Ortadoğu politikasının gereklerini de gözeten" bir İslamcılık Aydınlar Ocağı'nın yönlendiriciliği altında devletin resmî politikası hâline gelmeye başladı. Ocak darbe öncesi sağı birleştirme gibi bir hedefe sahip olsa da 12 Eylül'de "gerçek" devlet iktidarını görmüş ve ona göre konumlanmıştı:

> Kuruluşundan itibaren sağ iktidar bloğu ve seçmen tabanının partiler arasında bölünmesinden kaygı duyan ocak, Türk sağının klasik tezleri ile ebed-müddet iktidar partisinin devletin kurucu ilkeleri olarak gördüğü anti-komünist, otoriter, milliyetçi unsurlarını teorik ve politik bütünlüğe ulaştırma çabası içinde olmuştur. Daha önce örneklerini gördüğümüz ve işveren kesiminde somutlanan sağı birleştirme tutumu, ocağın devlet politikacısı kadrolarının da temel kaygısıdır. AP ile MHP arasında bu anlamda güçlü bir köprü işlevi gören ve MC deneylerinde AP-MHP birliğini sola karşı güvence olarak algılayan ocak, sağın temsil ettiği milliyetçilik, muhafazakârlık, anti-komünizm, otoriter devlet anlayışının 12 Eylül yönetiminde somutlandığını ve kurumsallaştığını gördüğü ölçüde klasik sağ partilerden kolaylıkla vazgeçebilmiştir. (Parlar, 2005)

Buna paralel bir şekilde ocak üyeleri üniversitelere dekan ya da rektör olarak atandılar. Ocağın genel başkanlığını yapan isimlerden Salih Tuğ İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne, üyelerden Ahmet Sonel Ankara Üniversitesi'ne, Ümit Akkoyunlu ise Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne dekan olarak atandılar. Ayhan Songar, Leyla Elbruz ve Zeynep Korkmaz ise TRT yönetim kurulu üyesi yapıldılar. Ocağın yakın çevresinde bulunan isimlerden Tarık Somer Ankara Üniversitesi rektörlüğüne, Erol Cansel Ankara Üniversitesi rektör yardımcılığına, Hikmet Tanyu Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dekanlığına, Erol Güngör Konya Selçuk Üniversitesi'ne Halil Cin ise Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin rektörlüğüne getirildi. Bu isimler, YÖK'ün de yardımıyla, üniversiteye asistan ve öğretim üyesi olarak aldıkları binlerce kişiyle, Türkiye üniversitelerini baştanbaşa saran milliyetçi-muhafazakâr ve İslamcı kadrolaşmanın mimarları oldular.

Bu atamalar teker teker gerçekleşirken Uğur Mumcu 15 Eylül 1982 tarihli *Cumhuriyet*'teki köşe yazısında konuyu gündeme getirmiş ve birtakım sorular sormuştu. Mumcu şöyle diyordu:

> Söz gelişi Devlet Başkanı Sayın Evren hakkında hiç de hoş olmayacak düşüncelerini bildiğimiz Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Tarık Somer'i bu göreve kim önermiştir? Yargılanan bir siyasi partinin sözcülüğünü yapan *Ortadoğu* gazetesi başyazarı Erol Güngör, Sayın Doğramacı'ya kimler tarafından salık verilmiştir? "Aydınlar Ocağı" başkanı Prof. Salih Tuğ bunca öğretim üyesi arasından nasıl çekilip çıkarılmıştır? Eski solculardan ve yeni ülkücülerden "Ülkücü Öğretmenler Derneği Kongre Başkanı" Prof. Dr. Erol Cansel, Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcılığına kimlerin isteği ile getirilmiştir? (...) Prof. Doğramacı, üniversite ve fakülte yönetimlerini sağcı derneklerin yönetim, denetim ve etkisine açmıştır.
>
> Giriş serbesttir! (1982: 11)

Mumcu'nun yazısında sözünü ettiği isimlerden Erol Güngör, antikomünist şebekenin akademik/entelektüel ayağındaki en önemli figürlerden biriydi. 1938 Kırşehir doğumlu olan Güngör'ün antikomünizmi ilk gençlik yıllarına kadar gidiyordu. Ablasının anlattığına göre daha küçük yaşlardan itibaren odasında zaman zaman ok fırlattığı bir Stalin fotoğrafı bulunuyor, Nihal Atsız'a ise büyük bir hayranlık duyuyor ve onun yazılarını, şiirlerini, "Bozkurtlar" serisini okuyordu. Liseyi bitirene kadar Kırşehir'de yaşayan Güngör'ün burada görüştüğü kişilerden Mehmet Lütfü İkiz de Güngör üzerinde büyük etkide bulunmuştu. Osman Yüksel Serdengeçti'nin arkadaşı olan ve Osman Bölükbaşı'nın çevresinde siyasi faaliyetler yürüten İkiz, *Komünist Hücrelerin Faaliyetleri* isimli bir de kitap yazmıştı. Güngör onunla tanıştıktan sonra ilgisini masonluk ve misyonerlik gibi konulara yöneltecek ve ilk kitabını 1963'te *Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri* adıyla yayınlayacaktı. (Yıldız, 2012: 46-47)

Güngör üniversite okumak için İstanbul'a gittikten sonra uzaktan hayranı olduğu Atsız'la tanışacak ve sürekli evlerine girip çıkmaya başlayacak, Atsız'ın oğlu Yağmur Atsız'ın ifadesiyle "ilave oğullar taifesi"ne dâhil olacaktı. Ziya Nur Aksun ve

Dündar Taşer gibi önemli isimleriyle İstanbul'daki sağ çevrelere ait mekânlardan biri olan Marmara Kıraathanesi'nde tanışan Güngör'ün akademik kariyeri ise Mümtaz Turhan tarafından keşfedilmesiyle başlayacak ve Turhan onu hukuktan sosyolojiye yönlendirecekti. (Yıldız, 2012: 49-50)

Güngör'ün antikomünizmi antikomünist şebekenin geneliyle kıyaslandığında daha "akademik" ve daha "entelektüel" bir karakter taşımaktaydı; ancak dozajı onlarkinden aşağı kalır değildi. Örneğin 1973 yılında yazdığı bir yazıda şöyle diyordu:

> Son yıllarda tamamen siyasî bir hüviyet alarak canlanan Marksist hareket, Türk düşüncesinde bir irtica hareketine yol açmış, birçok gençler ve bazı üniversite mensupları sosyal ilim denince bütün işin Marksist izah şemasını iyice ezberlemek ve her problemi bu şemaya uydurmak ustalığından ibaret olduğunu sanmışlardır. (Güngör, 1999: 43)

Güngör, solun ideolojik hegemonyasını kırmak adına saldırı oklarını onun en üstün göründüğü yere, yani entelektüel-akademik niteliğine yönlendiriyor ve burada bir zayıflık tespit ediyordu. "En ciddi organı sayabileceğimiz *Kadro* dergisinden itibaren teori ve pratik bakımından bugüne kadar pek çok renk değişmeleri gösteren Marksizm'in en belirgin vasfı fikir yerine slogan kullanarak Türkiye'deki entelektüel seviyeyi büsbütün düşürmesi olmuştur", diyen Güngör'ün 1965 yılında yayınlanan "İki Ünlü Sosyalistin Otopsisi" isimli yazısı, onun antikomünizmini anlamak açısından sembolikti.

Bu yazının yayınlandığı *Yol* dergisi, *Yön*'ün 60'lı yıllarda yarattığı etkiye karşı bir reaksiyon olarak yayın hayatına başlamış ve yazı işleri müdürlüğü görevini Türk sağının en önemli edebiyatçılarından biri olan Tarık Buğra üstlenmişti. Yazar kadrosu ise Mümtaz Turhan, Mehmet Kaplan, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Erol Güngör, Osman Turan, Nihad Sami Banarlı, Yücel Çakmaklı, Tekin Arıburnu, Esat Kıratlıoğlu, Sebahattin Zaim, Nevzat Yalçıntaş, Sadık Albayrak, Mehmet Eröz, Aclan

Sayılgan gibi isimlerden oluşuyordu. Dergi yayın hayatına 7 Haziran 1962'de başlamış ve çok kısa bir süre sonra, 17 Ağustos 1962'de kapanmış, 14 Aralık 1965'te tekrar yayınlanmaya başlanmış ama yine uzun ömürlü olamamış ve 3 Ağustos 1965'te tekrar kapanmıştı.

Güngör'ün *Yol*'u neden çıkardıkları ve amaçlarının ne olduğuyla ilgili olarak söyledikleri antikomünist şebekenin hegemonya meselesine nasıl baktığını da ortaya koyuyordu:

> Bu dergiyi çıkarmaya karar verdiğimiz günlerde bir yayın organı ile okuyucu kitlesi arasında kurulması gereken münasebetler üzerinde uzun uzun durmuştuk. Yakın dostlarımız, böyle işlerde tecrübe sahibi olması gereken tanıdıklarımız, Türkiye'nin aydınlara hitap edecek kaliteli bir fikir ve politika dergisine şiddetle ihtiyaç duy(ul)duğunu, bizim de bu yola giderek amiyane tabiriyle "büyük bir boşluğu doldurabileceğimizi" söylediler. … Bir fikir organı her şeyden önce düşüncenin neşrine vasıta olması gerekti. Nitekim biz de geniş bir okuyucu kitlesi kazanmak uğruna magazincilik yapacak yerde, az fakat kaliteli bir aydın kitleye hitap etmeyi düşündük ve öylece ortaya atıldık" (Beyaz, 2023: 114)

Güngör'ün yukarıda zikrettiğimiz "İki Ünlü Sosyalistin Otopsisi" adlı yazısında dergi yönetimi tarafından yazılan küçük takdim yazısı da derginin misyonunu göstermesi açısından önemliydi. Bu yazıda şöyle deniliyordu:

> Biz sosyalizmin çıkar bir yol olmadığını, bilhassa Türkiye için bir ölüm 'denemesi' olacağını söylüyor ve sosyalist doktrinin nazarî temellerinden, başka memleketlerdeki tatbikatından bol bol misaller vermeye çalışıyoruz. Bu arada bizim solcuların fikirlerini ve eserlerini ayrıca ele almayı düşünmedik. Zira biliyoruz ki, memleketimizdeki fikir fukaralığı içinde solcuların yazabilecekleri en güzel şeyler, yurt dışında yazılmış olanların aktarılmasından ibaret kalacaktır. Kaldı ki, bu aktarma ve kopya işi yapılırken bile daima en kötü müellifler seçiliyor, bunların eserleri ise ya yanlış yahut kasıtlı şekilde değiştirilerek tercüme ediliyor. (Yıldız, 2022: 61)

Güngör 1965 Türkiye'sinde Türkiye solunun en popüler simalarından biri olan Çetin Altan'dan yola çıkarak "bir gazete fıkracısının bir doktrin cereyanına öncülük etmesi Türkiye'ye has garabetlerden biridir" diyor ve bunun nedeninin de sosyalist fikir ve bilim insanlarının yokluğu olduğunu söylüyordu. Güngör'e göre İlhan Selçuk da hem Türkçeyi doğru kullanamıyor hem de bilimsellikten uzak yazılar yazıyordu. Dolayısıyla Güngör, Altan ve Selçuk gibi o dönem solu temsil eden popüler figürler üzerinden yola çıkarak eleştirilerini "bilimsel" bir eksene oturtuyor, solu böyle bir perspektiften küçümsüyordu:

> Okuyucular görüyorlar ki, bu adamların yazdıklarıyla uğraşmak ciddi bir insan için vakit ziyanından başka bir şey ifade etmez. İnsan aklına, mantığına, bilgisine pervasızca meydan okuyan bu kahramanlar alayı önce doğru düşünmeyi öğrensin, sonra bilgi sahibi olsun, aralarında ilim ve fikirden biraz nasip alanlar çıksın, hattâ bu arada Türkçe öğrensinler, belki o zaman münakaşaya değer bir tarafları bulunabilir. Biz burada onlarla değil, onların ağa babaları ile uğraşıyoruz. (Yıldız, 2022: 62)

Güngör 1966-1968 yılları arasında ABD'de akademik çalışmalar yürüttükten sonra Türkiye'ye döndü ve 12 Mart darbesinin ardından *Töre*'de yazmaya başladı. *Töre*, MHP'nin iki önemli dergisinden biriydi, diğerinin adı ise *Devlet*'ti. *Devlet*'te politikaya dair yazılar çıkarken, *Töre*'de ise kültür ve sanat yazıları ön plandaydı. Emine Işınsu'nun yönetiminde çıkan derginin mutfağında Dündar Taşer, Galip Erdem, Sadi Somuncuoğlu gibi isimler yer alıyor, çok sayıda ülkücü/milliyetçi isim yazılarıyla *Töre*'ye destek veriyordu. Derginin ilk sayısındaki sunuş yazısı tıpkı *Yol*'da olduğu gibi *Töre*'nin de esas meselesinin solun hegemonik etkisini kıracak bir karşı hegemonya yaratmak olduğunu gösteriyordu. Yazının başında 1970'lere girerken Türkiye'nin içinde bulunduğu durum şöyle anlatılıyordu:

> Türkiye'de birkaç seneden beri baş döndürücü bir dergi neşriyatı oldu. Önceleri fikir "özgür"lüğü isteği ile başlayan bu akım giderek

> Marksist-Leninist çizgide en mutaassıp ve müsamahasız bir neticeye dayandı. Son senelerde de bir miktar solcu olmayan kimse kalmadı. Bu neşriyat genç dimağlarda ciddi akisler bıraktı. Üniversite öğrencileri, hocalar, yazarlar sol binanın duvarlarına tuğla taşımak için yarışa girdi. Sanat adına, fikir adına, ilim adına herkes solculuk etti. Bu hava ceza kanunlarını işlemez hâle getirdi. (...) Bütün bu değişmeler 5-6 yıl içinde oldu. Beyinler yıkandı, gözler boyandı, gönüller bulandı. Kin ve merhametin karışımından doğmuş his halitası her gün cemiyetin üstüne fışkırtıldı. Reform isteniyordu eğitimde, ekonomide diplomaside, idarede reform. Bu istek yayıldı, derinleşti, köklendi, sonra meyvalarını verdi. Cinayet, tahrip, adam kaldırma, her etnik grup için bağımsızlık isteği, yurdu parçalama teşebbüsleri artık yadırganmıyordu. (1971: 3)

Devamında ise tüm bunlara milliyetçi cenahtan neden yanıt verilmediği sorusu soruluyor ve solun düşünsel hegemonyasına karşı bir direniş çağrısında bulunuluyordu:

> Bu olayları sıralarken hainler, harisler ve akılsızlar güruhu suçlu olarak ortaya çıkıyor amma mesele yalnız bu kadar mıdır? Milliyetçilerin, vatanseverlerin, düşünürlerin günahı yok mudur? Onların dergileri, gazeteleri, kitapları, dernekleri, konferansları, bildirileri nerede? Düşünce eşkıyalığından şikâyet edenler fikir jandarmalığını neden omuzlamazlar? Tembellik mi umursamazlık mı dikkatsizlik mi her nedense uzun bir uyku evresi geçti.
>
> Artık ayılmak zorundayız. Yıkıcı neşriyatın birkaç senede eriştiği hedef ortadadır. Cinayetler, tahripler, baskınlar hep bu yazıların sonucudur. Yine de her şey geçmiş değildir. Tehlikeler savulmamıştır. Millet ve ülke bütünlüğümüzü kurtarmak, korumak ve yüceltmek için ilim, fikir ve emeklerini gençliğe sunup onun asli ruhunu milli ateşle tutuşturmak çabalarını birleştirecekleri güne kadar da devam edecektir. (1971: 40)

Güngör'ün *Töre*'deki yazılarının temelinde esas olarak bir "aydın eleştirisi" bulunuyor; Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecinin eleştirisi ile antikomünizmin kesişme noktasına ay-

dınların milli kültüre ve halka yabancılaşması yerleştiriliyordu. Osmanlı-Türkiye modernleşme süreci hem geçmişin hem de dinin reddi üzerine kurulmuş, Cumhuriyet de "milli" niteliğini daha en başta hilafeti kaldırarak yitirmişti. Cumhuriyet'in Batılı eğitim politikaları nedeniyle milli kültürümüz tahrip olmuş, bu eğitim sisteminin yetiştirdiği aydınlar da halka yabancılaşmıştı. İşte Marksist fikirlerin ve komünizmin Türkiye'de zemin bulmasının esas nedeni buydu; halkına yabancılaşmış aydınlar Marksizm'i kolayca benimsemişti, Marksizm de milleti, halkı tanımayan bir ideoloji olmuştu. Dolayısıyla Güngör de Türk sağının ana şablonuna uygun bir şekilde komünizmle Osmanlı-Türkiye modernleşme süreci ve Cumhuriyet arasında doğrusal bir ilişki görüyor ve her ikisini de karşısına alıyor, bunun temeline de "milli değerlere yabancılaşma"yı koyuyordu.

Güngör, 1974-1977 yılları arasında MHP'nin günlük yayın organı *Ortadoğu*'nun da başyazarlığını üstlenecek, 12 Eylül darbesi MHP'yi de hedef alıp MHP'li yöneticileri yargılasa da MHP'nin en önemli ideoloğu Güngör'e Konya Selçuk Üniversitesi rektörlüğü verilecekti. Bu ise devletle Türk sağı arasındaki antikomünist mutabakatı anlamak açısından son derece sembolikti. Güngör rektörlük görevine atandıktan çok kısa bir süre sonra yaşamını yitirdi; eğer bir süre daha görevinin başında kalsaydı yapacakları söz konusu mutabakatı anlamak açısından bize ciddi ipuçları verebilirdi.

Aydınlar Ocağı'nın eğitim sistemi üzerindeki etkisi elbette ki üniversiteyle sınırlı kalmadı. Ocak üyeleri devletin en önemli ideolojik aygıtlarından biri olduğunu bildikleri için ilkokuldan üniversiteye uzanan bir çizgide, darbeciler üzerinden eğitime müdahale etmeye çalıştılar. İşte darbenin üzerinden yaklaşık 9 ay geçmişken, 9-10 Mayıs 1981'de düzenlenen Milli Eğitim ve Din Eğitimi semineri bu müdahalenin somutlaştığı faaliyetlerden biriydi.

Seminerin açılışında yaptığı konuşmada Aydınlar Ocağı Başkanı Salih Tuğ'un, "Bu seminerde varılacak sonuçların icra mevkiinde bulunan devlet adamlarımız tarafından gereken alaka ile karşılanıp, varılan sonuçların tatbikatta nazarı itibara alınmaya layık bulunabileceği ümidi bizim için cidden en başta gelen bir teşvik unsuru teşkil etmiştir", şeklindeki sözleri ocağın 12 Eylül rejimiyle kurduğu organik bağlantıyı açık bir şekilde gösteriyordu. Zaten toplantıya devlet adına Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç ve Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Genel Müdürü Necati Öztürk de katılmıştı.

Seminerde iki komisyon oluşturulmuş, ilk komisyon özellikle mesleki eğitim üzerinde dururken ikinci komisyonda ise din eğitimi ele alınmıştı. Bu iki meselenin beraber ele alınması "12 Eylül'ün ruhunu" net bir şekilde ortaya koyuyordu. Çünkü mesleki eğitim başlığında Türkiye kapitalizminin ara eleman ihtiyacının nasıl karşılanacağı tartışılıyor ve bu ara elemanların sadece teknik olarak değil ideolojik olarak da eğitilmeleri gerektiğine vurgu yapılıyordu. Toplantıda konuşan Hasan Celal Güzel, bunu "milli eğitimin en önemli gayesi, milli kültür, ahlak ve şuur sahibi, memleketsever ve milliyetçi vatandaşlar yetiştirmektir" sözleriyle anlatıyordu; Güzel'e göre "temel eğitim sekiz yıla çıkartılarak ortaokulların genişletilmesi sisteminden" vazgeçilmeliydi, eğer bu mümkün değilse imam hatip, kız sanat, sağlık, teknik ziraat okulları muhafaza edilmeliydi. (Özcan, 2011: 127) Görüldüğü üzere Aydınlar Ocağı mensupları "sekiz yıllık kesintisiz eğitim" tartışmasına daha o yıllarda dâhil olmuş ve bunun hem Türkiye kapitalizminin ucuz emek arayışını hem de eğitimde dinselleşme sürecini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünerek ön almaya çalışmışlardı.

Konuşmacılardan Kemal Oğuzman Milli Güvenlik Konseyi'nin bir süredir üzerinde çalıştığı yükseköğretim kanununa değinmiş ve "yüksek öğretimin bütünlük içinde ele

alınması, ancak bütün yüksek öğretimi planlayacak ve koordinasyonu sağlayacak bir sistemin kabulünü gerekli kılar" diyerek Yükseköğretim Kurulu'nun, yani YÖK'ün kuruluşunun sinyallerini vermişti. Zaten süreç içerisinde Aydınlar Ocağı mensubu birçok isim üniversitelere dekan ya da rektör olarak atanacaktı. Bir diğer konuşmacı Servet Armağan ise başörtüsü sorununa dikkat çekerek bunun din ve vicdan hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini söylemişti. Anayasada din ve vicdan hürriyeti yer aldığına göre başörtülü öğrenci ve memurlar bu kapsamda değerlendirilmeli, öğrenim ve iş hayatlarına başörtüsüyle devam edebilmeliydi. Armağan laiklik meselesini de yine din ve vicdan hürriyeti bağlamına yerleştiriyor ve "laiklik prensibi müdafaa edilecek diye din düşmanlığı yapmak, dinsizliği siyasete alet etmek demektir", diyordu. (Özcan, 2011: 127-128)

Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç da yaptığı konuşmada Aydınlar Ocağı'nın önerilerini dikkate alacaklarını ve Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte hareket edeceklerini şöyle anlatmıştı:

> Diyanet İşleri Başkanlığı olarak çalışmalarımızda bu bildiride ileri sürülen değerli görüşlerin ve fikirlerin ışığında hareket edeceğimizi huzurlarınızda ifade etmek istiyorum. Çalışmalarımızda bu fikirlerden yararlanılacaktır. İnanıyorum ki Milli Eğitim Bakanlığı'mız ve diğer ilgili bakanlık ve kuruluşlarımız da memleketimizin son derece seçkin âlimlerin fikirlerinden ortaya çıkan bu kararlardan kendilerini müstağni görmeyecekler, çalışmalarını planlarken ve icra ederken bu değerli fikirleri göz önünde bulunduracaklardır. (Özcan, 2011: 129)

Seminerin kapanışında Turgut Özal da bir konuşma yapmış ve Türk sağının "buhran" tespitini tekrarlayarak bunun gerisinde "insan unsurumuz"un bulunduğunu söylemişti. Özal şöyle diyordu:

> Geçtiğimiz senelerde insan unsurumuzu tamamlayan eğitimimizde hatalar yapmamış olsaydık, her halde bugün geçirdiğimiz bunalımlarla karşı karşıya gelmezdik... Ümit ediyorum ki bu yapılmış olan ilmi kurultay, ilmi seminer, bu sahada çalışanlarda, bizlerde, Milli Eğitim Bakanlığı'nda ve diğer ilgililerde gerekli alakayı toplayacaktır. Gerekli tesiri uyandıracaktır. Biz sizlere elimizden geldiği kadar bu hususta yardımcı olacağız. Çünkü inanıyorum ki Türkiye'nin geleceği, moral ve ahlakı yüksek genç nesillerin eseri olacaktır. O nesillerin yetiştirilmesi de sağlam bir milli eğitim ve sağlam bir dini eğitimden geçer. (Özcan, 2011: 129)

Türkiye'nin Soğuk Savaş'a girişi ve antikomünizmin siyasetin merkezine yerleşmesiyle birlikte dinselleşmenin önü açılmış, dinselleşmenin somutlaştığı alanlardan biri eğitim sistemi olmuştu. 1946'da Soğuk Savaş'a girişle birlikte dinselleşme sürecinin birbirine paralel ilerlemesi bir tesadüf değildi. 12 Eylül darbesiyle birlikte ise bu süreçte yeni bir aşamaya geçilmişti. Türk-İslam sentezci aydınlar Türk sağının devletle antikomünizm üzerinden kurduğu mutabakatın bu yeni aşamasında artık "devletin organik aydınları" hâline gelmişler, "devletlû" bir role bürünmüşlerdi. Devlet ise artık Türk-İslam sentezini yarı resmî ideoloji olarak benimsemiş ve sentez doğrultusunda adımlar atmaya başlamıştı. Artık ortada organik bir ilişki ve bu ilişkiden kaynaklı düzenlemeler vardı; gelinen noktada antikomünist şebekenin üyeleri devletin organik aydınları olarak devletin ideolojisini üretiyor, devlet de özellikle eğitim sistemi aracılığıyla bu ideolojiyi yeni makbul vatandaşı şekillendirmek için kullanıyordu.

Aydınlar Ocağı makbul vatandaş imali adına eğitimle birlikte kültür alanına da el attı elbette. 1982 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı olarak Milli Kültür Özel İhtisas Komisyonu adlı bir komisyon kurulmuş ve Erol Güngör, Muharrem Ergin, Ahmet Kabaklı, Ekrem Hakkı Ayverdi, Ayhan Songar, Altan Deliorman gibi antikomünist şebekenin önemli isimleri buraya

atanmıştı. Bu komisyon tarafından hazırlanan raporda ise devletin ekonomik kalkınmanın niceliği kadar niteliğiyle de ilgilenmesi gerektiğine işaret ediliyor ve "şu hâlde mesele, devletin kültür sahasındaki sorumluluklarını tespit etmek ve bu sahada girişilecek olan faaliyetleri ekonomik ve sosyal planlama faaliyetleri ile bağdaştırmaktır", deniliyordu. (Özcan, 2011: 131)

Raporda Türk dilinin korunmasının önemine özel bir vurgu yapılıyor ve bunun için bir dil akademisinin kurulması, üniversitelerde Türkoloji enstitüleri açılması, TRT'de Türk Dili Dairesi ve YÖK'te Türk Dili Komisyonu'nun kurulması gibi önerilerde bulunuluyordu. Ayrıca Türk edebiyatına da değinilerek "ortak milli hedeflere uygun milli eserlerin" tespit edilmesi ve yaygınlaştırılması gereğinden söz ediliyordu. Buna ek olarak Türk Edebiyatı Enstitüsü, Türk Edebiyatı Araştırma Merkezi ve Edebiyat Liseleri'nin kurulması da öneriler arasındaydı. Din eğitimi de bu raporda bir kez daha yer almış ve din eğitiminin önemi konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi ve din eğitimi politikalarının TRT aracılığıyla halka anlatılması gerektiği söylenmişti. (Özcan, 2011: 131-132)

Bu raporun ardından Aydınlar Ocağı'nın ve Türk-İslam sentezcisi aydınların devletle organik bağlantıları adına bir adım daha atılmış ve rapor doğrultusunda Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi ve Atatürk Kültür Merkezi'ni bünyesinde barındıran Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (AKDTYK) oluşturulmuştu. AKDTYK'nın kuruluş kanununda yer alan şu ifadeler antikomünist şebekenin yıllar içerisinde yarattığı Türk-İslam sentezinin Atatürkçülüğün sağdan ve ciddi ölçüde deforme edilmiş bir yorumu olarak nasıl devletin yeni ideolojisi hâline geldiğini çok açık bir şekilde gösteriyordu:

> Milli mücadele ruhu ve bilinci içerisinde; Atatürkçü düşünceye, Atatürk ilke ve inkılaplarına, Türkiye Cumhuriyetinin sonsuza kadar var olma şuuruna, kişilerin ve milletin refahına, toplumun

> mutluluğu inancına, milli kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma azim ve kararlılığına bağlı kalmak ve sahip olmak; Topluca Türk Vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kaderlerde, ortak ve bölünmez bir bütün hâlinde, milli kültür ve ülkeler etrafında toplanmasını güçlendirecek doğrultuda hareket etmek; Milli dayanışma ve bütünleşmede Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılaplarını, kültür, dil ve tarih değerlerini, birleştirici bir güç olarak göz önünde tutmak; bu değerlere karşı girişilecek her türlü yabancı ve bölücü akımların bilimsel yoldan çürütülmesini esas almak; Kültür, dil ve tarihi değerlerimizin bilimsel yoldan ortaya çıkarılmasını, belgelenmesini, araştırılıp incelenmesini esas almak; Toplumda yaratılan bütün maddi ve manevi kültür değerlerinin; sürekli, düzenli ve kapsamlı bir şekilde birikimini ve gelecek kuşaklara aktarılmasını temel kabul etmek; Milli bütünlük ve güvenlik gereklerini, milli ahlak değerlerini ve milli gelenekleri koruyucu ve gözetici doğrultuda hareket etmek; Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkaracak, O'nu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirecek, kuşaklararası anlayışta ve söyleyişte birleştirici yönde hareket etmek. (Resmî Gazete, 17 Ağustos 1983)

Görüldüğü üzere 1946'da Soğuk Savaş'la birlikte ortaya çıkan devletle Türk sağı arasındaki mutabakatın sonucu devletin kurucu felsefesine hayli mesafeli bir sağcı aydın kadrosunun devlete ideoloji üretir hâle gelmesiydi. Antikomünist şebekenin bu kitapta anlatılan yapılanmalarının ve yayınlarının içerisinden yetişip gelen bir kadro, düzenin yaşadığı çoklu kriz konjonktüründe ülke ekonomisinin neoliberalizme açılmasının, yeni bir anayasa yapılmasının ve izlenecek olan eğitim ve kültür politikalarının belirleyicisi hâline gelmişti. Dolayısıyla Aydınlar Ocağı ve Türk-İslam sentezi Türkiye'de düzenin yaşadığı hegemonya bunalımına bir çözüm arayışı olarak ortaya çıkmış ve belli ölçülerde bir hegemonya tesisini de başarmıştı:

> Aydınlar Ocağı ve onun ürettiği Türk-İslam sentezi, farklı kültürleri tanıma ve çoğulculuğa tahammül gösterme konusunda

> mesafeli duran Türk milliyetçiliğini İslam'ın yardımıyla kitlelerle barıştırmış, hegemonyasını kurmuştur. Burada Gramsci'nin meşhur güç+rıza=hegemonya formülasyonundan yola çıkarsak, siyasi ve iktisadi seçkinlerin gücünü arkasına alarak, milli kültür ilkesi aracılığıyla kitlede rızayı sağlayarak oluşturulmaya çalışılan bir hegemonyadan bahsetmekteyiz. Bununla birlikte, sağ siyasetin sol karşısında ideolojik bağlamda zorlandığı ya da ekonomik vaatlerini gerçekleştiremediği zamanlarda ihtiyaç duyduğu moral ve motivasyonu milliyetçi muhafazakâr entelijansiya sağlamıştır. (Ergüç, 2021: 414)

Gençlik yıllarında o kadroların rahle-i tedrisatından geçen bir kuşak ise 80'li ve 90'lı yıllar boyunca siyasette piştikten sonra, yine o kadroların desteğiyle 2000'lerin hemen başında düzenin yaşadığı yeni bir hegemonya krizinin tam ortasında iktidara gelmiş ve Cumhuriyet'in yüz yılının yirmi ikisinde iktidarda kalmayı başarmıştı. Üstelik o yıl yapılan seçimlerden galibiyetle çıkarak ülkeyi bir beş yıl daha yönetme hakkını kazanmıştı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

AKP'nin Tarih Öncesi ve Antikomünist Şebeke

AKP 2002 yılında iktidara geldiğinde sadece Tayyip Erdoğan'ın değil kurucu kadrolarının önemlice bir bölümünün başta Necip Fazıl ve MTTB olmak üzere antikomünist şebekenin içerisinden yetişip geldikleri görülebiliyordu. Bülent Arınç, Abdullah Gül, Abdülkadir Aksu, Hüseyin Çelik, Ali Coşkun gibi gençlik yıllarında MTTB üyesi olmuş isimler önce Milli Görüş hareketi içerisinde siyaset yapacaklar, sonra da AKP iktidarında en üst düzey görevlere geleceklerdi. 1967-1969 yılları arasında MTTB başkanlığı yapan İsmail Kahraman da 2015 yılında milletvekili olacak ve 2012-2018 yılları arasında Meclis Başkanlığı görevini üstlenecekti. Yine Aydınlar Ocağı kurucularından ve eski başkanlarından Nevzat Yalçıntaş da AKP'nin kuruluş süreci içerisinde yer alacak ve milletvekilliği yapacaktı. Arınç Erbakan'dan etkilenip Milli Görüş hareketine katılmadan önceki politikleşme sürecini şöyle anlatıyordu:

> Üniversite yıllarımızda İslami düşünceye sahip, dindar gençlerle birlikteydik. Zaman zaman dernek çalışmaları yapıyor, zaman zaman panel ve konferanslarda konuşmacıları dinliyorduk. O zaman bize önderlik yapan mütefekkirlerin başında merhum Necip Fazıl geliyordu. Hukuk Fakültesi'nde okurken onlarla bir arada hem kitap tahlilleriyle hem de seminerlerle kendimizi yetiştirmeye çalışıyorduk. Amacımız müspet hareket etmekti. Sokak olaylarının dışındaydık. Fikren kendimizi yetiştiriyorduk. Türkiye'nin yarınla-

rında güçlü olabilmek için her türlü fikri öğrenmek, bunların tartışmasını yapmak ve senteze ulaşmak istiyorduk. (Çakır&Çalmuk, 2001: 124)

1954 yılında İstanbul'da dünyaya gelen ve Arınç'la ideolojik ve politik olarak aynı yollardan geçen Recep Tayyip Erdoğan Fatih İmam Hatip Lisesi'ni 1973 yılında bitirdiğinde Türkiye 12 Mart rejiminden çıkmak üzereydi. Sosyalist sola karşı yapılan 12 Mart darbesinin üzerinden geçen iki yılın sonunda "ortanın solu"ndaki Ecevit'in liderliğinde CHP 14 Ekim 1973'te yapılan seçimlerden birinci parti olarak çıkmayı başarmış, ülkede yeniden sol rüzgârlar esmeye başlamıştı. Bu seçimin en enteresan sonucu, Cumhuriyet'i kuran parti olan CHP ile Cumhuriyet'in kuruluş felsefesini kendi "kurucu ötekisi" olarak gören İslamcı Milli Selamet Partisi'nin 1974 yılında kısa süreli de olsa bir koalisyon hükümeti kurması olacaktı. Bu koalisyon hükümetinin en önemli icraatlarından biri olan genel af uygulaması ise 12 Mart rejiminin cezaevlerine doldurduğu sol kadroların serbest kalmasını sağlayacak ve 1974'ten itibaren Türkiye'de sosyalist mücadele yeniden yükselmeye başlayacaktı.

1973 seçimlerinin yapıldığı sıralarda Erdoğan İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı Aksaray Yüksek Ticaret Okulu'na girecek ve öğrencilik hayatı 1981 yılına kadar devam edecekti. Öğrencilik yılları aynı zamanda Erdoğan'ın politik kariyerinin başladığı yıllar da olacaktı. Tayyip Erdoğan'ın siyasetle tanışması daha lise yıllarında ve Milli Türk Talebe Birliği aracılığıyla gerçekleşmişti. Yükseköğrenim yıllarında da MTTB'nin içerisinde yer alan Erdoğan, 1976'da, yani MTTB'nin dümeni bütünüyle İslamcılığa kırdığı dönemde İstanbul'da "MTTB Kültür Müdürü" görevini üstlenmişti.

Erdoğan bu dönemde bir tiyatro oyunu yazmış ve yönetmiş, kendisinin de oynadığı "Mas-Kom-Yah" adlı bu oyun MTTB bünyesinde farklı illerde sergilenmişti. Mas-Kom-Yah, Mason-Komünist-Yahudi sözcüklerinin kısaltmasıydı ve oyunun uyar-

landığı kitabın adı da *Kızıl Pençe*'ydi. Dört perdelik bir piyes olan *Kızıl Pençe*, imam hatip mezunu bir vaiz olan Mustafa Bayburtlu tarafından yazılmış, "komünizm ve Siyonizm'le mücadele eden mücahitlere" ithaf edilmiş ve 1969 yılında yayınlanmıştı.

Oyunun birinci perdesinde, fabrikasında çalışan işçilerin yaptığı grevlerden rahatsız olmasına rağmen patron Ayhan Bey'in komünizmle mücadelenin önemini anlayamaması anlatılıyordu. Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden olduklarını tahmin edebileceğimiz gençler Ayhan Bey'i ziyaret ediyor ve kendisinden yardım talebinde bulunuyorlardı:

> 1. Genç: Efendim, biz ülkemizde komünizmin yayılmasını önlemek ve bu korkunç rejimle mücadele etmek için bir cemiyet kuruyoruz.
>
> 2. Genç: Aynı zamanda gazete çıkaracağız. Basın yoluyla muhafazakâr ve imanlı halkımızı zehirlemek isteyen millet, mukaddesat düşmanlarına karşı böylece bir cephe kurmuş olacağız.
>
> 1. Genç: Onlar kızıl rejim tarafından beslenmekte, böylece her türlü imkâna sahip olabilmektedirler. Biz ise, varlığıyla her zaman iftihar ettiğimiz ve destek göreceğimize inandığımız milletimizin zenginlerine, sizlere güveniyoruz.

Patron işçilerden ve greve gitmelerinden rahatsızlık duymaktaydı ama henüz antikomünist bir bilince sahip değildi, komünizmle mücadelenin farkına varmamıştı, bu yüzden de gençlerin yardım taleplerini geri çeviriyor ve onlara hakaretamiz bir şekilde madeni bir 2.5 TL uzatıyordu. Komünizmle mücadele "şuuruna" sahip gençler ise "Komünistler fabrikanızı, servetinizi yağmaladığı zaman pişman olacaksınız", diyerek parayı almadan orayı terk ediyorlar ve birinci perde sona eriyordu.

İkinci perde Ayhan Bey'in evinde geçiyordu. Ayhan Bey'in Avrupa'da okuyan oğlu Orhan eve dönüyor ve döner dönmez önce Kuran'la, namazla, dinle dalga geçiyor, sonra da Avrupa'da "insanların birbirini tanımasa bile samimi olabildiğini" anlatı-

yordu. Tüm bunlardan sonra Orhan ev halkına dinsiz olduğunu ilan ediyor, Ayhan Bey ve Orhan'ın babaannesi ağlamaya başlıyordu. Onların ağladığını gören Orhan da "Beni hocaya göndermediniz, dini öğretmediniz. Beni siz dinsiz yaptınız", dedikten sonra ağlamaya başlıyordu. Babaanne ise perde kapanırken "Ben söyledim! Allah'ı, Peygamber'i öğretin, hocaya gönderin, Kur'an okumasını öğrensin dedim! Dinlemediniz! Dinlemediniz!.." diye feveran ediyordu.

Üçüncü perde bir namaz sahnesiyle açılıyordu. Salih Efendi, Serdar Bey ve Hasan Efendi'den oluşan cemaatin namazı biter bitmez, aralarından biri, Salih Efendi, "dinini imanını unutmuş leşler"den bahsetmeye başlıyordu. Salih Efendi'nin ardından sözü Serdar Bey alıyor ve "Kimden kaçarsın bre zalim, yarın hesap için huzura gideceğin Allah'ından mı? Ya kime sığınır, iman edersin; günah heykeli hâlinde milletlerin başına bela olan rezalet önderlerine mi? Lenin ve benzeri soyu belirsiz köpeklere mi?", diyordu. Lenin'in kim olduğunu soran Hasan Efendi'ye Serdar Bey'in yanıtı ise şöyle olacaktı:

> Kim olacak? Milletlerin baş belası, hürriyetin katili, insanları köle gibi çalıştırarak karşılığında ölmeyeceği kadar yemek veren, ibadet ve mülkiyet hakkını kaldıran, İslamiyet'in azılı düşmanı komünizm isimli mel'un rejimin kurucusu. Onunla beraber Karl Marks ve Stalin gibi bir kaç kızıl salyalı it, sosyal adalet vaadiyle, sosyal denaeti [alçaklık] gerçekleştirdi ve sosyal cinayeti işlediler. (...) Fakat biz, imanını bayrak yapmış Müslümanlar olarak vatanı; ecdada saygıyı gericilik, Allah'a ibadeti yobazlık sayan kızıl rejim uydusu üç buçuk zibidiye bırakmayacağız! (...) Millet bir avuç veled-i zinanın esiri olamaz."

Üçüncü perdenin, "Lenin uşaklarının yüzünden bizi helak etme ya Rabbi!", diye kapanmasının ardından dördüncü perdede yine Ayhan Bey'in ofisine dönülüyordu ve artık Ayhan Bey'in "aydınlanmış" olduğu anlaşılabiliyordu; çünkü Ayhan Bey arkadaşı Fazıl Bey'e şöyle dert yanıyordu:

> İşçi, grev, işgal bin türlü hadise. Sonra hepsinin ucunda aynı hedef: Sosyalizm! Nedir, ne olacaktır? Her olayın arkasında proleter rejimi isteyen, fakir babası rolünde görünen zihniyet. Eli kalem tutan bunun müdafaasını yapar, aydın geçinenlerin aklı fikri budur; ne isteniyor, nereye gidiyoruz? Anlamıyorum, anlayamıyorum... Hep aydın geçinenler, ekseri üniversite hocaları..."

Fazıl Bey arkadaşını komünizme karşı İslam davasına destek vermediği, komünizmle mücadele eden gençlere yardım etmediği için eleştiriyor ve onun ofisten ayrılmasından sonra ustabaşı Hasan Usta içeri girerek Ayhan Bey'e işçilerin fabrikayı işgal etmeye başladıklarını söylüyordu. Ayhan Bey ise şaşırıyor, paniğe kapılıyor ve: "İşçi, elbette alın terinin karşılığını istemekte haklıdır. Fakat hak etmediği şeyleri isterse, bu haksızlık olur, insafsızlık, zulüm olur. Biz, hak ettikleri şeyi fazlasıyla veriyoruz. Başka ne isteyebilirler, anlayamıyorum?", diyordu.

Hasan Usta'yla yaptıkları durum değerlendirmesinden sonra Ayhan Bey sesini iyiden iyiye yükselterek Hasan Usta'ya, daha doğrusu izleyicilere antikomünist bir tirat atıyordu:

> Nihayet başımıza bunu getireceklerdi ha? Sosyalizm! Sosyalizm! İsyan, serkeşlik, işgal, tahrib, vicdansızlık, insafsızlık bir yığın rezalet... Bu cani rejim bu zalim diktatorya mı refah getirecek? Başkasının malını gasbetmek, yıkmak, vurmak, mahvetmek... Bu mu insanlık? Bu mu toplumculuk? Bu mu ilericilik? Söyle Hasan Usta, sosyal adalet vaadleriyle milleti, bir şeyden habersiz zavallı işçileri aldatan komünist piçlerinin yardakçısı sosyalist köpekleri değil mi bunlar? (...) Halk arasında huzursuzluk, milleti parçalamak için gayret, imani ve milli değerleri tahrib, üniversiteyi işgal, milletin malını vicdanı sızlamadan yakmak, yıkmak, bozmak... Bütün anarşi gösterilerinin arkasından sırtaran aynı imansız surat: Peçeli komünizmden başka bir şey olmayan sosyalizm! Mahvedecekler... Bizi, milletimizi perişan edecekler Hasan Usta!

Bu tiradın ardından Hasan Usta Ayhan Bey'e işçileri kışkırtanın fabrikaya henüz yeni girmiş olan "Memed" adlı bir işçi ol-

duğunu söylüyordu. Memed ilk günden beri işçileri "hükümetin, devletin aleyhine" kışkırtmakta, "Bu sömürü düzeni yıkılmalı, sermaye sahipleri ezilmeli", demekteydi. İşte bu noktada Ayhan Bey olan bitenin "gizem"ini çözecek ve: "Demek bütün bunları yapan, altı ay önce şahsiyetini ayaklar altına alıp adice yalvararak fabrikaya giren, asıl adı Mişon olan bir yahudi bozması ha?", diyecekti. Mişon isimli bir Yahudi, ismini Memed olarak değiştirmiş ve işçi kılığına girerek fabrikada fesat çıkarmıştı. "Bütün şer rejimler Yahudi'nin icadıdır", diyen Fazıl Bey haklı çıkmıştı, "yumurtasını pişirmek için dünyayı yakan Yahudi" bu sefer de Ayhan Bey'i yakmıştı.

Ayhan Bey bunları düşünürken yazıhaneye giren üç işçi ise "beklenen haberi veriyor" ve: "Proleter rejim geldi. Her şey işçilerin, her şey ezilenler için. Artık söz bizimdir. Biz emredeceğiz, biz idare edeceğiz, biz yiyecek, içecek, biz yaşayacağız", diyordu. Ayhan Bey işçileri ikna etmek için: "Sizi kışkırtan, önderliğinizi yapan şahsın bir Yahudi bozması olduğunu bilmiyor musunuz? (...) Bir Yahudi'nin bayraktarlığı altında nasıl öz varlığınıza isyan edersiniz?", dese de nafileydi. İşçiler kararlıydı ve şöyle diyorlardı:

> (1. İşçi) Sosyalizmde merhamete yer yoktur. Fabrikamız baştan sona işgal edildi. Memleketin her tarafında aynı hareket başarıyla gerçekleştirildi. Çabalarınız boşuna gayrettir. Bu toprakların hâkimi artık biz olduk ve bundan sonra da biz olacağız. (2. İşçi) (...) Her şey bizim elimizde insaf, merhamet, vicdan, iman palavralarına pabuç bırakmayacağız."

O sırada Memed, yani Mişon, yanında üç "komünist asker"le geliyor ve hem Ayhan Bey'e tutuklandığını bildiriyor hem de kötücül kahkahalar atarak "hakikat"i anlatıyordu:

> Demek şaşırdınız ha? Beyler, şu andan itibaren biliniz ki, komünist rejimi altındasınız! Orak çekiçli bayrak hükümrandır. Hak, adalet, hürriyet, namus, merhamet, vicdan, iman, mukaddesat,

> milliyet, şahsi mülkiyet komünizm diktatoryasıyla kaldırılmıştır! Hayal ettiğiniz işçi iktidarı, emekçi düzeni diye bir şey yoktur. Herkes komünist devletin kölesidir. Zorla çalıştırılır ve ölmeyeceği kadar yemek verilir. Komünizm bu demektir ve böyle olacaktır! (Birden kahkaha atar) Sosyalizm, komünizmin peçesiydi. Ne yapalım? Başka türlü komünizmin gelmesi mümkün değildi. Kızıl pençe geldi, siyah peçeye lüzum kalmadı.

Aldatıldıklarını anlayan işçiler "alçak, adi, şerefsiz, dinsiz, milliyetsiz soysuz köpek!" dedikleri Mişon'a "kanında Türklük, vicdanında iman kırıntısı yok muydu?" diye haykırıyorlardı. Onları aydınlatmak ise patronları Ayhan Bey'e düşüyordu:

> Hayır! Hayır! Bu Türk değil, bu Müslüman değil! Muhammed'e benzemesin diye nüfus cüzdanına sonradan Mehmed yerine Memed yazdıran ve esas adı Mişon olan Yahudi bozması bir soysuzdur bu! Kalbinde zerre kadar iman kırıntısı olan, damarlarında bir damla Türk kanı bulunan bunu yapmaz, hayır yapamaz!

Oyunun sonunda, Ayhan Bey komünist askerler tarafından götürülürken hatasını anlıyor, herkesi komünizmle mücadeleye çağırıyor ve perde böylece kapanıyordu:

> Bir zamanlar ben de aldatılmıştım. Mücadeleyi lüzumsuz görmüştüm. Komünizmle mücadele etmek isteyenlere yardım etmemiştim. Fakat şimdi komünizmin kızıl pençesi altında inliyorum. Siz inlemeyin! O kızıl pençeyi iman nuruyla, mücadele silahıyla mahvedin! Mahvedin ki dinin temeli, Müslüman'ın şerefi olan şu ezanlar susturulmasın!

Sanatsal açıdan pespayeliği tartışılmayacak olan bu oyun, Türk sağının antikomünizmine dair neredeyse bütün argümanları bir arada bulundurması bakımından eşsizdi. Necip Fazıl'ın, Büyük Doğu'nun, Necmettin Erbakan'ın, Kadir Mısıroğlu'nun tedrisatından geçen MTTB'li Erdoğan, tıpkı bu isimler gibi "Yahudi komplosu"na, yani dünyayı Yahudilerin yönettiği ve bütün önemli hadiselerin arkasında onların olduğu yönünde-

ki teoriye inanıyordu. Dünyayı Yahudiler yönetiyordu ve hem kapitalizmin hem komünizmin arkasındaki esas güç Yahudiler ve Masonlardı, dolayısıyla komünizm de bir Yahudi oyunundan başka bir şey değildi. İşte Mişon isimli bir Yahudi gizlice Ayhan Bey'in fabrikasına sızmış ve işçileri kışkırtmıştı, o esnada bir de devrim olmuş ve komünistler yönetimi ele geçirmişlerdi. Bunu da yapsa yapsa Yahudiler yapardı.

Ancak Mas-Kom-Yah'ın antikomünizmi bununla sınırlı değildi; Türk sağının Türkiye'de komünizmin kendisine taban bulmasının nedeninin Osmanlı-Türkiye modernleşme süreci, Cumhuriyet dönemi boyunca izlenen politikalar ve özellikle de eğitim politikaları olduğu yönündeki tezi burada da işleniyordu. Ayhan Bey, komünizmle mücadelede İslam'ın önemini anlamadığı gibi kendi çocuğuna da batılı bir eğitim aldırmış ve onun dinsiz olmasına sebep olmuştu. Üstelik Ayhan Bey'in oğlu Orhan sadece dinsiz değil aynı zamanda ahlaksız ve yozlaşmış bir karakterdi. Hâlbuki dinî ve milli değerler üzerine kurulu bir eğitim anlayışı ile hem batılılaşmanın yarattığı yozlaşmanın önüne geçilebilir hem de gençliğin komünizme yönelmesi engellenebilirdi.

Oyun, çalışma boyunca incelediğimiz metinlerden de anlaşılacağı üzere, Soğuk Savaş'ın ve antikomünist şebekenin bütün retoriğini bünyesinde barındırıyordu. Komünizm "milletlerin baş belası, hürriyetin katili, insanları köle gibi çalıştırarak karşılığında ölmeyeceği kadar yemek veren, ibadet ve mülkiyet hakkını kaldıran, İslamiyet'in azılı düşmanı" bir rejimdi, komünistler ise "kızıl rejim uydusu üç buçuk zibidi"ydi ve "komünist piçlerinin yardakçısı sosyalist köpekleri" masum Türk işçisini istismar ediyorlardı. Sağın ve antikomünizmin doğasına uygun bir şekilde aydın düşmanlığı da oyunda kendisine yer buluyor ve "hep aydın geçinenler, ekseri üniversite hocaları"nın hem öğrencileri hem işçileri kışkırttığı söyleniyordu. Yahudi Mişon ise "Hak, adalet, hürriyet, namus, merhamet, vicdan, iman, mukaddesat, milliyet,

şahsi mülkiyet komünizm diktatoryasıyla kaldırılmıştır! Hayal ettiğiniz işçi iktidarı, emekçi düzeni diye bir şey yoktur. Herkes komünist devletin kölesidir. Zorla çalıştırılır ve ölmeyeceği kadar yemek verilir", diyerek bütün sırrı ifşa ediyordu!

Velhasıl, Erdoğan'ın siyasi fikirleri daha ilk gençlik yıllarından itibaren Soğuk Savaş Türkiye'sinde ve antikomünist şebekenin ideolojisiyle/söylemiyle şekillenmişti. İktidarının ilk yıllarında her ne kadar "Milli Görüş gömleğini çıkardık", dese de aslında o gömleği hiç çıkarmayacak ve antikomünizmin şekillendirdiği düşüncelerini hayata geçirmeye çalışacaktı.

Erdoğan'ın düşünce dünyasını belirleyen en önemli isim elbette ki Necip Fazıl'dı, Erdoğan lise yıllarından itibaren onun hem şiirlerinden hem yazılarından etkilenmiş ve büyük bir hayranı olmuştu. İlk tanışmaları ise MTTB'nin Necip Fazıl için 23 Kasım 1975'te düzenlediği 50. yıl jübile töreniydi. Bu törene Milliyetçi Cephe hükümetinin Adalet Bakanı Hasan Aksay'la birlikte Ayhan Songar, Süleyman Yalçın ve Sabahattin Zaim gibi Aydınlar Ocağı mensubu isimler de katılmıştı.

Bu törende Necip Fazıl'ı takdim etmesi için seçilen iki öğrenciden biri Erdoğan'dı, takdimi hangisinin yapacağına dair son kararı ise tören öncesi Necip Fazıl verecekti. Diğer öğrencinin aşırı iltifat ve övgü dolu takdiminden rahatsız olan Necip Fazıl, sade bir metin hazırlayan Erdoğan'ı seçecek ve "Beni bu genç takdim etsin, çünkü şiirlerimi en güzel bu delikanlı okuyor", diyecekti. Erdoğan da o gece sahnede hem "bizi dört kıta, yedi iklim hâkim kılan ruhun mimarı" diyerek Necip Fazıl'ı takdim edecek hem de onun "Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!/Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!" dizeleriyle biten ve İslamcı cenahta çok sevilen "Zindandan Mehmed'e Mektup" adlı şiirini okuyacaktı.

Yıllar sonra, Erdoğan iktidar olduktan sonra iktidarın medya organlarından biri olan *Star* gazetesi hem Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'sunun tıpkı basımlarını gazetenin haftalık eki olarak vermeye başladı hem de "Necip Fazıl Ödülleri" adlı bir ödül

mekanizması ihdas edildi. Necip Fazıl ödülleri aracılığıyla hem "kültürel hegemonya"nın tesisi adına yol alınmaya çalışılıyor hem de İslamcı-muhafazakâr kalem erbabı ödüllendirilip taltif ediliyordu. Erdoğan bu törenlerde yaptığı konuşmalarda Necip Fazıl'ın Türkiye İslamcılığı açısından rolünü ve Cumhuriyet'le hesaplaşmasını uzun uzun anlatıyor ve övüyordu. Örneğin 2023 yılında, yani Cumhuriyet'in yüzüncü yılında düzenlenen ödül töreninde yaptığı konuşmada şöyle diyecekti:

> 79 yıllık ömründe, iki cihan harbi dâhil nice savaş, işgal, darbe, ekonomik ve siyasi darboğazlar gördü. Osmanlı'nın yıkılışından Cumhuriyet'in ilanına, tek parti sultasından çok partili demokrasiye geçişe kadar, Türk siyasetinin tüm dönüm noktalarına bizzat şahitlik etti. Asırlardır günde beş vakit semalarımızı süsleyen Ezan-ı Muhammediye'lerin binlerce yılın yabancısı garip bir sesle değiştirilmesine tanık oldu. Fatih'in emaneti, Ayasofya'nın kapısına vurulan zincirler en çok da kendisi bir Ayasofya meftunu, Ayasofya aşığı olan üstada ağır geliyordu. Yüzyıllar boyunca İlahi Kelimetullah'ın sancaktarlığını yapmış bir milletin ruh köküyle bağının zayıflamasını hiçbir zaman kabullenmedi. "Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya, yüzüstü çok sürüngün, ayağa kalk Sakarya" derken, milleti yeniden ayağa kalkmaya davet ediyordu. (https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/150676/necip-fazil-odulleri-toreni-nde-yaptiklari-konusma)

Erdoğan Cumhuriyet'in 100. yılında Cumhuriyet'le Necip Fazıl'ın inşa ettiği argümanlar üzerinden hesaplaşıyordu. Türkçe ezan "binlerce yılın yabancısı garip bir ses"ti, Ayasofya'nın müzeye çevrilmesi ona zincirler vurulması anlamına geliyordu. Ve hepsinden önemlisi, Cumhuriyet, kurucu kimliği yüzyıllar boyunca İslam olan Türk milletini o kimliğinden uzaklaştırmak, ruh köküyle bağlarını koparmak istemişti. Necip Fazıl ise "sen bir devsin, yükü ağırdır devin, kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin" diyerek milleti ayağa kaldırmak ve onu ruh köklerine döndürmek için mücadele etmişti.

Erdoğan kendisi de dâhil olmak üzere birkaç İslamcı kuşağın yetişmesinde büyük pay sahibi olan Necip Fazıl için, "Üstat, gerçekleştirmek için bütün bir ömrünü vakfettiği ideallerini ancak ve ancak genç kuşakların gerçeğe dönüştürebileceğine inanıyordu", diyordu. O "tüm yasaklara, tüm engellemelere rağmen 35 yıl boyunca neşrettiği *Büyük Doğu* Dergisi ve kurucusu olduğu Büyük Doğu Cemiyeti'yle özellikle gençlere ilham aşılmanın özgüven ve cesaret vermenin gayretindeydi."

Erdoğan konuşmasının devamında Necip Fazıl'ın mücadelesinin meyvelerini artık günümüzde vermeye başladığını söylüyordu ve ölümünden yıllar sonra onun siyasi mirasını talebelerinden biri olan kendisinin hayata geçirdiğine işaret ediyordu:

> Geleceğin fikir yükünü sırtlayacağına inandığı gençlikten ümidini hiçbir zaman kesmedi. Rabbim bizlere de gençlik yıllarımızda Üstadın bu samimi mücadelesine omuz vermeyi bahşetti. Necip Fazıl Kısakürek'in 50. muharrirlik ve 40. mücadele yılı jübilesinin takdimini yapmak bu fakire nasip oldu. Üstat hayattayken takdimini yapma bahtiyarlığını yaşamıştık, vefatından 37 yıl sonra ise en büyük hayali olan Ayasofya'yı açma şerefine de eriştik. Allah'a hamdolsun, 80 yıllık hasretin ardından zincirleri hep birlikte kırdık ve Fatih'in vasiyetine uygun olarak Ayasofya'yı asli kimliğine tekrar kavuşturduk. Ayasofya-ı Camii Kebir aslına rücu etti, birlikte bu başarıldı. Üstadın hayalini kurduğu şekilde tıpkı bir kitap gibi, tıpkı mukaddesatçı Türk gençliğinin kalbi gibi bu yüce mabedi açmayı başardık. Rabbime bir kez daha bizlere bu onuru, bu şerefi, Ayasofya'nın esaretine son verme bahtiyarlığını bahşettiği için sonsuz hamd ediyorum. Ayasofya'yı yeniden açan Cumhurbaşkanı olarak anılmak, inanın bizim gönül dünyamızda şereflerin en büyüğüydü.

Ayasofya'nın tekrar ibadet açılışı antikomünist şebekenin on yıllar boyunca yürüttüğü siyasetin en sembolik başarısıydı. Devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakatın neticesinde devletin açtığı kapılardan giren ve antikomünist

şebekenin içerisinde yetişen kadrolar iktidarı ele geçirmişler ve bizzat Mustafa Kemal'in talimatıyla müzeye çevrilen Ayasofya'yı yeniden ibadete açarak hem Türk sağının nesilden nesle aktarılan hayalini gerçekleştirmişler hem de Mustafa Kemal'den ve Cumhuriyet'ten rövanşı almışlardı.

İmam hatip okullarının açılışında esas rolü üstlenen İlim Yayma Cemiyeti'nin en önemli isimlerinden biri olan Yusuf Türel'in İskenderpaşa Dergâhı'nın mensubu ve Mehmet Zahit Kotku'nun müridi olduğunu, ayrıca Necmettin Erbakan, Turgut Özal ve Korkut Özal gibi isimlerin de dergâh mensubu olduğunu söylemiştik. Erdoğan'ın da yolu gençlik yıllarında İskenderpaşa Dergâhı'ndan geçmişti. Yıllar sonra iktidar olduğunda ise ilk cuma namazını Ankara Dikmen'deki Mehmet Zahit Kotku Camii'nde kılacak ve böylece vefa borcunu yerine getirmiş olacaktı.

Ancak Erdoğan'ın vefası bu namazla sınırlı kalmadı, 22 yıllık AKP iktidarında İskenderpaşa hem devasa bir holdinge dönüştü hem de bürokrasi içerisinde özellikle 15 Temmuz sonrası Gülencilerin devletten tasfiyesine paralel bir şekilde hızlı bir örgütlenmeye ve kadrolaşmaya gitti. Kotku'dan sonraki şeyh Esad Coşan döneminde kurulan Hakyol Vakfı'na atıfla "Hakyolcular" olarak da adlandırılan İskenderpaşa Cemaati'nin sahip olduğu şirketlerden bazıları şunlardı: Server İletişim Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş., Ümraniye Sağlık Tesisleri ve Ticaret A.Ş., Haksağ Sağlık Hizmetleri A.Ş. ve Zinde Sağlık Hizmetleri A.Ş., Vefa Yayıncılık Tic. A.Ş., ASFA Eğitim Tesisleri A.Ş., Seha Neşriyat ve Ticaret A.Ş., Yıldız Danışmanlık TV Reklamcılık Prodüksiyon Sanayi Ticaret A.Ş., Sim Ağ İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş., Süfür Gıda Sanayi Ticaret Limited Şirketi., Vera İç ve Dış Ticaret A.Ş., Medipol hastaneleri.

Hakyolcuların kamuoyunda bilinir, tanınır hâle gelmeleri Medipol hastaneleri aracılığıyla olacaktı; çünkü bu hastaneleri Esad Coşan ile birlikte Türkiye Sağlık, Eğitim ve Araştırma Vakfı

çatısı altında kuran kişi olan Fahrettin Koca, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişin ardından kurulan ilk kabinede Sağlık Bakanı olarak yer alacak ve 2024 yılına kadar görevini sürdürecekti. Koca, aynı zamanda Erdoğan'ın aile doktoruydu ve annesi Tenzile Erdoğan Medipol Hastanesi'nde yaşamını yitirmişti.

Koca'nın bakanlığı döneminde Sağlık Bakanlığı bürokrasisinin büyük ölçüde Hakyol'cuların eline geçtiğine dair basında çok sayıda haber yer aldı ama cemaatin devlet içerisindeki örgütlenmesi bununla sınırlı kalmadı. Yargıdaki en büyük örgütlenme olan Gülen Cemaati'nin tasfiyesinin ardından Hakyolcular giderek yargıda da güçlenmeye ve hatta yargının bir kısmını kontrol etmeye başladılar; öyle ki kimi hadiselerde Erdoğan'la karşı karşıya bile geldiler. Örneğin 2 Şubat 2023'te Anayasa Mahkemesi başkanlığı için yapılan seçimlerde o dönemki başkan Zühtü Arslan 15 oy alırken Erdoğan'ın ve o dönemki Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın desteklediği İrfan Fidan 5 oy alabilmişti. Bunun gerisinde ise Hakyolcu üyelerin Arslan'ı desteklemesi vardı. 15 Temmuz sürecinde Arslan'la ilgili Gülen Cemaati'nin mensubu olduğu yönünde çokça iddia ortaya atılmış ama kendisine dokunulmamıştı. Bunun da gerisinde Hakyol'un ona olan kefilliği vardı. Örneğin *Akit* gazetesi yazarlarından Faruk Köse, onun için, "Zühtü Abiyi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden tanırım. Milli Görüş / İskenderpaşa çizgisinden gelir. Zühtü Bey'le Hak Yol Vakfı'na bağlı evlerde bir yıl kaldık. O mezun oldu, biz devam ettik. Paralel iması gerçeği yansıtmıyor", demişti. Bir başka Akit yazarı Serdar Arseven'e göre de Arslan "imam hatipliydi, Hakyol evlerinde kalmıştı ve Ensar ruhlu"ydu. (https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/baris-terkoglu/yarginin-1-numarali-tarikati-1229896)

Velhasıl çok sayıda cemaatle birlikte Nakşi İskenderpaşa Cemaati de AKP iktidarında bir yandan devasa bir ekonomik güce kavuşurken bir yandan da devlet aygıtı içerisinde kadrola-

şarak söz sahibi hâle geldi. Komünizmle mücadele adına açılan kapılardan giren dinselleşmenin vardığı noktada siyasal İslam Türkiye kapitalizmiyle bütünleşirken devlet aygıtı da büyük ölçüde kendi aralarında güç savaşı ve iktidar mücadelesi veren tarikat ve cemaatlerin kontrolüne sokuldu.

10 Ekim 2020'de İlim Yayma Cemiyeti tarafından yayınlanan bir videoda Tayyip Erdoğan, "İlim Yayma Cemiyeti'nin hikâyesi Türkiye'nin hikâyesidir", diyordu. Cemiyetin vakıf yapılanması olan İlim Yayma Vakfı'nın 2023'te yapılan 52. Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada da "Ülkemizin en köklü güçlü geleneğe sahip teşekküllerinin başında İlim Yayma geliyor. Vakfımız yarım asırdan fazla süredir ulu bir çınar misali ilim ve hizmet yolcularını kuşatmaya devam ediyor. Memleket dâhilinde ilmin yayılması için koşturan, emek veren bu uğurda çile çeken tüm vakıf mensuplarına şükranlarımızı sunuyorum", diyecekti.

Erdoğan konuşmasında cemiyet ve vakıfla olan gönül bağını da şöyle anlatıyordu:

> Ben, İlim Yayma'nın şu anda ebediyete irtihal etmiş büyüklerimize, zira o camiadan yetişmiş bir kardeşiniz, bir evladınız olarak ne desek boş. Üzerimizde çok büyük emekleri oldu. Biz de İlim Yayma'nın önce Vefa'daki ahşap binasından daha sonra Çarşamba'ya daha sonra Darülaceze'ye, buralardan geçerek elhamdülillah bu camianın, bu cemiyetin içinde o taslar ve o tasların içindeki çayları yudumlayarak yetiştik ve bugünlere geldik. (https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/144414/cumhurbaskani-erdogan-ilim-yayma-vakfi-52-genel-kurulu-na-katildi)

Erdoğan 16 Aralık 2023'te de "İlim Yayma Ödülleri" adıyla düzenlenen törene katılmış ve İlim Yayma Cemiyeti'nin Türkiye tarihinde üstlendiği misyonu Sabahattin Zaim'e referansla şöyle anlatmıştı:

> 1951 Türkiye'sinin manzarası şuydu. Bütün müminler, inançlılar, bir tek cümleyle cahil ve fakirdiler. Ne ilim adamımız vardı, ne

> iktisadi gücümüz ne şirketimiz ne radyomuz ne özel okulumuz ne bilim adamımız ne tüccarımız ne derneğimiz ne vakfımız vardı. Tamamen teşkilatsız bir toplumduk. Bütün gayrimüslimlerin vakıfları, teşkilatları vardı. Niçin? Çünkü Osmanlı Devleti'nde millet sırtını devlete dayamıştı. İçtimai meseleler bilaistisna devlet tarafından organize edilirdi. Devlet arkasından çekilince millet adeta çırılçıplak ortada kaldı. 1950 sonrasında kurumlaşmak, cemiyetleşmek başladı. İlk cemiyetimiz de İlim Yayma Cemiyeti'ydi. (https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-ilim-yayma-odulleri-toreninde-konustu)

Erdoğan Zaim'e referansla hem erken Cumhuriyet dönemi din politikalarını "devletin milletin arkasından çekilmesi" diye eleştiriyor hem de adını koymadan Soğuk Savaş'la birlikte devletle Türk sağı arasında kurulan antikomünist mutabakata işaret ediyordu. Siyasal İslam'ın 1950'lerin başında hiçbir şeyi yoktu, 2024'e gelindiğiyse artık bir devleti vardı.

Bugün İlim Yayma Cemiyeti'nin Türkiye'nin her yerinde yüzlerce şubesi ve yüzlerce öğrenci yurdu bulunuyor, binlerce öğrenciye burs veriliyor, İlim Yayma Cemiyeti Eğitim Merkezleri ve farklı isimlerle açılan kitap kafeler de cemiyet ve vakfın ideolojisini topluma yaymak için kullanılıyor. 1972 yılında kurulan İlim Yayma Vakfı'nın başında ise bugün Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan bulunuyor. Vakfın Sabahattin Zaim Üniversitesi adıyla bir de üniversitesi var. İlim Yayma'nın internet sitesinde yer alan bilgilere göre vakfa ait MER Özel Eğitim Hizmetleri A.Ş adlı bir şirket mevcut ve sitede bu şirketten "MER Yatırım ve Özel Eğitim Hizmetleri A.Ş. 11.08.2014 tarihinde bir grup Erzincanlı iş adamının Erzincan eğitimine katkı sağlamak ve eğitimin standartlarını yükseltmek amacı ile bir araya gelerek kurduğu bir şirkettir. Anaokulundan liseye kadar tam teşekküllü bir eğitim ve öğretim kurumunu Erzincan iline kazandırarak önemli bir sosyal sorumluluk görevini başarmışlardır. Açılan bu eğitim kurumu gerek verdiği eğitim ve öğretim gerekse yan

hizmetleri ile Erzincan'da eğitim standartlarının yükselmesine vesile olmuştur", diye bahsediliyor.

İlim Yayma Cemiyeti'nin adını üniversitesine verdiği antikomünist şebekenin en önemli figürlerinden biri olan Sabahattin Zaim ise AKP kadroları üzerinde son derece etkili bir isim. Daha önceki bölümlerde anlatılmıştı ama tekrar etmekte bir sakınca bulunmuyor. Abdullah Gül'ü İstanbul Üniversitesi'ne asistan olarak alan ve böylelikle onun akademik kariyerini başlatan, doktora çalışmaları için onu Exeter Üniversitesi'ne gönderen ve daha sonra Sakarya Üniversitesi'ne İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'ni kurmak için geçtiğinde yanında götüren Zaim, Gül'ün 12 Eylül sonrasında görev yaptığı İslam Kalkınma Bankası'ndaki kariyerinin de arkasındaki kişiydi. Abdullah Gül'le birlikte Fehmi Koru ve Şükrü Karatepe de akademik faaliyetler için Exeter'da bulunmuşlardı. Bu üç isme burs veren kurum ise Nakşilerin, İlim Yayma Cemiyeti üyelerinin ve Aydınlar Ocağı mensuplarının yönettiği Milli Kültür Vakfı'ydı. Eski Merkez Bankası başkanı Durmuş Yılmaz, İslam Konferansı Örgütü başkanı Ekmeleddin İhsanoğlu, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ve Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek de akademik hayatlarının bir döneminde Exeter'da bulunmuşlardı. Sabahattin Zaim ayrıca Sakarya Üniversitesi'ne asistan olarak Gül'ün yanı sıra AKP'de bir dönem önemli görevler üstlenen Beşir Atalay, Nazım Ekren ve Sami Güçlü'yü de almıştı, yani onların da akademik kariyerlerinin arkasındaki isimdi.

İlim Yayma Cemiyeti'nin önemli isimlerinden ve Necip Fazıl'ın talebelerinden biri olan Osman Nuri Topbaş'ın oğlu Mustafa Latif Topbaş ile Büyük Doğu Cemiyeti'nin kurucularından Abdürrahim Zapsu'nun 1995 yılında gittikleri bir ortaklık da antikomünist şebekenin günümüz siyasetine uzanan etkilerini anlamak açısından bize önemli ipuçları veriyor. Topbaş ve Zapsu ikilisi 1995'te Birleşik Mağazalar Zinciri (BİM) adlı bir

şirket kurmuşlardı. İlk başta 21 marketi olan bu zincir AKP döneminde devasa bir şekilde büyüyecek ve Türkiye'nin her yerinde binlerce şubeye ulaşacaktı.

Erdoğan'la 40 yıldır dost olduğunu söyleyen Topbaş ve AKP'nin kurucularından Zapsu'nun dışında BİM'in diğer ortakları da dikkat çekiciydi. Ortaklardan Mehmet Fatih Saraç, tanınan Nakşi şeyhlerinden Emin Saraç'ın oğluydu ve daha sonraları Ciner Yayın Holding Yönetim Kurulu Başkan Vekili olarak görev yaptığı dönemde Erdoğan'ın kendisini arayarak Habertürk TV'deki haberlere müdahale için kendisini araması vesilesiyle "Alo Fatih" olarak tanınacaktı. Saraç Mekke Üniversitesi mezunuydu ve Arap sermayesi ile yakın bağlantıları vardı. Bu bağlantılardan kaynaklı olarak da Yasin El Kadı isimli Suudi Arabistanlı bir iş adamını BİM'in ortaklarından biri yapmıştı. AKP-Cemaat kavgasının kızıştığı günlerde adı gözaltına alınacaklar listesinde olan Kadı için Erdoğan "kefil olurum" demişti ama gazetelerde yer alan haberlere göre 1998 tarihli bir FBI raporunda Kadı'nın ABD'de akladığı paraların bir kısmını HAMAS'a yolladığı iddiasına yer verilmişti. Yugoslavya'nın parçalanması sırasında Bosna'daki İslamcı gruplara da para yolladığı öne sürülen Kadı'yla ilgili en önemli iddia ise El Kaide'ye desteğiyle ilgiliydi. Kadı, 11 Eylül saldırılarını organize eden Usame Bin Ladin'le bağlantılı olduğu gerekçesiyle ABD'de terör listesine alınmış ve malvarlıkları dondurulmuştu.

Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı (TGTV) İslami bir STK olarak 1994 yılında kuruldu. Vakfın kuruluşunun öncülüğünü ise Birlik Vakfı yapmıştı. Birlik Vakfı 1985 yılında MTTB'nin eski başkanlarından İsmail Kahraman tarafından kurulmuştu ve kurucular arasında Recep Tayyip Erdoğan da vardı. Kuruluş günü olarak İstanbul'un alınmasına atıfla 29 Mayıs seçilmişti. Vakfın temellerini atan kişi ise MTTB eski başkanlarından İsmail Kahraman'dı. Vakfın kuruluş amacı MTTB çevresinde yetişmiş milliyetçi muhafazakâr/İslamcı siyasetçileri ve iş

adamlarını bir araya getirmek ve ortaya politik bir perspektif koymaktı. Erdoğan'ın arkasındaki güç de başından beri Birlik Vakfı olmuştu. Şerif Mardin bununla ilgili olarak, "Erdoğan'ın kariyeri boyunca sahnenin arkasında Anavatan Partililer tarafından kurulan ve muhafazakâr politikaların teşviki için ortak kültürel ideolojileri yeşerten" ve 'siyaset-üstü' bir nitelik taşıyan bu vakıf bulunmaktaydı", diyordu. (2005: 31)

Birlik Vakfı, TGTV'yi İslamcı bir "network" olarak kurgulamıştı. TGTV kuruluş misyonunu anlatırken bir tarihsel çerçeve çiziyor ve köklerini 1950'lere kadar götürüyordu ve DP'nin iktidara gelişini bir milat olarak görüyordu. Milletimiz "20. yüzyılın ilk yarısına kadar hareketsiz ve tepkisiz hâle getirilmek için" sindirilmeye çalışılmıştı ama "1950'den itibaren "kendi fikriyatını korumak ve geliştirmek için cemiyetler kurmaya ve legal olarak sivil toplum faaliyetlerine girişmiş"ti. Zamanla "giderek artan gönüllü teşekküller arasında bir irtibat kurulması ihtiyacı ortaya çıkmış" ve TGTV'nin kuruluş fikri böyle şekillenmişti. Vakıf resmî senedi 14 Aralık 1994'de hazırlanmış, TGTV ise "uzun gecelerin bitip günlerin uzamaya başladığı" 22 Aralık 1994 günü kurulmuştu. TGTV, İslamcılığın semboller siyasetine uygun bir şekilde ilk kurucular kurulu toplantısını "Çanakkale zaferinin yıldönümü olan 18 Mart 1995'te Sultan II. Abdülhamid'in 1883 yılında 'Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi' adı ile kurduğu tarihi binada" yapmıştı.

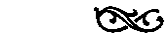
Aslında TGTV'nin kuruluş çalışmaları 1991 yılında yapılan bir istişare toplantısıyla başlamıştı. Sabahattin Zaim'in sözleriyle "Türkiye'deki bütün milliyetçi, muhafazakâr, sağcı dernek ve sendikalar"ın davet edildiği ve Birlik Vakfı'nın öncüsü olduğu "Türkiye Gönüllü Teşekküller Birinci İstişare Toplantısı" adlı bu toplantının düzenleyicisi Aydınlar Ocağı'ydı. Teması "Değişen Dünya ve Türkiye" olarak belirlenen toplantı sağ entelijansiyanın Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrası Türkiye'nin geleceğine ilişkin bir projeksiyon yapma çabasını yansıtıyordu. İşte TGTV

antikomünist şebekenin Nakşilik, Aydınlar Ocağı, MTTB gibi unsurlarının 1990'lara taşıdığı mirasın bir ürünü olarak ortaya çıkmıştı ve vakfın üyeleri de buna uygun bir şekilde MÜSİAD'dan İlim Yayma Cemiyeti'ne Anadolu Aslanları'ndan İsmailağa Camii İlme Hizmet Vakfı'na uzanan bir genişlikteydi.

Velhasıl, antikomünist şebekenin içerisinden gelen İslamcı sermaye ve siyaset 90'lı yıllarda TGTV çatısı altında birleşmiş, Erdoğan'ın ve AKP'nin iktidar yürüyüşü Birlik Vakfı'nın öncülüğünde ve TGTV bünyesindeki aktörlerle başlamış, tarikat-siyaset-ticaret üçlüsü antikomünizm adına açılan kapılardan giren siyasal İslam'ı iktidara taşımış, iktidara gelen İslamcılar da Cumhuriyet'in uzun intiharını nihayetlendirmiş ve kendi rejimlerini inşa etmede büyük yol almışlardı. Tekrar edelim, AKP'nin iktidara geliş öyküsü, antikomünizmin öyküsüydü yani.

SONUÇ YERİNE

Bir Teorik Çerçeve Denemesi: Üç Hegemonik Kriz, Üç Dinselleşme Dalgası

Korkut Boratav, 2. Dünya Savaşı'nın Türkiye üzerinde yarattığı etkinin savaş sonrasını nasıl belirlediğini şöyle anlatır:

> 1940 sonrasının darlık koşullarının bir yandan mevcut sınıf yapısıyla, öte yandan siyasi kadrolara ve yüksek bürokrasiye çok geniş yetkiler veren iktisat politikalarıyla birleşmesi, bu dönemde gelir dağılımında fevkalade önemli değişikliklere yol açmış ve bu dönüşümler savaş sonunun ekonomik, sosyal ve siyasi gelişmelerini büyük ölçüde biçimlendirmiştir. (2003: 82)

Sahiden de Türkiye yönetici sınıfı her ne kadar Türkiye'yi 2. Dünya Savaşı'nın dışında tutmayı başarmışsa da savaş bittiğinde bir hegemonya problemiyle karşı karşıyaydı. Çünkü savaş dışı kalınmasına rağmen bir savaş ekonomisi izlenmiş ve temel mesele orduya alınan yaklaşık bir milyon kişinin iaşesinin ve teçhizatının sağlanması olmuştu. Buna bağlı olarak üretimin düşmesi, ithalatın da azalması nedeniyle temel tüketim ürünlerine ulaşmak ziyadesiyle zorlaşmıştı. Devlet giderek artan bütçe açıklarını kapatmak için Milli Müdafaa Vergisi, Varlık Vergisi gibi olağanüstü vergilere başvurmuş, buna rağmen kapanmayan bütçe açıkları nedeniyle Merkez Bankası'ndan borçlanmaya gidilmiş ve bu da beraberinde enflasyonda çok hızlı bir artışı beraberinde getirmiş, Türk Lirası'nın değeri sert bir şekilde

düşmüştü. 1942 yılında buğday fiyatları %200, 1943 yılında ise %120 oranında artmış, aynı yıllarda enflasyon sırasıyla %90 ve %75 olarak gerçekleşmişti. Bu ise küçük bir azınlık dışında geniş halk kitlelerinin çok hızlı bir şekilde yoksullaşması demekti.

Savaştan en çok etkilenen kesim elbette ki o dönemde nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylüler olacaktı. Tarımsal üretim 1945'e gelindiğinde 1939'daki seviyesinin %60 altında gerçekleşmişti. Üstelik buna bir de 1942 yılında getirilen Toprak Mahsulleri Vergisi eklenmiş ve savaşın asıl ekonomik yükü köylünün üzerine bindirilmişti. Boratav bu durumu şöyle anlatıyordu:

> Gayri safi üretimden yüzde 10 alınmasıyla aşarı andıran ve 1946'da kaldırılan vergiden savaş yıllarında 167 milyon lira kadar toplanmıştır. Varlık Vergisi boyutlarına ulaşmamış olmakla birlikte Toprak Mahsulleri Vergisi aşarın kaldırılmasından beri ilk kez tarıma yönelik dolaysız vergi olarak önem taşır ve piyasa için üretmeyen küçük köylünün üzerinde çok ağır bir yük oluşturduğu tahmin edilebilir. (2003: 85-86)

Köylü açısından tek parti iktidarı, vergi memuru ve onun yanındaki jandarmaydı artık ve bu hem uzun yıllar CHP'ye bakışı belirleyecek hem de savaş sonrası hegemonya probleminin temelini oluşturacaktı. Kentlerdeki manzarayı ise tüketim mallarına ulaşılamaması nedeniyle uzayan kuyruklar, ekmeğin karneye bağlanması, fiyatların anormal bir şekilde artışı, stokçuluk, karaborsacılık ve savaş vurgunculuğu oluşturuyordu. Bu süreçte kent yoksulluğu giderek derinleşirken özellikle ticaret burjuvazisinin bir kesimi hızlı bir şekilde zenginleşmiş buna bir de türedi zenginler eklenmişti. Bu dönemde maaşların milli gelirden aldığı pay 1941'de %10 seviyesindeyken, 1942'de 7,4'e, 1943'te ise 5,3'e kadar düşecek, savaş öncesi duruma ise ancak 1944-45 yıllarında yaklaşılabilecekti. Memurlar devletin kendilerine yönelik pozitif ayrımcı tutumundan dolayı yoksullaşmadan daha

az etkilenmiş olsalar da işçi sınıfı açısından tablo çok ciddi bir yoksullaşmaya tekabül ediyordu. Boratav'ın belirttiği üzere; "sabit fiyatlarla sınai üretimde %23, milli gelirde %25 daralmanın görüldüğü bir dönemde reel ücretlerin %55 dolayında düşmesi, işçi sınıfının hayat standartlarındaki mutlak bozulmanın yanı sıra, ücretlerin payının hem sınai hâsıla hem milli gelir içinde önemli ölçülerde daralmış olduğunu" gösteriyordu. (2003: 90)

Savaş bittiğinde tüm bunların sonucu olarak geniş halk kitlelerinde tek parti iktidarına karşı büyük bir öfke ve hoşnutsuzluk birikmiş, halkın iktidara yönelik yabancılaşması doruk noktasına ulaşmış durumdaydı ve iktidar da bunun farkındaydı. Nihat Erim bu farkındalığı şöyle anlatmıştı:

> Tek parti ve tek saf, disiplinli bir politika hayati zehirli ilâçlar gibidir. Dozu kaçırdığınız, mübalağa ettiğiniz zaman, bünyede başka rahatsızlıklar yaratmaya başlar. Bizde de öyle olmuştur. Devlet hayatında murakabe, bir türlü istenildiği gibi tanzim edilememiştir. Daha kötüsü: Türlü sebeplerden çoğalan memnuniyetsizlik, teşkilâtlı bir muhalefet vasıtası ile meydana çıkama[mıştır]... Bir memlekette muhalefet her zaman vardır. Onu biriktirmeyip muntazam bir parti teşkilâtı kanalından açığa vurmak lâzımdır. Emniyet supabı zamanında açılmazsa kazan patlayabilir... Bu durumu, hiç şüphe yok ki, herkesten önce İsmet İnönü görmüştür. (Yetkin, 2014: 176)

Üstelik savaşın dışında kalmanın uluslararası arenada da bir bedeli vardı; çünkü savaş sonrası kurulacak yeni dünya düzeni için masaya oturulduğunda savaşa katılmamış bir Türkiye'nin fazla söz söyleme ve yeni düzenin bir parçası olma hakkı bulunmayacaktı. Dahası savaştan ABD ve İngiltere'yle birlikte "sınırdaki tehdit" olarak görülen Sovyetler Birliği de zaferle çıkmıştı ve Türkiye'nin özellikle savaşın ilk yıllarında Nazilerle ilişkilerinin sıkı fıkı olduğunu herkes biliyordu. Tüm bunlar bir hegemonya bunalımını beraberinde getirecek, Türkiye yönetici sınıfı da bu bunalıma bir çözüm bulma arayışına girişecekti.

CHP'nin halk kitleleriyle iktidar arasındaki yabancılaşmayı ve yaşanan hegemonya bunalımını aşmak için giriştiği ilk işlerden biri toprak reformu olmuştu; köylülerin bir kısmının topraklandırılmasıyla diğer kısmının rızasının yeniden tesis edilebileceği varsayılıyordu:

> II. Dünya Savaşı başladığında Türkiye savaşa dâhil olmadığı hâlde olası savaşa girme ihtimaline karşı orduyu savaşa hazır tutmak amacıyla politikalar benimsenmiştir. Ordunun beslenme ve donanım ihtiyaçlarını karşılamak için hükümet merkez bankasına para basma emri vermiştir. Bu durum enflasyonun artmasına yol açmış, enflasyondaki artış da halkın satın alma gücünü zayıflatmıştır. Buna ek olarak bu dönemin hükümetlerinin fiyat denetimi, Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisini getirmesi toplumun tüm katmanlarını ekonomik olarak olumsuz etkilemiştir. Bu politikalar zayıf durumda olan köylü ve çiftçiyi daha da zor duruma sokmuştur. Hükümet savaşın yükünü küçük ve orta ölçekteki tarım arazilerine sahip köylüye yüklemiştir. Bu dönemde ülke nüfusunun %80'inin kırsal kesimde yaşadığı düşünüldüğünde, bu duruma seçim açısından bakıldığında Tek Parti yönetimini elinde bulunduran Cumhuriyet Halk Partisi için büyük bir tehlike arz etmekteydi. Parti ileri gelenleri köylüyü kazanmak için bir şeyler yapması gerektiğinin farkındaydı. Bunun sonucu olarak Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile toprak meselesi tekrar Meclis'in gündemine geldi. (Doğru, 2021: 836)

Ancak bu girişim iktidar bloğu içerisinde bir krizi de beraberinde getirmiş ve başta Adnan Menderes olmak üzere TBMM'deki büyük toprak ağaları savaş sırasında zenginliğini artıran ticaret burjuvazisini de arkalarına alarak toprak reformuna karşı çıkmışlardı. İktidar yetersiz de olsa bir toprak reformu yapmayı başarsa da bunun en önemli sonucu iktidar bloğundaki bölünmenin bir siyasi krize dönüşmesi ve Demokrat Parti'nin ortaya çıkışı olmuştu. Savaş sonrası "hür dünya"ya katılma mecburiyeti hisseden Türkiye yönetici sınıfının çok par-

tili hayata geçişiyle CHP içerisinden DP'nin çıkışı aynı döneme denk gelecek ve kısa süre sonra da DP iktidar olacaktı.

CHP'nin hegemonya bunalımına bulduğu asıl çare ise 1923 devriminin radikalizmini tasfiye etmek ve halkın kendisine yönelik "vergi memuru artı jandarma" imgesini dinselleşme politikaları aracılığıyla alt etmeye çalışmak oldu. Dolasıyla savaş bittikten sonra din eğitiminin yeniden tartışmaya açılması ve müfredata yeniden din derslerinin konulması, Kuran kurslarının, imam hatip okullarının ve İlahiyat Fakültesi'nin açılması bir tesadüf değildi. Türkiye yönetici sınıfı hegemonya bunalımını Cumhuriyet'in kurucu felsefesinden ve özellikle de laiklikten tavizler vererek aşmaya çalıştı. İlk bölümde ayrıntılı bir şekilde anlattığımız üzere, İslamcı kimliğiyle bilinen Şemsettin Günaltay'ın başbakan yapılması, Hasan Âli Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınıp yerine Şemsettin Sirer'in atanması, Köy Enstitüleri'nin kapatılma sürecine sokulması, eğitim politikalarında yaşanan değişim, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın değişen rolü vs. hepsi bu sürecin bir parçasıydı.

Peki Türkiye yönetici sınıfı uluslararası arenadaki problemi nasıl çözecek ve nasıl yeni uluslararası düzenin bir parçası olacaktı? İşte burada imdada antikomünizm yetişti. Türkiye yönetici sınıfı belki de ABD yönetici sınıfından sonra dünyada Soğuk Savaş'a bu kadar hevesli olan ikinci yönetici sınıftı. Türkiye, jeopolitik konumunun verdiği cesaretle, yani Sovyetler'e komşu olması ve taşıdığı tampon ülke karakteriyle ABD'yle belli bir pazarlık düzleminde buluşmayı bildi. Bu süreçte komünizm bir iç düşman olarak icat edilirken, Sovyetler Birliği ve Sovyet işgali de dış tehdit sıralamasının tepesine yerleştirildi. Bu ise Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri izlenen göreli özerk dış politikanın reddi ve emperyalist bağımlılık ilişkilerinin daha da derinleşmesi anlamına geliyordu.

Emperyalist bağımlılık ilişkilerinde yaşanan bu dönüşümün ekonomi politikalarına yansımaması imkânsızdı elbette ve tam

da bu dönemde devletçi-korumacı-kalkınmacı-planlamacı politikaların terk edilip ABD'nin uluslararası iş bölümü içerisinde Türkiye gibi ülkeler için öngördüğü politikaların benimsenmesi bir tesadüf değildi. Bu politikalar esas olarak Türkiye'yi hammadde ihracatçısı ve mamul imalatçısı bir ülke olarak konumlandırıyor, ağır sanayii yerine tarım, hizmet sektörü ve hafif sanayide uzmanlaşmayı beraberinde getiriyordu. Bu süreçte Türkiye ekonomisi giderek dış borçlara, dış yardımlara bağımlı, sürekli açık veren, sanayileşme perspektifini yitirmiş bir ülkeye dönüştü. IMF ve Dünya Bankası üyelikleri ise süreci daha da derinleştirdi.

Türkiye yönetici sınıfı 2. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı hegemonya krizinden çıkışı dinselleşme ve antikomünizmde buldu, bunu yaparken de ABD'nin/emperyalizmin gölgesine sığındı. Tüm bu süreçte laiklikten ciddi tavizler verildi, dış politikadaki göreli özerklik yitirildi, sanayileşme/kalkınma perspektifi bir kenara bırakıldı, döviz girişlerine ve dış yardımlara bağımlı bir ekonomi ortaya çıktı. Bu süreçte CHP bayrağı Demokrat Parti'ye devretti ve yeni bir hegemonya inşası için daha elverişli bir konjonktüre girildi. Dinselleşme, antikomünizm ve emperyalist bağımlılık ilişkileri yönetici sınıfın hegemonya krizini aşmasını sağladı ama sıkça kullandığım bir ifadeyle söyleyecek olursam bu aynı zamanda "Cumhuriyet'in uzun intiharı"nın da başlangıcı oldu.

Türkiye'de düzenin ikinci büyük hegemonya kriz 60'ların ortalarından itibaren başladı ve 1980'e kadar devam etti. 27 Mayıs cumhuriyetçilerin son atımlık kurşunuydu ama alternatif bir hegemonya kurmayı başaramadı, 1965'te iktidar yeniden DP'nin mirasçısı Adalet Partisi'ne geçti. Ancak bu sefer denkleme yeni bir siyasi özne dâhil olmuştu: Türkiye'de sosyalist sol, önce *Yön* dergisi aracılığıyla fikrî düzlemde, sonra da TİP'in öncülüğünde siyasi düzlemde ilk kez kitlelerle buluşuyor; gençler, aydınlar, işçiler, geniş halk kitleleri yüzünü sola dönmeye

başlıyordu. 1965-71 arası solun yükselişinin karşısına antikomünist şebeke çıkarıldı; ancak başarılı olunamadı ve 12 Mart darbesi geldi. 12 Mart, sol yükselişi durdurmak için düzenin yapmış olduğu bir hamleydi ama hegemonya kurabilecek bir kapasiteye sahip değildi; etkisi de geçici oldu. Sol ise 1974'ten itibaren tekrar yükselmeye başladı ve özellikle 1977-80 arası ülkede bir tür iç savaş yaşandı. Bu aynı zamanda yeni bir hegemonya bunalımı anlamına geliyordu, çünkü ülke çoklu bir kriz konjonktüründeydi.

Özellikle 1977 seçimlerine gidilirken yaşananlar, 1977-80 arası yaşanacakların bir habercisi gibiydi. 5 Haziran'da yapılacak seçimlerin öncesinde şiddet adım adım yükseliyor, sağcı güçler hem CHP'yi hem sosyalist solu hedef alıyordu. İlk saldırı 26 Nisan'da Niksar'da gerçekleşti ve AP'lilerle MHP'lilerden oluşan gruplar Ecevit'e ve CHP'lilere saldırdı; saldırıda taş ve sopaların yanı sıra silah da kullanılmış ve açılan ateşte iki CHP'li genç ağır yaralanmıştı. CHP'liler ertesi gün de Gümüşhane Şiran'da saldırıya uğrayacak ve burada üçü tabanca kurşunuyla olmak üzere yedi CHP'li yaralanacaktı. Benzer bir saldırı 28 Nisan'da Erzincan'da gerçekleşecek ve CHP otobüsü Ecevit'in kaldığı otelin önünden hareket ederken MHP binasından açılan ateşle 10 kişi yaralanacaktı. (Yaşlı, 2020: 313)

Bu saldırıdan sadece iki gün sonra, 1 Mayıs için Taksim Meydanı'nda toplanan yüz binlerce kişinin üzerine meydandaki İntercontinental Oteli'nin ve Sular İdaresi binasının çatısından açılan ateşle 34 kişi yaşamını yitirdi, yüzlerce kişi de yaralandı. Sağ basın yaşananları Sovyetik fraksiyonlarla Maocu fraksiyonlar arasındaki bir çatışma gibi sunmaya çalışırken, Ecevit "seçimler yaklaştıkça tertipler yoğunlaşıyor" diyecek, DİSK de yapılacak seçimlere işaret ederek, "Biz 1 Mayıs günü düzenlenen görkemli gösteriye hunharca yapılan saldırıyı, CHP'nin seçim mitinglerine yapılan faşist saldırılardan ayrı tutmuyoruz", şeklinde bir açıklama yapacaktı. (Yaşlı, 2020: 314)

Saldırılar Mayıs ayı boyunca devam etti ve Ecevit 21 Mayıs'ta Malatya'da halka seslenirken miting alanına çok yakın mesafedeki bir bankaya bomba atıldı. 22 Mayıs'taki Kars mitingi de saldırıya uğradı ve iki kişi tabancayla, 15 kişi de taş ve sopalarla yaralandı. Çok daha geniş kapsamlı bir provokasyon ise artık seçimlere günler kalmışken, 29 Mayıs'ta gerçekleşecekti. O gün Ecevit İzmir Çiğli Havalimanı'nda bir suikast girişimiyle karşı karşıya kalacak, yanındaki Mehmet İsvan emniyet envanterinde bulunmayan bir mermiyle yaralanacaktı. İstanbul'da ise Yeşilköy Havalimanı'na ve Sirkeci Garı'na bırakılan zaman ayarlı bombalar 15 dakika arayla patlayacak ve 5 kişi yaşamını yitirirken, 51 kişi de yaralanacaktı. (Yaşlı, 2019: 294)

Sürecin finali ise yine Taksim Meydanı'nda yapıldı. Demirel 2 Haziran günü Ecevit'e, ertesi gün Taksim'de yapılacak mitingde suikasta uğrayacağını ve bunun arkasında 1 Mayıs katliamını ve Çiğli'deki suikast girişimini tertipleyen güçler olduğunu bildiren bir istihbarat bilgisi iletti. Ecevit ise aynı gün radyoda yaptığı seçim konuşmasında Demirel'in mektubu halkla paylaştıktan sonra 3 Haziran'da Eşi Rahşan Ecevit'le birlikte Taksim Meydanı'nda olacaklarını, hiç kimseye orada toplanma çağrısı yapmayacağını ama o gün miting saatinde seçim otobüsünün üzerinden miting konuşmasını yapacağını açıkladı. Ertesi gün meydan hınca hınç dolacak, CHP ise 5 Haziran'daki seçimlerden birinci parti olarak çıkmayı başaracaktı.

Ecevit'in CHP'si seçimlerden birinci parti olarak çıksa da tek başına hükümet kuracak vekil sayısına ulaşamamıştı ve bu da beraberinde yeni bir hükümet bunalımını getirecekti. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün hükümeti kurma görevini verdiği Ecevit diğer parti liderleriyle yaptığı görüşmeler başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra bir azınlık hükümeti kurmaya karar verdi; ancak kurduğu hükümet Meclis'te güvenoyu alamadı. Korutürk bu sefer görevi Demirel'e verecek, Demirel de MHP, MSP ve AP'yle birlikte ikinci Milliyetçi Cephe'yi kuracak

ve yeni hükümet 1 Ağustos'ta Meclis'ten güvenoyu alarak göreve başlayacaktı. Ancak bu hükümetin de ömrü uzun olmadı; 11 Aralık'ta yapılan yerel seçimlerde CHP 67 ilin 42'sindeki belediyeleri kazanırken, AP, MHP ve MSP toplamda 23 ilde başarılı oldu. Seçimin ardından AP'de ardı ardına istifalar yaşanacak ve MC hükümeti Meclis çoğunluğunu yitirecekti. Aynı günlerde Ecevit, İstanbul'da gözlerden uzak bir otelde AP'den istifa eden 12 milletvekiliyle bir araya gelecek ve kendilerine verilecek bakanlık sözü karşılığında bu vekiller CHP'ye katılacaktı. "Güneş Motel hadisesi" olarak bilinen bu vekil transferlerinden sonra, yılın son günü, yani 31 Aralık 1977'de Meclis'te gensoru görüşmelerinden sonra bir oylama yapıldı ve güvensizlik oyu sayısının 228 çıkmasıyla birlikte hükümet düştü, Korutürk ise 1 Ocak 1978'de hükümeti kurma görevini bir kez daha Ecevit'e verdi.

Ecevit kısa süre içerisinde hükümeti kurdu ve 17 Ocak'ta Meclis'ten güvenoyu alarak göreve başladı. Ancak yeni hükümet, 10 eski AP'liye ek olarak, Meclis'te üç vekili bulunan Cumhuriyetçi Güven Partisi'ne verilen iki ve tek vekili bulunan Demokrat Parti'ye verilen bir bakanlıkla, son derece kırılgan bir nitelik taşıyordu. Hükümet kurulduktan çok kısa bir süre sonra ise siyasal şiddet yeni bir evreye geçecek, 1978 yılı boyunca faşist terör Ecevit hükümetini devirmek ve sosyalist solu sindirmek için daha önce başvurmadığı yöntemlere başvuracaktı. Bu durumu başka bir çalışmamda şöyle anlatmıştım:

> 1978, Ülkücü Hareket'in stratejik bir şiddet siyasetini devreye soktuğu yıl oldu. Hedef bir yandan şiddet aracılığıyla Ecevit hükümetine sıkıyönetim ilan ettirmek ve onu devirmek, bir yandan da milliyetçi-muhafazakâr kitlelerin korkularına ve güvenlik kaygılarına oynayarak komünizmle mücadelede tek seçenek hâline gelmekti. Şiddetin yükselişinde Ülkücü Hareket'in kendi korkuları da rol oynamıştı, çünkü solun ve işçi hareketinin yükselişi devam ediyor, ayrıca silahlı sol örgütler de ülkücü şiddete karşı misillemelerde bulunuyor, onlara ciddi kayıplar verdiriyorlardı.

> İşte böyle bir konjonktürde 1978 yılı boyunca siyasi suikastlar ve kitle katliamları siyasete damgasını vuracak, çok kanlı bir süreç yaşanacaktı. (Yaşlı, 2019: 299-300)

Bu süreç 16 Mart günü başladı ve o gün İstanbul Üniversitesi'nden toplu çıkış yapan solcu öğrencilere yönelik bombalı saldırıda yedi kişi yaşamını yitirdi. 24 Mart günü ise bir savcı hedef alınacak ve Doğan Öz öldürülecekti; Öz yürüttüğü soruşturmalarla ve açtığı davalarla uzun süredir farklı sağ grupların hedefindeydi ve MHP tarafından hedef gösterilmesinin ardından İbrahim Çiftçi tarafından öldürülmüştü. 14 Nisan'da Malatya'nın tanınmış sağcı siyasetçilerinden Hamit Fendoğlu Ankara'dan yollanan bir bombalı paketle öldürüldü ve hemen ardından kentte CHP'lilere, sosyalistlere ve Alevilere karşı bir provokasyon başlatıldı. AP ve MHP'lilerin başını çektiği ve iki gün boyunca devam eden saldırılarda sekiz kişi yaşamını yitirecek, yüze yakın kişi de yaralanacaktı. 11 Temmuz günü bir suikast daha gerçekleşti ve Tüm Öğretim Üyeleri Derneği başkanı Bedrettin Cömert öldürüldü. 4 Eylül'de ise Malatya'dakinin benzeri bir provokasyon Sivas'ta devreye sokuldu ve Alevilerin yoğun olarak yaşadığı mahallelere saldırılar düzenlendi. Bu saldırılarda on iki kişi yaşamını yitirirken bine yakın işyeri de tahrip edildi. Halkın ve devrimcilerin birlikte direnmesinin sonucu olarak saldırganlardan sekizi de çatışmalarda öldü. Yılın sonlarına doğru faşist terör daha da yükseldi. 8 Ekim 1978'de Ankara Bahçelievler'de bir katliam gerçekleşti ve TİP'li yedi öğrenci Abdullah Çatlı'nın organize ettiği bir ev baskınıyla öldürüldü. 20 Ekim 1978'de İTÜ eski rektörlerinden akademisyen Bedri Karafakioğlu katledilirken, 26 Kasım 1978'de vurulan ODTÜ öğretim üyesi Necdet Bulut 8 Aralık günü hayatını yitirdi. Sürecin zirve noktasını ise 19 Aralık günü başlayan Maraş Katliamı oluşturacak, Türkiye tarihinin bu en büyük kitle katliamında yüz on bir kişi faşist teröre kurban gidecekti. Ecevit hükümeti bu saldırı dalgasına karşı koyamayacak ve Maraş

Katliamı'ndan sonra tam da MHP'nin ve sağ çevrelerin istediği üzere 26 Aralık'ta sıkıyönetim ilan edecekti. Sıkıyönetim ilanı şiddeti durdurmakta bir işe yaramadığı gibi Ecevit'in izlediği basiretsiz ve dirayetsiz siyaset kendisine yönelik desteği azaltacak, 14 Ekim'de beş milletvekili için yapılan ara seçimlerde beş koltuğu da AP kazanacak ve Ecevit 16 Ekim'de istifa edecekti. (Yaşlı, 2019: 300 vd.)

Ecevit'in istifasının ardından Süleyman Demirel bir kez daha hükümeti kuracaktı; ancak 12 Kasım 1979'da kurulan bu hükümet de kırılgan bir nitelik taşımaktaydı, çünkü MSP ve MHP bu sefer koalisyona dâhil olmak yerine Demirel'i dışarıdan desteklemeyi tercih etmişti. 12 Eylül öncesinin son hükümetinin en önemli icraatı ise darbenin ekonomi politiğini oluşturan 24 Ocak Kararları'nı almış olmasıydı; Türkiye kapitalizmi 1977'den beri devam eden krizinden bu programla ve mevcut birikimini değiştirerek çıkabileceğini düşünüyordu.

Kapitalizmin 20. yüzyıldaki ikinci büyük krizi olan 1974 krizinin Türkiye'yi etkilememesi imkânsızdı. Demirel'in başbakanlığındaki Milliyetçi Cephe hükümeti yapay yöntemlerle krizi iki yıllığına ötelemeyi başarmışsa da 1977'ye gelindiğinde Türkiye ekonomisi yeni bir kriz konjonktürüne girmiş durumdaydı:

> 1977 yılında dış ticaret göstergeleri şiddetle bozulmuştur. İhracat bir önceki yıla göre 200 milyon dolar gerilerken, ithalat –adeta son bir çabayla- %13 (660 milyon dolar) artırılmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı %30'a düşerken dış ticaret açığı 4 milyar doları aşmıştır. Milli hasılanın %5'e yaklaşan bir oranda büyümesine imkân veren ve kısa dönemli, yüksek faizli DÇM, banker borçları ve ticari kredilerle mümkün kılınan bu zorlama, yıl sonu geldiğinde bütün kredi kanallarının tıkanmasıyla sonuçlandı ve petrol dâhil tüm ithalatın peşin ödemeyle yapılması zorunluluğunu doğurdu. (Boratav, 2003: 140)

Yukarıda anlattığımız üzere 1977 yılının sonuna gelindiğinde İkinci Milliyetçi Cephe hükümeti düşmüş ve 1 Ocak 1978'de

Ecevit yeniden başbakan olmuştu. Ecevit bir yandan IMF'yle anlaşmaya çalışıyor, öte yandan yaslandığı halk sınıflarının desteğini yitirme korkusuyla IMF'nin taleplerini yerine getirmeye cesaret edemiyordu, radikal bir sol programı izlemeye ise hiç niyeti yoktu. Bunun sonucu Boratav'ın da belirttiği üzere, "yemeklik yağlardan benzine kadar uzanan bir dizi temel malda kuyruklar ve malın cinsine göre değişen boyut ve biçimlerde karaborsaların oluşması" oldu. (Boratav, 2003: 141)

Kuyrukların uzayıp gittiği ve temel gıda ürünlerine dahi ulaşılmakta büyük zorluk çekildiği bu yıllarda enflasyon 1978'de yüzde 53'e, 1979'da ise yüzde 64'e çıktı. 1977'nin sonunda Demirel hükümetinin yaptığı devalüasyonla 17,50'den 19,25'e yükselttiği dolar kuru, Ecevit'in hükümette olduğu 1978 yılının Şubat ayında 25 TL'ye, 1979 Haziran'ında ise 47 TL'ye çıktı. Dolayısıyla ülke hem kronik enflasyon hem de süreklileşmiş devalüasyon dönemine girmiş durumdaydı ve çoklu kriz giderek derinleşiyordu. (2003: 141)

Bu enflasyonist ortamda reel ücretlerin de hızlı bir şekilde aşınması gerekirdi ama öyle olmamıştı; çünkü işçi hareketi ciddi bir güce sahipti ve kârlar düşerken reel ücretler enflasyonun üstünde kalmıştı. İmalat sanayinde ücretlerin katma değerden aldığı pay 1976'da yüzde 31,7'yken 1979'a gelindiğinde bu oran yüzde 38,3'e yükselmişti. Bu artış esas olarak kamu sektöründen kaynaklanıyordu ama özel sektörde de daha ılımlı olmakla birlikte benzer bir tablo vardı. Özel sanayi kuruluşlarında 1970-74 yılları arasında ücretlerin katma değere oranı ortalama yüzde 32,1'ken 1975-79 yılları arasında yüzde 34,1 olarak gerçekleşmişti. (2003: 143-144)

Dolayısıyla ortada Türkiye'nin sermaye düzeni açısından sürdürülemez bir tablo vardı ve bu tablo standart IMF programlarıyla değiştirilemezdi, birikim rejiminin değişmesi gerekiyordu. TÜSİAD gidişata dair ilk tepkisini gazete ilanları yoluyla 1979 yılında verdi. 13 Mayıs 1979'da gazetelerde tam sayfa ola-

rak yayınlanan "Gerçekçi Çıkış Yolu" başlıklı ilk ilanda ekonominin içinde bulunduğu durum anlatılıyor ve çözüm önerileri sıralanıyordu, ilana ruhunu veren şey ise sermaye sınıfının duyduğu büyük endişeydi:

> Büyük harflerle yazılmış olan "ülkemizi hürriyetçi demokrasi içinde refaha götürecek güç hür teşebbüstür, kişiyi her zaman daha çok ve daha verimli çalışmaya sevk etmiş olan hür teşebbüs. Çağımızın ileri toplumları, refaha hürriyet içinde yalnız bu yolla erişmişlerdir. Bir başka yol yoktur" cümleleriyle biten bu ilan, 1979 yılı Türkiye'sinde sermayenin bütün korkularını dile getirmesi açısından önemliydi. Büyük sermaye sadece ekonomik krizden endişe duymamakta, bunun Türkiye'de bir düzen değişikliğiyle sonuçlanabileceğine dair korkusunu da dile getirmekteydi. Dolayısıyla sadece hükümete yönelik bir tepki söz konusu değildi, adı konulmamış olsa da kastedilen ve asıl korkulan şey sosyalizmdi. TÜSİAD, "hür teşebbüse ve hürriyetçi demokrasiye", yani esas olarak kapitalizme yönelik bir tehdit algısı görmekte ve bunun bertaraf edilmesini talep etmekteydi. İktidardan beklenen sadece ekonomik birtakım önlemler alması değil, piyasa ekonomisinden sapma anlamına gelen uygulamalardan bir an önce vazgeçmesiydi. Tam da bu nedenle ortada bir hegemonya krizinin bulunduğunu, TÜSİAD'ın ve Türkiye sermaye sınıfının bu krizin farkında olduklarını ve yeni bir hegemonya arayışı içerisine girdiklerini söylemek mümkündü. (Yaşlı, 2020: 396-397)

Bu ilanın ardından gazetelerde iki TÜSİAD ilanı daha yayınlandı, Türkiye sermaye sınıfı bu ilanlar aracılığıyla taleplerini açıklıyor, ekonomide neoliberal bir dönüşüm talep ediyordu. İşte Ecevit hükümetinin düşüşünün ardından Demirel'in başbakanlığında ve Turgut Özal'ın öncülüğünde yürürlüğe konan 24 Ocak Kararları sermaye sınıfının değişim talebine denk düşen bir programdı. Ancak bu noktada devreye başka bir mesele giriyordu. İşçi sınıfının ve solun bu kadar güçlü olduğu bir konjonktürde standart IMF politikalarının ötesine geçecek ve eko-

nomiyi neoliberal paradigmaya göre yeniden yapılandıracak bir programın uygulanma şansı yoktu. İşte bu noktada ordu devreye girecek, asker emek hareketini ve sosyalist solu şiddetli bir şekilde ezerken, ülkeyi Demirel hükümeti döneminde yürürlüğe konulan 24 Ocak Kararları için bir dikensiz gül bahçesine çevirecek ve hegemonya bunalımına çok önemli bir müdahalede bulunmuş olacaktı.

Düzen 1965-80 arası komünizmle mücadele adına paramiliter bir gücü, Ülkücü Hareket'i ve MHP'yi göreve çağırmıştı, bunun yanı sıra siyasal İslam Milli Görüş ismiyle bir aktör olarak sahneye çıkmış durumdaydı. Dahası komünizmle mücadele adına "ortanın solu" icat edilmiş, Ecevit 70'lerin en önemli figürlerinden biri hâline gelmişti. Ancak tüm bunlar yeterli olmamıştı; 70'lerin sonuna doğru gidilirken işçi sınıfı daha da politikleşiyor, grevde geçen iş günü sayısı giderek artıyor, kâr oranları düşüyordu ve bu kapitalizm açısından gerçek kriz anlamına geliyordu. Tüm bunlara derinleşen bir siyasal şiddet de eklenmiş durumdaydı, faşist terör giderek politize olan halk kitlelerini sindirmek için siyasi cinayetlerden kitle katliamlarına uzanan bir genişlikte eylemlerini hızlandırmıştı, sol örgütler ise bu saldırılara karşı giderek artan misillemelerde bulunuyorlardı ve ülke bir tür iç savaş yaşıyordu. İşte tüm bunlar bir araya geldiğinde düzen açısından yeni bir darbe kaçınılmaz hâle gelmişti. 12 Eylül çoklu krizin neticesinde ortaya çıkan hegemonya bunalımına sermaye adına müdahale girişimiydi.

12 Eylül hegemonyanın zor yanına çubuğu büküyordu ama düzenin rıza tesisine de ihtiyacı vardı. Sendikalar kapatılmış, grevler yasaklanmış, devrimci örgütler etkisizleştirilmişti ve 24 Ocak Kararları'nın hayata geçirilmesinin önünde hiçbir engel kalmamıştı ama bunlar tek başına yeterli değildi. Solun sadece fiziksel olarak değil fikren de ezilmesi, kitlelerin yüzünü bir daha sola dönmemesi için ideolojik adımların atılması ve yeni bir hegemonyanın kurulması gerekiyordu. İşte dinselleşme bir

kez daha bunun için yardıma çağrıldı ve Aydınlar Ocağı'nın Türk-İslam sentezi resmî ideolojinin merkezine yerleşti. 12 Eylül generalleri kendilerini Atatürkçü olarak nitelendiriyorlardı ama kendilerine ideolog olarak seçtikleri Aydınlar Ocağı'nın mensupları önceki sayfalarda gördüğümüz üzere Mustafa Kemal'le de Cumhuriyet'in kurucu felsefesiyle de kavgalıydılar. Onlar Osmanlı-Türkiye tarihine baktıklarında milletin hakiki değerlerinden ve ait olduğu medeniyetten kopartılışını görüyorlardı, Cumhuriyet'in kuruluşu da bunun zirve noktasıydı. Şimdi ise karşılarına bu "yanlış"ı düzeltmek için bir fırsat çıkmıştı. Komünizmle mücadele adına kendilerine devlet katında açılan kapılardan girmiş ve darbeyle birlikte "devletlû" olma şansı bulmuşlardı. Onlar da bu şansı kullandılar ve siyasal, toplumsal ve kamusal alanların dinselleşmesi için çok hızlı adımlar attılar.

Ancak mesele sadece Aydınlar Ocağı ve Türk-İslam sentezi değildi. Önce 12 Eylül ve sonra ANAP iktidarında tarikat ve cemaatlerin görünürlüğü giderek artmaya başladı. Özellikle eğitim alanında art arda açılan okullar, dershaneler, yurtlar aracılığıyla tarikat ve cemaatler okumuş kadrolar yetiştirmeye ve sonra da bunları bürokrasiye yerleştirmeye başladılar. Bununla da yetinmediler ve bugün her birinin birer holdinge dönüşmesini sağlayacak şekilde serbest piyasa ekonomisine eklemlenerek şirketleştiler, ticari faaliyetlerini yoğunlaştırdılar. Buna imam hatiplerin sayısının artışı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın büyüyen etkisi ve Arap sermayesinin Türkiye'ye girişi eşlik etti.

Velhasıl, 1977-80 aralığında düzen 1946'dan çok daha yoğun bir hegemonya bunalımıyla karşı karşıya kaldı; bu hem sermayeyi hem de devleti son derece ürküttü, mesele her ikisi için de bir beka meselesiydi. Buna verilen yanıt 1946'dakinden çok daha yoğun bir dinselleşme siyasetinin devreye sokulması oldu. 24 Ocak Kararları Türkiye ekonomisini liberalize etmiş, sermaye sınıfı ihracata ve uluslararası rekabete yönelmişti. Bu ise emeğin örgütsüz olmasını gerektiriyordu, çünkü rekabet ancak

ucuz işgücü ile söz konusu olabilirdi. Fakat bu da yeterli değildi; ucuz emeğe bir de düşük değerli TL'nin eşlik etmesi gerekiyordu. TL'nin değeri düşük oldukça Türkiye kapitalizminin ürettiği ürünler uluslararası pazarlarda fiyat rekabetine girebilirdi.

Yalçın Küçük 1979'da yayınlanan *Bir Yeni Cumhuriyet İçin* adlı kitabında gelmekte olanı öngörerek şöyle demişti:

> "İnsanlar her gün lahmacunu kolay kolay kabul etmezler. Gerçekten güzel insanlar güzel şeylere layıktır. Ancak Türkiye'nin kapitalizmi, bundan sonraki dönemde işçi ve emekçiye yalnızca lahmacun vaat edebiliyor. Amma bunun da tek başına yetmeyeceğini bilmektedir. Bu yüzden lahmacunla birlikte işçi ve emekçiye bir de 'öbür dünya' vaat edecek. Öyleyse, Türkiye kendi iç dinamiğiyle, daha aşırı bir dinselliğin baskısı altına girecek. (...) Kayıp her taraftan. Kaybedenler var. Yalnız şu da var: Kazananlar olmazsa kaybedenler olmaz. Tersi de doğru. Yoktan var olmaz; vardan yok olmaz. İşçi ve emekçiler kaybediyor. Çok kazananlar var. Gelir bölüşümü, insafsız bir hızla, daha da bozuluyor. Bundan bir sonuç çıkıyor: Türkiye'de lüks tüketim için üretim ve gerçekten lüks tüketim için harcama alanları açılıyordu. Bu yüzden Türkiye ekonomisi, artık fakirleşen işçi ve emekçileri için, İslâm'ın "tevekkül felsefesine" daha çok muhtaç duruma geliyor. Siyasal iktisatın duygusuz fakat açıklayıcı mantığıyla bakınca ortaya şöyle bir tablo çıkıyor: Ufukta İslâm var. Aslında İslamcı baskı şimdi de var. Ufukta olan daha derin bir dinsellik. (Küçük, 1980: 547-548)

Emeğin ucuz, TL'nin düşük değerli ve dolayısıyla hayatın pahalı olduğu bir Türkiye'de "emeğin tevekkülü" için daha çok dinselleşmeye ihtiyaç vardı ve Türkiye yönetici sınıfı bunun farkındaydı. Türkiye ekonomisinin neoliberal doğrultudaki dönüşümüne dinselleşmenin yoğunlaşması eşlik etti ve bu da Atatürkçülük kisvesi altında askerler eliyle gerçekleştirildi. Cumhuriyet'in uzun intiharındaki ikinci büyük aşama böyle geçildi.

Önce asker postalıyla sonra da ANAP iktidarı ve Turgut Özal'la tesis edilmek istenen hegemonyanın ömrü uzun olma-

dı, Türkiye 1990'ların hemen başında yeni bir çoklu kriz konjonktürüne girdi. ANAP 1983 ve 1987 seçimlerini kazanmıştı, piyasacı ideoloji toplumun geniş kesimlerine sirayet etmeye başlamış, köşe dönmecilik, kısa yoldan zengin olma, rüşvet, torpil, kayırmacılık, çürümeyi beraberinde getirmişti ama darbe solun üzerinden silindir gibi geçse de tamamıyla silmeyi başaramamıştı, Türkiye'de yeni bir sınıf hareketinin ayak sesleri duyuluyordu. 1989 yılında, Mart, Nisan, Mayıs aylarına yayılacak bir şekilde devam ettiği için "Bahar Eylemleri" olarak da anılan ve başını kamu çalışanlarının çektiği eylemler başladı. Aziz Çelik "Bahar Eylemleri"ni şöyle anlatmıştı:

> 1989 başında 600 bin kamu işçisinin toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesinin gündeme gelmesi üzerine Türk-İş sözleşme görüşmelerini ortaklaşa yürütmek ve ortak tutum almak için kamu kesiminde örgütlü olan 26 üye sendikanın içinde olduğu bir Koordinasyon Kurulu oluşturmuştu. Müzakerelere kamu işletmelerini temsilen 3 kamu işveren sendikası katılıyordu. Ancak, kamu işveren sendikalarıyla yapılan görüşmelerde hiçbir ilerleme sağlanamadı. Kamu işveren sendikaları görüşmelerde ücret teklifi dahi vermediler. Sözleşme görüşmelerinde hiçbir ilerleme sağlanamaması üzerine kamu işyerlerinde çalışan yüz binlerce işçi 1989 Mart ayından başlayarak Bahar Eylemlerini başlattı. Bahar Eylemleri 12 Eylül 1980'den sonra büyük bir sessizliğe gömülen işçi hareketinin yeniden dirilişinin simgesi oldu. (Çelik, 1996: 103)

Bahar eylemleri 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül'ün yarattığı ve Özal şahsında temsil edilen emek rejimine, düşen ücretlere ve yoksulluğa karşı darbe sonrası gerçekleşen en büyük itirazdı. Özal ise itirazın büyüklüğünü görmemiş ve çalışanların temsilcileriyle görüşmeyi dahi reddetmişti. 22 Mart 1989'da başlayacak olan ve 24 bin işçinin katılacağı İskenderun ve Karabük Demir Çelik grevleri ise hükümet tarafından ertelenmişti. İşte böyle bir konjonktürde yapılan 27 Mart 1989 seçimlerinde, 1987 genel seçimlerinde yüzde 36,3 oy alan ANAP'ın oyları yüzde

21,8'e düştü, ANAP sadece iki yılda seçmeninin üçte birini kaybetmişti. Ancak mevzuu sadece ANAP'ın oylarındaki bu hızlı düşüş değil Erdal İnönü liderliğindeki Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SHP) %28,7 oranında bir oy alarak birinci parti olmasıydı.

Seçim yenilgisine rağmen, Turgut Özal o sene görev süresi biten Kenan Evren'in yerine cumhurbaşkanı adayı oldu ve TBMM'de yapılan oylamada cumhurbaşkanı seçildi. SHP'yle birlikte Süleyman Demirel'in Doğru Yol Partisi de (DYP) Meclis'teki oylamayı boykot etmişti ve Özal'ın cumhurbaşkanlığının meşruiyeti daha baştan tartışmalı hâle gelmişti. Özal cumhurbaşkanı seçilip ANAP'ı Yıldırım Akbulut'a emanet edecek ve fiilî bir "partili cumhurbaşkanı" olarak Çankaya Köşkü'ne çıkacak ama Türkiye 1991 yılında yapılacak genel seçimlerle birlikte uzun bir "koalisyonlar çağı"na ve yaklaşık on yıla yayılacak olan yeni bir çoklu kriz konjonktürüne girecekti.

1987'de yapılan referandumda siyasi yasakların kalkması yönünde bir sonuç çıkmasıyla birlikte tekrar siyasete dönen Süleyman Demirel'in DYP'si, 20 Ekim 1991 seçimlerinde birinci parti olarak çıkmayı başarmıştı ama tek başına hükümet kuracak vekil sayısına ulaşamamıştı. Özal'a kazan kaldıran ve seçimden kısa bir süre önce genel başkanlık koltuğuna oturan Mesut Yılmaz'ın ANAP'ı ise ikinci parti olmuştu. 1989 seçimlerinin kesin galibi SHP, geride kalan iki yılda sahip olduğu belediyeleri iktidar yürüyüşünün bir parçası hâline getirememiş ve oylarındaki kısmi bir düşüşle birlikte ancak üçüncülüğü alabilmişti.

"Koalisyonlar çağı"nın ilk koalisyon hükümetini Demirel'in DYP'si ile İnönü'nün SHP'si kurdu ve yeni hükümet 20 Kasım 1991'de Meclis'ten güvenoyu alarak göreve başladı, Demirel başbakan olurken İnönü'de başbakan yardımcısı ve devlet bakanı oldu. Koalisyonun ikinci yılında, yani 1993'te, Turgut Özal kalp krizi geçirerek ölecek, Demirel ise cumhurbaşkanlığına seçilecek ve DYP'nin başına Tansu Çiller geçecekti. Erdal İnönü ise

yine aynı yıl yapılan SHP kurultayında genel başkanlığa aday olmayacak ve Murat Karayalçın SHP'nin yeni genel başkanı olacaktı. Böylece DYP-SHP koalisyonu bir süre daha Çiller-Karayalçın ikilisiyle yoluna devam edecekti.

1993 yılı bütün bir 90'lı yıllara yayılacak olan çoklu krizin zirve yaptığı yıl oldu. Bu yıla şüpheli ölümler, suikastlar, sabotajlar ve kitle katliamları damgasını vurdu. 24 Ocak 1993'te gazeteci Uğur Mumcu arabasına yerleştirilen bombayla evinin önünde öldürüldü ve yüz binlerce kişinin katıldığı cenaze töreni laik kitlelerin, yükselen siyasal İslam'a karşı öfkelerini gösterdikleri bir protesto eylemine dönüştü.

5 Şubat'ta dürüstlüğüyle tanınan eski Maliye Bakanı Adnan Kahveci şüpheli bir trafik kazası neticesinde eşi ve kızıyla birlikte yaşamını yitirdi. 17 Şubat'ta Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in uçağı Ankara'da yine şüpheli bir şekilde düştü ve Bitlis'le birlikte beş subay hayatını kaybetti. 17 Nisan'da Turgut Özal, Orta Asya seyahatinden döndükten sonra kalp krizi geçirerek öldü, birçok farklı isim ve çevre Özal'ın bir suikasta kurban gittiğini iddia etti.

24 Mayıs günü PKK, Bingöl'de usta birliklerine giden silahsız askerlerin olduğu otobüsün önünü keserek otuz üç eri öldürdü, bu aynı zamanda PKK'nin bir süre önce ilan ettiği ateşkesin bozulması anlamına geliyordu ve devlet bu saldırının ardından yeni bir savaş konseptine geçecek, Kürt sorununda karşılıklı ve yeni bir şiddet dalgası yükselecekti.

2 Temmuz günü Pir Sultan Abdal Şenlikleri kapsamında düzenlenecek etkinlikler için Sivas'a giden sanatçı, aydın ve yazarların içinde bulunduğu Madımak Oteli, Aziz Nesin bahane edilerek gericiler tarafından kuşatıldı ve yakıldı. Kuşatma saatler boyunca devam etmesine rağmen devlet güçleri kalabalığa müdahale etmedi ve oteldeki çoğu Alevi olan sanatçı, aydın ve yazarlardan otuz üçü yaşamını yitirdi. Katliamdan üç gün sonra PKK Erzincan'ın Başbağlar köyünü basarak otuz üç köylüyü

kurşuna dizecek ve bunun Sivas katliamına yönelik bir misilleme olduğunu açıklayacaktı.

Bu katliamlardan çok kısa bir süre sonra, 12 Temmuz'da Mehmet Ağar, 25 Haziran günü hükümeti kurarak başbakan olan Tansu Çiller tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü görevine atandı. Bu atama ise bir tesadüf değildi; PKK karakollara ve korucu köylerine saldırılarını artırırken, devletin yeni savaş konseptine geçişinin işaretlerinden biriydi. Bu konseptin sonuçlarından biri, kontrgerilla operasyonlarının hız kazanması ve legal Kürt siyasetçilerle PKK'ye destek verdiği iddia edilen iş adamlarına yönelik seri suikastlar oldu. Bu suikastlar zinciri milletvekillerine kadar uzanacak ve Halkın Emek Partisi (HEP) milletvekili Mehmet Sincar 4 Eylül'de öldürülecekti.

Ülke tarihinin en kaotik ve en kanlı yıllarından biri geride bırakılırken Türkiye 27 Mart 1994'te yerel seçimlere gitti ve Erbakan'ın Refah Partisi seçimlerden üçüncü parti olarak çıkmasına rağmen büyükşehirlerde %22,4 oranında oy alarak birinci parti oldu ve hem Ankara'da hem İstanbul'da belediye başkanlıklarını aldı. Bu ise düzenin hegemonya bunalımına Kürt sorunundan sonra bir de siyasal İslamcılığın eklemlenmesi anlamına geliyordu. Sosyalist solun yokluğunda ve SHP'nin başarısızlığıyla birlikte Milli Görüş büyük kentlerdeki yoksul kitleleri düzen dışı bir retorikle örgütlemeyi başarmıştı ve İslamcılığın iktidara yürüyüşü 1994 seçimleriyle başlayacaktı.

Aynı yıla 7 Ocak'ta DYP-SHP koalisyonunun Türk Lirası'nı %13.6 oranında devalüe etmesiyle girilmişti ve bu 24 Ocak Kararları'ndan sonraki ilk devalüasyondu. 9 Şubat'ta Yargıtay Başsavcılığı Refah Partisi hakkında soruşturma başlatacak, 2 Mart günü ise yeni savaş konseptine uygun bir şekilde dokunulmazlıkları kaldırılan 6 DEP'li milletvekili Meclis'ten çıkarken gözaltına alınacak ve tutuklanacaktı. 7 Ocak'taki devalüasyondan sonraki asıl radikal düzenleme 5 Nisan günü geldi ve TL bu sefer de %38 oranında devalüe edilirken ücret ve maaşlarda

kısıtlayıcı önlemlere gidildi, kimi KİT'lerin özelleştirilmesi için adımlar atıldı ve tüm bunların neticesi hem işsizliğin artışı hem de gelir dağılımında bozulma oldu.

1995 yılında, SHP ile Deniz Baykal tarafından tekrar kurulan CHP, CHP adı altında ve Deniz Baykal'ın genel başkanlığında birleşti, ancak 9 Eylül'deki kurultayın üzerinden çok kısa bir süre geçmişken Tansu Çiller'le Deniz Baykal arasında çeşitli anlaşmazlıklar baş gösterdi ve 20 Eylül günü koalisyon bozuldu. Çiller bir azınlık hükümeti kurmayı denediyse de Meclis'ten güvenoyu alamadı ve Çiller'le Baykal tekrar bir araya gelip bir seçim hükümeti kurulması konusunda anlaştılar. Türkiye, 24 Aralık'ta bir kez daha seçime gidecek ve ortaya çıkan seçim sonuçları siyasal İslam'ın iktidar yürüyüşünde yeni bir zafer, düzenin hegemonya bunalımı için ise yeni evre anlamına gelecekti; çünkü Refah Partisi oyların %21,38'ini alarak seçimlerden birinci parti olarak çıkmayı başarmıştı.

Yaşanan bunalımın seçimlerden sonra da devam edeceğinin ilk işareti Cumhurbaşkanı Demirel'in hükümet kurma görevini Erbakan'a vermesine rağmen Erbakan'ın bir koalisyon ortağı bulamayarak görevi iade etmesiydi. Demirel bu sefer görevi seçimden ikinci parti olarak çıkan DYP'nin genel başkanı Çiller'e değil üçüncü parti ANAP'ın genel başkanı Mesut Yılmaz'a verecekti. Yapılan görüşmeler neticesinde merkez sağın bu iki partisi bir koalisyon kuracak ama yeni hükümetin ömrü sadece üç ay sürecekti. Ardından Demirel görevi bir kez daha Erbakan'a verdi ve Erbakan bu sefer Çiller'le anlaşarak hükümeti kurmayı başardı. Tarih 8 Temmuz 1996'ydı ve REFAHYOL olarak da adlandırılan RP-DYP koalisyonu Meclis'ten güvenoyu alarak göreve başlamıştı. Siyasal İslam resmen iktidarda ve Erbakan'da başbakanlık koltuğundaydı artık.

REFAHYOL hükümetinin kuruluşu bunalımı derinleştirmekten başka hiçbir işe yaramadı ve kısa süre içerisinde hemen her kesimden erken seçim çağrıları gelmeye başladı; ancak asıl

önemli ve tarihsel hadise hükümetin kurulmasının üzerinden 7-8 ay civarında bir süre geçmişken, 28 Şubat 1997 tarihli Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında gerçekleşti. Başbakan sıfatıyla Necmettin Erbakan'ın da katıldığı MGK toplantısında kurulun asker kanadından "28 Şubat Kararları" diye de bilinen kararlar masaya getirilecek ve Erbakan "irticayla mücadele"yi hedefleyen bu kararları 28 Şubat tarihli toplantıda imzalamadıysa da birkaç günlük direnişin ardından 5 Mart'ta imzalayacaktı.

Kısa süre içerisinde 28 Şubat'ın bir "süreç" olduğu anlaşıldı; TSK komuta kademesi, 28 Şubat günkü MGK toplantısıyla birlikte resmî bir askerî darbe yapmadan hükümeti devirmeyi hedefleyecek bir yol izlemeye başlamıştı. 21 Mayıs'ta Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş Refah Partisi'nin kapatılması için dava açtı. 7 Haziran günü Genelkurmay Başkanlığı İslami şirketler tarafından üretilen ürünlerin askeriyeye ait alanlarda satılmayacağına dair bir düzenleme getirdi. 10 Haziran'da yüksek yargı başkan ve üyeleri Genelkurmay Başkanlığı'na çağrıldı ve kendilerine irticayla ilgili bir brifing verildi. Tüm bunların neticesinde, Erbakan ordu merkezli basınca dayanamayacak ve 18 Haziran'da istifa edecekti. Aslında Erbakan ve Çiller ikilisinin planı koalisyonu bozdurmamaktı. Erbakan istifa ettiğinde görevi Çiller'in üstlenmesini ve böylece koalisyonun yoluna devam etmesini hedefliyorlardı ama 28 Şubat sürecinin askerle birlikte en aktif isimlerinden biri olan Cumhurbaşkanı Demirel hükümeti kurma görevini Tansu Çiller'e vermeyecek, böylece hükümet sonradan "postmodern darbe" olarak adlandırılan bir şekilde devrilmiş olacaktı.

28 Şubat sürecinde Refah Partisi kapatıldı, Erbakan'a ve bir grup parti yöneticisine siyaset yasağı getirildi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan'a ise aynı yıl Siirt'te okuduğu "Minareler süngü, kubbeler miğfer, camiler kışlamız, müminler asker" dizeleri nedeniyle 1999 yılında hapis cezası verildi. Erdoğan 26 Mart 1999'da girdiği cezaevinden 24

Temmuz 1999'da çıktı ama bu kısacık süreyi kendi siyasi kariyerinin en büyük propaganda araçlarından birine dönüştürdü, belediye başkanlığından siyasi parti liderliğine uzanan süreç tahliye sonrası daha da hızlanacaktı.

Erdoğan'ın cezaevinde olduğu günlerde Türkiye bir genel seçime daha gidecek ve sandıktan bir kez daha koalisyon çıkacaktı Seçimden sadece birkaç ay önce Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesinin de büyük etkisiyle, 18 Nisan 1999'da yapılan seçimlerde Bülent Ecevit'in DSP'si birinci partisi oldu. İkinci parti ise milliyetçilik rüzgârlarının estiği bir konjonktürde tarihinin en yüksek oy oranına ulaşan MHP'ydi. 28 Şubat sürecinin sonucu olarak, kapatılan RP yerine kurulan Fazilet Partisi altı puan civarındaki bir düşüşle üçüncü parti olmuştu. DSP ve MHP, yanlarına dördüncü parti ANAP'ı da alarak yeni bir koalisyon hükümeti kurdular ve yeni hükümet 9 Haziran 1999'da güvenoyu alarak görevine başladı.

Göreve iddialı bir şekilde başlayan DSP-MHP-ANAP hükümetinin sonunu yine bir kriz hazırladı, bu seferki kriz ise bir "devlet krizi"nin tetiklediği yeni bir ekonomik kriz olacaktı. 19 Şubat 2001 tarihli Milli Güvenlik Kurulu toplantısında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, yaşanan tartışma sırasında başbakan Bülent Ecevit'e anayasa kitapçığını fırlatacak, Ecevit'in bunu canlı yayında açıklaması üzerine borsa endeksi o gün %14, ertesi gün ise %18 oranında büyük bir düşüş yaşayacaktı. Gecelik faizlerin %760'a, Hazine borçlanma faizinin %144'e kadar yükseldiği krizde 1 ABD dolarının değeri 680 bin TL'den 1 milyon TL'ye çıkacak, tüm bunların neticesinde seri iflaslara ve yoğun bir işsizlik dalgasına tanıklık edilecekti.

2001 krizi DSP-MHP-ANAP hükümetinin sonunu hemen getirmedi ama Dünya Bankası bürokratlarından biri olan Kemal Derviş, yeni istikrar ve yapısal uyum programını uygulamak için "koalisyonun dördüncü ortağı" olarak anılmasını sağlayacak yetkilerle ABD'den Türkiye'ye geldi. "Güçlü Ekonomiye

Geçiş Programı" adı verilen bu program elbette ki yine kemer sıkmaya dayalı bir yoksullaştırma programıydı ama tıpkı 24 Ocak Kararları gibi bunun ötesine geçip ekonomide radikal birtakım dönüşümler hedefliyordu.

"Derviş yasaları" olarak da bilinen ve yoğun bir siyasal ve toplumsal muhalefete rağmen Meclis'ten hızlı bir şekilde geçirilen kanuni düzenlemeler Türkiye ekonomisini emperyalist sisteme daha sıkı bir şekilde bağlamak gibi bir amaç güdüyordu ve bunda da başarılı olunacaktı. Bu süreçte Türkiye, özel şirketlerin kamu karşısındaki çıkarlarını garanti altına alan Uluslararası Tahkim Yasası'nı kabul etti, Telekom'un özelleştirilmesinin önü açıldı, tütün ve şeker yasası ile tütün ve şeker piyasalarının uluslararası tekellerin kontrolüne geçişi sağlandı ve özelleştirmeler için hukuki zemin hazırlandı, Merkez Bankası yasasıyla neoliberalizmin ilkelerinden biri olan "merkez bankası bağımsızlığı" hayata geçirildi, doğalgaz piyasası yasası ile doğalgazdaki devlet tekeli kaldırıldı, bankacılık yasası ile devletin bankacılık sektöründen çekilmesi ve kamu bankalarının özelleştirilmesi için ilk adımlar atıldı.

Krizin ve sonrasında izlenen yoksullaştırıcı Derviş programının siyasi sonuçlarının olmaması kaçınılmazdı elbette ve Türkiye 1999 seçimlerinden üç sene sonra tekrar bir erken seçime gitti. Ekonomik kriz, Ecevit'in hastalığı ve Bahçeli'nin erken seçim çağrısı sandığı bir kez daha kaçınılmaz hâle getirmişti. 2002 yılına gelindiğinde Türkiye siyasetinde bir yandan 90'larla süreklilikler devam ediyor ama bir yandan da kopuş ve yeni bir dönem işaretleri geliyordu. 28 Şubat sürecinde Öcalan Kenya'dan getirilip cezaevine konulmuş ve PKK bu süreçte ateşkes ilan edip sınır dışına çekilmişti, bu ise devlet açısından Kürt sorunu başlığında kısmi de olsa bir rahatlama anlamına geliyordu. Siyasal İslam başlığındaysa yeni gelişmeler yaşanıyordu. Refah Partisi kapatılınca yerine Fazilet Partisi kurulmuş, kısa süre içerisinde parti içerisinde "gelenekçiler-yenilikçiler ayrışması" diye adlandırılan bir süreç başlamıştı. Gelenekçiler

Erbakan'ın liderliğinin devamından yana olanlardan oluşuyordu, yenilikçilerin başını ise Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve Bülent Arınç çekiyordu. 14 Mayıs 2000'de yapılan parti kongresi ayrışmanın boyutlarını çok net bir şekilde ortaya koydu ve Erbakan siyasi yasaklı olduğu için yerine vekâlet eden Recai Kutan'ın karşısına Erdoğan siyasi yasaklı olduğu için yenilikçilerin en güçlü ikinci ismi Abdullah Gül çıktı. Kutan 633 oy alarak genel başkanlık yarışını kazansa da Gül'ün aldığı 521 oy gidişatın nereye doğru olduğunu gösteriyordu. Kurultaydan kısa bir süre sonra yenilikçiler Fazilet Partisi'nden ayrılma ve kendi partilerini kurma sürecini başlatacaklardı.

Düzenin hegemonya arayışında ilk tercih yenilikçilerin kuracağı parti değildi aslında. DSP içerisinde de Ecevit'e karşı birtakım kıpırdanmalar başlamıştı ve partinin önemli isimlerinden İsmail Cem ve Hüsamettin Özkan, Kemal Derviş'i de yanlarına alarak Yeni Türkiye Partisi (YTP) isimli bir parti kurma girişimini başlatmışlardı. 2000'lerin başındaki yükselen liberal dalgayı temsil etme iddiasındaki YTP'nin kuruluş sürecinde Kemal Derviş'in ayrılıp Baykal'ın CHP'sine katılması ise partinin daha baştan ölü doğmasına neden olmuştu. Artık tek alternatif yenilikçilerin kurduğu Adalet ve Kalkınma Partisi'ydi.

Türkiye 3 Kasım 2002'de bir kez daha sandığa gitti ve AKP henüz kuruluşunun üzerinden bir yıl geçmişken tek başına iktidar olmayı başardı, böylece 11 yıldır devam eden "koalisyonlar çağı" sona erecek ve AKP'li yıllar başlayacaktı. AKP'nin temel vaadi düzenin hegemonya arayışına bir yanıt vermekti. Toplum 11 yıldır devam eden siyasi ve ekonomik krizlerden yorgundu ve 90'lı yıllar boyunca çözülme emareleri göstermeye başlamıştı. Sosyalist sol 12 Eylül öncesi gücünde değildi ama Kürt hareketinin varlığı, siyasal İslam'ın meydan okuyuşu, emek hareketinin zaman zaman yaptığı çıkışlar, yoksul kitlelerin düzenle bağlarını koparma ve radikalleşme eğilimleri yeni bir hegemonyayı gerekli kılıyordu.

AKP bu yeni hegemonyayı ılımlı bir İslamcılık, ABD'yle sıkı bir müttefiklik ilişkisi, Kemal Derviş programını ve IMF ile yapılan anlaşmaları devam ettirme ve böylece Türkiye kapitalizmini istikrara kavuşturma üzerine kurmuştu. Söylem ise esas olarak "demokratikleşme" üzerine yerleştirilmişti, Avrupa Birliği uyum süreci de bu demokratikleşme söyleminin altını doldurmak için kullanılacaktı. AKP bu süreçte "demokrasi"yle "vesayete karşı mücadele" söylemini etkili bir şekilde birbirlerine eklemlemeyi ve başta liberaller olmak üzere farklı siyasal eğilimleri kendi projesi etrafında birleştirmeyi başardı.

İronik olan bu mücadelenin kendisinin bizzat polisiye operasyonlar üzerine inşa edilmesiydi; operasyonları yürüten ise bir dinî cemaatin, yani Gülen Cemaati'nin devletteki, özellikle yargı ve bürokrasideki kadrolarıydı. Bizzat kendisi de Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden gelen ve Said Nursi çizgisini benimseyen Fethullah Gülen'in kurduğu Cemaat, antikomünist mutabakat adına İslamcılara açılan kapılardan girenler içerisinde giderek en güçlü olmayı başarmıştı. 2000'lerin ilk on yılına gelindiğinde artık çoktan bir holdinge dönüşmüş olan Gülen Cemaati'nin yüzlerce dershanesi, yurdu, okulu bulunuyordu ama cemaat aynı zamanda günlük gazete, televizyon ve çok sayıda dergiden oluşan bir medya ağına da sahipti. Cemaat'e asıl gücünü veren ise yaklaşık kırk yıllık bir zaman dilimine yayılmış devlet içi kadrolaşma stratejisiydi. Anadolu taşrasından büyük şehirlere okumaya gelen yoksul aile çocukları arasından devşirilen gençler, gereken endoktrinasyon sürecinden geçtikten sonra bürokrasiye yerleştiriliyorlardı ve cemaat özellikle yargı ve emniyet içerisinde örgütlenmeyi tercih etmişti; ordudaki etkisi ise 15 Temmuz darbe girişimiyle ortaya çıkacaktı.

AKP, Gülen Cemaati'nin operasyonel kadrolarıyla yürütülen bu polisiye operasyonla arkasına geniş bir medya ve kamuoyu desteğini de almayı başardı ve uzunca bir süre "demokratikleşme" ve "vesayetle mücadele" sentezini başarıyla devam ettirdi.

Öyle ki 2010 yılında "12 Eylül'le hesaplaşma" adı altında bir anayasa değişikliği reformu dahi yapılacak, bu referanduma liberal cenahın "yetmez ama evet" sloganı damgasını vuracaktı. Oysa esas hedef tıpkı Ergenekon ve Balyoz operasyonlarında olduğu gibi "devletin fethi"ydi ve bu sefer esas hedef yüksek yargıydı. Sahiden de bu referandumun ardından yargının kontrolü AKP-Cemaat koalisyona geçmiş oldu. Daha sonraları ikilinin arası bozulduğunda, yargı savaşın muharebe sahalarından birine dönüşecekti.

Tüm bu demokratikleşme retoriği elbette ki belli bir maddi zemine oturtulmasa başarılı olamazdı. Özellikle Derviş programının ekonomide belli bir istikrar yaratması ve dünyadaki parasal genişleme dalgası uzun yıllar boyunca AKP'nin kitlelerin rızasını almasını ve hegemonya tesisini kolaylaştıran iki faktör oldu. Çünkü özellikle düşük döviz kuru ve düşük faiz oranları, bir kredi genişlemesini de beraberinde getirerek toplumun tüketim olanaklarını görece arttırmış, daha düşük maliyetle daha çok borçlanabilmek mümkün hâle gelmişti. Bu süreç aynı zamanda geniş halk kitlelerinin "finansal içerilmesi" anlamına geliyordu; milyonlarca kişi kredi kartı sahibi yapıldı, tüketici kredisi, konut kredisi, araç kredisi almak sıradanlaştı ve yaygınlaştı, tüm bunların toplamı ise bir "refah yanılsaması"nın ortaya çıkışı oldu ve bu yanılsama rızanın üretimi üzerinde son derece büyük bir etki yarattı.

AKP'nin hegemonyasına en esaslı meydan okuma 2013 yılında geldi ve Türkiye haftalar süren ve bütün ülke çapına yayılan büyük protesto gösterilerine tanıklık etti. Gezi Parkı'nda başladığı için "Gezi direnişi" ya da kısaca "Gezi" diye de anılan bu eylemlilik doğrudan AKP'nin inşa etmeye çalıştığı hegemonyayı ve rejimi hedef alıyordu. Siyasi bir öncüsü, bir programı, netleşmiş siyasi hedefleri olmayan ve kendiliğinden bir halk hareketi olan direniş, Gezi Parkı'nın yıkılmasını engelledi ama kendisinden sonrasına uzun soluklu bir toplumsal muhalefet dinamiği

devredemedi, aksine Gezi'den itibaren iktidarın ve muhalefetin işbirliğiyle sokak giderek kriminal bir mekâna dönüştürüldü ve toplumsal muhalefet sönümlendirildi.

Yine de Gezi AKP'nin "genişleyici" hegemonyasının sona erişi ve bir daralma döneminin başlangıcı anlamına geliyordu. Çünkü 2013 yılından itibaren dünyadaki parasal genişleme dalgası durmuş ve sıcak para akımlarına bağlı Türkiye ekonomisi kriz sinyalleri vermeye başlamıştı. Öte yandan AKP ile gayriresmî koalisyon ortağı Gülen Cemaati arasında devletin sahipliğine dair bir kavga başlamıştı. Bu kavganın gözle görülür hâle geldiği ilk hadise ise AKP'nin dershaneleri kapatmaya yönelik yasal düzenleme sürecini başlatması olacaktı. Bir "dershane hareketi" olarak Cemaat buna 17-25 Aralık operasyonlarıyla yanıt verdi ve yargı ile emniyetteki operasyonel kadrolarını bu sefer ortağı AKP'ye karşı harekete geçirdi. Kendisine kadar uzanabilecek bu operasyonlara karşı Erdoğan da devlet içerisindeki kendi kadrolarını sahaya sürdü ve bu ilk raundu kazandı. Cemaat'in ikinci ve daha büyük hamlesi ise 15 Temmuz 2016'da gelecekti.

15 Temmuz darbe girişimine dair bir sürü şey hâlâ açıklığa kavuşturulmayı bekliyor; ancak girişimin arkasında Gülen Cemaati'nin ya da en azından içerisindeki bir kliğin bulunduğuna dair elimizde çok güçlü kanıtlar var. Burada teknik bir 15 Temmuz tartışması yapmayacağım ama bu kitabın sorunsalı açısından 15 Temmuz bize son derece önemli ipuçları veriyor; çünkü 15 Temmuz'un "ironisi" bize düzenin hegemonya arayışında yardıma çağırdığı dinselleşmenin sonuçlarını çok net bir şekilde gösteriyor. 15 Temmuz'un ironisi, devletin antikomünizm adına açtığı kapılardan giren siyasal İslamcıların kendi aralarında devletin sahipliği adına bir güç mücadelesi içerisine girmeleriydi. Gelinen noktada Milli Görüş geleneğinin içerisinden çıkan bir parti rejim inşa edecek, devletleşecek bir güce erişmiş Nurcu bir cemaat ise o partinin devletleşmesinin vurucu gücü olarak hareket etmişti. Dolayısıyla güç mücadelesi örneğin

artık cumhuriyetçilerle İslamcılar arasında değil, iki İslamcı fraksiyon arasındaydı, ironi de tam olarak buradaydı. Ancak olan biteni anlamak için sadece bu yeterli değildi; güç savaşının nihai aşamasının gerçekleştiği alan "ironi"nin diğer boyutunu oluşuruyordu. Kendisini "laikliğin bekçisi" olarak sunan ama Cumhuriyet'in tasfiyesiyle sonuçlanacak antikomünist mutabakatın kurucularından Türk Silahlı Kuvvetleri, iki İslamcı fraksiyonun nihai hesaplaşmasının muharebe sahası olmuştu. Yani antikomünist şebekenin içerisinden gelen İslamcı gruplardan biri ordu içerisinde darbe yapmaya kalkışacak kadar güçlenmiş, yine antikomünist şebekenin içerisinden gelen diğer İslamcı grup ise o grubu kendisinden daha tehlikeli gören geleneksel/ulusalcı devlet kadrolarının kendisini desteklemesi neticesinde yenebilmişti. Sonuç ise yeni bir iktidar mimarisinin ortaya çıkışı ve MHP'nin iktidar bloğuna dahli olacaktı.

Şimdi bu dâhil olma sürecini anlamak için biraz geriye gidelim. Gezi direnişinden itibaren AKP'nin hegemonyasında bir daralma yaşanmaya başladığına işaret etmiştik. Liberaller yavaş yavaş AKP'den desteğini çekerken, AKP ile Gülen Cemaati de bir güç mücadelesine girişmişti. Gezi'den kısa bir süre önce başlayan ve kısaca "çözüm süreci" olarak bilinen MİT ve Öcalan merkezli süreç ise bir zaman daha devam edecek, sürecin zirve noktası "Dolmabahçe Mutabakatı" olarak bilinen 28 Şubat 2015 tarihli toplantı olacaktı. Bu toplantıda AKP'li ve HDP'li yöneticiler bir araya gelmiş ve PKK'nin silah bırakmasına dair 10 maddelik bir metnin üzerinde uzlaşmışlardı. Bu mutabakat, Kürt sorununa tarihsel olarak devletin bakışında radikal bir değişiklik anlamına geliyordu ama kağıt üzerinde kalacaktı; çünkü çok kısa süre içerisinde Erdoğan sürece müdahale edecekti.

Öcalan'ın mektubunun okunduğu Diyarbakır newrozundan bir gün sonra, yani 22 Mart 2015'te Erdoğan Ukrayna dönüşü yaptığı açıklamada şöyle diyecekti:

> Bir metin okunmadı, iki metin okundu. Onların okuduğu metinle Yalçın Bey'in okuduğu metin birbirinden tamamen ayrı. Aynı metin değildi dikkat ederseniz. Ben oradaki toplantıyı da doğru bulmuyorum. Çünkü bu toplantıda hükûmetin Başbakan Yardımcısı'yla şu an parlamento içinde olan bir grubun yan yana o resmi vermesini ben şahsen doğru bulmuyorum. Daha önceleri gerektiğinde bir arkadaşımız onlarla görüşmeler yapar ve açıklama yapılırdı. Ama o toplantıda olduğu gibi medyanın karşısına çıkmak suretiyle, iki ayrı metin deklare edilmiyordu. Böyle bir şey hiç yaşanmamıştır. Bunu doğru bulmuyorum. Açıklanan 10 maddelik metne gelince; o metinde bir demokrasi çağrısı yok. Bu metnin demokrasi adına neresini kabul edeceğim? Metni incelersek oradaki konuların çoğunun demokrasiyle falan yakından uzaktan alakası yok. Hâlâ yeni yeni talepler ortaya çıkıyor. Daha sonra Başbakan Yardımcımızın yaptığı bir açıklama var. Onların tamamen aksine. Yani birbiriyle tamamen örtüşen bir şey yok. O zaman neyi görüştüler? Buna ortak bir deklarasyon diyebilir misiniz? Böyle bir şey var mı? (*Cumhuriyet*, 22 Mart 2015)

Erdoğan siyasi sürecin Kürt hareketinin legal kanadı olan HDP'yi güçlendirdiğini fark etmişti ama mesele sadece bu değildi; PKK iktidarın Suriye stratejisine dâhil olup iktidarın taşeron güçleriyle birlikte Suriye ordusuna karşı doğrudan bir çatışma içerisine girmemiş, üstelik Suriye'nin kuzeydoğusundaki Rojava olarak adlandırılan bölgede ABD'nin de desteğiyle bir otonom yapı tesis etmeyi başarmıştı. Oysa Öcalan'ın 2013'te yayınlanan ilk mektubunda Kürt sorununun "İslam çatısı" altında çözüleceği söyleniyor ve AKP'nin Ortadoğu'daki İslamcılık üzerine kurulu emperyal emellerine belli ölçekte bir alan açılıyor, AKP de PKK'yi bu başlıkta kullanabileceğini düşünüyordu. Ancak bu hayaller gerçekleşmediği gibi HDP, Selahattin Demirtaş'ın karizmatik liderliği ve kamuoyu nezdinde artan sempatisinin büyük etkisiyle 7 Haziran 2015 seçimlerinden Kürt siyaseti hareketi tarihinin en yüksek oy oranına, yani %13'e ulaşarak ve 80 milletvekili kazanarak çıktı. Ancak mesele tek başına bu değil-

di; esas mesele AKP'nin 13 yıl sonra ilk kez seçimlerde tek başına hükümet kuracak bir çoğunluğa ulaşamamasıydı ve bu sonuç rejim inşa eden bir parti tarafından kabul edilemezdi. Nitekim AKP sonucu kabul etmeyecek ve böylece Türkiye bir kez daha yeni bir şiddet dalgasının yükselişine ve yeni bir kriz konjonktürüne adım atmış olacaktı.

Seçimlerden yaklaşık 40 gün sonra, 11 Temmuz'da PKK devletin izlediği politikaları gerekçe göstererek ateşkesi bitirdiğini açıkladı ve 14 Temmuz'da da PKK yöneticilerinden Bese Hozat yazdığı bir yazıyla yeni bir halk savaşı başlatma çağrısında bulundu. 20 Temmuz'da ise ilk büyük kanlı saldırı gerçekleşti ve Kobani'ye gitmek için Urfa Suruç'ta toplanan Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyesi gençlere yönelik IŞİD saldırısında 32 kişi yaşamını yitirdi. 22 Temmuz günü ise yine Urfa'da ama bu sefer Ceylanpınar'da iki polis evlerinde öldürüldü. İlk başta bu eylemin Suruç'a misilleme olarak yapıldığı söylense de daha sonra PKK yönetimi saldırıyı kendilerinin yapmadığını iddia etti. İrili ufaklı saldırı ve çatışmalar devam ederken devlet 24 Temmuz'da çözüm sürecinin bitişi anlamına gelecek şekilde Kuzey Irak'ta PKK hedeflerini vurdu, buna Suriye'deki IŞİD hedefleri de eşlik ediyordu ve böylece devlet ateşkesi bitirerek yeni bir savaş konseptine geçmiş oluyordu. Üç yılın ardından PKK'ye yönelik bu ilk operasyona PKK da temmuz ayının sonundan itibaren yanıt vermeye başlayacak ve yapılan saldırılarda çok sayıda asker ve polis yaşamını yitirecekti.

Tüm bunlar olurken iktidar "istikşafi görüşmeler" adı altında CHP'yle koalisyon görüşmelerinde bulunuyor, ancak bir yandan da yeni planlar yapıyordu. Yükselen şiddet dalgasının amacının ülkeyi tekrar seçime götürmek olduğu kısa sürede anlaşıldı; AKP rejim inşa eden bir parti olarak koalisyon hükümeti kurmaya yanaşmayacaktı. Bu nedenle de 7 Haziran seçim sonuçları fiilen tanınmayacak ve ülke bu şiddet ikliminde seçime götürülecek, seçmenin tercihine güvenlik kaygılarının

damgasını vurması sağlanacaktı. Şiddet siyasetinin zirve noktası 10 Ekim günü Ankara'da düzenlenen Emek, Barış, Demokrasi Mitingi'ne IŞİD tarafından düzenlenen ve 103 kişinin yaşamını yitirdiği kanlı saldırı oldu. 7 Haziran'dan tekrar seçimin yapılacağı 1 Kasım gününe kadar geçen sürede tam 862 kişi yaşamını yitirecek, AKP tekrarlanan seçimlerde oyunu %40,8'den 49,5'e yükselterek yeniden tek başına iktidar olacak ve zayıflayan hegemonyasına rağmen rejim inşasına devam edecekti.

AKP tekrar seçimlerden yeniden tek başına hükümet olacak şekilde çıkmıştı ama bu kriz konjonktüründen çıkış anlamına gelmiyordu. Suriye'deki gelişmelere bağlı bir biçimde PKK seçimlerden kısa bir süre önce demokratik özerklik ilan etmiş ve bu ilana bağlı olarak kimi şehirlerin kimi mahallelerinde hendekler inşa etmeye, barikatlar kurmaya başlayarak bir şehir savaşına girişmişti. Yaklaşık bir yıla yayılan bu çatışmalar boyunca bölgede resmî olarak OHAL ilan edilmese de sık sık sokağa çıkma yasağı ve güvenli bölge ilanı söz konusu olmuş, süreç boyunca siviller de büyük zarar görmüş ve iki taraf da ciddi kayıplar vermişti. 2015'ten 2016 yılına uzanan bu "hendek savaşları" devam ederken 2016 yılının yaz aylarına doğru devletten tasfiye süreci devam eden Gülen Cemaati'nin TSK'deki yapılanması üzerinden bir kalkışmaya gideceği yönünde rivayetler dolanmaya başlamış ve yukarıda anlattığımız üzere sahiden de Cemaat bir darbe girişiminde bulunmuştu.

İşte MHP'nin Cemaat'in yerini alarak AKP'nin yeni gayriresmî koalisyon ortağı olması darbe sonrası ortaya çıkan durumun bir sonucuydu. AKP, liberallerin desteğini yitirmiş, Kürt hareketiyle bir savaşa tutuşmuş ve bir de eski ortağının darbe girişimiyle karşı karşıya kalmıştı ve şimdi kendisine yeni bir ortak aramaktaydı. Bu ortak arayışına Bahçeli'nin MHP'si yanıt verecek ve ilerleyen zamanlarda "Cumhur İttifakı"nı alacak olan yeni gayriresmî koalisyon AKP-MHP ikilisinden oluşacaktı. Artık sadece İslamcılık değil ülkücü milliyetçilik de

iktidardaydı, yani Türk-İslam sentezi 12 Eylül'den sonra yine ve yeni bir hegemonya bunalımı sonrası bu bunalıma bir yanıt arayışı olarak bir kez daha devletin resmî ideolojisi olarak sahne alacaktı.

AKP-MHP ortaklığının ilk önemli icraatı Suriye'nin kuzeyine operasyonlar düzenlemek ve böylece hem darbe girişimiyle sarsılan orduyu yeniden disipline etmek hem de toplumu milliyetçilik bayrağı altında yeniden toparlamaya ve orduya yönelik sempatiyi yeniden tesis etmeye girişmek oldu. Bunun yaşanan hegemonya bunalımı için bir çözüm olacağı düşünülüyordu. Suriye operasyonlarından birinde çekilen bir fotoğrafta tankın üstündeki bir asker bir eliyle bozkurt bir eliyle Rabia işaretiyle poz verirken olan bitene dair muazzam bir sembolizmi ortaya koyuyordu.

Suriye operasyonları icra edilirken yeni rejimin yeni ordusu da yepyeni bir imaj çizdi; ordu artık milletine yabancılaşmış vesayetçi rejimin değil milletin ordusuydu. Operasyonlar esnasında camilerden selalar yükseldi, hatimler indirildi, fetih sureleri okundu, namazlar kılındı, dualar edildi, bizzat askerlerin namaz, dua, tekbir görüntüleri kamuoyu ile paylaşıldı. Tüm bunlar gösteri toplumuna uygun bir şekilde gerçekleişti ve bunlara hamaset yüklü şiirlerin okunduğu, içli şarkıların çalındığı klipler eklendi. Yetmedi televizyonlar bunun üzerine kurulu dizilerle doldu, reyting rekorları kırıldı.

Suriye operasyonları aracılığıyla İslamcıların Osmanlı ve hilafet rüyaları, ülkücülerin cihan hâkimiyeti hülyaları, yani Türk sağının emperyal fantezileri ihya edildi. Kürt sorununun bir kez daha güvenlikleştirilmesi ve kriminalize edilmesi böyle sağlandı, iç siyasetin dost-düşman ikiliği ve dış düşmanların içerideki işbirlikçileri söylemi üzerine kurulması böyle kolaylaştı. "Reis"in iç kamuoyundaki dünyaya kafa tutan adam ve tüm dünya mazlumlarının, tüm dünya Müslümanlarının temsilcisi imajı böyle tesis edildi.

Zayıflayan hegemonya Türk-İslam sentezci ve yeni Osmanlıcı emperyal fanteziler aracılığıyla yeniden inşa edilmeye çalışılırken, bu sürece MHP lideri Bahçeli'nin darbeden kısa bir süre sonra parlamenter sistemi tartışmaya açışı ve başkanlık sistemine geçiş tartışmaları eşlik etti. Bahçeli'ye göre madem Erdoğan anayasaya uymuyor ve fiili olarak partili cumhurbaşkanı gibi hareket ediyordu o hâlde anayasayı fiilî duruma uygun hâle getirmek gerekiyordu. Türkiye 2016 yılının sonlarına doğru başkanlık tartışmalarına yeniden başlayacak ve bir anayasa değişikliği referandumu ihtimali giderek artacaktı.

Tüm bu sürecin sonunda 16 Nisan 2017'de Türkiye toplumunun önüne bir kez daha sandık konuldu ve adı "cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" konulan sisteme "evet" ya da "hayır" demesi istendi. AKP-MHP ikilisi oylamada %50'yi çok az bir farkla geçti ki bu geçiş son derece şaibeliydi, mühürsüz oylar üzerinden bir hile yapıldığına dair ciddi bir şüphe söz konusuydu. Ancak Erdoğan yaptığı açıklamada "atı alan Üsküdar'ı geçti" diyerek sonuçlara ilişkin tartışmayı kapattı, seçim sonuçlarına ilişkin kutlamalarda ellerindeki silahlarla havaya ateş açanlar ise tartışmanın kapanmasına dair bir gözdağıydı adeta. Kılıçdaroğlu ve CHP referandumun usulsüz olduğunu ve bu sonuçları tanımayacaklarını söyleseler de hile iddialarına karşı halkın sokağa çıkmasına izin vermeyecek ve AKP daralan hegemonyasına rağmen rejim inşa sürecinde bir aşamayı daha geride bırakarak inşa ettiği rejimi anayasal bir statüye kavuşturacaktı.

Sürecin AKP açısından inişli çıkışlı bir nitelik taşıdığı anayasa değişikliği sonrası yapılan iki seçime bakarak görülebiliyordu. 2018 yılında "partili cumhurbaşkanlığı" için ilk seçim yapıldı ve Erdoğan bu seçimi referandumda alınandan daha yüksek bir oy oranına, %52,5'e ulaşarak kazandı. Ancak sadece bir yıl sonra yapılan yerel seçimlerde tablo büyük ölçüde tersine döndü. CHP'nin başını çektiği muhalefet başta İstanbul ve Ankara olmak üzere çok sayıda büyükşehir belediyesini AKP'nin elin-

den almayı başardı. Tabloya genel olarak bakıldığında ise ülkenin gelişmiş kentlerinde AKP oylarında uzun vadeli bir erime sürecine girildiği görülebiliyordu. Partili cumhurbaşkanlığının ilk dönemine büyükşehirlerin kaybedilmesi eşlik ediyordu ve bu da hegemonya bunalımının derinleşebileceğine dair sinyallerden biriydi.

AKP hegemonya tesisindeki en önemli başlığın ekonomi olduğunun farkındaydı ve Türkiye ekonomisinde istikrar döviz kurlarının istikrarından geçiyordu, bunun için de Türkiye'ye sürekli bir sıcak para girişinin olması ve Türkiye'den hızlı bir para çıkışının olmaması gerekiyordu. Ancak Türkiye'ye giren sıcak para 2013'ten beri azalıyordu ve bu da döviz kurunu düzenli bir şekilde yükseltiyordu, bu yükseliş de enflasyon artışını beraberinde getiriyordu. 2018'de yaşanan "Rahip Brunson krizi" bir kur şokuna yol açacak ve TL bir yıl içerisinde %100'e yakın değer kaybedecekti. Asıl büyük şok için ise 2021 yılını beklemek gerekecekti; çünkü Erdoğan 2021'in sonlarına doğru "faiz sebep enflasyon sonuç" diye özetlediği ve İslam'a referansla "nas" diye meşrulaştırdığı düşük faize dayalı bir ekonomi politikasını yürürlüğe koyacaktı.

Faizlerin yapay bir şekilde aşağıya çekilmesi dine referansla açıklanıp Erdoğan "nas varken sana, bana ne oluyor" dese de esas mesele başkaydı. Türkiye yönetici sınıfı kovid salgını nedeniyle Çin'in batı ülkeleriyle ticaretinde kısmi bir düşüş öngörmüş ve Türkiye'yi bir ihracat üssü yaparak döviz gelirlerini artırma hesapları yapmaya başlamıştı; böylece hem döviz gelirleri artırılacak hem de ekonominin bir durgunluğa girmesi engellenecekti. Ancak Türkiye gibi ülkelerin uluslararası pazarlarda sadece fiyat rekabetine girişebildiği biliniyordu; fiyatta rekabet için ise hem sermaye sınıfının ucuz krediye ulaşması hem de emek maliyetlerini aşağıya çekmesi gerekiyordu. İşte faizlerin yapay bir şekilde aşağıya çekilmesi döviz kurunu artıracak ve böylece hem Türkiye'nin ihraç ürünleri ucuzlayacak hem emek

maliyetleri döviz bazında aşağıya düşecek hem de sermayedarlar ucuz krediye ulaşabilecekti. Tüm bunların toplamı ise çarkların dönmeye ve ekonominin büyümeye devam etmesi, istihdamın da belli bir seviyede tutulması anlamına geliyordu. İktisatçılar bu modele "yoksullaştıran büyüme" adını vermişlerdi. Çünkü ekonomi büyümeye devam ediyordu ama gelir dağılımı hızlı bir şekilde bozuluyordu ve Türkiye tarihinin en büyük bölüşüm şoklarından biri yaşanıyordu.

Bu bölüşüm şokuna rağmen "yoksullaştıran büyüme" 2023 seçimlerinde işe yaradı; çünkü Türkiye tarihindeki diğer büyük ekonomik krizlerde enflasyona ve yoksulluğa her zaman yoğun bir işsizlik dalgası eşlik etmişti. Ancak şimdi ucuz krediyle ve düşen emek maliyetleriyle şirketler, firmalar, esnaf ayakta tutuluyor ve kitlesel işten çıkarmalar yaşanmıyordu. Üstelik tüm bunlara emekçi sınıfların AKP'den kopuşunu engelleyecek başka uygulamalar da eşlik ediyordu. Hazine ve Maliye Bakanlığı koltuğunda Nurettin Nebati'nin oturduğu bu süreci seçim sonrası *soL*'da yayınlanan bir yazımda şöyle anlatmıştım:

> Kuşkusuz bu yeni modeli icat eden Nebati değildi ama uygulamak ona düştü. Faizler yapay bir şekilde aşağıya çekildi, kurlar yükseltildi. Küçüğünden büyüğüne esnaf, tüccar, sanayici ucuz krediye boğuldu, çalışanların sigorta primleri devlet tarafından ödendi, teşvikler verildi, vergi borçları silindi. Merkez Bankası'nda rezerv kalmadı, bütçe açığı patladı, kur aldı başını gitti, cari açık kapanmak bir yana hızla büyüdü ama bunun sonucu olarak çarklar dönmeye devam etti, iflaslar yaşanmadı, kepenkler inmedi, kitlesel işçi çıkarmalar yaşanmadı, işsizlik kontrol edilebildi. Evet, ekmek küçüldü, tenceredeki yemeğin miktarı azaldı, makro dengeler alt üst oldu ama emekçi sınıfların en büyük kâbusu, yani işsizlik belli bir seviyede tutulabildi. (Yaşlı, 2023)

Bunlara ek olarak seçim yaklaştıkça maaş iyileştirmeleri yapıldı, sosyal yardımlar artırıldı, Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) düzenlemesi uygulamaya konuldu, sosyal konut projele-

ri ile yeni borç köleliği biçimleri icat edildi ve AKP'nin tabanını oluşturan emekçi sınıflarda büyük kopuşlar yaşanmamasının maddi zemini yaratılmış oldu. Bunun üzerine bir de İHA/SİHA'yla, TCG Anadolu'yla, TOGG'la yaratılan milliyetçi atmosfer, büyük devlet olma iddiası, "küçük adam"ın güçle özdeşleşmesini sağlayan mekanizmalar eklenince işlem tamamlandı.

Tüm bunlar seçimin kazanılmasına yetecekti ama izlenen ekonomi politikaları sürdürülebilir değildi. Çünkü düşük faiz oranlarının döviz kurunda istenenden daha hızlı bir artışı getirmesini engellemek için Merkez Bankası'nın döviz rezervleri üstü örtülü bir şekilde satılmış ve rezervler tamamen eritilmişti. Bunun devam etmesi ise kısa bir süre içerisinde ülke ekonomisinin büyük bir ödemeler dengesi krizine girmesi anlamına gelecekti. İşte bu noktada, seçimlerin de kazanılmasının etkisiyle Erdoğan tekrar klasik IMF programına bir dönüş yapacak ve ekonominin başına uluslararası finans çevrelerinin çok sevdiği bir isim olan ve daha önce de ekonomiyi yöneten Mehmet Şimşek'i getirecekti. Şimdi "nas" politikalarının yerini "rasyonel" politikalar, "yoksullaştıran büyüme"nin yerini de "yoksullaştıran küçülme" alıyordu.

Şimşek göreve gelir gelmez klasik IMF reçetelerine benzer bir kemer sıkma programını devreye soktu. Buna göre yüksek enflasyonu düşürmek için talebi kısmak gerekiyordu, talebi kısmak için ise önce Merkez Bankası'nın faizleri artırması gerekiyordu. Şimşek'in ekonominin başına geçtiği 2023 yılı Mayıs ayında faiz oranları %8,5 seviyesindeyken 2024 yılı Mart ayında ve yapılacak yerel seçimlerin hemen öncesinde %50'ye yükseltilmişti. Bu ise halk açısından çok daha yüksek maliyetlerle borçlanmak ve borçlarını çevirememek anlamına geliyordu. Üstelik enflasyon hızlı bir şekilde artarken asgari ücrete de memur ve emekli maaşlarına da enflasyonun altında zam yapılacağı, yani seçimlerden sonra reel alım gücünün daha da azalacağı ve kemerlerin daha da sıkılacağı anlaşılmıştı. Erdoğan ise seçim sürecinde Şimşek

programının arkasında durduğunu ve seçimden sonra da programın devam edeceğini defalarca belirtmişti. İşte 31 Mart 2024 seçimlerinde ortaya çıkan tablo, AKP'nin daralan hegemonyasında yeni bir aşamaya geçildiğini gösteriyordu. Şimşek programının özünü oluşturan "kemer sıkma politikaları"nın seçim sonrasında daha da derinleşeceğini, yani daha da yoksullaşacağını düşünen geniş halk kitleleri tepkisini sandıkta ortaya koymuş ve AKP 22 yılın sonunda ilk kez seçimlerden ikinci parti olarak çıkmış, CHP ise 1977 seçimlerinden beri ilk kez birinci parti olmuştu.

Erdoğan seçim sonuçlarından ders çıkardığını çok kısa bir süre içerisinde gösterecek ve zaman kazanmak ve yeniden bir oyun kurmak için "normalleşme/yumuşama" adlı süreci yürürlüğe sokacak, CHP de bunu kabul edecek ve son derece gerilimli ve kırılgan bir nitelik taşısa da kısmi bir diyalog süreci başlayacaktı. Erdoğan'ın normalleşmeden/yumuşamadan murat ettiği şey, Şimşek programının başta cari açık ve merkez bankası rezervleri olmak üzere makro iktisadi dengeleri düzeltmesi, enflasyonun da düşme trendine girme sürecini olabildiğince hasarsız atlatmaktı. Çünkü tüm bunlar halkın bilinçli bir şekilde yoksullaştırılması pahasına hayata geçirilmekteydi. Öyle ki Temmuz ayına girilirken asgari ücrete zam yapılmayacağı kesinleşmişti, memur ve emekli maaşlarına yapılan zam gerçek enflasyonun çok altındaydı, fındık ve çay gibi ürünler için belirlenen alım fiyatları da çiftçi ve köylü açısından büyük hayal kırıklığı yaratmıştı. İşte derin bir yoksulluğa mahkûm edilen geniş halk kitlelerinin tüm bu olan biten karşısında olabildiğince sessiz kalması, bu geçiş sürecinin toplumsal bir patlama olmadan atlatılması, "normalleşme/yumuşama" siyasetinin temel hedefiydi.

Bu satırlar yazılırken bir yandan bu siyaset düşük yoğunluklu bir şekilde de olsa yoluna devam ediyor öte yandan ise erken seçim daha çok konuşulur hâle geliyor, AKP'deki kan kaybı ise

sürüyordu. İktidar artık Türkiye toplumuna bir gelecek, kalkınma ve refah vaat edebilecek bir durumda değildi, onca uğraşa rağmen kültürel bir hegemonya tesis edilememiş, "dininin ve kininin sahibi nesil" imalatında istenilen düzeye varılamamıştı, bilakis özellikle genç kuşak arasında seküler eğilimler giderek güçleniyordu. Öte yandan başta CHP olmak üzere muhalefet de toplum açısından gerçek bir seçenek hâline gelebilmiş değildi ve dolayısıyla karşımızda hâlen belirsiz bir tablo vardı.

Okur bu kitabı okurken sürecin nereye evrileceğini bizzat yaşayarak görecek; ancak her ne olursa olsun açık olan iki şey var. Birincisi Türkiye'nin düzeni çok açık bir şekilde yeni bir hegemonya bunalımının içerisine girmiş bulunuyor. Türkiye'de düzen dikiş tutmaz ve krizden krize savrulurken, bu sefer yeni bir dinselleşme hamlesinin yapılması pek mümkün görünmüyor, İslamcılık hegemonik bir proje olma yeteneğini yitirmiş durumda. Ancak şu akılda tutulmalı: devletleşen ve rejim inşa eden bir parti olarak AKP, hegemonyanın rıza kısmını tesis edemediği ölçüde çubuğu zora doğru bükecek ve belki de o çubuğu kırmayı göze alacak, yani seçimle gitmemeyi bir konsept olarak önüne koyabilecektir. Muhalefet ise seküler-liberal bir hegemonya projesini hayata geçirebilir ama Türkiye'nin ekonomi politiği, yani yaşanan derin yoksulluk, piyasacı politikaları yeniden halkın önüne koyan bir projeyi öyle kolay kabul etmeyebilir, dolayısıyla İslamcı hegemonya gerilerken düzen siyaseti bunun karşısına henüz dört başı mamur bir proje koyabilmekten uzak görünüyor.

Ve ikincisi, Şimşek programının halkı planlı, programlı bir şekilde yoksullaştırdığı, kitlelerin öfkesine ve hoşnutsuzluğuna dair işaretlerin gelmeye başladığı, iktidarıyla muhalefetiyle düzen siyasetinin yeni bir hegemonyayı tesis etme yeteneğinden uzak olduğu bir kriz konjonktüründe solun bu krizi fırsata çevirmesi, emeğin ve halkın taleplerini siyasete taşıyan, siyaseti halkla, halkı siyasetle buluşturan bir perspektifle hareket ede-

rek asli bir aktör hâline gelme mücadelesi vermesi gerekiyor. Türkiye'yi içinde bulunduğu krizden halkçı-kamucu bir programla çıkarma iddiası, aynı zamanda antikomünist şebekenin kendisine vurduğu o büyük darbeyi hala daha atlatamayan solun içinde bulunduğu kriz halinden çıkmaya dair bir irade beyanında bulunması anlamına geliyor ve bugün Türkiye'nin güçlü bir sola her zamankinden daha çok ihtiyacı bulunuyor.

Kaynakça

"Kanlı Pazar 69", *Nokta*, Yıl:5 Sayı: 4, 1987

"Kore Kahramanı Diyor ki", *Orkun*, Sayı 64, 1951.

"Nazım Hikmetof'un Affı İçin Çalışanları Telin Toplantısı", *Orkun*, Sayı: 45, 1951.

"Sunuş", *Töre*, Sayı: 1, 1971.

"Şevket Mutlugil'in Meclis'e sunduğu komünizm raporu", *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem IX, Cilt:10, Toplantı: 2, 1951.

"Türk Milleti'ne Beyanname", *Mefkûre*, Sayı: 30, 1952.

18. Hükümet Programı, TBMM 8. Dönem 15. Cilt 36. Birleşim Tutanakları, 1949.

1950)", *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, Sayı: 4, 2020.

Açıkel, Fethi. "Kutsal Mazlumluğun Psikopatolojisi", *Toplum ve Bilim*, Sayı 70, 1996.

Adalet Partisi 1965 Seçim Beyannamesi, Adalet Partisi Genel Merkez Neşriyatı, Ankara, 1965.

Akseki, Ahmet Hamdi. "Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor", *Sebilürreşad*, Sayı: 100, 1951.

Albay, Kazım. "Necip Fazıl'ın Put Adam Eseri Üzerine", https://www.barandergisi.net/necip-fazilin-put-adam-eseri-uzerine, 2019.

Arabacı, Hacı Murat. *Türk Tarihi ve Kültürü Açısından Türkiye'de Bulunan Kırım Dernek ve Vakıflarının Önemi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, 2006.

Asya, Arif Nihat. "Komünizm", *Tanrıdağ*, Sayı 1, 1950.

Aşgın, Halil İbrahim. *Din ve Siyaset İlişkisi Bağlamında Milli Görüş Hareketi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2018.

Atabay, Mithat. *II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Milliyetçilik Akımları*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2005.

Atay, Korhan. *Serteller*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Atilhan, Cevat Rifat. "Asrın Gailesi Komünizm", *Komünizme Karşı Mücadele*, Sayı 2, 1950.

Atsız, Nihal. "Konuşmalar", *Ötüken*, Sayı: 40, 1967a.

Atsız, Nihal. "Tarihin Barışmaz Düşmanları", *Orhun*, Sayı 5, 1950b.

Atsız, Nihal. "Türkçülük", *Orhun*, Sayı 1, 1950a.

Atsız, Nihal. Kızıl Kürtlerin Yaygarası", *Ötüken*, Sayı 42, 1967b.

Avşar, Zakir & Kaya Emre, Ayşe Elif. "Arapça Ezan Yasağı ve Kaldırılması", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 95, 2017.

Aydın, Kenan. "Gümüşhanevi Dergâhının Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinin İnsan Kaynağına Kazandırdığı İsimler", *Journal of Emerging Economies and Policy*, 6(1), 2021.

Aydınlı, Erkan. "Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 22 Sayı: 40, 2020

Ayhan, Halis. "İlahiyat Fakültesi", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 22, 2000.

Aytürk, İlker. "Yetmişli Yıllarda Ülkücü Hareket ve Komünizmle Paramiliter Mücadele", *Türkiye'nin 1970'li Yılları*, Haz. Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Azman, Ayşe. *Türk Basınında Siyasi Bir Gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın*, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 1994.

Bali, Rıfat. "Cevat Rıfat Atilhan", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 5 Muhafazakârlık*, Ed. Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.

Berk Bekir, "Türk Kültür Ocağı", *Komünizme Karşı Mücadele*, Sayı 10, 1950.

Berkes, Niyazi. *Unutulan Yıllar*. İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.

Beyaz, Cenk, "Sol ve Sosyalizm Karşısında Erol Güngör: Yol Dergisi Yazıları Çerçevesinde Bir İnceleme". *Muhafazakâr Düşünce*, Sayı: 64, 2023.

Birand, Mehmet Ali & Yalçın, Soner. *The Özal Bir Davanın Öyküsü*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2016.

Birinci, Ali. "Rıza Nur", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 35, 2008.

Bora, Tanıl. *Demirel*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2023.

Boratav Korkut. *Türkiye İktisat Tarihi*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.

Bozkurt, Celil. "Bir Yahudi Aleyhtarının Anatomisi: Cevat Rifat Atilhan", *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi*, no. 2, 2018.

Bozkurt, Celil. *Eserleri ve Fikirleri ile Cevat Rifat Atilhan*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.

Bozkurt, İbrahim. "II. Dünya Savaşı Sonrası Amerikan Missouri Zırhlısı'nın İstanbul Limanı'nı Ziyareti Üzerine Değerlendirmeler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 15, 2007.

Burçak, Rıfkı Salim. *Her Yönüyle Tevfik İleri*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1997.

CHP 7. Kurultay Tutanakları, 1948.

Cinisli, Rasim. *Bir Devrin Hafızası*, Doğan Kitap, İstanbul, 2017

Cumalıoğlu, Fehmi. *Komünizm ve İslam*, İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı, İstanbul, 1963.

Çakır, Osman. *Adı Devlet olsun –Devletli Yıllar- Türk Milliyetçiliği Tarihinde Haftalık Bir Gazetenin On Yıllık Hayat Hikâyesi (1969-1979)*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2022

Çakır, Ruşen & Çalmuk, Fehmi. *Recep Tayyip Erdoğan Bir Dönüşüm Öyküsü*, Metis Yayınları, İstanbul, 2001.

Çakır, Ruşen. "Milli Görüş Hareketi", *Modern Türkiye Siyasi Düşünce Cilt 6 İslamcılık*, Ed. Yasin Aktay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.

Çelik, Aziz. "Bahar Eylemleri,1989", *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*, 1996.

Çetin, Neşe. *Bir Tarihçi ve Aydın Olarak Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu Hayatı ve Eserleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı, 2006.

Çetinkaya, Tacettin. "Genç Erbakan", *İman-Feraset-Heyecan Necmettin Erbakan*, Ed. Kemal Şamlıoğlu, Memur-Sen Yayınları, Ankara, 2022.

Darendelioğlu, İlhan Egemen. "Türk Kültür Ocağı", *Milli Işık*, Sayı 3, 1967.

Darendelioğlu, İlhan Egemen. *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri*, Toker Yayınları, İstanbul, 1975.

Demir, Şaziye. *Türkiye'de Bir Soğuk Savaş Enstrümanı Olarak Antikomünizm ve Dr. Fethi Tevetoğlu Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2022.

Diken, Şeyhmus. *Amidalılar, Sürgündeki Diyarbakırlılar*, İletişim, İstanbul,2015.

Doğru, Deniz. "1923-1950 yılları arasında toprak reformu girişimleri ve çiftçiyi topraklandırma kanununa yapılan muhalefet", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı:10/2, 2021.

Duman, Doğan ve Yorgancılar, Serkan. *Türkçülükten İslamcılığa Milli Türk Talebe Birliği*, Vadi Yayınları, Ankara, 2008

Duman, Doğan. "Kore Savaşı ve Türkiye'de Savaş Karşıtı Bir Örgütlenme: Türk Barışseverler Cemiyeti", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 39, 2019.

Erbakan, Necmettin. *Davam*, Milli Gazete Ankara Kulübü, Ankara, 2014.

Ergin, Muharrem. *Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri*, Güryay Matbaacılık, İstanbul, 1975.

Ergüç, Veysel. "Aydınlar Ocağı ve Türk-İslam Sentezi", *Türkiye'nin 1970'li Yılları*, Haz. Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Erkaya, Metin. *Anılarla Mehmed Zahid Kotku RH. A.*, Sehra Neşriyat, İstanbul, 2017.

Eroğul, Cem. *Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi)*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1990.

Evliyaoğlu, Gökhan. "Kore", *Tanrıdağ*, Sayı 1, 1950.

Güldal, Ahmet. *Soğuk Savaş Döneminde Türkiye'deki Komünizmle Mücadele Dernekleri*, Libra Kitap, İstanbul, 2018.

Güngör, Erol, *Dünden Bugünden Tarih Kültür Milliyetçilik*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999.

Gürpınar, Bulut. "Hilal Dergisi ve Dünya Siyasetine Bakışı", Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 2, 2017.

Gürsoy, Celal. "Beyazıt Kulesi'ne Asılan Flama", https://celalgursoy.com/2013/11/22/beyazit-kulesine-asilan-flama/

Huyugüzel, Ömer Faruk. "Hüseyin Cahit Yalçın", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 43, İstanbul, 2013.

Işık, Emin. "Celal Hoca", *İslam Ansiklopedisi,* Cilt 7, İstanbul, 1997.

Kafesoğlu, İbrahim. *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1970.

Kalyon, Levent. "Truman Doktrini Üzerine Bir Analiz", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı: 11, 2010.

Kanık, Orhan Veli. "Seçimler Bitti", Yaprak, Sayı: 26, 1950.

Kaplan, İsmail. "Milli Eğitim İdeolojisi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 4, Milliyetçilik*, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.

Kaplan, Mehmet. "Komünist Kimdir", *Komünizme Karşı Mücadele*, Sayı 5, 1950.

Kara, İsmail. "Diyanet İşleri Başkanlığı Devletle Müslümanlar Arasında Bir Kurum", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 6 İslamcılık*, Ed. Yasin Aktay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.

Karamağaralı, Haluk. "Başbakan Adnan Menderes'e Açık Mektup", *Mefkûre*, Sayı: 28, 1952.

Karamağaralı, Haluk. "İlk Adım", *Mefkûre*, Sayı 1, 1951.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri. *Politikada 45 Yıl*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1968.

Karataş, Murat. *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde Merkeze Karşı Çevrenin Sözcüsü olarak Serdengeçti Dergisi*, İksad Yayınevi, Ankara, 2019.

Kavalcı, Ayla, *Cumhuriyet Dönemi Türk Milli Eğitim Tarihinde İlim Yayma Cemiyeti'nin Hizmetleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, İstanbul, 2007.

Kılıç, Murat, *"Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat" Türk Milliyetçiler Derneği (1951-1953)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016.

Kırımer, Cafer Seydahmet. *Sovyet Cehenneminde Köylü ve İşçi Durumu*, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1948.

Kısakürek, Necip Fazıl. *Büyük Doğu Cemiyeti*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2017.

Kısakürek, Necip Fazıl. *Hitabeler*, b.d. yayınları, İstanbul: 1994.

Kısakürek, Necip Fazıl. *Put Adam*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul, 2019.

Kısakürek, Necip Fazıl. *Vesikalar Konuşuyor*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2017.

Kısakürek, Necip Fazıl. *Yahudilik, Masonluk, Dönmelik*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2008.

Kısakürek, Necip Fazıl: *Başmakalelerim 1*, b.d yayınları, İstanbul, 1999.

Koca, Bayram. *"Kürtler Aslında..." Uç Sağın Kürtlere Bakışı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Komünizme Karşı Mücadele. "Başlarken", Sayı 1, 1950.

Köseoğlu, Tülay. "Muhaceret'teki Rusya Türklerinin SSCB Dışındaki Kültürel Faaliyetleri", *Gazi Türkiyat*, Sayı: 30, 2022.

Küçük, Yalçın. *Bir Yeni Cumhuriyet İçin*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1980.

Lord, Ceren. *Cumhuriyet'in Doğuşundan AKP'ye Türkiye'de Din Siyaseti*, çev. Sami Oğuz, İletişim Yayınları, İstanbul, 2023.

Malkoç, Eminalp. "Türk Basınında Truman Doktrini ve Türkiye'ye Amerikan Yardımları (1947-1950)", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Sayı: 9, 2006.

Mardin, Şerif. "Operasyonel Kodlarda Süreklilik, Kırılma ve Yeniden İnşa: Dün ve Bugün Türk İstisnacılığı", *Doğu Batı*, Sayı: 31, 2005.

Mert, Nuray. "Türkiye İslamcılığına Tarihsel Bir Bakış", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 6 İslamcılık*, Ed. Yasin Aktay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.

Meşe, Ertuğrul. *Komünizmle Mücadele Dernekleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2024.

Mısıroğlu, Kadir. *Kurtuluş Savaşı'nda Sarıklı Mücahitler*, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1992.

Mısıroğlu, Kadir. *Lozan Zafer mi Hezimet mi*, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1965.

Mısıroğlu, Kadir. *Necip Fazıl'a Dair*, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1993.

Milli Nizam Partisi Program ve Tüzük, Ankara, 1970.

Milli Selamet Partisi Program ve Tüzük, Ankara, 1972.

Milli Türk Talebe Birliği 48. Dönem Faaliyet Raporu, 1966.

Milli Türk Talebe Birliği 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, 1969.

Milli Türk Talebe Birliği 51. Genel Kurul Genel Merkez Faaliyet Raporu, 1973.

Milli Türk Talebe Birliği 55. Dönem Faaliyet Raporu, 1979.

Milli Türk Talebe Birliği, 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu, 1971.

Milli Türk Talebe Birliği, 53. Genel Kurul Faaliyet Raporu, 1976.

Milli Türk Talebe Birliği, 54. Dönem Faaliyet Raporu, 1978.

Mumcu Uğur. *Rabıta*, Umag Yayınları, Ankara, 2023.

Mumcu, Uğur. "YÖK ve Dernekler", *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1982.

Mumcu, Uğur. *40'ların Cadı Kazanı*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1992.

Müftüoğlu, Mustafa. "Rıza Nur ve Tanrıdağ", *Tanrıdağ*, Sayı 1, 1950.

Nazif, Süleyman. "Rus Kimdir, Moskof Nedir", *Komünizme Karşı Mücadele*, Sayı 1, 1950.

Neziroğlu İrfan & Yılmaz, Tuncer. *Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri*, TBMM, 2013.

Nihal Atsız, "Kızıl Kürtlerin Yaygarası", *Ötüken*, Sayı 42, 1967.

Noyan, Betül. *Milli Türk Talebe Birliği'nin İdeolojik Dönüşümü ve Antikomünizm (1916-1971)*, yayınlanmamış doktora tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2022.

Oruç, Zülküf. *Bir Öğrenci Hareketi Olarak Milli Türk Talebe Birliği*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2005.

Öcal, Mustafa. "Dünden Bugüne İmam-Hatip Liseleri (1913-2013)", *100. Yılında İmam Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyumu*, Ed. Tınaz Kaymakcan vd., Dem Yayınları, İstanbul, 2015.

Önen, Nizam. "Fethi Tevetoğlu", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 4, Milliyetçilik*, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.

Özcan Yurttaş, Fatma. *Bir Aydın Hareketi Olarak Aydınlar Ocağı ve Türk Siyasetine Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2011.

Özcan, Kemal. "II. Dünya Savaşı Sırasında Kırım Türklerinin Almanlarla İlişkileri Meselesi Üzerine", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 4, 2005.

Özcan, Ömer. *Türkçüler Cumhuriyet Devrinde Bir İdealin Takipçileri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2020.

Özdemir, Emin & Şendil, Fatih. "Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti'nin Sol Hareketlere Yaklaşımı", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 23, 2016.

Özdoğan, Günay Göksu. *Turan'dan Bozkurt'a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931-1946)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.

Parlar, Suat. "Aydınlar Ocağı ve Darbe", *http://www.halksahnesi.org/2005/06/02/aydinlar-ocagi-ve-darbe-suat-parlar/*, 2005.

Poyraz, Vefa. *Bir Cumhuriyet Valisinin Anıları*, Bizim Kitaplar Yayınevi, 2008.

Salimoğlu, Meltem. "Cumhuriyet Halk Partisi'nin Yedinci Kurultayı ve din politikası (1945-

Sançar, Nejdet. "Türkçülük Düşmanları", *Orhun*, Sayı 1, 1950.

Serdengeçti, Osman Yüksel. "Yolumuz-Bizim Milliyetçiliğimiz", *Serdengeçti*, Sayı 1, 1947.

Serdengeçti, Osman Yüksel. *Mabetsiz Şehir Bu Millet Neden Ağlar*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013.

Sertel, Sabiha. "Değişen Dünya", *Görüşler*, Sayı: 1, 1945.

Sipahi, Serhat. *Demokrat Parti döneminde komünizmle mücadele (1950-1960)*, doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, 2023.

Sitembölümbaşı, Şaban. "Tevfik İleri", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 22, İstanbul, 2000.

Sönmez, Mustafa. *Türkiye'de Holdingler Kırk Haramiler*, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1992.

Şahin, Ahmet. *Galip Erdem Adanmış Bir Ruh Hayatı, Mücadelesi ve Eserleri*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2024.

Şimşek, Abdülazim. *"Komünistin Eşkâli" Türkiye'de Antikomünizm (1945-1971)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Şimşek, Eyüp. "Çok Partili Dönemde Yeniden Din Eğitimi ve Öğretimine Dönüş Süreci (1946-1960)", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 49, 2013.

Tanyu, Hikmet. "Yüzyılımızın Kürşad'ı Nejdet Sançar", *Töre*, Sayı: 46, 1975.

Taşkın, Yüksel. *Anti-Komünizmden Küreselleşme Karşıtlığına Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.

Timur, Taner. *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.

Topçu, Nurettin. *Ahlak Nizamı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1999.

Topçu, Nurettin. *Türkiye'nin Maarif Davası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1997.

Tümtürk, İsmet. "Komünizmle Mücadele II", Orhun, Sayı 5, 1950.

Tümtürk, İsmet. "Komünizmle Mücadele", Orhun Sayı 2, 1950.

Türkeş, Alparslan. *Milli Doktrin 9 Işık*, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul, 2017

Türkmen Hamza. "Seyyid Kutup Türkiye'de Nasıl Algılandı", *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Hareketi Sempozyum Tebliğleri*, Haz. İsmail Kara & Asım Öz, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2013.

Türkoğlu, İsmail. "Mirza Bala", *İslam Ansiklopedisi*, 2019, Ek 2. Cilt, İstanbul, 2019.

TÜSİAD, *1980 Yılına Girerken Türk Ekonomisi*, 1980.

Urgan, Mina. *Bir Dinazorun Anıları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998.

Uygur, Ziya. "Kavgamız", *Tanrıdağ*, Sayı 1, 1950.

Uzun, Mustafa. "Abdürrahim Zapsu", İslam Ansiklopedisi Cilt 44, İstanbul, 2013.

Üstün, Nazan. Büyük Doğu Mecmuasının Siyasal Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2011.

Yalçın, Süleyman. "Yusuf Türel", *Kırk Vakıf İnsan*, Ed. Salih Tuğ, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011.

Yaşar, M. Emin. "Dergah'tan Parti'ye, Vakıf'tan Şirkete Bir Kimliğin Oluşumu ve Dönüşümü İskenderpaşa Cemaati", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce Cilt 6 İslamcılık*, Ed. Yasin Aktay, İstanbul, 2005.

Yaşar, M. Emin. "Mehmet Zahid Kotku", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce Cilt 6 İslamcılık*, Ed. Tanıl Bora&Murat Gültekingil, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.

Yaşlı, Fatih. "Seçim Kazandıran Bakan: Nurettin Nebati", soL, 2023. https://haber.sol.org.tr/yazar/secim-kazandiran-bakan-nurettin-nebati-376844

Yaşlı, Fatih. Devlet, Düzen, Anarşi Türkiye'de Edebiyat ve Antikomünizm, Yordam Kitap, İstanbul, 2022.

Yaşlı, Fatih. *Halkçı Ecevit Ecevit, Ortanın Solu, CHP (1960-1980)*, Yordam Kitap, İstanbul, 2020.

Yaşlı, Fatih. *Kinimiz Dinimizdir Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme*, Yordam Kitap, İstanbul, 2014.

Yaşlı, Fatih. *Türkçü Faşizmden Türk-İslam Ülküsüne*, Yordam Kitap, İstanbul, 2016.

Yıldız Selim. "İlhan Darendelioğlu'nun Hayatı, Kişiliği, Ölümü ve Eserleri", *Devlet*, Sayı 503, 2022. Erişim Linki: http://devlet.com.tr/makaleler/y653 ILHAN_DARENDELİOGLUNUN_HAYATI_KISILIGI_OLUMU_VE_ESERLERI_.html

Yıldız, Fatih. "Erol Güngör'ün Entelektüel Kimliği ve Türk Soluna Dair Yaklaşımı", *Tezkire*, Sayı: 82, 2022.

Yetkin, Çetin. *Karşı Devrim 1945-1950*, Kilit Yayınları, Ankara, 2014.

Zaim, Sabahattin. "İlim Yayma Cemiyeti", *İlim Yayma Cemiyeti Bülteni*, Sayı 12, İstanbul, 2006.

Zanyar, Necat. Abdurrahim Rahmi Zapsu - Çok Yönlü Bir Tanıklığın Öyküsü, Doğan Solibri, İstanbul, 2023.

Zengin, Ertuğrul. *Akıncılar Hareketi 1970'lerde İslamcı Gençliğin Oluşumu ve Eylemi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.

Zengin, Ertuğrul. *Mukaddesatçı Anti-Kemalizm İslamcıların Atatürk ve Cumhuriyet Algılarının Sosyolojisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2023.

Dizin

Akseki, Ahmet Hamdi 39-42, 67, 372
Aksu, Abdülkadir 313
Aldıkaçtı, Orhan 259, 298
Ali, Sabahattin 63
Altan, Çetin 247, 304
Arık, Remzi Oğuz 95, 192
Arınç, Bülent 15, 313, 314, 356
Arolat, Osman 220, 221
Asiltürk, Oğuzhan 259
Asya, Arif Nihat 166, 167, 185, 205, 372
Atatürk, Mustafa Kemal 9, 34, 56, 57, 113, 120, 131, 132, 143-148, 213, 234, 241, 291, 292, 310, 311, 373, 380
Atilhan, Cevat Rıfat 22, 23, 95, 100, 156, 157, 159, 165, 173, 174, 373, 374
Atsız, Hüseyin Nihal 11, 23, 24, 63, 132, 156, 163, 164, 167, 168, 171-173, 186, 194-196, 198, 206, 209, 211, 245, 246, 267, 301, 373, 377

Bala, Mirza 95, 173, 181, 379
Başgil, Ali Fuat 95, 173
Bayar, Celal 32, 58
Baykal, Deniz 352, 356
Bekkine, Abdülaziz 21, 80, 93, 95, 96
Berk, Bekir 95, 172, 173, 176, 179, 180, 184, 229, 373
Berkes, Niyazi 31, 38, 39, 63, 373
Boran, Behice 38, 39, 64, 65
Boratav, Pertev Naili 38, 39, 63
Boratav, Korkut 332-334, 342, 343, 373
Buğra, Tarık 265, 302

Çağlar, Behçet Kemal 39
Çatlı, Abdullah 341
Çelik, Hüseyin 313
Çelik, Aziz 348, 374
Cemgil, Adnan 218, 219
Çiller, Tansu 349-353
Cinisli, Rasim 232-236, 265, 374
Cömert, Bedrettin 341
Coşan, Esad 93, 109, 324
Coşkun, Ali 313
Cumalıoğlu, İsmail Fehmi 90-92, 374
Curzon, Lord 120, 121, 129

Darendelioğlu, İlhan 176-181, 205, 209, 211, 222, 229, 374, 380
Davutoğlu, Ahmet 110, 328
Deliorman, Altan 209, 309
Demirel, Süleyman 108, 216-218, 294-298, 339, 342-345, 349, 352, 353, 373
Demircioğlu, Vedat 220, 221, 250-252
Derviş, Kemal 354-358
Doğu, Fuat 60, 182, 183, 272

Ecevit, Bülent 17, 108, 179, 275, 294, 295, 314, 338-345, 354-356, 380
Efe, Hasan 199
Engels, Friedrich 150, 174
Erbakan, Necmettin 13, 17, 21, 22, 26, 27, 75, 93, 95-104, 107-109, 260, 261, 275, 313, 319, 324, 351-353, 356, 374, 375
Erdem, Galip 182, 183, 210, 215, 304, 379

Erdoğan, Tayyip 15, 22, 25-27, 90, 222, 236, 263, 313, 314, 319, 321-327, 329-331, 353, 354, 356, 359-361, 365, 366, 368, 369, 374
Ergin, Muharrem 227, 259, 275, 276, 278-293, 298, 309, 375
Eriş, Metin 264, 273, 274, 298, 299
Eygi, Mehmet Şevket 220-222

Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri 208, 302
Fikret, Tevfik 34

Gökalp, Ziya 141, 267
Gökdemir, İzzet Tevfik 199
Gül, Abdullah 15, 110, 313, 328, 356
Gülen, Fethullah 357
Günaltay, Şemsettin 45-48, 78, 336
Güngör, Erol 300-306, 309, 373, 375, 380
Gürkan, Ahmet 56, 59
Gürsel, Cemal 213, 214, 215

Ilgar, Hayrani 215
İnönü, İsmet 17, 34, 37, 41, 45, 48, 58, 70, 78, 113, 120, 129, 149, 194, 214, 215, 334, 349

Kabaklı, Ahmet 309
Kafesoğlu, İbrahim 209, 214, 264-270, 272, 274, 275, 278, 374, 375
Kahraman, İsmail 26, 225, 236-239, 241- 244, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 313, 329
Kamalak, Mustafa 98
Kaplan, Mehmet 173, 174, 259, 302, 375
Kara, İsmail 41, 379
Karafakioğlu, Bedri 341
Karamağaralı, Haluk 185, 186, 189, 190, 191, 376
Karaosmanoğlu, Yakup Kadri 50, 376
Karatepe, Şükrü 110, 328
Kayhan, Burhanettin 254, 255, 256, 257
Kazdal, İsmail 60, 61
Killigil, Nuri 180, 181
Kırımer, Cafer Seydahmet 24, 181, 200-205, 208, 376
Kısakürek, Necip Fazıl 11, 13, 15, 21, 22, 26, 36, 40, 41, 67-72, 80, 100, 112-115, 117, 118, 120-124, 127, 128, 130, 131, 133-153, 155, 156, 159, 161, 191, 198, 214, 222, 236, 239, 240, 243, 259, 261, 272, 313, 319, 321-323, 328, 372, 376, 377
Kıvılcımlı, Hikmet 55, 180
Koçman, Ali 296
Koru, Fehmi 110, 328
Korutürk, Fahri 339, 340
Kotku, Mehmet Zahit 21, 26, 77, 80, 81, 93, 94, 96, 97, 98, 109, 110, 324, 375, 380
Kutan, Recai 93, 95, 96, 356
Kutub, Seyyid 60

Marshall, Goerge 30
Marx, Karl 91, 150, 151, 174, 226, 243
Menderes, Adnan 23, 32, 51, 52, 55-58, 62, 67-72, 76, 77, 113, 190-193, 194, 227, 228, 230, 335, 376
Meram, Ali Kemal 199
Mısıroğlu, Kadir 22, 26, 112, 122-132, 243, 261, 319, 377
Mocan, Şevket 53
Mumcu, Uğur 59, 60, 61, 164, 300, 301, 350, 377
Mutlugil, Şevket 53, 54, 55, 372

Nazif, Nizamettin 222
Nâzım Hikmet 55, 176, 179, 182, 188, 189, 207, 211, 228, 229, 247

Nur, Rıza 130-134, 141, 144-146, 165, 373, 377

Ökten, Celalettin 76
Öz, Doğan 341
Özal, Korkut 62, 93, 94, 110, 259, 324
Özal, Turgut 14, 19, 26, 27, 62, 93, 94, 110, 264, 296-298, 307, 308, 324, 344, 347, 348, 349, 350, 373
Özcan, Salih 59, 60, 90, 201, 264-266, 273-275, 298, 299, 307-310, 378
Özdemir, Mehmet Niyazi 265
Özdemir, Yaşar 230
Özmen, Abidin 160, 259, 260
Öztürkmen, Ömer 165, 257, 258, 259

Paksu, Ahmet Tevfik 61
Pehlivanoğlu, Şadi 182
Safa, Peyami 91, 95, 210
Said Nursi 60, 77, 160, 176, 357
Sançar, Nejdet 24, 95, 164, 167, 168, 186, 195, 205, 206, 207, 208, 378, 379
Sayılgan, Aclan 215, 303
Selahattin, Demirtaş 361
Serdengeçti, Osman Yüksel 11, 21, 38, 62-67, 165, 176, 301, 376, 378
Sezer, Ahmet Necdet 354
Şimşek, Mehmet 111, 328, 368, 369, 370
Sirer, Reşat Şemsettin 44, 74, 336
Şıvgın, Halil 61
Songar, Ayhan 259, 300, 309, 321
Sunay, Cevdet 274

Tanrıöver, Hamdullah Suphi 43, 44, 188
Taşer, Dündar 302, 304
Taşman, Halit 205-208
Tayla, Cemalettin 261, 262
Tevetoğlu, Fethi 95, 164, 173, 205, 211, 212, 215, 374, 378
Togan, Zeki Velidi 95, 164, 167, 181, 186, 201, 208, 210
Topçu, Nurettin 21, 82-88, 90, 95, 96, 165, 173, 176, 185, 186, 194, 379
Tuğ, Salih 259, 274, 298, 300, 301, 307, 379
Tümtürk, İsmail 95, 164, 167-170, 185, 194, 379
Türel, Yusuf 77-80, 324, 379
Turhan, Mümtaz 214, 302
Türkeş, Alparslan 12, 23, 163, 167, 182, 183, 194-197, 230, 250, 276, 277, 379
Türkkan, Reha Oğuz 164, 165
Türkmen, Hamza 61, 379

Ülküsal, Müstecip 201
Veli, Orhan 49, 375
Yalçın, Hüseyin Cahit 33, 35, 62, 373, 375
Yalçın, Süleyman 77-79, 94, 265, 274, 275, 298, 321, 379
Yalçıntaş, Nevzat 26, 110, 187, 214, 259, 275, 277, 302, 313
Yalman, Ahmet Emin 23, 63, 72, 113 123, 176, 189, 190, 191, 207, 227
Yapıcı, Kasım 262
Yılmaz, Durmuş 110, 328
Yücel, Hasan Âli 44, 74 206, 336

Zaim, Sabahattin 26, 79, 109, 110, 259, 265, 275, 302, 321, 326, 327, 328, 330, 380
Zapsu, Abdürrahim 159-161, 328, 329, 379, 380

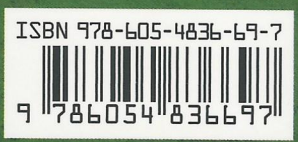
Türkiye'de milliyetçiliğin, sağın ve antikomünizmin tarihine ilişkin kitapları ve biyografi çalışmalarıyla tanıdığımız Fatih Yaşlı, bu kez, Türkiye'de yönetici sınıfın hegemonya krizleriyle dinselleşme arasındaki tarihsel ilişkiye ışık tutuyor.

"1923 paradigması nasıl çöktü, Cumhuriyet neden yıkıldı?" sorusundan yola çıkan Yaşlı, Türkiye'de düzenin üç farklı dönemeçte yaşadığı hegemonya krizlerini aşabilmek için devletle Türk sağı arasında bir mutabakat kurulduğunu ve bu mutabakatın da temelini antikomünizmin oluşturduğunu ileri sürüyor. Bu mutabakatın bir ürünü olarak 1946-1980 yılları arasında Türkiye'de kişileriyle, yayınlarıyla ve örgütleriyle antikomünist bir şebekenin ortaya çıktığını savunan Yaşlı, 2000'li yıllardan başlayarak yaşanan tedrici rejim değişikliğini anlamak için bu antikomünist şebekeyi merkeze alan bir tarih okumasına ihtiyacımız olduğuna dikkat çekiyor.

Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden İlim Yayma Cemiyeti'ne, *Büyük Doğu* dergisinden Milliyetçiler Derneği'ne, Milli Türk Talebe Birliği'nden Aydınlar Ocağı'na bir şebekenin adım adım inşa edilişini gözler önüne seren çalışma, bu geleneğin AKP'nin kurmaya çalıştığı yeni rejim üzerindeki siyasi ve ideolojik etkisini çarpıcı ve berrak bir şekilde ortaya koyuyor. *Antikomünist Şebeke*, Türk sağının şeceresini çıkarmaya yönelik kapsamlı bir çalışma olmanın ötesinde, Türkiye tarihini tarihsel maddeci/sınıfsal bir perspektiften okuma çabalarına ufuk açıcı bir katkıda bulunarak, deneyimlemeye devam ettiğimiz şiddetli hegemonya bunalımını anlamaya ve açıklamaya yönelik yeni bir pencere açıyor.

ISBN 978-605-4836-69-7

Yordam Kitap
YordamKitap YordamKitap YordamKitap